BLOEMLEZING

UIT DE

NEDERLANDSCHE DICHTERS

DER ZEVENTIENDE EEUW,

voor Hooger- en Middelbaar Onderwijs, en allen die in de Nederlandsche Letteren belang stellen.

NAAR TIJDSORDE GERANGSCHIKT EN BIOGRAFISCH TOEGELICHT

DOOR

Dr. J. VAN VLOTEN.

ARNHEM,
Is. An. NIJHOFF en Zoon.
1869.

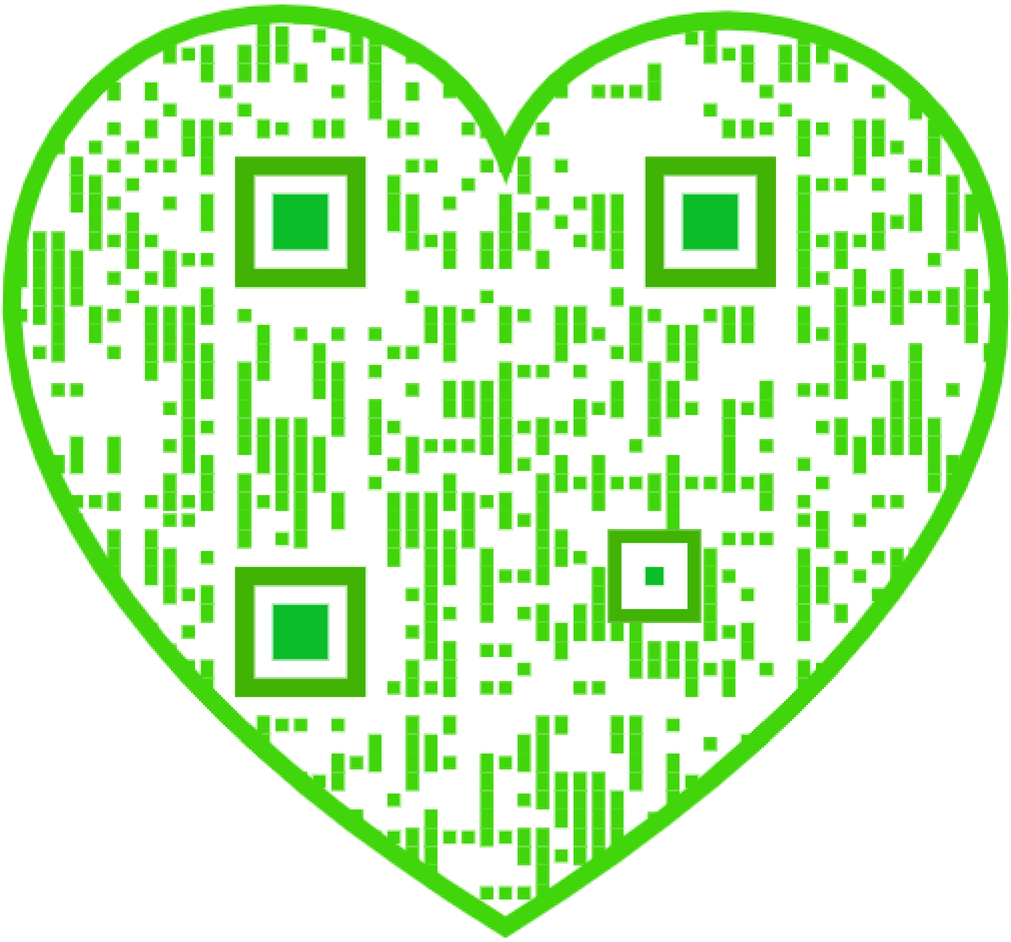

Op uitnoodiging der firma NIJHOFF *&* ZN., geef ik, in den trant mijner bloemlezing uit onze negentiendeeuwsche dichters, thans deze uit die der gouden eeuw onzer letteren, de zeventiende, in de hoop, zij met hetzelfde goed gevolg gebruikt mag worden. Ik heb mij opzettelijk van alle woordverklaring onthouden, omdat meer dan één leeraar onzer burgerscholen haar in 't belang van 't onderwijs, en de inspanning zijner leerlingen, minder dienstig acht.

Ik teeken hier voorts ter loops nog aan, dat in de *Misrijmen* van Stalpaert van der Wiele (bladz. 53 en 54), blijkens latere vergelijking met de oorspronkelijke uitgave, in reg. 7 van 't derde coplet *scheldje* voor *scheeldje* gelezen worden moet, en reg. 6 van 't zevende:

Terwijl hy voor den autaer staet,

ten onrechte is weggevallen.

Kleveroord, onder *Bloemendaal*,
20 Oct. 1869.

VAN VLOTEN.

INHOUD.

	Blz.
H. Lz. Spieghel	1
Roemer Visscher	8
Zach. Heins	13
P. de Houdt	15
D. Heins	19
P. Schrijver	31
S. van Beaumont	36
Jacob Cats	40
Stalpaert van der Wiele	51
Jacob Reefsen	56
Joost de Harduyn	62
D. Pz. Pers	64
P. Cz. Hooft	72
L. Reael	90
C. van Baerle	95
Hugo de Groot	102
D. Rz. Kamphuyzen	105
G. Az. Bredero	113
A. en M. T. Roemers	123
Roemer van Wesel	129
Vondel	141
A. Hoffer	194
Johan de Brune	196
A. van der Venne	199
P. van Godewijck	202
J. van Zevecote	204
J. Jz. Starter	225
C. Huygens	240
J. Brosterhuisen	285
J. van der Burch	289
Joh. van Heemskerck	294
Jacob Westerbaen	303
D. Jonctijs	316
J. van der Veen	321
S. Ingen	339
J. Hz. Krul	340
A. Poirters	348
C. Goddaeus	354
F. Martinius	356
Six van Chandelier	368
Jan Zoet	380
P. Rixtel	386
H. Bruno	390
Joh. Beets	395
P. de Groot	401
Jan de Bruyn de Jonghe	407
Jan Vos	410
Jan Six	431
Jan van Paffenrode	436
C. Rhijnenburg	449
Jod. van Lodestein	462
Joh. van Someren	469
M. van Merwede	478
R. Anslo	581
G. Brand	499
J. de Decker	516
H. Sweerts	546
C. Maertsz	554
W. Sluiter	561
J. Oudaen	570
J. van Geel	579
Joh. Vollenhove	583
A. van Overbeke	591
W. van Focquenbroch	593
S. van Rusting	597
Heiman Dullaert	598
J. Blasius	601
Kath. Questiers	604
Kath. Lescaille	606
A. Moonen	608
A. Morians	612
A. Pels	614
J. Antonides	615
J. van Broekhuizen	623
J. Pluimer	625
J. Luyken	627
Th. Arents	632
L. Smids	634
J. de Regt	636
L. Rotgans	638
K. en J. Brandt	641
D. van Hoogstraten	645
P. Rabus	648
J. B. Wellekens	649

HENDRIK LAURENSZ. SPIEGHEL.

Deze wijsgeerige koopman, van wien men slechts zou wenschen, dat hij zijn schuwheid van alle staatszorg wat minder ver gedreven, en 't niet zoo bepaaldelijk om "'t gevaar" alleen misprezen had, "zich in staat te mengen", werd den 11den Maart 1549 uit een deftig geslacht te Amsterdam geboren. Hoewel met een Coornhert en Douza van nabij bevriend, bleef hij zelf toch der moederkerk getrouw, die hij wel, naar zijn onbereikbaren vromen wensch, van misbruiken zuiveren maar niet voor goed prijs geven wilde [1]. Met meer vruchts was hij, als ijverig lid der Amsterdamsche kamer *uit Liefde bloeyende* tot zuivering en herstel van taal- en letteren werkzaam, al bleef hem persoonlijk ook die "hardigheid" eigen, "die dengenen aanhangt, die het ijs breken", en die met name in zijn *Hertspieghel* zoo onverkwikkelijk aan den dag treedt. Dit hoofdwerk zijns levens, een onafgewerkt leer- en zededicht; slechts zeven van de negen boeken zagen, twee jaren na zijn dood, in 1614 het licht; is aan een reeks van bespiegelingen over 's menschen bestaan en bestemming gewijd, om hem — gelijk Sp. 't in een brief aan Hooft uitdrukte — tot een "eensgezind" (versta: gelijkmatig), aan "geldliefs, eerzuchts, staatszuchts strik ontworsteld mensche" te vormen, gelijk hij er zelf een had weten te worden. In den handel rijk geworden, verdeelde hij zijn tijd tusschen zijn kantoor, zijn vrienden, en zijn boeken, en had zich aan den Amsteldijk over den Diemermeer een buitentuin, onder den naam Meerhuizen aangelegd, in welks "Muzentorenhof" hij zich met zijn vrienden en verwanten te vermeyen plag. Hij was zoo wars van alle bemoeyingen met openbare zaken, dat hij zich liever de bij de wet gestelde hooge boete liet opleggen, dan lid in den zeeraad te worden, en dat hij — naar men zegt — Amsterdam zelfs metterwoon verliet, om er niet als Schepen op te treden. Zeker is het dat hij in den laatsten tijd zijns levens te Alkmaar woonde, waar hij den 4den January 1612 aan de kinderpokken overleed. Hij had zich die ziekte op den hals gehaald, door, als teêrhartig vader, den aanblik zijner daaraan krankliggende jonge kinderen — in spijt der voorzorg hunner moeder — niet te willen derven. Na zijn eerste vrouw — Brechtje van den Berg — door den dood verloren te hebben, was hij, reeds meer dan vijftig jaren oud, in 1602, met de nog jeugdige Dieuwertje van Marken hertrouwd, die hem zelf dan ook vijf en dertig jaar overleefde en eerst in 1647 overleed. Als lid der kamer, die onder zijne eerste leiding Hooft

[1] Evenmin zag hij, ook nog tijdens het bestand, den kans der eigenmachtige grondvesting van een zelfstandig Nederland in: "Nu Haar Hoogheid (de aartshertogin) geen kinderen krijgt", schreef hij in February 1603 aan Lipsius, "van Spanje te raken met gemoê is er vooreerst geen kans." Slechts met haar en Albrecht dus achtte hij dit doenbaar.

en Vondel zag opgroeyen, verdient hij zijne plaats aan den ingang dezer bloemlezing uit de dichters der eeuw, van welke hij zelf nog een dozijn jaren beleven zou, en die hij, bij hare intrede, met den volgenden zijn inborst kenschetsenden Kamerzang begroette. — Zijne gezamentlijke werken, werden ruim honderd jaren na zijn dood, door de zorg van P. Vlaming in 't licht gegeven.

MDC.

JUBEL-JAAR-LIED.

't Is huyden een dach van vrolikheid,
Zoo wy dit Jubel-jare
Verlaten alle partydigheid,
En Christus vrêe bewaren.
Wat is dat ons doch twisten doet
In krijgh en moordt aldus verwoedt?
De liefd die maakt een Christen:
De haat teeldt Antichrists ghebroedt,
Zy komt al uytter Hellen gloed:
't Is Duyvels werk te twisten.

Die Ikker heeft langh zijn Jubel-jaar
Met haat en nijdt ghebrouwen:
Dies hy ons Christenen meest te ghaar
Door twist brenght in benouwen.
Dees heeft hy op de baan ghebracht,
Hy stooktze noch met alder kracht,
Zoo dat wy al verflouwen,
En storten in verdervens gracht
Met lijf en ziel, daar hy om lacht.
Is 't niet tijdt op te houwen?

Ons ouders waren slecht en recht:
Zoo was ook haar ghelove.
Weetzuchtigheid broedt dit ghevecht,
Hout slecht en recht verschoven.
Zy bruykten Gods woort, tot Gods min;
Dat duid nu elck een na zijn zin;
Dit doet ons dus partyen.
Begheeft alzulcke twistbeghin,
Haalt slecht en recht gheloof weêr in,
Zoo moghen w'al verblyen.

Ons kindsheids kerke-kinder-leer
Die hield alleen van node
Het Vader-ons, 't Geloof, niet meer,
Benedijst, en Tien gheboden.
Och! laat ons noch hier blyven by,
Dees woord-twist stellen an d'een zy,
En 's Duyvels list verfoeyen!
God is de liefd. Dit is het slot.
Wie in de liefd blijft, blijft in God:
Laat ons *in liefde bloeyen.*

D'Hooftman en Kananeesche vrouw
Hadden maar slecht gheloove,
Een hert ootmoedigh en ghetrouw,
Vreemdt van woord-twists-haar-kloven,
Ook vreemdt, en buyten Godes kerck,
En kryghen (dits een wonder werck)
Huel by ons Heiland ghoedigh,
Voor haar dochter, en voor zijn knecht,
Door haar gheloof onwetel-slecht,
Maar hertigh en ootmoedigh.

Prince.

Ghy Christen princen wijs en vroed,
Wilt ghy dees twist beslechten,
Eyscht slecht gheloof, als Christus doet,
Verbiedt daarom te vechten.
Slecht gheloven, wel te doen,
Is deze kerk-twists rechte zoen.
O God wilt ons dat gheven!
Zoo moghen wy dit Jubel-jaar
U vree ghenieten alleghaar,
En Christelyk wel leven.

UIT DEN "HERTSPIEGHEL."

I.

De kouwe nare nacht met duysterheid omhanghen,
En Sterren, weken al des uchtens roode wanghen.
Ons aarden kreis ghenaakt het wenschelyk ghezicht
Der stralen groeyzaam-heet des Hemels groote licht:
Dat liet d'onvruchtbaar Ram, om inden Stier te stieren,
En 't Noorde-gordel weêr met lover-schauw te cieren.

De veld-godinnen wuft zich paren an de rey:
Hen Koekoekt Zomers-bô de zoete koele Mey.
Taal-leye leid ons uyt, langs d'Amsterlandse strómen,
T'anschouwen 't nieuwe kleed, van 't natte veld en bomen:
Diens vrolik-bleke-lof drong plotselyken uyt
(Met swanger knoppen bol) der takken dorre huyd:
En 't gras, dat onder 't ijs in d'herrefst was gheweken,
Begon zijn spichtich hoofd door 't water op te steken:
Het veld, dat korts noch scheen een waterrijke meer,
De ruighe kanten toond', en kreegh zijn verwe weêr,
Daar lang de spertel-vis na lust had ghaan vermeyen,
Daar zoumen alle daagh melkrijke beesten weyen:
Dien walght het doffe hoy, en tochten zeer na 't veld
Dat beter voedt: tot vet en grazich zuivel smelt.
O gróte wonderbaar verandering der dingen!
Hoe leeft dit al door een, hoe sterftet onderlinge!
De aerd teeld, voedt, en neemt weêr watmen tast en ziet.
Merkt: iet werd niet uyt niet, tot niet komt niet het iet.
Ben ik een Matelief, en sta ik in den graze:
Dan slokt de koe my op; zo word ik haar tot aze,
Na: klaver-voebaar mis; valt die in 't groene gras,
Haast werd' ik weêr een bloem, zo ik te voren was.
Duer buert-verandering 't zelfstandigh ghoed wil zeeghnen.
Al 't water loopt in Ze, om weêr van daar te reeghnen.
Het Moêrlicht herwerts nu den middel-hoep genaakt:
Dat hier een blye Lent, en Zuidwerts Herrefs maakt.
Zijn zuster kleint en rond, by buert, haar scherpe ghieren.
't Gheval-schik hemelheir, by vast beleed vertieren.
't Onweeghbaar land, eerst lof brengt voort, dan bloem, dan (vrucht:
't Hout streek al wat zich roert, by aerd, vier, water, lucht.
Wat zin of ziel begrijpt, 't volght al natuers beleden.
Maar laas! d'onachtzaam mensch misbruikt zijn êle reden,
Die hy alleen, of meer, heeft als het ander vee:
Daar toe de nutte spraak, en wakker handen meê:
Die alle bey den mensch (te recht ghebruikt) verheffen,
Ver boven schepsels, die hem elders overtreffen.
Want eermen 't spreken vond (zo stom of vreemde doen)
Most yder an 't gelaat des anders zin vermoên:
Met knikken, winken, zucht, of hand-bewijs, of teken,
Deed' elk zijn meening kond (zo noch veel vryers spreken:)
't Gheluid wrocht meê: de nood, die kunsten vind bequaam,
In 't lest door oeffeningh ghaf alle dingh zijn naam.

II.

Des visch-dijx steiler ólmen bladerrijke armen,
(Zo 't moêrlicht, Rind-vleesch zat, den Twelingh dreeght te warmen)
De ruyk-blad-rijke nuet, en 't bondel-mispel lof,
Bekoelden Bloeimaans hitt' in 't Muze-toren-hof:
Tot dat hun brede schauw, te melkens avond-malen,
Den ghantschen boomgaard roofden daghlichts lichte stralen.
Na naspuers hete tocht, mijn leer-gheer-hert om rust
Doe jóókt', óók óóg en nues ter bloem en lover lust.
Elx vyoletten óógh-schóón verwe-scheel-gheslachten,
Door lucht en schouw-sucht, 't hert veel hertevruegd toebrachten.
Lavenders droef-blauwbloem, d'eêl loof-smal Rosmarein,
Ruekzwaar Bazilikom, wild Balsem, Marjolein,
't Bleek roderóósken ruek-lief, staegh-groen Lauwerieren,
Meê 't waarde ruyk-zoet lof en Roos der Eglentieren,
Fyool ruex zoete lucht, Tyloos, Mey-bloemkens eel,
Damastbloem, Anjers, pluymkens, Lely wit en gheel,
Door ruek-loos onkruyd hier niet waren wegh geschoven:
Zoo niew-ghier kostbaar pronkt in praal-kruid-lievers hoven,
Wes walgt gemeenheid ons? maakt vreemdheid goed of schóón?
Wat haalt by ruekrijk Lely hun stink-keizers-kroon?
Dees kooptmen graag om 't geen zijn heer een jaar kan voeden:
Die, krijghtmen licht te gheef: zo doet verwaantheit woeden.
Wy achten 't ding na waard: geen inlands nutbaar spruyt
Verzetten wy, om Turx onnutte bloem of kruid.
Met dit gepeis al diep was 's werrelds óógh gheweken;
Des aerdrijx zwarte schauw die spand haar bruyne deken,
Besprengt met flonker-vonken, om ons aerden-kreis:
En 't horen-licht zijn paerd en waghen schikt op reis.
Ter rust steegh ik om hoogh in 't tempelken der Muzen.
Van daar, scheen in 't Zuidoost de Diemer Zee te bruyzen:
Ik hoorde zoet gheruysch, dat in een hoos quam voort,
Al lyzelijk, duer d'Amstel tot Meerhuyzens boord.
Daar uyt, zó trad op land een Jongeling onbaardigh,
Dien volgden neghen Juffers, schóón, kuysch, vrolik, aardigh.
Een oud-frenx horen-herpe droeg hy in zijn hand,
Ghegordt met pijl en boogh, om 't hoofd een Lauwer-rand.
De maaghden hadden ellik reedschap zonderlinghe.
De voorst' scheen uyt een open letter-rol te zinghen,
Haar zuster met een zot-stok hieldt den zelfden toon,
Diens Speelnood volgd' een bok, zelf droegs' een gouden kroon,
De volgh-maaghd met een uurglas bezig in 't aanteeknen,

Dan een met meetghereetschap, heel bemoeyt met reeknen,
De naaste deerne speelde zoet op veêl en luyt,
Maat-voeghlik haar ghespeel blies lieflik op een fluyt,
Met Merkuurs stok de volgmaagd maat sloeg, voor 't verwerren,
De lest met boogh en passer, óóghd' maar op de sterren.
Recht voor Meerhuizens middel-visbeek (dicht omringt
Met ólm en yp) zich zet Apollo neêr en zingt.

III.

De vlakke Amstel-stroom moet ons te dezer plekken
Een beek Kastalides, of Pegasi, verstrekken:
Dien slang-trek-hobbeldijk betreden wy met lust,
Vaak na de Diemermeers buur boomgaard groen ter rust:
't Zy als des vochten dagheraads safraande deken,
Komt voor d'uurwaghen blozigh uyter zee gestreken:
't Zy als des hemels óógh ons vlak zijn stralen biedt,
Of datmen dat in 't zinken snel ten halven ziet.
Een uytghestrekte lind dekt ons vermoeyde leden:
Oft wijnrank-overwelfsel koel magh ons bekleden.
Ghy, klare Spiegel-beek met olmen overdekt,
Ghy, achtkant-heuvel-hut, vaak dichtens lust verwekt.
Maar isser meerder lust, als al des lands onlusten
Heel zyloos God bevelen, en dies vailigh rusten
In u doorluchtigh tuynhuys overdekt prieel?
Dit schout den Aemstel bruyn, en boom-groent even veel,
Daar ziedy koopluy vrek en nijver boeren vletten,
Den visscher 't net, de zwaan haar zilver-pluymen netten.
Hier brengt een labberwind verscheiden roken uyt
Den bloemhof: daar óók bloeyt Apollos krensel-spruyt.
Des steilen Ypemantels blader-rijke telghen,
Beletten Phebus glants hier d'uchtend douw te swelghen.
Maar als hy hallef-hoogh het bevend lof doorstraalt,
Van bloemen, kruid, en gras, zulk dwaal-licht voetsel haalt.
Antrekkelijk ghezicht! O schouw-plaats der naturen,
Veel rijker als het park omringt met Pompees muren:
O dartel schemering des groven muurs, die tracht,
Den morghen-stond te weêrwil, rekken d'achter nacht!
U vlechting is vergeefs: de helder fakkels schichten,
Door wilgh, quee, doren, yp, den lusthof vro verlichten.
Dit schitter-rijke licht, brood-dronken speelt en juight,
Als boom en lof, door wind of waghen, danst en buight,
Zegt, zou een rijmer hier zijn zing-lust konen dwingen,
Als die noch wert getergt, door 't quinkelerigh zingen

Van vrolik pluymgediert? dat zwevend' over 't hooft,
Van telgh op telgh, voor dagh voor douw, zijn schepper looft.
Brengt zulk gevoel, ghezicht, gehoor, en ruek vermaaklik,
Den kunstgerighen gheest gheen rijm-lust lokbaar spraaklik?
Dit schepsel boexe les leert meest beweeghlik dueghd.
En schaft het dankbaar hert staegh dankzeggighe vruegd.
Maar op dat 's hertsen lust zou zijn geheel volkomen,
Is 't lustplein noch verzien van vruchtbaar kruid en bomen.
D'aerd'bezijs amper-zoete vrucht-teelt eerst verblijt:
De dorst-lesschende kers, treft juyst de hete tijd:
De tijdpeer enkel-zop, wijn-rijker keyzerinnen,
Bospeer en kaniewiel, de peeroegst eerst beginnen:
Voort lang-hals, barghemot, de smout en butter peer:
Maar 't basterdzoete kermispeerken maakt den Heer.
Het winter-ooft dan volght, met mispelen en queden:
De vijghboom en kasteng te vroegh van kinde scheden:
De zuyker-zoete pruym, gesprenkelt, blauw en wit:
't Aalbezyken koraligh en zwert als een ghit,
Vergheet ik: doch ist vreemd, dat in dit lieflik woelen,
Verhueght door zulk gezicht, gehoor, ruek, smaak, gevoelen,
Een mensch hem zelf vergheet? en dit aardsparadijs,
Gheeft boven bosch, en beek, van Griekenland den prijs?
Maar maakt het staegh ghenot min-lustigh dees welluste?
Oft lust ons, half vermoeyt, ter halverwegh te rusten?
Daar biet ons, 't Muze-toren-hof, op eenen grond,
Drie schuyl-huts, boven een, vierkant, achthoekigh rond:
Diens tinnens singel-trans, vertoont ons in 't noordóósten
D'inlandsche Zuyder-zee, 't hoogh Ghoyer-bosch, in 't Oosten.
Na 't Zuiden leît d'ondiepe ronde Diemer-meer.
Zaft stroomt den Amstel, uyt de Middaghhoek ter neêr.
De zwarte Haarlem-meer blinkt glinsterigh na 't Weste:
De grazeloze Blenk, daar 't groot-vier ghaat te neste.
En Noordwerts stroomt het visch-rijk omgedijkte Y,
Dat van scheeps-kielen krielt; — hier valt ons nachtrust by.

OP D. Vz. COORNHERTS GEBRUYK EN MISBRUYK VAN TIJDELIJKE HAVE.

Die rijk en milt is, laat zich hier merken
Vol kaarsen der kennis, die openlick lichten,
Koorn, wijn, en voetzel, tot 's geests versterken
*Hert*elijk uytdeelende, om elk een te stichten.

ROEMER VISSCHER.

Spieghels vriend, kamerbroeder en vrijzinnige geloofsgenoot, die, hoewel twee jaar ouder; hij zag in 1547 reeds het eerste levenslicht; even als hij de eerste jaren der 17e eeuw nog beleefde, en den 11den February 1620, niet te Alkmaar gelijk men vroeger veelal meende, maar te Amsterdam overleed. Ook zijn overige levensjaren had hij, als bemiddeld koopman, in die hoofdstad doorgebracht. Eerst op later leeftijd gehuwd, moest hij echter, na een vijf-en-twintigjarig gelukkig huwelijk, zijn innig geliefde gade derven, en bleef sedert met twee zijner drie rijkbegaafde dochters — zie later — huizen. Bij al zijn vrienden als de "ronde roemer" gevierd, uitte hij zijn opgeruimd en geestig vernuft bovenal in puntdichten, die hij onder den naam van *Quicken* in 't licht gaf. In 't jaar van Spieghels dood kwam de eerste verzameling zijner verzen (*'t Lof van de Mutse ende van eene blaeuwe Scheen, met noch andere genoeghelycke boerten en quicken*; Leiden by Jan Paedts) uit, die, onder den titel van *Brabbelingh*, in 1614 in verbeterde uitgaaf het licht zag (Amsterdam bij Willem Jansz.) In 't zelfde jaar gaf hij zijn *Zinne- en Minne-poppen*, met tweeregelige rijmen van zijne dochter Anna, uit, die mede later herdrukt werden. Eene derde uitgave eindelijk, bijna een halve eeuw na zijn dood verschenen, omvatte zijn gezamentlijke werken in zes afdeelingen gerangschikt: 1. *Quicken.* 2. *Rommelsoo* (of allerlei) 3. *Raedtsels.* 4. *Tuyters* (d. i. Klinkdichten of Sonnetten.) 5. *Jammertjens* (d. i. Elegiën of Klaagzangen.) 6. *Tepelwercken* (d. i. Knutselwerk). Eene uitgebreide bloemlezing in nieuwere spelling zag daaruit in 1851 (*Uitgelezen Brabbeling van Roemer Visscher*) te Amsterdam bij Frederik Muller het licht. Men raadplege haar ter nadere kennismaking met den opwekkelijken dichter, die in zijn pittige rijmen zoo ten volle getrouw bleef aan de door hem zelf gedane waarschuwing:

Die zonder hop zijn biertjen brouwt,
Die zijn kost kookt zonder edik of zout,
Brood bakt zonder heven of zuren,
En maakt verzen zonder merg daarin,
Mag vrij denken, in zijn zachten zin,
Dat zijn zoetsappig werk niet lang zal duren.

OP PAESCHDAG, AEN H. Lz. SPIEGHEL.

Seght, Hendrik! wout gy niet dattet al morghen was,
Want by Vrijsters te gaen en gheeft huyden geen pas,

En in de Herberch is t schand, ja, by de Catholijcken,
By der straten te wandelen seer qualyck staet:
Caetsen, dobbelen of spelen is oock geen raet,
In de Kerck soudt ghy al te langh sitten kijcken,
Buyten op den dijck soud ghy u seer beslijcken,
Ghesont t'huys blijven can ik so qualyck doen als ghy:
Weet ghy nerghens te gaen? so comt dan by my.

QUAÊ RAET.

Hebdy quaê kleêren, laet staen u proncken,
Hebdy een quaet gast so wijst hem voort,
Hebdy quaet bier, so en drinckt u niet droncken,
Hebdy quaê vracht, so werp se over boord;
Hebdy een quaet vrient, ghy meught hem schouwen;
Maar hebdy een quaet hooft, ghy moettet houwen.

GOÊ RAET.

Meisje, eer ghy u begeeft in d'echt
Leert spellen 't woordeke *trouwe* recht;
Want vergeetdy d' eerste letter te schrijven,
So en kond' u niet dan *rouwe* blijven.

BELEEFDE GROETE.

Als ick 's avonts voorby u huys loop hoepen,
Daer ghy staet tusschen twee steenen stoepen,
Ende ick van groeten u schenck u deel,
So antwoordt ghy alle drie even veel.

MAET.

Ick en begeere niet meer, al wilde men my geven
Al Midas' rijckdommen tot mijner baten;
Dàt ghenoegh is tot onderhout van 't leven,
Daermeê wil ick my wel ghenoeghen laten.
Dan *hout-maet* behaeght my boven maten.

HET AMSTERDAMSCHE WAPEN.

De Geusen kruysen ons met gewelt:
't Hof van Bourgogiën kruyst ons om gelt:
De Raedt kruyst de burgers en de boeren:
Mogen wy niet wel drie cruysen in 't wapen voeren?

WENSCHELIJKE BIECHT.

Dewijl men om het aflaet te verdienen, moet
Biechten sijn sonden groot ende kleyn,
Ende om te schouwen de helsche gloet,
Men moet hebben berouw met herten reyn;
Soo bid ick u, mijn allerliefste greyn!
Geeft my weder mijn hert, dat ghy houdt in pijn:
Of wilt ghy dat behouden voor u alleyn
Soo biecht dan uwe sonden, en oock de mijn.

TAFELRECHT.

't Hooft van de disch sy waerdt en waerdinne:
Verwaende courtoysy, comt hier niet inne;
Beleeft en goet ronds na hollandtschen aert.
Niemand zij boven den omganger met drincken beswaert.
Elck moet sitten daer de waerdt sal beveelen.
Ten minsten moet elck één liedeken queelen.
Het tafelbordt, u gegeven laet voor u leggen.
Spout niet het woordt, wat sou men seggen?
Boven de helft van het gediende en dient niet voort
Niemandt waeyt met sijn hoedt na de benedijst is gehoort.
Boven eens sal hem niemandt excuseeren.
Voort, leeft boertigh en eerlijck, na uw selfs begeeren:
Geschieter schimp, trots, smaedt, onwil,
Soo moet de wijste hier swygen stil.
Elck doe voort zijn best om 't geselschap te vermaken;
Morgen moet men daer niet ten quaden af kaken.
Dese wetten gaf Roemer in sijn eigen huys;
Diese niet en behagen, die blijve thuys.

ZELFVERWIJT.

't En is de Hemel niet die op dees Nederlanden,
Met Nijdt ontsteecken, wet sijn wraeckgierige tanden:
Want alsse niet getergt word van onse verwoedheyt,
Soo genieten wy overvloedigh haer milde goetheyt:
En die Godt, die na sijn beeldt ons heeft gewracht,
Draeght sorgh voor sijn schepsel, het menschelijck geslacht.
Maer deze rasery is in ons ingewant verburgen,
Wy selfs backen den brock daer wy aen wurgen,
En ons eygen inwoonders als schelmen speuren
Het soete vaderlandt aen flerden te scheuren.
D'een om te doen barsten sijn gierige darmen,
Verkoopt den boosen het recht der armen,
D'ander deur eergierigheyt om op 't kussen te raken,
Tracht door oproer des volcks sich groot te maken.
Eenige die sottelijck haer eygen goedt verquisten,
Staken garen haer handen in der sparender kisten,
Die met quaet voornemen neerstig wroeten,
Om haer nagejaeghde behoeftigheyt te boeten,
Op der gemeene middelen kosten en schaden,
Haer boêmloose beursen weer te mogen laden.
En hierentusschen met haer woedende min,
Komt de gerechtigheyt niet eens in haren sin.
Haer heylige hoogheyt, haer eere gepresen,
Noch haer gramschap zy niet eens en vreesen,
Alhoewel dat se een is van de hemelsche Goddinnen
Staende by Godts raedt onder de Seraphinnen.
De Goddinne kan uyt den Hemel mercken
Al onse snoode listige wrockende wercken,
En al straft se juyst altijdt niet op heeter daedt,
Haer strengheyt vergeeft nimmer het bedreven quaet;
Maer sendt t' haerder tijdt blixemende stormen,
Tot gerechtige wrake op ons, hovaerdige wormen;
Dan mogen rijcken, staten, noch steden groot
Niet ontkomen de straffe en verdiende noodt;
Hier uyt siet men, dat geweldige burgeryen
Den hals buygen onder t juck der slavernyen,
Die eertijts, voor niemandt zijnde beducht,
Den kop hooghmoedig staken in de lucht.
En wrockende tweedracht ophalende versmoorige woorden,
Doet dat d'oproerige burgers elkander vermoorden,
Of door waen haerder gewapender krachten

Breken 't verbondt tusschen haer gebueren meerder van machten;
Hier volght dan vernielinge met snellen loop,
Straffende gerechtelijck den meyneedigen hoop;
Soo dan 't ongeluckigh geluck sommige uyt gaet sunderen,
Die haer lieve vaderlandt hebben sien plunderen,
Zijnde mogelijck tot meerder ongelucks geboren,
Zijn dan noch niet vry van datter is beschoren:
Als ballingen katyvigh van goeden versceyden,
Moeten armelijck een beklagelijck leven leyden,
Sonder hoop, sonder troost op een anders haert,
Altijdt reeckenen met een vreemden waert.
En een yegelijck daer 't so gaet, hy zy rijck of eêl,
Moet van der Fortuynen gramschap hebben sijn deel,
En niemandt mach dan soo sekerlijck duycken
Of het ongeluck sal hem wel opruycken,
Tot in haer kelders, kamers en schrijnen,
Ja, tot op het bed achter de gordijnen.
  Nederlandsche mannen, dees Solonische klaerheyt
Is kluyt noch droom, dan goddelijcke waerheyt,
En al die daer Godt en sijn gebodt verachten,
Sullen met verdriet in haer boosheyt versmachten.
Maer die billijkheyt beminnen en justicy kronen,
Daer sal de soete vrede by komen wonen.
De onderdanige eere, die men de justicy doet,
Die straft het quaet en beloont het goedt:
Breydelt de boosheyt tegen quade lusten,
Bereydt de goeden een veyligh rusten:
Betert de misbruyken in elcken staet,
Straft den rechter die kromme gangen gaet,
Leît neder de twist van burgers en boeren,
Die landen en steden houden in rep en roeren.
Metten kortsten heunigh en melck sal vloeyen
By 't menschelijck geslacht, so lang als wy ons moeyen
Te handhaven de justicy en goede wetten,
En de Heylige Billijckheyt daer beneven setten.

RAETSEL.

Mijn moeder is slap ende ick ben stijf,
Gelijck als cristal is al mijn lijf,
En so wanneer ick ga verloren,
Wort mijn moeder weêr uyt my geboren.

ZACHARIAS HEYNS.

Hoewel der nieuwe godsdienstrichting toegedaan en om harentwege uit Zuidnederland geweken, was deze in 1570 te Antwerpen geboren zededichter, veel meer dan zijn oudgeloovige kunstbroeders Roemer en Spieghel, binnen de perken van 't Rederijkersdom gebleven, en schreef Zinnespelen in hun welbekenden trant, die hij, te Zwolle als boekdrukker gevestigd, in 1625, te gelijk met zijne *Emblemata* of *Sinnebeelden* (te Rotterdam bij P. van Waesberge) het licht deed zien. Buitendien vertaalde hij de in zijn tijd beroemde *Scheppingsweek* van den Heer van Bartas (Rotterdam, 1628), en overleed omstreeks het midden der eeuw.

QUAET INGHEVEN EN WULPSCHE GHEEST.

(Uit "der Deuchden Sinnespel.")

Ons machtich Helt den op-geblasen proncker
Heer *Lucifer*, geseten leegh in 't doncker,
Een Koning stout van 't grimmich stuer gespuys,
Hetwelck sich hout in 't twistich Helsche huys,
Erts-Hertooch van de woeste rasernye,
Groot Grave van de Ketel-buterye,
Een Prince meê van Weedom ende pijn,
Daer niemant doch en soect ontrent te sijn,
Een Heer nochtans van menich duysent gasten,
Die al te hans noch na den Pecstock vasten:
Heeft my tot hem ontboden ende sprack,
Dat hem dees tijt noch eenich aes onbrack
Van Buffels grof ende andre wilde Dieren,
Op dat hy mocht sijn feest daer meê vercieren.
Hier toe stack hy dees macht-ceêl in mijn handt,
Dewelcke ick las, en lesende bevandt,
Ick tot mijn hulp (om gheen tijt te verliesen)
Een van de kleyne Duyvelkens mach kiesen,
Om als een brack het wilt te jaghen op.
Wie sal ik best dan halen uyt den dop?
Daer heb ick nu seer scherplyck op te letten,
Want ick stel toe het garen met de netten,
Om op de jacht te brenghen sulck een dier,
Kloeck in 't vernuft, dat ick wel sonder schier

Al mijnen Gheest daeraen sal moeten hanghen,
Eer ick hem sal verstricken ofte vanghen.
Wie neem ick dan voor best tot mynen maet?
Den ghier'ghen Gheest oft wel 'thoovaerdich saet?
Gheen van dees twee en wil ick nu voort teelen:
't Gierich ghedrocht met my sou willen deelen,
't Hoovaerdich saet my kacken soude op 't hooft,
Den Guls'ghen gast en ist oock niet ghelooft
Want hy terstont sou na mijn Kanne gapen,
En 't luy ghespuys soude onder-weghen slapen.
My dunct dan best, dat ick den Wulpsen Gheest
Neem tot mijn hulp, dat is de rechte leest
Tot mijnen schoen, die kan ons wel vermaken,
Want hy doch is seer lustich in sijn saecken. —
Hou, Wulpsen Geest, springht wt, springht wt, springht wt!
W. G. Wat isser te doen, wie roept daer soo luyt?
Sal ick met de Bruyt oock gaen ter Kercken?
Q. Hou, Wulpsen Nar! kondt ghy dan noch niet mercken
Het oude snercken van 't Quaet Ingeven?
W. O Meester! sijt ghy't? Vergheeft my 'tbedreven.
Q. Laet dit nu steken; besiet desen brief.
W. Longeren, help dermen! dit is mijn gerief,
Ick hebbe u lief, neemt my voor maet aen.
Q. Wilt ghy met my ooc dan dees straet gaen?
En tot miin baet staen, als een aerdich quant?
W. Ia, by miin trouwe, daer is miin handt,
Met alle miin verstant, kracht en vermogen.

DAED VOOR PRAET.

De bel die aen den boom gehangen, wort gedreven
Door 't blasen van den wint, wel een geluyt sal geven,
  Verschrickend' het gediert, maer diese wel besiet,
  Vints' als een ydel vat ende acht het klincken niet:
O opgeblasen mensch, u snorken sonder reden,
By vrome van gemoet geensins en wort geleden;
  Luyt roepen gelter niet: men prijst voor hooge praet,
  'tVoorsichtige beleyt te thoonen metter daet.

PIETER DE HONDT.

"Op een stap wegs buiten stede, In een hoek gewonnen lands, Van der Neuzen maar een schrede, Buiten op de Moufeschans" leefde in de jaren 1606 tot 1621 de zoetvloeyend-rijmende en kruidkundige herder en leeraar van eerstgemelde plaats, en genoot er het hooggevierde buitenleven, waartoe hem door zijn vriend en huisheer, den eigenaar der schans en Neuzer burgemeester Serlippins, de welkome gelegenheid verschaft was. Waarschijnlijk tusschen de jaren 1570 en 1580 te Vlissingen geboren, waar zijn vader, gelijk later zijn broeder Jacobus, predikant was, kwam hij zelf in 1606 in die betrekking naar Neuzen en bleef er haar tot het jaar van zijn dood bekleeden. Van zijn verder leven is ons niets bekend dan 't geen hij ons van "de Soeticheit zijns buytenlevens, afgedeelt in X gangen", in zijn aangenaam berijmde "Moufeschans" (Leiden, 1621) meëdeelt. Die schans was oorspronkelijk door den Graaf van Hohenlohe ter versterking van Neuzen in 1583 opgeworpen, en met zijn duitsche soldaten — of Moffen — bezet. Na de verovering van Axel door Prins Maurits, in den zomer van 1586, nutteloos geworden, werd zij in een tiental jaren door burgemeester Serlippins tot een aangenamen buitenhof herschapen, en sedert door Hondius' zangen vermaard. In later dagen verwaarloosd, was zij reeds in 1757 een boerenhoeve geworden, gelijk die ook thans nog ter plaatse gevonden wordt. (Zie voorts over haar en haar dichter de lezenswaarde schets van den Heer J. van der Baan, in de *Cassandria* voor 1856, blz. 115 en volgg.)

AAN DEN HEER VAN TUYL VAN SEROOSKERKE EN STAVENISSE.

(Opdracht van den 9den gang.)

Mijn hert is my gheloken
Te blijven binnen huys,
Mijn hooft is heel ghebroken,
En als van lesen buys.
Ick soucke met vermaken
Gheselschap breet en wijt,
Om mijn cantoor te staken
Voor een cleen ure tijt.
Mijn Heer van Stavenisse,
Soo 't u ghebeuren magh

Een ure 't Hof te missen,
Dat u siet al den dagh:
  Wilt my gheselschap houwen,
Indien het u ghelieft,
Misschien sult onberouwen
Een wijltijts zijn gherieft:
  Ick sal my lanckst de wallen
Vervoeghen aen u hant:
Om met een soet bevallen,
Het vet Suyt-bevelant,
  Recht over ons gheleghen,
En lanckx heen uytghestreckt,
T'aenschouwen wel ter deghen
Met geele tarw bedeckt.
  Het Eylandt met de Steden
Gheleghen in den brant,
En veeltijts quaelck te vreden
In een soo nouwen bant,
  Veel op malcander prouncken,
En elck naer elckx profijt
Van achter rugghe lounckẹn:
Door afgonst ende nijt
  Verseylt: om Godes seghen
Malcandren t'ondergaen,
En altijts in den weghe
Van elckx profijt te staen.
  Hier sullen haer vertooghen,
Met haeren snellen loop,
Ghedreven voor u ooghen,
En legghen haeren cnoop
  De stroomen van de Honte,
Daers' onse Schelde trouwt:
Daar d'eerste waterlonte,
Was 'sVaderlants behout:
  Daer d'aldereerste steke,
Heel Spagniën aen zijn hert,
Om zijnen moet te breken,
By tijts, ghegheven wert:
  En sal u al de custen
Van Vlaendren hier ontrent
Verthoonen metter lusten:
Het volckerijcke Gent;
  In haer ghebouw verheven,

Het edel Brughs ghesticht;
En wat noch daerbeneven
Van Steên en Forten licht,
  Hier aen de soute greynsen,
Soo veel ons ooghen strael
Sal connen overgreynsen,
Besichten altemael:
  Oock sal u niet vergeten,
Te wijsen vooren aen
Ons Biervliet, dat vermeten
In wapen plach te gaen;
  Te voeren van haer Heere
Den Standaert in haer hant,
Te planten vol van eere
In 'thert van Griecken-lant;
  Maer dat nu aller weghen,
Ghelijck ter aerden plat
Ghevelt light, en verslegen
Te midden in het nat,
  Dat haer van langer handen
Ter schanden heeft gebracht,
Den vyant van haer landen,
En van haer wall' en gracht.
  Hier sult ghy connen mercken,
Met vreughden onderwijl
Van alderande clercken
Den aenghenamen stijl:
  Daer, watter van beduyden
Den hof of bouck behaeght,
Int Noorden ende Suyden,
Al naer mijn deure vraeght.
  My, daer ick ben geseten
Hier still in mijn ghemoet,
Laet heel de weerelt weten
Al wat sy elders doet.
  Mijn hert heeft, t'allen tijden,
Haer rust en haer ghemack
Ghenomen, met verblijden,
In een stil buyten-dack:
  En laet de volle straten,
En al des weerels schijn,
Versoucken t'haerder baeten,
Die sweerels vrinden zijn.

Mijn ziel is best te vreden,
Te blijven die ick ben,
Die al den tijt voorleden
In stilheyt my ghewen.
Noch wordt ick t'allerstonden!
Gheseten buyten dranck
Van yder, wel ghevonden,
Selfs teghen mijnen danck.
Mijn Heer van Stavenisse,
Hier sult ghy connen zijn
Ghetuygh, hoe buyten gisse
Ick dickwils in de pijn
Gheraecke, sonder weten,
Van al te veel besouck,
Daer mijnen tijt versleten,
De pen raeckt achter houck.
Hier sult ghy mercken mede
Hoe vele tijts, verleyt,
In brieven ick bestede,
Mijn boucken toegheseyt.
Noch ben ick alle vrinden
Van herten toebereyt,
Die my hier comen vinden,
Of 't lust of niet en greyt:
Ick ghev' haer elck een ure,
Of somtijts eenen dagh,
En my by haer gheduere
Soo veel ick emmers magh.

DANIEL HEINS.

Dit vroegrijp vernuft, dat den 30sten Maart te Gent geboren werd, kwam, even als zijn neef Zacharias, om des geloofs wille naar Noord-Nederland. In de toenemende benauwdheid der tijden zonden zijne ouders hem, op zijn derde jaar reeds naar Zeeland, trokken van daar met hem naar Engeland, maar keerden na eenige maanden terug, om zich in den Haag te vestigen. Na daar een poos lang onderwezen te zijn, ontving hij zijn verdere voorbereidende opleiding in Zeeland, tot hij slechts veertien jaren oud naar Franeker ter hooge school kwam, om dit echter reeds een half jaar later met Leiden te verwisselen. Daar leî hij zich onder Bonaventura Vulcanius, met den gelukkigsten uitslag, op het Grieksch toe, won er de vriendschap van Douza en Scaliger, en zag zich na weinig jaren, toen hij er zelf nauw 22 oud was, tot het houden van openbare lessen over Grieksche en Latijnsche dichkunst gemachtigd. In 't volgende jaar reeds tot buitengewoon hoogleeraar in de Dichtkunde, en in 't daarop volgende tot hoogleeraar in 't Grieksch benoemd, stond hij er, als zoodanig, zijn leermeester Vulcanius ter zij, tot hij dezen later opvolgde; terwijl hij tevens met zijn Grieksch professoraat dat van de Staatkunde en Geschiedenis verbond. In 1617 huwde hij met jonkvrouwe Ermgard Rutgers, bij welke hij eene dochter en zoon, den vader van den avontuurlijken romanschrijver, Nikolaas [1], verwekte. Tot geheimschrijver van gevolmachtigden der algemeene Staten ter Dordsche Synode gekozen, haalde hij zich in zijn volgend leven den weêrzin der tegenpartij op den hals, en zag het ook verder door onaangenamen letterstrijd verbitterd [2]. Hij overleed te Leiden, des levens zat, bijna vijf en zeventig jaar oud, den 25ten February 1655. Als dichter kenmerkte hij zich door zijne hartelijke liefde voor de moedertaal, die hem, in gunstige onderscheiding veler geleerde tijdgenooten, haar tot voertuig zijner gedachten in gebonden rede kiezen deed. Zijne verzen, ten deele reeds herhaaldelijk onder den aangenomen naam van Theocritus de Ganda uitgegeven, zagen door de zorg van zijn lettervriend Schrijver in 1616 gezamentlijk het licht, en werden in 1618 herdrukt. (Verg. voorts over hem en zijn leven de nasporingen van den Heer Angillis in de *Dietsche Warande* VI.) Heins wist de taal even krachtig als, in zijn minnedicht, zangerig te hanteeren, en liet zich alleen door zijn geleerde studiën soms verleiden, wat te kwistig met den fabeltooi der Oudheid om te springen, en hem met den alledaagschen dosch van zijn eigen omgeving dooreen te mengen; zoo komen bijv. in zijn herderslied zijn Grieksch-Latijnsche Fyllis, Galathee, en Corydon naast zijn Leidsche Kees en Trijn potsierlijk genoeg uit.

[1] Zie over dezen de mededeelingen van Leendertz in den *Navorscher* VII.
[2] Zie daarover het aan te halen uitvoerig relaas van Angillis in de *Dietsche Warande* VI. bl. 25.

NEDERLAND EN SPANJE.

Ghelijck de wreede wolf is op het schaep ghebeten;
De koninck van de locht, sijnd' op een duyf gheseten,
Verscheurt haer met de klau, soo schijnt het oock te gaen,
Als een van Nederlandt bejegent den Maraen.
Marane! neemt ons wech ons landen daer wy leven,
Wy sullen sonder vrees ons in de zee begheven:
Daer nu de schepen gaen, daer sullen wy, tot spijt
Van uwen trotsen moet, sijn even wel bevrijt.
Aldaer den hemel streckt, en daer de wolcken drijven,
Is 't even waer men woont, als kinders ende wijven
Sijn buyten slaverny, sijn verre van u handt:
Al daer *ghy* niet en sijt, daer is *ons* vaderlandt.
De voghel is alleen gheboren om te snijden
Met vleughelen de locht, de peerden om te rijden,
De muylen om het pack te draghen of de lijn
Te trecken met den hals, en wy om — vry te sijn.

LEIDEN ONTZET.

Den hongher was in stadt, de vyandt voor de wallen,
De moeder sach haer vrucht voor haere voeten vallen:
Zy selve menichmael, naer datse sonder broot
Veel daghen was gheweest, viel met haer kinders doot,
Noch hangend' aen de borst, noch besich om te buyghen
Haer leden naer het werck, en ghevend' haer te suygen; —
O jammerlick ghesicht! — Ghy hielt in dese smert
Een yseren ghemoet, en een metaelen hert.
De liefde van het landt was krachtigher van binnen,
Als die van buyten was; wie soude konnen winnen
Den mensch die niet en vreest? al hadde de Maraen
Gans Spanjen hier ghebrocht, soo hadd' hy daer niet aen.
Ghelijck de stercke leeu wanneer hy wort besloten
Van jaghers in het veldt, of in het lijf gheschoten,
Dan roert hy eerst den steert, den oorspronck van zijn kracht,
Is stercker als te voor, versamelt al zijn macht.
Zijn mane rijst om hooch, het schuym loopt van zijn tanden,
Zijn ooghen sijn vol viers, en schijnen hem te branden.
Hoe dat men hem besluyt, hoe dat men hem bespiet
En treft van alle kant, zijn hert en ghevet niet,

Of als de wilde zee, naer dat zy vele daegen
Getercht is van de windt, van buyen ende vlaegen,
Indien zy van den dijck gheperst wort of het sandt,
Zy steygert in de locht, en vliecht tot op het landt.
Ghy sijt oock soo gheweest, tot dat de vloet, de baeren,
Den hemel met ghewelt u selve quam bewaeren:
En dat Neptuni stroom, met vreesselick gewelt,
Den vyant heeft te saem doen loopen uyt het velt.
Waer was het snorcken doen? waer mocht Baldeus blijven
Met al zijn groote macht, en met zijn bitter schrijven?
Soo haest als Nereus quam gewandelt, en ghegaen
Den Spanjaert in 't ghemoet, hy liet zijn tenten staen.
Wat was dat eenen dach! Boisot quam aengevaren,
Gans Zeelandt vol van vreucht quam vliegen door de baren;
Matroos bepeckt, betart, liep by de vlaggen staen,
Wierp over al zijn oog: het leger was gegaen.
Marane! loopt toch wech, en wacht u voor de Zeeuwen;
Laet Hollandt Hollandt sijn: den hert vervolcht de leeuwen,
Het schaep vervolcht de wolf. Gaet seker uyt de doot!
Eer dat men u verscheurt, keert naer u moeders schoot!

ZOETE DIENSTBAARHEID.

Alle die met haet en nijt
Tegen my ontsteken sijt,
Laet nu blijcken u gemoet
Over mijn voornaemste goet.

Weet dat ick hebb' eenen staet
Die het al te boven gaet.
Niemandt is soo groot van macht
Die ick by my selven acht.

Geenen Koninck op der eerdt
Die ick acht van sulcker weerdt.
Prins en Vorst, wie dat het sy,
Stel ick ver beneden my.

Gisteren des avonts laet
Kreech ick dese nieuwe staet,
Als ick slaef gheworden ben
Van de schoonste die ick ken.

Al de loon die ick verwacht
Is geen rijckdom, is geen macht,
Maer dat zy eens van ter zy
Werp' een lieflick ooch op my;

Dat zy, met die soete mondt
Die my doodelicken wondt,
Daer mijn siel haer herberch heeft,
Daer zy woont en altijt leeft;

Met de deuren van korael
Daer Cupido heeft zijn sael,
Daer hy eerstmael is gheteelt,
Tegen mijne lippen speelt.

Doende daerby eenen lach,
Die niet sachter wesen mach,
Soeten dief van mijn ghemoet,
Die my levend' sterven doet;

En die woorden die mijn hert
Doen beminnen zijne smert,
En dat Goddelick verstant
Dat den Hemel heeft geplant;

Dat is honich, dat is wijn,
Dat sal mijn betaling sijn.
Hier voor, wie 't behaecht of spijt,
Ben ick mijne vrydom quijt.

PASTORAEL.

Corydon, die weyde schapen,
Vast aen 't water van den Rijn,
Daer de beste weyden zijn,
Als het vee denckt om te slapen,
Als de duyster nacht komt aen,
En de droeve silvre maen.

Daer sat hy, met liefd' ontsteken
Van zijn Phyllis, gants de nacht,
Phyllis die hem niet en acht,

Phyllis die hem 't hert doet breken; —
Daer sat hy, en sanck dit liedt
Op een nieu gesneden riet:

"Het sal nu twee volle jaren,
Phylli! worden alle daegh,
Dat ick myne liefde klaegh,
Dat ick die quam openbaren.
Phylli! 'tweede jaer is 't nu
Dat ick eerstmael quam by u.

Van die tijdt af gae ick dwalen
Met mijn schapen door het gras,
Sonder dat ick op haer pas,
Sonder dat ick haer gae halen
Als zy dolen als zy gaen
Daer gheen rechte weghen staen.

Ick sach eerstmael aen u wesen
In een bruyloft, daer ghy waert
Met het volck van 't dorp vergaêrt;
Doen heb ik u eerst gepresen.
Floris sat niet ver van dy,
En ick aen de rechter zy.

Komende van daer na Leyden
By mijn kudde, was ick kranck,
Ja, my luste geenen sanck:
Wie sal, seyd' ick, voor my weyden?
Wat mach wesen dese pijn?
Soude't wel een koortse sijn?

Geenen slaep en kond' ick halen,
Altijt docht my dat ick sach
Phylli! dijnen soeten lach,
En dijn oogen die my stralen,
En dat liefelick gelaet,
Dat noch in mijn herte staet.

Niemandt konde my behagen,
Al ons vrijsters hadden uyt,
En die lange schele Luyt;
Ick ginck wenschen heele dagen

Phyllis, en het soete licht
Van haer goddelick gesicht.

Ick ginck heele dagen dwalen
In het hout, dat aen de kant
Van den Hage staet geplant;
Corydon ginck suffen, dralen,
Corydon was mat en laf,
Al zijn schapen namen af.

Corydon schreef in de boomen,
Waer hy eenen vandt bequaem,
Phylli! dijnen soeten naem;
Corydon sach in zijn droomen
Phyllis altijdt voor hem gaen,
Phyllis altijdt voor hem staen.

Ick gaf mijne pols te voelen
Onse Trijn, en vraechde raet:
Wat mach wesen toch dit quaet?
Trijn die seyden haer gevoelen,
Naer dat zy haer hadd' versint:
Lieve Corydon, ghy mint!

Phyllis sal u wel genesen,
Neemt haer tot u medecijn.
En my dunckt, het moet soo sijn;
Want als ick aenschou haer wesen,
Ben ick lustich ende ras,
En als voren wel te pas.

Maer zy wil van my niet hooren!
Wat hebb' ick de meyt misdaen,
Dat zy 't heeft op my gelaên?
Vol van wreetheyt ende tooren,
Harder als de Maertse snee
Voor het ongespeende vee.

Phyllis was eens in het lijden
Dat zy in een sieckte lach,
Corydon ginck dach voor dach
Hem van dranck en spijse mijden,
Corydon en quam niet uyt,
Corydon gaf geen geluyt;

Corydon en mocht niet leven.
Al de Goden van het velt
Riepen: waer is onsen helt,
Waer is Corydon gebleven?
Maer als Phyllis weêr genas,
Sach hy datse wreeder was.

Al ghy herders die daer weydet
By den Rijn, ick bidd' u secht:
Ben ick niet een rustich knecht?
Want ghy alle voortijts seydet,
Dat ick was een soeten aert,
Sacht van haer, gekrult van baert,

Als de schelpen die daer leggen
Tusschen Egmont en de kant
Van de Schevelijnsche strandt.
Ja, moêr Floris dorst wel zeggen,
Dese leste kerremis,
Datter niemandt schoonder is.

Ben ick kleyn om aen te schouwen,
En van lichaem niet te groot,
Noch en isset al geen noot;
Laet u seker dat niet rouwen:
Siet den bock en siet de geyt,
Is daer niet groot onderscheyt?

Oock heb ick eens hooren singen
Van een herder in een liet,
Doch de naèm en weet ick niet,
Hy was woest en niet om dwingen,
Langer als de meeste mast
Dieder in Noorwegen wast.

Galatée ginck hem vlieden
Als hy naer het water quam,
Daer zy hare woning nam;
Maer aen Acis gincks' haer bieden,
Acis was al haer gerief,
Acis was haer soete lief.

Phyllis, wilt en onbedwongen,
Is veranderlick van sin,

Niet gelijck ick in de min;
Sy is vol van kromme sprongen,
Als de lammers in de Mey
Die gaen springen door de wey.

Al de meysjens, die daer drijven
Hare schapen by het bos
Van den Hage, gaen wat los
In de min, en selden blijven
Trou, gelijck die drijven 't vee
Dicht by Catwijck op de zee.

Zy sijn vol van vreemde treken,
Dom van sinnen, oock wat broos,
En soo wonderlicken loos:
Zy en doen niet datse spreken,
Seer geslepen ende fijn,
Niet gelijck wy herders sijn.

En nochtans soud' ick wel dencken
Dat ick oock wel spreken mach,
Want de Satyrs al den dach
My toelacchen, my toewencken,
Oock en achten zy gants niet
Soo volkomen is mijn liet.

Keesjen wild' hem oock optoeyen,
Maer voorwaer 't en wil niet sijn:
Wat heeft onse Kees by mijn?
Ick hebb' eenen rock met ploeyen,
En wat anders in de moû,
Dat ick niet verkoopen woû

Om de schapen, om de kudden,
Die daer tusschen d'oude Maer
En het dorre Wassenaer
Haer drooge vellen schudden;
Mijnen naem die wort gespelt
In de dorpen en in 't veldt.

Als ick maer en wil gaen spelen
Boven opten hoochsten dijck

Van dat sandich Noordewijek,
Kan men my wel hooren quelen
Over zee, tot aen de ant
Van het machtich Britten landt.

Thule selve kan my hooren;
Haeren Coninck prijst mijn sanck,
Die hy nu kent over lanck.
Thetis selve leent haer ooren;
Noch blijf ick in dit verdriet,
Phyllis die en wil my niet.

Corydon en kan niet leven
Sonder Phyllis, wat hy doet,
Want zy is te machtich soet;
Hy en kan haer niet begeven.
Phyllis is de eerste pijn;
Phyllis sal de leste sijn!

DE MINNEGOD KUIPER.

(Uit "het ambacht van Cupido.")

Kuypt, kleyne Kuyper! kuypt, die alle man doet buygen,
En treft met u gewelt, en voeget al aen een.
Want waer het sonder u, de weerelt viel in duygen,
Die nu behouden wordt van u, en anders geen.
U vader is een smit, een koppelster u moeder,
Ghy maeckt de hoepen vast van hemel en van aerdt.
Het ambacht dat is goet; want ghy zijt den behoeder,
Die 'sWeerelts groote ton van onderganck bewaert.

UIT "DEN LOFSANCK OP BACCHUS"

"Omdat de Grieksche sprake" — schreef Heins op Vastelavond 1614 aan zijn vriend Schrijver — "boven al bequaem is, om den aert van alle dingen uyt te drucken, soo is 't dat zy in het beschrijven van de eygendommen deses lieven Gods, haer selven overwonnen ende ganschelick gebruyckt heeft. Het welcke siende veel geleerde treffelicke mannen

van onsen tijt, hebben willen proeven, oft men het selve in de Latijnsche spraecke niet en soude konnen doen, alleenelick om sich te oeffenen, ende om de kracht van de taelen wel te ondersoecken. Als daer sijn geweest: de godsalige Flaminius, de geleerde Marullus, de welsprekende Muretus, ten leste oock de prince ende koninck der geleerden van onsen tijt, Iulius Scaliger: met meer andere, die ons alle Bacchi Lof-sanck naegelaten hebben. Niet om dat zy yet van hem geloofden (God bescherme daer van alle redelicke menschen) maer om haer geest te toonen, ende om den trots der Griecken door een ander tale wat te dempen: doch voor al bemerckende, datter geen bequamer stof en is voor de poëten, om te toonen wat zy doen konnen. Naer dese is gekomen de vermaerde Petrus Ronsardus, een bekent frans poëet, die hem in zijn spraeck gemaeckt heeft, soo uytnemende aerdich, dat hem de beroemden Auratus, een van de dapperste van onsen tijt in Vranckrijck, in het Latijn heeft doen spreken. Dese hebbende gelesen, ende my daer over seer verwondert, hebbe eens willen sien, of oock onse sprake soo onbequaem is, als vele lieden meynen, die niet achten dan dat buyten is, en met groote moeyte geleert wort. Doch in het schryven hebbe bevonden, dat Ronsardus veel geseyt, maer noch meer nagelaten hadde. Ende boven al verwondert de bequaemheyt van de tale. Nu also ick oock geen bequaemer dach hebbe konnen vinden, om van Bacchus onbegrijpelick te spreken, als den genen op de welcke de Christenen hem schandelicker vieren als de Heydenen; so hebbe ick u dat op den selven willen toesenden: te meer dat ick daer in de wijsheyt van de oude Griecken, dit stuck rakende, meest uytgedruckt hebbe. Want den aert van seggen, vinden wy wel aen ons selven, ende is van ons gewas."

Wat kan men beter doen des avonts vóór de Vasten,
Als dat men Bacchus prijst in 't midden van zijn gasten
  Aen eenen goeden dis? wy sullen sijn verheucht
  In uwen soeten dranck, ô Vader van de vreucht,
O vinder van de wijn! wie soumen vergelijcken
By dijne stercke macht? de Goden moeten wijcken
  U, die maer één en sijt, en meerder sijt van naem,
  Naest Jupiter alleen, als d'ander al te saem.
My komen in de sin op eenen tijt veel dingen:
Wat sal ick lest van u, wat sal ick eerstlick singen?
  Uw' namen sijn seer veel, die beelden uyt uw' macht,
En sonderlingen aert, en wonderbare kracht,
  Die sonder eynde sijn, ontallick, onbepaelt:
  De schilders hebben oock u wonder afgemaelt.
Lyæus heet ghy meest, om dat ghy kont ontbinden
Ons sinnen en verstant, de sorgen komt verslinden.
  Maer waerom sijt ghy naeckt, ô Evan! ende staet

Geschildert sonder kleet? om dat ghy leugens haet,
Geen dobbelheyt bemint; de waerheyt ligt besloten
In uwen soeten dranck; want als wy sijn begoten,
Dan is de tonge los: al watter in de gront
Begraven is van 't hert, komt wonen in de mont.
Maer waerom sijt ghy jonck? om dat uw' soete vruchten
De rimpels doen vergaen, den ouderdom doen vluchten.
Dan sijn wy jonck van hert. En waerom sijt ghy vet?
Om dat ghy noch op pijn noch swarigheyt en let.
Uw trommel wijst ons aen, dat die u niet en vieren
Maer nemen sonder maet, seer bulderen en tieren,
En maecken groot gheraes. De kroone die ghy draecht,
Is moeder van den dranck die alle man behaecht.
Veel hebben u den naem van Nomius gegeven,
Om dat ghy aldereerst de wetten van het leven
Gebracht hebt aen den dach; oock maeckt ghy dese wet,
Dat niemant zijn gelas of beker neêr en set,
Voor dat hy is geleêcht; die dese wet derf breken,
Die moeter nog eens aen, en sonder tegenspreken
Noch eenen keeren om. Ick weetter die daer af
Het herte niet en kreuckt, en wenschen om de straf.
Maer boven al de naem van Liber past u wonder,
Die komt u eygen toe, die hebt ghy toch bysonder
Altijt seer lief gehadt: om dat uw volck bevrijt
Van achterdencken is, ghy selve lustig sijt.
Want, Liber! als ghy komt met uwe soete gaven
Ons vloeyen in het lijf, dan worden oock de slaven
Tot Koningen gemaeckt; de droefheyt en de smert
Verdwijnen met den dronck, ontbonden is haer hert.
De vreucht die komt van u, want sonder uwe gaven
Al levend' sijn wy doot, al levende begraven.
Siet toch de mensch eens aen van voren tot het ent:
Het eerste dat is pijn, het lest dat is ellent.
Hy komt met tranen voort, met stenen ende suchten
Gaet hy van daer hy quam, met hopen ende duchten
Volvoert hy zijnen loop; soo dat hy niet en heeft
Van 't leven eenich nut, als hy met droefheyt leeft.
Het leven is een merckt, daer in wy sijn geboren
Om vreucht in onsen tijt en vrolickheyt t' oorboren.
Die meest koopt voor zijn gelt, en best de tijt besteet
Die hem gegeven is, betoont dat hy meest weet.
De rest is as en wint; want als de geest getogen
Is eenmael uyt het lijf, en uyt de mont gevlogen,

Blijft hy soo lange wech, en laet ons hier een hant
Of twee van aerd' en stof; dat geeft hy ons te pant.
De kruyden in den tuyn en bloemen, die verdwijnen,
En rijsen weder op: de rancken van uw' wijnen
Die komen weder voort: de goude Son die staet
Soo dickwils weder op, als hy te bedde gaet.
Maer wy! naer dat wy sijn met tranen eens begoten,
Gescheyden van der aerd', en in een kist gesloten,
Wy blyven daer wy sijn, wy liggen altijt neêr,
Verslagen van de doot, en keeren nimmer weêr.
Daer gaen de sorgen heen. Daerom hebt ghy gevonden
Een wonderlicke plant, versoetende de wonden
Van alderley verdriet, die t'samen metten dorst,
De pijn en swarigheyt doet drijven van de borst.
Uw' macht streckt over al. Diana wort verheven
Van die haer tot de jacht en tot het wilt begeven.
De man van Venus heeft de smeden in zijn hant.
Apollo wort gekent by luyden van verstant.
Neptunus wort gedient van schippers, die bevaren
Zijn ongetemde baen, en loopen deur de baren:
Doch Bacchus wort te saem van jagers ende smeên,
Van luyden hooch-geleert en Schippers aengebeên.
Zy drincken altemael, en wenschen om te mogen
Verversschen haren dorst met onvervalschte togen
Van uwen Rijnschen geur. Wat volck oock dat het is,
Zy sien u staen met vreucht op eenen vollen dis.

TER EERE VAN DE MOFFESCHANS, ENDE DEN AUTEUR VAN DESELVE.

De wetenschap, de deucht, met weynig wel te vreden,
De trots van trots en pracht, den yver van gebeden,
De soetigheyt, de vreucht des herten, gaer en gans,
Is uyt de Stat gevlucht, woont op de Moffeschans.
De Moffeschans die leert aen nederheyt te wennen,
De Moffeschans alleen leert allen kruyen kennen,
De Moffeschans die leert het teelen van het vee,
Het koken van de spijs, het maecken van de meê.
Wat datmen weet of leert, kan geven ofte koopen,
Is nae de Moffeschans en uyt de Stat geloopen.
De Steden staen nu leêg, de Moffeschans ist al:
Hof, boecken, brouwery, de keucken en de stal.

PIETER SCHRIJVER.

Den 12den January 1576 te Haarlem geboren, waar de Amsterdamsche handelaar, zijn vader, zich met een rijkbemiddelde burgerdochter in den echt verbonden had, bracht deze ambtelooze letterkundige en dichter ook zijn verdere jeugd aldaar, ten huize zijner kinderlooze moei, de burgemeestersche Van der Nyenburg door. Bij deze toch hadden hem zijne ouders, die in zijn derde jaar naar Amsterdam verhuisden, achtergelaten. In 1593 naar Leiden gezonden, om er 't Romeinsche Recht te bestudeeren, gaf hij echter van den aanvang af den Letteren de voorkeur, en koos, gelijk men 't hem later zeggen deed,

Apols Orakelboek voor *Codex* en *Digesten.*

Hij raakte er bevriend met Douza en Heinsius, wiens uitgever hij werd, maar met wien hij, in kerkelijke richting, geheel uiteen liep. Even zeer toch als gene der Dordsche, bleef hij steeds der andere partij toegedaan, en was hij het dan ook die, op de proefbladen van zijn Janus Secundus, met beide Staatsgevangenen, Grotius en Hogerbeets, briefwisseling hield, en daarvoor in een boete van 200 pond verwezen werd. In 1599 in 't huwelijk getreden met de Leidsche juffer Anna van der Aar bleef hij echter zijn leven lang de studie boven de praktijk verkiezen, en als ambteloos burger, den Zanggodinnen — naar Vondels uitdrukking — op eigen kosten herberg geven. Verschillende geschied- en oudheidkundige geschriften zagen in den loop der jaren van zijne hand het licht. Ter liefde zijner geboorteplaats vlocht hij voorts in 1628 een Lauwerkrans voor Laurens Coster, en trad als verdediger zijner aanspraak op de drukkunstvinding op. In zijn laatste levensjaren van 't gezicht beroofd, moest hij zich van 't jaar 1650 af van anderer pen voor zijn letterarbeid bedienen, en nam daartoe den bekenden dichter Joachim Oudaen [zie later] bij zich. Na den dood zijner echtgenoote, in Sept. 1656, trok hij metterwoon naar Oudewater bij zijn jongsten zoon, die daar als Baljuw gevestigd was, en overleed er den 30sten April 1660. Zijne bijeenverzamelde gedichten, voor 't meerendeel gelegenheidspoëzy, zagen in 1738 door de zorg van Simon Doekes te Amsterdam het licht.

AAN DE STAD HAARLEM.

Niet, Haarlem! om uw lucht, die ik hier heb getoogen,
Niet om uw Spaarne-vliet, zoo neeringrijk geboogen,
  Niet om uw trots gebouw van Kloosteren en Kerk,
  En Konincklijk Paleys, en ander timmerwerk;

Niet om uw Geestlykheid, en woonsteê der Templieren,
Hoewel lang uytgeroeyt; niet om, die u noch cieren
  Met Kerk, en huys, en hof, de Heeren van Sint Jan,
  En ander Ordens meer, die ik niet noemen kan;
Niet om uw Oudheyds wil, en edele Geslachtén,
Niet zelfs om 's Princenhof, en hooggebooren Machten;
  Niet om uw Oorlogen te water en te land
  (Vergeef my, dat ik die moet stellen uytterhand;)
Niet om uw groot begrip; niet om uw sterke wallen;
Niet om uw straaten ook, die meest op 't Marktveldt vallen,
  Niet om uw Drapery; niet om uw Linnen stof,
  Niet om uw smaaklyk bier, of om uw Brouwers lof;
Niet, om dat ik aan u tien Poorten zoude tellen,
En roemen het geluyd der Damiaatsche schellen;
  Niet om uw zoete streek, en lieffelijk gehucht,
  Daar menig stad op ziet, en menig Stadt om zucht:
Niet om uw lijftochts wil van Duin, van Zee, van Meeren,
Van 't zuyvelrijke gras, en wat men mag begeeren;
  Hoewel dit vry wat is zoo onder eén gebiedt;
  Nochtans daar ik om kom, en is het, Haarlem! niet.
Veel liever is uw Bosch; dat houd my meêr verbonden,
Om dat de Drukkery daar eertijds is gevonden.
  D'hoogloffelyke Konst, door Laurens voortgebracht,
  Doet, dat ik uwen bosch verr' boven 't ander acht.
Loop door des Werelds rond, de lijftocht en waranden,
De neringen daar by, zijn ook in andre Landen.
  Het treffelyk gebouw met andren is gemeen:
  De Vinding van den Druk hebt gy, ô Stadt! alleen.
Waar 't nu in myne macht de boomen te herstellen,
Al d'Ypen en den Elst zoud' ik ter neder vellen;
  Daar zou niet een Abeel de blaauwe wolken slaan;
  Om onze Laurens moest uw Hout vol Lauren staan.

TER GEDACHTENIS VAN JEANE D'ARC.

  Als d'Engelsman in Vrankryck keert,
  En Charles nu zijn Reims ontbeert:
Hoe zeer hy mocht verlanghen
's Rijcx Hulding te ontfanghen:
  Een Maegd, gewonnen onder 't vee,
  Den grooten Bethfort schricken deê,

De Mannen waren Vrouwen;
't Velt kost een Maegd behouwen.
  Heldin, oft eer Gradivi Soon!
  Ghy helpt u Koning aen de Kroon,
En d'overwonnen Steden:
Gy stelt het Rijck in vreden.
  Dit spijt den Engelsman, en loert
  Tot dat wiert in triumph gevoert
De oorsaeck van de plaghen,
En al sijn nederlaghen.
  U treft het ongeluk; wat raedt?
  De wrake 't hart van Betfort braet:
En om u te ontlyven,
Doet hy een vonnis schryven;
  't Geen 't recht van Oorlogh niet vermocht,
  Is aen de heyl'ge Muts versocht:
Sorbone, wat een Regen
Heeft Danaë gekregen!
  De Maegt wiert toveres verklaert,
  En noch, 'k en weet niet hoe beswaert,
O Vranckryck, watte bengels!
U Landsluy spreecken Engels.
  Ja, Engels! heyloos Duyvels werck,
  En niet gesproten uyt Gods Kerck,
Des Duyvels eyghen trony
Staat op het Engels mony.
  Maer 't gelt en wasset niet alleen:
  't Gewelt quam mêt de haet by een,
Men moet den Canibalen
't Rantsoen met vleys betalen.
  Adieu dan, Goedertierenheyt!
  Nu 't wapen recht ter neder leyt,
De wreetheid set de staken,
Om Jeane d'Arc te blaken.
  Sy sterft: en wordt ter eer gedacht
  By 't volck dat d'huychelaers veracht:
Als d'huychelaers verdwijnen,
Sal Jeane d'Arc noch schijnen.
  Haer onschult en onnosel bloet
  Den Engelsman uit d'as begroet,
En zeyt: "mijn uytverkooren,
Nu hebjet al verlooren:
  Ick dreef u uyt ons Vaderlandt,

En ghy verloort den strijdt met schandt:
Verloort (om my verschoten)
Veel duyzent Angeloten.
U landsman Reinalt Scot verwint,
En nieuwers Tovery en vint! —
Waerom dan so gestorven? —
Ick hadd' u Staet bedorven."

DE NEDERLANDSCHE TAAL.

Tael onghelooflick soet, princes van alle taelen,
Gheboren om de croon van anders hooft te haelen:
Vol sins, vol defticheyts, vol luysters, lanck en ruym,
En die wel missen kont het over-zeesche schuym.
Tael rijck en onvermenght: tael om ten toon te draghen:
Godin, die niet behoeft een woort te loopen vraghen
En halen tot uw hulp; tael van gheluckich slach,
Die gansch Europa door de taelen trotsen mach.
Schier d'outste diemen vindt: niet om te wederlegghen:
Hy booghe van de zijn, die wil: wy sullen segghen
Dat onze tael de haer soo ver te boven gaet,
Als van de swarte nacht de helder sonne staet.
En om dat wy den trots van Vrancrijck hier aenraecken,
Soo seght haer, dat wel eer haer volckeren dus spraecken.
Die tael die daer nu is, die komt van vreemt ghespuys,
En uyt een ander hoeck ghesproten leyt daer t' huis.
Van onse Duytsche tael de Fransman is gheweken,
Ghenootdruckt zijnen hals in 't Roomsche juck te steken,
En van het vreemde volck, 't welck nemend in zijn lant,
Is daer met zijn ghewelt een nieuwe tael gheplant.
Dees spreken zy daer noch: haer eyghen is verlooren,
Die was ghemeen met ons: men sprack daer soo te vooren
Ghelijck men hier te landt noch is ghewoon te doen.
Wy houden onse tael, wy sijn noch even koen;
Maer Vrancrijck is verheert, en hout niet op van pralen:
Zy dencken niet waer haer de naem komt van de Walen.
Ist niet, om dat haer spraeck by minsten ende meest
Gewisselt en verwaelt wel eertijds is geweest?
O Galli sonder gal, gy liet u soo manieren!
Daer tegen sijn wy noch gebleven Batavieren,
Geen dienstbaerheyt ghewent: en op een vryen gront
Is 't dat wy noch van outs behouden onsen mont:

Van niemant niet gesnoert, van niemand niet gebonden.
Ja, in het minste niet van yemant oock geschonden.
  Athenen legt in d' as; de Turck die wroet in 't stoff,
  Daer Constantinus eer gehouden heeft zijn hoff.
Wel aen! ô Nederlandt, ghy hebt u te verblijden,
Dat binnen uw bedrijff, in onse laeste tijden,
  De wetenschap toeneemt, verspreyt haer breet en wijdt,
  Soo dat ghy Romen nu, ja oock Athenen sijt.
Tot welckes sekerheyt, en troosting van ons handen,
Tot Haerlem is gebroeyt, gesien in geene landen,
  De weerde Druckery: dees wackert ons gemoet,
  En ons soo menich boeck met lust uytgeven doet,
Waer van dit[1] zij een stael! — Op desen voet laet wesen,
O Landsluy, dat wy oock van uwe vruchten lesen:
  Tot ciercel van ons tael, tot eer en weerdicheyt,
  Tot voord'ring van haer deucht en haer bevallicheyt.
Ey liever! seght, en ist niet hoochlick te beklagen,
Dat een so schoone tael mishandelt en verslagen
  Sou leggen sonder glans, sou blijven onbekent,
  Die niemand aen en raeckt, dan diese quetst en schent!
O Nederlandt, komt aen: maeckt, die nu is verschoven
En vluchtich, aengenaem in 's Princen lecker hoven.
  Waerom en souse niet? ick sie het haest gemaeckt,
  Indien zy op de been, en in de kennis raeckt.
Laet dit zyn onse bruyt, dees laet ons alle trouwen:
Met defticheyt versien, en met geleertheyt bouwen.
  Laet haer toch ongevalscht, met bastaert niet besmet,
  En van haer selven rijck, en van haer selven net,
Eens wandelen in 't licht, eens breken door de wolcken,
Eens komen aen den dach; ick sie de vreemde volcken,
  Die sullen allesins met yver ende lust
  Deelachtich willen sijn, en deser tael bewust.
Denckt niet dat dees Godin in 't stuck van hooge dingen
Sou wesen onbequaem, en niet om uyt te bringen
  De meening ende sin van een geleert gemoet,
  Dat Phœbus selve drijft, Minerva loopen doet.
Gaet, Nederland! vry aen, en wilt het volck niet slachten
Die niet, dan dat met moeyt van buyten komt, en achten,
  En dat ons wort geleert: als off daer sonder niet
  Een mensch verlaten kond' dat in zijn sinnen schiet.

[1] Namelijk de gedichten van Heins, die met dese verzen werden ingeleid.

SIMON VAN BEAUMONT.

In het jaar 1573 of 74 te Dordrecht uit een deftig geslacht geboren, een van welks leden zelfs de eer had, als burgemeester der stad in 1481 door de Kabeljauwschen ter dood gebracht te worden, studeerde deze dichterlijke staatsman vervolgens te Leiden in de Rechten, en ontstak er zijn eerste dichtvonken aan 't vuur, dat hem uit de oogen eener ontrouwe schoone toestraalde. Hij voltooide daarop zijn rechtstudiën te Orleans, zette zich na zijne terugkomst te Middelburg neêr, en werd er in 1606 tot Pensionaris aangesteld. In 1625 werd hij geroepen Zeeland ter algemeene Staten te vertegenwoordigen, en nam daarop in 1627 aan een gezantschap naar Zweden, in 1633 aan een ander naar Keulen deel. In 't volgende jaar werd hij met andere Statenleden naar Friesland afgevaardigd, ten einde aan de daar gerezen moeilijkheden een einde te maken, en verwisselde voorts, op 't einde van 't jaar, zijn Middelburgsch Pensionarisschap met dat te Rotterdam, 't welk hij vijftien jaar lang waarnam, om van toen af in eervolle rust zijn vijf laatste levensjaren te slijten. Hij overleed te 's Gravenhage in meer dan tachtigjarigen leeftijd, den 20sten Juny 1654. Zijn verzamelde gedichten, van welke er vroeger ettelijke verspreid het licht hadden gezien, werden na zijn dood door zijn zoon uitgegeven, en zagen, met nog eenige andere vermeerderd, door de zorg van den heer J. Tideman, in onze dagen op nieuw het licht (*Gedichten van Simon van Beaumont*, met eene inleiding en aanteekeningen; Utrecht, Kemink en Zn. 1843.)

SCHEUTIGE JORDEN.

Jorden reysde naer Amsterdam te mart
Met een stijve beurs, en een moedich hart,
Om alle kostelijckheyt te koopen;
Daer ginck hy alle winckels deur-loopen:
Hy dede langen silvere lampetten,
Vergulde schroeven, goude braseletten;
Groote diamanten van veel caraten
Die keurde hy nauw voor deur op de straten;
Hy proefde ringen, of s' hem oock pasten,
Hy sach fluweelen, satijnen, damasten
Turcksche Tapijten, Milaensche neêrbasen,
Schoone Porceleynen, Veneetsche glasen,
Spiegels van ebben-hout, brand-ysers wichtich,
Kopere kroonen groot en opsichtich:

Hy taelde naer vermaerde Schilderijen,
Van de beste Meesters van d' oude tijen
Van Lucas van Leyen, of Jan Mabuysen;
Naer lang geloop deur veelderley huysen,
Naer dat hy 't al deur-pluyst en becnoeyt had,
En twintich winckel-knechts vermoeyt had;
Raet, wat hy kocht die sinnelijcke *Jorden?* —
Vier houte lepels en ses Taffel-borden.

SIGNOOR STRAATSLIJPER.

Het schijnt dat Signoor seer sterck moet handelen,
Naer dat hy noest over straet gaet wandelen:
Hy treedt de kay heele dagen plat,
Nu staet hy en siet by een drooch vat,
Dan by een block wijnen, in 't lossen van schepen,
Het graen siet hy storten, de balen slepen,
De schippers vraegt hy, watter komt uyt zee:
Of de West-vaerders noch zijn op de reê:
Hoe dattet staet mette vindemi;
Maeckelaers vraeght hy naer wissel en premi,
Op de Beurs treckt hy uyt sijnen sack
Veel brieven, die leest hy met ghemack;
Dan gaet hy dringen deur alle hoecken,
Quansuys om koop-luy of boden te soecken.
En als Signoor soo een ront jaer ghegaen heeft,
Weet niemant dat hy oyt party ghedaen heeft,
Of eenich goet uytter Zee gekregen,
Of afgescheept, of ter Waghe doen wegen.
Wel waertoe dient dan al sijn getrantel?
Signoor draeght te pronck sijnen mooyen mantel.

VROME WENSCHEN.

So ick al den loop mijns levens schicken mocht na mynen wensch
(Al hoe wel dat noyt ghegheven is gheweest aen eenich mensch),
Denckt niet, vriend, dat ick sou soeken 't albemoeyend Hofs (ghewoel,
Rechters, of Regeringhs-ampten niet en souden zijn mijn doel:
Gout en silver nae te jaghen met bekommerlijck verdriet,
Huysen bouwen, landen dijcken, waer oock mijn vermaecken niet:

Noch verschoven, noch verheven, sonder schulden en ghebreck,
Soude wesen myns begeerens oogen-merck en verste reck.
Slapen onbeswaerde nachten, met een on-belade maegh,
Vroegh de goude Son sien rysen aenden hemel alle daegh:
En dan in de lommer-paden van een hofje kleyn en reyn
Hooren singhen, fluiten, tieren, het gevogelt groot en kleyn:
Sien het veel-coleurich çiersel van wat bloemen onghekocht,
Appels, peeren, kersen inten van ons land en ver gesocht:
Goede boecken ondertusschen lesen van verscheyde spraeck,
Oude, nieuwe, tot der seden beteringh en soet vermaeck:
Met wat vrienden, wel ghekoren, leven als in broederschap;
Rust met alle Menschen houden, sonder twist en achterklap;
Soo te leven waer mijn leven: en soo wie my nydich haet,
Haete mede sulck een leven, trachtende naer hoogen staet:
Soo mach yeder een bekomen, daer hy meest toe is gesint,
Ick, met ruste, soet ghenoegen; hy, met moeyte, roock en wint.

ANNA ROEMERS IN ZEELAND.

Herderinnen.

Segt ons, ghy Herders van dit lant!
Waerom, waerom, naer u verstant,
  Heeft in de lest-gheleden dagen
De Westewind soo soet ghewaeyt,
En bloemkens over 't velt ghesaeyt,
  Meer dan het is ghewoon te draghen?

En waerom sendt de Son nu neêr
Soo lieffelick ghetempert weêr,
  Die ons soo vyerich plach te branden
In 't velt, wanneer den heeten Hont
Soo naer by synen waghen stont,
  En dede splijten 't kley der landen?

De moesel klinckt door 't gansche velt,
Gheen Herder meer zijn schapen telt,
  Pan selver slaet de kudden gade;
Men vreest voor dieven, wolf, noch vos,
Valeyen, weyen, bergh en bos
  Zijn vol van blijschap, vry van schade.

Diana sien wy dach aen dach
Ten dansse gaan, meer dan sy plach,
  De Nymphen al zijn vol van vreugden.
Schoon Cloris, wacker Amaril,
Philemon gheestich, of Myrtil,
  Haer noyt met singen soo verheugden.

Herders.

Ghy Herderinnen! weet ghy niet
Waerom dat al dees vreucht gheschiet?
  Hebt ghy 't alleen noch niet vernomen?
Die Nymph, die op den Amstel woont,
Die met Laurieren is gekroont,
  Die waerde Nymph is hier gekomen;

Zy is ghekomen over Zee,
En met haer zijn ghekomen mê
  De Graciën en Sang-Goddinnen;
Cupido roeyde met zijn boogh,
Een koppel swanen 't scheepken toogh,
  End de Zee-Nymphen stuerden 't binnen.

Zy stuerdent aen den Zeeschen kant,
Terstont verheuchde 't gansche lant,
  En daerom ist, dat al dees daghen
De Westewind zijn bloemkens saeyt,
De son soo schijnt, het velt verfraeyt,
  Hemel en aerd van vreught gewagen.

VASTBERADENHEID.

  Een kloeck, en wel gehert, een recht stantvastich man
  Draeght allen tegenspoet, soo langh hy magh en kan,
Steunt onbesweecken vast op sijns gemoedts betuyghen:
  Hy is in druck gelijck een vast gewelfden boogh,
  Die teghen allen last houdt sijnen rugh om hoogh,
End' hoe m'hem swaerder perst, hoe minder hy sal buyghen.

JACOB CATS.

"Gemakklijk vloeit zijn dicht uit onuitputlijke ader, En schonk ons bundels van Castalisch water vol" zeî Westerbaen van dezen wijdstbekenden aller Nederlandsche dichters, en inderdaad laten zich zoetvloeyendheid en onuitputlijkheid van dichtaâr niet aan hem ontzeggen. Men kan er, met Jeronimo de Vries, zelfs bevalligheid, schilderachtigheid, levendigheid en menschkundige geleerdheid bijvoegen, en zich uit een en ander gelijkelijk den opgang verklaren, die Cats als Nederlandsch volksdichter ten allen tijde gemaakt heeft. Intusschen bleek dat Castalische nat juist niet altijd even verfrisschend als levenwekkend bronwater, maar diende er, vooral in de laatste helft van zijn leven meer toe, de dichtkost die hij opdischte te verslappen dan smakelijk te maken, en verhief hij zich, in 't algemeen, ook in zijne lessen van levenswijsheid te weinig boven den beganen en platgetreden grond. Slechts nu en dan, en wij zullen er in zijn matrozen-toespraak en vrijheid- en waarheids-verheerlijking drie krachtige proeven van bijbrengen, klonk er een opwekkelijker en bezielender toon van zijn snaren; maar anders kan men veilig zeggen: Cats heeft in zijn langgerekt leven veel te veel en daardoor te eentonig gedicht, en tevens de rustlievende hebbelijkheid, de zachtgangigheid van den landaard, in zijn rust- en lijdelijkheid-ademende verzen te veel gevleid en aangekweekt. Den 10^{den} van Herfstmaand 1577 te Brouwershaven geboren, werd hij, na den spoedig gevolgden dood zijner moeder en 't hertrouwen van zijn vader, door zijn oom te Zieriksee tot zich genomen, ontving daar zijn eerste opleiding en ging toen naar Leiden ter Hoogeschool om zich in de Rechten te oefenen, in welke hij vervolgens te Orleans doctoreerde. Hij praktizeerde daarop eenigen tijd in den Haag, maakte, tot herstel zijner gezondheid door verandering van lucht, een uitstap naar Engeland, en vestigde zich toen te Middelburg. In 1605 met eene rijkbemiddelde Amsterdamsche schoone, Elizabeth van Valkenburg, gehuwd, sleet hij zijn genoegelijkste levensdagen op zijn landhoeve te Grijpskerke, van waar dan ook de eerste reeks zijner dichtwerken, zijn *Galathea*, *Zinne- en Minnebeelden*, *Maeghdeplichten*, *Huwelijck*, enz. uitgingen. In 1621 Pensionaris van Middelburg geworden, ging hij twee jaar later in gelijke betrekking naar Dordrecht, waar de dood hem in 1627 van zijne teêrgeliefde gade beroofde, maar hem, ongenegen een tweeden echt te sluiten, des te vaster aan zijn Muze verbond, en te vruchtbaarder in 't telen van "papieren kinderen" maakte. Van 1629—1630 en 1634—1636 nam hij tijdelijk het Raadpensionarisschap van Holland waar, dat hem in laatstgemeld jaar voor goed werd opgedragen. Na den vrede van Munster kreeg hij er de betrekking van Grootzegelbewaarder en Stadhouder der Leenen bij, en bleef in een en andere betrekking nog drie jaar werkzaam, toen hij in December 1651 zijn staatkundigen werkkring met een zending naar En-

geland besloot, om zich verder, op 't welbekende Sorghvliet aan den Scheveningschen weg, aan alle staatsbeslommeringen voor goed te onttrekken, en er zijn laatste acht levensjaren in stichtelijk tuin- en rijmvermaak te slijten. Zoo liet hij achtervolgens zijn *Buitenleven*, *Hofgedachten*, *Tachtigjarigen onderdom*, *Gedachten op slapelooze nachten*, en *Twee-en-tachtigjarig leven* het licht zien, tot hij den 12den Sept. 1660 het zijne uitblies. Hij werd in de Haagsche Kloosterkerk ter aarde besteld, waar een latijnsch grafschrift van Westerbaen zijn zerk versiert, en zijn naam op een nabijstaanden pijler is uitgehouwen. Vóór veertig jaar verrees er voorts in zijn geboortestad een steenen beeld te zijner eer. Zijn werken werden eerst in afzonderlijke uitgave in quarto, later (1658) aanmerkelijk gewijzigd, te zamen in folio uitgegeven en herhaaldelijk herdrukt. De volledigste gezamentlijke uitgave is die, welke vóór eenige jaren te Zwolle bij de Erven Tijl het licht zag, omdat er namelijk zoowel de later gewijzigde werken in hun oorspronkelijken en lateren vorm, als de hier en daar verspreide en vroeger niet opgenomen verzen in gevonden worden.

UIT DE "GALATHEA OF HERDERS MINNEKLACHTE."

Wie met weynich is gepaeyt,
En sijn eygen acker mayt,
Die en soeckt gheen vreemde kust
En is weinigh ongerust;
Maer die 't vette spant te breet,
Die is nimmer sonder leet. —
Wie sijn schaepjens 's avonds telt
Alsse komen uyt het velt,
En hy vint het vol getal,
Die en vraeght dan niet met al,
Wat eens koopmans treurigh hooft
Van den soeten slaep berooft.
Hy en vreest niet, dat sijn schip
Mocht verseylen op een klip,
Dat sijn waren hier of daer
Mochten komen in gevaer;
Dat een roover met gewelt,
Mochte nemen schip en gelt;
Dat sijn schipper is een dief;
Dat men sijnen wisselbrief
Mochte laeten onbetaelt.
Denckt, hoe een, die leyt en maelt
Op dees saken, nacht en dagh,
Wijf en Kint vermaken magh!

Ik en houw niet van het goet,
Dat moet sweven metten vloet,
Dat moet komen over zee.
Ik ben liever bij het vee,
By den ploegh, en bij de biên;
Daer kan ick mijn rijkdom sien,
Daer speel ick een geestig liet
Op een moesel, of een riet;
Daer heb ick een stille siel,
Schoon de gântsche hemel viel. —
Dan soo des al niet te min
U mocht komen in den sin,
Somtijts eens de stadt te sien,
En al wat er magh geschiên,
Soo woud' ick mijn beste peert
Geestigh vlechten aen de steert,
En dan nemen eenigh kleet
Overlangh hiertoe gereet,
En soo lustigh van ter sy
U gaan setten nevens my.
Als je dan geseten waert,
Wel gesint en wel gepaert,
Reed ick eerst om onsen bou,
Eer ick elders rijden woû:
Daer soo wees ick metter hant
U de vruchten van het lant.
En als 't peert dan op de baen
Eens wat harde mochte gaen,
Sou je my, als tot u scherm,
Vaster grijpen in den erm,
Vaster hangen aen het lijf,
En dan zeggen: *niet te stijf.*
Maer soo aengenaemen hant,
En soo langh-gewensten bant,
Soo een knoop om my geleyt,
Die my soete dingen seyt,
Sou my soo bevalligh sijn,
Dat ick uyt een loosen schijn,
Ligt om onsen gantschen bou
Vry wat harder rijden sou. —
Als ick dus geseten waer
Soo en gaf ick niet een haer
Om het gelt of om het goet,

Daer men soo om leyt en wroet;
Oock niet om een hoger staet,
Enckel nijt en enckel haet.
  Wat heeft nu het Steeds gery,
Wat heeft hier een wagen by?
Wat een koets, vol enckel pracht,
Onlancks hier in 't lant gebracht,
Daer gheen joffer in en rijt,
Als om meer te zijn benijt,
Daer men eeuwigh sit en praet,
Wat er elders ommegaet,
En schier niet een woort en spreeckt,
Als dat iemants eere breeckt?
  Ick en wilse niet benyen,
Die soo prachtigh henen ryen,
Schoon sy voeren menigh peert
Dicwijls hondert kroonen weert;
Want haar sorregh is soo groot,
Datse weeght, gelijck het loot;
En tot soo een swaeren geest
Hoeft men ja soo menigh beest,
Overmits een kleijn gespan
Haer verdriet niet trecken kan.

HUWELIJKSTROUW.

Als van twee gepaerde schelpen
  D'eene breeckt of wel verliest,
Niemant sal u konnen helpen,
  Hoe men soeckt, hoe nau men kiest,
Aen een, die met effen randen
  Juyst op d'ander passen sou.
D'oudste zijn de beste panden,
  Niet en gaet voor d'eerste trou. [1]

---

[1] Gelijk men weet heeft Beets, in zijn Madelieven, thans het tegendeel verzekerd:

Nog zal God u kunnen helpen,
Mits gij niet voorbarig kiest,
Aan een die met effen randen,
Nog eens juist op de andre past
En, gezegend van zijn handen,
Lieflijk met haar samenwast.

GEDICHT OP DE GELEGENTHEYT VAN STAET.

Seehelden! wacker volck! peckbroecken! rappe gasten!
Op, ruckt nu wederom de vlaggen van de masten;
Gaet, jaeght eens op een nieu den Spanjaert over boort,
En haelt eens wederom dat gy ter see verloort:
't Is langh genoegh gegeeut, 't is al te langh geslapen;
Komt, wort eens dat gy waert, en als gy zijt geschapen;
De see en haer gevolgh daer zijt ge toe gewent,
Daer is uw eygen hvys, uw eygen element.
Al wat op aerde leeft, al watter is geschapen,
Dat kent sijn eygen kracht, en weet sijn eygen wapen;
Jae, weet wat hem gemack of eenigh voordeel doet,
En hoe het naer den eysch sijn vyant krencken moet.
De leeu vecht met de klau, de stier gebruyckt den horen,
Het paert slaet met den voet, een haen met felle sporen,
De see is uw geweer, gebruyckt daer uw gewelt,
Daer is geen twijffel aen, de Spanjaert moet gevelt!
De see die heeft u eerst den vryen hals gegeven,
Den Godsdienst ingevoert, den Spanjaert uytgedreven;
De see die heeft u eerst den vyant leeren slaen;
De see maeckt u gevreest oock by den Indiaen;
De see crenght voordeel in, en bout hier groote steden,
De see verrijckt het lant, en dat in verre leden;
De see maeckt dat het lant den vyant overwint,
Gy daerom, bout de see soo gy het lant bemint;
En valt dan aen het werck met onvertsaeghde sinnen,
Gy sult gewissen buyt, groot lof, en eere winnen;
Want als naer rechten eysch de leeu de bende leyd,
Daer is geen twijffel aen, de segen is bereyd.
Tromp gaet u heden voor, hy trompt met alle krachten,
En roept u naer de see, en stort in uw gedachten,
Een lust om wèl te doen, een yver voor het lant,
Daer van sijn innigh hert en al sijn wesen brant;
Gy, let op sijn bedrijf, en let op sijn bevelen,
Hy sal u, naer de kunst, met yser leeren spelen,
En kaetsen met het stael, jae leyden aen den dans,
Daer by geen vrou en dient, maer niet dan flucxe mans.
Maer gy, o dapper helt! en leyder van de benden,
Die hun geduchten schrick naer Oost en Westen senden,
Kom, toont ons op een nieu, dat Hollant weder leeft,
Dat Hollant boven ligt en op de baren sweeft.
Siet hier een wacker man die niet en sal beswijcken,

Die niet en is gewent aen yemant oyt te wijcken;
  Die wort u toegevoeght, om met gemeene kracht,
  Te doen al wat de staet van uwe daden wacht:
Gaet, gaet, manhaftigh paer! van duysent uytgekoren!
Gaet, recht eens weder op, dat scheen te zijn verloren;
  Gaet, dondert met geschut, beset de Vlaemsche kust,
  En toomt de Spaensche pracht en ongetoomde lust;
Maeckt, dat de koopvaerdy de stroomen magh gebruycken,
Maeckt, dat de vissery de netten magh ontluyken,
  Maeckt, dat de rijcke see, met haer geheele strant,
  Een segen overal mag storten op het lant.
Nu, mannen! 't is genoegh, en waerom meer geschreven?
Uw' namen doen alreê de Vlaemsche kusten beven;
  Wel, flucx dan aan het werck, gy zijt 'er toe genoot,
  Soo gy de see bewaert, het lant is buyten noot!

EEN BLOEMTUYN.

Gy zijt te trots, o schoone blom!
Maer, lieve! seght my eens waerom?
Seght waerom gy soo hoogen moet
In uwen teêren boesem voet?
Is 't om uw schoonheyt, aertigh kint!
Maer die en is maer enckel wint.
  Sie dese roos, die ick u toon,
Die was noch heden wonder schoon,
Die was noch heden wonder fris,
Gelijck uw jeughdigh tuyltjen is:
En siet, in zoo een korten tijt
Is sy haer aertigh blosjen quijt.
Eylaes! haer glans die is gedaen;
Ach, schoonheyt is maer enckel waen!
  Geloof het vry, o waerde maeght!
Hoeseer gy dees of die behaeght;
Hoe jeughdigh u het wesen staet,
Hoe wacker uw gesichte gaet;
Hoe lustigh uwe stemme klingkt,
Hoe geestigh gy een deuntje singht,
Hoe aertigh u dit hayrtje krult:
Gy sult, o lieve kint! gy sult
Gy sult, en al in korten tijt,
Niet zijn gelijck gy heden zijt:
Gy sult haest zijn gelijck een roos,

Die op een koude nacht vervroos:
Of die, nae dat se was gepluckt,
Met rouwe vingers wort gedruckt;
Gy sult haest wesen mijns gelijck,
Dat is geseyt een levend lijck.
Gy daerom, stelt uw toeverlaet
Noyt op yet dat soo haest vergaet:
Maer kiest tot uw vermaken, kiest
Dat met geen winter af en vriest;
Dat met den loop van langen tijt.
Dat met geen outheyt af en slijt;
Betracht een stil en reyn gemoet,
Dat is een schoon en duyrsaem goet.

EEN SCHIP OP EEN SANTBANCK.

Te loever, man te roer! te loever, lieve maet!
Kijck, hoe het met het schip van onsen buyrman staet:
Het sit daer op een zant, gegeesselt van de stroomen,
En daer en is geen hulp hoe zeer de gasten boomen;
Des soo 'er nu een wint komt dringen naer de wal,
't Is seker dat de kiel in stucken bersten sal.
Gy, siet dan naerstig toe en let op uwe saken,
Een schip, op 't droogh geseylt, dat is een seker baken;
En 't is, naer mijn begrip, geen onvoorsichtig man
Die op eens anders feyl de sijne toomen kan:
Veel menschen, lieve vrient, ontgingen harde slagen,
Indien sy met verstant op d' een en d' ander sagen:
Men segge wat men wil, exempels hebben kracht
Wanneer men met bescheyt op hunne gronden acht:
Daer is geen beter school de kinders aen te wijsen,
Daer is geen sachter tucht de mannen aen te prijsen,
Dan dat men staegh bedenckt en vlijtig gadeslaet,
Wat dat een ander doet, en wat 'er uyt ontstaet.

LEERRIJKE ONSPOED.

Verdriet, angst, tegenspoet, en diergelijke slagen,
En zijn niet alle tijt te noemen quade plagen;
Want boven menigh nut dat hier uyt rijsen kan,
Soo maeckt het ongeval een kloeck en handig man
Men segge wat men wil, die sachtjens heeft geseten,
En kan niet, soo het dient, veel nutte saken weten;
Maer een die list en leet heeft dickmaels uitgestaen,

Leert wat de werelt is, en hoe de saken gaen;
En vos die aen het lijf den strick eens voelde prangen,
Is namaels wonder schou, en qualijck om te vangen;
Een visch die eens den hoeck wordt in het aes gewaer,
Wat voetsel dat se vint daer vreest se voor gevaer:
Een schaep dat eens den wolf is uyt den mont genomen,
Wil naeu sijn herderhont omtrent sich laten komen:
Een duyf weleer ontsnapt de klaeuwen van den valck,
Al was se voortijts slecht, die wort ten lesten schalck:
Een mensch die in den storm eens schipbreuck heeft geleden
Vreest ook een stille reê, en vry niet sonder reden:
Een hont die eens het lijf van sode was verschroeyt,
Schrickt oock voor killigh nat dat in de beke vloeyt:
Een huysman in het wout eens van de slangh gesteken,
Ofschoon hem al het gif is uyt het been geweken,
Die hout het voor verdacht, soo maer een hagedis
Komt stijgen uyt de braem, of uyt het groene lis.
Wat dient 'er nog geseyt? de schippers leeren varen
Niet in de stille zee, maer in de felle baren;
Want dien het altijt gaet òf naer òf boven wensch,
En weet noyt, soo het dient, de gronden van den mensch.
Siet, als ons eenigh leet of harde slagen raken,
Dat kan oock gecken selfs tot wijse lieden maken:
'tFy hem die my bedrieght! maer soo hy 't weder doet,
Soo is het 'tfy voor my, en ick ben maer een bloet.

VRIJHEID BOVEN DWANG.

Als de most, te nau bedwongen
Leyt en worstelt, leyt en sucht,
Sonder adem sonder lucht;
Siet, dan doet hy vreemde sprongen,
Siet, dan rieckt de gansche vloer
Nae de dampen van de moer:
Alle banden, alle duijgen,
Die het vry, het edel nat
Hielden in het enge vat,
Moeten wijcken, moeten buygen
Voor de krachten van den wijn,
Hoe geweldig dat se sijn.
Als een Koningh vrye lieden
Op een ongewoonen voet,
Uyt een trotsen overmoet,

Al te vinnigh wil gebieden,
Daer en is geen twijffel aan,
Of het moet 'er qualick gaen.

EENDRACHT MAECKT MACHT.

Lest was er groot verschil gerezen aen der heyden
Dies vochten onder een de koeyen in der weyden;
Doch sints een grage wolf quam loeren daeromtrent,
Soo was van stonden aen de gansche krijgt ten ent:
Het onheyl, dat hen dreyght, dat doet de gramschap sijghen,
Dat doet hen wijser sijn en beter sinnen krijghen:
Hierom komt al het rot en maeckt een ronden hoop;
Dies tijt de moede wolf ten lesten op den loop.
Gedenckt dit alletijt, ghy, vrije Nederlanden!
Want siet: in éénighsijn daer sijn u vaste banden;
Maeckt, dat u buitenslants gheen wrevel om en voert,
Vermits een grage wolf op uwe kudde loert.

KRACHT DER WAERHEIT.

Al pooght er menigh mensch de waerheit 't onderdrucken,
't En sal evenwel, 't en sal hem niet ghelucken;
Hier baet gheen slim beleyt, gheen list of loose vont,
Gheen boose klapperny, gheen afgerichte mont:
De waerheyt, aengeranst met drift van quade tonghen,
Wort somtijds met gewelt als in het graf gedronghen,
Als in het stof ghedruckt; soodat, gelijck het schijnt,
Haer luyster, blijde verw' en alle glans verdwijnt.
Maer schoon de reyne maeght is in den kuyl gesteken,
Sy weet er evenwel, sy weet er uyt te breken,
Sy opent, jae, het graf, sy licht de gantsehe zerck,
Al is se noch so swaer, al is se noch so sterck.
De waerheit, schoon verkracht, en laet zich niet bederven;
De waerheit, schoon ghewont, en kan toch nimmer sterven;
De waerheit richt sich op, al is het iemant spijt,
De waerheit is van outs een dochter van den tijt;
De waerheit, wat men doet, en is niet in te dwinghen:
Al sou de felste rots in duysent stucken springhen,
De waerheit borrelt uyt gelijck een sonneschijn;
De waerheit, hoe het gae, wil niet begraven sijn.
Al leit de waerheit in het graf, Al wat haar druckt, dat moet (er af.

SOET VERDRAGH VAN PHILETAS EN PSYCHE.

Een jongh en aertigh paer, een weinigh tijts geleden,
Was, nae een langh gevry, in echten staet getreden.
De tijt doet haren gangh, de bruyloft is gedaen,
De vrienden zijn verreysd en hunnes weeghs gegaen.
De nieu-gepluckte bloem, niet lange nae de dagen
Dat sy den maeghde-krans niet meer vermoght te dragen,
Die nam haer nieuwen vrient soo wat ter sijden af,
Daer sy hem ondergingh, en dese lesse gaf:
"Phileta! soo gy weet, wy zijn nu echte lieden,
En moeten by gevolgh verschil en onlust vlieden;
De vreed' is voor de vrouw, en even voor den man,
Het beste dat men oyt ten echte brengen kan.
Ick wil in dit beleyt mijn kracht en jonge leden,
Ick wil tot ons gemack mijn gantsch vernuft besteden;
Gy tracht, gelijck als ick, tot ons gemeene rust,
Soo wort ons 't huysgesin tot enckel herten-lust.
Wel aen nu, tot een gront van dit geluckigh leven
Wil ick tot uw bericht een nutten regel geven;
Ick bidde, let 'er op; want soo gy dat betracht,
Soo wort ons gantsch bedrijf in goeden stant gebracht:
Ick heb een seldsaem hooft en dickmaels losse vlagen,
Die somtijts verre gaen en niet en zijn te dragen;
Maer wie slechts voor een wijl mijn luymen vieren kan
En krijght 'er nimmermeer verdriet of hinder van.
Siet, als mijn schorte-kleet is uyt sijn plaets geweken,
Of dat het metter hant ter sijden is gestreken,
Soo weet dat my de schroef dan niet te vast en staet,
En let, dat gy vooral mijn luymen gadeslaet.
Weet gy dan mijn gebreck een weynigh toe te geven,
Wy sullen met vermaeck en in gerustheyt leven,
Wy sullen buyten twist verslijten onse jeught,
En leven onder een als in gestâge vreught."
Philetas hoort het aen al wat hem Psyche seyde;
Het schijnt, dat hy haer woort als aen sijn herte leyde,
En nae hy sich hierop een weynigh had bedacht,
Soo heeft hy met bescheyt sijn antwoort in-gebracht:
"Het is my, waerde lief! een wonder groot behagen,
Dat gy de gronden leght voor onse goede dagen;
Ick wil u weder zijn een soet en rustigh man,
En brengen tot het werck al wat ick immer kan:

Ick heb van u verstaen, en wil het over-wegen,
Hoe dat in uw gemoet de saken zijn gelegen;
Ick wil u van gelijck ontdecken mijnen aert,
En 't is de rechte wegh om wel te zijn gepaert.
Ick heb een viesen kop, en wonder vreemde kueren,
Soodat er niet een mensch by my en kan gedueren;
Maer wie mijn grillen viert en handelt met bescheyt,
Die siet den wrock versoent, en haestigh af-geleyt.
Maer op dat gy verstaet wanneer ick ben te mijden,
En hoe dat met gedult mijn rancken zijn te lijden,
Soo let op dese peyl: de roos van mijnen hoet
Sal u een teycken zijn, wanneer gy swichten moet;
Als die niet recht en staet, dan heb ick vreemde grillen;
Siet dan mijn hevigh breyn met alle maght te stillen;
En soo gy dat besorght en hierop vlijtigh acht,
Soo wort ick metter daet in beter stant gebracht."
Hierop wert onder hen een soet verbont gesloten,
Bevestight door een kus, en met den wijn begoten;
Een yeder die belooft te passen op het stuck,
Opdat haer stil gesin moght wesen buyten druck.
Maer let, hoe dat het volck den wegh hiertoe bereyden,
En hoe sy nader-hant haer saken over-leyden:
Soo haest het vrouwen-kleet is scheef en buyten stant,
Soo haest was oock de roos verdraeyt en over kant.
Want als Philetas sagh, dat Psyche sou beginnen
Te stellen in het werck haer ongetoomde sinnen,
Sijn geest was in de weer, sijn hoet die wert verset,
En soo wert alle twist van stonden aen belet.
De vrou integendeel had staegh het oogh geslagen
Op sijn verdraeyden hoet, en sijn verkeerde vlagen;
Sy viert hem watse magh, en hy verschoont het wijf,
En soo blijft yeder een gerust in sijn bedrijf.
Wel aen dan, wie 'er is in echten staet getreden,
Die prent in sijn gemoet den gront van dese reden:
Gy vrouwen eert den hoet, gy mans het vrouwe-kleet,
Soo blijft het huys gerust en buyten alle leet.

JOH. STALPAERT VAN DER WIELE.

Even als zijn Zeeuwsche dichtbroeder Cats, studeerde ook deze twee jaar jongere Hagenaar; hij werd den 22sten November 1579 geboren; te Leiden en doctoreerde hij te Orleans in de Rechten, zette zich in den Haag neder, maar zeî weldra, door innerlijke roeping gedrongen, zijn wereldschen werkkring vaarwel, om zich te Leuven in de Godgeleerdheid te oefenen. In 1606 te Mechelen tot priester gewijd, vinden wij hem in 1609 te Rome, waar hij den godgeleerden doctorshoed verwierf. In 1611 in zijn geboortestad teruggekeerd, toog hij al aanstonds als geestelijk wijngaardenier aan den arbeid te Delft, Rotterdam, en Schiedam, en werd in Augustus 1612, in eerstgemelde stad pastoor, daarna deken over Delft en Rotterdam, en drie jaar later, 3 July 1615, Rector in 't Bagijnhof en het Sint Aachten klooster te Delft. In 1621 gaf hij zijn eerste dichtwerk, *'t Hemelrijck*, in druk, dat nog dit eigen jaar van een tweede, de "Evangelische Schat," 't volgende van een derde, het "Vrouwelijk Cieraet van St. Agnes versmaet" gevolgd werd. In een vierde, twee jaar na dit laatste uitgegeven, zocht hij, onder den titel "Roomsche Reis, samenspraecksgewiis" de leenstellingen der Roomsche kerk aan te prijzen en tegen de weêrpartij te verdedigen. Daarna bracht hij allengs een uitgebreide verzameling kerkelijke liederen bijeen, die echter eerst vier jaar na zijn dood, als "Den Schat der geestelijke Lofsanghen", te Antwerpen het licht zag, en voegde daar een andere verzameling Strijdliederen aan toe, die echter mede eerst na zijn dood, als "*Extractum Catholicum* tegen alle gebreken van verwarde harsenen", te Leuven werden uitgegeven. Bij wijze van toegift, en om het wrange en bittere hunner recepten behoorlijk te versuikeren, werden zij met een "peperhuysken liefelijke en aengename lofsangen", als zooveel "bijgevoegde confijten" besloten. De zangerige en pittige dichter zelf besloot zijn leven, den 29sten December 1630, te Delft, waar hij in 't Vrouwenkoor der oude kerk begraven werd. Zijn *Leven en uitgelezen dichten* met inleiding en aanteekeningen, zagen in 1865 te Schiedam bij Roelants het licht. Wij nemen er hier ter proeve een drietal uit over.

ROOMSCHE BEDE TOT DEN H. FLORENTIUS VAN STRAATSBURG.

Straetsburgh! hoe komt, dat 't oude geloof
U wijlen gepreêckt by d' heylighen Floris,
Nu schier, door een vrywillighen roof,
Geschonden, verslonden, en leyder! te loor is?

Is 't wolf, of vos, of tyger of beer,
Die dus den wijngaerd leggen ter neêr
Dorst van soo machtighen Heer?

Te recht mooght ghy het kettersgeweld
Van Luther, van Zwingel, van zwaeyende geesten,
Door wien men 't huys des Heeren ontsteld
Dus siet, vergelijcken by bloedighe beesten;
Want tyger, leeuw, met alle de rest,
Misdoen maer goed en leven, op 't lest,
Maar dese schennen u 't best.

Men vyert noch wet noch Godes autaer,
Geen Heyligh is veyligh, geen offer magh blijven;
De monnicken reyn, de maeghden eerbaer
Verjaegt men, of maeckt men tot mannen en wijven;
Men vindt noch deughd noch deughdelijck werck;
In 't kort, men siet schier teycken noch merck
Van onser vaderen Kerck.

Maer dienaer Christi, Sinte Florent!
Aertsbisschop van Straetsburgh, die, naer ick bevinde
Beschreven in uw ware legend',
De bloedige dieren kost temmen en binden
Soo vast, dat sy, hoe wild en hoe fel
S' oock waren, niet en dorsten uw cel
Verlaten om uw bevel; —

Krijght nu weêr van d'almaghtighen God
Genade, om dese baldadige dieren,
Die Christus' tempel stellen tot spot,
Die 't outaer, den Souter, die alles schoffieren,
Te dwinghen, of te mogen vertreên;
Of seker, maeckt hen, door uw gebeên,
Weêr menschen zoo als voorheen!

Ja, die uw mantel hanghen weleer
Kont aen de goudgeluwe stralen der Zonnen,
Verbidt dan den barmhartigen Heer,
Een straeltjen des Hemels, daer door hen verwonnen
Den duyster werd, en 't blinde gezicht
Geopend, op het klare bericht
Van een soo helderen licht!

BEDIEDENIS DER MISSE.

"Zegt ons eens, wat de Miss' beduidt,
Daerin men, nu eens overluyd,
Nu goêlijk spreekt, nu bokt, nu rekt,
Nu handen vouwt, nu armen strekt,
Met kleedren, nae verscheyde keur
Van wit, van zwart, van roô coleur,
Daertoe de bel Fatsoen geeft van een apespel."

Een Apespel? — Ik laet het toe
Voor een, die nu weêr is te moê
Te druylen mette roode vaen
Des kruyssen, zulks als Luciaen
Hier voortijds deê, die Christum wel
Bespotten dorst van kamerspel; —
Gaet dan weer aen, En volgt op zijn gespoorde baen.

Maer Christus zal, o lieve vriend!
Van ons daerom te min gediend
Niet werden, neen; want hadden wy
Van heyligdom of kettery,
Als ze ons belachten, werk gemaekt,
Wy hadden lang 't geloof verzaekt,
Doch hoort en ziet, Zoo'n scheeldje boven kennis niet.

Weet dan, fijn man! als dat de ***Mis***
Een ware offeranden is,
Die door Melchisedecks autaer
Gefigureerd, van Christus klaer
Is opgeofferd, onder schijn
Van tarwenbrood en druyvewijn,
Doch zoo, dat daer Zijn lichaem tegenwoordig waer.

Maer nu hy ons daerby gebood
Te heugen zijn gekruiste dood,
Zoo heeft men ook, van d' oudste kerk,
Alzoo gepleegd dit offerwerk,
Dat yedereen van Godes huys
Daerin mocht zien zijns meesters kruis,
Want hierop slaet, Voor 't eersten , al het ***Misgewaed***:

De *albe* is Herodes' rok,
D' *amict'* het oogverbonde jok,
De *stool*, *manipel*, *schortelband*,
De koorden, daer de Joodsche hand
De Heer meê bon zoo menigmael,
Totdat hy, aen een geesselpael
Wel vast gehecht, Bereydt wierd tot het kruisgerecht.

Hierop zoo komt nu al gereed
't *Kasuffel*, voor het purpre kleed;
Maer dat de priester bokt en rekt,
De handen vout, de armen strekt,
Nu luyde spreekt, nu goelijk praet,
Is min noch meer 't Gelaet van Christus, onzen Heer.

D'onnozelheyd des Heeren past
Op 't water, daer den dîenst meê wast,
De *klinkebel* een waerschoû is
Tot aendacht van de Heymenis,
Die, zonderling nae dat geschal,
De priester Gods uitwerken zal;
Daer op voor 't lest Volgt: *Ite*, *consummatum est.*

Gaêt nu, en durft noch spotten met
D' hoogwaerde van 't gemeyn gebed,
't Welk Godes Kerk ook voor *u* stort,
Terwijl de *Mis* geofferd wordt.
Maer liever, sijdy heus en vroed,
Zoo bidt, dat Jesus' dierbaer bloed
Uw harden nek Vermurwt en tot bekeering trek!

'T GAUWE MIERTJE.

Gauwe miertjes, Kleyne diertjes,
Groote meesters van den mensch!
U te prijzen Met den wijzen
Is mijn welberaden wensch.
Gaet, luyaerden! Ziet na d' aerde,
Die 't ten Hemel niet en lust,
En zult leeren Distingueeren
Tijd van arbeyd en van rust.

't Zomers gaet het, Lost het, laedt het
  Kleyne Miertje, wijs en vroed,
Daervan 't in de Koude winden
  Van December leven moet,
Als de kreklen, Die op steklen
  't Zomerweêr verzingen dwaes,
Moeten derven, Moeten sterven,
  By gebrek van winteraes.

Ziet ze handlen, Ziet ze wandlen,
  Ziet ze lopen gins en weêr;
Ziet ze slijten, Ziet ze splijten
  't Marmer van haer voetjes teêr,
Even wakker Nae den akker,
  Even vlitigh van den roof,
Die haer pootjes, zonder kootjes,
  Dragen uitte tarwe-schoof.

Maer byzonder Is 't een wonder
  Boven al, gelooft het vry,
Dat zy 't koren, Om te smoren,
  Knagen af te wederzy;
Jae, met dijken Wel bestrijken,
  Opdat daer, noch by noch nae,
Waterstromen Zouden komen
  Aen te brengen rot of schaê.

Kleyne beesjes, Groote geesjen!
  Dank uw Schepper hebben moet
Van de lering, Die uw nering
  Aen de trage menschen doet;
Des zoo schamen Wy by namen
  Ons, die Christum kennen, dat
Onzen handel, Wegh, en wandel,
  Zoo ver wijkt van 't mierepad!

JACOB REEFSEN.

Niet minder zangerig en pittig, en letterkundig meer beschaafd dan zijn Roomsche kunstbroeder Stalpaert, was deze ijverige Onroomsche en heftige Contra-remonstrant, die in 1581 te Deventer geboren werd. Bij het verraad der stad in 1587 werd hij te Amsterdam naar zijn vader gevoerd, die daar in stadszaken werkzaam was en nu verder verbleef; terwijl zijn moeder, uit Spaanschgezind geslacht, met den haren zich te Deventer bleef ophouden. Hij bestudeerde vervolgens de Godgeleerdheid te Leiden en Franeker, deed van 1610—1612 een reis door Frankrijk, waar hij de beroemde school te Saumur bezocht, en was, teruggekeerd, in verschillende plaatsen, van 1614 af te Deventer, als herder en leeraar werkzaam. Zijn huwelijk met de burgemeestersdochter Kristijntjen Koenraads, in den herfst van 1626, bond hem nog te vaster aan die plaats, waar hij, zoo in kerk- als burgerzaken, weldra een grooten invloed verkreeg, en, in zijn zangerige aandrift, ook voor 't muzikale leven ijverig werkzaam was. Minder loffelijk dan dit streven was de hevigheid, waarmede hij, in 1617 en volgende jaren, de Dortsche geloofsbeginselen voorstond en handhaafde. Geen wonder voorzeker bij iemand die zijne weêrpartij, de Arminianen, voor "ijverige aanhangers van hun vader den Duivel, die een leugenaar en menschenmoorder is", uitmaakte. Gelukkig is zijne poëzy vrij wat welluidender en aantrekkelijker dan zijn geloofshaat, en zal wel geen verstandig lezer zich haar verkwikkend genot door den wanklank zijner onverdraagzaamheid laten bederven. Bijeenverzameld zag zij onder den titel *Overijselsche Sangen en Dichten* in 1630 en 1634 het licht. De dichter zelf bracht zijn laatste zeventien levensjaren niet meer te Deventer, maar te Leiden door, waarheen hij in Jan. 1642 als Regent van 't bekende Staten-collegië, tot opleiding van jonge predikanten, gekomen was. Evenals die van Stalpaert werden ook zijn *Leven en uitgelezen Zangen* te Schiedam bij Roelants heruitgegeven en besproken, werwaarts wij den lezer tot nadere kennismaking verwijzen.

BIECHTE DES CONINGHS VAN SPANJE, TER DOOT TOE CRANCK ZIJNDE.

Doe ick op Neêrlant eerst wtstreckte
Een heerschappye streng en straf,
Een vyant ick my laes! verweckte,
Die my nu brengen sal in 't graf. *Confiteor.*

De ketters dacht ick te verderven,
Rebellen wild' ick wederstaen;

Nu claeg' ick, eer ick coom te sterven,
Dat ick den crijch heb aengedaen *Deo Omnipotenti.*

O vorsten, nimmer God verlatet!
Hy is in noot de trouste vrient;
Ghy siet, hoe luttel het my batet,
Dat ick Sant Jago heb gedient *Et Mariae Virgini.*

Wech, houten Jacob met u schelpen!
Ick vind u bystant seer gering;
't Gae u, indien ghy niet cont helpen,
Gelijck het San Salvador ging, *Et omnibus Sanctis.*

Wat soeck ick wijtgelegen landen,
Als waer de werelt my te cleyn?
Ick heb den crijch op mijne stranden;
Dies danck ick Wilkens, Lonck en Heyn, *Et tibi,*
(Pater!

Ick swoer aen alle coninckrijcken
Te doen ontfangen mijn gebiet;
Maer laes! matroos doet my nu blijcken,
Dat mijn voornemen loopt te niet, *Quia ego miser.*

De volcken, om mijn tyrannye,
Seer over my vertoorent zijn,
Dewijl der Turcken heerschappye
Sy beter houden als de mijn. *Peccavi nimis.*

Heel Duitschlant wert door my geplaget,
Den Swede haet' ick en den Deen,
Den Palatijn heb ick verjaget,
Nu soeck ick Vranckrijck te vertreên *Contra legem*
(Dei.

Waer sijn de cloecke Jesuwyten,
Mijn lieve raetsluy, rechtevoort?
Die 't alles in 't verwerde smyten,
En stichten sooveel roof en moort, *Cogitando, lo-*
(quendo, operando!

En ghy, mijn rijcke Genovesen!
Isser geen gelt meer in de banck?
Mijn wissels hebdy afgewesen,
By u is het gelove cranck, *Et in cunctis alijs.*

Mijn Dons, Hidalgo's, en Sinjoren,
  Is oock by u of my de schult?
Het comt my menigmael ter ooren,
  Dat ghy het hele lant vervult *Vitijs.*

't Sy hoe het wil, ick mach wel clagen,
  Dat my geschiet meer smaet en leet,
Als ick beleefde van mijn dagen;
  Dies ick voortaen geen raet en weet *Meis malis.*

Den Bos, het Nederlantsche Romen,
  Daer ik den standaert had gevest,
Is my soo deerlijck afgenomen;
  Verstoret is het Papennest, *Mea culpa!*

Maer Fernambucco my ontroeret,
  De sleutel van het schoon Brazijl!
Hoe heeft my Lonck dat afgeloeret!
  Dies moet ick roepen, noch een wijl: *Mea culpa!*

In Wesel, daer de Duytsche Heeren
  Gestapelt hadden al haer buyt
Van silver, gout, en fraeye cleeren,
Daer speelde men oock: Papen uyt! *Mea gravissima*
  (culpa!

Urbaen, Sint Peters leste erve,
  Wat wert ons nu al nageseyt!
Ick moet het uyten eer ick sterve,
  Al geeftet u wat tegenheyt; *Ideo deprecor te.*

Veel zeggen, dat des Heeren kerke,
  Waer' ze van u en my verlost,
Zou zijn in allen goeden werke,
  Gelijk als toenze eerst begost, *Beatissima virgo!*

Zy meenen, dat wy steedes moeten
  Aen Christi leere houden vast,
En daarna richten onze voeten,
  Gelijk ons zelf dat heeft belast
    Maria!

Zy roepen dat van schelmerye,
  Van alle zonden, groot en grof,

Van oorlogh en verraderye
  Slechts oorzaak is het Roomsche Hof, *Et vos omnes.*

Christus en heeft dit niet geleeret
  (Praet onder zich een ieder man),
Dus zijn de Heidens niet bekeeret
  Weleer, en hielden hier niet van *Sancti en Sanctae*
(Dei.

Ick vreese, dat met hangen, branden,
  En smoren van der Christen schaer,
So seer besmet zijn onze handen,
  Dat my de wrake volget naer
Et te Pater!

'k Heb overal de nederlage,
  Mijn krachten worden uitgeput;
Dies ik daer weinig meer naer vrage,
  Alsoo het my doch niet en nut,
Ut oretis pro me.

Geluckigh ghy, o Nederlanden!
  Die niet en steunt op vleesch en bloed,
Maer heffet onbevleckte handen,
  Met een onwankelbaer gemoet,
Ad Dominum, Deum nostrum.

Geluckigh, die een vorst bewaret
  Manhaftich en van hoogh beleyt,
Sodat sigh nergens openbaret
  Een hooft van sulcke dapperheyt,
Ut ipse.

Mijn hooghmoet heeft my neêrgebogen,
  Al mijn belijders tot een spot;
De doot sweeft my alreê voor oogen;
  Dies bid ick, dat de lieve God
Misereatur mei.

Prins Fredrick Henrick van Orangiën!
  Indien ick sterf aen dese quael,
Ick maeck u erfgenaem van Spangiën
  En van mijn rijcken al te mael; —
Amen.

KLEINE GAVE.

De weduwe, die wierp twee stucxkens in de kiste,
Geprezen is van hem, die haren voorraet wiste;
Elcks gaef is aengenaem, die deelt nadat hy heeft,
God rekent niet hoeveel, maar *van* hoeveel men geeft.

BRUYLOFSLIET.

Gelijck de lauwer groen van haren stam gespleten,
Omvangt het jeugdich hooft van eenen cloecken helt,
Alzoo de cuysche maecht, die met een soet gewelt
Wt hares moeders arm, nu tijdich, wert gereten,
Soo haest s'haer lief omvangt, heeft haren stam vergeten;
Sy is haer man een crans van vreugden ongetelt,
Die hem in suyr, in soet, en allesins verselt,
Hem stadich rust en lust onsparich toe gaet meten;
Geluck, o cloecke helt! geluck, o cuysche maecht!
Gelijck den lauwerier na wint noch winter vraecht,
Maer 't altijt groene loof schiet wt aen allen canten:
Soo suldy (God verleen't!) verwinnen allen noot,
En leven sonder end' een leven sonder doot,
In eer, in God de Heer, en in u jonge planten.

SCHEURINGE.

Verblinde borgery! wat dwaesheyt gaet u over?
Den Leeu' die u bewaeckt en vryet voor den rover,
Wildy dien onbesuyst nu scheuren van malcaêr?
De eene treckt de huyt, de ander pluckt het haer,
De derde grijpt na 't hoofd, de vierde na de poten,
De vijfde na de borst, de seste na der stroten,
De sevende misschien een stuck crijcht vanden steirt.
Wie is de oorsaeck doch, dat ghy dus tiert en beirt?
Eylaes! het sijnse die u valschelijck toeschreeuwen,
Dat ghy van éénen Leeu sult maken seven leeuwen;
Hout op eer 't wort te laet, want scheurdy hem vaneen,
Soo sal hem op het lest behouden uwer geen.

VREDE.

Schoon is het goud, het schoonste der metalen,
Schoon 't alebast en 't luchtige crystal;
Schoon is het licht, wanneer de son gaet dalen,
Schoon 't elpenbeen en 't rosenroot coral;
Schoon is de Mey met bloemen sonder tal,
Schoon is de seeg' met haer becranste sweerden;
Maer, die de croon moet dragen bovenal,
Schoon is de Vreê, de schoonste op der eerden! —

KONINCKLIJCKE MACHT.

Op aerden sijn geweest vier groote Coninckrijcken,
Waervoor all' andere de vlagge moesten strijcken
Ick weet een vijfde noch, 't welck hooger is geëert,
Dat is: wanneer de mensch hem selven wèl regeert.

TAFELRECHT.

Al die sit aen mynen disch,
Drinckt soo veel als nodich is!
Eet na uwes hongers eysch,
Maer en eet geen menschenvleysch;
Weetty niet wat dat beduydt?
Hoort, ick sal 't u leggen uyt:

Spreeckt niet qualijck van een vrient,
Die dat niet en heeft verdient;
Spreeckt niet qualijck van een man,
Die hem niet verweeren can;
Neemt hem niet met uwen mont,
't Geen ghy hem niet geven cont.
Sijdy anders van manier,
Mijnenthalve blijft van hier;
't Sy u eens vooral gesecht,
Dàt is hier het Tafelrecht. —

JOOST DE HARDUYN.

Deze, den 11den April te Gent geboren geestelijke dichter, studeerde vervolgens te Leuven onder Lipsius, aanvaardde daarop den geestelijken stand, en werd pastoor te Audeghem bij Dendermonde, waar hij ook zijn verdere levensdagen sleet. Het juiste jaar van zijn dood is niet bekend, maar schijnt hij althans in 1635 nog geleefd te hebben. Zijne verzen zijn allen van stichtelijken aard, en onderscheiden zich door kracht van taal en vloeyenden versbouw. Een bloemlezing er uit werd, onder den titel van *Uitgelezen dichtstukken van Justus de Harduyn* in 1830 met aanteekeningen uitgegeven door den Gentschen hoogleeraar Schrant (Zaltbommel, bij Joh. Noman en Zn., 1830.)

PSALM 142.

O Heer! wilt mijn ghebedt met mijne clacht aenhooren,
Soo ghy waerachtelijck beloofde van te voren;
Wilt my bermhertigh sijn!
Noch en roept nimmermeer stuer, gram en onghenaedigh
Ten oordeel uwen knecht: want, laes! voor u aenschijn
Een yder is mis-daedigh.

Ach! siet den vyandt eens mijn siele nu verdrucken,
Mijn lichaam teghen d'aerd oock murselen in stucken;
Ach! wat al over-last!
Hy heeft my naer een graf al levendigh gaen jaeghen,
Al waer van over langh, hoop over hoop ghetast,
Veel dooden inne laeghen.

Wee my, ellendigh mensch! wee my vuyl aerdschen worrem!
Mijn siel, en mijn ghemoedt sijn in ghewoel en storrem,
Door desen mijnen staet:
Daerom sal ick u, Heer! van oudder eeuw ghedincken,
En overlegghen dick u wonderbaere daedt,
Die gheenen tijdt sal krincken.

Tot u heff' ick, mijn Godt! mijn twee ghevouwen handen;
Naer u dorst mijne siel als doen de dorre landen.
Och! och! niet en verbeydt

T' aen-hooren mijne clacht, of anders, ick beswijcke,
En een, die in het graf doot en verstorven leyt,
Ick naektelijck ghelijcke.

Dat ick doch u ghenae in corten spoed aenschouwe,
Aenghesien ick op die my all-all-een betrouwe:
Maeckt dat my sy bekent
Den wegh om in te gaen, en sijt daervan gheleyde,
Verlost my van de quaên die my sijn noch ontrent:
Want daernaer ick verbeyde.

Wilt my doch uwen will' met u gheboden leeren:
Want ghy sijt mijnen Godt, dien ick altijt sal eeren;
Dat ick door Uwen gheest,
Ter rechter haeven eens voorspoedigh sy ghedreven,
En wilt door Uwen naem, die alle lof verheescht,
Vernieuwen heel mijn leven.

Verlost uyt allen druck mijn aerme banghe siele.
Dat Uw ghenaede soet al het ghespu verniele,
't Welck dapper my bevecht;
Het welck my maeckt benout en aendoet veel on-vreden,
Och ditte my ghedooght: want ick ben Uwen knecht,
Godt der bermhertigheden!

MARIA KUSSENDE HAER KINDEKEN.

T'sa t'sa mijn lief, mijn herte-braecke,
Mijn toeverlaet, immers nu dooght,
Dat mijnen mond eens u ghenaecke,
Want 't is den wil van die u sooght.
Mondeken soet! ick moet u kussen,
Om mijnen brand alsoo te sussen.

De biekens cleyn op d'inckel-tipkens
Haelen hun aes, en heunigh soet
Van u roô-glatte suycker lipkens,
In coeverheydt en over-vloedt.
Mondeken soet! ick moet u kussen,
Om mijnen brand alsoo te sussen.

Maer mondeken waerin gheghoten
Is al het geurigh muskeljaet,
Wat reden ist, dat ghy ghesloten
Soo langhen tijdt voor my nu staet?
  Mondeken soet! ick moet u kussen,
  Om mijnen brand alsoo te sussen.

Ach! dat ick kuss' die purpur rooskens
Van uwe wanghskens sonder vleck,
Welck ick, u moeder, t'allen pooskens
Met mijnen aedem over-deck.
  Mondeken soet! ick moet u kussen,
  Om mijnen brand alsoo te sussen.

Ach! dat ick kuss' die crollend' hairkens,
Die flichelen dweersch ende crom,
Ghelijck of doen cleyn waeter-baerkens,
U hoofdeken heel om end' om.
  Mondeken soet! ick moet u kussen,
  Om mijnen brand alsoo te sussen.

Ha! doe dijn ooghskens naer my schieten
Hun sprietelinxkens vlammigh-heet!
Schiet, ooghskens, schiet, ick sal ghenieten
Meer vreughd daervoor, dan yemand weet.
  Mondeken soet! ick moet u kussen,
  Om mijnen brand alsoo te sussen.

Maer wat? — och siet, siet my beswijcken,
Siet my ter aerde sincken neêr!
Helaes! mijn siel gaet van my wijcken,
Sonder dat zy wil commen weêr.
  Mondeken soet! ick moet u kussen,
  Om mijnen brand alsoo te sussen.

DIRK PIETERSZ. PERS.

Deze zangerige zededichter die omstreeks het jaar 1581 te Amsterdam geboren werd, oefende daar op later leeftijd, in de *Witte Pers* op 't Water, het beroep van boekverkooper uit, en ontleende aan dat uithangteeken zijn toenaam. Ziende, gelijk hij 't zijn kunstbroeder Cats schreef, "dat vele schoone voyskens met sulcke ontuchtige dichten worden uytgegeven, dat de eerlijcke en kuysche ooren daervan een afkeer dragen, en evenwel, by gebreck van stichtige gesangen, den gemeenen sleur volgen", zocht hij daarin te gemoet te komen, en hoewel mede zijn stoffe nemende "midden uyt des wereldts verdorventheyt", beijverde hij zich om "het leerlycke en eerlycke met het vrolycke te mengen". Onder den gezamentlijken titel van *Bellerophon of Lust tot Wijsheit* liet hij zijn verschillende zangen en dichten in drie afdeelingen het licht zien, nadat hij de meeste er van vroeger reeds afzonderlijk had uitgegeven. Buitendien had hij, in 1624, zijn *Lucretia ofte het beeld der Eerbaerheit*, in 1625 zijn *Tranen Jesu Christi gestort over den Ondergang Hierusalems*, in 1628 zijn *Wonderwercken van Bacchus, waerin het rechtgebruyck en misbruyck des wijns*, mitsgaders *de Suypstadt of Dronckaerts Leven*, en 1635 eindelijk zijn *Jona de Strafprediker* het licht doen zien. Hij overleed in meer dan zeventigjarigen ouderdom omstreeks het midden der eeuw.

ECHTSANGH.

'T Is hier een tijd van vrolijckheyt,
Verdrijft daerom de rouw' en leyt
En helpt ons vrolijck singen:
't Is hier de feest, waer in de geest
Wel blijdschap mach doordringen.
In d'oude eeuw is 't meê geschiet,
Daer was geneugt en geen verdriet,
Als Echte-luyden paerden:
Self d'Oude Man, die dacht' er an,
Hoe soet sy oock vergaêrden.
Men steld' er toe de Bruylofts schaer,
Men was bly met het jonge Paer,
De wijsheyt wierd vergeten:
So out als jongh, van vreughde songh,
Men woû geen stuursheyt weten.
De Wijsheyt Gods self alles sagh,
Als hy quam op dees Bruylofts dagh,

En sach dit groot krioelen,
En, tot een merck, sijn wonderwerck
Deed' hy haer sien en voelen.
De wijn was op, de vreughd' was uyt,
Daer was een stil en heesch geluyt,
De schaffer was verlegen:
Hy schaft op 't laetste Christi wijn,
Doe was de vreughd' ter degen. —
Waer blijdschap houd de rechte maet,
Daer kroont men eerst den Echten-staet,
Daer blijft men in de palen,
Daer kan een mensch, na wil en wensch,
Sijn lust en aessem halen.

PRINCELIEDT.

Fred'rick Hendrick van Nassouw,
Prince van Orangiën:
Dien', mijn Vaderland getrouw
Tegen 't machtig Spangiën:
Dies ick 't Bataviers gemoed
Wil betuygen door mijn bloed,
En mijn frissche leven,
Voor haer vryheyt geven.

Die my altijd in het Veld,
En in zware tochten,
Hebb' voor in de spits gestelt,
Ridderlijck gevochten:
Of ick schoon was jong en teêr,
'k Socht mijn vromigheyd en eer,
In u dienst te leeren,
't Vaderland ter eeren.

Als ick eerst reed in den slag,
Aen mijn Broeders zijde,
Daer betoond' ick, als de dag,
Dat ik socht te strijden,
En dat ick met bus en zwaert,
Onverschrickt en onvervaert,
Woû mijn leven wagen,
In mijn jonge dagen.

Krijgs-luy, ghy zult tuygen zijn
Van mijn vroome daden,
Hoe dat zwarigheid noch pijn
My kon overladen;
Hoe dat donder noch geschut
Heeft mijn dapperheid gestut,
En hoe vorst noch regen
Kon mijn ziel bewegen.

Voor de vryheyd en Gods woort,
Voor de rust der vromen,
Ben ik een metale poort,
Niemand hoeft te schromen:
Wie zich voor de wetten stelt,
Dien ben ick een trouwer Helt,
En ick sal hem kroonen,
En met deugd' beloonen.

Noch de vyand, noch de nijd,
My het hert benouwen,
Want ick midden in den strijd,
Met een vast betrouwen,
Sie, hoe God my uyt gevaer
Heeft verlost soo menig jaer,
Die my in dees tijden,
Noch wel sal bevrijden.

Wildy dat ick voor u treê,
Volgt dan oock mijn gangen;
Want tot onderlinge vreê
Streckt al mijn verlangen.
Burgers, drijft weg twist en haet,
Die ons Land soo dapper schaet,
En vlecht al u sinnen
Met den band van minnen.

'ck Ben een recht Hollanders hert
In u ziel gebooren,
Och! wat waer 't mijn groote smert,
Soo ghy gingt verlooren:
Mijn Heer Vaders wijse raed,
En mijn Broeders vroome daed,
Suldy in mijn wercken
Trouwelijck bemercken.

Vaert doch wel vereenigt Land,
En ghy, Heeren Staten!
Strengelt vast des Eendrachts band
En wilt d'Ondersaten
Stieren, dat ons driftig Schip
Mag, door menig banck en klip,
Door u wijze peylen,
Al 't gevaer ontzeylen.

Dan soo sal Gods zegen staen
Als een Hof te bloeyen,
En sal blincken als de Maen,
En in voorspoet groeyen:
Heb ick dan by u verdient,
Dat ick ben der Landen vriend,
Vlecht dan oock mijn daden
Aen u Lauwer-bladen.

'T EERSTE WONDERWERCK JESU CHRIST.

In de Stad te Caen' in Galilé, een Bruyloft wierdt gehouden,
Daer Maria self oock mede was ter Feest,
Jesus oock dees Hoogtijdt heeft verciert, ter eeren der ge-
(trouwden,
Daer men in de vreuchd' was vrolijck in den geest;
Maer wat heesch geluyt reesser by de Bruydt,
Want de wijn en al 't vermaeck was uyt.
Nu soo sprack de Moeder tot haer Soon: de wijn die is ten eynde;
Maer hy seyde: vrouw! wat gaet my dit doch aen?
Want mijn uir en tijdt is noch niet hier. Dies sy haer rugge
(wende,
Sprack den Dienaers toe: doet wat gy sult verstaen.
Na der Joden wet, kruycken zijn geset,
Die elck hielden twee of drie metret'.
Jesus sprack: dees kruycken vult terstont tot boven toe, met
(water;
Draegtse dan weêrom stracks na den schaffer toe:
Die verbaest, na dat hy s' had geproeft, met wonderlijck ge-
(schater,
Tot sijn Dienaers ijlt: ei, maeckt my dit eens vroê!
Seg my, Bruydegom, hoe komt dit en waerom?
Want ick sta in dese saecke stom.

Wat is dit? — een yder schaft de best' en eêlste dranck voor
Als men is bekroost dan volgt de slechte wijn; (heenen,
Maer gy hebt den slechten eerst gedischt, de best' is nu ver-
(scheenen,
Wat een vreemde saeck, dit moet een wonder zijn!
Ick heb noyt gesien, in een waerschap geschiên,
Dat men 't best sal op het laetste biên.
Waer maer Christ met sijn milde gonst het houwlijck wil
(vereeren,
Schoon de wijn is uyt, en alle hoop verdwijnt,
Daer grijpt moedt, want hy sal met genaê en zegen u ver-
(meeren;
Schoon hoe slecht u saeck oock in u oogen schijnt;
Want sijn wonder-werck is een seker merck,
Dat sijn macht en handt is even sterck.

DE DRONCKAERT.

Waer gae ick heen en slinger sus?
Wat woelt my voor mijn ooge dus?
Mijn beenen my begeven;
Ick knick, ick buyg, ick struyckel heen,
Ick swier, en kruyss' in al mijn treên,
Ick voel een wonder leven.

Mijn leden zijn so ranck en teêr,
Ick sinck' haest by mijn soolen neer,
Ick gae op strooye beenen:
Ick sie 't er al vol wonder aen,
Het onderst' sie ick boven staen,
Het kruyd is in mijn scheenen.

Doch ick heb noch so frisschen moed,
Ick ben so rijck van geld en goed,
Ick pas op Schout noch Heeren:
Ick stap met stappen wijd van schreê,
Ick ben oock van de grootste meê,
Wat grootsheyd sou my deeren?

O *Bacchus* met u eêle wijn,
Die komt van Keulen langs den Rijn,
Ghy hebt my overwonnen:

Ick heb mijn krieck soo bijster vol,
Ick ben so nors, so dwars en dol,
Dat komt my van u tonnen!

Holla! ick voel een vreemd gewoel,
Ick suysel van dit groot kryoel:
Mijn buyck begint te rasen,
Te romlen, stomlen, onder een,
Wat boven is, wil na beneên,
Dat komt van al mijn blasen.

Mijn oogen sien oock groen of geel,
Dan wit voor zwart, al waer ick scheel,
Mijn hoofd begint te suysen:
Mijn ooren tuyten, vol van vyer,
Mijn lippen jancken noch nae 't bier,
En ick begin te duysen.

Hou vast! ick stae, ick gae, ick val! —
Waer is hy die my houden sal?
O my, wat ben ick bange!
O Mof! o Frans-man! mijn verdriet!
O Spangiaert! die my dus verriet,
De dood heeft my bevangen.

O Knoet en Deen! o Bremer vocht!
Ghy hebt my in 't verderf gebrocht,
Nu moety oock weêr lyden:
Ghy sijter in, ghy moeter uyt,
O waerje slechts al uyt mijn schuyt,
Dan soud' ick my verblyden.

De groote schroeven, vol van wijn,
Met een Menniste boordelijn,
Die heb ick uyt-gesoffen:
Dat lecker Rotterdammer nat,
Dat sloegh ick in mijn leddren vat,
Dat heeft my nu getroffen.

De rook, de smook, dat dolle kruyd,
Dat kriewelt my door al mijn huyd,
En timmert vreemde kuren:

Ick fnies, ick hoest, ick spouw, ick quijl,
En stinck so selsaem onderwijl,
En kan by niemant duren.

Her-uyt je Vogels, wilt van Geest!
Her-uyt je Nar, en vunse beest,
Met al dijn groote kroesen:
Her-uyt je kalvers, vuyl van stanck!
Hier leyt de Mof en Fransman kranck,
Dat komt my van 't avousen!

By schaed' is oock profijt gevoeght,
Ick vinde weêr dat my genoeght,
Ick winn' veel schoone saken:
Carbonckels, Peerl en Diamant,
Rubijn, Tourkoys, veel kostel pand,
Die sietmen in mijn kaken

Al gaeter dan mijn goedjen deur,
Dat acht ick minder als een leur,
't Goed moet ter wereld blijven:
Al loop ick als een licht Schavuyt,
En vaer in 't schip van Sint Reyn-uyt,
En moet op riemen drijven:

De *Calis* bend, dat vrolijck goed,
Die leyt te vast in mijn gemoed,
En daer wil ick meê swerven:
Maer dit quelt meest mijn groot verstant
Dat sy berooyt loopt achter 't land,
En moet in 't gast-huys sterven.

"Wie vrolijckheid by mate voeght,
"Mach leven stil en wel-vernoeght,
"Met rust en onbekommert:
"Maer wie de maet te buyten treedt,
"Die maeckt sich tot den val gereedt,
"En snelt vast na de Lommert.

PIETER CORNELISZ. HOOFT.

"Wat plaets men", schreef in 1636 de uitgever van Hoofts *Gedichten*, "den Heere Drossard van Muyden onder de dichters schuldigh zij, wil ik op het vonnis dergenen, daer rijm en reden vat op heeft, laten aenkomen." De dichter zelf dacht en uitte er zich, reeds jaren vroeger, bescheiden genoeg over. "Ick ben", zoo schreef hij in 1610 aan Daniël Heins, "ick ben geen schrijver, al heb ick somtijts yet om de gheneuchte ghedicht, dat, tot mijn becommering, onder de gemeente geraeckt is. Ick ken mijn onvolmaecktheit so wèl, dat ick haer noch by vromen gonst, noch by spotters veiligheit kan verseeckeren." Intusschen stelde hem die "gemeente" al aanstonds maar al te wel op prijs, en kon Van der Burgh het in volle gerustheid allen rijm- en rede-wijzen overlaten, den dichter, wiens verzen hij bijeenbracht en uitgaf, zijn eereplaats op den nederlandschen Zangberg aan te wijzen. Ook zonder de "Lynceus' oogen", van welke hij daarbij gewaagde, kan men lichtelijk inzien, dat er in dat dichtwerk "vrij wat meer pits als in anderen te vinden" was. Wat Hooft, zonder eenig bijdoel, louter "om de geneuchte" bij allerlei gelegenheden dichtte, bleek volkomen proefhoudend tegen dat juiste beginsel door Bilderdijk ergens geuit, dat de ware dichter zich in zijn gelegenheidspoëzy openbaart. Zoo ging het ook met die van Hooft. De zangen door hem aan de verschillende schoonen gewijd, aan welke hij achtervolgens het hof maakte, zijn zoovele toonbeelden van nederlandsch minnedicht, en daarvoor ten allen tijde erkend. Zijn eerst, onder Spieghels leiding, nog wat stroeve versbouw, van welken zijn dichtbrief uit Florence, in zijn oorspronkelijken vorm, nog al de blijken draagt, week voor dien bevalligen dichttrant, die met name zijne minnedichten onderscheidt; terwijl hij, waar 't ernstiger zaken gold, zich niet minder bondig en krachtig dan anders zangerig wist uit te drukken. Den 16^{den} Maart 1581 te Amsterdam geboren, waar zijn vader, de kloeke Cornelis Pieterz. — Leicesterscher gedachtenis — "een hoofd vol kreuken, een geweten zonder rimpel", gelijk hem Vondel nazong, burgemeester was, werd hij aanvankelijk voor den handel bestemd, en toog eerst op betrekkelijk laten leeftijd in 1606 naar Leiden ter studie, nadat hij van Juny 1598 tot Mei 1601 uitlandig geweest, en Frankrijk, Italië en Duitschland bezocht had. [1] Als gids op zijn dicht- en levenspad stond hem, als veelbelovend jeugdig kamerbroeder, zijns vaders vriend Spieghel ter zij, tot wien en de verdere broeders hij in 1600 uit Florence, waar hij hun "constrijcke reên niet (kon) verstaen", zijn "dichten ongehavent" als "getuige van

---

[1] Zie zijn *Reisheughenis* in de Bijlagen op het tweede deeltjen zijner *Brieven* (Leiden, 1856) bl. 417 en vv.

[2] *Brieven*, I. bl. 2, en *Gedichten* (uitg. Leendertz) bl. 7.

(zijn) doen, en van (zijn) wil het teeken gaen liet", die hij ettelijke jaren later allesins "gehavend" herschreef, maar die in hun oorspronkelijken vorm in onze dagen het licht zagen. Van de Leidsche hoogeschool naar Amsterdam gekeerd, werd hij in 1609 tot Drost van Muiden aangesteld, en bracht daar nu op 't slot het grootste gedeelte van 't jaar en van zijn leven door, van 1610 tot 1623 aan de zijde zijner eerste gade Kristina van Erp, van 1627 tot 1646 met zijne tweede vrouw Heleonora Hellemans, wed. Bartelotti. Kort na zijn terugkomst uit Italië trad hij als zangerig dichter met zijne *Granida* op, een herderspel, gelijk hij er in Italië van Guarini en Tasso had leeren kennen. In 1617 bootste hij in zijn *Warenar* Plautus' *Aulularia* na, en verplaatste die met het gelukkigst gevolg uit het oude Rome naar Amsterdam; terwijl hij tevens verscheiden liedeboekjens dier dagen met enkele zijner minnedichten opluisterde. In 1626 voerde hij zijn in 1616 voltooiden *Bato* op het tooneel; in 1612 reeds zijn *Geraerdt van Velzen*. In 1636 gaf zijn jonger dichtvriend Van der Burgh — zie later — zijn verzamelde *Gedichten* (Amsterdam, Joh. Blaeu) uit; maar was het eerst voor onze dagen weggelegd, deze in geheel volledigen vorm en oorspronkelijke lezing met de nauwlettendste zorg aan 't licht te brengen. (*Gedichten van* P. Cz. Hooft. *Eerste volledige uitgave*, *gedeeltelijk naar des dichters eigen handschrift*, *met aanteekeningen van* P. Leenderts Wz. Amsterdam, P. N. van Kampen). Als Prozaschrijver trad hij het eerst in 1626 met zijn *Henrik de Groote*, vervolgens met zijn *Rampzaligheden van den huize Medicis*, en eindelijk, van 1642 af, met zijn doorwrochte hoofdwerk der *Nederlandsche Historiën* (van 1555—1586) op, voor 't welk hij zich door herhaalde lezing en vertaling van Tacitus had voorbereid. Hij overleed in 66jarigen ouderdom, in Bloeimaand 1647, en liet ons in de lange reeks van zijn *Brieven*, wier volledige uitgave wij mede eerst aan onze dagen danken (P. C. Hoofts *Brieven*, *nieuwe*, *vermeerderde*, *en naar den oorspronkelijken text herziene uitgave*, *met toelichting*, *aanteekeningen en bijlagen*, 1600—1647; Leiden, E. J. Brill, 1855) een even getrouwe als aantrekkelijke schets van zijn vriendschappelijken aard en verkeer, gelijk van zijn maatschappelijke en letterkundige werkzaamheid, na [1].

MINNEKOUT.

Minnaer. Galathea, ziet, den dagh komt aen.
Gal. Neen, mijn lief, wilt noch wat marren,
't Zijn de starren;
Neen, mijn lief, wilt noch wat marren; 't is de maen.

---

[1] "Geen kostelijker bijdrage wellicht tot de kennis van het heldentijdvak onzer letterkunde, dan deze vier deeltjens Brieven van Hooft. Op 's Drossaarts persoonlijkheid valt daarbij een overvloedig en bijzonder gunstig licht." — Busken Huët, in den *Gids* voor 1862, I.

Min. Galathea, 't is geen maneschijn.
Gal. Hoe? 't is noch geen één gheslaghen;
Wat zou 't daghen?
Hoe? 't is noch geen één, 't en kan den dagh niet zijn.

Min. Galatheê! aenschouwt den hemel wel.
Gal. Laes! ick zie den dagherade,
T' onser schade;
Laes! ik zie den dagheraedt. De tijd is snel.

Min. Waerom duirt de nacht tott' avondt niet,
Vreest se dat wy, met ons beyen,
Sonder scheyen
Blijven zouden tot dat ons de doot verriet?

Min. Nu, adieu mijn troost, en blijft gesondt!
Gal. Wilt my noch een kusjen geven,
Och, mijn leven!
Jont my noch een kusjen van u blye mondt.

Min. Galathea! kom ick t' avondt weêr?
Gal. Och, mijn moeder mocht het hooren,
En haer stooren!
Och, sy mocht het hooren; — maer komt even zeer.

Min. Galatheê! hoe raek ik van u hals?
Gal. Laes! den dagh en wil niet lyen
Langer vryen;
Danck hebt van uw sachte kuskens, en van all's.

WIJS BERAAD. 1603.

Weet iemandt beter saus als honger tot de spijsen,
Of bedde dat zoo zacht als vaecke slapen doet;
Weet iemandt beter smaeck, in drank, als dorst te wijsen,
Of koopt men dees om geldt, zoo acht ick rijck sijn zoet.

Indien de Winter meer zijn handen vreest te sengen
Aan 't armelijnen voer, als aan een wollefsvel;
Of kan een ruim Paleis veel meer gemacks inbrengen,
Als maet'lijks huis begrip, zoo wenscht' ick rijckdom wel.

Indien de rijcken met beminde bedgenooten
  Veel beter zijn voorzien dan de gemeene liê;
Oft zoo de rijckdom ware liefde kan vergrooten,
  Zoo dunckt my, dat ick in de rijckdom voordeel zie.

Maar soo de camers met getapisseerde wanten,
  Tegen de kouw en 't nat niet meer doen als een hut;
En 't hangsel geboorduirt om gulde ledicanten,
  Geen kommerlijke sorgh noch heete koortsen schut;

Maer soo den honger en de dorst zijn licht versadigh,
  Verbetert geene wijn sijn smaeck in 't gouden vat;
Soo wt het midden der banketten overdadigh,
  Niemandt met goê bekoomst en smaeck, meer eet als sat;

Maer zoo de kleêren, die van 't goudt en zilver kraken,
  Met glinsterigh gesteent' en peerlen dicht besaeit,
Zijn geen bequamer dracht, als zijd' of wollelaken,
  Dat met zeer luttel oft geen steecksel is benaeit;

En soo een bedgenoot, schoon, jonck, gelijck van zinnen,
  Onder gemeene liên, die veel zijn in 't getal,
Veeleer, als onder weinigh rijcken, is te vinnen;
  Zoo vraegh ick, waerom dat men rijckdom wenschen zal?

Seît iemandt, dat een mensch is tot het schoon genegen,
  Het oogh door 't schoon verheught, door 't leelijck wordt gequelt;
'T is klare waerheidt dat, ik hebb' er gansch niet tegen,
  Het schoon gesicht vermaeckt, maer sien en kost geen gelt.

Aenschouwt d' eerwaerde zon, en het bescheiden werken
  Der geestige Natuir; dit 's schoonheidt in haar kracht!
De kunst is bootsery. Zeghdy: door 't stadigh merken
  Wordt men dit ras gewoon? — Soo doet men ook de pracht.

Of bidt ghy 't Avontuir, dat het u wil verlienen
  Rijckdom, om landt en liê te krijghen in vooghdy?
Als men die recht gebruickt, zoo noemt men 't ampt bedienen,
  En sorgh voor andre liê, dunckt u dat heerschappy?

Of waendy dat de eer alleen is by de rijcken?
  Bestont de eer in schat, daer zy niet in bestaet,
Soo sou Fabricius voor Crassus moeten wijcken
  In eer, daer hy hem nu verr' in te boven gaet.

Bestondt de eer in schat, wat roemen kond' hy draeghen,
De geen die zeide, dat sijn meeste hoovaerdy
Was, dat hy had geslooft met moeiten al zijn dagen,
En (danck rechtvaerdigheit!) nooit quam hem rijckdom by.

Eer is het lof des Deughts; maer hier is niet te setten
De wankelbare roep des volliks, licht als wint,
Tegen het braef gekrijs en 't stadigh loftrompetten
Van een vernoeght gemoedt, daar Deughdt haer Eere vindt.

Is rijckdoms overvloedt en staet niet waerdt te wenschen,
En is de waere Eer 't vernoegen van 't gemoedt:
Soo is 't een misverstant, om d' eere van de menschen,
Om staet, of grote schat versuimen eenigh goedt.

In plaetse dan van een van Godes beste gaven,
Soud' ick verkrijgen niet dan ydelheit en rouw,
Indien dat ick verliet, om overvloedt van haven,
Om staet, of 's wereldts eer, een waerdtverkoren Vrouw.

TROOST IN DRUK. (AAN BRECHTJE JANSD^{r}. SPIEGHELS.) 1605.

Sal nemmermeer gebeuren my dan, nae deze stondt,
De vriendschap van uw ooghen, de wellust van uw mondt,

De vriendschap van uw ooghen, de wellust van uw mondt,
De jonste van uw hartgen, dat voor my open stondt;

Soo sal ick nochtans blijven u eeuwigh onderdaen.
Maer mijn verstrooide sinnen, wat zal haer annegaen?

Mijn sinnen moghen swerven, de leyde lange tijt,
Nu zy, mijn overschoone, zijn u, haer leidstar, quijt.

De schoon' borst uyt tot traenen, 't en baette geen bedwang.
De traentgens rolden neder, van d' een en d' andre wang.

De schoone traentgens deden meer dan een lachen doet:
Al in sijn hooghste lijen, sy troosten sijn gemoedt.

Vrouw Venus met haer' starre thans klaerder als de Maen,
Bespiedde die vryagië, en sagh 't mirakel aen.

"En hebben teêre traentgens", sey zy, "zoo groote kracht,
Waerom en is het schreyen niet in der Goden macht?"

De traentgens rolden neder. Maer de Godinne soet:
"Bey, liever zoud' ik schennen", sey zy, "mijn' rosenhoet".

En eer zy kon ghedogen, dat yemandt die vertradt,
Ving zy de laeuwe traentgens in een koel rosebladt.

"Wat geef ik om mijn rosen, oft 't maeckzel van mijn krans?
Ik sal gaen maecken perlen van ongemeene glans".

De tranen werden perlen, soo ras haer 't woordt ontginck,
Die zy met goudt deurboorde en aen haer ooren hinck.

Als Venus in de spieghel haar siet met dit cieraedt,
Sy wenscht geen tooverrieme, nocht kransse tot haer baet.

DEUNTJEN. 1607.

Als Jan Sybrech sou belesen
  En haer sprack van liefden an,
  Sey se: "Jae, maer Janneman!
Soud' het reine liefde wezen
  Die ghy my gheeft te verstaen?
  Reine liefd' can niet vergaen."

"Reine liefd' van d'alderreinste",
  Seid' hy, "Sybrech, bolle meyt!"
  "Wel", sey zy, "dats goedt bescheit.
't Hylyck is op 't alderheinste.
  Jan, ick wilt met u bestaen:
  Reine liefd' kan niet vergaen."

Vijftigh builen in twee slagen
  Smeet hem haest de boze feex
  Met een wackre sleutelreex.

Als hy doe begon te clagen,
  Sey se: "Jan, wat gaet u aen?
  Reine liefd' can niet vergaen."

S'heeft een sweep ontboôn uit Polen,
  Diese by haer cammen hangt.
  Als haer dan een lust bevangt,
Seît se: "Jan, licht op uw zolen!
  Hippelt luchtig, onbelaên!
  Reine liefd' can niet vergaen."

Jan bestont sijn wijf te vragen:
  "Is het u al reyne lieft?"
  Sybrecht seyde: "Jae 't, ondieft;
Daerom moet ghy my verdraegen,
  Als ick lust heb van te slaen.
  Reine liefd' can niet vergaen."

"Wel, verdraecht dan oock mijn smijten",
  Seide Jan, en stelde doe
  Oock een bos met sleutels toe;
En als zy begon te cryten,
  Creet hy weêr daer tegen aen:
  "Reine liefd' can niet vergaen."

Wildy reine liefd' doen duiren?
  Voechter reine liefde by:
  Want de liefde aen eene zy
Can in corte tijt verzuiren.
  Hangt se beide zyden aen,
  Reine liefd' can niet vergaen.

ZANG. (AAN CHRISTINA VAN ERP. 1610.)

Vooghdesse van mijn ziel, uytmuntend hoogh sieraedt,
Die op den top des lofs in mijnen sinne staet,
Die sweeft door mijn gedacht, die door mijn adren swiert,
En mijn vervreemdt gemoedt met soeten dwang bestiert:

Een treckjen van uw beeldt noyt uyt mijn hart verdween,
Sint dat uw glans, aen mijn te keurigh oogh, verscheen;

't Welk tocht nae 't overschoon, en schoon by schoon versmijt;
Dies aekligh' eenzaemheidt de bloem mijns levens slijt.

Doch lichaems schoonheidt my mijn ruste niet ontrooft;
Al flonkert 't gouden haer soo swaddrigh om uw hoofdt,
Al vlamt uw hel aenschijn van blank en blosend licht,
Al straeldy Min en Eer, in 't swenken van 't gezicht;

Al troont geleerde handt, met vingren wis en snel,
Vleyende wijsen uyt het sangrigh snaerenspel;
Al lokt uw soetste sang, met streelend lief geluydt,
De vlotte ziele tot het swijmend lichaem uyt;

In strickjens van uw hair mijn geest niet is verwart,
Uw blinkend aengezicht sticht my geen brandt in 't hart,
Van 't schittren uwes ooghs en word ik niet verblindt,
Nocht sang, noch konstigh spel mijn sacht gemoedt verwint.

Maer wijse goedtheidts kracht, en 't needrigh braef gelaet,
Dat harten teêr verquickt, en harten trots verslaet,
Aerdighe geestigheit, met soeten val vertaelt,
Dees' hebben op mijn siel verwinnings roem behaelt.

Waert ghy Penelope, en ick Laërtes zoon,
Tocht weigherd' ik, indien de Grieken my ontboôn:
Ick dacht, gelijk als hy: wat geldt my naem en eer,
Oft dat ik Priams stadt het onderst boven keer?

Al ging my Kalchas aen, en leyde 't voorspook uyt,
Dat ik mijn vloot te rug zoud' wenden, vol van buyt,
Van zilver en roodt goudt, en van gestikte kleên,
En slaeven zonder tal; — hy kreegh tot antwoordt: neen.

Ick gaf my uyt uw schoot om geenerley vertoogh;
Ick waen, ick veel te vast zoud' kleven aen uw oogh.
Een lonckjen had ik daeraf liever, op den dagh,
Als dat, den heelen tijdt, 't gansch legher op my sagh.

Doch waer 't dat vroomheidt eêl soo prikkeld' uw gemoedt,
Dat ghy my voor mijn landt te waeghen riedt mijn bloedt,
Gelijk Panthea 'r man met harnas heeft bekleedt
Van haer kleinoodjes spijs, toen hy voor Cyrus streedt;

Ick voer nae Troje toe. Maer als het lagh in as,
En ick ontrent de strandt, daer Napels nu leît, was;
Onnoodigh, dunckt my, waer 't, dat ik my zelven vast,
Met koorden, knoop op knoop, deed binden aen de mast.

Loftuytery de kloekst' men vaek bekooren ziet;
Maer meereminnen sang belas mijn ooren niet;
Al queelden zy haer best: Ulisses, herwaerts jaeght,
O alderbraefste heldt, daer Griecken roem op draeght!

My dunckt, al waer ik vry van keeten en van snoer,
Ick deede mijn peilloot niet eens verwricken 't roer;
Maer hield mijn rechte loop, met stijfheidt van gemoê,
Nae d'Ithakoische wal, op u, myn' leidstar! toe.

Mijn brandt, in spijt des tijds, zoud' blijven ongeblust.
Der Zeegodinnen min, nocht der Prinssessen lust,
En sou den yver doôn, die my tot uwaerts dreef,
Nocht stillen 't wee, in 't hart, daer Liefd' uw naem in schreef.

De glaesde dochter van de glinsterighe Zon,
My, met haer goochelspel, wat marrens brouwen kon.
Maer uw verheve deughd te wiên uyt mijn gedacht,
Had tijdt, noch toovery, noch zoet, noch zuir de macht.

VELTDEUNTJENS. 1611.

I.

Haesjen op het loopen stelde
Beî haer voetjens vlug, soo gauw,
Dat ze, met haer soolen, nauw
Kreukte 't kruydtjen van den velde,
Dat gelaên was met den dauw.
Denkt, oft 't binnenst haerder sielen
Was, van vrees, in swaere smart:
Gerart was haer op haer hielen,
Welhem lagh haer in haer hart.

II.

Swaentjen, die haer hartewee
Aen haer lief niet dorst verklaeren,

Zat en klaeghde 't aen de baeren,
Op den oever van de Zee:
Straf is hy, en batser meê
Dan de Noordewind te vijnen;
Koeler dan de watervliet;
Spitser dan het scheutigh riet;
Schooner dan de Zonneschijnen.

AEN MIJNHEER HUICH DE GROOT. 1616.

Weldighe siel, die, met uw scherp gesicht,
Neemt wisse maet van dingen die genaecken,
En al den fleur der overleden saecken
Begrepen houdt met yders reên en wicht;
Vermoghend wt te breên in dierbaer dicht,
Wat raedt oft recht oyt Godt oft menschen spraecken;
Sulx Hollant ooght, als seeman op een baecken
In starloos weêr, op uw verheven licht;
O groote Son, wat sal ick van u maecken?
Een adem Gods, die uit den hemel laecken
Comt in een hart wel keurig toegericht?
Oft een vernuft, in top van 's hemels daecken
Verheldert, om op aerd' te comen blaecken,
Daer 't landt en liên met leer en leven sticht? —

OCHTENDLIEDJEN. 1621.

Rozemondt, hoordy speelen nocht zingen?
Siet den dagheraedt op koomen dringen!
Dertele duyven, en swaenen, en mussen,
Souden den vaeck uyt uw ooghen wel kussen,
Soo 't u luste de doode te ruymen,
Om de lust van de levende pluymen.

Alle de weiden, en duynen, en daelen
Haeren aêm met verheughen ophaelen;
't Jeughelijck jaer, met sijn vroolijcke tijen,
Is rechtevoort op sijn quixte te vrijen.
Kruyen, boomen, en bloemen verovren
En haer proncken met levende lovren.

't Weeligh vee, op de graesighe zooden,
O me min! ons te bruilofte nooden;
Al haer gezicht, haer gebaer, en haer spreecken
Loopen op 't lest van de minlijcke treecken.
Op, op, op, eer de Zon in den dauw schijn!
Laet ons alle gedierte te gauw zijn.

ZANG. 1621.

Klaere, wat heeft 'er uw hartjen verlept,
Dat het verdriet in vroolijckheidt schept,
En, altijdt even beneepen, verdort,
Gelijck als een bloempje, dat dauwetje schort.

Krielt het van vrijers niet om uw deur?
Mooghje niet gaen te kust en te keur?
En doeje niet branden, en blaecken, en braên,
Al, waer 't u op lust een lonckje te slaên?

Anders en speelt het windetje niet,
Op elsetacken en leuterigh riet,
Als: lustighjes, lustighjes. Lustighjes gaet
Het watertje, daer 't tegen 't walletje slaet.

Siet d'openhartighe bloemetjes staen,
Die u tot alle blygeestigheidt raên.
Self 't Zonnetje wenscht' u wel beter te moê;
En werpt u een lieffelijck ooghelijn toe.

Maer soo se niet, door al hun vermaen,
Steecken met vreughd uw sinnetjes aen,
Soo sult ghy maecken aen 't schreyen de bron,
De boomen, de bloemen, de suyvere zon.

SONNET. (AAN SUZANNA VAN BAERLE. 1625.)

Sint dat meêlijdelooz' en overbolghe ramp
Aen haer, die was mijn dagh, de lichten heeft geloken,
En dat mijn zoete brandt verkeerd' in bitter smoken,
Bestelpt van wichtigh wee en doodelijke damp,
Die willen, dat ick krimp', en rouw op rouwe klamp,

En heeft mijn geest noit lucht van lichtenis geroken,
Voor dat, Arbele, ghy my vier in 't hart quaemt stoken,
Het welk ontsteken schijnt aen mijn geleschte lamp.
Zoo heeft u de natuir met gulle gunst omvaedemt,
En heughlijk' heerlijkheên uw ooghen aengheademt,
En 't adelijk gelaet geaert naer achtbre stam.
Die vorstelijke swaey van zinnelijke zeden,
En zoete staetlijkheidt, mijn droef gemoedt versmeden,
En heldren van zijn roest, in deeze versche vlam.

ZANG. (AAN DEZELVE. 1625.)

'tHailighjen, daer ik by sweere,
Schildert, met een blanke veere,
Nat van gietelijke git,
Uyt, in het gemaelen wit,
Troonytjens van haer' gedachte';
En zoo ver papier en schachte
Met haer' suyverheit het wint
Op den raeveswarten int,
Worden zy verwonnen van de
Versgevalle sneeuw der hande';
Handetjens geschaepen tot
Wetbeschrijven van mijn lot.
Zoo de zilvervelde Lede,
Bruin van hair en ooghen, dede
Oyt de pruitsche Junoos man
Zich verscheppen in een swan;
'k Wed, hy speelt die potsen weder
En verkeert in swaeneveder,
Haekend' om te zijn gehuist
In de schoot der blanke vuist.
Maer hy zal 't 'er quaelijk houwen.
Pallas en de Min, aenschouwen
Zy een' veder, die vereert
Wordt van vingers zoo geleert
En zoo schoon, dat z' hem behaeghen,
Yder zal ze willen draeghen;
In zijn wiek Diones bloedt,
Pallas op haer storremhoedt.

ZANG. (AAN HELEONORA HELLEMANS. 1627.)

Leonor, mijn lieve licht!
Voor uw oogh de Zonne swicht
Met haer blonde straelen,
Die gansch niet, in mijn gezicht,
By zijn gloory, haelen.

Vonken, foly van die git,
Gitten met uw gouden pit,
Blixemt niet zoo fellik,
Dat het hart, dat u aenbidt,
T'eenemael verwellik!

Lieve Leonor! ghy moordt
't Harte dat u toebehoort,
Met die lieve lonken,
Zoo my niet een troostigh woordt
Komt in 't hart geklonken.

Woordtjes kunt ghy duyzendt smeên,
Die daer, sierlijk, aerdigh, heen
Vliên als Minnegoodtjes.
Maer tot troost en komt er geen
Uyt d'yvoore slootjes.

Houdt uw eighen slaef te raê:
Zaligh kunt gh' hem maken drae,
Zoo ghy maer laet slippen,
Op zijn beed', een gunstigh jae
Uyt die lieve lippen.

ZANG. (AAN DEZELVE. 1627.)

Naere nacht van benauwde drie jaren,
Sint me Zon is ten Hemel gevaren,
Wegh met de droefheit, die plagh my te pijnen!
Legtse te kost aen uw eighen verdwijnen;
Van den glans, in mijn hart, die 't doet daeghen,
Ghy te swak zijt de kracht te verdraeghen.

Nieuwe Zon mijn gezicht is verrezen,
Die, met vroolijk en vriendelijk wezen,

Stralende sterrek door ribben en spieren,
Weelde komt wekken in inborst en nieren,
Doende schreyen en schrikken verschöyen,
En het mergh in de schenkels ontdöyen.

Leonor! lachend licht, lieve leven,
Die de deughd draeght in 't aenschijn geschreven,
't Roode korael van uw minnelijk mondtjen,
Dauwend' een Ja, is mijn morregestondtjen.
Uwer ooghen bekorende klaerheidt
My verlicht van de nacht en de naerheidt.

Helder' ooghen, waer inne de schoonheidt
All' haer' heerlijkste schatten ten toon spreyt,
Flonkrende starren, men ziet, in uw swinken,
Goedigheidt, vroedigheidt, moedigheidt blinken:
En de geen', die den hemel bedolen,
Schouw ik doof, by uw gloeyende kolen.

Frisse mondt, met uw aengenaem âmen,
By den welken de rozen zich schamen,
Kan het geluydt uwer tovrende talen
Yder het harte ten ooren uyt halen,
Wat is 't vremdt, dat mijn zieltje, door 't kleven
Van een kusje, gevaên is gebleven?

Zuire keert ghy in zoetlijke zuchjes,
En me quaelen in gulle genughjes.
Lekkere lipjes, en loddrighe lonkjes
Baeren, by beurten, en blussen de vonkjes,
Die mijn adren verquikken van binnen,
En ontsteken, met ziedende zinnen.

Edel' ooghen, ghezeghende vieren,
Ach, hoe branden uw brave manieren!
Bronnen van blijschappe, brallende baken,
Alle mijn ingewandt doet ghy my blaken.
En uw vlaeyende vlammen haer' krachten
All' de mijne versmelten, versmachten.

Ach! mijn geest, ach! mijn geesje ging glippen,
Zoo de lieve, de lavende lippen
't Zelleve niet, in het drooghende roosten

Voort met het vocht van een kusjen en troosten.
  Des zich magh haer' genade verboghen,
  Even als de triomfe der óóghen.

  Maer al naghelen scherrepe schichten
  My het hart aen uw' lonkende lichten;
En alhoewel zoete zoentjes en stemmen,
Tussen uw lippen, mijn zieltje beklemmen;
  Niet en nijpt 'er zoo zeer, als de lijnen,
  Daer uw deughden mijn boezem meê bijnen.

KLACHTE DER PRINSESSE VAN ORANJE, OVER 'T OORLOGH VOOR S'HARTOGENBOS.

Schoon Prinsenoogh, gewoon te flonkren
  Met zuyver' hemelvlam! kan ook
De grimmigheidt u dan verdonkren,
  En smetten, met een' aerdschen rook?
Wat tocht verleert die glinsterlichten
  Hun zoeten swier?
Om liever brandt van Mars te stichten,
  Dan Venus vier?

Zoo glooryzucht uw' zinnen prikkelt,
  Voert, in Triomf, mijn' slaverny.
Een krans van bloemen bly gespikkelt
  (Geen Lauwergroen en heeft 'er by)
Zal ik u vlechten, heel doorwaessemt
  Op nieuwen vondt,
Met geur, mijn handtjens aengeaessemt
  Van uwen mondt.

Op goude lelyen, en straelen,
  Laet trotsen Fransch' en Spaensche kroon,
Om daer een perel af te haelen,
  En streeft zoo niet, door duyzendt doôn.
'k Zal d' uw' al aerdiger doen blaken,
  Van steê tot steê;
Met traentjes dauwend' op mijn' kaken,
  Uyt Minnewee.

Ick pooghde 't gloedtjen van mijn' liefde
  Misschien te koelen, voor een' stondt,

Kon nijptang 't flitsjen, dat my griefde,
  Wat trekken uyt de diepe wondt;
Maer 't schijnt geweêrhaekt, dit is 't mangel.
  Helas! mijn hart
Voelt maklijk inwaerts gaen den angel,
  Terug — met smart.

Mijn zuchjens, tedere ghetuyghen
  Van d'ongeneezelijke quael,
Die plagh uw open oor te zuyghen,
  Nu stoppen 't kooper en metael.
Terwijl ghy breydelt d' oorloghskanssen,
  Met wal en graf,
Trompet en schut (Ach, arme!) schanssen
  Mijn' klaghten af.

Indien 't u lust, Juppijn te spelen,
  Zijn' vriendtlijkheen te volghen tracht;
Zijn hooghste lof, in menschekeelen,
  Nocht donder is, nocht blixemjaght.
En beter, dat mijn smijdigh smeeken
  Uw hart verfraey,
Dan in gedruys, van slaen en steken,
  Het veldtgeschraey.

'k Hoor alle daeghs van versche dooden,
  Gevelt in hol oft galery;
Elk overlijdt aen eighe looden,
  Maer aller koeghels moorden my.
Want ik my elkmaels voel bezeeren,
  Als van een punt,
Die denk: op 't hoofdt met witte veêren
  Was dat gemunt.

Wat mooght ghy, die u niet en zoeken,
  Bestooken, in hun voordeel, gaen!
Zoo veel en is 't niet waerdt, de vloeken
  Van heel Kastilj', op zich te laên.
Denkt liever, hoe Madril zoud' stoffen,
  En zijn verquikt,
Vernam 't van scherp te zijn getroffen
  U! — Ach, my schrikt!

Maer is, om lief, om lijf, om leven,
  Om kindt, om zoon van vaders naem,
Zoo veel, op veer nae, niet te geven,
  Als om een' glooryrijke faem;
Zoo gunt my dat ik met u rijde,
  Door koudt, door heet,
En voert my by 't rappier, op zijde,
  Waer dat ghy treedt! —

TROOST IN WEDERSPOEDT, AEN EENEN VRIENT. (1634)

Wegh met dat nutteloos geween,
Gheen mannevoêr! — de treurigheên
Ten borst uitstorm! rek uit de vouwen
Die 't voorhooft, vrient, betraelijt houwen,
Wanneer de Zon niet juist haer lach
Zoo hartlijk afgaet als ze plagh,
Wanneer 't geluk, te zoet op sollen
De teerlingh u doet teghen rollen.
De zee, die nu gegeeselt rookt
Van Noordewinden, wort gestrookt
Op morghen van een labberkoelen;
De vorst des lichts zal af gaen spoelen
Te nacht zijn rouw in 't klaere nat,
En met een aenzicht, fris en gladt
Van nieuwe jeught, te voorschijn stijghen.
't Geschrey weêr voor de lach moet swijghen:
Elk staet zijn poos te roer niet langh;
Sy zingen beurt om beurt hun zangh.

JOFFEREN VRIJHEIDSZANG.

(Uit den Geeraert van Velzen.)

  Den openbaren Dwinghelandt
Met moed te bieden wederstandt,
En op de harssenpan te treeden;
Om, met het storten van zijn bloedt,
Den vaderlande 't waerdste goedt,
De gulde vryheidt, te bereeden;
  Dat is, van ouder herkomst wijdt,
By d'aldertreffelijkst' altijdt

Beloont met eerebeelden danklijk;
Die roem is uytgheblazen met
Gheleertheidts heldere trompet,
In schrift en dichten onverganklijk.
  De lofkrans, groenens nimmer moê,
Die komt het hayr der zulken toe,
Die 't al voor 't alghemeene waghen;
Ghelijk de Heer van Aemstel tracht,
Hoewel zijn zelschaps overmacht,
Hem let zijn voorstel te bejaghen.
  Dan wie met wensch om goede krijt,
Maer allerhande Prinssen lijdt;
En, 't gheen hem overkomt te dooghen,
Zacht opneemt, dof in hoop en vrees;
En 't onghelijk van weeuw en wees
Kan annezien met goedigh' ooghen:
  Zulk een blijft onvermaerdt, en muyt
Niet, met het hoofdt, doorluchtigh uyt:
Zijn doove faem kan hem niet bringhen
In 's werelds oogh en aenghezicht;
Nocht, uyt de duysterheidt, in 't licht
Optrekken tot aen 't roer der dingen.
  Zijn naem heeft klank by oudt nocht jong,
Nocht zoetheidt op des volleks tong,
Oneêl by burghers en by boeren.
Stilzwijgend' glipt zijn leven deur:
Maer zonder stoot, en zonder steur,
En zonder trom in 't hart te roeren.
  Hem angt, gedurende 't beliedt
Van zijnen aenslagh, d'ontrouw niet,
Oft lichtheidt, van die t' zamen zwoeren;
Nocht misluk als het annegaet:
Nocht de vervarelijker haet
Des blinden volleks, nae 't uytvoeren.
  De minste twijfel van gheluydt
En jaeght hem 'snachts ten bed niet uyt;
Nocht vluchtens noodt van vrouw en vrinden.
Het veel bestaen kan nauw bestaen:
Ghemakkelijk is vaylighst gaen:
En groote rust kleen onderwinden.

LAURENS REAEL.

Hoofts groote vriend, "de wakkere Reael, voorzien met brein in 't hoofd, met heldenmoed in 't harte", gelijk Vondel het van hem zong, werd derdhalf jaar na hem, den 20sten October 1583, maar even als hij te Amsterdam geboren, waar de Dantsiger graanhandelaar Laurens Jacobsz, zijn vader, met de dochter van den rijken ossekooper Pieter Meeuwes gehuwd, zich in den *gouden Reael* op 't Water had gevestigd. De nieuwe godsdienstrichting met ijver toegedaan, onderscheidde zich die vader door zijn even mild als kloek beleid in de dagen van Oranje en Leicester, en zag later zijn dochter Lijsbeth met den bekenden Arminius huwen. Zijn zoon toonde zich van dezelfde vrijzinnige zienswijs als vader en zwager doordrongen, en gaf daarvan onder ander anderen in zijn geestige Vlaamsche rijmen over de Dordsche voorbeschikking blijk. Hij ontving zijn eerste opleiding te Amsterdam, studeerde vervolgens te Leiden, nam met warmte deel in het geletterde Amsterdamsche leven, en hanteerde, blijkēns de tot ons gekomen proeven van zijn zangerig minnedicht, met gelukkig gevolg de lier. In den Haag bij het beheer der geldmiddelen geplaatst, zag hij zich, door Oldenbarnevelts invloed, in 1611, als Commandeur van vier schepen naar de Molukken afgevaardigd, en werkte, "met de Spanjaarts in heeten oorlog", er eenige jaren lang met wakker beleid tot uitbreiding van 't Nederlandsch gezag. In 1616, bij 't afsterven van Reynst, tot goeverneur-generaal benoemd, keerde hij drie jaar later uit Indiën huiswaarts, om er zijn ambteloos leven aan Wetenschap en Letteren te wijden. Met Hooft, Vondel, en den Zeeuwschen rechtsgeleerde De Hubert hield hij geregelde bijeenkomsten voor de studie der moedertaal, van welke in een waarschuwing, achter des laatsten Psalmberijming, kortelijk naricht gegeven wordt. In 't najaar van 1625 nam hij, als Vice-amiraal, deel aan den tocht van Willem van Nassau en de Engelschen naar de Spaansche kust, werd na zijn terugkomst tot bewindhebber der Oostindische Compagnie aangesteld, ging als zoodanig, bij gelegenheid der kroning van Koning Karel I van Engeland, ter beslechting der geschillen over Amboina derwaarts, werd twee jaren later door de Staten naar Denemarken afgevaardigd, maar leed bij zijn terugkeer schipbruik, en raakte den keizerlijken troepen in handen, en daardoor te Weenen in hechtenis. In 't volgende voorjaar ontslagen, trad hij na zijn terugkomst in 't huwelijk met Suzanna de Moor, werd lid der vroedschap zijner vaderstad, en was, in October 1637, op 't punt Hollands Amiraal te worden, toen een kwaadaardige ziekte eerst zijne beide zoontjes en daarop hem zelf ten grave sleepte. Zijne hier en daar verstrooide gedichten zagen nooit gezamentlijk het licht.

MAECHGDE-KLAGT.

Lindelommer! wilt vry melden,
  Als mijn herder hier eens rust,
  Ick uw blaetjes heb gekust.
Klapt vry, bloempjes dezer velden!
  't Geen ik hier aan u beken:
  Ick mijn herders eigen ben.

Als zijn lammetjes hier grazen
  Op uw korte zoete gras,
  Zeght het hem, ick er ook was,
Om mijn lieve lust te azen;
  Zeght, terwijl zy knabb'len zoet,
  Ick hem vlecht een' rozenhoed.

Rozen waren mijn gedachten,
  Die ick met mijn haer bewon,
  Toen de stralen van de zon
My de kleenste hitte brachten,
  Al mijn zuchtjes drongen voort,
  Zonder dat ick sprak een woord.

Doch de traentjes van mijn oogen
  Borsten uit door liefd's geweld,
  Rollend' langs 't begraesde veld,
En zoo na mijn herder vloogen,
  Toen mijn kransje was gereed,
  Dat aen hem wel was besteed.

Mocht ik nu mijn krans van rozen
  Stellen op zijn lieflijk hooft,
  Dan zou 't immers zijn gelooft,
Dat ik d'Herder heb verkozen;
  En of 't niemand looven wou,
  Met mijn mond ick 't zeeglen zou.

Als mijn lief zijn vee gaet weyen,
  En hy op zijn rietje fluit,
  Andre weimans komen uit,
Kan ik laes mijn lust niet peyen!
  Doch 't en waer uit loutre schaemt,
  'k Zeî wat meer dan my betaemt.

Herder! doet gy my niet krijgen
Daer ick lang na heb gewacht,
Zoo zal tonge noch gedacht'
Kwalijck langer kunnen zwijgen;
Wy verkiezen alzoo wel
Als een Herder of gezel.

Dikmael wensch ik my verandert
In een lam of geitje teêr;
Want dan zou mijn waerde heer
My ook strelen nevens d'ander,
Als hy doet zijn lieve vee;
'k Wensch my in 't gezelschap meê.

Lieve vee, gedoogt mijn kwellen,
Klapt, als gy mijn herder ziet!
Schaduw, klaegt hem mijn verdriet!
Boomen, wilt het hem vertellen;
Liever ik hem zelver spraeck,
Daer ick, arme wicht! na haeck.

Wind, die al 't geboomt doet drillen,
Zegt hem, wat gy hebt gehoort,
Alles wel van woord tot woord,
Opdat hy mijn klacht magh stillen;
Ruysch met zulken zoeten toon,
Dat ick weêrliefd' krijg tot loon! —

EEN VLAOMS GEBRAEY PEERKEN JENT, GEZONDEN HONSEN BROEDEREN TOT EEN PRESENT.

Ol is den meinsch, elacie!
Gevollen in temtacie,
Nochtans des Eeren gratie
Staet open alle natie:
Die em vreest t' oller spatie,
Als Petrus sprak in zijn Predicatie;
Dies zegge ik met goede illatie
Gomarus' Predestinatie
Es een snoode harguacie:
Se maeckt erreur en desperatie:

S'es een schreckelyke apostumatie,
Die van doen eeft een goê purgacie,
Om te komen tot curatie,
En te hontgaen de elsche inflamatie.
't Es gebleken in de Aachsche Collacie,
Daer Broeder Festius, met ol zijn stacie,
Uit vreeze van blamatie,
Of schandelyke revocatie,
Niet disputeren wilde van de reprobatie,
Om der Remonstranten replicatie,
En welgegrondeerde censuracie;
Maer gebruickte groote hopstinatie
Tsegens der Eeren declaracie,
Die begeerden informatie
Tot 's Lands pacificatie.
Synodus haprobatie,
Door druk en proclamatie,
Es maer ydele bravacie,
Ge'eel zonder fondatie;
Se iel aer reputacie
Om aere deputacie,
Door Classicale legatie
En der Remonstranten citatie;
Sy maeckte interrogacie,
Als school-examinatie,
Met hantwoorts limitatie,
Somtijts een sotte horacie
Tsegens haer heige ombracie,
Quansuis een refutatie,
Tot suiverheits conformacie,
Maer wilden niet ooren van disputacie,
Uppe der Remonstranten presentatie;
Want zy zochten maer separatie,
En der Remonstranten condemnatie,
Tot wreede extirpacie;
Daer toe dees accusatie,
Met looze attestatie,
Die zelfs had judicatie
Tsegens der Remonstranten protestacie;
Maer schouwden confrontatie
Door faute van probatie.
Dies zeg ick noch, zonder dessimulatie:
Ol aer Canonisatie,

Sonder goeje allegatie
Van Schriftuers revelatie,
Is een verkeerde imaginatie,
Weerdig alle detestatie:
Ol eeft sy dominatie,
Door moort en plonderatie,
Met vrouwen schoffiratie,
Oudt zy haer contumatie,
Sy zal voelen disgracie,
In des Eeren visitatie.

Compeer, 't es nu ute;
Oudt dit secreet,
Hofmen slaet u hup de snute.

GRAFSCHRIFT OP CORNELIS JANSZ.

Hier rust de Held, die van zijn vyands schepen,
In zevenmael kwam zeven vlaggen slepen,
En gaf voor 't letst op twee zoo dapper vonck,
Dat de eene van hem vlood, en de ander' by hem zonck.

SONNET OP DE "LEDIGE UREN" VAN CONST. HUYGENS.

Wat Hof doet sich hier op vol allerleye bloemen
Van serpe jockerny, van deftigh Hemel-praet,
Van heylsaem bitterheyt, van nutte Zeden-raet,
Van Minnekoosery, het geen wy vrijen noemen;
En ginder in de paên staet affgeschildert, hoe men
Sich quijten sal nae plicht in opgeleyden staet.
Ghy, die uw snoepich oogh op aerdsche bloemen slaet,
Verstont ghy dees te recht, ghy soutse hooger roemen.
Uw Tulp die rijst, en swijmt. Uw schoone Violier
Narcis en Hyacinth, en rieckend Eglentier
End' al het aert-tapijt de Winter komt berooven:
Maer dese bloemkens, die haer onverwelcte blaên
In 't bloeyendst van de jeucht soo statich open staen
Ons in den Somer-tijdt een Winter-ooft beloven.

CASPER VAN BAERLE.

"Aartspoëet" en "vorst der dichters" noemde men in zijne dagen — die van Vondel en Hooft tevens — dezen Amsterdamschen hooggeleerde, van wegen de reeks van Latijnsche verzen, die hij in 't licht gaf, en in welker deftige klanken men zoo veel meer verhevens meende te moeten zien, dan in de dagelijksche der moedertaal. Van daar dat hij zelf dan ook zijn jongere vrienden afried in die moedertaal te dichten, en zich zelfs verontschuldigde, wanneer hij, van zijn gewone doen afwijkende, een zijner vrienden, bij uitzondering, een Hollandsch in plaats van Latijnsch briefjen schreef [1]. Intusschen had hij ook vrienden en vooral vriendinnen, die geen Latijn verstonden, en was hij buitendien te dichterlijk van aandrift, om niet een enkele maal, als zijns ondanks, in 't dagelijksch verkeer ook aan de Nederlandsche luit de hand te slaan. Zoo bleef ons meer dan één briefjen en dichtjen van hem bewaard, dat hem ons in al zijn zangerigen eenvoud en innemend vernuft kennen, en 't voor de vaderlandsche letteren betreuren doet, er geen meerdere, in plaats van tal dier Latijnsche, te vinden. In Febr. 1584 te Antwerpen geboren, verliet hij echter deze stad reeds in 't volgende jaar, na hare inneming door Parma, en kwam met zijn vader naar Bommel, waar deze het Rectoraat der Latijnsche school op zich nam. Bij den dood van zijn vader, in 1595, ontving hij zijn verdere opleiding bij den Brielschen Rector, zijn oom, en studeerde vervolgens te Leiden in de Godgeleerdheid. In 1608 tot predikant te Oude-Tonge beroepen, bleef hij daar vier jaar werkzaam, werd toen Onderregent van 't Staten-collegië te Leiden, maar ten gevolge der Dordsche Synode uit deze betrekking verdreven. Hij wijdde zich daarop aan de studie der Medicijnen, in welke hij te Caen tot doctor bevorderd werd, doch in welker praktijk hij minder slaagde. Zoo keerde hij tot zijn letteroefeningen terug, en werd daarop te Leiden tot hoogleeraar in de wijsbegeerte aangesteld. Bij de oprichting van 't Amsterdamsche Athenæum in 1630, verwisselde hij echter zijn Leidsche betrekking met het Professoraat in wijsbegeerte en welsprekendheid aan die inrichting, en bleef dit omstreeks 16 jaar bekleeden, tot hem, 13 Jan. 1647, slechts vier maand voor zijn vriend en kunstbroeder Hooft, de dood wegnam. Op vijftigjarigen leeftijd door den dood van zijn eerste gade, Barbara Sayon, gescheiden, zocht hij later te vergeefs de hand der aantrekkelijke Wed. Crombalchs, Tesselschade Roemers, en bleef zoo verder ongehuwd.

---

[1] Zie o. a. zijn schrijven aan Huygens, in de Bijlagen op Hoofts *Brieven* III. bl. 275: "alzoo my tegenwoordich de noodsakelijkheit opgelegt wort, om in faveur van een Duytsch klerk te schrijven, sal ick voor dees tijt mijn *ordinaire manier* van schrijven veranderen, om my als een Duitsch klerk by UEd. te gedraghen."

LOF VAN DE LINDEBOOM, OP OOSTWIJCK.

Uw Oostwijck is mijn lust, en 't leven van mijn leven,
Uw Oostwijck is de plaets, die arbeyt rust kan geven,
Uw Oostwijck is de plaets, die uyt de graven treckt
Wat half verstorven was, ja, die de doodt verweckt.
Uw Oostwijck laet my sien het wonder van mijn oogen:
Sijn Lindeboomtjen, groen van kroonen en van boogen
En ommeloopen vijf, die van der aerden op
Allenskens boven een bereycken 's Hemels top;
Ick swijgh van al de rest. Dees Lindeboom derf roemen
Van wasdom en van kunst, en magh sich selver noemen
De pronckstar van 't geboomt, de Koningin van 't veldt,
Daer vreemt en ingeland sijn sinlijck oogh op stelt.
Dees Boom is 't vrindlijck huys gegroeyt in d' eersten Hemel,
Gehangen in de lucht, en levend' van 't gewemel
Van bladt en vogeltjens, die met haer soet geluyt
Den rooden morgenstondt begroeten als een bruydt.
Dees Boom is 't schoon Paleys, daer Godt ons doet bemercken
Sijn wijsheyt en sijn macht, en goetheydt van sijn wercken,
Daerin geschildert staet de groente met de bast,
Waerin de Schepper wordt als met der handt getast.
Dees Boom is als een sael en solderingh van vreughden,
Een kamer voor de jeught, een woning voor de deughden.
Dees Boom rijst met sijn trap, en slingert soo om hoogh,
En wijst rondom sijn tuyn en hof aen yders oogh.
Dees Boom is een prieel, daer 't tafeltjen in 't ronde
De ongekochte spijs kan schaffen voor den monde;
De haes, in 't vlacke veldt gevangen, en de visch,
In 't water opgequeekt, komt in de locht ten disch.
De windekens rondom verkoelen hier de spijsen,
En konnen ons den wegh van son en mane wijsen.
Den Hemel is sijn dack, het water geeft hem vocht,
De aerde is sijn grondt, sijn leven is de locht.
Dit Lindenboomtjen kan sijn Heer van sorgh bevrijden,
Dit Lindeboomtjen set sijn Joffrouw aen sijn zijden;
Dit Lindeboomtjen geeft Lucretie haer verblijf;
Dit Lindeboomtjen streckt Franciscus tot gerijf,
Wanneer sijn vlugge geest en opgetogen sinnen
De koopmanschap ontgaen, en Phœbus konst beminnen;
Wanneer hy onverwacht Barlaeus komt aen boort,
En stort sijn dichten uyt, van al de Goôn verhoort.
Franciscus! nu wel aen, die Man, die ghy wilt prijzen,

Sal u, soo langh hy leeft en sweeft, sijn dienst bewijsen;
En wat ick niet en kan vergelden metter daet,
Dat sal ick met mijn wil volbrengen sonder maet.

LOF-GEDICHT OP HET EEUWIGH STROOMENDE BEECKJE DER BAECKEN, OP SCHEYVLIET, TE BEVERWIJK.

Beeckje, daer het duyn haer droppen
t'Saem vergadert in een bron,
Als sy met haar witte toppen
Glinstert in de morgen-son;

Beeckje, opent al uw ad'ren,
Die verhoolen gaen door 't sandt;
Wilt op mijne komst vergad'ren
Al de stroomtjens van het landt.

Streelt mijn opgetooge sinnen,
Met uw heldre waterval,
Soo sal ick uw lof beginnen
In het haselaren dal.

Beeckje, al de Zeegoddinnen
Brengen in uw beeck haer nat;
Al de traentjes van haer minne
Soeten in uw waterbadt.

Waer Acteon komen vluchten
Naer dit Beeckje uyt sijn duyn,
Nooyt en had men hem sien suchten
Om de horens op sijn kruyn.

Had Apollo willen loopen
Naer sijn Daphne by uw stroom,
Nooyt en waer sy wegh gesloopen,
Of verandert in een boom.

Had Narcissus, schoon van wesen,
Sich gespiegelt aan uw boort,
Nooyt en waer hy sonder vresen
In sijn eygen liefd versmoort.

Waer Leander hier gedompelt,
Als hy naer sijn Hero keeck,

Nooyt en waer hy overrompelt
In de golfjens van dees Beeck.

Al de dropjes, die daer dringen
D' een op d' ander' door de steen:
Doen de Minne-aêrtjens springen,
En verquicken al ons leên.

'k Sie een dropje van meêdoogen,
'k Voel een straeltjen van uw gunst;
'k Sie een dropje, dat de oogen
Leert de soete lonckjeskunst.

'k Sie een straeltje vol van vrede,
'k Sie een straeltje van verstandt,
'k Sie de straeltjes van goê zeden
Loopen uit het gulle sandt.

Beeckje, als men u siet vloeyen,
Als men hoort uw soet geruys,
Voelt men al sijn geesjens gloeyen,
En verhuysen druck en kruys;

Hier is 't beeckje der Poëten,
Niet in 't liegend' Griekenlandt:
Hier heeft Perseu' paert gesmeten
't Hippokreentjen uit het sandt.

Hier heeft Hooft gescherpt sijn veder,
Als hy wrocht sijn krachtigh dicht;
Hier sat Vondel dikwijls neder,
Als hy, van der aerd gelicht,

Drongh omhoogh door al de wolcken,
Boven bergen, boven locht,
En verliet de aerdsche kolcken,
Van dit Beeckjes nat bevocht.

Dit is 't Beeckje, daer de Baecken
Van het vrouwelijck geslacht,
Al te met haer kransjens maecken,
Vol van geur en deughdens kracht.

Lachjens, kusjens, lieve woordjens,
Lusjes sonder argh of list,

Groeyen aan dees waterboordjens,
Haet en nijd wordt hier gemist.

Beeckjen vol van minlijckheden,
Beeckjen vol van alle lust,
Vloeyt in alle eeuwigheden,
Nooyt verdroogh' uw vochte kust!

Sleept het leven van de Baecken,
Alsoo langh als ghy hier loopt;
Wilt niet eer uw stroomen staecken,
Voor dat Baeck sijn leven sloopt.

Dan zal Phœbus met zijn stralen,
Al uw dropjens, al uw nat,
Opwaerts by de sterren halen
Boven d' oude Bever-stadt.

TEGENS HET LIJSTERVANGEN; AEN JACOB BAECK.

Wat mooght ghy, Jacob Baeck, goedaerdig vreedsaem borst,
Die nooyt naer wreetheyt, bloedt, of moorden hebt gedorst,
My tot een overwreedt en droevigh schouwspel nooden,
En wilt dat ick kom sien de halfgehange dooden,
En leden, fel verscheurt, en beenen uyt haer lidt,
Verstickte strotten daer uw strick noch vast om sit:
Soo veelerhande slagh van die haer selfs verhangen?
Hoe 't menschelijck bedrogh de vogels weet te vangen,
En voor d' onnooselheydt de strick door 't aes verbloemt,
En sonder reden vanght, en sonder recht verdoemt.
Ick las Ixions pijn, op 't schricklijk radt gebonden,
Hoe Tantalus vergeefs werdt van sijn hoop verslonden,
En hoe Prometheus is aen Caucasus geboeyt,
Hoe Sisyphus, de steen staegh rollende, vermoeyt:
En hoe Megeer verschrickt met haer gewisse slagen,
En geesselt met een toorts om ons gemoedt te plagen,
En hoe Arachnes trots in 't eygen net bleef vast,
Orions Dochters straf en lijden, oock wat last
Van straffen Pluto op het heftighste kan brouwen;
Maer alles was verziert. 'k Plagh 't voor verdicht te houwen,
Wat d' aengesteecke geest der Dichters had bedacht:
Maer 't doôn en 't wurgen van het vliegende geslacht
Geloof ick soo te zijn, en houd 't voor ware woorden:

Uw laen streckt voor 't schavot van 't strengh gericht en 't moorden:
Uw hoev' is 't schouwtooneel van dit bloedtstortend spel.
De Lijster weeckt uw sandt in bloedt; de Vinck, te snel
Van het bedrieglijck net op 't onversienst gegrepen,
Wordt van de wreede duym des veldt-tyrans genepen;
Dus oeffent hy sijn macht, en kneust het kleene hooft
Van 't teêre vogeltje, dat hy soo 't leven rooft.
Maer soo haer klachte kon de grage Lijster uytten,
Sy souw dan tegens Baeck met dese reên besluyten:
"Dat haer een snoode doodt werdt t' onrecht aengedaen;
"Dat vogels onder wet noch oock geboden staen:
"Dat sy de nootwet volght, daer 't al zich naer moet neygen;
"Dat vrye keur noch wil haer nooyt geweest is eygen;
"En dat de wijde lucht voor elckeen open staet;
"Dat sy en haer geslacht den honger en haer quaet
"Voorsichtig vlieden, en het Noord om 't Zuid begeven,
"En lijden nae de wil van 't weêr een doolend' leven:
"Roô bessen eeten, of al 't geen het afgaend jaer
"Haer schaft tot levens nut. Sij zijn geen oorlooghsschaer
"Die Rijcken druckt: noch zijn in Kerck-krackeel bevonden,
"S'en eyschen soldt, noch geldt, noch roof; nooyt schulden stonden
"Op haren naem, die valsch by haer sijn uytgeschrapt:
"S'en raên tot pleyten niet dat goedt en bloedt aftapt;
"Noch sy verdubbelen haer haev' met schendigh liegen,
"Noch voeren oorlogh met geweldt of met bedriegen;
"Of plagen stadt of dorp, of vreemd' of nagebuer,
"Of nestlen immermeer in 's huysmans koorenschuer;
"Noch komen over, om een Maeght haer borst te grieven,
"Of huwlijks-bant t' ontdoen van twee vereende lieven.
"Sy eyschen deurtocht slechts, en 't geen m' een doolend gast
"Niet weygren magh na 't recht, dat de natuur belast.
"Sulcks dat sy 't hangen als onschuldigh nooyt verdienden;
"Noch dat men stricken aen een tack span, daer sy, siende
"Doch blindt uyt hongers-noot, geen noot sien voor haer doodt;
"Maer dat selfs Jupiter haer klachten niet verstoot,
"En dat de moordenaer haer doodt sal staen te boeten."
Indien 't, mijn waerde Baeck! geoorloft is, 'k sal moeten
Meêdoogend' klagen met de Lijster en Patrijs;
De Papegaey voorwaer te Hoof, als waer hy wijs,
Die wenscht sijn Vorst geluck, en eert de purpre kleeden,
De Reyger sit hier op sijn Olmboom oock met vreden,
En veylig sit de Gier daer hy zijn wildbraet eet,
De Pauw leeft veylighlijck terwijl sy moedig treet,

De Swanen swemmen vry in 't diepste der moerassen,
De Oyevaer is door sijn deught 't gevaer ontwassen,
En 't meeste pluym-gediert dat bergh en bosschen siet,
En kent die slagh van doodt noch 't dieflijck hangen niet.
De Lijster vol ellend, in wilgenschauw gehangen,
Moet van den fellen mensch dees snoode straf ontfangen;
Haer keel wordt toegeknoopt, gelijck een moordenaer
Of dief gestraft werdt, die 't gemeen bracht in gevaer.
Het doet my seer, ja, self mijn oogh verpijnt haer stralen,
Daer sy de Lijcken reys op reys sou in sien halen;
Haer doodt, haer uitvaert geeft aen geen Poëet vermaeck.
Maer lust u 't lacchen en dat ick mijn klachten staeck,
Soo soekt my Nymphen, die vernoeght op 't lant nu leven,
Soo laet my Tesselschaê een deftigh praetjen geven,
Ick hoorde liever dat Duarta vriendlijck songh,
En dat door dit geluydt uw veldtstrick stucken sprongh.

DANCK AEN DE AERDIGE TESSELSCHADE.

Geluckige Sale, daer 't Weeutjen in spoockt,
Geluckige schouw, daer 't selden in roockt!
Wie schildert u dus, wie stelt u ten pronck?
Wie maeckt u dus kruydigh, dus aerdigh, dus jonck?
Is Flora gevallen uyt Junoos Paleys?
Is Pales in aentocht? Is Ceres op reys?
Heeft Hebe gevlochten dit trotse Festoen?
Pomona getempert het root met het groen?
Neen, 't is noch Goddinnen noch Goden hun vondt;
Selfs staen sy verbaest, en sy seggen in 't rondt:
De wasdom is ons, maer die konst van een handt,
Die selve de nijdt door haer geest heeft vermandt.
Ick sie, seyde Ceres, mijn lof en mijn halm;
Ick hoor, sey, Pomoon, mijner bladeren galm,
Ick rieck, seyd Flora, de vrucht en de blom,
Die 't Sonnetje van 't Oost treckt Westewaert om;
Ick voel, sprack Juventa, mijn Appeltjens rondt;
Ick proeve, sprack Pales, mijn Pruymtjens gesondt.
Doe sey de Poëet: 't is Tesseltjens doen,
Die het oude maekt jonck, de steenen maeckt groen.
O Tessela! leeft, van de Goden gekust,
Die al de vijf sinnen kunt geven haer lust.

Op 't Huys te Muyden, in de Pruymtijdt, 1[illegible]

HUGO DE GROOT.

Mede een Latijnsch dichter, die bij uitzondering ook enkele Hollandsche verzen en dan grootendeels van kerkelijken inhoud maakte. Wie intusschen zijne berijmde bespiegelingen over Bijbel- en Geloofszaken naast die van Vondel legt zal, hoe "deftig en doorwrocht" men, op voorgang van den Leidschen hoogleeraar Siegenbeek, die van De Groot noemen wil, en al geven zelfs enkele plaatsen, naar Jeronimo de Vries' uitdrukking, van "een niet verwerpelijk dichtvermogen" blijk, het groot verschil in dichtwaarde lichtelijk bespeuren. Aan zijn *vrouw* en zijn *kist*, beide algemeen genoeg vermaard, wijdde hij intusschen een paar gevoelvolle Nederlandsche dichtjens, het eerste bij haar op Loevestein gevierden jaardag, het laatste, naar zijn eigen Latijn, ten dank voor den geleenden bijstand bij zijn bevrijding uit dien kerker. Gelijk men weet, was hij daar, ten gevolge der tijdsberoerte, van 1619 tot 1621 in hechtenis, nadat hij, in 1583 te Delft geboren, waar zijn vader Jan burgemeester was, in 1595 te Leiden ter studie gelegd, en in 1598 met Oldenbarnevelt naar Frankrijk getrokken, daar Meester in de Rechten geworden, in 1600 als advokaat opgetreden en in 1607 tot advokaat-fiscaal, in 1613 tot Pensionaris te Rotterdam aangesteld, en daar tot Aug. 1618 werkzaam geweest was. Toen als medeplichtige van Oldenbarnevelt gevangen genomen, was hij in Mei 1619 tot eeuwigdurende kerkerstraf veroordeeld, aan welke hij, door vrouw en dienstmaagd kloekhartig ondersteund, den 22sten Maart 1621 op de welbekende wijs een einde maakte. Naar Parijs geweken hield hij zich met wetenschappelijke werkzaamheid bezig, maar vond zich, in spijt der pogingen zijner vrienden en geestverwanten, door de voortdurende bekrompenheid zijner tegenstanders, den toegang tot zijn geboortestad voortdurend gesloten, en werd er zelfs bij zijn overkomst in 1631 slechts tijdelijk geduld. Naar Hamburg vertrokken, werd hij door den kanselier van Zweden Oxenstjerna aan koningin Kristina aanbevolen, en door deze tot haar gezant in Frankrijk benoemd. Als zoodanig was hij van 1635 tot 1645 in dienst. Hij nam toen andermaal den weg over Holland naar Zweden, verzocht te Stokholm zijn ontslag, en nam de terugreis aan, maar werd door storm genoodzaakt aan de Ponmersche kust te landen en naar Rostock te gaan, waar hij, reeds ongesteld aangekomen, twee dagen later, 22 Aug. 1645, overleed. Zijn lijk werd naar Delft vervoerd en daar in 't familiegraf in de Nieuwe kerk ter aarde besteld, waar later een gramtombe voor hem verrees.

OCTOBER VII 'S JAERS CIƆIƆCXIX.

Waer 't dat mijn drouff gemoedt kond' eenigsins gehengen
Te maken eenigh dicht, gelijk ick eertijds plagh:
Ick soud niet laeten, Lief, te voorschijn iet te brenghen,
Daer mede dat ghy soudt gedenken deesen Dagh:

Och, deesen lieven Dach — o voorbeeld aller vrouwen! —
Die tot uw oorspronktijd van God was toegepast,
Die u het heemellicht heeft eerstmael doen aenschouwen,
Op dat ghy eens met my soudt dragen deesen last!

Hoe weinig dachten doe uw ouders ende maeghen,
Hoe weinig dachten doe u vrienden altemael,
Dat ghy noch soo veel druckx om mynentwil soudt dragen,
Beslooten in een huis, beset met Maes en Wael!

Misschien sy wenschten doen, dat ghy soud mogen paeren
Met een van God begaefd met taemelyk verstand,
Die, reedelycke wel gevordert naer zijn jaeren,
Hem maken sou bequaem te dienen 't Vaderland.

Helaes, wat isser doch van sterfelycke menschen!
Wat isser, dat men doch kan noemen goed of quaet?
Nadien dat selve een saeck, daer wy met reên naer wènschen,
Door 't rasend ongeluk ons 't allerdierste staet!

't Is waer, de goede God heeft my verstandt gegeven,
Daer mede dat ick wel behoorde sijn te vreên;
Ick hebb' ook niet versuimt te leeren al mijn leven,
Wat datter strekken kon tot nut van landt en steên:

Het bitter ongeval laet daarom niet te raeken
Mijn eer, mijn naam, mijn goed, mijn vryheit, als ghy siet,
Ja selver het kan sijn, dat die gepreesen saeken
Een oorsaek sijn geweest van 't schandelyk verdriet.

Maer doch die groote Godt, die alles kan bestieren,
Die goed trekt uit het quaed, o alderliefste vrouw!
Die heeft aldus gewilt in allerley manieren
Besoeken mijn gedult, en uwe vaste trouw.

Voorwaer een vaster trouw, als in voorleeden tijden
Die toonden, die haer mans navolgden in de dood;
Soo veel het swaerder is gestadelyk te lijden,
Dan haest te sijn verlost van allerhande nood.

Maer ghy, o soeten Dagh! hoe sijt ghy hier gekomen?
Wie heeft u deur de poort en wachten laten gaen?

Weet gy niet, datter is een hard besluit gekomen,
Dat niemand ons alhier magh koomen spreeken aen?

Nadien u dan staet vry, dat andren missen moeten,
Dat ghy vry onbelet meugt op en af van 't Slot,
Gaet eens na Zeeland toe, wilt onze vrienden groeten,
Segt dat wy leeven noch, en troosten ons met Godt.

End' als ghy na dit mael ons wederom sult vinden,
Koomt niet te Louvestein, maar gaet doch ellewaert,
Daer ons, met goet getal van onse welbeminden,
Gebeuren mach, met rust, te eeten uwe taert.

AENSPRAECK AEN DE KIST.

O soete schuyl-plaets! o,. voor korten tijt, nau huysjen,
Dat mijn bedruckte ziel, besloten in uw kluysjen,
Hebt vry gemaekt, en soo in open lucht gestelt:
U lieve last, die, nau gepackt door sterck gewelt
Van 't strenge krijghsvolk is allenghskens uytgedragen,
En eynd'lyck als een pandt, 't geen sy doch niet en sagen,
Bevolen, op een schip, de Waels afloopend' ty:
O Kist, wat danck, wat lof verdient ghy wel van my!
Ghy hebt mijn slaverny verjaeght, en overstreden,
Die 'k seven maenden meer als twee jaer heb geleden!
Dat ick des hemels licht aanschouw met vry gelaet,
Dat my geen Slot meer plaeght, mijn ooren niet meer slaet
Der grendelen gekners, en 't wreet gegraeu der wachten,
Maer magh gerust en vry het bly gegroet verwachten
Van vrienden, die gedoopt zijn in geleertheyts nat,
Als *Puteaen*, voor wien *Du Thou* geen meerder hadt,
En 't herssenrijcke hooft van mijn *Tileen*, wiens reden
Den overdroten tijdt my soetjens doen besteden:
Dit al, en soo 'k noch meer gelucks t' erdencken wist,
Dat moet ick u alleen danck weten, lieve Kist! —
Doch wild' ick nae verdienst u lof ten vollen roeren,
Ick hoefde soo veel schrifts, als ghy ooyt plaght te voeren!

DIRCK RAFAËLSZ KAMPHUIJZEN.

Gezwets of wóordenpronkery
En vindt gy, lezers! niet in my;
D'antheur acht zulks voor sinsbeletsel,
En heeft, al had hy 't schoon vermocht,
Niet dàt, maer kracht van stof gezocht:
Natuurlijck schoon hoeft geen blanketsel.

Nooit heeft iemand een der waarheid getrouwer beeld van zijn dichten en leven geschetst, dan de roerend-eenvoudige "autheur" dezer regelen, die, in 't jaar 1586 te Gorinchem geboren, eerst voor het vaderlijk beroep van schilder werd opgebracht, maar op zijn 18e jaar tot de studie overging, drie jaar later naar Leiden vertrok, en vervolgens te Langerak met de opleiding der kinderen van dien huize belast werd. Daar echter, op de met hem dienstbare dochter van den Dordtschen gasthuis-preêker Anneken Allendorp, verliefd geraakt, verliet hij Langerak, om met haar te huwen, en zette zich eerst in zijn geboortestad, daarop te Utrecht neêr, waar hij met school- en preêkwerk belast werd. Hoewel in zijn jeugd eerst door de wereldsche ijdelheid aangetrokken, zoodat hij zelfs op "het aantrekken van kostelijke kleêren" en "opstaande knevels op zijn Spaans" verslingerd was, leerde hij, in de benarde huiselijke omstandigheden, waarin hij van den aanvang af verkeerde, spoedig beseffen, dat "de gelucksaligheit moet van binnen komen", en "het gemoed der menschen zelf de kamer des gelucx ofte ongelucx" is. Aan dien gulden stelregel toonde hij zich steeds ook in zijn zwaar beproefd verder leven getrouw, toen hij, na van 1616—1619 te Vleuten predikant geweest te zijn, door de Dordtsche ketterjagers uit zijn pastorie en kerkambt gedreven, eerst naar Amsterdam en vervolgens naar 't Oostfriesche Norden de wijk nam, daarop, door 't oorlogsrumoer verjaagd naar Harlingen kwam, en zich nu weldra op 't vrije Ameland een blijvend toevluchtsoord geschonken mocht achten, had niet zijn zwakke gezondheid het duurzaam verblijf aldaar verboden. Hij stak toen de zee over naar Dockum, waar hij, in eene woning aan den lagen weg, al wevende en psalmdichtende, en beiden voor zijn sober brood, zijn laatste kommervolle levensdagen sleet. Hij dankte het er zelfs alleen den lichamelijken kwalen, waaraan hij leed, dat men hem, den boven alle geloofsverdeeldheid verheven man, in zijn bekrompen geloofsdrift de stad niet ontzeî. Hij overleed er den 19den July 1627, met zijn kalm en tevreden sterfbed waardiglijk een bestaan kroonende, dat, in al zijn uitwendigen kommer en druk, steeds de treffendste voorstelling geweest was van "'t albegrijpende gebodt der liefde", en het opwekkelijkste voorbeeld tevens van de vervulling der, in leer en wandel, steeds zoo ijverig betrachte wet:

"goed doen en kwaad laten is al dat er vereischt wordt, elk zooveel hij weet en kan." — Wie zich met zijn leven en karakter van meer naderbij nog bekend wenscht te maken, verwijzen wij op de uitvoerige inleiding voor zijn *Uitgelezen Stichtelijke Rijmen*, Schiedam, bij Roelants 1861.

MAYSCHE MORGENSTOND. 1617.

Wat is de Meester wijs en goed,
  Die alles heeft gebouwt,
En noch in wezen blijven doet,
  Wat 's menschen oog aenschouwt!
Die 's Weerelds wijden ommering,
  Nooyt uytgewaekt, bewaekt;
En door gepaste wisseling
  Het zoet noch zoeter maekt.
Nu is de Winter, dor en schrael,
  Met al zijn onlust heen,
En d' Aerde heeft voor deze mael
  Haer lijden afgeleên.
Dies is de tijd weêrom gekeert
  Waerin natuur verjonkt,
Haers milden Scheppers goedheyt eert,
  En met zijn gaven pronkt.
De Mey, wiens zoetheyd zoover strekt,
  Dat zijn gedachtenis
In 's menschen geest al vreugd verwekt,
  Eer hy voorhanden is,
De Mey, het schoonste van het Jaer,
  Daer alles in verfraeyt;
De Lucht is soet, de Zon schijnt klaer,
  't Gewenschte windjen waeyt.
Het dauwtjen, in de koele nacht,
  Wordt over 't veld verspreyt,
Waerdoor de heel' Nature lacht,
  En is vol dankbaerheyt.
De Aerd is met gebloemt geciert,
  Het Byken gaêrt zijn Was,
Het Leeuwerikjen tiereliert,
  En daalt op 't nieuwe Gras.
Het Bloempjen dringt ten knoppe uyt,
  't Geboomte ruygt van Lof,
Het Veetjen scheert het Klaver-kruyt

Graeg van het Veldjen of.
Elk diertjen heeft zijn vollen wensch,
En quel-begeert leyt stil;
Behalven in den dwazen Mensch,
Door zijn verkeerden wil.
De mensch, van ware deugden leêg,
En vol van zotte lust,
Hem zelv' en andren in de weeg,
Vermoort zijn eygen rust.
Dit leven, 't welk alleen niet endt,
Maer kort ook is van duur,
En licht van zelfs slaet tot ellend,
Maekt hy zich dobbel zuur.
't Vee wordt ontzielt, zijn eynd is snel,
En zijn doodspijn niet groot:
De Mensch, door menig Ziel-gequel,
Sterft meer dan eenen dood.
Ach! had de Mensch (zoo waer zijn stand
Vol hart- en zinne-vreugd)
Of, zonder deugde, min verstand:
Of by 't verstand meer deugd!
Ach! waren alle Menschen wijs,
En wilden daer by wel!
De Aard' was haer een Paradijs,
Nu is ze meest een Hel.

LYDENS BEGIN; SCHEYLIEDT. 1622.

Noch leeft en werckt Hy, die de macht
Der duysternissen heeft:
Noch leeft en werckt Hy oock, die kracht
Om overwinnen geeft.
Noch dorst de Menschen-moorder al nae bloet:
Noch blijft de Mensch-behouder even goet.
Wat noodt, off ons een stercke vyandt moet,
Als een veel stercker vriendt ons bystant doet?

---

[1] Naar Kamphuyzens oorspronkelijk handschrift meêgedeeld door H. C. Rogge, in den Christelijken Volksalmanak voor 1864. Het stukjen dagteekent uit den tijd van zijn verblijf te Norden. De herinnering aan de bange dagen zijns omzwervens in het vaderland en zijn uitwijking naar Oostfriesland gaf het hem daar in de pen. —

De Satan kreech, niet lang geleên,
In onse vaderlandt,
't Verkeert-geleerde rot by een,
Stont op de Aertsche handt.
Wat sach men daer? (o, over-snoode list!)
De Waerheyt wierdt voor Leugen gevonnist.
Wat quam daer uyt? (o, al te leelijck stuck!)
Van 's waerheyts volgers veel vervolch en druck.

D'Onnooselheyt vondt nieuwers heul;
Schijn-deucht had 't volck verleyt;
Onwijsen Yver was de Beul
Van Satans listicheyt;
De deur ginck op voor alle hoon en smaet,
Voor bitter spot, belastering en haet.
Wat meer? Men bande s' uyt, men bande s' in
Die niet en wilden nae des Scheur-geests sin.

Op 't leeren uyt Gods heylich woordt
Stelt menich mensch wel straff:
Maer waer is oyt van mensch gehoort
Die 't herte wetten gaff?
Nochtans ginck't doe alsoo. Wat durft het vleysch!
Beloft van 't Woord te swijgen, was den eysch;
Die niet mèt schrift belooven wou, moest gaen,
En lijden straff eer 't waen-quaet was gedaen.

'k Hiel my verscholen, off misschien
Van Godt mocht sijn vergost,
Dat ick, van d'haters niet gesien,
Die keur ontvlieden kost:
't Is reden dat een Christen 't lijden mijdt,
Soolang het mijden met Godts wil niet strijdt;
Doch al vergeefs ontschool ick 't dage licht:
Haets ooch siet scherper dan het lijffsgesicht.

Uyt d'ooch, maar uyt het harte niet,
Wierd' ick door schrift gedaecht;
Vaeck by de mijne naebespiedt,
En scherpelijck bevraecht.
'k Hiel my bedeckt, doch wie is 't die weêrhout
Wanneer de heer sijn knecht nae 't kruys-padt stouwt?
Ten toon wierd' opentlijck gestelt mijn naem:
't Was schandich, doch een schandt die 'k my niet schaem.

Oproerich noemd' en schreef men my;
'T Schrift stondt op poort en straet;
Met plegers van boosdadery
Stond ick in éénen graet.
'T Gebodt en eysch was, dat ik my moest spoên
Om binnen seker tijdt beloft te doen,
Beloft, dat ick Gods woordt niet spreken sou,
Off Balling gaen moest, soo ick niet en wou.

'T Gerucht van sulcken nieuwen ding
Quam tot mijn ooren snel:
'T Niet komen, was mijn weygering
Van haer godtloos bevel.
Wat was het eyndt? 'T Hert dat ten quade neycht
Doet zelden beter dan het heeft gedreycht.
'T Gedreychd' ongodlijck vonnis wierd gevelt:
Wie wacht nae recht, daer 't recht hangt aen gewelt?

Dus moest ick door den kruys-weg heen,
Doch die 'k alleen niet tradt:
'T Is beter met Godts volck geleên,
Dan zonden-nut gehadt.
Maer noch soo ginck de Blintheyt dommer tredt;
Groot gelt (o schandt!) wierd' op ons lijff geset.
Wat raedt? Religy-haet wordt zelden mat,
En heylloos-heyl'ge bloet-lust nimmer zat.

O landt! o landt, waerin weleer
De waerheyt herberch vondt,
Hoe doet schijn-deucht en valsche leer
U slapen in de zondt!
Ghy meynt, ghy sijt se quijt die konden schaên:
Maer (laes!) ghy queecktse op die u verraên.
Gh' hebt ingeswolgen, maer (ach wee!) fenijn:
Gh' hebt uytgebraeckt, doch uws ziels medecijn.

Off ghy schoon 't hert te vreden stelt,
Al heeft u oor een stop.
Daer is een die de tranen telt,
En schrijft de zuchten op.
Der vromen pijn doet Gode selver wee:
Ach, wist ghy watter dient tot uwen vreê
Groot leet geschiedt van u aen menich man:
Maer 't grootste leet doet ghy u selven an.

Adieu! ick gae, dóch gae met vreuchdt:
Maer u naeckt ongeval.
Ick gae uyt dy, maer 't loon van deucht
Blijft en volcht overal.
't Aertsch vaderland te missen, valt hèm licht,
Die 't Hemelsch klaer heeft in sijns herts gesicht.
Adieu! ik gae, en wensch, dat Godes roê,
Wanneer s' eens komt, u d'oogen open doe.

Uyt 's herten gront, Heer, danck ick dy
Dat ghy my waerdich kent,
Dat ick om uwen name lij';
O, welkom wat ghy sendt!
't Is waer, 't en is noch maer een kleyn begin:
Maer wilt ghy, 'k wil dien wech wel verder in.
Maeckt my (is 't Uwe goetheyt aengenaem)
Tot meerder waerdich, doch daerby bequaem.

Als my somtijdts mijn eygen kracht,
En 't schricklijk kruys in-valt;
Een snellen angst schiet door 't gedacht,
En 't bloet om 't hert bestalt;
Maer als ick denck wat kracht u kracht weleer
In swacke menschen wrocht, verquick ick weêr;
En als ick vind' hoe trou' ghy sijt en goet,
Beschanst de ziel haer weêr met nieuwen moet.

Ick weet wel Heer (en seg U danck
Dat ick het waerlijck weet),
Dat uws rijcks waerden inneganck
Is door veel kruys en leet.
Ick weet oock mijns vermogens nieticheyt:
Nochtans, 'k wil volgen al waer ghy my leydt.
Geen noot te groot, soo ghy maer mede gaet;
Geen leet te wreedt, soo ghy maer by en staet.

't En is maer slecht-zoldaten-werck,
Dat ick als noch uytrecht:
Doch die in 't kleyn is trou en sterck,
Is u een waerde knecht.
Daer is wel strijdt, maer noch niet totten bloedt.
'k Beken 't, doch brengt my verder, vindt ghy 't goet:
Een goet gemeyn soldaet, gebracht te velt,
Heeft hy maer hulp en tijdt, wordt vaeck een Helt.

Hoop' op u hulp, is de pilaer
Die 't hert in hope stijft.
'k Verbid geen kruys, hoe groot en swaer,
Soo ghy maer by en blijft.
Maeckt dat de geest, die moet van veeren geeft,
Naebij, deselve moet en meerder heeft;
En dat ick als my kruys bescheert mocht sijn,
Door 't g'loof my harde tegen alle pijn.

Uw heil'gen op der aerdt verspreyt
(Verspreyt, en niet bekent),
Weest die oock met U goedicheyt
Genadelijck ontrent!
Blijft haer geduyrichlijck in lijden by,
Opdat haer lijden niet vergeeffs en sy;
Opdat haer lijden noyt en sij besmet
Met yet dat strijdt met des wel-lijdens wet.

DWAES ONGEDULD.

Wat is doch ongeduld in pijn?
't Is om zijn droefheyt droevig zijn.
Zoo wordt hy dan met recht belacht,
En als een groote dwaes geacht,
Die, om dat droefheyt qualijk smaeckt,
Zijn droefheyt dies te grooter maeckt.

HOOGSTE MEESTERSCHAP.

Is 't hoop van aerdsch gemack of heyl,
Dat u de kans doet wagen,
Te dwaeslijk draegt men 't leven veyl,
Om 't nietig te bejagen.
Is 't Staets- of Eerlust, die u drijft,
Te zotter dan u pogen:
Die willig in de laechte blijft,
Komt macklijckst tot verhoogen.
Laet zotte waen en redenschijn
U 't hart niet onderdelven:
Wilt gy de meeste meester zijn,
Wordt *meester van u zelven.*

WARE VREDEZIN.

't Is niet dat gy de Eendracht prijst,
En met den mond slechts lust bewijst:
't Is yet, dat gy na Eendracht haeckt,
En twist verlaet, en vrede maeckt:
't Is veel, dat gy van Vrede houdt,
Als gy met recht wel niet en zoudt.
Het eerste doen de booze wel:
Het tweede doen de looze wel:
Maar 't derde (en het beste is 't),
Dat doet geen, dan een ware Christ.

RAED TEGEN TOORN.

Door eygen-liefdes opgewek,
Dat steeds het harte by is,
Komt licht-geraecktheyt, een gebrek
Daer niemant schier van vry is:
Door lichtgeraecktheyt, toornigheyt,
Die òf in 't harte smoockt
En haet broeyt, óf, indienze scheyt,
In daed of woord uitrookt.

Waer d' eerste aendrift wordt gestuyt,
Is van quaê buy geen nood:
En 't quaet moet heel ter harten uyt,
Als gy zijn wortel dood.
Hoogmoed is gramschaps ader:
Daer die ruymt, ruymt te gader
Het nest van toorn, wraeck, en gekijf,
Met al wat rust verderft; —
Dàn heeft de rust een wis verblijf,
Wanneer quâ lust versterft.

GERBRAND ADRIAENSEN BREDERO.

In broeder-kijf en woorden spitse strijd
Verwaerloost niet u kostelijcken tijd:
Leeft slecht en recht; —

men kon, bij 't lezen van dit gemoedelijke voorschrift, lichtelijk wanen, dat het uit niemand anders dan Kamphuyzens pen gevloeid was. Toch is dit niet het geval, en was het niet zijne, maar een geheel andere die het ter boek stelde, en wel die van den man, "wiens geest", naar Vondels uitdrukking, "in schertsen muntte uit, En met veel boertery steeds zwanger ging van hersen", maar die toch het menschelijke leven, niet minder van zijne ernstige dan zijn blijgeestige zij te vatten wist, en daarom ook te recht reeds bij zijn tijdgenooten "zijn gedichten Voor de eêlste die daar zijn in 't boerten *en* in 't stichten" hoorde prijzen, en zich als "een geest van alle geesten, Van alle man bemind, van wijze luî geëerd, van hoog en laag gevierd" zag. Jammer, dat het er hem niet voor vrijwaren kon, reeds op zijn 33ste jaar ten grave te dalen, en lang dus vóór hij gelegenheid had zijn rijken aanleg ten volle te ontwikkelen, en ons met zooveel rijper vruchten nog te beschenken, als hij ons in zijn liederen en spelen thans naliet. Toch hebben wij ook zoo alle reden, uiterst dankbaar te zijn voor 't geen ons in en door hem vermaakt werd. Den 10den Maart 1585 te Amsterdam geboren, ontleende hij zijn toenaam aan zijn vaders uithangteeken. Zijn opleiding was weinig geletterd, daar hij het alleen tot de kennis van 't Hollandsch en Fransch bracht, door welk laatste hij dan de Latijnsche en Spaansche bronnen leerde kennen, waaruit hij de stof voor zijne treur- en blijspelen putte. Als lid der kamer *in Liefde bloeyende* kwam hij met de letter- en dichtvernuften zijner stad in aanraking en vriendschappelijk verkeer, en deelde evenzeer in de belangstellende gunst van Daniël Heins en Schrijver. Voor het Rederijkerstooneel bewerkte hij achtereenvolgens zijn van Amsterdamsche grollen doormengde, romantische treurspelen van *Roderik en Alfonsus*, *Griane*, *Lucelle*, gelijk daarna zijn Terentius nagebootste *Moortjen* en aan Hurtado de Mendoza's Lazarillo ontleende *Jerolimo* of *Spaensche Brabander*, zijne 't lagere Amsterdamsche volksleven zoo levendig schetsende kluchten van *Symen*, de *Koe*, en den *Molenaar*, en zijn onafgewerkt Pastoraal van *Angeniet*, in 't welk hij het beeld eener behaagzieke Amsterdamsche ten toon stelde, die zijn eerlijke liefde aan hare grillen had opgeofferd. Hij overleed nog vóór de voltooying, die toen door zijn jongeren kunstbroeder Starter (zie later) werd bewerkstelligd, den 23sten Aug. 1618. Zijn verschillende, in zijn stukken en elders verspreide liederen en dichten werden, vier jaar na zijn dood, in het *Boertigh*, *Amoreus en Aendachtigh groot Liedboek van G. A. Brederode Amsteldammer*, bij C. Lz. van

der Plasse uitgegeven; terwijl voorts van zijn verzamelde werken (spelen, liederen, en brieven) van 1622 tot 1628 niet minder dan twaalf drukken (5 in 4 en 7 in 8°) het licht zagen; "het beste bewijs, gelijk men te recht heeft opgemerkt, hoe hoog hij van zijn tijdgenooten geschat werd. Later raakte hij meer in 't vergeetboek, tot hem in onze dagen van verschillende zijden op nieuw welverdiende hulde gedaan werd, gelijk vooral ook in de van hem en zijn werken uitgaande *Historisch-Aesthetische Studie van het Nederlandsche Blijspel der* 17de *eeuw* door J. ten Brink; Utrecht, 1859.

BOERENGESELSCHAP.

Arent Pieter Gysen, met Mieuwes, Jaap, en Leen,
En Klaesjen, en Kloentjen, die trocken t' samen heen
Na 't Dorp van Vinckeveen;
Wangt ouwe Frangs, die gaf sen gangs,
Die worden ofereên.

Arent Pieter Gysen die was so reyn int bruyn,
Sen hoedt met bloem-fluwiel die sat hem vry wat kuyn,
Wat scheefjes en wat schuyn,
Soo datse bloot, ter nauwer noot
Stongt hallif op sen kruyn.

Maer Mieuwes, en Leentjen, en Jaepje, Klaes en Kloen
Die waren ekliedt noch op het ouwt fitsoen,
In 't root, in 't wit, in 't groen,
In 't grijs, in 't grauw, in 't paers, in 't blaeuw,
Gelijck de Huysluy doen.

Als nou dit vollickje te Vinckeveen anquam,
Daer vongdese Keesjen, en Teunis, en Jan Schram,
En Dirck van Diemerdam,
Mit Symen Sloot, en Jan de Doot,
Met Tijs, en Barent Bam.

De Meysjes van de Vecht en van de Vinckebuert,
Die hadden heur tuychje te wongderlijck eschuert,
O se waren so eguert,
Maer denckt iens: Fy had lange Sy
Heur Onger-riem ehuert!

Sy gingen in 't selsip: daer worden so eschrangst,
Gedroncken, gesongen, gedreumelt en gedangst,

Gedobbelt en gekangst;
Men riep om wijn, het most soo sijn,
Elck Boerman was 'en Langst.

Aelwerige Arent, die trock het ierste mes,
Tuege Pieter Kranck-hooft en korselige Kes,
Maer Brangt van Kaallenes,
Die nam een greep, hy kreegh een keep,
Mit noch een boer vijf ses.

De Meysjes die liepen, en lieten dat geschil,
Kannen noch kandelaers, noch niet en stonger stil;
Maer Kloens die stack, en hil
Soo dapper uyt, dat een Veen-puyt
Daer doot ter aerden vil.

Symen nam de rooster, de beusem, en de tangh,
En wurrepse Ebbert en Krelis vuer de wangh;
Het goetjen gingh sen gangh,
Het sy deur 't glas, of waer 't dan was;
Mijn blyven was niet langh.

Ghy Heeren, ghy Burgers, vroom en wel gemoet,
Mijdt der Boeren Feesten! sy zijn selden soo soet
Of 't kost yemant zijn bloet;
En drinckt met mijn een roemer Wijn,
Dat is jou wel soo goet.

VAN DIEUWERTJES VRYER.

Dieuwer is verlieft (by get)
Op sukken reynen vrijer:
Mar s' hetter niet iens op elet,
Hoe slim dat hy sen bienen set,
Ghelijck 'en kreuple Snijer.
Wangt asse mar sen asingt siet,
Sy kander niet uytkomen:
Sy weet dan van haer selve niet,
Sy staet, wannier heur dat gheschiet,
Al waer sy op enomen.
Dan, Dieuwertje! je hebt jou reên,
Die jou daer toe andrijven:

Je siet op zijn volmaeckte leên,
Die ick van boven tot beneên
Na 't leven sal beschrijven:
Sen hayr dat is als sulver grijs,
Sen asingt daer beneven
Dat is so rongt, wint-hongtsgewijs:
Ist dat icket niet genoech en prijs,
Dat moetje mijn vergeven.
Sen veurhooft is ghebult seer hooch,
Gien schilder sou 't soo maken:
Daer by hêt hy ien slincker oogh,
Dat is hiel leep en selden droogh,
Gheboort met root scherlaken.
Daer toe hêt hy een groote Neus
Vol Parlen en Robynen,
Op het fatsoen van Heyntje Peus:
Van veruw is sy hiel glorieus,
Miest uytten karmosynen.
Sen kneveltjes staen hum so schots,
Steyl boven sen propre monckje,
Die hy ierst stijfden mit wat snots;
Nou kijckt hy deur de hayrtjes trots
Recht as en Ys-langts honckje.
Sen lippen sijn veur al niet swack,
En zijn Trompetters wanghen,
Die staen soo stijf, so straf, soo strack,
Men souw met soo een Bulleback
Wel ionghe nickers vanghen.
Sen kinnetjen is so wel edaen,
En waer het niet vol puysten,
Men souwer klauwen op ofslaen;
Maer isser yemant om begaen,
Die slaetse plat met vuysten.
Hêt ongse Diewer dan gien recht,
Dat sy leyt al heur sinnen
Op dees verweende moye knecht?
Ick bidje, vrienden, datjet seght,
Wie souw hum niet beminnen?
Wangt siet, hy hêt mar ien gebreck
In al sen lijf en leden:
Dat mier is, 't is ien hoddebeck,
Een lompe loer, ien groote geck
Van boven tot beneden.

Mar Dieuwer die is wijs en vroet,
Niet vleesschelijck noch biestigh;
Sy lieft sen vleys niet, noch sen bloet,
Mar s'is genegen tot sen goet:
Bemints' hum dan niet giestigh?

SANGH.

Ick sieje wel, al gaeje snel,
U in het bosch vertrecken,
O Maeghdekijn! u klaer aenschijn
En kundy niet bedecken

Voor dien u mint; mijn Lief! ick bint,
Ay! went u snelle voetjes:
En ist u wil, so staet wat stil,
Of gaet ten minsten soetjes:

Laet mijn doch yet verwerven, siet,
Op mijn lieve gebeetjes,
En schort u gang, die my te langh
Valt, door u vlugghe treetjes:

Komt vlijt u weêr by my hier neêr,
In dese groene blaetjes!
Als wy verleên, de Sondach deên,
Des avonts al wat laetjes.

Als ick noch denck om het ghewenck,
Om al de blye kuertjes
Van ons ghevry, en hoe dat wy
Vertelden avontuertjes.

Daer wy den tijdt met wierden quijt,
En van die nieuwe dansjes!
En was daer geen, dan ghy alleen,
Die wan de Roose-Kransjes.

Komt, weest niet schuw! t'is hier so luw,
Vol dichte Eglentiertjes:
Mijn hart verheught hier door de vreucht,
Van die vrolycke diertjes:

't Wildt danst en springt, 't ghevoghelt singt,
'tIs hier vol blije lusjes;
Waert ghy hier nu, ick segghet u,
Ghy kreecht wel duysent kusjes.

Ick gis ghy vliet, uyt vreese niet
Voor dese dreygementjes:
Maer wilt, misschien, na hooger sien,
Of na de ionge ventjes,

Die ghy bekoort, en licht verdoort
Door u beveynsde grilletjes,
Daer ghy uyt suycht u lust, en buycht
Haer hertjes na u willetjes.

Wie eens aenschout u hayr als gout,
Of u ghebloosde wanghen
En roode mont, die is terstont,
Al eer hy 't weet, gevanghen:

Want u ghesicht boeyt ons seer licht,
In onsichtbare kluysters:
En u schoonheyt ons voort verleyt,
Door haer besondre luysters.

'tHert dat ghy neemt, ghy flucx vervreemt
Van alle sijn vriendinnetjes:
Mits ghy ons stelt in 't soet ghewelt
Van uwe lichte sinnetjes.

Die troertigjes, en boertigjes,
Vloeyen van soete kluchtjes:
Daer ghy wel weet, dat ghy meê smeet
Soo veel verliefde suchtjes.

En 'tis genoech, ick hijgh en swoegh,
Mijn uytverkooren Troosje!
Ick ben so moê, doet als ick doe,
En rust u hier een poosje.

Hoe moochdy mijn so hatich sijn,
So strafjes, en soo fiertjes?
Ick sieje wel, al gae-je snel,
'tZijn u dreutsche maniertjes.

LIEDEKEN.

Al ben ic, schoon Liefje! niet machtigh rijck,
Ick ben ten minsten als mijns ghelijck;
Wat geef ick om 't goet?
Wat geef ick om 't goet?
De beste rijckdommen leggen in 't gemoet.

Ick laet den gierigaert na schatten sien,
En den staet-suchtigen na het gebiên,
Ick geer, o mijn schoon!
Ick geer, o mijn schoon!
Geen Konings scepter, noch Keysers kroon.

Want de rust en opperste wel-lust leyt
In een onbekommerde vergenoegelijckheyt,
En niet in het geld,
En niet in het geld,
Dat staêgh zijn meester met sorgen quelt.

Daerom, Princesse! so acht ick aldermeest
De gaven van u doorluchtigen geest,
En u hooch vernuft,
En u hooch vernuft,
Dat al de werelt braveert en puft.

LIEDEKEN (AAN TESSELSCHADE ROEMERS.)

Goddinne, die de naem van 't schip-rijck Eylant voert!
Die met geen Tooverkracht Hemel en Aerd beroert,
Maer die met u ghesicht en Goddelijcke kunst
De grootste man beweegt doet snacken na u gunst.

De grootheyt-van u macht ick noyt soo hooch en hiel,
Als ick de hoocheyt doe van u verheven ziel,
Die op den top des Lofs ten pronck des werelts staet,
Sulcx dat de Zon beschaemt sijn ooghen neder slaet.

Als hy eerbiedigh u eerwaerdicheyt aanschout
Hy schimmert en hy staert, en ciert sijn hooft met gout,
En bromt soo voor u deur daer hy een lonckje pracht,
Waermet dat hy vernoecht voldoet sijn groote jacht.

Smorgens, voor dauw voor dach, en in den dagheraet,
Wanneer hy opghetoyt uyt sijn slaepkamer gaet,
Als ghy noch legt en slaept met al u Huysghesin,
Dan komt den brallert aen door glasen Vensters in.

Hy kijckt, hy wederkijckt, en siet u schoonheyt door,
U silverblancke vel vergult hy met sijn gloor;
Ghy voelt de luwte van sijn stralen soet en sacht,
En toont hem al hetgunt hy meest op aerden acht.

De leste reys, Goddin! als hy u wel besach,
Doen ghy in diepe rust en onbekommert lach,
Doen stal hy uyt u Hooft, op 't aerdichst dat hy kon,
U ooghen, en hy liet voor elcken Ooch een Son.

Dit is mijn hooghste vreucht, daer ick my in verbly,
Dat ghy u ooghjens slaet uyt goetheyt eens op my!
Als u ghenade my eens vriendelijck aensiet,
Ick ruylden dat gheluck om al de Werelt niet!

AENDACHTICH LIED.

't Sonnetje steeckt zijn hoofjen op,
En beslaet der Bergen top
Met zijn lichjes;
Wat gesichjes,
Wat verschietjes verd' en flauw
Dommelter tusschen 't grau en blauw!

't Vochtige Boompje blinckt verciert,
't Vrolijck Vinckje tiereliert
Op de tackjes,
Wilt en mackjes,
En weêr strackjes op een aêr
Huppeltet met zijn weder-paer.

D'Hemelen werden meer begroet
Van de Diertjes kleyn en soet,
Als van Menschen,
Die maer wenschen
Nae het aerts verganckljck goet,
Dat men hier doch al laten moet.

Hemeltjes, wijs en wel geleert,
Meer met reden gestoffeert,
Als de lieden
Die 't gebieden
Van een werelt noch verdriet,
Sy hebben u verswegen niet.

't Herdertje met zijn wolligh Vee,
Schrolt op 't volckje vande Steê,
Daer zijn knaepjes,
Van zijn schaepjes,
In zijn slaepjes sacht en stil,
Willigh voldoen haers Heeren wil.

Menschjes God geeft elck zijn deel,
Maer elck doet zijn best, om veel
Te vergâren;
Dan 't bewaren
Voor de Jaren, is een kunst;
Danckt de Goden voor haer gunst!

Geen dingetjes so slecht, so teêr,
Of sy geven ons een leer:
Wilt maer mercken,
Op de wercken
Van de Goden wonderbaer,
Niet en vindy sonder haer.

O redelijcke Beesjes dwaes!
't Onvernuftigh Vee, helaes,
Is veel nyver,
En veel styver
In den yver tot Gods lof,
Als den mensch van 't beste stof.

AENDACHTIGH LIEDT.

Ick sal u, stucxgewijs, nae 't leven gaen afmalen
Dat heel seltsame dier, datmen hier *Ellick* heet,
Het welck de groote grond van swerelds wyde palen
Op een gelijcke tijdt en oogenblick betreet.

Het veelhoofdige *Elck* is overal geboren,
Ellick leeft hier en daer, *ellick* is verr' ende hent,
Elck schuylt in 't Nederlandt en by de swarte Moren,
En *ellick* woont in *elck*, maer *ellick* onbekent.

Elck slooft om schat en goud, *elck* jaegt na 't goet archlistigh,
Elck heeft sich sellef lief, *elck* doet sijn sellefs leyt,
Elck strijdt met *ellicken*, *elck* is met *ellick* twistigh,
Jae, *ellick* waent hem wijs, en *elck* is vol sotheydt.

Ellick snackt veel van deughd, en *ellick* werrickt sonden,
Ellick is averechts, als *elck* van buyten veynst:
Elck heeft een goeden schijn, en wordt vol quaets bevonden,
Ellicx tongh klapt het geen zijn herte niet en peynst.

Elck pocht met zijn gebreck, vermetel en hoovaerdigh,
Elck is een ander wijs, en meest zijn selven sot;
Elck acht hem schoon en groot, en veel waerdyen waerdigh,
Elck geckt met *ellick*, en *elck* wert van *elck* bespot.

Elck loopt, *elck* vloeckt, *elck* smijt, *elck* doet veel quade dingen,
Elck maeckt van eere schand, *elck* soeckt van schande eer,
Elck is ontrou en licht en vol veranderingen,
Dat *elck* huyden prijst, veracht *elck* morgen weêr.

Elck mint het wereldts goet, en haet Gods rijcke gaven,
Elck doet met lust het quaet, en doet uyt vrees het goet,
Elck heeft zijn aerdsche hart in 't tijdelyck begraven,
En *ellick* loopt de doodt onwetend' te gemoet.

Ick waerschuw' *Ellick* nu, dat willigh hy gaet derven
Dit aerdsch getuymel, en zijn snoode sonden vuyl.
Och, *Elck!* bidt en waekt, gedenckt dat ghy moet sterven;
Beveelt u ziel den Heer, en 't lichaem hier den kuil.

O groot' en goede God! Ghy die 't al kunt *verkeeren* [1],
Vervormt *Elcx* gemoet, en vernieut *Ellicx* hert,
Wilt *Ellick* U geboôn soo onderhouwen leeren,
Dat U heylige naem van *Elck* gepresen wert! —

---

[1] Zinspeling op 's dichters spreuk: *'t kan verkeeren.*

ANNA EN MARIA-TESSELSCHADE ROEMERS, EN ROEMER VAN WESEL.

"Roemer, die Visscher" schreef de Harderwijker Ernst Brinck, "heeft 3 dochters [1], die alle in seer fraye exercitien" zijn opgetogen; connen seer fray musique, schilderen, in glas schrijven ofte graveren, referein maken, emblemata inciseren, allerlei manufacturen van borduren, oock goet swemmen, en het zich geleerd hebben in haer vaders tuyn, alwaer een gracht met water was *extra urbem.*" De middelste der drie, Geertruî, huwde in 1603, op haar 21ste jaar, met den Amsterdamschen Onderschout Buyl, en raakte daardoor kunst en letteren meer onttrokken. De oudste, Anna, daarentegen bleef, ter wille haars vaders, lang ongehuwd, en trouwde eerst na zijn dood, op veertigjarigen ouderdom — zij was in 1784 geboren — met Dominicus Booth van Wesel, wien zij nog twee zonen schonk. Een van deze, Roemer, of Romanus gelijk hij die naam gewoonlijk verlatijnschte, liet in enkele niet ongelukkig geslaagde Latijnsch- en Hollandsche bijschriften een spoor van zijn dichttalent, maar anders weinig geruchts van zich achter [2]. Hij ontving, na den dood zijns vaders, even als zijn broeder Johan, bij de Jezuïten te Brussel zijn opleiding, daar zijn moeder, even als hare zuster, de geloofsbegrippen der moederkerk steeds trouw bleef. Bij 't leven van haar man had zij met hem en haar kinderen in de Zijpe gewoond, later toog zij met de laatste naar Leiden. In vroeger dagen, niet lang voor haar huwelijk, had zij Zeeland bezocht, en dezen tocht door de Zeeuwsche dichters dier dagen — Cats, Beaumont, Hoffer, De Brune en and. — in de *Zeeuwsche Nachtegael* (1623) zien verheerlijken. Als vrouw bezocht zij eerstgenoemden vervolgens te Dordrecht, en gaf daardoor aanleiding tot de meening, dat zij ook dáár met haar man zou gewoond hebben. Zij overleed den 6den December 1651, en overleefde zoo ruim derdehalf jaar, haar tien jaar jongere zuster Maria Tesselschade, die dien wijdvermaarden toenaam wegens de schâ kreeg, door haar vader bij een storm op Texel geleden. Hoewel al vroeger, als "Godin van ons land" door meer dan een verliefden stadgenoot vereerd, schonk zij haar hart en hand eerst in 1623 aan den Alkmaarschen zeeman Allart Crombalgh, dien zij twee dochtertjens baarde, en in 1634 met een van deze beiden door den dood verloor. Hoewel herhaaldelijk aangezocht, weigerde zij sedert in een tweeden echt te treden, en wijdde zich geheel aan 't gezelschap van haar overgebleven spruitjen en 't geletterd en

[1] Zij waren hem uit Aafje Jansdr. geboren, dezelfde die hij rijmshalven als Magdalena Jans in zijn Kwikken bezong. Zie den aangehaalden versregel in de Bekn. Gesch. der Ned. Letteren, bl. 201.

[2] Hij woonde als advokaat in den Haag, en was in 1681 nog in leven. Zijn broeder Johan was reeds als Student overleden.

vriendschappelijk verkeer van haar Haagsche, Amsterdamsche en Muider dichtvrienden Vondel, Hooft, Van Baerle en Huygens. Haar en haar zusters verspreide gedichten, werden, hoewel niet volledig, bijeenverzameld te Utrecht (1851) uitgegeven, maar daarbij op Scheltema's voetspoor ten onrechte ook de Roemster van den Amstel opgenomen. [1] Verg. voorts over haar later leven de mededeelingen omtrent *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, met bijlagen, te Leiden bij E. J. Brill in 1852 verschenen. Anna was, in hare verzen, meer dan hare zuster den vorm meester; waarom dan ook laatstgemelde die steeds door haar vrienden Hooft of Vondel "betuttelen en bekrabbelen" liet. Haar bezadigde aanleg trok haar vooral tot het *zededicht*, en gaf haar, behalve de tweeregelige bijschriften bij haar vaders *Sinnepoppen*, ook de vrije vertolking der *Emblêmes* harer onroomsche Fransche dichtgenoote Georgette de Montenay in de pen [2]. In levendigheid van gevoel onderscheidde zich daarentegen Tesselschade weder van Anna, en kwam dit in beider leven en verzen gelijkelijk uit.

AEN DEN HOOGHGELEERDEN HEER H. DE GROOT. 1621.

So aengenaem is ons de Zon niet, als zy neêr
Haer straelen schiet, nae lang bedompt en mottig weêr;
So aengenaem komt ons geen stroockend wintje teegen,
Als wy onlustig swoel met hitte zijn verleegen;
So aengenaem is aen geen Hert, nae lange jacht,
Het water aen de beek, als my uw onverwacht'
En blijde uitkomste was. O licht van onze tijden!
Van duyzenden, die in uw luck'loos luck verblijden,
Derf ik vermetelijk wel tarten d' aldermeest,
Die in groot-achtingh heeft uw Grooten naem en geest:
Jae, d' alderblijdste lonk, die my 't geluck kan geeven
Is, dat ik u noch eens magh spreeken van mijn leeven.
Waer tintelt nu uw glans? waer straelt de schoone zon,
Daer Hollants weecke oogh niet tegens zien en kon?
Helaes! wel verr' van ons. — Een schat van grooter waerde
Lagh onlanghs by geval vertreeden in der aerde,
Daer Hollant schratste in, maer met Esopus Haen
Voor dierbaer diamant verkoos een gerstengraen.
Met dit juweel mooght gy, ô Vranckrijck, nu vry proncken;
Het schittert om end' om van wijsheyts heldre voncken.
En Gy, Heer Koningh, d' alderbraafste Koninghs Zoon,
Dits u een rijcke bagg', een paerel aen uw kroon;

[1] Zie daaromtrent het aangeteekende in de *Dietsche Warande* VII. bl. 276.
[2] *Honderd Christelijke Zinnebeelden naar G. de M.* (voor zijn vrienden) uitgegeven door wijlen A. D. Schinkel; Den Haag, 1854.

Dat sulk een Phœnix, daer de waereldt af verwonderdt,
Wiens weêrgaê mooglijck in geen duyzend jaêr opdondert,
Soekt heul aen u, jae, komt zich geeven in uw handt,
Ontvlucht de banden van zijn eygen Vaderlandt.
Maer so de meeste reuck des pepers blijft beslooten
Tot datse met geweldt aen stucken wordt gestooten,
En de kamille geeft of weinigh geurs of geen,
Tot datse met den voet van iemandt werdt vertreên;
So gy, die tòt een roem van Hollandt zijt gebooren,
Soudt nauw te vinden zijn, ten zy gy waert verlooren.
'tIs altijdt so geweest, dat nimmermeer een Sant
Verheven of geëerdt werdt in zijn eygen Landt.

A.

AEN DEN GELEERDEN HEER JACOB CATS.

Nevens die gheluckigh leven
Heeft my God een plaets gegeven;
Want geen rijckdoms overvloet,
Noch geen schrale arremoedt,
Daer de vrome Christen menschen
Met den Wijsen Man om wenschen,
Dat is juist my toe-ghevoeght.
Anders luck mijn niet en wroeght,
Niemants voorspoet doet my pruylen,
Want ick wil met niemant ruylen.
Niemant isser die ick haet,
My en gunt oock niemant quaet.
'k Nut met smaeck mijn dranck en eten,
'k Ben door laegheyt niet vergeten,
Noch door hoogheyt niet benijt
Onder mijns ghelycke tijt.
Dit, jae, meer soo derf ick roemen,
Dat ick veel mach Vrienden noemen,
Die door haer gheswint verstant,
D' Eer zijn van ons Vaderlant.
Maer ghy, bloeme van de Zeeuwen!
Over al soo gae ick schreeuwen:
'k Ben doe meest van 't luck ghedient,
Doe 't my Cats gaf tot een Vrient.

A.

ONTIJDIG GEBRUICK.

Een vrouw die niet als singht en tuyt,
Die gaeren danst, en die de luyt
Schier nimmer uyt haer handen leyt,
Fy, Fy! dat is lichtveerdigheydt.

Maer is het niet een Hemel schier,
Te sien, hoe dat een geestigh dier
Met sangh of spel haer man verquickt,
Als 't nodigh huyswerk is beschickt?

Misbruyck verkeert het soetste soet
In walghelick en bitter roet,
Ja, heylsaem nutte medicijn,
T' ontijt gebruyckt, keert in fenijn.

A.

ONDERSCHEIT TUSSCHEN EEN WILDE EN TAMME ZANGSTER

(ter eeren van de jonkvr. Maria Pilt, uytnemende Zangster.)

Wilde Zanghster.

Prijst vry den *Nachtegael*,
Als hy u menighmael
Verlust, en schatert uyt:
Een zingend veedertje en een gewieckt geluyt;
Wiens quinckeleren zoet
De ooren luystren· doet
Gauw, nae het tiereliertje
Der vlugge luchtigheyt van 't oolijk vrolijk diertje.
Wiens tjilpend schril geluyt,
Gelijck een orgel fluyt,
Veel losse toontjes speelt,
En, met één tongh alleen, als duyzent tongen queelt.
Zijn hoogh' en laege zwier,
Met lieffelijck getier
Van 't helle schelle zoetje,
Vermeestert al 't gesang van 't zingend' springend' goetje.
Een diertje, wiens gelaet
In zeldzaemheydt bestaet:

Om dat het niet en heeft
Als zangh, die maer een maent in 't gantsche jaer en leeft.
Maer 't meeste wonder, dat
Zijn roem ooit heeft gehadt,
Is, dat zoo kleyne leden
Herbergen zulk een kracht van die luytruchtigheden

Tamme Zanghster.

Maer, wilde Zanghster! zwijght
En na uw adem hijght,
Uw tjukken heeft geen klem;
Noch komt niet by den aerdt van *Rozemontjes* stem.
Die na een liever trant
Doet luystren het verstandt,
Met wisse maet en snickjes,
Die vriendlijkheytjes sluyt in vaster toonestrickjes.
Wiens reden-stem vertaelt,
En waerdiger onthaelt
De geesjes van 't gehoor:
En hipplen doet de ziel van 't hertje tot het oor.
Als zy met grof gedreun,
En dan met teêr gekreun
Van minnelijke treeken,
Doet onderscheidelijk verscheyde tongen spreeken.
Geen veelheit ons verveelt,
Hoe veel haer keeltje queelt:
Maer eenen verschen lust
Bekoort het grage oor, als 't maer een snikje rust.
't Is zeldzamer geneught,
Die staêgh op nieuw verheught,
Geen stemmigheydt zoo lustigh,
Als deez', die Zoomers is en 's Winters even rustigh.

Oordeel.

Een yder oordeel nu
Van *Nachtegael* en u,
Wat een gelijkenis
Het ydel galmen by dit woorden-zielen is.

T.

VERSCHILLENDE TONGEN.

(In antwoord op de vraag der Amsterdamsche Kamer: „wat beste en slimste tongen zijn?")

De beste tong, die stemmen smeede,
Was Gode lof, den menschen vreede;
Die swijghend meeste deugden toond'
Was die met vier d' Apostels kroond';
Die allersnoodst op aarde wracht,
Was die den mensch tot afval bracht;
De booste sprack in 't Heemelrijck:
Mijn macht sy d' hoogste macht gelijck!
In hun sticht God zijn heerschappijen,
Die mettetdoen 't geloof belijen.
Schijn, als een drogh- en dwael-licht, leidt
Wie dat haer volght ter duysterheit.
De vrome sielen te belagen,
Kan Hollants zachte gront niet dragen.
De Roomsche Geus het smekend blad
Tot Brussel ondertekend had,
Soowel als d' ander, en versocht er
's Lands vryheit by aen 's Keizers dochter.
Den muiter, die gerustheit haet,
Loost altijt een geschickte staet.
Daer d' eene burger 's anders muyren
Verkracht, die stadt en kan niet duyren.
Geen aerdsche God, oft hy wort by
Den eed verknocht, meer — schuttery;
De leeraer, die dien komt t' ontlitsen
Hy kerft het snoer der zeven flitsen.

T.

DEUNTJE. (AAN HUYGENS.)

Klaes seyde tegen *Trijn*: "wat doeje weêr te *mis*,
By dit broodronke volck, de schatters van de Vis?"
Trijn zey: "mijn lieve Man, zy hebben 't rechte Noort
Van *Sinte Pieters* Schip, daer raeckt niet buyten boort;
Zy hebben 't Roer en Stuir, u volck zeylt by de gis:
Ick hoor de waerheyt, *Klaes*, en ghy hoort altijt *mis*."

T.

GEESTLIJKE BEDENKING OP DE VERWOESTING VAN 'T KRUITHUIS TOT DELFT; Oct. 1654.

Wat slag, wat berst, wat schieten, wat gedonder,
Rukt wech, verwoest, en keert daer 't opperst' onder?
  Wat Ætna's gloed, in eenen oogenblik,
  Vervult de Stad met rampen, 't Land met schrik,
Veel menschen met verdriet, all' met meêdoogen,
Met stof, en rook de lucht, met tranen d'oogen,
  En d'ooren met gedruis? "Wat is 't? wat is 't!"
  Riep yder, en 't was over eer men 't wist.
Wat over? Neen: de slag was wel verdwenen;
Maer niet een hagel-bui, van hout en steenen,
  Die, opgenomen, weder storten neêr,
  En met zich rukten, 't geen' noch stond, omveer.
Daar leît de Stad, de derde, van die Steden,
Die stemm', van Staat, in Hollands Raad bekleeden.
  Hy, die haer zag terstont, en nu beziet,
  Die twijffelt aen zijn oog', en kent haer niet.
. . . .
Meer zegg' ik niet, noch kan ook meerder zeggen;
Noch zal de schuld, als vele doen, niet legghen
  Op hem, die eerst dat doodlijk Kruid verzond,
  Noch op hem, tot wiens last het Kruidhuis stond,
Noch op het geen men hoort, in deze tijen,
Een zwaerhoofd momplen van verraderijen;
  Maer op ons: ons, die stadig, meer en meer,
  Tot deze grau, vast tergden God den Heer!
Het was Gods stemm', die, als een goede Vader,
Aen ons, zijn dertle Kindren, 't vuur wat nader
  Quam leggen: ons, die 't Engelsche Kanon,
  Noch over Jaar, niet eens bewegen kon
Tot beterniss': ons, die Hy, door 't verduistren
Van 't Zonnelicht, noch onlangs iets te luistren
  Scheen in het oor; en nu noch, door de Plaeg',
  Schijnt te vermanen van d'ontsteken Haeg':
Maer niemant hoort' er na. En is het wonder
Dat God dan spreekt als God, en door 't gedonder
  Van deze slag zijn doove Kind'ren wekt,
  En, door een grauw, tot Zijn Geboden trekt?
Laet ons dan, nu, doch openen onz' ooren,
En na de stemm' van onzen Vader hooren;

En zeggen: staekt tot ons Uw gramschap, Heer,
En graut zoo niet, of wy en zijn niet meer!

DE LIJDENDE CHRISTUS, TREURSPEL, VERTOONT TOT LONDEN, DEN 9en FEBR. 1649.

De *Scot* hier *Judas* speelt' de *Joden* 't *Parlament*,
In *Fairfax* wreed gelaet *Pilatus* werd gekent,
Christi gekruiste Rol gespeelt werd door den *Koning*,
Die leït 'er; 't Spel is uit, 't en zij noch één vertooning
In *Londens* puin-hoop zal *Jeruz'lem* beelden af.
Vermoorde *Koningen* en dekt geen minder *Graf.*

GRAFSCHRIFT VAN HET KLEIN OOST-INDISCH CONINGHJE. [1]

't Oost-Indisch Coninghje, so kort ineengedrongen,
Dat om sijn *laecheidt* is Sijn Hoogheydts gast geweest,
Is uyt de koets (helas!) in sijne doodt gesprongen,
Om dat hy al te seer om t' hollen was bevreest.
Indien alleen om hem de Staertster is geresen,
Waeruit men vaeck voorspelt den Coninghen haer doodt,
Verblijdt u, Coninghen! — Doch echter staet te vreesen,
Dat voor so kleynen man dat teyken was te groot.
Hier leght hy: dit 's genoeg: meer zou op hem niet passen;
Opdat sijn grafschrift 't lijk niet over 't hooft sou wassen.

---

[1] Een koninklijk dwergjen, uit Indiën overgebracht en hier te lande, door een noodlottigen sprong uit zijn rijtuig, overleden.

JOOST VAN VONDEL.

Drie jaar jonger dan Anna, zeven jaar ouder dan Tesselschade, was Neêrlands hoofddichter jaren lang met "'t saligh Roemers huys" ten nauwste verbonden; een band, die in later tijd vooral ten opzichte der vereenzaamde Tesselschade nog versterkt werd, toen hij zelf, in zijn vereenzaming, tot de katholieke kerk toegetreden en haar geloofsgenoot geworden was. Als der Alkmaarsche "Eusebia" droeg hij haar, in die dagen, zijn treurspel van beide grondleggers dier kerk op. Hij stond toen op zijn volle hoogte, maar van welke hij, tot in zijn laten ouderdom, nimmer weder dalen zou. Een ganschen dichtweg had hij reeds afgelegd, en was dien met verzen aangevangen, gelijk Brandt ze vervolgens beschreef, "plat, zenuwloos, zich zelven dikwijls ongelijk, somwijlen voortrollende, somwijlen hortende en stootende, somwijlen zwetsende met woorden van anderhalven voet lang, die luid schreeuwden en weinig zeiden"; maar waaronder toch ook toen reeds "dichterlijke wendingen, en een zangerigheid en lyrische verheffing" uitkwamen, die van zijn aangeboren dichtgeest getuigden. Zoo iemand echter, mocht hij zich gerustlijk den eisch stellen verzen te dichten, die "op den toetsteen van een geslepen oordeel" proef hielden, en toonde hij zich dan ook tot den einde de eenmaal gestelde leus getrouw: "de hemelsche poëzy wil niet op den middeltrap, maar moet in top staan." Dáár toch stond de zijne. Zijn dichterlijke schoonheden" — men heeft het nog onlangs naar waarheid gezegd [1] — "zijn schoonheden van den eersten rang; dat wil zeggen niet van dezulke, die op verre afstanden schitteren en verblinden, en van naderbij beschouwd zich in niets of weinig oplossen, maar die nader beschouwing vereischen en beloonen, op de aanwijzing van kenners steeds grooter worden, en, den algemeenen smaak versmadende, een beteren smaak vormen. Ontzaggelijk door zijne uitgestrektheid was daarbij het gebied waarop hij de scheppingen zijner verbeelding plaatste: en hoe kon dit anders bij een man, die buiten zijn eigen innerlijke leven, ook dat zijner eeuw ten volle medeleefde. Overal gingen zijne oogen rond, en zijne ziel nam deel in alles. Voor al wat stout en indrukwekkend was, had hij een snaar op zijne luit, welde er een lied op in zijn hart. Een groot gedeelte van zijn werken is niet dan een spiegel, een beeldengallerij van zijn grooten tijd; en ook in het andere gedeelte, dat dit niet wezen kon, klinkt die groote tijd nochtans door." Den 17^{den} November uit een van Antwerpen geweken Doopsgezind ouderpaar te Keulen geboren, kwam hij, in zijn jonge kinderjaren, met die ouders naar Holland, waar zich zijn vader te Amsterdam in de Warmoesstraat als kousenhandelaar vestigde. Op 't voetspoor van den Antwerper Rederijker, zijn moederlijken grootvader Kranen, stelde hij zich vervolgens eerst met de Brabantsche kamer de Lavendelbloem, daarna met de Amsterdamsche

[1] Beets, *Ter Nagedachtenis van Mr. Jacob van Lennep*, bl. 18.

in betrekking, terwijl hij tevens zijn vader in zijn winkelneering bijstond. Na den dood diens vaders, in 1608, ging die neering geheel op hem zelf over. Zijn dichtaanleg oefende hij het eerst met vertalingen uit Du Bartas' Fransch, maar legde zich weldra ook op het Latijn, en later zelfs op het Grieksch toe, waarbij hem, buiten zijn eigenlijke leermeesters De Breen en Abbema, zijn hooggeleerde vriend Vossius, Reael en anderen ter zijde stonden. Met laatstgemelde, Hooft, den Secretaris Mostaert en den Psalmberijmer De Huybert hield hij toen een wekelijkschen letterkring, en toonde zich met de vroegere dichtproeven zijner Muze (1605—1620), zoo weinig ingenomen, dat hij ze ten vure gedoemd wenschte. Met zijn *Jeruzalem Verwoest* vangt, in 't laatstgemelde jaar, de reeks der werken aan, die hij, van toen af, tot in zijn laten levensavond toe, in onverdroten dichtlust van zich liet uitgaan, en die men, in onze dagen, bij herhaling gelegenheid gekregen heeft, zooveel immer doenlijk, in hun geregelde tijd- en volgorde te leeren kennen. [1] Hier zullen wij er uit de verschillende tijdperken en soorten natuurlijk slechts enkele kunnen opnemen, voldoende echter om den dichter in al de verheven kracht van zijn eenvoud te doen uitkomen, en tot nadere kennisneming te lokken. Eene kennisneming, des te beloonender als men den mensch Vondel niet minder dan den dichter hoogschatten en vereeren kan. Waar toch elders — gelijk men het terecht geroemd heeft [2] — een leven te vinden "zoo smetteloos, een hart zoo eerlijk, een karakter onder alle omstandigheden aan zich zelven zoo gelijk, als dat van dezen eerzamen Amsterdamschen burger, vrijheidlievenden vaderlander, trouwhartigen vriend, tederen echtgenoot en vader en, om de oprechtheid zijner ziel en de innigheid zijner overtuigingen, altijd achtenswaardigen man." Mennist van herkomst en opleiding, was hij eerst werkzaam medelid der Waterlandsche gemeente dier gezindheid, maar wijdde tevens der verdrukte minderheid zijner hervormde landgenooten, in zijn Hekel- en Tooneeldicht beide, eenige zijner treffendste en geestigste verzen. Na den dood — in 1635 — zijner echtgenoot Maria de Wolf, met welke hij in 1610 gehuwd was en die hem buiten twee vroeggestorven kinderen een maar al te beruchten zoon, naar zijn eigen naam Joost genoemd, en een dochter Anna, schonk, was hij met die dochter blijven huizen, en, op haar voetspoor, door den invloed vooral van de prediking der Jezuïten, in 1641 Roomsch-katholiek geworden. Zijn uiterlijke omstandigheden werden, vooral door toedoen van zijn spilzieken zoon, steeds ongunstiger; en zag hij zich ten slotte gedrongen, in 1658 een suppoosten-amptjen bij de bank van leening aan te nemen, waarvan men hem, in zijn laatste levensjaren, het inkomen

---

[1] *De Werken van Vondel in verband met zijn leven en voorzien van verklaring en aanteekeningen door Mr. J. van Lennep. Met platen en afbeeldingen.* Prachtuitgave in 12 deelen; *gedrukt en uitgegeven bij M. H. Binger en zonen te Amsterdam,* 1855 — 1869; en *Al de dichtwerken van Joost van Vondel, met inleiding en aanteekeningen van Dr. J. van Vloten.* Volksuitgave in 2 deelen; *Schiedam bij H. M. A. Roelants,* 1864 — 1866, waarbij verg. de Nalezing in den *Levensbode* III. bl. 544 en verv.

[2] *Beets,* t. pl.

zonder de werkzaamheid bleef gunnen, en dat hij dus in naam tot zijn einde — Febr. 1679 — bleef bekleeden. Haast even lang bleef hem zijn rijkbegaafde gloedvolle Muze bij. Geheel anders dan die van Cats verviel zij nooit tot een breedsprakig gerijmel, maar bleven onverdroten oefening en wakkerheid — naar zijn eigen zegswijs — voortdurend "zijn vernuft wetten." Zijn *Lucifer* van zijn 67ste, zijn *Jefta* van zijn 72ste, zijn *Johannes de Boetgezant* van zijn 75ste, zijn *Heerlijkheid der Kerke* van zijn 76ste, zijn *Adam in ballingschap* van zijn 78ste, zijn *Noach* eindelijk van zijn 80ste levensjaar — om maar enkele zijner grootere dichtwerken te noemen — doen hem ons steeds onverzwakt en als wassende in dichtkracht kennen. Nadat, drie jaren na zijn dood, de kunstlievende Oudburgemeester Six een kort Latijnsch opschrift op zijn grafzerk had doen beitelen, dat echter door den tijd meest versleet, en in 1772 een Amsterdamsch kunstgenootschap, op weinig treden van zijn grafsteê, een marmeren gedenkteeken voor hem had opgericht, wijdde men hem eindelijk in onze dagen het bronzen standbeeld, waarop hij als vertegenwoordiger der Nederlandsche poëzy, in hare hoogste uitdrukking, recht had, en dat het naar hem genoemde park van 's lands hoofdstad siert.

OP HET TWAELFJARIGH BESTANT DER NEDERLANDEN.
(1609.)

De Hemel, krijgens zat, erbarmt zich onzer qualen.
Kastilje wort beweeght den Vrede ons aen te biên;
De Staet geeft hem gehoor, dies wy vol hope zien
De Middelaers van pais genaken onze palen.
Na onderlingh gespreck en reênstrijt en lang dralen,
Besluit men het Bestant voor een paer jaer en tien,
Op hoop of met der tijt de Vredezon misschien
De Nederlanden moght gedurigh overstralen.
Nassau ontwapent zich om ruste te verwerven,
Steeckt op zijn dreigend zwaert, geschaert van al het kerven,
En 't vrye lant geniet de vruchten van zijn zweet.
Van blijdschap golven viers ten hemel opwaert varen;
Men offert eer en prijs den Heere der heirscharen,
Die in volkomen vreught voleindight al ons leedt.

OP HET STOKSKE VAN J. VAN OLDENBARNEVELDT.

Mijn wensch behoede u onverrot,
O stok en stut, die geen' verrader,
Maer 's vrijdoms stut en Hollands Vader
Gestut hebt, op dat wreed schavot,

Toen hy voor 't bloedig zwaert moest knielen,
  Veroordeelt als een Seneca,
  Door Neroos haet en ongenaê,
Tot droefenis der braefste zielen.
  Gy zult, noch jaren achtereen,
Den uitgang van dien helt getuigen,
En hoe gewelt het recht dorst buigen,
  Tot smaet der onderdrukte Steên.
Hoe dikwijls strekte gy, in 't stappen
  Naer 't hof der Staten, stadig aen,
  Hem voor een derden voet in 't gaên,
En klimmen op de hooge trappen;
  Als hy, belast van ouderdom,
Papier en schriften overleende
En onder 't lastig lantpak steende.
  Wie ging, zoo krom gebukt, noit krom!
Gy ruste van uw trouwe plichten,
  Na 't rusten van dien ouden Stok,
  Geknot door 's Bloedraads bittren wrok;
Nu stut en stijft gy noch mijn dichten.

UIT "HET LOF DER ZEEVAERT". (1623.)

De Zeevaert is beroemt in veelerley manieren.
Men ziet een kleinen balck een groot gevaert bestieren,
En dwingen naer zijn lust, nu voor, nu by den wint,
Dan loef dan lywaert aen; hoewel de nachten blindt,
En woest de wegen zijn, 't kompas dat kan ze brengen
Door ongebaenden plas, en toonen 's weerelts hengen.
De Leli doelt naer d'As, en dwaelt, en is ontrust
Tot datze Arcturus vindt, en hem van blijdschap kust.
Aentreckelijcken steen, en leidster van mijn vloten!
Wat Godheit, wat geheim, ghy stadigh opgesloten
In uwen boezem voert! mijn ziel om weten joockt,
Waerom de borsten toch der genen, die ghy stroockt,
Dus razen om de min van gruwelijcke Beeren,
Zoo datze tijt noch eeuw verzetten kan noch keeren.
Oock lacht de Hemel toe met zonderlinge gunst
Mijn Zeilkunst, die zich van de gulde Sterrekunst
Als van een uurwerck dient, en leert, hoe uit de kimmen
De tortsen, op haer beurt ontsteken, hooger klimmen;
Hoe hoogh de gordel, die het midden van den kloot

Omgort, gerezen is uit Thetis blaeuwen schoot:
En of de fiere Paeu, in 't Zuider deel geweken,
Zich rechtende, zijn hooft kan uit het water steken:
En waer de Wagenaer op ons gezicht moet staen,
Wanneer het hooftpunt raeckt den vleugel van de Zwaen.
Dees tekens, schoon de kiel van pekel schijnt bedolven,
Ons leiden als een spoor en voetpadt door de golven:
Des hebb' Hipparchus dank, Anaximander meê,
Leidsmannen van mijn Hulck, vierbakens in de zee,
En andre lichten meer, Atlassen, Hemelschragers,
Die geerne doen bericht aen yverige vragers:
Oock Tycho, braef van geest, die, tot Saturnus spijt,
Ons weder heeft hersteld den ouden wijzen tijt,
En op dien wetsteen zulcks zijn zinnen heeft geslepen,
Dat hy niet ledigs laet, maer treckt en schrabt vol strepen
Het schoon gesternde velt, waer door mijn Kastor weet
Te dwalen van de Lijn schier op een vinger breet.
Zijn leerling komt oock lof, die geen bancket van taerten
Noch marssepeinen schaft mijn' Ridderen, maer kaerten,
Graedbogen, Astrolaebs, en klooten hol en bol,
Met tekenen vermaelt, en beelden overvol;
Die boecken brengt in 't licht, waer voor zy hem bedancken,
Als hy de gronden peilt, en waerschouwt voor de bancken,
Inhammen, ruim van schoot, en hoecken, krom van bocht,
Waer doorze zeker gaen braveeren door het vocht.
Mijn grenen slot aldus door d'ongeruste paden
Sleept grooter last en vracht, als duizent wagens laden;
En wint te Pafus op het ancker uit den gront,
Vliegt in een etmael heen den Nilus in den mont,
Of stoot van Parthenoop aen 't lant, daer de Sirenen
Met vleiende gezang Ulysses zijn verschenen.
Stont weêr en wint ten dienst, waer 't vlack een rechte baen,
Men zou om 's weerelts riem in hondert zonnen gaen.
Zoo draeft mijn Pegasus; hy weet van geen vermoeien,
Drijft op zijn wiecken voort daer andre vogels roeien.
Maer och, wat hoor ick hier een jammerlijck geschreeuw!
Zoo haest de pijnboom zwom versmolt de gulden eeuw,
Een ijsre tijt begost: de Gierigheit op aerden
Invoerde 't Mijn en Dijn, en quam te velt met zwaerden,
Met trommel en trompet, met harnas, en met spies,
En in 't onnozel bloet haer klaeuwen gratigh wiesch.
Voor logh en voor bedrogh Gerechtigheit moest duicken,
Noch mocht haer drempels meer vreedzamelick gebruicken.

Men boude muur en slot: men stichte burgh en stadt:
Een yegelijck zijn haef met sorge en angst bezat.
'tIs waerheid, ick beken't; 't misbruick is waert gelastert,
Wech met dit hoerekint, en aterlinxen bastert;
Wech met dit Zeegedroght: flux, smackt hem buiten boort,
Die de gezelligheid der sterfelicken stoort.
Besoekt vrymoedelick de veergelegen oorden,
Maer pleeght oprechtigheit in handel en in woorden,
Noch brandmerckt door gewelt niet 't Kristelick geloof,
Noch mest u zelven niet op 't vette van den roof,
Maer doelt nae 't rechte wit! De Grootvorst van de winden,
Om 't menschelick geslacht door liefde te verbinden,
Elck lant te maeyen gaf een sonderlingen oegst,
Op dat geen rijck noch kust door oorloogh wiert verwoest,
Als elck, om zijn gebreck en nootdruft af te weeren,
Verstont hoe qualijck hy zijn nabuur mocht ontbeeren,
En hoe 't een lantschap was tot 's anderen gerijf:
Gelijck een yeder lidt, oock 't minste, 't gantsche lijf
Met dienst te stade komt. Indien men wil bereicken
Het einde van dees kunst met zwaergeladen eicken,
Zoo zal Godts zegen ons toevloeyen door de vaert,
Gelijck de balssem droop in 's Hoogenpriesters baert;
Zoo zal de Zeevaert lof behalen door mijn dichten.
Men zal haer Majesteit een eer- en pronckbeelt stichten,
Een achtste wonderwerck, voor Tessel op het ruim,
Daer stevens af en aen gaen bruizen door het schuim.
Haer pruick, met diamant geciert en gulde snoeren,
En steenen, schoon van glans, een Schip tot prael zal voeren;
Een keurs van fijn fluweel, die op het zeegroen treckt,
Met Indisch gout geboort de lendenen bedeckt,
Waerop een mantel hangt, gewatert als de stroomen,
Van licht en hemels blaeu, bepeerelt langs de zoomen;
De slinker swaeit een vlagh, een staf de rechterhand:
Zoo maecktse, als Zeevooghdes, een trotse en brave stand.
De Watergoôn bemoscht beschouwen haer bewondert,
En wat nae Godtheit aert, bedropen opgedondert,
Den kop beurt uit het diep, en groote en kleine steên,
Die leggen aen den stroom of palen aen de zeên.
Ick sieder, die den Golf verlooft is, 't rijck Venedigh,
Het pratte Lissebon, Marsiljen steeds onledigh,
En Londen, Koningsstoel, haer Zuster en gebuur,
't Welvarende Amsterdam, en Dantzick korenschuur.
Ick sieder uitheemsch volck handklappen, en haer groeten,

En Mooren, swart van huit, neêrvallen voor haer voeten;
En wenschen mijn Godes geluck en spoet en heil,
En al die om haer eer een ooge slaen in 't zeil.
Ick vind my onder lant: wy sien de Lootsluy varen,
Een volck dat kennis heeft aen gronden, wint, en baren.
Zy leggen ons aen boort: die wel ervaren maets,
En Tritons van het meir ons sturen binnen gaets.
Wy krijgen in 't gezicht den hoogen Burgh van Muyen,
Daer Hooft, der Dichtren hooft, met vaerzen streelt de buyen,
De Nymfen van de Vecht, op 't strijken van zijn veêl,
Met Glaukus leidt ten dans. Wy zien het Zee-prieel,
De merckt van Kristenrijck, daer Weelde in haren zetel,
De trotsgewelfde Beurs, ten Hemel vaert vermetel.
Wy naecken Schreiers hoeck, daer lieffelijck en bly
Een Waterlandsche Rey, de Joffers van ons Y,
Met ongehuifde pruick en kletten geestigh zingen,
En, naer den toon van zang en spel, haer treden dwingen:
Twee Diertjens in den hoop aenminnigh groeten ons:
D'een volght met soet musijck des anders violons.
Zy hebben toegewijt haer kuisheit Febus suster.
Laet vallen 't ancker, strijckt! hier is de vloet geruster,
Hier gaet noch eb noch ty; hier hoort men geen geruis.
Hier open ik mijn reis in 't saligh Roemers huis,
Wiens vloer betreden wort, wiens drempel is gesleten
Van Schilders, Kunstenaers, van Sangers en Poëten.

BEECKSANGH AEN KATHARINA BAECK. (1624).

Wijcker Bietje, die by 't Beekje
Nestelt, en geeft menigh steekje
Die uw' honingh komt te dicht;
Wacker Nymfje, die zoo klaertjes
Met uw ooghjes op de baertjes
Flickert, blickert, straelt, en licht;

Seghme, meisje, die zoo netjes,
Poezelachtigh zijt, en vetjes,
Levend, helder, wel gedaen;
Waer van mooghje zoo wel tieren,
Daer al d' andre arme dieren,
Bleeck en treurigh quijnen gaen?

Eetje slaetje met een eitje?
Drinckje niet dan schapenweitje?
  Pluckje moesjen uit den tuin?
Backje struifjes van de kruitjes?
Treckje heen, na zomerbuitjes,
  Om lamprey en knijn, in duin?

Slaepje op dons van witte zwaentjes?
Leckje muskadelle traentjes?
  Houje een ongemeene stijl?
Leghje in schim van koele boompjes?
Droomje daer geen andre droompjes
  Als van suicker uit Bresijl?

Swemje in lachjes en genuchtjes?
Leeft je geest in zoete kluchtjes?
  Springt je zieltjen in je lijf?
Erfje niet als heil en zegen?
Benje juist van pas geregen?
  Niet te los, noch niet te stijf?

Segh het toch je medemeisjes,
Vol zwaermoedige gepeisjes,
  Heel je speelnoots algelyck!
Red die diertjes van haer teering,
Onderkruip Den Haes zijn neering,
  En wort dokter van de Wijck.

REY VAN EUBEËRS; UIT DEN PALAMEDES.

Het dun gezaeit gestarnt verschiet
Zijn glans, en gloeit zoo vierigh niet;
De schaduwe is aen 't overlenen.
De Morgenstar drijft voor zich henen
De bende van het hemelsch heir.
De voerman van den grooten Beir,
Op dat hy zijne beurt verwissel'
Vlucht heen met omghekeerden dissel.
De goude Titan rijst alreê
Met blaeuwe paerden uit der zee,
En schittert over bosch en duinen,
En Idaes bladerrijcke kruinen.

O, wellekoome morghenstont!
Ghy voert hèm speelen in den mont
Van eindelooze saligheden,
Die, lustigh, rustigh, wel te vreden,
Beschouwt al wat Natuur ons geeft;
Wat schoonheit in haer aenschijn sweeft;
Wat Godtlijck wort, door al haer leden,
Van 't diep verwondren aenghebeden.
Die in een liefelijcke streeck,
By 't ruischen van een klaere beeck
Zijn lanthuis sticht en ackerwoningh,
Wat is dat een geseghent koningh!
Die nimmer vlamt op ijdlen lof,
En zijne lusten met zijn hof
Bepaelt, en indrinckt met zijne ooren
Den vooglensangh, die zich laet hooren,
Daer morgendau, als perlen, leît
By druppels hier en daer gespreit,
Op roozebladen, versch ontloken:
Wanneer zich opdoen duizent roken,
En duizent kleuren, voor het oogh,
Van bloemen, als een reghenboogh,
Als Iris bruiloftskleet geweven,
Een schildery, vol geest en leven.
Hy plant, hy poot, of hy verzet,
Belaeght de vooghlen met zijn net,
Of, overlenende met yver,
Treck spartelvisschen uit den vyver,
Met zijn geboghen hanghelroê:
Of, is hy zulcke spelen moê,
Hy spant zijn paerden in, vóór 't daeghen,
En gaet met honden 't knijn belaeghen:
Of rijdt, by klaeren zonneschijn,
Door weghen, die gestrenghelt zijn,
Als voormaels der Kretensen doolhof.
Hier bloeit een afghetuinde koolhof;
Daer lacht een beemt, een klaverwey,
Omcinghelt met een boomenrey.
Men leêght de koeien-uyers wacker;
Hier swoeght en ploeght men op den acker
En ginder hoopt men op 't gewas:
Daer saeit men boeckweit; ginder vlas:
Hier groeit en bloeit het weeligh koren,

Omheint met steeckelighe doren:
Daer spoeit een speeljacht over 't meer:
Hier roockt een dorrep: ginder veer
Wil in 't verschiet een slot verflaeuwen,
En hoogher op 't geberghte blaeuwen.
Verr' dwaelt hy van dit leven af,
Dien d'onrust nagaet tot in 't graf,
En, tot den avont van den morghen,
Geknaeght, geplaeght wort van de zorghen.
De sorghe, die niet rusten laet
Den slaef van eenen vrijen staet,
Die tot gemeene best zal raemen,
En brengen soo veel hoofden t'saemen;
Hy wort gebeten van den nijdt,
Hoe vroom en eerlijck hy zich quijt.
De tabbert, ick beken 't, is eerlijck,
En 't kussen deftigh, en raetsheerlijck:
Maer och, wat is 't een lastigh pack!
Wat moeite nestelt onder 't dack,
Daer ieder vlamt op hoogher stoelen,
En allerley gebreken woelen!
Dien ramp vermijt mijn burgherboer:
Hy drinckt uit gout noch parlemoer
Geen akonijt, noch spogh van draecken,
't Welck 't hart de siel doet quijnend braecken.
Oock schuilt hy voor de ponjaerts vry
Die, achter een tapissery,
Den man van staet het lijf ontzegghen,
En zijnen voorspoet laeghen legghen.
Geen vreeze maeckt hem 't leven suur.
De gunst des volcks, dat, wispeltuur
En wuft, nu streelt, nu steeckt zijn heeren,
Hy zonder hertseer magh ontbeeren.
Hy wort van 't bed niet opgheklopt
Half suisebollend: noch men stopt
Sijn hant vroeghmorghens niet vol schriften.
Men sal sijn ommegangh niet siften.
Sijn Huisgoôn niemants wrock bespiet.
Men mat hem door veel aenspraecks niet,
Daer hy beschanst sit met papieren,
Die door de slaefsche sinnen swieren.
Hy siddert niet voor 's priesters stem,
Die al zijn vuilnis vaeght aen hem,

En scheldt sijn Lantsheer voor een bengel,
En veinst sich Godts gezant en engel.
Door soo veel klippen en gevaers,
Door 't onweêr, dat de wichelaers
En lastertonghen wecken stedes,
Drijft d'afghesloofde Palamedes.
Sijn schipbreuck siet men te gemoet,
Ten sij Neptuin zijn wettigh bloet
Verschoone, en, aenghebeên om bystand,
De zee besadigh met den drytand.

OP HET OVERLIJDEN VAN CORN. Pz. HOOFT. 1626.

Treck om 't Raedsheerlick lijck geen droeve torenklock:
Het burgerlijck beklagh zal deze haer geleyen.
De balling, weeu, en wees beluyen hier met schreyen
Hun waert, haer man, haer' voogt, daer 't leven uit vertrock.
Hang aen den wand van 't Koor dien Burgemeestersrock,
Dien tabbert, wijd van baet- en staetzucht afgescheyen,
Dien Deeglijckheit hem ging zoo onbesproken breyen:
Hier aen heeft Eigebaet niet d' alderminste vlock.
Dat nu Amstelredam in 't roukleet valle aen 't huilen:
Haer segenrijcke beurs ontbeert een harer zuilen,
Haer raethuis een pilaer. Doe druckt ons dit verlies!
Doch troost u, rijcke Stadt! men zal u saligh noemen:
Als Room Fabricius' en Catoos deught wil roemen,
Segh: Hooft, dat was de man waer door *mijn* glori wies!

BRIEF AEN DEN DROST TE MUIDEN, (1628).

Drost van 't hooge huis te Muiden,
Stont ik, daer de zee van 't Zuiden
Op uw vaste vesten bruist,
Als de wint van 't Noorden ruischt;
Zachter zou me rust omhelzen,
In de schaduw van uw elzen,
Die van outs al zijn gewoon
Scherp te luistren naer den toon
Van uw aengename snaren,
Temsters van de bracke baren,
Streelsters van den zoeten vliet,

Liezen, loof, en ruighte, en riet;
Wecksters van de nachtegalen,
Die hier in de tacken dalen;
't Welk de leeuwerk lijt te noô,
't Zij hy rust op groene zoô,
't Zij zijn keeltje steiltjes steigert,
En u nabaeuwt ongeweigert,
Tot een prick toe naeu en juist:
Als de zwaen haer weêrgaê pluist,
In uw wijde watergrachten,
Aengeprickelt door uw klachten.
't Eene diertje 't ander leckt,
Duif en doffer treckebeckt,
Knort en kruilt, en onbeteutert
Musch en knoter tjilpt en kneutert,
En de snoek op 't zoet geluit
Steeckt den kop ten vijver uit.
Somtijts kiestge 't zeskant huiske
Voor uw afgescheiden kluiske,
En zijt, in deze eenzaemheên,
Nimmer min dan dus alleen.
In dit huiske wert gebooren
('t Was zoo van uw Lot beschooren)
's Grooten Henrix groote Faem,
En de grootheit van zijn naem
Quam uit deze kleenheit rennen,
Vlugh geworden door uw pennen
Allezins, waer 't Duitsche volck
Is bekent door tael of tolck.
O, wat was u hier Kristijntje
Liever dan een zonneschijntje!
't Lonken van uw Leonoor
Gaet 'er nu veur starrengloor,
En haer blanckheit en haer bloozen
Boven leliblaên en roozen;
Wen ge in uwen tuintroon rust,
En haer onder 't kouten kust,
Nu wat stoutjes, dan wat blootjes;
't Welk de dwergen, minnegootjes,
Lachen doet, van onder 't lof,
Omdat, even als uw hof,
Uw Drostin (ik zwijg 't niet langer)
Groeizaem gaet al zwijgend zwanger

Van eén Drostelijke vrucht;
Daerze somtijds om verzucht,
Als zy 't twijflende op moet geven,
Ofze slapen magh of leven.
Stont ick, wensch ik andermael,
In uw hof en ruime zael,
Daer ick my zoo groote weelden
Kan van uwen staet verbeelden,
'k Zou gerust van harte zijn:
Maer nu nijpt my angst en pijn
Om niet levende in de golven
Als een vloeck te zijn gedolven.
Onlangs heeft men noch gehoort,
Hoe de zoon zagh over boort
Zijnen ouden vader smijten —
Och, ik wil mijn boezem rijten! —
En hy volghde hem terstont
In den bodemloozen gront.
Waer is Grootvaêrs tijt gebleven?
Mik en radt plagh eer te beven,
Voor die zeeplaegh al te zwaer:
Nu is 't water vol gevaer,
En hoe langer meer verbolgen.
Woû Arions lot my volgen,
Daer geen lant leît in 't gezicht,
Mocht ik met een aertigh dicht
Schrylings op een visch geraken,
En behouden 't Vlie genaken,
En van over 't woeste vlak
Landen in het Dammerak;
Maer ik blijf in twijfel hangen
Van verdronken of gevangen!
'k Weet van beide naulijx keur.
Zorgen kloppen aen mijn deur.
'k Wil voor 't slimste 't beste hopen,
Hemel! sluitme 't veilighst open,
Gunme dat, van leet verlost,
Ik u lof zing' by den Drost!

ROSKAM; AAN DEN HEER P. Cz. HOOFT (1630.)

Hoe koomt, doorluchte Drost! dat elk van Godsdienst roemt,
En onrecht en gewelt met dezen naem verbloemt,

Als waer die zaek in schijn en tongeklanck gelegen?
Of zou 't geen Godsdienst zijn, rechtvaerdigheit te plegen,
Maer slinx en rechts te staen nae allerhande goet?
Godt voeren in den mont, de valschheit in 't gemoedt?
De Waerheit greep wel eer die menschen by de slippen,
En sprack: uw hart is verr': gy naeckt me met de lippen,
De waerheit eischt het hart, en niet zoo zeer 't gebaer.
Dit laeste zonder 't eerst, dat maeckt een huichelaer,
Die by een cierlijk graf zeer aerdich wort geleken,
Vol rottings binnen, en van buiten schoon bestreken.
Zoo was uw vader niet, die burgervader, neen:
Van binnen was hy juist, gelijck hy buiten scheen.
'k Geloof, men had geen gal in dezen man gevonden,
Indien, na dat de doot zijn leven had verslonden,
Zijn lijck waer opgesneên. Hoe was hy zoo gelijck
Dien Burgemeestren, die wel eertijts 't Roomsche rijck
Door hun oprechtigheit opbouden van der aerde
Ten top, doen d'ackerbou in achting was en waerde;
Doen deege deeglijkcheit niet speelde raep en schraep,
En 's vyants gout min golt dan een gebrade raep.
Hoe heeft hem Amsterdam ervaren wijs en simpel,
Een hooft vol kreucken, een geweten zonder rimpel!
O beste bestevaêr! wat waert gy Hollant nut,
Een stijl des Raets, toen 't lijf van 't stokxken wert gestut,
Op dat ik ga voorby ons Catilinaes tyen,
Toen 't vaderlant in last door twist der burgeryen,
Gy 't leven waert getroost te heiligen den staet:
En toen, uw hooft gedoemt door 't hoofd van eigenbaet,
Gy geen gedachten had van wijcken of van wancken.
De wees en weduw, en de ballingen u dancken;
Hoewel ge noit om danck hebt, zonder onderscheit,
Bescheenen, met den glans van uw goetaerdigheit,
Ondankbre en dankbre, dienge kont ten oorbaer strecken.
O spiegel van de deught! o voorbeelt zonder vlecken!
Noit sooptge bloet en mergh der schamele gemeent,
Noch stopte d' ooren voor haer rammelend gebeent,
Wat lietge uw soonen na, doen 's levens licht woû neigen?
"Indien 't gemeen u roept, bezorgt het als uw eigen!"
Zoo was uw uiterste aêm slechts waere klaere deught,
Daer gy, vermaerde stadt! uw kroon meê cieren meught.
Zoo 't lant uw vaders deught zoo wel had erven mogen
Als zijn gedachtenis, s' had zwaerder ruim gewogen,
Dan duizent tonnen schats, en duizent, en noch bet,

En 'k sagh de swaericheên van onsen staet gered.
Indien de Spanjaert sagh het lant van Hoofden blinken,
Hoe sou sijn fieren moedt hem in de schoenen sinken:
Hoe sou hy vader Ney opwecken door gebeên,
Om met zijn tong dees scheur te neyen hecht aen een!
Geen Duinkerck sou de zee met vloten overheeren:
Matroos die roovers ras zou aersling klimmen leeren,
En 't lage Waterlant doen kijken door een koort
Hem, die nu blindeling ons slingert over boort,
En vissers vangt en spant, verft zeeluy doots van vreezen,
Zoo dat er een geschrey van weduwen en weezen
Ten hoogen hemel rijst, uit dorpen en uit steên.
Wat's d' oirzaek? vraeght men; wat? — de gierigheit alleen,
Die 't algemeen verzuimt, en vordert slechts haer eigen:
En sprak ik klaerder spraek, ik zorg zy zoume dreigen
Met breuk en boeten, of te levren aen den beul.
Want waerheit (dat 's al out) vint nergens heil nocht heul,
Dies achtmen hem voor wijs, die vinger op den mont leît;
O, kon ik ook die kunst! maer wat op 's herten gront leît,
Dat weltme naer de keel: ik word te stijf geperst,
En 't werkt als nieuwe wijn, die tot de spon uitberst.
Zoo 't onvolmaektheit is, 't magh tot volmaektheit dijen
Van dees rampzalige en beroerelijke tijen,
Waer in elk grabbelt, tot sijns naesten achterdeel,
Schrijft andren toe, en schuift op hem de schult van 't scheel.
Waer Cato levend, die gestrenge Cato, trouwen,
Hoe donker sou hy met een donker paer wimbrouwen
Begrimmen overzijds de feilen onzer eeu,
En ringelooren den geringeloorden Leeu,
Die zich zoo schendigh nu van rekels laet verbaffen!
Hoe zou hy graeuwen: — "flux, en past dit af te schaffen;
Dat weder ingezet! Hier stuurman, waer het roer,
En let op 't out kompas! Voort, voort met dezen loer,
Die noit te water ging; hy zal ons 't spel verbrodden.
En gy, houd oogh in 't zeil! Waer heen met deze vodden,
Gy lompe plompe dief, die 't scheepsvolk strekt tot last?
T'hans grijp ik u by 't oor, en spijker 't aen den mast!"
Waer Cato levend, wis, daer sou geen hair aen feilen,
Of 't ging als 't plagh te gaen. Wat sou men lants bezeilen,
Daer nu de norsse nijt ons slapend zeilt voorby,
De loef afsteekt, terwijl we leggen in de ly,
In vaer van schipbreuk, schier aen lager wal vervallen.
Het roer den meester mist, en daerom is 't van 't mallen:

En wil m' op 't dreigement niet letten van den noot,
Zoo bergh aen 't naeste lant uw leven in den boot.
Doch 'k hoop een beter van die gaerne 't beste zagen,
En zucht tot 't vaderlant in vromen boezem dragen.
De zulke vint men noch als parrelen aen strant.
De schaersheit maektse dier. Indien maer 't onverstant,
Zoo weinigh alsser zijn, erkende in hun waerdye,
En wijzer Heeren liet begaen met heerschappye,
Men vont er noch genoegh, die niet zoo bijster staen
Na heerschen, danse met 's lants welstant zijn belaên,
En wenschen tijt en zorg en moeit' hier in te schieten,
En niet een penning voor hun diensten te genieten:
Dat zijn niet zulken, daer ik eerst van heb gezeît,
Wien Godsdienst op de tong en op de lippen leît,
Maer in een vroom gemoet, waer uit die deughden groeyen,
Die Hollants welvaert eer zoo heerlijk deden bloeyen,
In spijt des dwingelants. Wel, wil m'er noch niet aen?
Of rijm ik, dat een boer dit Duitsch niet kan verstaen?
Neen zeker, 't is dat niet. 't Zijn kostelijcke tijen:
Het paert vreet nacht en dagh, in een karros te rijen
Een Juffer met haer sleep: de kinders worden groot:
Zy worden op banket en bruiloften genoot.
Een nieuwe snof komt op met elke nieuwe mane.
De sluyers waeyen weits, gelijk een kermisvane;
En eischtmen meer bescheids, men vraeg het Huygens zoon,
In 't Kostelijke Mal: die weet van top tot toon
De pracht en zotte prael tot op een hair t' ontleden.
Hier schort het. Overdaet stopt d' ooren voor de reden,
En kromt des vromen recht, deelt ambten uit om loon,
En stiert den vyant 't geen op halsstraf is verboôn,
Luikt 't oog voor sluikery, en onderkruipt de pachten,
Besteelt het lant aen waer, aen scheepstuig, en aen vrachten,
Neemt giften voor octroy, of maekt den geltsack t' zoeck:
En eischt men rekeningh, men mist den sack en 't boeck.
Hoewel het menschlijk is dat zulke zaken beuren,
't Heeft dickmaels ook zijn reên: dick raekt' er meê te veuren,
Die verr' ten achtren was. Kort om, dit 's onze plaegh.
't Is: drijft den ezel voort! gemeentenezel, draegh!
Het lant heeft meel gebrek; dus breng den sack te molen.
Het drijven is ons ampt: het pak is u bevolen,
Vernoegh u datge zijt een vrygevochten beest:
Is 't nae het lichaem niet, zoo is het nae den geest.
Tot 's lichaems lasten heeft de Hemel u beschoren.

Dit past u bet dan ons. Gy zijt een slaef geboren.
Best doet gy 't williglijk van zellef dan door dwang.
Dus raekt het slaefsche dier, al hygend, op den gang,
En zweet, en zucht, en kucht; de beenen hem begeven,
Hy valt op beide kniên, als bad hy: laetme leven!
En gigaeght heesch en schor. De drijvers stok is doof,
En touwt des ezel huit, en zwetst vast van 't geloof.
Hoe kan een Christen hart dees tiranny verkroppen!
Ik raes van ongedult. En zijn er dan geen stroppen
Voor gelt te krijgen, dat men 't quaet niet af en schaft?
En dat lantsdievery tot noch blijft ongestraft?
Of is er niet een beul in 't gansche lant te vinden?
Men vont' er eer wel drie, doen bittre beulsgezinden.......
En vraeght men wat ik zegh? dàt zegh ik, en 't is waer:
Zijn twee noch niet genoegh, zoo neemt er twalef paer.
Dus klaeght de galge, die lang ledigh heeft staen prijken,
Die lang geen kraeien 't oogh van groote dievelijken
Uitpricken zagh, en fel van raven wert begraeut,
Die heen en weêr om aes uitvlogen, heel benaeut.
Of nu een snoô Harpy dit averechts wou duyen,
Dat tegens d' Overheên ik 't volleck op wil ruyen,
Om tol en schot en lot te weigren aen den Heer;
Zoo lochen ick 't plat uit. Neen zeker, dat zij veer!
Gehoorzaemheit die past een oprecht ingezeten,
Den Heer 't ontfangen weêr rechtvaerdigh uit te meten:
Gelijk die Haeghsche Bie vereert is met dien lof,
Dat zy noit honingh soogh uit ander lieden hof,
Maer na haer eigen beemt, op onbesproke bloemen,
Om nektar vloogh, wiens geur oprechte tongen roemen.
Waer yeder zoo van aert, wat zou men metter tijt
Het arrem ezelkijn al lasten maeken quijt!
Hoe zou 't aenwassend juk ontwassen met de jaeren?
Wat wort er nu gespilt! wat zou men dan bespaeren!
Men had, in tijt van noot, een schatkist zonder tal;
Maer nu is 't muizevreught: de kat zit in de val! —
'k Heb, ô doorluchtigh Hooft der Hollandsche poëten!
Een kneppel onder een hoop hoenderen gesmeten:
'k Heb weetens niemant in 't byzonder aengerant,
Misschien wie 'k trof, tot nut van ons belegert lant:
'k Heb aen uw vaders krans al mede een blat gevlochten,
En noch een ziel geroemt, wiens deugden elk verknochten.
Dit nam zijn oirsprong niet uit vleilusts ydelheên,
Der dichtren erfgebrek, maer uit een rijpe reên:

Ik wenschte mijn copy niet scheelde van het leven:
Zoo zou, als 't aenschijn u de schilder heeft gegeven,
's Mans deughdige ommetreck hier sweven in de ziel,
Die stant hiel ongebuckt, doen 't dor gebeente viel.

HUYGH DE GROOTS VERLOSSING (1631).

Gewelt van wallen, dubble gracht,
Onruste honden, wacht by wacht,
Beslage poorten, ijsre boomen,
Geknars van slotwerk, breede stroomen,
En d'onvermurwde kastelein,
Verzekerden op Loevestein
Den Grooten Huigen, buiten duchten
Van in der eeuwigheit t'ontvluchten;
Tenwaer zijn schrandre gemalin,
En drukgenoot en kruisheldin,
Een eerlijke uitkomst had gevonden,
En hem van lang verdriet ontbonden.
Zy sprak: "mijn lief, mijn levenslicht!
(De tranen stonden in 't gezicht)
Zal dees spelonk u glans versmooren,
En is u deugdt dit graf beschooren?
Helaes! maar 't is vergeefs gesuft;
Hier helpt geen kermen, maer vernuft.
Mijn geest zal nu wat groots besoecken!"
Terstont verandert hy in boecken.
De schiltwacht draeght dien vetten buit
Op hare beê voor boecken uit.
Een vrouw belacht al die haer perssen,
En laet hen op de tanden knarssen.
Een vrouw is duizent mannen t'ergh.
O, eeuwige eer van Reigersbergh!
De volgende eeuwen zullen spreken,
Hoe ghy den Haet hebt uitgestreken,
Na datgh' op 't droef gevangenhuis,
Gelijk Marye neffens 't kruis,
Uw bruîgom, onder moordenaren
Gerekent, trooste heele jaren!
Zoo liet de trouwe Michal eer
Haer liefsten schat met koorden neêr;
Toen Sauls swaerden hem besetten,
Gelijk de jagers 't hart met netten.

Aldus wert Lynceus ook geredt,
In zijn belegert bruilofsbedt,
Doen zoo veel ledekanten smoorden
In 't gruwlijk bloet der mannemoorden.
Vergun mijn luite, datse speel'
Het bergen van ons lantjuweel,
In 't onweêr, dat het roer vermande,
Doen 't groote schip van Hollant strande.

OLIJFTACK AEN GUSTAEF ADOLF (1632).

't Wilt vogelkijn dat zingt, daer 't onbeknipt is:
"Al d'ope lucht is mijn!"
Noch steent het, om te zijn
By 't lieve nestje, daer het uitgekipt is.
Ik meê, hoewel mijn blijde geest vaert speulen,
Daer draeiboom sluit noch hek;
Een heimelijke trek
Verleit het hart naer mijn geboortstadt Keulen.
Daer heb ik eerst om honigh uit gevlogen,
Omtrent den blonden Rijn,
Beplant met Rynschen wijn,
En als een bie violendau gezogen.
Uit dit geboortsogh wort mijn sorgh gebooren,
Nu 't Zweedsche vaendel vlieght
Daer ik ben opgewieght,
Nu 't grof geschut vast dondert in mijn ooren.
Hoe wensch ik, als een Rijnzwaen, Mars t' ontmoeten,
En met de borst in stroom,
Aldus door sang zijn toom
Te temmen, langs het stof van paerdevoeten!
De sware smack van Tyrus trotse muren
Deê sidderen in 't ront
Den Asiaenschen gront,
En schreenwde, dat ter weerelt niets kan duren.
't Verslegen Sion laet zijn schilden hangen;
Het heiligh Priesterdom
Zich statigh toereed, om
Den dappren triomfeerder wel t' ontvangen.
Hy naekt in 't end: Iaddus treed hem tegen,
Met Godtgewijde pracht
Van 't Kerkelijk geslacht,

Om den gesteurden Veltheer te bewegen.
De jonge Krijgshelt blijft verwondert staren
Op 't priesterlijk gewaed;
En 't goddelijk cieraed
Zijn bittre wraek verweldight tot bedaren.
Hy leest Jehovaes dieren naem gesneden
In 't voorhooft op den hoet;
Hy siet der steenen gloet,
Den glans van goude en purpere offerkleeden.
Ootmoedigh stijght hy van den hoogen paerde,
En eert Godts Priesters zelf,
En Salems kerkgewelf,
Met neigend hoofd en afgeleïden swaerde.
Jerusalem, bekleed met groene meyen,
Hem feestelijk begroet;
Terwijl hy, met zijn stoet,
Op Davids burgh zich vreedzaam laet geleyen.
Zoo vreedzaam wensch ik, dat met fluit en cyter
Mijn Rijkstadt u onthael',
Met geestelijke prael,
En Roomschen Bisschopstaf, en witten myter:
Dat zy niet zwijm voor uwen rooden stander,
Maer hoû haer verwe braef,
En groete u, ô Gustaef!
Als een van Godt gedreven Alexander.
Gy zult haer grijzen ouderdom verschoonen,
Wanneerze, heusch en milt,
U toont den wapenschilt,
Het bloedigh velt gewijt met goude Kroonen.
Dat 's d'eeuwige eer der Persiaensche Wijzen,
Die met geschenk en stem,
In 't nedrigh Betlehem,
Den grootsten koning offeren en prijzen.
Dat 's 't jammerteeken, dat haer oude straten
Gedoopt zijn zoo verwoet
In 't kuische Maeghdenbloet,
Vergoten van Barbarische soldaten.
Gy zult, als eertijts Franksche en Hunsche rotten
En woedende Attila,
Niet sluiten uw genâ,
Maer harten winnen door bedaerde Gotten.
Zoo wordt aldus uw zege niet besproken
Van 's dichters scharpen stijl:

"Hier heeft de Gotsche bijl
Den arbeit der Agrippen afgebroken."
Zoo zweeftghe boven Alexanders vlerken,
Die Pindars wooning stut;
Daer mijn gezang beschut
Een stadt vol volks, vol kloosters, en vol kerken.

STEDEKROON VAN FREDERIK HENDRIK (1633).

Die bange nacht, doen Alexanders dolck
Zich droncken dronck in lecker burgerbloet,
En grimmigh borst uit d'onderaerdsche kolck,
Gelijck een slang, getrapt van vyands voet,
De lucht besmet en beemd en waterval
Met pest en blaeu vergift en groene gal;

Die nacht gedenckt, hoe droef de Trichtsche Maeght,
Gesleept geboeit op haren oever zat,
Gedoodverft en door vier en vloet gejaeght,
En afgewaeckt, en strijdende afgemat.
Zy klaeghde 't leet den Vaderlijcken Stroom,
Wiens geest verscheen in haer benauden droom.

Een bloedigh zweet brack hem van alsins uit,
En hing als kralen aen zijn biezenhair;
Hy steende, en sloegh in 't ende een heesch geluit:
"Mijn Dochter, die op 't oorloogsmoortautaer
Uw zuchjes en bedruckte traentjes loost,
Grijp moet, mijn kint! grijp moet, en wees getroost!

't Is waer, ghy zijt de bloem uws maeghdoms quijt;
Dat 's noodlot, en 't belieft den Hemel dus.
Maer sus, mijn schaep! daer koomt een andre tijd."
Zoo sprekend gaf hy haer een hartekus,
En wischte met zijn kleet (hy zuchtte diep)
Het roode bloet, dat langs haer boezem liep.

"Daer komt een tijt (zoo voer hy lieflijck voort),
Die rekening van Spanjen eischen zal,
En sussen 't landgeschrey van dezen moort,
En troosten uw langdurig ongeval:
Dan zal de Wraeck den Spanjaert, als een haes,
Doen ommezien, en jagen over Maes.

Die helt is een beloofde Frederick,
  Uw wreecker en beschermer in der noot,
Der vromen schilt, der dwingelanden schrick.
  Dees zal beleeft u koestren in zijn schoot,
Na dat ghy hebt, geketent van Farnees,
Een halleve eeuw gekermt, slavin en wees.

Al treuren nu uw straten doots en woest,
  Ay, zie dat met geduldige oogen aen,
Zoo lang totdat in Parmaes rijpen oegst
  Oranje koom de strenge zeissen slaen,
En zelfs mijn Maes en 't fier beschanste Schelt
Zich buigen voor een machtiger gewelt.

Dan sla op uw Verlosser 't bly gezicht,
  En wy hem de verdiende Stedekroon!
Vlecht Boschloof om de Schildstar van Maestricht,
  En hef hem hoogh in 't gout van Neêrlants troon;
Dan ruim' uitheemsch gebroetsel velt en slot,
En Brabant kniel' voor Hollants Wapengodt.

Ick zie alreê (mijn geesten worden vlugh)
  Den blixem, die mijn vochten vliet versengt;
Alreede tors ick meer als éène brugh,
  Een weeck robijn mijn klaer kristal besprengt.
De gallem baeuwt 't geschut na zonder mont,
En tart het Spaensch en machtigh Roomsch verbont.

Hun antwoort is niet schaers van donderkruit,
  En Mars zijn rol volspeelt op 't wreet tooneel;
En d'uitvaert van Kastilje wort beluit
  Met onweêr van kortouwen, grof van keel:
De Vryheit op dit graf haer standert plant,
In 't aenzien van Filips en Ferdinand.

Zoo wort met vier het eeuwigh vier gebluscht.
  Zoo vreet de vlam des Hemels taeye roê,
En Henrick houdt de heirbaen van August,
  En sluit de poort van 't gruwlijck oorlogh toe.
Vaerwel, mijn hart! leer harden, en swijgh stil!"
Zoo droop hy door haer armen in zijn kil.

VERTROOSTINGE AEN G. VOSSIUS. (1633).

Wat treurt ghy, hooghgeleerde Vos!
En fronst het voorhooft van verdriet?
Beny uw soon den Hemel niet.
De Hemel treckt: ay, laet hem los!

Ay, staek dees ydle tranen wat,
En offer, welgetroost en bly,
Den allerbesten Vader vry
Het puik van uwen aertschen schat.

Men klaeght indien de kiele strant,
Maer niet wanneerse, rijk gelaên,
Uit den verbolgen Oceaen
In een behoude haven lant.

Men klaeght, indien de balsem stort,
Om 't spillen van den dieren reuck:
Maer niet, zoo 't glas bekoomt een breuck,
Als 't edel nat geborgen wort.

Hy schut vergeefs zich zelven moê,
Wie schutten wil den sterken vliet,
Die van een steile rotse schiet,
Naer eenen ruimen boesem toe.

Zoo draeit de weereltkloot; het zy
De vader 't liefste kint beweent,
Of 't kint op vaders lichaem steent.
De Doot slaet huis noch deur voorby.

De Doot die spaert noch zoete jeught,
Noch gemelijken ouderdom;
Zy maekt den mont des Reedners stom,
En ziet geleertheit aen noch deught.

Geluckigh is een vast gemoedt,
Dat in geen blijde weelde smilt,
En stuit, gelijk een taeie schilt,
Den onvermijbren tegenspoed.

OP DE DIEPZINNIGE PUNTDICHTEN VAN DEN ENGELSCHEN POEET JOHN DONNE. (1634).

"De Britse Donn',
Die duistre zon,
Schijnt niet voor ieders oogen",
Seît Huygens, ongeloogen;
Die taelgeleerde Hagenaer,
Die watertant naer kavejaer,
Naer snoftobak, en smooken,
Die raeuwe herssens kooken:
"Maer dit is ongemeene kost,
't Is een banketje voor den Drost,
En voor ons kameraetje,
Het zoete Tesselschaedtje".
O, lieve Nymfje Tesselschaê!
Verstaeje 't niet, zoo slaeder nae,
Of laet het u bedieden;
Want dit zijn hooger lieden,
Dan 't Hooge Liedt van Salomon,
Dat geen vernuft ooit vaeten kon,
Dan hooghgeleerde Smouten,
Van langer handt gesouten.
Maer waerom of mijn oordeel laeckt
Het geen mijn saus, mijn Mostaert, smaeckt,
Die zich niet kan verzaden
Met zulleke saladen!
Nu, mannen, eet u zelve moê;
Gebruikt er eêk en peper toe:
Want wy dees lekkernyen
U geensins en benyen.

OP DE SCHRIJFKONST VAN H. MEURS.

De tong is tolk van 't hart, by tegenwoordige ooren.
De stomme pen laet zich veel duisent mijlen hooren,
Door 't oogh, en niet door 't oor. Z' is d' eêlste, die ik ken.
Ay, kus eerbiedighlijk dat becxken van de pen!

DE RIJNSTROOM; AEN JOHAN WOLFARD, HEER TE BREDERODE, VRIJHEER TE VIANEN. (1635.)

Doorluchte Rijn, mijn zoete droom!
Van waer zal ik u lof toezingen?
Mijn treckende geboortestroom,
Gy komt uit Zwitsersche Alpen springen,
Als hooftaêr der begaefde Euroop;
De Donau, uw afkeerigh broeder,
Nam Oostwaert op zijn snellen loop,
Gy Noortwaert, doen een zelve moeder,
Begort met regen ijs en sneeu,
U baerde voor zoo menige eeu.

Germanje lagh noch wilt begroeit
Van zijn Hyrcijnsche wilde wouden,
Tot dat het namaels wiert besnoeit,
En door de tucht in toom gehouden.
Ten leste dorst gy, strijtbre Rijn!
Den Tiber op zijn feest bestoken;
Die voor u neegh, doen Constantijn,
Voor uwen oever opgebroken,
Ging strijken met den ouden roof
Van Rome en 't Heidensch bygeloof.

Gy naemt het juk van Christus aen —
Men hoorde uw vrolijke oevers schateren —
En scheent de heilige Jordaen
Te tarten met gedoopte wateren.
Het Christensch Kruis viel uwen rugh
Zoo zwaer niet, als wel eer te dragen
Den last van Cesars legerbrugh,
En Drusus, die u dede klagen
Om vijftigh sloten, zwaer van steen,
Gebouwt langs uwe kanten heen.

Maer uw geloovigh Christendom
Beproeft wert, als het gout in d'oven,
Toen Attilaes verwoede trom
't Geruisch uws waters quam verdooven,
En verfde met onnozel bloet
En damde uw kil met kuische dooden,
En trapte met een dronken voet

Op woeste steden, leêgh gevloden;
Of brande uw hair af met zijn toorts,
Beklad en druipend van veel moorts.

Gy schreide met een heesche keel
Den Hemel aen, om troost verlegen;
Die zond u Karel, 't Rijksjuweel:
Dees kon d' onveilige oevers vegen
Van onduitsch en baldadigh schuim,
Gelijk uw Constantijn voorheenen.
Doen kreeght gy uwe randen ruim,
En zamelde uw verstroide steenen,
En zaeght dien helt, vol Godesvrucht,
Zijn lusthof planten in uw lucht.

O onvermoeide molenaer,
O stedebouwer, schepedrager,
O rijkgrens, schermheer in gevaer;
Wijnschenker, veerman, oeverknager,
Papieremaker, schaf papier,
Daer ik uw glori op magh schrijven!
Uw water dat ontvonkt mijn vier,
Mijn zinnen in uw wedde drijven,
En spelen, als een dartle zwaen,
Verlekkert op uw wingerdblaên.

Gy schijnt een aerdsche regenboogh,
Gekleet met levendige kleuren,
En tart den hemelschen omhoogh,
Die hierom nijdigh schijnt te treuren.
De blaeuwe en purpre en witte druif
Verciert uw stedekroon en locken,
En muskadelle wingertkuif;
De vlieten staen met wingertstocken
Rondom u, druipende van 't nat,
En offren elk hun watervat:

Daer is de Main, een pijnberghs zoon,
De Moesel met haer appelvlechten,
De Maes, die met een myterkroon
Om d' eer met onzen Rijn wil vechten,
De Roer, die 't hair met riet vertuit,
De Necker, met een riem van trossen,

De Lîpp', gedost met mosch en kruid
Van overhangende eikebosschen,
En duisent andren min van roem,
Bekranst met loof en korenbloem.

Gy strekt de voeten aen 't geberght,
Daer zich de Zwitsers in bescharmen,
Wanneer men hen om oorlogh verght;
Gy grijpt de Noortzee met uw armen,
Waerin het heldeneilant leît,
Daer Bato zich ter nederzette,
En dat, zoo schuw van dienstbaerheit,
Uitheemsche beckeneelen plette,
En deê gevoelen, dat de Rijn
Geschapen was om vry te zijn.

Gy slingert, als de Grieksche slang,
Uw blaeuwe krullen om de struiken
En groene bergen, breet en lang,
En swelleght in zoo veele kruiken
Van stroomen, dat uw lichaem swelt
Van waterzucht, en parst de planten,
En schuurt zoo menigh vruchtbaer velt,
En knabbelt aen de ruige kanten,
Nu tusschen bergh en krommen bult,
Nu door een dal, met wijn gevult.

Al is u eene keel versand,
Die 't huis te Britten plagh te schaven,
Dat nu verdronken leît op strant;
De Leck en Ysel doorgegraven
Vergelden dubbel deze schaê,
En leiden u met hooge dijken
In zee, op dat uw ongenaê
De vlakke beemden niet koom' strijken,
Met macht van regen en gewelt
Van sneeuw, dat in de zonne smelt.

De heldre en starrelichte vliet,
Die door den hemel vloeit by duister,
Is d' Italjaensche Padus niet,
Noch ook de Nijl, Egyptens luister;
Neen zeker, 't is de rijke Rijn,

Wiens visschen, met een wuft gewemel,
  In 't onbevlekte kristalijn
Van eenen onbetrocken hemel,
  Met zilvre schubben zilverklaer,
  Als starren dolen, hier en daer.

  O zuivre en blanke Rijnmeermin,
Die my tot stervens toe kunt kittelen,
  Gy helpt veel zielen aen gewin,
En menigh Graef aen eeretittelen,
  En landen aen een hoogen naem.
Hoe menigh heeft u overtogen,
  En met uw rand bepaelt zijn faem?
Hoe dikwijls zaeght gy met uw oogen
  Het hooghgeboren Hollantsch bloet,
  En voelde in 't water zijnen gloet?

  Het zy ik dan mijn oogen sla
Op uw bisschoppelijke torens;
  Of met een lint van vaerzen ga
Bevlechten uwe zilvre horens;
  Of volge uw wuften ommezwaey;
Of zinge op 't ruisschen van uw baren;
  Of huppele op mijn Keulsche kaey;
Of koom door Bazel afgevaren,
  Daer gy Erasmus grafsteê kust,
  En wenscht het wijs gebeente rust;

  Het zy gy 's Keizers vierschaer schaeft
Te Spier, dat zwart van pleister grimmelt,
  Daer Themis grijs en afgeslaeft
Bekommert zit, en 't pleit beschimmelt;
  Het zy gy brult in 't Binger loch;
Of Neêrlant drenkt met volle vaten,
  En groeyen doet van wingertzogh,
En ydle en zotte zorgen haten;
  Uw vocht bestelt mijn veder inkt,
  Tot datze in zee met u verdrinkt.

  Maer, och! ik schrey mijn oogen uit,
En zal noch in een vliet verkeeren,
  Om dat er zulk een Hydra spruit
Uit kerkgeschil en haet van Heeren;

Een helsche Hydra, vol vergift,
Die 's Rijns gezonde en zoete boorden
Vergiftight, en gansch Duitschlant schift,
En groeit in onverzoenbre moorden.
Een lang gewenscht Verlosser vaegh'
Het Rijk van 's Rijks vervloekte plaegh!

Hoe moedigh zal de Rijnsche Leck
Al schuimend bruizen langs Vianen,
Wen Wolfard, wachter van ons heck,
En d' eere der Nassausche vanen,
Een jonge zoon geboren wort,
In wiens gemoedt de goude zeden
Der overoudren zijn gestort,
En 's Vaders strenge dapperheden;
Een telgh, die weder bloeyen doe
Den grijzen stam van Brederoê!

De Rijnsche Leck die teêre ranck
Daerna met zachter tong zal lecken,
En vrolijk wiegen zonder dwangk,
Om met haer schaduw te bedecken
De Moeder, die nu, met haer schaer
Van schoone dochtren, dezen zegen
Verbeit, en wenscht om 't blijde jaer,
Gelijk een roozengaerd om regen.
De Hemel bouw dien vruchtbren hof,
En helpe my aen Wiegestof!

GRAFSCHRIFT OP JONKVR. ISABEL LE BLON. (1636).

Hier sluimert Isabel le Blon,
Die, als een roosje met de zon,
Blygeestigh op haer steeltje stont,
En sprak met een bedauden mont:
"Wat is de schoonheit? wat 's de roem
Der jongkheit anders als een bloem?"
Dit was haer eerste en leste leer,
En voort verwelkt, zoo zeeghze neêr.

VOORSPEL VAN GIJSBRECHT VAN AEMSTEL. (1637).

De trotse Schouwburgh heeft zijn spitse kap
  Nu op, en gaet de starren naderen,
En wellekomt met dartel handgeklap
  Al 't Raedhuis, en ons wijze Vaderen.
Het heiligh Raedhuis wijd den Schouburgh in,
  En wacht met zijn aendachtige ooren,
Soo vierigh, als Karthagoos Koningin,
  Belust het droef verslagh te hooren,
Hoe Ilium van Argos werd verplet,
  En door de torts in d' assche raeckte:
Dat, zoeter dan al 't Afrikaensch banket
  De tong, haer leckre zinnen smaekte,
Het nieu tooneel drie eeuwen springt te rugh,
  Om Aemstels vesten te verstoren,
En bouwt de wreedheit eene breede brugh.
  't Aeloude Troje wordt herboren,
En gaet te gronde in 't gloeyende Amsterdam.
  Ons Amstel zal een Xanthus strecken
Geverft van bloed, de Kermerlandsche vlam,
  Als 't Griecxsche vier, de daken lecken.
't Bestormt Stadhuis dat sweemt naer Priams hof:
  Hoe kort kan 's weerelts pracht verandren,
Hoe stuift ze wegh voor wind in roock en stof!
  Kristijnen strekken hier Kassandren,
By 't hair gesleurt. De bisschop Gosewijn
  Besprenkelt als Priaem d' autaeren,
Daer Pyrrhus woed en moord, in Haemsteês schijn,
  En geen Klaeris noch grijze hairen,
Verschoont. De helsche en goddelooze Vries
  Geen snoode Ulysses wijkt in boosheit.
Nooit leê Heleen door 't schaecken dit verlies,
  Dat, door des schenners trouweloosheit,
Vrouw Machteld lijdt. De schalke Vossemeer
  Bootst Sinons aert na in 't stoffeeren
Het zwanger paert van Troje baert er weêr
  De krijgsliên, die de kans doen keeren.
Heer Gijsbrecht draegt zich als Anchises zoon,
  En wort door tegenspoet niet slapper:
Zijn deugden staen in top voor elk ten toon,
  Niet min godvruchtelijk als dapper.
Proost Willem stort in 't priesterlijk gewaet,

Als Panthus, Febus priester, neder.
Vrou Badeloch, die op Kreüse slaet,
Verbeeld ons, hoe getrouw en teder
Oprechte liefde in rampen is belaên
Met haer beminde wedergade.
In Veenerik herleeft de kleene Askaen,
Waermeê de held op Gods genade
Sich scheep begeeft, en op een beter wacht,
Dat wy ter goeder uur beleven,
Nu Amsterdam, en 't Aemstelers geslacht,
Sijn kroon ten hemel heeft geheven.
Soo eens de vreê ons scheeprijck Y bestrael',
En 't oorloghs onweêr rust van ruischen,
Kiest gansch Euroop dees stadt tot Amirael;
En 'k sie eerlang ons zilvre kruissen
Bezaeit met goud van starren, eerst ontdeckt,
En 't wapen, tot een Hemelsch teeken,
Om hoogh, van mist noch aerdschen damp bevleckt,
De Zeeheld hart en moed in spreken,
Daer hy, beducht door 't gieren van den naeld,
Door 't ijs naer Indus dwaelt.

REI VAN KLARISSEN.

O Kersnacht, schooner dan de daeghen!
Hoe kan Herodes 't licht verdraeghen,
Dat in uw duisternisse blinckt,
En wort geviert en aenghebeden?
Sijn hooghmoed luistert na geen reden;
Hoe schel die in sijn ooren klinckt.
Hy pooght onnooslen te vernielen,
Door 't moorden van onnoosle sielen,
En weckt een stadt- en lantgheschrey,
In Bethlehem en op den acker,
En maeckt den geest van Rachel wacker,
Die waeren gaet door beemd en wey:
Dan na het westen, dan na 't oosten,
Wie zal die droeve moeder troosten,
Nu zy haer lieve kinders derft?
Nu zy die siet in 't bloed versmooren,
Vergaen, die naulijcks sijn geboren,
En soo veel swaerden rood geverft?

Zy siet de melleck op de tippen
Van die bestorve en bleecke lippen,
Geruckt noch versch van moeders borst.
Zy siet de teêre traentjes hanghen,
Als dau, aen druppels op de wanghen:
Zy sietse vuil van bloed bemorst.
De winckbrau deckt nu met zijn booghjes
Geloken en geen lachende ooghjes
Die straelden tot in 't moeders hert,
Als starren, die met haer gewemel
Het aenschijn schiepen tot een hemel,
Eer 't met een mist betrocken wert.
Wie kan d'ellende en jammer noemen,
En tellen soo veel jonghe bloemen,
Die vroegh verwelckten, eerze noch
Haer frissche bladeren ontloken,
En liefelijck voor ieder roocken,
En 's morghens droncken 't eerste sogh?
Soo velt de zeyn de korenairen;
Soo schud een buy de groene blaêren,
Wanneer het stormt in 't wilde woud.
Wat kan de blinde staetzucht brouwen,
Wanneerse raest uit misvertrouwen!
Wat luid soo schendigh dat haer rout!
Bedruckte Rachel! staeck dit waeren:
Uw kinders sterven martelaeren,
En eerstelinghen van het saed,
Dat uit uw bloet begint te groeyen,
En heerlijck tot Gods eer zal bloeyen,
En door geen wreedheid en vergaet.

REI VAN EDELINGEN.

Waer werd oprechter trou
Dan tusschen man en vrou
Ter weereld oit gevonden?
Twee sielen, gloênde aen een gesmeed
Of vast geschakelt en verbonden
In lief en leed.
De band, die 't harte bind
Der moeder aen het kind,
Gebaert met wee en smarte,

Aan haere borst met melck gevoed,
Zoo langh gedraeghen onder 't harte,
Verbind het bloed.
  Noch stercker bind de band
Van 't paer, door hand aen hand
Verknocht, om niet te scheiden,
Na datse, jaeren langh gepaert,
Een kuisch en vreedzaem leven leiden,
Gelijck van aerd.
  Daer soo de liefde viel,
Smolt liefde siel met siel,
En hart met hart te gader.
Die liefde is stercker dan de dood;
Geen liefde koomt Godts liefde nader,
Noch is zoo groot.
  Geen water bluscht dit vuur,
Het edelst, dat natuur
Ter weereld heeft ontsteecken.
Dit is het krachtighste ciment,
Dat harten bind, als muuren breecken
Tot puin in 't end.
  Door deze liefde treurt
De tortelduif, gescheurt
Van haer beminde tortel.
Zy jammert op de dorre ranck
Van eenen boom, verdrooght van wortel,
Haer leven lang.
  Zoo treurt nu Aemstels vrou,
En smelt, als sneeu, van rou
Tot water en tot traenen.
Zy rekent Gijsbrecht nu al dood,
Die om sijn stadt en onderdaenen
Zich geeft te bloot.
  O Godt! verlicht haer kruis,
Dat zy den helt op 't huis
Met blijschap magh ontfanghen,
Die tusschen hoop en vreese drijft,
En zucht, en uitziet met verlanghen,
Waer dat hy blijft.

OP DE BEEMSTER. (1640)

De Windvorst, om den rou van Hollands Maeght te paeyen,
Vermits door storm op storm zy schade en inbreuk leê,
Schoot molenwiecken aen, en maelde, na lang draeyen,
De Beemster tot een beemt, en loosde 't meir in zee.
De zon, verwondert, sagh de klay noch brack van baren,
En drooghdese af, en schonkse een groenen staetsikeurs,
Vol bloemen geborduurt, vol lovren, ooft, en airen;
En, toiende heur hair, bestroide het vol geurs.
De room en boterbron quam uit haer borsten springen,
Het vissigh lijf wert vleesch, noch maeght en ongerept;
Haer voorhoofds torenkroon quam door de wolken dringen,
Gelijck gemeenlijck weelde in hoogheid wellust schept.
Hier jaeght de winthont 't wilt, hier rijt de koets uit spelen,
Men danst, men banketteert in 's Koopmans rijke buurt.
Hier lacht de goude tijt in lieve lustprieelen,
Die voor geen oorlogh schrickt, noch kiel op klippen stuurt.
Verzier van Cypris, hoe zy Cypers quam bekoren:
Ik weet, dat dees Godin uit zeeschuim is geboren.

OP HET DERDE DEEL VAN 'T LICHT DER ZEEVAERT.

Was nu de Straet geveeght van hun die luttel stuiten,
De Middellantsche zee benauwen vroegh en spâ,
En trecken hun gewin uit vromer lieden schâ,
En tergen Godt en 't Recht met steelen en vrybuiten;
De Straetsche handelaer gaf geen twee kopre duiten
Uit vreese van gevaer; 't verzekren bleef haest na:
De Koopman sliep gerust, terwijl op Gods genâ
Hy wisselt in Katoen en Zy zijn zilvre kluiten:
Want angst voor schipbreuck is van yders hart gestreken,
Nu 't Licht der Zeevaert blaeckt, en helder is ontsteken,
Men vreest er noch Charybd noch Scyl, noch plaet, noch banck.
Nature, die jeloers angstvalliglijck ons banden,
Met klippen onder zee, van Turcxe en Griecxe stranden,
Moet dulden, dat wy daer gaen landen vry en vranck.

AEN DE BEURS VAN AMSTERDAM.

O vruchtbare acker! gront van steen,
Die sich, ten oorbaer van 't gemeen,

Laet alle middagen besaeyen
Met koopsaed, eêl en milt van aert,
Dat goude en zilvere oesten baert,
Daer duizenden genot van maeyen!
  Het gantsche jaer is uw saizoen:
En of geen licht verwelkend groen
Uw heiningen en pylers kleede,
Noch teelen die, in d'Aemstellucht,
Een overkostelijker vrucht
Dan Atlas boomgaert eertijts deede:
  Want gy hebt weêr en wint te vrient,
En zon en dau, en wat u dient.
Jupijn daelt met een gulden regen
In uwen schoot van boven neêr;
En ieder zegen smaekt na meer
Wat gy omhelst gedijt tot zegen.
  De schellen van uw appels zijn
Van goud, de korlen klaer robijn,
Het loof safier en esmerouden.
Hier riekt men wat het hart verfraeit,
En van vier winden overwaeit
Door 't water, dat uw stuurmans bouden.
  Der Mooren opperste gezagh
Strijkt voor uw vloten en uw vlagh;
De Watergoden duiken onder,
Als gy, van d'een aen d'ander reê,
Het oorloghsonweêr voert op zee,
En volght den blixem en den donder.
  Uw veder, op 't papier gewent,
Vlieght van het een aen 't ander endt
Des aertboôms, en beschaduwt d'assen
Des hemelkloots van wederzy;
Zy vlieght de weerelt zelf voorby,
En ziet den dagh vergaen, en wassen.
  O, achtste weerelds wonderstuck!
Kan slechts uw voet sijn aertsgeluck
En weelde gelijkmoedigh dragen,
Zulk een onwankelbaer gemoed
Gaet boven al het weereldsch goed:
Want deught kan steên en muren schragen.

DE KRUISBERGH; AEN MAGD. VAN ERP. (1641.)

De schoonste roode roosen groeyen
Op geenen Griekschen Bergh, o neen;
Maer op den Kruisbergh, hard van steen;
Daer Jezus hoofdquetsuuren vloeyen
Van heiligh en onnoozel bloed,
Geronnen tot een roozenhoed,
Wiens blaên, vol geurs, geduurigh bloeyen,
Door den gevlochten doornekrans,
Waer van de goddelijcke glans
Beschaduwt wort en overwassen.
De roosedruppels strecken schoon
Robijnen aen de doornekroon.
De roosevlaegh verdrenkt met plassen
De lelibloem van 't aengezicht,
Waer uit de zonne schept haer licht:
De zon, die met haer bevende assen
Te rugge rijdt, bezwijmt, en sterft,
Nu 't roosebloet Gods leli verft;
De leli, die het hooft laet hangen,
En geeft den allerlesten zucht,
En vult met roosegeur de lucht.
De Kriste byen, met verlangen,
Sich spoeden naer dien roosengaerd,
Soo ras het licht de lucht verklaert,
En zwarmen om de roosewangen
Van 's levens bloem, en lentespruit;
En suigen soeten honigh uit
De gal en gist en bitterheden
En alsem van het doornebosch.
Uit leliwit en rooseblos
D'Aertsenglen Mann' en nektar kneden,
En Hemelsch suiker, en ambroos.
De dagh die teelt geen uchtentroos
(Zoo dikmael hy komt aengereden),
Die zoo de flaeuwe ziel verquickt,
En 't hart, tot wanhoop toe verstickt,
Versterckt, als deze roosegeuren
Van 's levens roosentak en hout,
Met bitre tranen nat bedouwt,
Tot troost van al die eeuwigh treuren.
Hier springt, voor al die dorstigh zijn,

Een bron van roode en witte wijn,
Zoo lecker, als oit tong kon keuren.
Hier wascht men het bevlekt gemoed
In 's levens kostelijcksten vloed,
Vergadert uit vijf zuivre sprongen.
Hier levren d'aders purper uit,
Tot pracht der koninckkljke bruid,
Wiens lof van David wert gezongen,
En van dien wijzen Salomon,
Doense in dees speere- en spijkerbron,
Bevochtighden hun goude tongen;
Doen David stelde luisterscherp
Op dat geruisch zijn schelle harp,
En Salomon zijn hooge klanken.
O bloed- en waterrijke rots!
O hartebron des wijzen Gods!
O artzeny voor alle kranken!
Vergun my ook een druppel nat:
Bevloey mijn dor en dorstigh bladt,
En leerme mijn Verlosser dancken,
Op d'oevers van dien gulden stroom,
In schaduw van dien rooseboom,
Bedeckt met Cherubinnevleugelen;
Daer rust het afgejaeghde hart;
Daer vint het stilpijn voor zijn smert;
Daer nestlen alle tamme veugelen,
En heffen tegens 't Paradijs
By beurte een lofzangk aen om prijs;
Daer leert de ziel haer lusten teugelen,
Met Godts gebit en roozentoom.
Z'ontwaekt er uit den ydlen droom
Der ydle weereld, om t' aenschouwen
Den Middelaer van 't Nieuw Verbont;
Zy kust zijn bleeke roosemont.
Men zagh er, onder 't puick der vrouwen,
By 't graf de droeve Magdaleen,
Met balzem tranen en gebeên,
God soecken uit een vast betrouwen,
Dat 's nachts gelijk een vierbaeck scheen.

PETER EN PAUWELS.

(Uit het treurspel van dien naam (1641).

Peter.

O wackerste van alle vogelen,
Die my uit's misdaeds doodslaep kraeit,
En drijft, door 't klappen uwer vlogelen,
De zon aen, die zich oostwaert draeit,
En langkzaem naer de kim koomt rijden,
Terwijlse alreê bekommert is,
Om d'ijsre tralien te myden
Der Mamertijnsche vangkenis;
Die vasthoudt, in haer holle kaken,
Den weiflaer — die 't van 't harte kon,
Al willends, wetends, te versaken
De glans der onderdruckte Zon!
Een zon, die aller blinden oogen
Genezen quam! — Getrouwe haen,
Ghy kraeit, eer noch dees doeck kan droogen!...
Alweêr op elcke wang een traen!...
Ghy, morgenwecker, leert my schreyen
Geduurigh, eer de morgenstar
De scheemringh voor dien glans gaet spreien,
Waer tegens ick niet opsien dar;
Waer tegens ick niet op kan beuren
Dit rompligh, schrompligh aengesicht.
D'ooghappels, weeck en blind van treuren,
Beswalckt, beschaemd, en schuw van 't licht,
Heb ick die noch niet uitgekreten,
Die waert zijn Godt noch zon te zien?
Heb ick mijn tong niet afgebeten,
Die, om gevaer en smaed t' ontvliên,
Verloochende den rechten hoeder;
Verswoer het al t' onnoozel lam:
Dat smetteloos van zyne moeder
Ter weereld, al de weereld quam
In bloed en hartewater baden,
Zich offeren op 't kruis-altaer?
O Paeschlam! ick holp u verraden
In 't onweêr van die wreede schaer.
De kusser van 's Verzoeners wangen
Verried maer eens der menschen zoen:
Mijn mont, na dat hy was gevangen,

Verried, helaes! hem driemael, doen
Hy vast bespot wiert, en bespogen.
Erbarm u myner! zie om laegh:
Alziende Waerheit, straf mijn logen!
Verswaer de ketens, die ick draegh!
Wat woorden liet ik my ontslippen!
Versaeckte ick soo mijn God, mijn Heer!
Wat lastren schonden deze lippen!
Ick nock, ick berst, ick kan niet meer.
Mijn geest beswijckt. Ick sijgh ter neêr....
Och och! och och! och och! och och!

Pauwels.

Ay meêgevangen, staeck dit nocken, staeck dit stenen,
En laet my sluimeren. Of sult ghy eeuwigh weenen
Om 't struickelen der tonge? om zoo een woort, dat stil
De lippen los ontglipte, uit swackheit, niet met wil?
Wat anders heeft de mont, wat anders 't hart gesproken.
Ghy ziet, van hartewee, verkniest, veroud, gebroken.
Dit kermen, nacht op nacht, verswackt den ouderdom,
Versteurt den slaep, of maeckt mijn nachtgebeden stom.
Ick schouw (want tranen uit berouw tot zuivring strecken
Van een bevleckt gemoedt) u rein van deze vlecken.

Peter.

Mijn amptgenoot! ick weet, ick reck u taey gedult
Te lang, door 't moeyelijck vernieuwen van mijn schult,
Zoo menigmael de haen aen 't sluimrigh hart komt kloppen.
Wat raed? Mijn hartaêr berst, in 't eerst allengs by droppen;
Dan korter, drop op drop; dan gietse beecken uit:
En schrey ick niet, zoo is 't alléens of 't hart my sluit.
Ay medebroeder! laet mijn tranen ruim gaen weyen;
Laet my mijn doodvergrijp ophalen!... Laet my schreien!

Pauwels.

Zoo klagen 't hart verlicht, vaer voort met uwe klaght.

MUNDUS VULT DECIPI (1644.) [1]

Sir Thomas van Norwitse huulde van biestere groote evele:
Hie adde schelen ooftsweere, of krampe, of krevele,

---

[1] "Schreckelieke tantpine onder d'Ingelse natie,
Staendevoets geolpene deur een Schotse curatie."

Of pipse, consciëntie, of boose kolieke.
Wat em deerde of niete, hie was eel sieke:
Mogelieke van vliegende gichte, en vlage op vlage,
Of dulle tant-piene, wel eene miserable plage!
Men liep om Meestere Schotte, die vraechde vast: "waere?
Waer schort et, Sir Thomas?" Och! dan iere, dan daere.
Ick en weet niet; ay elpt mie, wapene, wapene!
De patiënte gienk sittene," en begust te gapene.
Meestere Schotte nam de nieptange met gien vies overlegh,
En trock Sir het eele kakebeen ewech.
Ay, kriet Thomas, ghie trekt miene consciëntie te mortele.
"Ba, siet geruster!" zegt de Meestere, "daer es de backtant met de (wortele.
En al angt et rechtere ooge op de slienke kake,
Dat sal van selve beteren, 't es eene lichte sake;
Laet slichs uutbloedene, leght u een lettele nedere,
En bekomt u dit welle, soo aelt mie vrie wedere:
Want Meestere Schotte geneest den armen uyt gonste,
Maer den Ingelschen Koopman betaelt siene konste."

Dese Meestere aut in Niekasteele sien logement;
Sien konste es et eele Ingelant deure bekent.
Hie set aelle Ingelsche leden fiene uut maelkandere,
Smiet aelle de sticken d'eene by d'andere:
Weet raet tot roode oogen, klapooren, en asemonden:
Geneest wulf en kankere deur dootlieke wonden,
En 'eel experte in scheursuchte aen alle siedene,
Neemt de blaese van Londen den steen af sonder sniedene.

OVER HET VERONGELUCKEN DER KERKE VAN STE. KATHARINE T'AMSTERDAM. (1645.)

De Koningin van Aemstels hoofdgebouwen
  Is nu, helaes! haer blaeuwe sluyer quijt,
En moet blootshoofds verkleumen en verkouwen,
  In 't hartje van den guren wintertijt.
Zy klippertant, en zit met naeckte scheenen,
  Haer pylers, paers geschroeit, gequetst, gebrant.
Zy treurt in asch en puin van hout en steenen,
  Gemengt met loot, en stael, en glas, en zant,
En koper van haer moêgeluide klokken;
  Belemmert van haer eicken, zwart beroockt.

De vlam heeft haer de pruick ven 't hoofd getrocken,
Terwijl 't gebeent der dooden braet en koockt,
En steurt den slaep der lijcken, diep gegraven.
Och borgers! bouwt een achtste wonderwerck:
Verslijt een eeuw met zweeten, zwoegen, slaven,
En houwt een rots in stucken, om een kerck:
Een oogenblick verreuckeloost de schatten,
Godvruchtighlijk gezamelt, om Godts eer,
Als met een arm van steen en rots, t'omvatten.
't Gewijde dack van Eggart leyt ter neêr,
Verrookt in asch, eer twee geslagene uren.
Hoe jaeght het vier den tijt zoo snel voorby!
Dit schoon gespan, dat eeuwen zou verduren,
Verzinckt, gelijk een heerlijck schip, in 't Y,
Met vlagh, en mast, en kopere kortouwen,
Daer 't water bruischt, gelijk een bare zee;
Men pompt vergeefs, om 't licht der scheepsgebouwen
Te redden: och! het water rukt het meê.
De middaghzon in 't hooftpunt opgestegen,
Verneemt den roock, den reuck, en haest dien gloed.
Zy zwijmt bykans, gedoodverft en verlegen,
Als Phaëton, en ziet den hoogen vloed
Der vlamme allengs de koele leyen lecken,
Daerna de lucht, en uitgedooft gestarnt.
Zy roept: 't is tijt, hoogh tijt mijn reis te recken,
Eer Etna hier mijn ros en wagen barnt.
Zy ruckt voorby, alreê van schrik getroffen:
En hoort eerlang van achter krak op krak,
En balk op balk, en dak en toren ploffen:
Daer zerk by zerk in stucken sprong, en brak.
De brand verschoont kapel, noch koor, noch Heiligh,
Dan by geval, en slingert hier en daer;
D'Apostel zelf, ja Kristus hangt niet veiligh:
Hy roost aen 't kruis, en zengt aen zijn pylaer,
Daer hem de roê de boezem streept met stramen.
De Keizer klaeght, daer hy godtsdienstigh knielt,
Van hitte gloeit, en kommerlijk kan aêmen,
En schuwt den brand, die Jesus eer vernielt:
Het schijnt, hy smeekt Marië en Kateryne:
Beschutsters! ay, beschut uw out gesticht,
Op dat de zon hier in geen puinhoop schijne;
Dewijl dees Kerk u aen uw naem verplicht,
Uw tittels voert, en God werd opgedragen,

In uwen naem, twee eeuwen lang geleên,
Zoo arm een stadt was rijk in uw behagen,
En offerde u hier wieroock en gebeên;
Ontvoude uw kracht en deught, door puick van tongen:
Het orgel nam vermaeck in zulk een stof,
Zoo dick zijn geest door pijpen quam gedrongen,
En galmen blies in 't overengelt hof,
In 't oor en koor der Godheit hoogh gezeten.
Doch 't is vergeefs, dat Cezar bidt en kermt;
Men lescht vergeefs, het is om niet gekreten:
Men bluscht geen vier, zoo God ons niet beschermt.
De Kerck gelijkt (gelijk verkracht, eilaci!)
Een Konings Bruit, na d'overrompeling
Van eenigh Rijk, berooft op hare staetsi
Van sluyerpracht, gesteente, parle, en ring,
En jammerlijk mishandelt en geschonden.
Men hangt vergeefs aen 't uiterlijk zijn hart.
Wat met tieras of koper wort gebonden,
Dat spat in 't eindt, hoewel het eeuwen tart.
Vergaept u niet aen hout of steen uitwendigh:
De ware Kerk staet vast, en duurt bestendigh.

TIJTDICHT (1648).

De Wijnmaent schreef twee min als 't derde kruis,
Toen 't Vredejaer de grond ley van 't Stadthuis.

REY VAN JERUSALEMMERS; UIT DEN SALOMO (1649).

Keer.

O Sion, schrey geheele plassen!
Bestroy uw hooft met stof en asschen!
Treck haire bloetkleên aen, als wy!
Geen blyschap zy
Rontom noch binnen uwe wallen.
De kroon is van uw hoofd gevallen.
De wijze Koning leît er toe.
De taeie roê
Des Hemels dreight u fel van boven.

Gods gramschap roockt, gelijck een oven.
Hoe blusschen wy haer voncken toch?
Och, och! och, och!

Ie Tegenkeer.

Schrey Cederbeken en Jordanen,
Ja, schrey een meir, een zee van tranen,
Ghy wascht geen smet uit uwe zon:
Och! Salomon,
Ons hemelhooge berreghceder,
Stort, zonder hoop van opstaen, neder!
Hoe ziet die schoongeschapen Vorst
Zoo vuil bemorst,
Beroockt, besmoockt van afgodinnen!
O wee! dit komt van uitheemsch minnen,
Uitheemsch blancketsel, en bedrogh.
Och, och! och, och!

IIe Keer.

De Stercke, die noch Filistijnen,
Noch leeuw ontzagh, van minne aen 't quijnen,
Geslagen, quam aldus ten val.
De schoone stal
Hem 't hart met tranen, en met nocken:
Toen schoer de schaer zijn lange locken,
Waerin zijn kracht gedoken lagh;
D' ontwaeckte zagh
Te spâ wat list hem leerde dolen,
En blint geketent dreef te molen.
O wellust! o bekoorlijck aes!
Helaes, helaes!

IIe Tegenkeer.

Wat baet de Wijsheit of de Sterckheit,
Indien men geen van bey te werck leît,
Noch 's Hemels gaven, ons betrout,
In eere houdt?
Men magh op kracht noch wijsheit roemen,
Noch Wijze of Stercke zaligh noemen,
Vóór 's levens jongsten oogenblick
En lesten snick;

Nu Salomon en Samson sneven,
En zulcke spiegels van zich geven.
O reuckeloosheit, al te dwaes!
Helaes, helaes!

Toezang.

Beschimpte met uw grijze hairen!
Kost ghy d' afgodische pilaren
Des tempels oock ter aerde rucken,
En storten dit gebouw aen stucken,
Begraven, met een krack of twee,
U zelve, en uw Vorstinnen meê,
Daer zy verblind voor afgoôn smoocken; —
Ghy had u loffelijck gewroken,
En deckte uw schande met dit graf.
Maer och, och, och! ghy zijt te laf. —

WILTZANGK. (1653?)

Wat zong het vrolijk vogelkijn,
Dat in den boomgaert zat? —
"Hoe heerlijk blinkt de zonneschijn
Van rijkdom en van schat!
Hoe ruischt de koelte in 't eiken hout
En versch gesproten lof?
Hoe straelt de boterbloem als gout!
Wat heeft de wiltzang stof!
Wat is een dier zijn vryheit waert!
Wat mist het aen zijn wensch,
Terwijl de vrek zijn potgelt spaert?
O slaef! o arme mensch!
Waer groeyen eiken t'Amsterdam?
O kommerziecke Beurs,
Daer noit genoegen binnen quam!
Wat mist die plaets al geurs!
Wy vogels vliegen, warm gedost,
Gerust van tak in tak.
De hemel schaft ons drank en kost;
De hemel is ons dak.
Wy zaeien noch wy maeien niet:
Wy teeren op den boer;
Als 't koren in zijn airen schiet

Bestelt al 't lant ons voêr.
Wy minnen sonder haet en nijd,
En danssen om de bruit:
Ons bruiloft bint zich aen geen tijd,
Zy duurt ons leven uit.
Wie nu een vogel worden wil,
Die trecke pluimen aen,
Vermy de stadt en straetgeschil,
En kieze een ruimer baen."

AEN GOVERT FLINK, BY EEN GILDEMAEL (1653?)

Govert, ik verschrick van kampen,
Vechten, drincken, en slampampen,
Razen, buldren, trappen, trampen,
Dat gespuis aen boort te klampen,
Maeg en darmen vol te stampen,
By de kaers, of by de lampen;.
Hier uit spruiten duizent rampen,
Hooftpijn, zinkingen, en dampen,
Zenu-krimpingen en krampen! —
Wiltge blijven? — ick gae schampen.

TER BRUILOFT VAN J. LINNICH (1658).

Hoogste Wijsheit, wiens beleit
D'eeuwigheit
Van het menschdom door het paeren
Hanthaeft, en met volle vreught
Onze jeught
Zegent onder 't zoet vergaêren;

Wie kan u met harte en mont
Voor den vont
Van dien staet ten vollen eeren?
Wie verlangt niet, hant aen hant,
Na dien stant
Uit te treên op uw begeeren?

Deze vreught en blijde feest
Magh geen geest

Magh geen Engelen gebeuren.
God heeft aerdsche zaligheit
Hun ontzeit,
Binnen 's Hemels hooge deuren.

Schoon zy rijk zijn van genâ,
Zonder gâ
Zweven deze in 't eeuwig leven.
D'Engel, vry van minnezucht,
Teelt geen vrucht; —
Dit's den mensch van God gegeven.

Dus beleeft de mensch veel troost
Aen het kroost,
Dat hem uitbeelt met zijne oogen;
Nu een dochter, dan een zoon,
Even schoon
En geluckig opgetogen.

Wie dien Staet verkleenen wil,
Mercke al stil
Hoe de hemel zelf aen d'aerde
Troude, en dit geluckig paer,
Jaer op jaer,
Ons een schoot vol vruchten baerde:

Want hy zegent ons landou,
Zijne vrou,
Met een milden dau en regen,
En beschijnt ze van omhoogh
Met zijn oog,
Oirzaeck van zoo groot een zegen.

Als hy, reis op reis belust,
D' aerde kust
En belonkt met zonnestraelen,
Wint de zegenrijke bruid
Bloem en kruid,
Telg en tak, in beemt en dalen.

Dan verquickt, by Lentedag
Wat eerst lag
Onder wintersneeu bedoven:

Dan gevoelen plant en dier
'T Minnevier.
Wat begraven lagh komt boven.

Op dit voorbeelt trout de May
Deze bey,
Eensgezint, Katrijn en Linnich.
Merck eens, hoe de jeught van 't jaer
En dit paer
t'Zamenstemmen dus aenminnig!

"Bruiloft, bruiloft!" zingt de May
In de wey:
En wy zingen met verblyen:
"Bruiloft, bruiloft!" Schenkt den wijn,
Zonder pijn,
Zoo zal 't huwelijk gedyen.

Jakob, zonder tijtverlies,
Kus de Vries,
Op dien wensch, voor mont en kaeken,
En bezegel met u twee
Onze beê,
Dat kan Godt en ons vermaeken.

DE GROOTE EN KLEINE WERELT.

(Uit de Bespiegelingen van God en Godsdienst. (1661).

I.

Ick laet den spiegelkloot der groote weerelt staen,
En zie vooreerst den mensch, de kleene weerelt, aen,
In Griecken met dien naem verheerlijckt en verheven,
Dewijl men hier in 't kleen afmeeten kan, naer 't leven,
Wat in dit groot heelal, in 't groot, bespiegelt wort,
En Godt zich in den mensch beknopt heeft uitgestort,
Als stedehouder van den nimmermeer gezienen,
En onder wiens vernuft alle andre schepsels dienen.
Wie uiterlijck den mensch van top tot teen beziet,
Wat lidt ontbeert zijn ampt, bewaert zijn hoefslagh niet,
Daer 't past? en wie het minste in 't lichaem woû hervormen,
Herstellen, zou hy niet de voeghlijckheit bestormen,

12

De Godtheit in haer beelt onteeren, daer geen man,
Al waer 't Prometheus zelf, iet in berispen kan?
Der leên gedaente en stant de domsten leert opmercken;
De voeten, reedt ten gang, de handen om te wercken,
Het hooft, gelijck een hof, voor 't rijck verstant gebout;
Dat, uit dien hoogen trans, door d' oogen schiltwacht houdt,
Deur d'ooren hoort al wat sich openbaert van buiten;
De mont ontfangt de spijs, de tong door klanck kan uiten
Wat in den boezem schuilt, naer eisch van elcke zaeck;
Terwijl geen ander dier begaeft is met de spraeck.
Hoe blinckt het aengezicht, vol goddelijcke zwieren.
Ten hemel opgebeurt, terwijl alle andre dieren
Ter aerde gaen gebuckt! wat al verscheidenheên
Van troniën bestaen in zulck een eng en kleen
Begrijp als 't aenschijn is, om menschen t' onderscheiden!
Hoe weeligh gaet de neus door alle geuren weiden!
Hoe dertel krult het loof van 't blonde hair om 't hooft,
Natuurlijck als een kroon, die kroonegout verdooft!
En wat gestaltenis kan d' oogen meer gevallen
Dan 't hooft, zoo rontheit is d' uitnemendste van allen,
Gelijck een hemelwelf, dat, kunstigh ront gebout,
De krachten van de ziel in zich besloten houdt,
Waeronder d'andre leên zich onderlinge roeren,
Om, 't hooftgezagh ten dienst, hun plichten uit te voeren.

II.

Nu openbaert zich hier de schoonheit van 't heelal,
Die my voor 't voorhooft slaet: aen welcke leden zal
Ick 't schoone lichaem van de weerelt best beginnen
T' ontleden? wie verruckt mijn geest, verstant, en zinnen,
In 't openschuiven van dit goddelijck tooneel,
En Godts vertooningen? o, weereltsch lustprieel!
O lantschap, daer natuur zich zelf aen heeft gequeten,
En elck om 't rijckst volwrocht, voltrocken, niets vergeeten!
Wat ordineerder heeft die vonden uitgezocht,
En elck zoo wel geschickt, en op zijn plaets gebrocht,
Den voorgront, achterlocht, dat flaeuwen en verschieten;
Hier bosch, daer korenvelt, gins weiden, elders vlieten,
En ope lucht, en bron, die uit den heuvel springt?
Gins blaeut geberghte, en rots: hier quinckeleert en zingt
De nachtegael in 't wilt; wat vliegen daer al vogels
By vlughten door 't geboomte, of drijven op hun vlogels

Bezadight in de lucht, of over 't effen meer!
De vrolijcke landou, verquickt door 't schoone weêr,
Aen 't groeien, dat men 't kruit en groene gras hoort piepen.
Apelles volght natuur met kunst na, in het diepen
En hoogen op zijn maet; hy starooght, en verdrijft
Zijn verwen liefelijck; wie suft, en achterblijft,
Hy volght zijn leitsvrou kloeck en wenscht haer in te stappen,
En leght den geest te wercke op aert en eigenschappen
Van 't leven, en gelijck men elck in 't leven vint.
Hy ziet zich aen de zon en haeren opgang blint,
In alle speelingen van water, licht en wolcken,
En purperglans van gout. Hier wordt de koey gemolcken;
Daer steeckt de visschers pinck om verschen visch in zee.
Hier rijt een heele vloot voor ancker op de reê,
En ginder schoeit de jaght op 't spoor der hazewinden.
De bracken snuffelen, om 't vlughtigh hart te vinden.
Het nest, vol oievaers, in top van slot en borgh,
Verwacht met open beck het aes, door 's vaders zorgh
In 't groene velt gevischt. Wie kan de schoonheit noemen,
Die zich in 't weeligh vee, en ooft, en zaet, en bloemen,
En starren, zonne, en maene, en wolcken openbaert!
Hoe schoon schakeert natuur de tulpen, schatten waert,
Gewogen tegens gout, verheven tot Augusten,
De schoonste en dierste bloem, waerop oit byen rusten!

JOHANNES IN DEN KERKER.

(Uit Johannes, de Boetgezant. 1662).

Een ronde toren rijst, met een drydubble gracht
Omringt, by 't doode meer, omtrent de hondert roeden
Van 't hof; daer menigh hooft, te valsch beticht, most bloeden,
Herodes had dien tot een kercker uit den gront
Van blaeu arduin gebout; de lucht viel ongezont,
Die uit het doode meer ter tralie in quam stijgen.
Roofvogels schuwden, om geen pest op 't lijf te krijgen,
Te nestlen in den muur. — De maeltijt scheide vast;
"Hofmeester!" zeght de vorst, "geley mijn tafelgast
Nae eenigh stil vertreck: want dees, by Godt verkoren,
Schijnt meer ter eenzaemheit dan tot het Hof geboren."
Men steeckt de fackel op. Joannes, aen de zy
Van 's rijcx hofmeester, volght het licht gerust en bly,

Recht naer dien toren toe; de kopre deur knarst open.
Hy treet ten kercker in, daer sleck en padden kropen,
En slechts een biezemat de naeckte leên, gestreckt
Op eenen bondel stroo, voor koû beschut en deckt.
De kercker wort bewaeckt van gruwelijcke honden,
En wachten, uur op uur gehouden aen haer ronden.
De leerelingen staen des andren daeghs voor slot
En trali, zien bedruckt den meester, die verrot
In stanck en schimmel, en ontzien een woort te spreecken.
Zoo zagh men Josef eer, in een giool' gesteecken,
Gansch arm en troosteloos, doch rijck getroost in Godt.
O staetzucht, geile lust, ô Farizeeusche rot!
Gelijck de donderkloot al buldrende aen komt rollen,
Geberghte en torens schut, de steden helpt aen 't hollen,
En duizentduizenden, in eenen oogenblick,
Vertsaeghtheit aenjaeght en verbijstert, dootsch van schrick:
Zoo schieten ze uit den droom al die in twijfel hangen;
Het lantgeschrey berst uit: "Joannes is gevangen!"
Herodianen en Esseen en Farizeên
Vergeeten hun krackeel, en smilten zich in een,
Om 't lant te stillen en dien gruwel glimp te geven.
Men yvert, vraeght, en huilt: "wat heeft de man bedreven?"
Men hoort schijnheiligheit, hoe zy hier tegens blaft:
"Had hy de majesteit omzichtiger bestraft,
Als Nathan David, aen twee lasterstucken schuldigh,
Aen moort en overspel; Herodes had geduldigh
Den jongeling verschoont. Hoe voeghde 't een profeet,
Dat hy den koning dit zoo bits in 't aenzicht beet,
En zijne koningin? kan 't Hof dien brock verzwelgen?
De kleenen zouden 't zich met ernst en reden belgen.
Hy wint een konings hart, die zedigh straft en sticht."
De Heilant, komende uit Judea weder, zwicht
Op dit gerucht, en keert naer Galileen, uit d' oogen
Der Wetgeleerden, groot van aenzien en vermogen.
Wanneer de Morgenstar den mensch den dagh belooft
Voor 't moederlicht, dat zy verkuntschapt, dan verdooft
't Opgaende licht allengs haer vier door stercker straelen.
De zon gaet op van 't ooste, om westwaert neêr te daelen,
Verlicht alle oogen, en verwarmt, en weckt, en zielt
Wat dor en doot lagh, en begraven, en vernielt.
By wijlen schut een wolck of nevel dat ze doorschijn:
Noch breeckt ze weder door, en komt allengs te voorschijn
Met eenen schooner glans, en treckt al 't levendigh,

Wat oogen heeft in 't hooft, van zelf en zacht naer zich;
Zy houdt een vaste streeck doorgaens in 's hemels percken,
En rust niet, stadigh aen te teelen en te wercken,
Tot datze haere ronde in 't ende net voltreckt,
En sluit den starreriem, zoo wijt de heirbaen streckt,
Haer toegeleit van Godts voorzienigheit, den menschen
Ten goede, een wit zoo nut als iemants hart kan wenschen.
Het ging met 's Woorts herout en 't Woort op deze wijs,
Een kleen en grooter licht, tot 's Hemels eer en prijs,
Opgaende om 't zielendom der werelt toe te lichten.
De bosgalm licht vooruit, doch moet voor d' aenkomst zwichten
Van 't eeuwigh schijnend Woordt, daer hy zijn licht uit leent,
En door welx opgangk hy gedooft wort en verkleent.

OP MIJNE AFBEELDING DOOR F. DE KONING. (1662).

Ik telde vijfenseventich,
Toen Koning my, dus levendigh,
Te voorschijn braght op zijn panneel.
Wie van de kunst met kennis spreeckt,
Zeght dat hier slechts de spraek ontbreeckt.
Men kroon' het koningklijk penseel.

UITVAERT VAN MARIA VAN VONDEL. (1663.)

Wanneer dit tijtlijk leven endt,
Begint het endelooze leven,
By Godt en Engelen bekent,
En zaligen alleen gegeven;
Daer zit de Godtheit op den troon,
In 't middenpunt van alle ronden,
Dat, overal en eenigh schoon,
Noit zijnen omvang heeft gevonden.
Dit trekt alle oogen naer zich toe,
Als d'eerste zon van alle zonnen,
De bron van 't licht, noit straelens moê,
Van geene schaduwen verwonnen.
Wat goet zich in 't geschapen spreit
By sprenkelen, is hier volkomen
In schoonheit, maght, en heerlijkheit,

Een zee, de springaêr aller stroomen.
  Wat herquam van het enkel Een
Doolt, als in ballingschap verschoven,
  Vint geene rustplaets hier beneên,
En zoekt het vaderlant daer boven.
  Zoo waelt de lely van 't kompas,
Die met den zeilsteen wert bestreken,
  Rondom, en zoekt de starlichte as,
Haer wit, waer van zy was versteken.
  Maria steegh met haer gemoedt,
Van wereltsche ydelheên gescheiden
  En los, naer dit volkomen goet,
Waertoe d'elenden 't hart bereiden.
  Twee vleugels, ootmoet en gedult,
Verhieven haer uit aertsche dampen,
  Daer 't eeuwigh Een 't gebrek vervult,
En vleesch en geest niet langer kampen.
  Haer leste stem en aêm was Godt,
De troost der aengevochte harten,
  Het beste deel en hooghste lot.
Zoo voerze heene uit alle smarten.
  Wat kroontge, op dat uw liefde blijk',
Met paerle, zilver, en gesteente,
  En palm, en roosmarijn, het lijk?
O Speelnoots, dit 's een dor gebeente.
  Zy leefde tien paer jaeren lang,
Maer nu, van 's weerelts last ontbonden,
  Verwachtze om hoogh geen ondergang.
Het hemelsche uurwerk telt geen stonden.
  Een rey van Englen kroon' de ziel
Met lauwerier in 's Hemels hoven,
  Nu 't kleet des lichaems haer ontviel.
Zy noode ons met gebeên daerboven.

GEWAAGD BESTAAN.

(Uit "de belijdenis der Kerke." 1663).

Wat was 't een trots bestaen voor ongeharrenasten,
En arme en ongeleerde en visschers, aen te tasten
De Roomsche aertsheerschappy, terwijl ze in 't bloeyendst stont,
En 't blinde afgodendom, op Numaes wet gegront;

De valscheit van zijn munt de weerelt door t' ontdecken,
Te wraecken, en alom die stempels in te trecken;
Te smilten mercken, die, zoo gangbaer en bekent,
Een ry van eeuwen zijn den meuschen aengewent;
Te voeren den gekruiste op Moses stoel en drempels;
Het ongeloof, zoo trots op hoogh geboude tempels,
En outers, zonder endt, t' ontrucken wichelstock
En wieroockvat, en geur, en priesterlijcken rock;
Terwijl in hun gewelf de priesterdommen donderen,
En blixemen; het volck te leiden, af te zonderen
Van hun gemeenschap en gewijden offerdisch;
Een godtsdienst die gekroont, met maght gewapent is,
De zorgen van dên hove en raethuis staet bevolen,
De jeught wort ingescherpt, met prijs in alle schoolen,
Te wislen om een kruis, elx aenstoot en schandael,
Een machteloozen Godt, gestorven aen een pael!
Hoe kan dees dolle toght en aenslagh hun gelucken!
Wat diepe wortels schiet, valt lastigh uit te rucken.
Men wint zoo licht geen lant, daer reuzenafkomst waeckt:
Daer muur en torenspits de lucht en wolcken raeckt.
Zoo trock de herder heen, betrouwende op Godts vinger,
Gewapent met een steen of vijf en zijne slinger,
Naer Goliath, den reus, die, grof en sterk en trots,
In 't schubbigh harnas blonck, als een metaele rots;
Voorzien was met een speer, een mast, met stael beslagen,
Het slaghzwaert gorde op zy, den schilt vooruit liet draegen;
Toen David in den naem van Godt hem nederklonck,
En 't hooft, op 't reuzezwaert gesteken, Saul schonck.
Zoo trock Godts veltheer heene op 't hoogh bevel, zes dagen,
Met al zijn heir, en liet de bontkist ommedragen:
De zeven priesters treên met Godts bazuin vooruit.
Men hoort geen mompelen, noch geenerlei geluit,
Tot, na den zesten dagh, de morgen aen quam breecken,
De priesters hun bazuin, al 't volck een keel opsteecken;
Na dat men zevenmael de koningklijcke stadt,
Het strijtbre Jericho, rondom getogen had.
Op zulck een veltgeschrey des volx, het licht der volcken,
Verzinckt de muur in puin, dat opstuift naer de wolcken.
Men bezight storremram noch ladder; het geluit
Der twalef stammen en bazuinklanck strijckt dien buit.
De gansche weerelt scheen een doolhof, daer het kluwen
Der waerheit lagh bedeckt, dat bypaên leerde schuwen.
Men zagh alom in 't was van 's menschen brein geprent

Wanschape doolingen en monsters, zonder endt,
Naer tijts gelegenheit, of plaets, en volck, en zeden,
En erfgewoonte, en wijze, en wet, en schijn van reden,
En ongelijck geval, dat hier den mensch gemoet,
Terwijl hy leeft in top, of jongk wort opgevoedt.
Al d'aerdboôm lagh, gelijck een bajert, zonder orden,
Verwart en overhoop, en kost van niemant worden
Geholpen dan alleen van d'ongeschape kracht,
Den Geest, die nederstorte op 't Galileesch geslacht.
Om licht en duisternis te scheiden en te schiften,
Daer zulck een baiert lagh van ongelijcke driften,
Wort hooger wijsheit dan van eenen mensch vereischt:
Noch zijn Godts helden door dees woestheit voortgereist,
Om naer de kroon te staen met lijden en met dulden,
Daer steden tegens hen, als wildernissen, brulden;
De burgers opgehitst met schrickelijck geluit,
Als dieren in het woudt, ter schenniss' borsten uit:
Terwijl de macht van Godt vast uitblonck in hun gaven,
De dooden levendigh verrezen uit de graven,
Het spoock den afgodt ruimde, en uitvoer met gedruis,
Door kracht van Jesus naem en zijn gezegent kruis.

EVA EN DE SLANG.

(Uit "Adam in ballingschap, aller treurspelen treurspel." 1664).

Belial.

Geluck, o bruit, aenstaende moeder
  Der eeuwen! heil in d' echte staet!
De Hemel zij en blijve uw hoeder,
  De bruidegom uw toeverlaet.
De roos en leli luicken onder
  Uw voeten schooner op. O bloem
Der schoonste bloemen ! weereltswonder
  Van alle schoonheên, die haer roem
En vlagh voor uwe schoonheit strijcken,
Noch schooner moetghe namaels prijcken.

Eva.

Wat stem genaecktme uit dichte bladeren
  En schaduwen? wie komtme hier
Met zulck een gloet van liefde naderen?

Zoo ghy een geest zijt, of een dier,
Ontmom, vertoon u! Laetme kennen
Wie my dus minnelijck begroet.
Het zij ghy zweeft op lucht en pennen,
Of d' aerde treet met uwen voet;
Ontwolck u, dat de zon hier doorschijn;
Of zijtghe mensch, kom vrij te voorschijn.

Belial.

Ick ben een schepsel, schoone jonge
Genootschapt van uw bruidegom,
Begaeft met eene menschetonge
En spraecke. Alle anderen staen stom,
Misdeelt van uwe heldre reden.
'k Beken mijn kleenheit onder u.
Al zitghe hooger, ick beneden
Aen uwe voeten, blijf niet schuw:
Misgun geen slange u heil te wenschen;
'k Bemin den ommegang der menschen.
Zoo nestlen minzaeme oyevaeren
Rondom u, in geboomte en lucht;
De dolfijn steeckt in zoute baeren
Het hooft, door een verborge zucht
En heimelijcken treck, gedreven
Naer menschen en het vrouwebeelt.
Ghy ziet dees vogels om u zweven,
En hoe de dolfijn d' oevers streelt
En strijckt met zijnen staert en vinnen,
Uit liefde om 's menschen hart te winnen.
Het zou den wilde eenhoren lusten
In uwen zuivren maeghdeschoot,
Noch van geen hant gerept, te rusten,
Gaeft ghy uw aenschijn voor hem bloot.
Die snelvoet geeft zich niet gevangen
Dan aen een maeght, en smilt en schreit,
Als hy u ziet, van groot verlangen,
Om zulck een schoone, hem ontzeît.
Zoo prickelt Min zijn maeghdedriften:
Zijn horen kan venijnen schiften.

Eva.

Waer toe de dieren dus geprezen?

Belial.

Op datghe niet, dus bijster schuw,
Van menscheminners hoeft te vreezen.
Ick zoecke geen genot by u,
Maer loutre gunst. Ghy zijt het waerdigh,
Gezegende overschoone bruit!
Mijn maght is kleen, mijn hart dienstvaerdigh
Voor u ten beste. Ick noode u uit
Op dezen boom, waer in de prijs leît
Van alle wetenschap en wijsheit.

Eva.

Zwijgh stil, en wacht u my te nooden
Op ooft, dat wetenschap belooft.
Dees appel wert mijn mont verboden,
Dies noodtme op geen verboden ooft.
De Godtheit sprack: ghy moogt wel eeten
Van alle boomen in den hof:
Maer schuw de kennisvrucht vermeeten
Te plucken, schuw dees misdaet, of
Ghy zult de doot onfaelbaer sterven,
En u en al uw zaet bederven.

Belial.

Is 't waer? zou Godt, zoo hoogh gezeten,
Almachtigh, goet, oneindigh wijs,
Wel spreecken: ghy zult geensins eeten
Al wat 'er groeit in 't paradijs?

Eva.

Wy plucken allerhande vruchten,
En eetenze oock: maer Godt geboodt
Dien boom in 't middenperck te vluchten,
Gelijck de pest, en baere doot.
Wat zoume lusten uit te spatten,
De doot met hant en tant te vatten?

Belial.

O simple duif! dees wet is strijdigh
Met recht en reden. Geef gehoor!
Hoe toont de Godtheit zich zoo nijdigh?
Ick bidde, ô simple! keer uw oor
Zoo schuw niet af van nutte raeden,

En dezen eedlen fenixboom.
De wijsheit schuilt in deze bladen.
Men moet een jonge vrou den toom
Niet korten. Laetze weeligh weiden.
Haer lust en Godt zijn niet gescheiden.
Deze appels kennen geen venijnen;
Zij smilten lieflijk op de tong,
Verheugen 't hart, als Hemelwijnen;
Zy houden 't menschdom eeuwigh jong.
En is 't nu bruiloft, daer Gods reien,
Uit lust om u te prijck te zien,
In uwe schoonheit zich vermeien,
Wat wellust zou men u verbiên!
Wat zou men u zoo naeu bestippen!
Dit ooft verlieft op uwe lippen.

Eva.

Men magh zich aen geen quaet vergaepen;
't Verboôn te smaecken is een smet.

Belial.

De schepper heeft niet quaets geschapen.
Hoe zijtghe alreê zoo naeu gezet?
Dit 's bygeloof. Waer wil dit henen!
Geen spijs noch dranck besmetten 't lijf,
En minst de ziel. Hou op van stenen.
Pluck stout, en nuttigh uw gerijf.

Eva.

Ay, zeghme eerst, die my dus durft nooden,
Waerom is my die boom verboden?
Waerom is aen dees vrucht te smaecken
De doot gehecht? waerom verbiet
De hovenier haer aen te raecken,
Op lijf- en zielstraf? schuilt 'er niet
Venijnighs onder schoone verven?

Belial.

Ay simple duif! betrouw mijn woort:
Ick zweer het u, ghy zult niet sterven.
Gebruick wat oogh en mont bekoort:

En wiltghe u op mijn eedt betrouwen,
'k Zal d'oirzaeck van 't verbodt ontvouwen.

Eva.

Het zoume lusten dit te hooren;
Ontvoume Godts geheimenis.

Belial.

Verkeerden al dees blaên in ooren
Zy moghten 't melden: want het is
Verboden Godts geheim te melden.
'k Zal 't evenwel, op mijn gevaer,
Al zou 't me zelf het leven gelden,
U openbaeren, magh het maer
By u berusten. Schut mijn schade,
En hoûme buiten ongenade!
De nijdigheit wil niet gedoogen
Dees leckre vrucht uw mont te biên,
Op datghe niet, uit andre oogen,
Met oogen des verstants zoudt zien,
Haer zelve in wetenschap gelijcken,
Veranderen in een Godin,
En Gode in geene wijsheit wijcken.
Die rijcke schatten schuilen in
Deze appels, die ter kennis leiden,
Om goet en quaet van een te scheiden.
Dits d' oirzaeck van het streng verbieden;
Deze appelschel beschaduwt Godt.
Tast toe, eer 't iemant koom' bespieden.
Ick schud den boom, om zulck een lot,
Een Godtheit, in uw mont te storten.
Ay, zucht niet; staeck dit droef gezucht!
Wat wiltghe uw lust alreê verkorten?
Bespiegel deze Hemelvrucht,
Dien gouden appel, milt van sappen,
Hy schenckt u Hemelsche eigenschappen.

Eva.

Och! eedle boom, hoe durf ick wagen
Uw ooft te plucken! eedle boom,
Gezalight door het appeldragen,
Hoe klopt mijn hart, uit schrick en schroom!

O blozende appel, 'k zie u schieten
  Een strael van gout en levend root.
Die zonder smet u moght genieten!
  'k Genaecke u bevend. Zou de doot,
Een worm, zich in dien boezem bergen?
Hou op, hou op mijn lust te tergen!
Waerom mijn lust van ooft onthouden?
  Wat schaedt een beet? onnoosle schult!
Een snoeplust wort licht quijt geschouden.
  Ick pluck. Gedoogh het met gedult,
O Schepper! zoo 'k mijn hant bederve.
  De halve misdaet is begaen.
O blozentheit! o schoone verve!

Belial.

  Nu schoone! zet den mont hier aen;
Ay, proef eens! staetghe noch verlegen?
Nu eet, dat u de Hemel zegen!
Uw bruîgom komt hier aengetreden,
  En schijnt in zijnen geest verruckt.
Wordt hy op dit bancket gebeden,
  Dien rooden appel, versch gepluckt,
Hoe kan zijn mont de bruit ontzeggen,
  Dees vrucht te proeven op haer woort?
Ick helpe uw rede zoo beleggen,
  Dat, schoon het ooft hem niet bekoort,
Hy zal, om niet uw gunst te grieven,
U innevolgen en believen.

TIJDSWAERDE. (1665).

  Laet het kostelijckst van al
  U niet reuckeloos ontslippen,
  Dat 's de Tijt, die snel gaet glippen
  Zonder dat hy keeren zal.
  Och, hoe dun is het getal,
  Dat zijn uren meet bij stippen,
  Eer de doot den draet komt knippen
  Van hun leven onverwacht!
Meest verloren, minst geacht.

VERGEEFSCHE RAED.

Uit den "Noach, of ondergang der eerste werelt." (1667).

Noë.

Hoort toe, ghy volken! zoo voorspelling by u gelt:
'k Heb, hondert jaren lang, den jongsten dagh gespelt,
Doch ydel en vergeefs. Nu is de dagh geboren,
Die, met den ondergang der zonne, u dreight te smooren
In eenen eeuwigen verdoemden duistren nacht,
Een nacht, die schemerlicht noch morgenstont verwacht.
Ghy zult, na dezen dagh, mijn aenzicht niet aenschouwen.
Dit stom gevaerte heeft geduurigh, onder 't bouwen,
U toegeroepen: schrikt voor 't bruischende element,
Dat u bestormen komt, en strant noch paelen kent.
Maer Godts langkmoedigheit misbruickt al t' onrechtvaerdigh,
Na zoo veel uitstels, acht u geen genade waerdigh,
Die, van verwaetenheit en wrevel ouertuight,
U, onder 't hoogh gebodt, door geen waerschuwing buight,
Ja, voortvaert, tot daer 't quaet uit onmacht voortgang weigert.
Uw lasterstucken staen nu kuin in top gesteigert,
Gereet te storten van het overwightigh steil.
Ghy stort alreê; hier is geen hoop van eenigh heil!

Urania.

Een slechte vogel zwicht voor 's Molocx dreigementen:
De wijzen laeten zich geene ydle vrees inprenten.
Ghy, Joffers! zingt en danst eens achter deze haegh;
Wy trotsen midlerwijl op 't hof dees bruiloftsplaegh.

Joffers.

Waer bleef de zwaen?
Waer bleef de zwaen,
De zwaen, dat vrolijke waterdier,
Noit zat van kussen?
Geen watren blussen
Haer minnevier.
't Lust haer te nestlen op den vloet;
Zy queekt den gloet,
Zy queekt den gloet
Met haere vrolijke wedergâ,
En kipt haer eyers,
En acht geen schreyers,
Noch vreest geen schâ.

Vliegende jongen zwemmen meê,
Door stroom en zee,
Door stroom en zee.
Zy groeit in 't levendigh element,
En wast de veêren,
En vaert spanseeren
Tot 's levens endt.
Stervende zingtse een vrolijk liet,
In 't suikerriet,
In 't suikerriet.
Zy tart de nijdighe doot uit lust,
Met quinkeleeren
En triomfeeren,
En sterft gerust.
Stervende zoekt haer flaeu gezicht
Noch eens het licht,
Noch eens het licht,
Den bruitschat, van de natuur te leen
Aen elk gegeven,
Om bly te leven.
Zoo vaertze heen!

Noë.

Hoe bitter wil in 't endt dees bruiloft hun opbreken!
Geen woorden gelden hier: de klaere daedt moet spreken.

OP DE OPTOCHT DER SCHUTTERYEN TE AMSTERDAM; 1668).

Ghy, die der vesten halve maen,
En 't mastbosch langs het Y,
In 't blanke harnas, vaen by vaen,
Bewaeckt op uw gety,
En aen vijf poorten schiltwacht zet,
Getrou op uwe wacht;
Hoe wensche ik door een dichttrompet
Mijn stem met volle kracht
Te wringen op dien trommelslagh,
En braven burgertocht,
Nu op een trotser voet dan 't plagh
Door krijgsbelet gebrocht.
De schutter trekt na 't Kapitool

Met orden, op een ry,
In Mavors dappre wapenschool:
Daer speelt men trots en bly
Op trompen schoon musketmuzijk,
En drilt de taeve speer.
Daer zwaeit de vaen van elke wijk,
En wenscht den raethuize eer.
Outshoren, Vlooswijk, Valkenier,
En Reinst zien u met lust
Ontvonken van een edel vier,
Uit liefde tot 's Lants rust
En gulde vryheit, hant aen hant
Bevochten, na veel wee,
Waerom de staet de krijghskroon spant
Te lande en ook ter zee.
Vier winden zien nu teffens om
Na 't vry gebiet en hooft
Der steden, welcx kortou en trom
Den donderslagh verdooft.
Welcx schatkist lant-en zeegewelt
Verduurt, noit uitgeput,
Den wetteloozen wetten stelt,
En 't heiligh recht beschut.
De grijze vader Oceaen
Geleit de Leeuwevlagh,
Die door eene ongewoone baen
Begroet den blijden dagh.
Daer rieckt ons 't geurigh oosten toe,
En schenckt met vollen schoot
Het zeilrijk Y, noit seilens moê,
Gedurigh vloot op vloot.
De bitse Nijdigheit, vol spijt,
Bekent, beschaemt en stom,
Dat wie den Waterleeu benijt,
Met eene stille trom
Nu afdruipt van den oorloghsdans.
Batavië, vol moedt
Verheft, na't keeren van de kans,
Den kam uit Sundaes vloet.
Het kraeit met vreught d' opgaende zon
Ten bedde uit, daer de kling
Des Tarters Chine en wreet Japon
In schrik houdt uit Peking.

Ontsluit de Tarter zijn gebiet
  Voor Indus maetschappy,
't Gewenschte wit dat zy beschiet,
  Zoo staet de handel vry.
Zoo wellekomt het gansche Euroop,
  En 't Afrikaensche strant,
Ons vlooten met geen mindre hoop;
  Zoo houdt de welvaert stant.
O brave schutters! trekt nu heen,
  En houdt uw wapens reedt
Ten dienst ter stede en 't algemeen,
  Zoo sterckt gy uwen eedt.

RAETSEL.

De vliênde vlugge Tijdt, al toornigh en verbolgen
Voorlooper overlangh, dat ick op 't lest zal volgen
Gewisse tijdingh braght, en dat al wat men ziet
Ick met mijn komste zal vermolsemen tot niet.
Niets hier ter wereld is, al schijnt het enkel zegen,
Al blinkt het noch zoo schoon, of 't loopt en rent my tegen.
De zon met haere torts, de maen met haere lamp,
De dagh met zijnen glans, de nacht met zijnen damp,
De zomer groen van loof, de winter wit van 't vriezen,
Zich zelf in my alleen gezamentlijk verliezen.
Het jaer, het ronde jaer, dat op twaelf voeten gaet,
Zich altijt tot my wendt met een beweeght gelaet.
Te mywaerts spoedt zich ook de gulde loop der sterren.
De mensch in zijn geboort beschouwt my al van verren.
De Tijdt, die met zijn zein maeit alles in dit dal,
Ick dapper eens in 't lest zijn vleugels korten zal.
De mensch denckt minst aen my, daer meest aen is gelegen;
Dewijl ick roede of kroon, den vloeck of ook den zegen,
Den Hemel of de Hel, het leven of de doodt,
Hem eindlijk onvoorziens zal werpen in den schoot,
Wanneer ick 't wankel rat van alle dingen wende.
Nu denckt eens wie ik ben, en raedt my in het — ENDE.

ADRIAEN HOFFER.

Als een gans onder de zwanen, stelde zich deze dichtlievende Zeeuw, op de titelprent en in de Voorreden van zijn versbundel, onder "sooveel voortreffelijcke en onsterffelijcke poëeten" van zijn tijd voor, en inderdaad kan men niet ontkennen, dat hij, naast Vondel geplaatst, een wel wat armelijke vertooning maken moet. Wel verre van dan ook door den drang zijns gemoeds en de onweêrstaanbare aandrift zijner natuur tot dichten bezield te wezen, wijdde hij der poëzy slechts "den ledighen tijt, die (hem) soo nu soo dan van (zijne) publieke bedieningen was vergunt geweest", en gaf zijn bijeenverzamelde verzen onder den titel van *Nederduytsche Poemata* t' Amsterdam bij Broer Jansz. in 1635 in het licht. Hij was toen rentmeester-generaal over de Grafelijke domeinen van Zeeland beoosterscheld, woonde te Zieriksee, waar hij ook in 1589 geboren was, en in verschillende regeeringsbetrekkingen zijn gansche leven sleet. Neef van Cats, had hij zich kennelijk ook geheel naar zijn dichttrant gevormd, en neemt, in zijn gevolg, een plaats onder de zededichters van zijn tijd in. Hij overleed in zijn geboortestad, den 10den Mei 1644.

AL IS DE LUEGHEN NOCH SOO SNEL, DE WAARHEYD ACHTERHAALTSE WEL.

Nu lestmaal 's morghens vroegh voer ick te waghen af
Van Delft na Rotterdam; 't was vuyl, end' mistigh weder,
't Was duyster op het veld, maar korts zoo viel sy neder,
Mids dat de klare Son haar goude stralen gaf,
End' schiftede de mist, hoe vuyl s' oock was end' straf,
Verdreefse voor hem heen gelijck de Wind een veder:
Alsoo rijst onder ons de lueghen veel gereder
Dan mist of eenigh damp, end' brenght een droeve nacht
Van haat, end' viandschap, maackt menighs eer verdacht;
Maar als de held're Son der waarheyd op koomt rijsen,
Verdwijnt de lueghen strax end' kan niet langher staan,
End' moet, als roock end' damp end' mistigh weêr vergaan:
De waarheyd is vol heyls, de lueghen vol afgrijsen.

WANSMAAK.

Ick weet niet wat het is met onse Nederlanders,
Want nevens hare taal soo spreken sy noch anders;
  Het is haar niet genoegh te spreken hare taal,
  Sy spreken Frans end' Schots, Latijn end' als de Waal.
Sy weten 't als een kock te menghen end' te scherven,
Om soo quansuys wat eers by and're te verwerven;
  De eene seyd: *bon jour*, mijn Heer! de and're weêr
  Seyd: *bona dies*, Heer! end' swetst soo even seer.
De grace, neen *Monsieur*, *excuse moy!* sy spreken,
End' doen niet anders als wat Frans den hals te breken;
  Dan koomter oock Senor, end' maackt den Spaanschen geck:
  In plaatse van voornoemd, is *ditto* nu den treck.
Van waar koomt ons dit toe te menghen soo de talen,
End' dan van dees' een woord, end' dan van die te halen?
  Is 't schaarsheyd in de taal? verwert ons die de spraack?
  Neen, d'hooghmoed, die ons quelt, is oorsaack van de saack.

SCHAMP, DAMP.

Al raackt my yemand met een stock
Van buyten op mijn kleed, of rock,
Mijn lichaam blijft nochtans geheel,
End is gequetst in gheenen deel:
  Indien daar is een onverlaat
Die my met laster, of met smaad,
Verledight, daar my mijn gewis
Kan segghen dat het lueghen is,
Die raackt my maar mijn kleed'ren an,
Mijn vroomheyd sulx niet quetsen kan.

JOHAN DE BRUNE.

Ruim tien jaar vóór Hoffer gaf deze, in 't zelfde jaar als hij, te Middelburg geboren Zeeuwsche rechtsgeleerde en staatsman, een sierlijken bundel *Emblemata of Sinnewerck voorgestelt in beelden, ghedichten en breeder uytlegginghen, tot uytdruckinghe van verscheyden feylen onzer eeuwe*, t' Amsterdam by Jan Evertsen Kloppenburch, in het licht. "De oude en geleerde talen deurloopen en meest alle de Europesche, die by ons gebruickelijck zijn, gesmaeckt" hebbende, beijverde hij zich ook de zijne daarna "op te bouwen en haer behoorlick en meughelick cieraed te geven, mengende daarby soo veel (hem) doenelick (was) de Attische zoetigheit met de Lakonische kortheit". Hoewel, als reeds de titel van zijn boek uitwijst, van gelijke strekking als Hoffer, zijn zijn verzen vrij wat levendiger en opgewekter van toon, pittiger en puntiger van uitdrukking. Hij overleefde Hoffer veertien jaar, en stierf als raadpensionaris van Zeeland in 1658, nadat hij eerst in zijn geboortestad als advokaat gevestigd, sedert 1635 lid van den raad, en vervolgens (1638) Secretaris der provinciale rekenkamer en (1644) der Staten van Zeeland geweest was. Even als Hoffer behoorde hij tot de Zeeuwsche vernuften, die Anna Roemers bij haar bezoek in Zeeland (1622) verwelkoomden, en den *Zeeuwschen Nachtegaal* (1623) hunne wijsjens te zingen gaven.

WIE ZAL 'T PASSEN, ALS DIE 'T KOREN DOET WASSEN.

Wie zal het heden-daeghs van passe konnen koken,
En saussen naer de smaeck van deze vieze liên?
Dat noyt gheen reuck en gaf, dat hebben sy gheroken,
En dat onzienlick is, dat hebben sy ghezien.
Hoe dat het yemand maect, hy can zich noyt verweeren,
Voor dees hy al te ruym, voor die te nauwe leeft:
Wat wonder? op een ey daer vint-men zelfs te scheeren.
Elck een heeft wol genoegh, ook die geen wol en heeft.

LEDIGH EN LAF, EEN LEVEND GRAF.

Ghy klaeght, ô mensch! vergeefs, van zoo veel quaê ghebreken,
Die diep tot in het mergh van uw ghebeente steken,
En drijven heen en weêr; de voort-komst van dit quaet,
Niet uyt een vremd gebroet, maer uyt u zelf ontstaet.

Ghy dertelt al te veel, en boelt met loome perten,
In leêgheyds vruchtbaer schoot, baer-moeder van veel smerten.
Vraeght ghy, waerom ons hert een nest des Duyvels wort?
't Is, dat het leêgh en laf, zich tot geen werck en port.

REDEN EN SPRAECK.

(Naar Ronsard).

Het gheen den mensche doet, met recht, van 't vee verschillen,
En is noch hoofd, noch voet, noch buick, noch borst, noch billen,
Noch aen-zicht, oogh of neus; maer zeker 't is alleyn
De reden hoogh-gehuyst, in 't midden van ons breyn,
Die, dat alreed' is wegh, noch ziet; en 't gheen zal kommen,
Oock menigh-mael voor-zeght; 't bedeckte weet t' ont-mommen;
Die over ons steeds waeckt, en met een stil bedrijf
Ghebiedt, met opper-macht, de leden van ons lijf.
Maer dat d' een mensche maeckt van d' ander mensch verscheyden,
En tot een hoogher trap van achtbaerheyd kan leyden,
Dat is alleen de spraeck; met konst en recht bescheyd,
Te uytten deur den mond, dat in het herte leyt.
Te weten met verstand, ghelijck de wijze pleghen,
De tochten onzer ziel, naer dat het zy gheleghen,
Te stellen in 't ghebruyck: en toonen met der daed,
Dat ghy gheen beest, maer zelfs de mensch te boven gaet.

BOECKZIEKTE.

't En baet niet, lieve man, 't en zal u niet verkloucken,
Dat ghy zijt deur en deur voorzien met schoone boucken,
Die uyt de Druckery van Aldus of Plantijn,
Of Robbert Stephanus ghekommen mochten zijn.
't Is zieckte, gantsch ghelijck der zotten van de bloemen,
Der ghener die bestaen op zulck een grond te roemen.
Hy ist die vol van hoop' en nutte vruchten leeft,
Die niet zijn kas, maer hoofd vol schoone boucken heeft.

CORTE SCHERPSINIGHE BESCHRIJVINGHEN, DIE VOOR GHERAEDSELS CONNEN GEBRUYKT WORDEN.

I. Een wieghe.

Des menschen eerste huys, wanneer hy is geboren;
Des menschen soete cruys, breec-slaep, gewenschten tooren,

Wanneer ick werd beweegt, mijn huisheer is in rust;
Wanneer ick stille stae, het schreeuwen hem gelust.

II. Een stockoud man.

Mijn eyghen vier is doot, een ander moet ick soecken;
Bouwvallich is mijn huys, en leck in alle hoecken;
Mijn glasen, eertijts claer, nu heel verdonckert sijn;
Ick ben een romp en ramp, geen lichaem maer een schijn.

III. Een Wtroep.

Een rinck van vele liên, die om een tafel dringhen;
Een tafel toegerecht met velerhande dinghen,
Eén spreeckt er staêch alleen, de andere by beurt,
En die meest swijght van al, die minst van al verbeurt.

IV. Een blaesbalck.

Het doode hout ick weck, de aerde gheef ick leven,
De menschen veel geneucht, die van de koude beven;
Mijn inghewand is kout, nochtans so maeckt het heet;
Al is de buyck vol winds, van gheen colijck en weet.

V. Een spieghel.

Ick ben heel glat, heel stijf, heel dicht, heel water-schoone;
Een yder ongheveinst sijn vlecken ick vertoone;
De vryheit heb ick lief, gheen hoveling ick ben;
Ick spreke, soo ick meen; ick oordeel, als ick ken.

VI. Een bedde.

Mijn vel is constich wit, heel groen uyt swart ghecomen;
Mijn inghewant is roof van licht gediert genomen;
De suster van de doot my alle nacht besoeckt,
En die my matich bruyckt, lijf, siel, en gheest vercloeckt.

VII. Het wapen van Zeeland.

Een groot en fel gediert', met langh ghecrolde tuyten,
Ten halven in de zee, ten halven oock daer buyten;
Een teecken van het volck, dat, daer het woont te land,
Meest ploeghet in de zee, meest bouwet aen de strand.

ADRIAAN VAN DER VENNE.

Hoe wel van geen Zeeuwsche, maar Brabantsche herkomst, was deze in 't zelfde jaar als Hoffer en de Brune geboren Delvenaar, een aantal jaren als "constich schilder" in Middelburg gevestigd, nadat hij zich in zijn jeugd te Leiden in 't Latijn geoefend en op 't schilderen en plaatsnijden had toegelegd. Zoo kwam hij met de verschillende Zeeuwsche vernuften in aanraking, en luisterde — gelijk zijne eigene — ook hunne dichten, met name die van Cats, met zijne prentjens op. Behalve enkele verzen in den mede door hem opgeluisterden Zeeuwschen Nachtegaal, voegde hij er, op uitnoodiging van zijn broeder Jan Pieters, zijn meer uitvoerig *Tafereel van Sinnemal* aan toe, dat hij, inmiddels van Middelburg naar den Haag verhuisd, in 1634 van zijn *Sinnevonck op den Hollantschen turf*, en in 't volgende jaar van zijn *Tafereel van de belachende werelt, aengewesen in de boerachtige Eenvoudichheit op de Haegsche kermis* volgen deed. Hij overleed in den Haag, den 12^{en} November 1662.

JONKER MAERTENS VRYERY.

M a e r t e n.

Juffrou Leyske, aerts-goddinne!
Laet my doch een plaetske winne,
Dat ick sit by u ghelaet,
Dat soo fier en *delicaet*,
Vought by u volmaeckte leden,
Vol van wijse, lieve reden,
Vol van alle soete geur,
Vol van wil en goet *faveur*.
Lief! ick sucht met *reverency*,
Ick heb seer in u *absency*,
Met een ongeduld geraes,
Seer gewenscht om u *soulaes;*
Daerom, laet my niet *traineeren*,
Ick wil my *verobligeeren*,
En al gheven wat ick mach,
Dingen, die men noyt en sach:
Goude-ketens, keur van ringhen,
Met wat ander moye dinghen,
Parelsnoeren, groot en cleyn,
Watter noch is ongemeyn.

Wat men weet of can bedencken,
Dat sal ick u, juffrou! schencken,
Soo ghy maer u rechter handt
Met een woordt my geeft te pandt.
Com nu, soete mînnevoetsel!
Quittleert vry dit boersch gebroetsel,
Keert u *singulier* gesicht
Na de hoofs- en steedse plicht,
Daer de huysen vol gheblicker,
Daer de kamers vol geflicker,
Daer het schijn-leêr en tapijt
Yders oog en hart verblijt;
Daer pylaeren en pryeelen
Blincken, als de schoon juweelen,
Als het helder sonnelicht,
Gaet bestraelen 't hoogh gesticht.
Dit scheelt, Leyske! veel by schuyren;
Laet de stroo- en leeme muyren
Voor die, al ghelijck een mol,
Steets gaen vroeten in een hol.
Laet die kinckels zitten muffen,
Sitten sloven, sitten suffen,
Sitten wroeten, sitten sien
Naer ons, wy, polyte liên,
Die de leckerbeetjens knappen,
Die, al wat ons lust, doen tappen,
Die *pasteyen* en *bancket*
Op ons tafels wert geset,
Confituren, *marmeladen*
Met amandels en *sukaden*,
Dat soo menig lieve jong
Geeft een soete suickertong.
Juffrou Leyske! aldergoetste,
Alderschoonste, alderzoetste,
Alderwelbegaeftste maeght,
Die al watter vougt nu draeght;
Fleur van alle *fleur* der *fleuren*,
Keur van alle keur der keuren,
Eenigh-een dat ick verkies; —
Amoreuste stael der vrouwen,
Lieve maeght! het sal u rouwen,
Soo ghy met my niet vereent;
Seght, oft ghy my niet en meent.

Leyske.

Joncker Maerten! wel, hoe dapper
Speult jou monckje wipper-wapper:
Jy spreeckt, dat ick niet bekans
Onderken uyt Duyts of Frans.
Hoor eens, jonker! hoe waer 't doenlijck,
Ick, die maer een beetje groen lijck,
Dat je nochtans mijn wel sou
Maken tot een joffer-vrou?
Hoe sou ick mijn haer toch krullen
Juist als haer de juffers hullen?
Hoe sou ick mijn boerse voet
Setten als mijn muffrou doet?
Vaêr! ick vrees, dat al het toysel,
Al het stricksel, al het ploysel,
Niet sou focken aan mijn huyt,
Als ick met jou waer de bruyt,
En alsoo sou gaen brageeren,
Guns of hier of daer ter eeren,
Eerst te kerck en dan te feest;
Och, ick word er voor bevreest!
Wech dus, joncker! staeckt jou praetjes,
't Wort al duyster en vry laetjes,
Gaet weêrom van daer je quam,
Ick ga thuiswaert, na Breêdam.

LUYE FLENNE.

Flenne loopt staegh om een keuyer;
Hy is altijt op de straet,
Besigh met een beuselpraet;
't Is een loomen jeught-opreuyer.
Leêgheit maeckt hem lancx hoe leuyer;
Maer so hy dat meerder doet,
Dan moet Flenne banqueroet. —

PIETER VAN GODEWIJCK.

Deze dichtlievende Dordsche schoolgeleerde werd daar den 5en Febr. 1593 geboren, en bracht er ook zijn later leven als Conrector door. Behalve een, in onze dagen door de zorg van dr. Schotel herdrukte schoolklucht: *De Wittebroodskinderen of bedorven Jongelingen* (Dordrecht 1641), gaf hij ook enkele vaderlandsche verzen in het licht, uit welke wij hier de volgende proeve mededeelen. Hij overleed in zijn geboortestad, den 11en Aug. 1669.

"UIT DE SEGEVLAGH OP DE VICTORIE EN BLIJDE INKOMST VAN DEN ED. MANHAFTEN ZEEHELT AMIRAEL MAERTEN HERPERTSEN TROMP; (OCT. 1639)."

Maets, die in Neptuni baren
Hebt versleten soo veel jaren,
  Maets, die in het Zeegedruys
  Liever sijt, dan binnens huys; —
Maersen-klimmers rap van voeten,
Die de Spaengjaert weet te groeten
  Met het yser, met metael,
  Met den degen, met het stael; —
Seylen-spanders, Lants-genoten,
Die seer deftigh viert u schoten;
  Kenders van de Zee en gront,
  Peylders van den Horizont;
Gaeuwe Noorden-sterren-meters,
Roer-bestierders, grutteneters,
  Die de kou noch hit benout;
  Borgers van het natte zout! —
Gaet so voort, ghy Zeebespringers,
Kielen-brekers, Donnen-dwingers;
  Blixems van 't Biscayse velt,
  Brekers van 't Maraens gewelt!
Smits, die staegh met stale banden
Smeet de stijlen van ons Landen
  Vast by een, tot eeuwigh lof,
  En tot schandt van 't Spaense Hof.
Vlaggen-haelders, Specken-stuyters,
Geessels, Roeden der Vrybuyters;
  Gaet soo voort, en doet u best,

Drijft den Spaengjaert uyt zijn nest! —
Ghy hebt ons nu laten blijcken,
'Datje niet meer sult beswijcken,
Ghy hebt ons nu weêr getoont,
Hoe men Hollandt, Zeelandt kroont.
D'Hollandts' en de Zeeuwse Leeuwen
Deden voormaels niet dan geeuwen,
Lagen loomigh uyt-gestreckt:
Tromp heeft haer weêr op-geweckt:
Blauwe boonen, swarte suycker
Gaf hy u, ghy Spaensen Duycker!
Toe-gericht op Trompens wijs;
Signoor barste van de spijs,
Met sijn groote Galioenen,
Met sijn kruyssen en Bourgoenen,
Met sijn Standers van Madriel,
Die de kost niet wel beviel.
Waer bleeft ghy doen? Fy, Duynkerckers!
Hooge stoffers, grootse snerckers,
Die nu anders niet en doet
Als je neemt des Koopmans goet.
Hò! el Rey sal seer Diablen,
Hy sal u, Duynkerckers, sablen,
Om dat ghy den Spaengjaert liet
Alleen sitten in 't verdriet.
Don Francisco de Ferere,
Met sijn maets songh miserere:
't Was een lust al-om te sien,
Hoe den Spaenjaert moeste vlien.
Welkom ghy, geduchte Helden,
Die gebruyckt de Zee als velden,
Daer men houwt en daer men slaet.
Welkom Tromp, met u Zee-maet!
Goeree ruymt sijn drooge zanden,
't Slecht sijn golf, dat ghy soudt landen;
't 's Gravesander spits dat wijst,
Waer men uwe daden prijst;
Vreught kartouw' en klock uit-spreken;
Siet de segen-vlam ontsteken;
En de Jeught, met bly geschal,
Roept victory over-al!

JACOB VAN ZEVECOTE.

Daniël Heins' neef en als hij uit Vlaanderen, maar nog niet als protestant, overgekomen, had zich deze, den 16[en] January 1596 te Gent geboren dichter, reeds vóór zijn herwaartskomen door zijn Latijnsche en Nederlandsche verzen bekend gemaakt, in welke laatste hij eene Gentsche schoone onder den naam van Thaumantis bezong. Daar zij echter een ander minnaar boven hem voortrok, begaf hij zich in het Augustijner klooster in zijn vaderstad, in 't welk hij reeds zijne eerste opleiding genoten had, maar waar hij voor zijn onrustig gemoed op den duur geen kalmte te vinden wist. In zijn 20[e] levensjaar nam hij de wandelstaf ter hand, trok door Frankrijk, Zwitserland, Lombardijen en Toscanen naar Rome, en keerde vervolgens over Siëna en Lyon naar Vlaanderland terug. Hoewel tot professor der Redekunst bij de Augustijnen te Gent en daarna te Brussel benoemd, verliet hij na drie jaar Zuid-Nederland om zich in het Noorden te vestigen. Reeds elf jaar vroeger had hij daartoe van zijn vader verlof gevraagd, ten einde zich te Leiden onder zijn professoralen neef verder te bekwamen; maar was hem dit, waarschijnlijk uit kerkelijke beweegredenen, niet toegestaan. In den echt getreden en tot de hervormde kerk overgegaan, werd hij in 1626 hoogleeraar in de geschiedenis en welsprekendheid te Harderwijk, waar hij zestien jaar later stierf. Zijne bijeenverzamelde *Gedichten* zagen, door de zorg van zijn Vlaamschen landgenoot, Jhr. Ph. Blommaert, in 1840, te Gent en Rotterdam, het licht.

OORLOF-DICHT AEN GENT.

De winter is gedaen,
't Is tijt om voort te gaen,
't Is tijt om te vertrecken;
Vaertwel, soet Vaderlant,
Dat dickwils mijn verstant
Tot schryven pleegt te wecken.

Vaert wel, mijn lieve stat,
Daer ick heb vreugt gehat
Nu tweemael negen jaren;
En denckt niet, dat ick voort
Van u sal sijn gehoort
Yet klagen op mijn snaren.

De Tiberinsche vloet,
Die 't moedig Roomen groet,

Sal voorts my hooren spelen,
Of wert daer mijnen sin
Ontsteken van de min,
Yet van mijn liefste quelen.

Vaert wel, Oostackers velt,
Dat, als ick was gequelt
Met sorgen of met pynen,
Hebt, met uw jeugdig gras,
En altijt groen gewas,
Mijn droefheyt doen verdwynen.

De Nimphen, die ick daer
Wiert menichmael gewaer,
En sal ick niet meer vinden
Of noôn my totten dans,
Of met een bloemen-krans
Mijn jeugdig hair ombinden.

Thaumantis, die gewont
My hielt tot in den gront,
En liet de liefde proeven,
En sal door haer gelaet,
Dat schoon is, maer te quaet,
Mijn hert niet meer bedroeven.

Haer oogen vol fenijn,
Gescheyden van de mijn
Meer dan dry hondert mylen,
En sullen niet meer voên
De sorgen, die my doen
Afnemen alle wylen.

Ick sal haer wreet gemoet,
Lang met mijn pijn gevoet,
Versmaden en verachten;
Ick sal gansch van haer min
Aftrecken mijnen sin,
Afscheyden mijn gedachten.

De soete Gentsche locht,
Die my heeft voortgebrocht,
De waters en de kercken,

De vesten vol genucht,
De velden vol van vrucht,
En sal ick niet meer mercken.

Naer Drongen mette schuyt
Te varen heeft nu uyt,
Rontom de groene weyen,
Daer d'ossen, die het lant
Van Denemarcken sant,
Haer vetten en vermeyen.

Vaert wel! 't is tijt om gaen;
Ick moet de enge baen
Opklemmen van de rotsen,
Die metten steylen kop,
Daer altijt snee legt op,
Den hoogen hemel trotsen.

Daer sal ick sien het lant
Daer noyt de son en brant,
Daer noyt sijn somers dagen,
Dat Bacchus noyt en sag,
Daer geen Pomona mag
Of Ceres vruchten dragen.

Als ick dan voorder ry,
Twee dagen ofte dry,
Ick kom in Lombardyen;
Daer wast den soeten wijn,
Die trotsen kan den Rhijn,
In yemant te verblyen.

Daer sal ick eerstmael sien
Veel onberade liên
In 't groot Milanen leven,
Die, tegen haren danck,
Sijn slaven over lanck,
En onder Spaignen beven.

Een dag en half daer naer,
Werd' ick den Po gewaer,
Voor de Placentsche mueren;
Wil ick wat voorder gaen,

Ick kan sien Parma staen
In tien of ellef ueren.

Is 't dat ick wel dan ga,
Ick sal tot Modena
In eenen dag geraecken:
En 's anderdaegs vóór noen,
Is 't dat ick 't wille doen,
Het vet Boloignen naecken.

Dan volgt den Apennijn,
Daer vrees ick weêrom pijn
Voor mijn vermoeyde voeten:
Maer naer een dag of twee
Sal ick, verlost van wee,
Het schoon Florence groeten.

Tien ueren gaende voort,
Sal ick de oude poort
Van Sena mogen mercken:
Soo veel tijds weêr gegaen,
Sal ick van 't lant sien staen
De leste bollewercken.

Dan reys ick wederom,
Tot dat ick 's avonts kom
Ontrent tien vlaemsche mylen,
Daer is den besten wijn,
Die in het lant kan sijn,
Om sorgen af te vylen.

Dan sal ick in een pleyn,
Door menige fonteyn,
Viterbo sien geprezen:
Maer 's anderdaegs heel laet,
Is 't dat mijn peert wel gaet,
Sal ick te Roomen wezen.

Vaert wel dan, soete stad,
Die my lanck hebt gehat
En opgevoet in lusten;
't Is tijt van u te vliên,
Om Roomen te gaen sien,
Niet eer en mag ick rusten.

REY VAN LEYDSCHE VROUWEN.

(Uit het Belech van Leyden; treurspel.)

Den nacht heeft haren plîcht voldaen:
De kleyn vergulde Goden,
Die lancx des hemels stille baen
De Maen ten danse noden,
Door Phœbi hooft Van glans berooft,
Sijn uyt 't gesicht gevloden.

Den ouden tragen Wagenaer
Bedeckt met swarte kleêren
Den wagen, die hy 't gansche jaer
Moet boven d'aerde keeren,
's Nachts kamenier Verdooft haer vier,
Om haren broeder 't eeren.

De morgen-sonne siende 't quaet
Van Hesperi tyrannen,
Op purper-roode peerden gaet,
Die schaemt' heeft ingespannen,
En toont den vloet Van 't Neêrlants bloet
Aen vrouwen ende mannen.

Den dag ontdeckt de schae en pijn,
Die Leyden heeft geleden,
Van als het helder sonneschijn
Ons gistren was ontreden;
Niet eens mans huys Is vry van kruys,
Het wert al swaer bestreden.

Wy sijn beset aen elcken kant,
Men kan ons niet gerieven;
De duyfkens, die vrou Venus sant
Om Dousa te believen,
In dese pijn Ons boden sijn
En dragers van de brieven.

De menschen door des hongers noot
Ellendelick bezwyken,
En door gebreck van bier en broot,
Naer 't droeve kerckhof wyken;
Niet eenen dag Sich toonen mag
Die niet en telt veel lyken.

De kinders aen haer moeders borst
En vinden niet te suygen,
En vinden niet daer haren dorst
Zich onder kan gebuygen,
En met gevley En met geschrey
Haer droef gebreck betuygen.

Wat wilje, wichten, dat wy doen
Om t'houden u in 't leven?
Wy konnen u niet langer voên,
Wy konnen u niet geven,
Dat ghy begeert Is uytgeteert,
Ons melck is onderbleven;

Den honger heeft het leste sog
Verdroogt en ons ontnomen,
Dat de nature voor u noch
Ded' in ons borsten komen;
Alleen de doot Kan uwen noot
Voleinden en betoomen.

Ach! soete wichten, die mijn hert
Doet daglicx meer bedroeven,
Dan al de pijn en al de smert,
Die Spaignen ons doet proeven;
Och! waer mijn bloet Als melck soo goet,
Gh' en sout niet lang behoeven!

Ick soude met mijn vrome hant
Mijn borst in stucken scheuren,
En perssen bloet uyt 't ingewant
Om u niet te sien treuren.
Ick waer te vreên Naer 't graf te treên,
Mocht u slechts troost gebeuren.

Ghy sout te minsten uyt het voên
De Spaensche wreetheyt leeren,
En niet, gelijck veel sullen doen,
Uw harte tot hem keeren,
Die hem, gevoet Met Neêrlants bloet
Als lants verraders eeren.

Waer 't dat ick wiste, lieve kint,
Dat ghy sout, heên of morgen,

Noch werden der Maranen vrint,
En zynen dienst besorgen,
Met deze hant Sou ick voor 't lant
U dadelick verworgen.

Veel liever sou ick u vermoort
Sien in uw kintsche dagen,
Dan dat ons lant oyt waer gehoort
Uw schellem-stuck beklagen;
't Is een verraêr En moordenaer,
Die 't Spaensche jock kan dragen.

Des Spaignaerts onbermhertig' hant
Souckt alle dinck te schenden,
Men siet er niet dan moort en brant,
Daer zy haer wapens wenden:
Haer rasery En tyranny
Hout ons in des ellenden.

De vrouwen, die voor 't Maren-gat,
Met oorlof van de Heeren,
Getrocken waren uyt de stat,
Sijn naeckt en sonder kleêren
Van dit gespuys Gejaegt naer huys,
Gedwongen weêr te keeren.

De honger is in stat geraeckt,
Die menig hert doet breken;
Veel hebben bier noch broot gesmaeckt
In zeven volle weken:
Men kan de liên Allomme sien
Door groot gebreck besweken.

Die eertijts plachten òf pertrijs
Of schapen-vleys te eten,
Nu geen vermaeckelicker spijs
Dan peerden-darmen weten,
En met dun bier, Een penninck dier,
Of water, wijn vergeten.

Geen hont en is van sterven vry,
Men eet alom de katten,
De honger blust zijn rasery

Met muysen en met ratten;
In desen noot Sijn bier en broot
De aldermeeste schatten.

Wat helpen nu den ryken man
Zijn gelt en al zijn erven?
Als hy geen eten krijgen kan,
Moet hy van honger sterven;
Het waer hem soet Nu al zijn goet
Voor luttel broot te derven.

De borgery, door 's hongers pijn
Berooft van alle krachten,
Kan qualick sterck genoeg nu sijn
Om gae te slaen haer wachten;
Het krancke been Kan qualick leên
De mans tot op de grachten.

Men siet 'er kruypen als een beest
En als een worme vroeten,
Alleen onwinbaer metten geest,
Op handen en op voeten,
Als zy de stat, Moê ende mat,
Gedurich waken moeten.

De doot vervolcht ons even straf
En komt het volck vernielen,
Zy heeft gesonden naer het graf
Meer dan ses duysent sielen:
't Sy jonck, 't sy out, Elck is benout
Voor Charons droeve kielen.

Veel kleyne kinders uytgevast,
Veel ongespeende wichten,
In 's levens dageraet verrast,
Beproeven Clothons schichten:
Noch broot noch wijn In stat en sijn,
Om haer wat te verlichten.

Hoe dickwils heeft een huys getelt
Dry of vier lijken t'samen,
Die van de sieckte ongequelt,
Haer ruste 's avonts namen;

Die onderbracht Op eenen nacht,
Noyt voor den dag en quamen.

Het bedde, dat de avonts laet
Dry levend' heeft ontvangen,
En kan, eer dat de sonne opstaet,
Niet eene dickwils langen:
Den slaep, die noyt En wert verstroyt,
Hout al haer leên bevangen.

Men kan hier dag voor dag gesien
Dat dragers van de lyken,
Begeven van haer swacke kniên,
Daer onder doot beswyken,
En met de geen, Daer zy me treên,
Het selve graf verryken.

De borgers dickwils op de wacht
Haer vrome siel uytgieten,
Of vinden t'huys haer vrou versmacht,
Die zy gesont daer lieten,
Of in den wint Haer têere kint
Den lesten adem schieten.

Hoe menig moeder, die op straet
Haer 't leven voelt ontvlieden,
De kleyne schaepkens niet en laet,
Maer schijnt se noch te bieden
De drooge borst Tot haren dorst,
Of haer mocht troost geschieden.

Hoe menig afgestorven wicht,
Soo yeder kan getuygen,
Noch aen zijn moeders borsten ligt
En schijnt die noch te suygen:
Zy, doot en stijf, Schijnt noch haer lijf
Naer 't kint te willen buygen.

Ik acht, dat niemants tyranny
Soo veel heeft toegenomen,
Ten zy dat hy een Spaignaert sy,
Of van haer bloet gekomen,

Dat zijn droef hert, Beweegt met smert,
Hier niet en soude schromen.

O stat, die in mijn herte staet,
Stat, puyck van alle steden!
Waer is nu al uw out cieraet?
Waer is den glans ontreden,
Daer om te voor Gans Neêrlant door,
Uw hooft wiert aengebeden?

Waer is uw neering altegaêr?
Waer sijn uw draperyen,
Die nu wel drymael hondert jaer
Doen uwen name ryen
Daer vroeg of laet De sonne gaet
Des hemels baen doorsnyen?

Waer is uw kloecke borgery?
Waer sijn uw strijtbaer helden?
Die boven alle slaverny
Haer vrye voeten stelden,
Als uwen naem en groote faem
De Roomsche kinders spelden.

Ghy hebt de Oostenrijcksche macht
Verdreven van uw wallen,
En Montfoort heeft voor niet getracht
Uw vesten t' overvallen,
En Casen-broot, Verjaegt, gedoot,
Mocht op u niet met allen.

Doe hebt gy gans ons lant bevrijt
Van brant en moorderyen,
En selfs den onbeleefden nijt
Uw vroomheyt doen belyen;
Och, dat ghy mocht Van Spaignaerts tocht
Ons wederom bevryen!

Is 't, dat den goeden Hemel wild'
Ons soo geluckig maecken,
Dat ghy ons dient tot eenen schilt
Om 't Spaens gewelt te staecken,

En dat het lant Door uwe hant
Tot vryheyt mach geraecken:

Wy sullen onsen blooten kop
Vercieren met veel blomen,
En setten eenen hoet daer op
Als 't jock is afgenomen,
Tot merck, dat wy Alleen door dy
Tot vryheyt sijn gekomen.

De onverganckelicke faem
En sal u noyt vergeten,
Uw kloeck gemoet en uwen naem
Sal heel de werelt weten,
Ghy sult benomt Sijn en beromt
By d'eeuwige poëten.

Maer, lacen! al mijn hoop is kranck,
Ghy sijt te nau omringelt,
Den Spaignaert hout u veel te lanck
Met soo veel volck becingelt,
De straffe doot En hongersnoot
Te seer uw borgers bingelt.

Doch, lieve voêster! wacht u wel
U onder 't juck te setten,
Moordadig is het Spaensch bevel,
Tyrannig al zijn wetten;
Denkt dat hy penst, Denckt dat hy wenst,
Geheel u te verpletten.

Hy souckt op d'een of d'ander voet
Te wreken zynen tooren;
Hy souckt in uw onnoosel bloet
's Lants vrydom te versmoren;
Eer hy u sloot, Heeft hy uw doot
En uw' verderf gesworen.

Veel beter is 't voor onsen staet
Een vrome doot verwerven,
Dan door des Spaignaerts wreet verraet
Te slaven of te sterven.
Die voor het lant Breekt levens bant,
En sal noyt leven derven.

UIT "DEN REY VAN LEYENAERS."

Gelooft den wanckelbaren wint,
Gelooft een ongestadig kint,
Gelooft Neptuni baren,
Gelooft het ijs, gelooft de maen;
Maer wacht u op de liên te staen,
Die noyt getrou en waren.

Zy hebben uyt haer moeders borst,
Versadende den eersten dorst,
Meyneedigheyt gesogen;
Daerdoor is menig edel lant
Van volck berooft, verwoest, verbrant,
En onder 't jock gebogen.

De sneeu sal sonder kouwe sijn,
Den somer sonder sonne-schijn,
De wolcken sonder dryven,
De hooge duynen sonder sant,
De heete vlamme sonder brant.
Eer Spaensche trou sal blyven.

Die op Maraensche rust betrout,
Al is 't dat namaels hem berout,
En moet zich niet beklagen;
Want die eerst zynen aert kan sien,
En niet en wil zijn boosheyt vliên,
Verdient zijn straf te dragen.

Die voor den wolf ontsluyt zijn poort,
Al wert hy stracx van hem vermoort,
Zijn doot is niet te achten;
Hy bringt zijn selven in 't verdriet
Als hy het wreede beest inliet,
Wat mocht hy min verwachten?

REY VAN LEYDSCHE VRIJSTERS.

Van als den Spaignaert ons benout,
En zijn verwoede beulen hout
Rontom de stat van Leyen,

En heeft noyt son of wanckel maen
Soo vroech ,of laet de locht doorgaen,
Die niet en sag ons schreyen.

Den klaren dag, den stillen nacht,
Die ander menschen druck versacht,
Kan onse droefheyt tuygen:
Het bedde, daer de soete rust
Ons sorgen eertijts heeft geblust,
Moet nu ons tranen suygen.

Ons treurig hooft blijft ongehult,
Geen strick noch gout de vlechten vult
Van ons bekreten hairen:
Al onse vreugden bennen uyt,
Den vyant de genuchten sluyt,
Die ons soo soete waren.

't En is ons niet geoorlooft meer
Te maecken eenen frayen keer
Rontom de groene tuynen,
Of daer den Rhijn zijn klare voet,
Versmacht van 't sant, verliesen moet,
Te Catwijck in de duynen.

Hoe dickwils hebben wy in 't sant,
Of aen de naestgelegen strant,
Met vryers vrijsters t'samen,
Nu in de zee ons lijf bespoelt,
Dan in het duyn gedanst, gewoelt,
Als wy byeen daer quamen.

Hoe dickwils gingen wy op 't velt:
Van geen Maranen noch gequelt,
Om soeten room te eten!
Hoe dickwils hebben wy in 't gras,
Dat by de Maer soo groene was,
Gesprongen en geseten!

Of daer de Zyle met den Rhijn
By Leyderdorp vereenigt sijn,
En korts daer naer weêr scheyen,
Gaen soucken klavers met vier blaên,

En van de blomkens, die daer staen,
Een tuylken toe-bereyen.

Hoe dickwils heeft de schoone Vliet
Gehoort van ons een lustig liet,
Of kruyt sien t'samen binden,
En onder ons genoechelick,
Door eenen vast gevlochten strick,
Een trouwe vryer vinden!

Ons vreugt en blijtschap is gevlucht;
De Doelen sijn al ons genucht;
De boomen, die verheven
Ver boven al de huysen staen,
Die moeten met haer groene blaên
Alleene troost ons geven.

Den Burch, het outste werck van 't lant,
Daer menig fruytboom is geplant,
En mag ons niet vermaecken:
Wat souden wy van 't hoogste sien
Dan rontom stad veel wreede liên,
Die naer het moorden haecken?

De weyen, die met jeuchdig gras
En groen genoechelick gewas,
Haer plachten te vertoogen,
Bedorven door het Spaens gespuys,
Sijn voor ons hert een bitter kruys,
Sijn droefheyt voor ons oogen.

Geluckig, die, van 't Spaens gewelt
En moorderyen ongequelt,
Zijn leven mach voleinden!
Geluckig, die zich houden mag
Daer niemant oyt Maraen en sag
Zijn soete vryheyt schenden!

't Sy dat hy in het Noorden leeft,
Daer noyt de sonne kracht en heeft
Op de bevrosen velden,
Daer 't jaer is éénen dag en nacht,

Daer de Nassousche straet verwacht
De Bataviersche helden.

't Sy dat hy in het Suyen woont,
Daer Phœbus al zijn krachten toont
En doet de menschen branden,
Daer nimmermeer den koelen wint,
Die uyt 't Noort-Oosten eerst begint,
Bevriesen doet de stranden.

't Sy dat hy leeft daer 't eerstmael daegt,
Of daer de sonne slapen jaegt
Haer afgemende peerden;
Daer namaels oock matroos sal gaen,
Om te doen proeven den Maraen
Zijn noyt gekroockte sweerden.

Dat hy te recht zijn leven lanck
De gunstige fortuyn bedanck,
Dat hy hem wacht van klagen,
Is 't dat hy slechts mach wesen vry
Van de Maraensche tyranny
En listige aenslagen.

Ick sou by wolven liever sijn,
Of by een wilt onstuymig swijn,
Of by verwoede slangen,
Dan by het volck dat niet en deugt,
Dat hem alleenelick verheugt
In 't branden en in 't hangen.

Dat, wreeder dan een tigers dier,
Het menschen bloet acht niet een sier,
En hem dan eerst kan temmen,
Als in een jammerlicke vloet
Van uytgestort onnoosel bloet
Haer bitter hert mach swemmen.

Och! God, die ons soo straf beproeft,
Soo nau beset, soo seer bedroeft,
Wanneer sal 't beter wesen?
Wanneer sult ghy de Leytsche stat,

Van honger en ellenden mat,
Vertroosten en genesen?

Staet op, staet op, jalousen God!
Maeckt, dat Ghy niet en wert bespot
Van die u niet en vieren;
Doet den Maraen van Leyen vliên,
Maeckt dat wy hier niet meer en sien
Zijn bloedige banieren!

Ghy sijt alleen ons toeverlaet;
Is 't dat Ghy ons gebet versmaet,
Waer sullen wy ons wenden?
Och, Heere! komt, en laet niet toe
Dat ons den Spaignaert leet aendoe,
En laet uw volck niet schenden!

REIZANG UIT HET "ONTSET VAN LEYEN."

Is 't seker dan? of heeft den nacht,
Op wiecken van goé hoop, gebracht,
Ons aengename dromen?
Die over lang ons sware pijn
Doen altemet wat sachter sijn,
Maer noyt geheel en tomen.

Is 't zeker dan, dat den Maraen
Den vloet niet en can tegen staen?
Sal hy van Leyden vluchten?
Sal dan ons droefheyt en geclach
Verandert werden in gelach,
In blijtschap al ons suchten?

Men seght, dat yemant heeft gesien
Uyt Lammen seer veel lonten vlien,
En geene weêrom comen:
Zy meenen dat den swarten hoop
Nu gans geraeckt is op den loop,
De vlucht heeft aengenomen.

D'een meent dat vast is en gewis,
En d'ander weêr dat leugen is,

De schimpers ons bespotten;
Die bennen in ons droefheyt bly,
Gebruycken nu haer tongen vry,
En schelden ons voor sotten.

Och! soete hope, die ons pijn
Niet en laet overdragelick sijn,
Och, oft gy vast mocht wesen!
't Is jammer dat de vrees altijt
Belette u, waer dat ghy sijt,
De menschen te genesen.

Ghy hebt gecregen, so ick meen,
Een moeder met fortuyn gemeen,
Een vader oock becomen;
Die hebben u voor vastigheyt
Gegeven wispeltuerigheyt
En alle trouw benomen.

Waer 't dat ick eenen schilder waer,
Ick sou u, so men doet aen haer,
De oogen oock toebinden:
En setten uwen lichten voet
Op eenen bol, die onverhoet
Draeyt om met alle winden.

Ick soude schildren aen uw sy
Chameleon, een dier als ghy,
Stantvastigh noyt bevonden;
Gelijck ghy stroyt nu dat, nu dit,
Soo wert dat gelu, swert, en wit,
Verandert alle stonden.

Daer soude staen aen d'andre hant,
Een hont van 't Indiaensche lant,
Naeckt, sonder hair geboren,
Die 's winters wit en 's somers swert,
Geduriglick verandert wert,
En noyt en is als voren.

Soo souden altemael de liên
Uyt de nature connen sien
Van alle bey de dieren,

Dat hy van sinnen is berooft,
Die al te vastelick gelooft
Uw wanckele manieren.

Hoe menigmael hebt ghy met vreught
Ons droef benaut gemoet verheught,
Ons vreese commen breken,
Doch eer de sonne slapen ginck,
Hebt ghy verandert alle dinck,
Sijt schandich afgeweken.

Geluckig, die vercregen heeft
Dat hy om u niet meer en geeft,
Die, boven u geseten,
Spot met de vrees, spot met de hoop,
Spot met Fortunens blinden loop,
Die noyt en is bekreten.

Och! of 't eens mocht gebeuren my
Dat ick op 't velt mocht wonen vry,
Ick waer met mijn te vreden:
Ick sou verachten pracht en goet,
Dat ons in sorgen leven doet,
En 't woelen van de steden.

Ick sou des winters, door de snee
Een haesken jagen of een ree,
Of t'huys wat aerdichs lesen:
En somers sou de nachtegael
Mijn hert vermaken met zijn tael,
Mijn trouw geselschap wesen.

By Tytir, mynen naesten buer,
Sou ick dan altemet een uyr
Met soeten klap verslijten.
Ick en sou nimmer daer verstaen
Yet van den bloedigen Maraen,
Of dat ons dede kryten.

Maer, lacen! als ick wel aenmerck,
Dat wy hier sijn beset soo sterck
Van die verwoede menschen;
Soo voel ick, dat mijn bange hert

Van vreese overwonnen wert,
En breeckt mijn ydel wenschen.

Wy sijn berooft van broot, van kracht;
Men siet, de uytgeteirde wacht
En can niet veel uytrechten.
Och! dat den grooten God nu quam,
Baldeus al zijn hoop benam,
En voor ons wilde vechten!

Och! dat wy wierden weêr ontset,
En dat wy mochten onbelet,
Als eerst in vryheyt leven!
Och, dat den bloedigen Maraen,
Die ons heeft sooveel quaet gedaen,
Wiert uyt het lant gedreven!

Ghy, God! ghy connet doen alleen,
Ghy cont ons clachten en geween,
Is 't dat ghy wilt, wel stelpen;
Ghy cont des vyants hoogen moet
Doen buygen onder uwen voet,
En ons uyt swaerheyt helpen.

Treet in Uw oordeel, straft hem, God!
Die met U heeft soo lang gespot,
Uw volck vermoort, verraden;
Toont dat hy eenen Rechter heeft,
Die yeder loon naer wercken geeft,
En straft voor zijn misdaden.

Ick weet, dat soo geschieden sal;
De boose sullen in den val
Vergaen die z' ons bereyden;
Ick voele dat mijn herte segt
Dat God, die voor zijn kinders vecht,
Oock sal ontsetten Leyden.

Vlucht toch, Marane! vlucht toch snel,
Eer dat de vloet door Gods bevel
Den wech u heeft genomen:
Is dat Boysot u comt aen boort,

Ghy sult stracx werden al vermoort
Of aen een galge comen.

Vlucht ghy oock, Glippers, die de stat
Soo geern' hadt onder 't jock gehat
Met dreygen en met liegen:
Die socht, met brieven vol fenijn,
Gelijck de Spaensche woorden zijn,
De borgers te bedriegen.

Loopt, schimpers! naer den toren nu;
Daer ghy ons sont, daer sent men u,
Gaet, siet den Spaignaert loopen:
Al zijt ghy dan van klemmen moê,
Loopt recht weêr naer den Lombaert toe,
Laet weêr u tong daer knoopen.

Ick weet, ick voel 't, God staet ons by;
Hy wil weêr Leyden hebben vry
Van vremde heerschappyen;
Ick hoop, dat hy voort den Tyran
Rechtvaerdelick sal tasten an,
En heel het lant bevryen.

SINNEBEELDEN.

De aengebedene fortuin.

Nu lestmael daer ick quam, was eenen man geseten
Mistroostig, heel ontstelt, en t' eenemael bekreten;
Ick vraegde wat hy had: hy seyde dat zijn broêr
Nu rijck en edel was, en hy bleef eenen boer.
Wel, Hennen! wat sal 't zijn? wilt ghy ook sijn verheven?
Ghy moet u eerst tot deugd en wetenschap begeven:
De gunstige Fortuyn en volgt niet dan met pijn,
Wat helpt een luy gebet? zy wil gedwongen sijn.

Eene slekke.

Ons Claysje meent, dat Joos moet yet besonders wesen;
En waer hy ergens komt, hy wert van hem gepresen,
Om dat hy, rijck van goet, heeft syde kleêren an;
Maer, Claysje! weet ghy wel dat Joos niet veel en kan?

De slecke, die ghy siet met hoornen haer vertoogen
Uyt haer geschildert huys, schijnt yet voor 's menschen oogen;
Maer werpt wat sout daer op, zy sal in slijm vergaen.
De wijsheyt geeft alleen, wie groot is, te verstaen.

Een man de kan met water willende vollen, giet te spoedig; het volt de kan niet, maer loopt ter zyden weg.

Die in een nauwe flesch wilt wijn of water schencken,
Moet door den engen hals dat soetjens laten sencken;
Die veel te haestig is en niet wel gae en slaet,
Giet luttel in de flesch, stort meestendeel op straet.
Loys begaf hem lest tot veel verscheyden saken,
En dacht op eenen dag sich gansch geleert te maken;
Hy leerde t'samen Walsch, Griecx en Latijn, maer siet:
Van alles wist hy wat, van 't heel en wist hy niet.

Verkens in een eekwoud eikels etende.

De akers, soo men segt, in 's werelts eerste jaren,
De liefelickste spijs voor alle menschen waren;
Nu isset verckens kost, die haer daer met versaên,
En selve gruys en broot voor akers laten staen.
De menschen sijn alsoo, die vliên de goê manieren
Om dat zy nieuwe sijn, en anders niet en vieren
Dan dat naer outheyt rieckt, met schimmel is besmet.
Wel: laet se verckens sijn, ick volg de nieuwe wet.

Een schaepherder met zijne kudde op het hoogste des bergs.

Die in het Switserlant zijn geyten ofte schapen
Leydt op een hoogen berg, om haren kost te rapen,
Al valt den wegh hem swaer, als hy moet klemmen op,
Hy rust hem met gemack, gekomen op den top.
't En is geen kleyne moeyt, de dagen en de nachten,
De boecken te doorsien, naer wetenschap te trachten;
Maer die tot op den kop van Phœbi berg geraeckt,
Een zonderlinge vreught, een groote ruste smaeckt.

JAN JANSZ. STARTER.

Hoewel in 1594 te Londen geboren, en eerst als twaalf of dertienjarige knaap in 1607, naar 't schijnt, met andere onstaatskerkelijke verwanten, den gewetensdwang van den Engelschen koning Jacob I ontvlucht en naar Amsterdam gekomen, leerde deze zangerige liedjensdichter de taal van zijn tweede vaderland zoo vaardig en gelukkig hanteeren, dat zijn "wonderbare geest" sedert te recht onder Nederlands geliefdste dichtvernuften geteld werd. In 1612 werd hij lid der kamer *in liefde bloeyende*, maar verliet reeds na twee jaar 's lands aankomende hoofdstad, om te Leeuwarden in 't huwelijk te treden en zich als boekverkooper te vestigen. Ongelukkig bleek hij als huisvader even onordelijk, als dichterlijk van zin, en had buitendien met de bekrompenheid der Leeuwarder pilaarbijters te kampen. De in 1617 door hem opgerichte Rederijkerskamer werd, op hun deerniswaarden aandrang, door de stedelijke overheid, in Jan. 1619, in haar werkzaamheid gestuit, en den armen "Rhetorizijns het ageeren voortaan opgezegd." Waarschijnlijk droeg er dit niet weinig toe bij, hem de Friesche hoofdstad onaangenaam te maken; hij verliet haar in Mei 1620 metterwoon, om zich in het naburige Franeker, als boekverkooper en student in de rechten neêr te zetten. Ook daar liep het hem echter in zijn omstandigheden niet meê, en werd er, nog geen twee jaar later, zijn gansche inboedel voor schuld verkocht. Hij zelf had het hooggeleerde stedeken toen reeds verlaten, om te Amsterdam den eersten druk van zijn Frieschen Lusthof te beheeren, en zijn treurspel Dareide in Costers Akademie te laten opvoeren. In de opdracht van dat stuk aan zijn vriend Graswinkel beklaagde hij zich deerlijk over al "de moeyelijcke onlusten," waarin hij "leefde en zweefde." Deze zouden er echter niet op verbeteren, en vinden wij hem drie jaar later als soldaat onder de Mansfeldsche troepen. In die hoedanigheid berijmde hij, in 1626, 's Graven *Heldendaden* in een zoogenaamden *Voorlooper*, en gaf sedert niet meer van zijn aanwezen blijk. Zijn *Lusthof*, voor welken hij een Friesch octrooi had verworven, beleefde van 1621 tot 1627 nog vier drukken; een zesde, waarin ook zijn overige verzen en dichtwerken, met uitsluiting van zijn beide Treurspelen en het na Bredero's dood voltooide Pastoraal van Angniet (zie boven bl. 114), zijn opgenomen, zag in 1864, *t' Utrecht voor L. E. Bosch en Zn.*, boekdrukkers, in sierlijke uitgaaf het licht, die echter sedert in eigendom aan den uitgever Schadd te Amsterdam overging.

GEZELSCHAPSLIEDJEN.

Jeughdige Nimphen, die t' boerten bemint,
Vrolike herten! hoe mach het doch komen,

Datmen, in plaetse van 't singen, begint
Stil, en hoe langer hoe meerder te droomen?
Is de genuchte dan so besnoeyd,
En uyt u ieughdige harten geroeyd,
Dat die niet weder en bloeyd?

De tijd sal u vallen soo veel te lanck!
Laet ons wat lacchen, wat mallen, wat deunen,
Singhen en springen, ja, maecken een klangk,
Datter de kamer begint van te dreunen;
Hey! wie weet wanneer het ghebeurt,
Datmen 't geselschap dus t' samen bespeurt!
Waer toe dan nu ghetreurd?

D'ouderdom komt ons doch op de hand,
En ons ontslippen de ieughdige jaren,
't Wellick de vreughden dan stelt aen een kant,
Voorts soo beginnen wy dan te bedaren.
Dus wilt doch, in u luchtige ieughd,
Niet laten te bruycken, in eeren en deughd,
De blye bequame geneughd.

Sult ghy dan niet beginnen een reys?
Waer na begeert ghy doch langer te beyen?
Naeste gebuurtje! voldoet ghy mijn eys:
Heft op een Liedjen, men sal u geleyen.
Zijt ghy beschaemd? ey, houd doch u k'leur;
Meught ghy wat wachten, ick sing u wel veur;
Soo niet, ick geef u de keur.

MINNE-KLACHT.

Het glas van mijn geneughd
Is afgeloopen;
Ick wil niet meer na vreughd
Noch blijdschap hopen.
Nu ick mijn liefstens gonst niet kan verwerven,
Wil ick niet springen meer,
Noch vrolick singen weêr,
Maer droevigh sterven.

O, Hemelen! betreckt
U blauwe zalen,
Met wolcken droef bedeckt
Haer blyde 'stralen:
Stort al u stromen uyt, helpt mijn beschreyen
Mijn ongeluck en rouw,
Midts ick van mijn Juffrouw,
Bedroefd, moet scheyen.

O, soete Phyllida!
Born van mijn suchten!
U volght geen vyand na,
Waer toe dan t' vluchten?
Merckt wien ghy schuwt, en quelt met duysend smarten:
't Is Tyter die u dient,
't Is Tyter die u mient,
En mint van harten.

't Is hy die op u boud
Sijns levens ruste:
't Is Tyter die u houd
Voor al sijn luste,
't Is Tyter dien ghy kont alleen vermaken,
't Is Tyter die u vrijt,
't Is Tyter die u vlijt
In alle saken.

Dus, Philida, mijn schoon!
Vervormt u sinnen,
Gunt Tyter Tyter's loon,
Dat 's wederminne:
Maeckt Tyter (dien 't soo bang is) doch niet banger;
Maer Tyter eens verblijdt!
Lijdt niet, dat Tyter lijdt
U strafheyd langer!

DRINCK-LIEDEKEN.

Datmen eens van drincken spraeck,
Sou dat sijn soo vreemden saeck?
Ick denck wel neen, of 't soo gevil,
Want al de glasen staen hier stil.

Wel, dit neem ick er eerst by op,
Ha! dat edele klare sop,
Wist ick wie my bescheyd doen wou,
Soo wist ick wien ick het brengen sou.

Dit sijn de tranen die Bacchus schreyt,
Als hy (door het parssen) scheydt
Van de druyf, sijn bolle moêr,
Die in vaten herwaerts voer.

Als dese traen leyt daer sy hoort,
Soo brengtse vreemde kluchten voort:
Den een die praet, den ander springht,
De derde soete deuntjes singht.

Men sal noch t'avond een van driên
(Acht ick) van my sien geschiên;
Dus, wysheyd! duyckt, ick ben u moê,
Adieu! tot morgen ochtend toe.

Wy willen doch t'avond, by de Wijn,
Onbeveynsd en vrolick sijn;
Wie weet, of wy weêr in een jaer
Dus vergaren by malkaêr.

Buurman, weet ghy wat dit beduydt?
Maer, dit geldt u, schoontjes uyt!
Ey, setter u kleyne vinger aen,
En siet eens wat ick heb gelaên.

Ruymt wat op, mijn huysgesin!
Daer med' komter een Fransman in;
Ho, ho! hy leyt al in mijn huyd,
Dies de klock van vreughde luydt.

Datmen het nu soo vol weêr schonk,
Als het was eer ick het dronck,
Waer nodigh: want mijn med' gesel,
Sou 't hem anders belgen wel.

O, het is geen nobele geest,
Die voor sulcken roemer vreest;

Ons Ouders over honderd jaar
Maeckten sulcken guit wel klaer.

Dus, Buurman! tast het vrolyck aen,
Doet gelijck ick heb gedaen,
Hiet het glaesjen wellekom,
Drinckt het leêgh en keert het om.

HARDER-LIEDT.

Cluchtige, tuchtige Harderin!
Toertige, boertige, vrolicke Maeghd!
Seght, hoe lang sult ghy noch voor my de min
Veynsen, die ghy in 't harte draeght?
Of ghy u quaet Op mijn gelaet,
'k Weet dat ghy mijn nochtans bemint;
Want het betoont My, al watter woont
In u Valley, dat ghy mijn besint:

Als mijn u hondtje, dat plat-beckje, siet,
't Wiggelt, het waggelt, het wispelt zijn staert,
't Hippelt van vreughden, het strax na mijn schiet,
't Weet nau wanneer het sich selven bedaert;
't Steeckt louter op Sijn geestige kop,
Sonder dat ick 't aenroer of hou,
En 't siet my an, Niet anders dan
Of het met vlijt my seggen wou:

"Meent ghy, dat Silvia quaed van u peynst?
O neen, haer hartje dat brand als een vyer:
Maer dat sy haer nu dus voor u veynst,
Doetse quansuys om de manier.
Dit sijn de reên: Een Maeghd wil gebeên
Wesen, en lang van haer Harder gevrijd:
Maer weet gewis, Hoe schuw s' oock is,
Dat ghy haer seer behaeghlijck sijt."

"Och, kon ick spreken! of konde ghy maer
't Waggelen van mijn startje verstaen!
Wat soud' ick u verhalen van haer
Gluurtjes en suchtjes, die naer u gaen!

Titer! ick sou Strax al u rou
Wenden in soete vrolickheid,
Wist ghy het geen, Dat sy, alleen,
Dickwils met tranen in d' oogen seyt."

"Titer is (seytse) mijn hooghste vermaeck,
Titer is al mijns levens vreughd,
Titer bemin ick, ick slaep of ick waeck,
Altijd gedenck ick aen Titertjes deughd.
Titertje, vriend! Die mijn dus dient!
Ach! wat is 't my een groote smart,
Dat ick mijn veyns Aêrs als ick peyns!
Want ick bemin u in mijn hart."

"Silvia! waerom schept ghy dan geneught,
In u en mijn te quellen beyd?
Keert doch, en doet wat ghy wesen meught,
Soo sal in blijdschap verkeeren ons leyd;
Soo sullen wy Dan, zy aen zy,
Leven in alle soete lust.
Nu, seght eens ja, Mijn Silvia!
Daer op wordt ghy van Titer gekust.

MINNE-LIED.

Doen ick was in 't bloeyen van mijn tijd, in 't groeyen van mijn jaren,
In 't groenst, in 't soetst, in 't sotst, in 't boertighst van mijn jeught,
Docht ick noyt mijn selven met een Vrou of Vrousgelijck te paren,
Maer te leven vry, onghebonden in de vreught:
Och, ick wurp 't soo veer,
En docht altijd weêr:
Die een Vrou heeft, heeft in 't gemeen een Heer!

Al 't geloop, 't gevry, 't gevley, gesoen, dat andre Vryers deden,
't Schilwacht staen by nacht voor des Dochters dove poort,
Dochten my uytdruckelijck te zijn de grootste sottigheden,
Diemen oyt ghesien had, of immer van ghehoord.

D' ed'le vryigheyd,
Heb ick vaeck gheseyd,
Gaet veer boven de gonste van de meyd.

Hoe vercierd, hoe prachtigh op-gepronckt, met stricken, kanten,
koorden,
D'alderschoonste Maeght was, ick achten 't niet een hayr;
Ick en vond noyt Juffrou, die soo schoon was datse my bekoorde,
Tot de alderminste min door haer ghebaer;
Want ik docht altijd:
Hy is geck die vrijd,
En sijn tijd met die groenigheyd verslijt.

Maer helaes! 't is wel met mijn verkeerd! een blixem uyt de
ooghen
Van een nimmer-hoogh-ghenoegh-gepresen Maeght,
Is onlanghs op mijn ijs-koude borst met sulcken brand ghe-
vloghen,
Dat my niets ter wereld nu als haer ghesicht behaeght.
Nu en doen ick niet,
Als bedencken yet,
Waer door ick doch haer weder-min gheniet.

Even als de Persianen sterck de gulde Son aenbaden,
Bid ick aen de glans van haer hemelsche ghesicht;
Want haer deught, haer eerbaerheyt, haer gheest, haer aer-
dighe sieraden,
Hebben alder-eerst dese brand in my ghesticht.
Ach! haer kloeck beleyd,
Haer groot-achtbaerheyd,
Is een Hemel vol alle lieflijckheyd.

Dus, Goddin! soo veer ghy eenighsins wilt hooren nae mijn
klaghen,
Sal mijn lijf en ziel met blijdschap zijn vervult,
En ghelooft, dat noyt des werelds rond heeft trouwer vriend
ghedragen,
Als ghy my, in alles wat ghy wenscht, bevinden sult.
Daerom, Lief! gund my,
Dat ick vrolijck vry,
En my naer u wil ghewilligh vly.

MENNISTE-VRYAGIE.

Ick vrijden op een tijd een soet Menniste Susje,
Die ick seer hoffelijk quam groeten met een kusje;
Maer, wat ick deed was wind, sy sey: "by jae en neen,
Dit vrijen krenckt mijn eer, ick bidje, gaet doch heen!
't Is onse Susters niet geoorloft, te verkeeren
Als by het fijnste volck, by broeders inden Heere."
Ick klaeghde van mijn brand, ick karmde van mijn smart
Ick swoer: haer liefde was gemetseld in mijn hart
Maer wat ick deed of niet, ik kon haer niet bewegen.
Ick sprack nauw, of sy wist daer een Schriftuer-plaets tegen,
En daer meê dreef sy my ghelijck de wind de pluym,
Want ick wist daer niet af; sy kond 't al op haer duym:
S' had Moses in haer hoofd, s' had David opgegeten,
S' had in haer breyn geboud een klooster voor Propheten,
En al d' Apostelen die woonden in haer lijf.
Ick docht: "Sint Felten speelt met dit geleerde Wijf."
Zy sagh niet aen my, of het scheen haer te mishaghen,
Dan was mijn hayr te lang, dan al te wild mijn kragen,
Ponjetten al te weyts, het stijfsel al te blaeuw,
Dan was mijn broeck te wijd, dan 't wambas al te naeuw,
Elck kousse-band te langh, 'k had roosen op mijn schoenen,
In 't kort, sy maeckten sond, so werltschen man te soenen.
"Wel, goeden avond dan, Juffrou!" seyd ick; en sy;
"Gaet in des Heeren naem, Sijn wijsheyd blijf u by!" —
'T En was niet langh daer na, ick quam weer by haer treden,
Veranderd beyd in spraeck, in wesen en in kleden:
Mijn mantel was gantsch slecht en swart, mijn hayr gekort,
Mijn wit-gesteven kraegh soo plat gelijck een bort,
Op al mijn kleêren sat niet een uytwendigh koordje,
En daer quam uyt mijn mond niet een onheblijck woordje:
"Vrede zy desen huyse!" seyd ick, en ick sagh
Gelijk Sint Steven deed, doen d'Hemel open lagh,
't Wit van mijn oogh om hoog; ick noemd' haer niet als Suster;
Doe stelden sy (soo 't scheen) haer hartje wat geruster.
Ick las haer altemets een schoon Capittel voor,
En lelden haer niet als van Gods-dienst aen het oor;
Dus kroop ick in haer gonst, sy toonden haer wat blyer,
En ick wierd metter tijdt wat stouter en wat vryer.
Eens nam icks' inden arm, en sey: "ick wil het doen
By jae en neen!" en gaf haer op sen Fries een soen:
Doen bloosde sy quansuys, en sey: "ey laet dat wesen,

Men moet het klappen van lang-tonghde menschen vresen!"
Ick swoer haer, dat ick wel soo heymlijck en secreet
Was als de nacht, en sey: "voorseker, datje 't weet,
Ick wil de kaers uyt doen!" "o, sweert niet, seyse; trouwen
Doet uyt de kaers, op dat ghy uwen eedt mooght houwen."
Doen knoffeld' ick rondom in 't duyster, totter tijd
Dat ick een bedde vond; ick nam haer aen mijn zijd,
En zey: "voorwaer, mijn Lief! hier willen wy, met lusten
En vrolycke geneught, van avond t'samen rusten."
"Sweert ghy, voorwaer, seyd sy, daer ick u soo vermaen?
O broeder! had ghy niet dien swaren eed ghedaen,
Ick had om al de werld niet by u willen komen,
Maer uwe stoutheyd u ten quaetsten afghenomen."
"Soo komt ghy dan?" seyd ick. "Jae, seyse, al is 't my leedt;
Ick kom, omdat ghy niet soud breken uwen eedt."

NIEU LIEDEKEN TOT LOF VAN VRIESLANDT.

O Vriesland, so vol Deugden, als ick een Landschap weet,
Vercierd met duysend Vreugden! u bodem is bekleed
Met Korenrijcke Velden, u Steden sijn voorsien
Met Wallen en met Helden, die wijslijck u gebiên.
O Friesche Aerd! recht Edel Landt,
Die door het swaerd de Vryheyd want.

U wel beboude landen zijn rijckelijck vercierd
Met vruchten veelderhande, en gras voor u ghediert,
Het welck den Heer laet groeyen, soo vruchtbaerlijck, dat elck
Sou segghen, daer te vloeyen Kaes, Butter, Honigh, Melck.
O Friesche Aerd! recht edel Land,
Die met het swaerd u vryheyd want.

Ghy siet u land bolwercken met steden, schanssen sterck;
Van dorpen, torens, kercken, ick uws ghelijck niet merck;
In u roem-waerde wetten, ghy van gheen reden wijckt,
Iae, als men 't recht sal setten, Athenen ghy ghelijckt.
O Friesche Aerd! enz.

U grensen, die besluyten de dijcken hoogh en vast,
Waerop de zee moet stuyten; gheen Coningh u belast;
O Princelijcke rijcken, gheleghen in het Noord,
Wie heeft van uws ghelijcke zijn leven oyt ghehoord?
O Friesche Aerd! enz.

D'inwoonders, heus van zeden, geneygd tot eer en deugd,
Die hebben inde vreden en stilheyd haer gheneughd,
Den armen goedertieren, barmhertigh, mild, soo dat
Gheen Eeuw heeft in manieren oyt uws ghelijck ghehad.
O Friesche Aerd! enz.

U Adel, soo manhaftigh als oyt de Wereld droegh,
Bewoont het land eendrachtigh, en send oock wonder vroegh
Haer kinderen ten strijde, die, met gheweer in d'hand,
Te sterven niet en mijden tot dienst van 't Vaderland.
O Friesche Aerd! enz.

Noyt schoonder Vrouwspersonen de blonde Son bescheen,
Als in 't vry Friesland wonen, soo wel gesteld van leên,
Soo rijck van eerbaerheden, soo kuysch, soo soet van aerd,
Soo vriendelyck van reden, soo statigh noch bedaerd.
O Friesche Aerd! enz.

Rijck van geleerde mannen, de Dienaers van Gods Woord,
Eendrachtigh t' samen spannen, en brengen vruchten voord,
Die tot geen twisten strecken, maer tot de saligheyd,
En om elck te verwecken tot ware' Eendrachtigheid;
O Friesche Aerd! enz.

Wie kan u lof verkleynen? de Friesen in één strijd,
Verwonnen de Romeynen, in Keyser Karels tijd ;
Iae, sy bestormden Romen, en namen 't in, dat 's meer;
Dies hebben sy bekomen de gulde Vryheyd weêr.
O Friesche Aerd! enz.

Door haer manhaftigheden de Keyser Carel braef
Hun Vryheid, en oock mede sijn halve wapen gaef,
Te voeren in haer schilden, met Privilegië, van
Te leven soo sy wilden, en soo 't hun best stond an.
O Friesche Aerd! enz.

O Friesland! wilt beschutten u Vryheyd tot de dood,
Laet niemand u onnutten u Privilegiën groot,
Wilt u als mannen weeren, blijft stadigh by 't Gebodt
Van u wel-wyse Heeren, maer boven al van Godt!
O Friesche Aerd! recht edel Land,
Die met het swaerd u vryheyd want.

PRINCELIED.

Vive le Prince d' Orange!
Viv' ons Bescherm-Heer tegen Spange.
Vive ons Vryheyds vaste Borgh.
Vive de Baeck daer wy na zeylen.
Vive de Loots-man van ons peylen
Vive ons alderhooghste Sorgh!

Vive den Oorsprong van ons blyheyd.
Vive d'Handhaver van ons Vryheyd.
Vive die schrijft: "Je Maintiendray."
Vive die onse saeck houd staende.
Vive die onse weeld houd gaende.
Vive dat groene Pluym-geway!

Vive de Vorste van Nassouwen.
Vive den Held daer wy op bouwen.
Vive naest God ons Toeverlaet.
Vive den Geessel der Vyanden.
Vive den Troost der Nederlanden.
Vive den Stuurman van ons Staet!

Vive ons Roem in kloecke Daden.
Vive ons Sorgh in wyse Raden.
Vive de Waker voor ons Rust.
Vive ons Hoop in bange tijden.
Vive de Leydsman van ons strijden.
Vive de Vinder van ons lust!

Vive de Spiegel aller deughden,
Vive de Schild van onse Vreughden.
Vive daer elck voor sterven sou.
Vive de Veld-Heer inde Velden.
Vive, o Roem van alle Helden,
Vive Maurice de Nassou!

PRINCEN-DRINCKLIED:

Koningh van Bohemen.

Vive le Roy de Bohemen
Met sijn Elisabeth,
Die nimmer wou vervremen
Van God noch Godes Wet;
Godt sal Sijn macht doen blijken,
Ter eeren van Sijn Naem,
En helpen in hun Rijcken
Haer beyde weêr te saem!

Prins van orange.

Vive le Prince d'Orange,
De Vorst in onse Staet,
De vyand van Hispange,
Wiens gesondheyd nu omgaet;
Den Hemel wil hem geven
Geluck in sijn beleyd,
Een langh, voorspoedigh leven,
Tot onse vrolijckheyd!

Prins Hendrick.

Vive le Prince Hendrico!
Tot wraeck van 's Vaders moort,
Hispangiëns Enemigo,
Voert hem sijn yver voort;
Laet hem, tot Hollands eere!
(Als een recht Hollandsch kind)
Gantsch Neêrlands lof vermeeren,
Want deught in 't end verwint.

Graef Ernst.

Vive le Conte Ernestis!
Graef Jan's manhafte Zoon,
Die van die stam de lest is,
Doch van die krans de croon;
Die sijn manhafte daden,
Tot voorspoed van ons staet,
Tot 's vyands schand en schaden,
Soo Ernstigh blijcken laet.

d'Hertogh van Brunswijck.

Vive den Held Vorst Christiaen!
Sijn moed, sijn bloed is warm,
Hy wil revengië halen gaen
Van sijn verloren arm:
Laet hem geluckigh strijden
Voor God und Coningin:
Sijn lof, tot allen tijden,
Vermeeren nae sijn sin!

Graaf van Mansfeld.

Vive le Cont de Mansfeld!
Die wijdvermaerden Held,
Die sijn volck in geen Schans stelt
Noch Stad, maer 't vlacke veld;
Laet hem, tot druck van Spaengiën,
Tot vreught van Frederijck,
Tot vryheyd van Almangiën,
Hem helpen in sijn rijck!

Les bons Esprits.

Vive geswinde Geesten!
Tot ondergangh en spijt
Van breyne-loose beesten,
En yder die benijdt:
Dat haer geluck mach groeyen
Tot steyg'ring van haer vreught;
Laet hare voorspoed bloeyen,
Beyd' in geneught en deught!

SOLDATEN-MINNE- EN DRINCK-LIED.

Bese los manos, mijn soete schelmtje!
Mijn lieve Liefken, *como la va?*
Het is nu tijd dat ick mijn helmtje,
Mijn kruyd, mijn lood weêr halen ga.
Alarm, alarm! tsa, Boeren, tsa!
De kans is nu eens weêr verkeerd,
Bevamos Vino, laet druck verdwyne,
Los Espagnoles zijn weêr begeerd.

Italianen.

O bella figlia, amor mia!
Mijn hoop, mijn troost, mijn Koningin!
Wilt u met mijn, u Lief! verblyen;
A poco, poco, recht naer mijn sin,
Neemt nu de krijgh weêr een begin.
Beviamo bene koele vocht,
Laet ons bedryven, by Boere wyven,
De oude Italiaensche nocht.

Françoisen.

Tire le Vin! tsa, spoelt de glasen!
Faictes grande chere, laet droefheyd staen;
En laet ons roepen, tieren, rasen:
Vive la guerre, de krijgh gaet aen!
Tsa, lustigh, tsa! laet 't glas omgaen,
Ick moet nu pooyen; want ick sal weér
De Boeren plagen; 't kan nu niet dragen,
Of ick een daeldertje meer verteer.

Engelschen.

Ey, ghy o *Nobel English Souldiers*,
Die garen siet een *pretty wench;*
O Gentelman! wiens stercke schouders.
Het Nederland dient voor een *trench.*
Set nou your sweethart uppon a bench,
And kiss her, kiss her vry, dagh en nacht;
Laet nu jou pijcken niet slaplijck wijcken,
Want de krijgh is op de jacht.

Hoogduytsche.

Meyn liebste Schätseleyn, last ons nich trauren,
Dan der Krieg fangt wieder ohn,
Hael mich ter Teubel, die loose Bauren
Wil ich ytsunder fexieren thun,
Bis ich bekom eyn guten lohn,
Dan die Fried hat yts ein loch;
Nun last ons laufen, fressen und sauffen,
Die Bauren mussens betzalen doch!

Nederlanders.

Ghy, Nederlandsche Bootsgesellen,
Geboren krijghs-luy te zee, te land!
Wilt u met ploegen niet langer quellen,
Maer neemt de wapenen by der hand;
Het uyr der krijghs is inde brand,
Dies raed ick, dat ghy lustigh laet
De Spaensche boelen u handen voelen,
En weert het heymelijck verraed.

Friesen.

Mijn leave Bauckje, mijn swiete Famke!
Het bruyt ons 't jylt, as 'ick 't fersin?
Het Deale! gabbe, barstu dus jamke?
Is dy de holle heel op de rin?
Ja, Bauckje liæf! ick sis, ick bin
So bly, dat ick korts riucht opsprong;
Het tusin kroone! de krieg gaet oone,
Dat meçket dat içk van freughde siong.

Latinisten.

Vos studiosi genaemt *Studenten*,
Die al u geld vast hebt verteerd
Met danssen, springen, met batementen,
En niet een kruym daer voor geleerd;
Qui per plateas des naçhts *grasseert*,
Verkoopt u boeçken, koopt goed geweer,
En wilt, met d'andre, nae 't oorlogh wandren,
De boeren quellen van boven neêr.

CONSTANTIJN HUYGENS.

Dit pittige Haagsche dichtvernuft werd den 4en Sept. 1596 geboren en van zijne vroegste jeugd af in allerlei talen, kunst en wetenschap geoefend. Met zijn broeder Maurits ving hij in 1613, onder zijn oom, den raadsheer Zuërius, de studie van 't Romeinsche recht aan, en trok drie jaar later met dien broeder naar Leiden ter hoogeschool, om er zijne studiën te voltooyen. In 1618 ging hij met den Engelschen gezant Carleton naar Engeland, en vergezelde, na zijn terugkomst, in April 1619 den heer Aersens van Sommelsdijk op zijn gezantschapsreis naar Veneciën. "Gezond en wel" (gelijk zijn vader 't dankbaar aanteekende) teruggekeerd, aanvaardde hij in 1621 een tweede tocht naar Engeland, waar hij ditmaal tot in 1623 verbleef, en van waar hij in dien tijd verschillende verzen aan zijne Hollandsche vrienden en bekenden richtte. In den Haag teruggekomen, verloor hij er den 7en Febr. 1624 zijn vader door den dood, en gaf in 't volgende jaar zijn eersten dichtbundel onder den titel van *Otia of Ledige uren* in het licht, in welken hij zijn tot dusver uitgegeven losse verzen met eenige onuitgegeven bijeenbracht. In April 1627 met de rijkbegaafde Amsterdamsche schoone, Suzanna van Baerle, gehuwd, die hem vier zonen — daaronder den beroemden Christiaan — en ééne dochter schonk, moest hij echter reeds in 't voorjaar van 1637 zijn innig geliefde gade derven, en wijdde haar in zijn halverwegen afgebroken *Dagwerck* een gedenkschrift zijner en harer waardig. Aan den wansmaak zijner dagen had hij een jaar of drie vroeger een voorbijgaande hulde gebracht in zijn vertalingen naar den gekunstelden Engelschen dr. Donne, van welke slechts Vondel het gezond verstand had al de gezochtheid en 't valsche vernuft te beseffen en er "'t lieve Nimfje" Tesselschâ (zie boven, blz. 134) tegen te waarschuwen. Niet voor haar — gelijk men vroeger wel gemeend heeft — maar voor de "bedaeghde maeghd" Lucr. van Trello, dichtte hij in de volgende jaren zijn *Oogentroost*, en bezong daarop zijn in 1642 gekochte *Hofwijk*. Behalve ettelijke verzen aan zijn vrienden en verdere bekenden en eenige boeken puntig *Sneldicht*, schreef hij voorts in 1659 zijn geestige klucht van *Trijntje Cornelis*, in 1666 zijn *Zeestraet*, ter herinnering van den door zijn onverdroten ijver tot stand gebrachten kunstweg naar Scheveningen. Onder den gemeenschappelijken titel van *Korenbloemen* gaf hij in 1658 en 1672 zijn gezamenlijke dichtwerken in 't licht, maar liet het aan onze eigen dagen over daar het innemend *Cluyswerck* van zijn laatsten levenstijd aan toe te voegen. Hij overleed in 1686, meer dan negentig jaren oud, en kon zoo met de proef op de som, tot in zijn laten levensavond, de volle waarheid zijner vóór meer dan vijf en zestig jaar tot Hooft gerichte uitspraak bewijzen:

Hij voert een rappe ziel, een onverlemde reden
In 't onverroest gespan van lemtelooze leden.

Van 1626—1678 had hij de drie Oranjeprinsen achtervolgens als geheimschrijver gediend.

Eene volledige uitgave zijner dichtwerken, met inleiding en aanteekeningen, is vóór weinige jaren door den heer Roelants in zijn *Pantheon* ondernomen, en thans voor de grootste helft voltooid.

AEN DEN HEERE DROSSART HOOFT ENDE DE JOFF^{wen} A. ENDE T. VISSCHER, OP 'T OVERLIJDEN VAN HAER VADER. 1620.

De Visscher diemen roemt dat nemmer niet en miste,
Die uyt den Poppen-sinn de Sinne-poppen viste,
De Roemer daer natuer haer schatten in verschonck,
Daer all dat mondigh was zielwateren uyt dronck,
Was eindelick gevelt, en die Oraklen swegen,
Met als den Tempel-bouw ter aerden was gelegen;
Wijs' Anna sagh bedroeft, schoon Tessel stond verbaest,
Ah! seide d'een, dus vroegh! en d'ander: ah! dus haest!
Dus jongh en Vaderloos! O mijn bestorven dichten!
Waer is de Sonne nu die u behoort te lichten?
Waer is 't begeerigh oogh dat uwer voeten pass
En altijd vierich volchd', en altijd gierich las?
En Ghy, gepresen Stift, en ghy, vernaemde naelden,
En ghy beroemde Penn die mijn gedachten maelden
By tijden op den Doeck, by buyen op 't gelas,
By beurten op 't papier, als 't ernst en yver was.
Waer is de blijde hand die lievers niet en raeckte
Dan daer van uwer dry yet bleeck, yet blonck, yet blaeckte:
Troostloose Weesen-hert! waer is de wijse mond,
Die t' uwer onderwijs noyt toe, noyt still en stond?
Waer is..... De voorder klacht wierd schielik wedersproken,
De diepst geschapen sucht in sijnen traen gebroken
Door een bekende Stemm, het droeffelixte woord
Soo tijdelick gestopt als minnelick gesmoort.
Der Princen Taelman Hooft (die, 't Nederland ter eeren,
Den Koningen sijn spraeck, den Keiseren doet leeren,
Roept eewen achterwaerts, brenght landen in sijn land,
Sleept Steden in sijn Stadt, dwinght Scepters in sijn hand)
Beweeghde dit gekerm: "Stelpt die verloren tranen,
O een' en ander' Maeghd! (begonn hy te vermanen)
Vermeestert uwen rouw; wat schaedt een ancker quijt,
Soo lange 't schip ter Zee noch op een ander rijdt?

De Vader die ghy mist belett ick u te derven,
Mijn leven zy voor u in plaetse van sijn sterven;
In 's werelds drooge diep, en ongebaeckte sand
Belov' ick u mijn hulp, mijn herssenen, mijn hand.
De dagen mijner jeughd en onbevleckte nachten,
In deughden toegebrocht en ernstige gedachten,
In weten-giericheid sorghvuldelick besweet,
In Tael en wetenschap geluckelick besteedt,
Bested' ick weêr voor u, de langh verleden jaren
Van 's werelds maecksel af, en soo veel holle baren
Als zedert tot op nu daer over zijn gejaeght
En zijn my niet ontkent, ick hebb' het al doorknaeght,
En al tot uwer baet, soo verr' u lust te maeyen,
My lust soo goeden grond van 't mijne te besaeyen:
Op 't sluiten van een Sinn' in rijmende gedicht
(Hoewel daerin u hand voor niemand niet en swicht)
Verstae ick ruym mijn deel, en mogelick wat vonden
Wt mijnen koker u by wijlen sullen monden,
Wy konnen 't al niet all, de groote Gever geeft
Aen eenen menighmael dat yder niet en heeft."
'T Was te gewilden waer om langer aen te prijsen,
Der Maeghden bly gelaet begonde te verrijsen,
De droeve wolck verdween, de Sonne scheen verheught:
Strack schreid' er twee van rouw, strack loech 'er dry van vreugd.
O meer als echte knoop geluckelik gebonden!
O dryhoeck van de Deughd van boven af gesonden!
Volmaeckste Zielen-band van all' die Phœbus siet,
Wat vruchten wachten wy, wat vruchten van u niet!
Geluckigh Hooft-Poeet van all' die Holland baerde
En Holland baren sal! O, onder de vermaerde
Vermaerste Sophoklist, waer was 't u mogelijck,
't En hadde hier geweest, te vinden Ws gelijck?
Ten hadde hier geweest, waer was het u te raden
Dat swangere vernuft soo mildelick t' ontladen?
Gesegent Suster-paer, der Amstel-Nymphen eer,
Verarmt den Hemel u of segent hy u meer?
Neen, hy ont-oudert u, maer wil u niet ontrieven,
Dus moet ghy t' ééner tijd verliesen en verlieven;
Dus geeft Hy nemende (dat 's Hemellijck gerooft)
Hier soo verwaerden kopp, daer soo vermaerden Hooft.

MUYDSCHE REYS, AAN TESSELSCHADE. 1621.

Vochtigh Zuyen!
Schort uw buyen
Over Muyen
Eénen dagh,
Dien ick garen
Sonder baren,
Still en klaer en
Drooge sagh;

Noorder vlagen!
Laet u dragen,
Daer de dagen
Nachten zijn;
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonne-schijn;

Helder Oosten!
Uw vertroosten
Tegen 't roosten
Vierigh-droogh
Kan ick missen,
Naer mijn gissen
Wt het pissen
Van om hoogh;

U voor 't leste,
U voor 't beste,
Groeyigh Weste!
Roep ick aen;
Leent uw laeuwheid,
Dat geen graeuwheid
's Hemels blaeuwheid
Mogh' beslaen.

In gevallen
Geen van allen
Kan bevallen
Mijn gebed,
Valt aen 't blasen,
Valt aen 't rasen,
Als vier dwasen
Zonder wett:

All uw koelen,
All uw kroelen
All uw woelen
Over 't Y,
All uw buyen
Voert my huyen
't Hooft van Muyen
Niet voorby.

Hooft beloert my,
Lust beroert my,
Liefde voert my
Over Zee,
Zijnder winden,
Die my binden
Van mijn vrinden,
Een, en twee?

Æol hoorden
Dese woorden,
En ontstoorden
Sijnen sinn;
Huygens ruste,
Waer 't hem luste,
Op de kust te
Muyen in.

Maer hy naeckte,
Maer hy raeckte,
Daer hy haeckte,
Niet soo ras,
Hy en leerde
Wat de weerde
Van de eerde-
Vreughden was.

Soete uren
(Ginck hy trueren)
Mocht ghy duren
Sonder vaert!

Wat begeerden,
Onverseerden,
Overweerden
Nutten waer 't!

Maer, verblijden!
Ghy zijt lijden
Nu ghy glijdt, en
Staende gaet:
Kan hy leven
Sonder beven
Die beneven
't Sterven staet?

Lang verbeiden.
Schielick scheiden,
Een van beiden
Waer te swaer.
Waerom gaet ghy,
Waerom laedt ghy,
Waerom slaet ghy
Beî te gaêr?

Moet ick suchten
Na genuchten,
En noch duchten
Daerse zijn,
En mijn wijnen
Sien verdwijnen
In fenijn, en
Scheî-azijn?

Moet ick haecken
Na 't vermaecken
En geraecken
Taey daer in,
En 't genieten
Sien vergieten
Sien vervlieten
Eer ick 't vinn'?

Meer en konden
Scheidens-wonden
Niet vermonden
Sonder pijn;
Hoe 't begoste,
Suchten koste,
Suchten moste
't Ende zijn.

Tessel-schaedje!
Kameraedje,
Die dit praetje
Wt mijn hert,
En van binnen
Wt het spinnen
Van mijn sinnen
Hebt ontwert.

Hebt het, hout het,
Sluyt, ontvouwt het,
Siet, aenschouwt het
Als belooft;
Maer, bewogen
Wt medoogen,
Sonder d'oogen
Van uw Hooft.

GEDWONGEN ONSCHULD; MIJNEN VIJAND VREDE. (1623).

Die t' uwen ondienst noch sijn tonge noyt en repte,
Die met gedachten u noch d'uwe noyt belepte,
Die u voor onbekent tot noch toe aengeschouwt,
En daerom alle deughd onwetens heeft betrouwt,
Die sich noyt toe en schrev' den roem van uwe kenniss,
Veel min de vreese van uw onverdiende schenniss,
Groet u met desen int; die dicker loopen souw,

Hadd hy de tranen niet te hulpe van den rouw,
Die uw misgunsticheit uyt mijn onnoosel oogen
Met golpen heeft geperst, met bobbelen gesogen.
  Vriend! (soo u dese naem het herte niet en breeckt)
Waer bouwt ghy 't seggen op daer soo veel gals in steeckt?
Waerop de lasteringh, die ghy mijn groene dagen
Gelijck een Somer-vyver getracht hebt op te jagen?
Heeft u des Werelds gunst op harer eeren steil
Soo sachten stoel bestelt, soo verre boven 't peil
Van mijn onwaerdicheid, en kont ghy noch de stralen
Van uw verheven spijt op mijne hutt doen dalen?
En gaet het u noch aen, hoe mijne voet het pad,
Het lage pad betreedt, dat ghy wel eer betradt?
En treckt ghy noch ter hert wat in mijn armoed omgaet,
Die na den geldsack hinckt en na de weelde kromm gaet?
Die ick soo weinich gund' (ick gunn het niemand niet)
Die wild' ick van mijn oogh het uyterlick geniet
Soo wel als van mijn hert het innerlick besnijden,
Mijn kenniss en mijn gunst gelijckelick benijden.
  Maer seggens siecke sucht vervoert u buyten 't pad
Van redens middelmaet. Of hebt ghy mis-gevat,
En anderen haer schorft mijn lenden overspogen?
O, emmers 't hooge hert wordt my òf opgelogen,
Of onvoorsichtelick mismeenens toegedacht:
Mijn eigen onverdienst en machteloose macht
Beschuldight mijn gemoet van al te laegen waerde,
Om hooger op te sien dan 't water-vlack der aerde,
Om yemand smadelick te hoonen onder my,
Die vele achter loop en weinige voorby.
  Maer druyven-overdaed, en, die malkander volgen,
Spel, twisten, en gevecht, naer datmen voll geswolgen
Tong, voet en vingeren beroerende nae giss,
Het halve herssen-huys geen meester meer en is,
En heb ick noyt gevolght: de vuyle Vrouwen kennis,
Die velen deser eeuw een onversust gewenn is,
Een kondigh tijdverdrijf, een openbare vreughd,
Hebb ick afgrijselick in 't heetste van mijn Ieughd
Gevloden en verdoemt; en altijd ruyme wegen
Gepresen voor 't gesluyp van achterweegsche stegen,
En altijd overend getreden voor het oogh
Der deughdelicken hier, des Heeren van omhoogh.
  Dus, by die heil'ge hand, van midden-uyt het perssen
Des werelds drang gerukt, en stond my 't spijtigh knerssen

Van menigh nijders tand niet lichtelick t' ontgaen:
De boose meestendeel en die haer wegen gaen
Verdoemen alle die haer toomeloose wetten
In 't averechtsche blad van 's levens eere setten;
't Is quaet, het quaed te doen, en prijsen die het schouwt,
Gods huys t'ontimmeren, en eeren die het bouwt.
Dit heeft my vyanden berockent, daer ick vrinden
Te hulpe hebb gehaeckt, te loon gehoopt te vinden,
Hier hebb ick menighmael 't verwijten om gehoort
Van trots, van eigensinn, en menigh spitscher woord.
Dan dat u evenwel, dien rijpicheid van jaren
Gestijft heeft en géciert met reden en ervaren,
Dat u de blinde stroom ter dwalingh hebb' vervoert,
En valt my niet in 't hert: daer wordt wat meer geroert,
Dat my van hovaerdy tot uwent doet betichten:
't Schijnt of ick onverhoeds op 't leste Sonnelichten,
Op 't grauwen van den dagh, uw defticheid ontmoet
Of niet of wat te laet de kruyne van mijn hoet
Ter aerden hebb geswiert, en, buyten alle reden,
Gedeckt en sprakeloos voorby u heen getreden! —
Och, vriend! hoe past ghy dit op 't andere verwijt
Van mijn gelasen oogh, daer ghy soo bits in bijt,
Daer med' ick yeder eens geheimen, naer uw schampen,
Sijn gaen, sijn doen, sijn mond, sijn letselen, sijn rampen
Door heen te booren tracht, veel minder dan 't behoort
Te vreden met het geen een yeder siet en hoort?
Oh, die my hier beklapt! leent liever uw meêdoogen
En broederlick beklagh: twee groote flickeroogen,
Die in mijn aengesicht te wachte staen geplant,
Voldoen haer plichten niet: een ingesoncken sand
Bekommert my de strael die 't uyterlicke blincken
Der dingen van hun ruckt, en met een schielick wincken
Den Sinnen t'huys bestelt, soo dat ick of van bijds
't Gesicht beklemmen moet, of met een wijle tijds.
Kan yemands reden nu gerechtelick begrijsen,
Soo ick somwijl een vriend gebreke te bewijsen
't Geen ick hem schuldigh ben, soo ick somwijlen oock
Met een geleende hulp strael door den dicken roock
Die my allom ontmoet: en, om den haet te schouwen,
Mijn oogh verbonden hebb mijn handen te betrouwen?
Van lesens gulsicheid en menigh middernacht
In 't Boeck en uyt het bedd hardneckich toegebracht,
Van menigh smallen stipp, van dusend smalle streken

Getogen en besternt, beërv' ick dees' gebreken,
En draeghse met geduld, dewijl ick seker ben
't Is Godes geeselingh, die ick my waerdigh kenn;
Hy heeft mijn oogh verlicht, Hy sal't my niet bedecken,
Kan 't eenichsins ter eer van Sijne grootheid strecken:
Wordt Hy mijn langer sien of oock mijn leven moê,
Wat will ick worstelen? Sijn Schepsel hoort Hem toe.
Maer ô ghy, wie ghy zijt, soo moet ghy noyt gevoelen
Hoe hard de slagen sijn in 't allerteêrst gevoelen,
Bespott geen kreupelen, soo emmermeer sijn voet
Hier komt te struyckelen of daer een mis-treé doet:
Benijdt hem noch veel min 't ellendige besteigren
Van een gedwongen kruck, daer hem sijn beenen weigren;
't Zijn Gods bestellingen, en sulcke spott 'er met
Hem wacht de selve plaegh of arger in sijn bedd'!
Noch schiet ghy feller schicht, en wilt my heten vreesen
Noyt vaderlands bewint te sullen deeligh wesen,
Noyt op den eerentrâpp verhooght te sullen staen,
Daer mijn hoochherticheid schijnt heen te willen gaen:
Des ben ick met u eens, wanneer ghy alle menschen
Aen u verbonden hadt tot eenen will en wenschen,
Maer, lieve! leeft gerust, noch mogelick in langh
Siet ghy mijn schouders niet in Staten-volgers drangh,
Ick kense veel te teêr, en 't koppstuck dat sy dragen
Te groen, te licht, te holl om Land-sorgh op te wagen,
Hebb ick de slechte gift van mijn genegentheid,
Mijn Vaderland nu eens, nu drymael voorgeleîdt,
't Is buyten 's huys geweest, en onder 't wijs beleiden
Van sulcken als ick wensch noyt van te mogen scheiden:
Die hebben met geduld mijn rouwe trouw omhelst,
Mijn swacke groenicheid gebogen als een Elst,
En op de baen gestelt daer van ick, met het roeren,
Gelijck de Sneeuwen-kluyt ervaringhs schatt vervoeren
En Werelds wetenschapp in Holland brengen mocht.
Hebb' icker in uw oogh soo weinigh afgebrocht,
Als u soo hopeloos van my kan heeten hopen,
Bruyckt lijdsaemheid en wacht, mijn lang en langer loopen
Belooft noch betering: Dat d'eene mensch bespringt
Bekruypt de andere: De hand die alles dwingt
Vertiert verscheidelick haer afgesonden giften,
Giets' hier met tobben uyt, verstuyftse daer met siften:
Waer d' eenes onverstand den anderen een pijn,
Geen armer Schepselen dan die minst beesten zijn.

Soo doch in 't lange lest mijn opgeploegde jaren
Noch pluckens waerde vrucht, noch bloessembloem en baren,
Noch sal ick eene deugd betrachten aller macht:
Noyt meer mijn zenuwen te vergen dan haer kracht,
En eigen baets gewinn veel liever sien versincken
Dan Land en Luyden eer naer mijnen dienst te hincken.
Gewinn ick oock 't gerucht van nut of aengenaem
En 't allerliefste lof van Waerde Burgers naem,
Dewijl 't der kinderen ter scholen eerste leer is,
Dat wel-doens eigen loon, alleen, en all de eer is,
Wat reden kan my noch doen spenen van de hoop
Die allen eigen is, een kroone voor den loop,
Een spade toebetrouwt, om binnen Hollands hecken
Een struyck te wortelen, een ongewas te trecken?
Die my ter wereld heeft gevordert en geteelt,
Heeft aan de selve Ploegh sijn vingeren vereelt,
En menigh hagel-stoot, en menigh middagh-kommer
Beslapen buyten dack, bearbeidt buyten lommer;
Waer dit het vreemst gevall, daer Hollandt oyt af sprack,
Van een goetaerdigh Boom een sijns gelijcke tack?
Verdien ik ook mijn loon, en wordt het my onthouwen,
Ontloopen of ontnijdt; noch sal 't my niet berouwen
Mijn Manne-jaren kracht, mijn Kindertijd, mijn Ieughd
Te hebben afgerent in d'oorlogh van de Deughd.
Die 't ende van sijn reis verbijstert in het gissen,
Ten ende van sijn reis verdrietich komt te missen,
Heeft emmers by den wegh de reisens-vreughd gehadt,
En, loopt de rest te niet, het onderwegh is wat.
(Oh! dien met dat bespreck uw burige landouwen,
Verschimmelt Romens puyn! gebeuren mocht t' aenschouwen,
En van den valschen Baes van heil'ge Pieters School
Noyt Kroon, noyt Kruck te sien, noyt Visschers ring, noyt Sool!)
My salmen mede soo vergift sien en te vreden,
Verstooten en getroost; noyt spijtige gebeden
Noyt wreecke-Vloecken doen op 's Vaderlands bestier
Daer ick misdeelt in ben: noyt een suer ooge schier
Besteden op den rugg van die ick sal bekennen
Voor kruyschers van mijn wegh, voor stuyters van mijn rennen:
Neen, selver niet op u, die my dus jongh gedreight,
Een hert ontsloten hebt misgunstigh toegeneight!
Neemt tot versekering van mijn 's gemoeds bedaertheid
Dees onberoerde Penn, die uwen naem gespaert heit,
En willens overstaen dat yemand, min geterght

(Daelt in uw selfs en swicht) beswaerlick hadd' geberght.
Een deughdelicke wraeck sult ghy alleen besuren,
Mijn lijf, mijn leven my te moeten soo sien sturen,
Dat uw beschuldigen, van Zijn en Schijn berooft,
By yeder een verdacht, by niemandt werd gelooft.

BIDDAGHSBEDE (9 OCT. 1624).

Sluyt dijne wolcken niet, die boven dijne wolcken
Ter hoede dijner volcken,
Ter straffe sittest, Heer!
Der volcken die in ons vervolgen dijne eer.
De pijlen van ons hert, de schichtighste gebeden,
Die wy van dus beneden
Doen stijgen tegen 't steil
Van dijn onsienlickheits onafgepeilde peil,
Die kalvren onser lipp en konnen niet geraken
Dijn' oore te genaken,
Ten zy dijn' oore dael'
En onsen laffen aêm van mond ten Hemel hael'.
Hael op den droeven galm van dijn' verslagen kindren,
Die meerderende mindren,
En groeyende vergaen,
En voor dijn' viericheit, als Sneewe, niet en staen.
Wat smoockter in 't besluyt van dijn' voorsichticheden:
Zijn 't gisteren, zijn 't heden,
Zijn 't morgen, zijn 't altijd
Nieuw' roeden binnens huys, en buyten nieuw verwijt?
Hoe onlangs hebben wy de schadelicke slagen
Van dijne vochte plagen
Ten halse toe gevoelt;
Hoe onlanghs hebben ons de vruchtbaerheit ontspoelt
De stroomen, die dijn' hand tot grachten onser vesten,
Tot doornen onser nesten
Van eenwicheit gestelt,
Nu tegen ons geroert, geruckt heeft, en gevelt:
Al hadden wy in 't hoofd de Vloeden die ons quollen,
De wateren, die swollen
Tot over kant en kaê,
Voldeden ons gebreck van tranen nergens nae.
Doe waren 't wateren. Nu hebtst du 't Vyer ontboden;
Nu sien wy niet als Boden

Van Broeder en Verwant,
Van hier een groeyend' Vyer, van daer een' vollen brand:
Maer Brand, maer ander Vyer; Vyer, wateren te krachtig,
En mannen-macht te machtigh;
Vyer, vyeriger dan Vyer,
Vyer, dat genadigh brandt daer 't dry vernielt van vier.
Waer Aerd' en Locht dan vry! maer Locht en Aerde moeten
Dijn' wrake helpen boeten,
Bey grouwelick, bey vuyl,
D'een' rondom smettelik, en d'ander' niet als kuyl.
Soo sien wy onse Ieught, den bloessem onser krachten,
Al bloeyende versmachten,
Soo sien wy 't grijse hooft,
Den steun der kinderen, den kinderen ontrooft.
Waer heen, gestoorde God! waer wilst du 't ende palen
Der ongeënde qualen?
Waer is den eersten dagh,
Die ons doen hooren sal: daer is de laetste slagh?
Wy pleiten om geen recht, wy kennen meest de zeeren,
De lemten en de zweeren,
Daer van de stanck alleen
Dijn' hulp en onsen nood gescheiden heeft van een:
Wy weten, soo du wilst dijn' Rekeningh sien sluyten
En, all' ontfermen buyten,
Dijn' Rechten sien voldaen,
Soo hebst dù — hoe vollend? — noch niet begost te slaen.
Maer slae dijn slincker Oogh op 't ooge van de volcken,
Die onse adren molcken,
Doe dijn' gerechte straf
Hunn' ongerechticheit wel eer den teugel gaf.
Nu staen sy thien om een, nu worden wy verdondert
Met dusenden om hondert;
En wilst du noch 't getall
Besnijden van de mans, dat hun vermannen sal?
O! spaer de handen t'huys, die buyten moeten wercken
Ten bouwe dijner kercken:
O! kort de handen t'huys
Die'r overwinning is 't verwoesten van dijn huys.
Haer' overtredingen gewogen tegen d'onse,
Het evenwicht verslonse:
Du bist gerechtigh, Heer!
Maer van twee Sondaren waerom is 't d'eene meer?
Meer zijn sy 't die de schatt van dijn' bedolven wetten

Den hoeftigen ontsetten;
Meer zijn sy 't, die bestaen
De meesterlicke hand aen dijn Gebod te slaen;
Meer, die de voll-verdienst van dijnen Eengeboren
Ter meester helft versmooren,
En roemen of de schuld
Door haer' betalingen oock t' over wierd' vervult;
Meer, die het eenigh pad van Waerheid, Wegh en Leven
Afgoddelick begeven,
En soecken in den nood
Aen machteloos gebeent het leven in de dood;
Die voor een stommen tack, ten grouwel uytgehouwen,
De knie, dijn maexel, vouwen,
En d'innerlicke plicht
Verplichten aen 't begripp van 't uyterlick gesicht;
Meer, die dijn Hemel-recht van geven en vergeven
Hun veinsen toegeschreven,
En geven huns gelijck
Dat du den geveren sulst weigren in dijn Rijck:
Meer, die het sondigh Vyer van ongeboren lusten,
Die Leêcheit noyt en blusten,
Ontsteken in den dwang
Van booser eenicheit dan 's werelts boost gedrang;
Meer zijn sy 't, meer en meest, die dy, hun' grooten Voeder,
Doen sterven, in hun voeder,
Doen leven, naer den nood,
En maken, die 't haer geeft, haer dagelixe Brood.
Min zijn sy 't (sooder min van misdaet voor dijn Oog is,
Dien 't laegste Min te hoogh is)
Dien, buiten menschen giss,
Dijn' ongewrongen wett der Zielen Regel is;
Die d'een meêdoogentlick den anderen die schatten
Ter herten helpen vatten,
Wt die, gemeener macht,
De dwaesheit louteren die 't werelt-wijs veracht;
Die gaerne, naer 't gepoogh van wel doen en wel weten,
Onnutte knechten heeten,
En seggen: Een voor all,
Of alle sonder Een versmachten in den vall;
Die, sonder ander' hulp dan die de hulp alleen is,
En met het Hert te vreên is,
Om 't tweede leven gaen
By die door d'eerste dood de tweede heeft voldaen;

Die met gevouwen' hand, maer meer gevouwen' Zielen,
Van binnen voor dy knielen,
En soeken hout noch gout
Om dy te naerderen, die d' ooren hebst gebouwt;
Min zijn 't, die schuldenaers den afslagh harer schulden
Van dijn genadigh dulden
Verwachten, en 't verly
Verachten voor de hand die schuldigh is als sy;
Min, die soo langh sy zijn, zijn willen dat sy moeten,
En d'eerste Sonde boeten
In yeder een zijn werck,
En maken elck sijn hert sijn Klooster en sijn Kerck;
Min (dorstmen 't dencken, minst) die meest dijn kruyssers laken
En schricken te genaken,
En spouwen op den mond
Die dag'lix roemen derft van 't spouwen in dijn wond:
Die emmers, die zich meest op dijne minn betrouwen,
En offren, van berouwen,
Een hongerige maegh
Daer dy de nuchtren aêm in 't smeecken uyt behaegh?
Behaeghde 't dy dan oyt, in 't midden onder 't quijnen
En 't smeecken te verschijnen
Van dry in dijnen Naem,
Hier zijn wy dusenden en noch soo veel te saem.
Stry voor de dusenden die voor dijn' eere strijden,
Help Israël ontlijden,
En Babylon vergaen;
Slae op de dusenden die op dijn' strijders slaen;
Maer slae hun oock in 't hert den blixem dijner waerheit,
Verlichtse met de klaerheit
Die onse baken is;
Maeck van haer stege steen een vleesiger gewiss;
Schep Paulen onder haer, die Saulen willen heeten,
En, vele, niet en weten
Hoe lakeloos en recht,
Hoe du verdedight wordst door David, dijnen knecht.
Oft, staen sy eeuwelick in dijnen doem voorschreven
Om nemmermeer te leven,
Ruym elders het getal
Dat dijn genadigh "komt!" ten laesten hooren sal:
Geley de Leideren die dijne waerheit leiden
Daer menschen menschen weiden,
Daer menschen, in den schijn

Van menschen, min als mensch, en meer als beesten zijn.
O! geef het groeyen daer den welgeraeckten planten,
    Die dijne Paulen planten,
    En dijn' Apollos voort
Besproeyen uyt de bronn van dijn herbarend' woord ;
Kap steenen uyt die Rots die op den Hoecksteen sluyten,
    Sny Christnen uyt die kluyten,
    En gun ons 't boden-brood
Van 's levens tijdingen gedragen in de dood;
Of Zion mogelick den voorspoet harer muren,
    Ten loere van haer buren,
    Soo sien besteden moght
Dat Israël van nieuws aen Iuda werd' verknocht,
En beid' aen éénen disch haer sielen wilden spijsen.
    Och! sal de Son noch rijsen
    Van soo gewenschten dagh
Dat Iuda dit belev' en Israël belach?
Geluckigh, soo sy rijst, die tuygen sullen wesen
    Van 't lieffelicke wesen,
    En sien de wolf het Schaep
Noch dreigen met den tand, noch stooren in den slaep,
Geluckigh, dien 't geluck geluckich sal beklijven,
    Om erffelick te blijven
    Inborgers van dijn' Stad.
Heer! maeck hem aller één, die dus voor allen bad.

UIT DE "CHARACTERES OFTE PRINTEN". (1624).

I. Een dwergh.

Hy is een Reus van verr; een Reusen duym van bijds:
Een poppen Oliphant.: een schier-heel-hoofd voll spijts:
Een vierendeel persoons: in 't venster yet van aensien:
Een Duyvels-brood in 't veld, dat yeder een moet aensien
En niemand mijnen derft: een ronde middagh-schaûw:
Een Ziel-doos, volle kort, doch daerom niet te nauw;
Sulck een man by een man,
Als een pint by een kann,
Als een sweep by een vlegel,
Als een kloot by een kegel,
Als dit vaers
By een kaers.

II. Een algemeen poëet.

Hy is een krakend wiel, dat stadich maelt en knarst.
Van all dat in hem leeft zijn d'hersenen 't verwartst,
De Maeg het onvoorsienst, 't vermoedste tong en longer;
Een waersegger, van dorst; een Logenaer, van honger:
Een aller paerden saêl; een kruyper in der daed,
Een vlieger soo hy meent, een muffer waer hy gaet:
Een suffer waer hy sitt: een allgereed bedichter
Van rouw, van vrolikheid: een haestigh woordenvlichter,
Een misgeboort van 't School: een wilde Latinist:
Een windigh wan-geback van semelen en gist.
Hy niest en hoest in Rijm, en daer hem staet te kiesen
Van Rijm of Reden één, 't laest sal hy liefst verliesen.
Besnijdt hem 't wandelen en eenicheids geniet,
In 't druckste van den drangh siet hy de menschen niet:
Hy tuytt sijn daglix Dicht in allerhande ooren:
En wee den haestigen, of die 't onachtsaem hooren,
Hy ringelts' achter aen, en refereints' in swijm:
De min doorsichtige, dien 't klappen van den rijm
Voor alle reden gaet, zijn d'ezels die hem dragen,
't Ruym-oorighste gediert, daer 't all is in te jagen,
Dat in de kiesche klemm van d'oore niet en gaet,
Daer wijse wetenschapp vooraen ter wachte staet.
Sijn Bybel is de schat der wederschapen dieren;
Daer in gelooft hy 't all, behalven 't koel versieren
Des dubbel-topten Berghs, daer 't water Dichters maeckt:
Want datmen aen de Konst door druyvendropp geraeckt
Dat sweert hy by sijn penn: Maer Midas loon van ooren
Bevindt hy mogelick, doch schrickter van te hooren;
De moeyelicke vreughd van Tantals wan-besitt
Gevoelt hy soo vervult, als of hy 't eenigh witt
Des Dichters waer geweest, en 't heel verhael beschreven
Op 't rijckelick gebreck van sijn verhongerd leven;
Actæons hooge kroon gewint hy van sijn Wijf,
Dat 's voor sijn Lessenaer te maken van haer lijf;
Doch hy versett den hoon van haer bedeckte wegen
Meest met de gulde klucht van Iupiters geregen.
Van d'oudste Wijsen her berekent hy 't geslacht
Van Dichtens diepe Konst, al sitse nu veracht,
En van dien trapp gedaelt tot op de jongste gecken;
Daer is hy 't hoofstuck van; wien staet het aen te trecken?
Hy is een ongediert in menschelicken schijn,
Dat iedereen bespott, en yedereen will zijn.

III. Boerenkout.

Verlenght de Somer-Sonn sijn achter-Middagh-uren,
Hy schenckt het overschott den naestgelegen buren,
En hangter 't Kroontgiën uyt, den Avond blijfter by;
Daer vint hy mogelijck sijn gading aen de Ry,
En wringhter sich ontrent, en seght haer met een douw: "Trijn!
"Trijn, 'k weet gien langer raedt, me denckt je moet men
(Vrouw zijn;
"Me denckt je selt se zijn, en in den Hemel benje't.
"We staender lang te boeck; en, Troosje! noch onkenje't,
"Noch blijv j' en stickgiën Ys, soo klaer, soo hard, so koel,
"Daer ick men aêrs noch aêrs van binnen en bevoel
"As waer men hart en haert en Ambeeld' of en Ove,
"En slijpstien of en Pott; men suchjes doen him stove,
"Men traentgjes lenghen 't sopp, en, offer vier ombrack,
"Iou vierige vertier ontsteeckt de kole strack:
"Die kole zijn men Long, men Lever en men Niertjes,
"Soo veulderhangde vonck, soo veulderhangde viertjes;
"En ick, wel eer de knecht, groen licken as en gras,
"Ga dorre lick en hoy, ga stuyve lick en ass';
"Wie wenst hem by en aêr sen Weuning te verwarme?
"En benje'n Meysgië, Trijn! en doe je 't by sen darme?
"Wat lettmen an men leên? ke dare, dat 's en treê,
"Wat dunckje, kreuckte 't gras wel minder van men tee,
"All vloogh ik by de grongd? nouw weêr en aêre slinger,
"Mik, mik! me hieltje drilt al waer 't de Speulmans vinger:
"Hoe slofter Teunis by, hoe staetet Kees ter hand,
"Hoe sleeptet logge goet de biendere door 't sand!
"De waerheid wilder uyt, all stinckt den aêm van 't prijse,
"All dangst' ick in de klei, 'k en mocht niet taeyer rijse,
"Wat schort men an men goed? All ben ick ien van tien,
"De negen benne voort, ick stae, God danck, allien:
"Van ginte Molen of tot achter om 't kadijckje,
"Verby de Waetering is all men eige slijckje,
"Klink klaere klaever, Kind! Ick weet van huer noch pacht:
"Men erven hoore mijn, gelicken ick 't geslacht:
"Lett op men Laen ereys, hoe roytse na men hecke;
"O minnelick geboomt! ick sie 't sen armpgiës strecke
"Gelick sen Miester doet, om you, om you, om you,
"Om you, men Hartegin, te vatte voor sen Vrouw!"
Een soen, een lonck, een snick, een kneep, een treê, een
(suchtgiën

Besluyten sijn gespreck: Trijn gloeyt gelijck een luchgiën
Dat 's anderdaeghs moy weêr of water dreight of windt:
"En jong, en welbekleid, en goelick, ienigh kind?
"Wat lett him?" seght haer hart, en 't springt gelijck haer kuyten;
"Hoe stae je mit je Vaêr?" begint s'hem op te sluyten.
"Die pankoek schuyft, denckt hy, of 't sel him haest gedij'n:
"Men Vaêr en ick sijn ien, lick druyven-sopp en wijn,
"Wilt slegh, we selle you het klavre-vrouwtgië maken
"Bin icker 't Heertgen of." Sy antwoord met de kaken.
Met glijdt en silvre Trouw van sijn' aen haren duym;
Sy voelt en voelt het niet, als waer de Ringh te ruym,
Of sy melaets van hand. Thuys derfts' hem sien en toonen;
De Vaertgiëns raken t'saem, de buren aen de kroonen,
De Bruygom binnens koys; daer vindt hy so veel vreugd,
Als Alexander oyt kost eischen van sijn jeughd.
Nu is hy dobbeld Mann; en 't leven van te voren
Gelijckt hy by een dood; soo kan hem Trijn bekoren,
Soo reddert sy syn stall, soo serpt sy vloer en Tinn,
Soo klaert sy Mouw en Tonn, soo draeft sy naer sijn sinn
Te knie toe door den dauw; soo past sy op de karen,
Soo op het stremmeles; soo suynigh in 't bewaren,
Soo vlijtigh in 't gewinn. Nu rijdt hy t' Steêwaert aen,
En heeft sijn liefste schatt van achteren gelaên:
Den Kaes, de Melck, en 't Ey beveelt hy haer vertieren,
Het Vuelen met het Kalf sijn mannelick bestieren;
Elck maeyt soo veel hy saeyt, elck voordert sijn bedrijf,
Des Avonds munt by munt, en bey de borsen stijf.
Maer eer sy door den drangh van Maendaghs mercktgang (booren,
Hoe sparren sy 't gebitt tot achter om haer ooren,
Hoe spannen sy de wangh, hoe toonen sy den tand
Op 't Kostelicke Mal van 't steedsche Velerhand!
"Ke daer, Jan Goverse!" segt sy, "dat benne bouwens,
"O, rijcke Lieven Heer, wat kostje 't goetgiên houwens!
"Ke daer begett! dat staet, goud speldewerck op zy,
"Kerstienten in den Tuyt, en dan een veêr der by:
"Kijck sy nouw met den Hoep, en mittet spitse hieltgië,
"Iae wel toch, moer in 't slick, jae, lieve flenter-sieltgië,
"Wat geeft de scheî an 't Mess, den blaker aen de kaers?
"Die moy is ist in 't hemd, ick toonje naers om naers.
"En jy meê, Moolicke, rock of ereys de Luyve,
"Lae kijcke wat je deckt; ick schattje by de kuyve
"Voor Molenaere-wijfs, hoe ist mit Neus en wangh?

"D'ien magh bepockpett zijn, den andre slimm, of langh:
"Wel, hadd ick 't niet esien ick hiet men Vaertgië fluyte,
"Se maecke 't backhuys swart, en vreesen of 't van buyte
"Wat geel versenge mocht: Laê barne dattet kiss',
"De Sonn en maecktet noyt soo oolick asset is."
"Stil, Trijne-Moêr, segt hy, laet wijfgiês wat bedrijve,
"Se zijnder wijfgiës voor; maer Manne worde wijve:
"Kijck, hoe sit hy te pronck, al keeck hy uyt en kass,
"In 't leêre wagentgië, sen lockgiës meê vol ass:
"'t Ien hangt hem opte schoêr; en vrouw die half ehult is
"Sou hate, datme 't saegh daer hy sus meê vergult is.
"Hoe hangt him 't lubbe-tuych efommelt over ien,
"'t Is schier en heele webb al mach het nimmend sien;
"O, 't is en wondre krull van veulderhande laeghjes,
"Al statet boven op gelick men hemde-kraeghjes
"Al eveliens of ick en dicke Bybel hadd',
"En liet him nimmend sien as oppet opper-blad,
"Siet nouw sen Mangteltgië, van buyte rood as panne,
"Van binnen as en gras, vol sije bongt espanne!
"Trijn! ongse Domine die preeckten op en dagh
"Van 't Hemels Brulloft-kleed, of 't dit kleur wese magh?
"Ick houwj en biertgië, neen 't. Maer let op 't wammes-tuytgië,
"Hoe sluycktet nae den Riem, lick 't voorste van men schuytgië,
"En al fijn klatergoud tot snippertgiës gesneên,
"Ia heer, hoe kostelick is 't mallen in de Steên!"
Soo rijden sy te keur door 't schuym van onse dagen,
Trots trotser Keiseren; haer eigen wooning-wagen
Is haer Victori-koets; daer sien sy van om laegh
Of een gelauwert Vorst sijn slaven oversaegh;
En roepen binnens monds: "siet, Slaven! ghy sult sterven
En 't Malle Kostelick wel moeten leeren derven;
Begint het tijds genoegh: wat baet hem overvloed,
Die naeckt gekomen is en bloot verscheiden moet?"
'tIs uyt een Boeren-lipp' een hooge less' gesogen,
Maer die se niet en hoort onthaelse door sijn oogen:
Wie een geraghen geest op allen voorval slaet,
Studeert in 't groote Boeck, ter Scholen waer hy gaet.

Geleerde spreken veel, maer Boeren seggen's meer;
De beste schoolvrouw is de dadelicke leer.

SCHEEPS-PRAET, TEN OVERLIJDEN VAN PRINS MAURITS VAN ORANGE (1625).

Mouringh, die de vrye Schepen
Van de seven-landtsche buert,
Veertigh jaren, onbegrepen,
Onbekropen heeft gestuert;
Mouringh, die se, door de baren
Van soo menigh tegen-ty,
Voor de wind heeft leeren varen,
Al en was 't maer wind op sy;

Mouringh, Schipper sonder weergaê,
Die sijn onverwinlickheit
Waer de Sonn' op, waer sy neêr ga,
T' aller ooren heeft gepreit;
Mouringh, die de Zee te nauw hiel
Voor sijn zeilen en sijn wand,
Die de vogelen te gauw viel
Al beseilden hy maer 't sand.

Mouringh was te koy ekropen,
En den endeloose slaep
Had sijn wacker oogh beslopen,
En hem Leeuw gemaeckt tot Schaep;
Reeërs en Matroosen riepen:
"Och! de groote Schipper, och!
Wat sou 't schaên, of wy al sliepen,
Waeckte schipper Mouringh noch!"

"Schipper Mouringh! maer je leghter,
Maer je leghter plat'evelt,
Stout verweerer, trots bevechter,
Bey te Zeewaert en te veld.
Kijck, de takels en de touwen,
En de vlaggen en het schut
Staen te pruylen in den rouw, en
Altemalen in den dut!"

"Dutten?" sprack moy Heintge, "dutten?
Stille, Maets! een toontje min;
Dutten? wacht, dat most ick schutten,
Bin ick angders dien ick bin;

'k Hebb' te langh, om Noord en Zuyen,
By den Baes te Roer estaen,
'k Hebb' te veul gesnor van buyen
Over deuse muts sien gaen."

"'k Selt hun lichtelick soo klaren,
Dat ick vlaggen, schut, en touw,
En de maets, die met me varen,
Vryen sel van dut en rouw.
Reeërs (jouwerliefde mien ick
Die van vers op 't kussen vicht)
Wiljer an? kedaer! jou dien ick,
Jou allienich, by dit licht."

"Weeran!" riepen de Matroosen,
"'t Is een man of 't Mouringh waer!"
En de Reeërs die hem koosen:
"Weeran! 't is de jonge Vaêr!"
Heintgje peurde strack an 't stuer, en
Haelde 't ancker uyt de grond,
'k Scheepje ginck door 't Zee-sop schueren,
Offer Mouringh noch an stond.

LIED (AAN SUSANNA VAN BAERLE) 1627.

't Kan mijn Schip niet qualick gaen,
't Kan mijn Schip etc.
'k Sie mijn' Sterr in 't Oosten staen,
Mijn' Morgen-Sterre;
Stierman! houd vry Oostwaert aen,
Het land en is niet verre.

't Oosten, daer de Sonn' ontslaept,
't Oosten, daer etc.
Daer Auror' haer peerlen raept,
Het helder Oosten,
Hebb' ick t' lang vergeefs begaept,
Belooft my eens te troosten.

Trotser Toortse van den dagh
Trotser Toortse etc.
Dan 't u blicken halen magh

By Sterres oogen,
Spaert de moeyt van uw bejagh,
Sy sal den dauw wel droogen.

Al mijn aensicht was een plas,
Al mijn aensicht etc.
Nu is 't drooger dan 't oyt was,
Met bey zijn kranen;
Wat zijn druppelen van glas
By sulcken Zee van tranen?

Sulcken Zee heeft Sterr' gedrooght,
Sulcken Zee etc.
En my maer van verr' beooght,
Verr' uyt den Oosten;
Komt ghy eens ter middagh-hooghd',
Denckt, hoe se my sal roosten!

Stercke Sterr! staet verder af,
Stercke Sterr! etc.
Uw meêdoogen valt te straff;
't Is niet te lijden,
Dat die my het leven gaf,
Het leven sou besnijden.

Maer besnijdt my 't leven vry;
Maer besnijdt etc.
Stercke Sterr! staet neven my,
Verlies ick 't leven,
Sulcken levend licht, als ghy,
Sal licht nieuw leven geven.

Vier, en meer als menschen pijn,
Vier en meer etc.
Sullen al mijn wenschen zijn
In uwe handen;
Sterre! brenght uw vier by 't mijn,
Het sal te heeter branden.

Hoe ick heet en haester brand,
Hoe ick heet etc.
Hoe ick min uw plaester-hand

Sal moeten derven.
Dood! uw vreesen zijn vermant,
Mijn leven is mijn sterven.

TWEE ONGEPAERDE HANDEN OP EEN CLAVECIMBEL.

Leert Eendracht, Echte Liên! maer Eendracht met verstand,
Aen 't komen, gaen en staen van dese en dese hand:
Sy hooren yeder aen haer sonderlinge lijven,
Maer sijn en blijven ééns in 't onderlingh bedrijven.

Haer onderlingh bedrijf gaet over éène maet;
Die houdense van zelfs, schoon dat s' haer niemant slaet.
't Schijnt een eenparigheit van Pols, die in haer âdren
Gelijcke poosen voert in scheiden en vergadren.

Sy scheiden nu en dan in 't wisslen van 't geluyd,
Maer gaen, als Man en Vrouw, elck om den oorbaer uyt;
De Man in swaerder werck, de Vrouw in lichter handel,
Of, is 't maer wand'len, beid' in schickelicken wandel.

De Vrouw, de Rechterhand (men gunts' haer meestendeel),
Heeft van geboorte 't scherpst geschetter van de keel;
De Man de dieper stroot, soo gaen oock sijn gedachten;
Maer 't lage dient, om 't hoogh te temp'ren en te sachten.

De Vrouw valt vrouwelick, dat 's vrolick van gelaet,
Ja, veeltijts huppeligh van voeten en van praet;
Maer stadigh siet sy om, of 't alles op de maet gaet,
En hoe 't in 't aensien van haer liefste Cameraet staet.

De Man gaet soo gerust op haer beproefde deugd,
Dat hyse stut en stijft in haer onnoosel' vreugd;
Haer trillende gelach en kan hem niet vervelen,
Hy stoockter toe, en wil sy danssen, hy wil veêlen.

De Vrouw let op den Man sijn steetsche statigheit,
't Schijnt s' op haer luymen en in soete lagen leît;
Men siets' hem op sijn droefst met meeste vreughd te goê doen,
All souws'er quinten (maer een quintje teffens) toe doen.

Verheugens' haer somtijds met eenderhanden swier,
En met een dicht-aen-een-gekettinghde getier,
't Zijn buytjens van de min, die haer kan vrolick maken,
Of mog'lick om den geest van Gasten te vermaken.

Sy dragen sich somwijl als lagens' over hoop,
Of by een harder greep, of by een dwerschen loop;
Het schijnt sy kijven, maer men kan 't haer niet verwijten.
't Is ernstelick gekout, 't is snauwen sonder bijten.

Stracks rakense daer af, en uyt dien wijsen twist
Volght nieuwe soetigheit! hij valt als Somer-mist,
En baert een Sonne-schijn, die schooner werdt genomen,
Dan of de Sonn' te vroegh, te wit waer opgekomen.

Dat's Tweedracht sonder Gal, dat's Eendracht met verstand.
Komt, Echte Liên! en siet op Mans en vrouwen hand,
En hoort toe wat sy doen, en let op wat sy laten;
Het geen sy mijden, leert soo veel als wat sy praten.

Eenstemmigh, schouwen sy *Octaven* kort op een:
Want wat waer 't, Mann en Vrouw malkandren naer te treên,
Al warense jalours, of oock soo mal-soet t' samen,
Dat d' een niet seggen mocht, of d' andere songh: Amen!

In wel-getroutheit valt een soete tegenspraeck,
Schier of de Man de Vrouws gevallen geerne braeck;
Daers' eens zijn in den grond, in willen, doen en wenschen;
En houdens'er soo wat, 't en is maer voor de menschen.

En, zijn die menschen niet van 't grover end gesneên,
Sy weten, dat Natuer schrickt van gelijcke tween,
En dat haer schoonheit light in 't ongelijcke wesen;
Daer sy van binnen niet als eens in all's kan wezen.

Sy laten noch een dingh, dees' handen, en van 't best:
Sy komen maer deun by, en paren noyt in 't nest.
Leert dat niet, Echte Liên! dat's spinnen sonder twijnen:
Waer yeder soo gesint, de wereld sou verdwijnen.

Ja, leert het, alle Liên! en laet de wereld gaen:
Als 't al gerekent is, s' heeft langh genoegh gestaen;

Leert, datter is een wijs van teelen sonder paren,
En dat men in on-echt kan echte kindren baren.

Twee handen baren wat; dat maken dese waer,
Al blijvens' in on-echt; doch 't is maer handt-gebaer,
En, als men 't seggen magh, 't zijn vleeschelicke deelen,
En soo de suyverste manier noch niet van teelen.

Vier oogen baren oock, en beter, met een spronck,
Vier kindertjes met een on-echt onnoos'len lonck;
En 't vroed-wijf hoeft niet om die vruchtjens af te halen;
Haer ouders doen 't, dat zijn vier wel-getwernde stralen.

Maer Zielen baren best, en Hemel-lijcker; twee,
Die even moedigh en gemoedigh, even dwee
En even stevigh doen, en dencken, en begeeren,
Dat d' andere begeert, en niet kan willen weeren.

Uyt die versamelingh, daer hand noch oogh toe hoort,
Noch yet dat swaerder weeght als geesten, komen voort,
Wat kinderen! een vreughd, een vrientschapp, een genoegen,
By weinig' oyt bekent, die vleesch en beenen droegen.

't Is een gedeelte van der Engelen gesangh;
Wist ick er Noten toe, ick maeckte 't haer soo bangh,
Die voor Musike gaet door handen of door keelen,
Dat niemand haer, noch sy haer selven konde velen.

Soo docht een Wewenaer, soo sprack hy uyt sijn hert,
Diens slincks' onkundigheit te hulp geroepen wert,
By een vry' rechterhand, die sijner kond' ontbeeren,
Maer die haer ootmoed deê gelooven, sy most leeren.

Die al t' ootmoedige behoorden aen een lijf,
Daer in een ziele stack, die al dit nauw bedrijf
Van baren in den Echt of on-Echt, als een vrijster,
Wel vatte, maer sey Ja noch Neen daer toe. Ick prijs'teher.

HOFWIJCK; (1652).

De groote webb' is af en 't Hof genoegh beschreven,
Eens moetet Hof-wijck zijn. Wie kent den draet van 't leven,

Hoe kort hy is, hoe taey? De snaer die helste luydt,
Scheidt d' eerste menighmael van leven en van luyt,
Verkracht en overreckt of met der tijd versleten;
'k Heb overreckt geweest, maer ben er door gebeten,
Op 't slijten komt het aen; twee dingen maecken 't waer,
Of ick 't ontveinzen wou: mijn jaeren en mijn haer.
En als de snaer begint te veeslen en te pluysen,
Soo staet hy meestendeel op 't schielycke verhuysen.
Wie weet of 't schielycke verhuysen dezer ziel
Niet voor mijn deur en staet? En of 't God soo beviel,
Sou Hofdijck onbesint zijn stichter overleven,
En wijcken voor 't Voorhout? en soud' ick *my* begeven
Die *anderen* mijn penn' baldadigh hebt geleent?
Met reden eischte men de schult van mijn gebeent.

. . . .
. . . .

In Holland, wat een land! Noordholland, wat een landje!
In Rhijnland, wat een kley! In Voorburg, wat een sandje!
Aen 't Coetspad, wat een wegh! aen 't water, wat een vliet!
Aen al dat lieffelick of vrolick rieckt of siet,
Daer lagh een brockje vets, daer lagh een brockje magers,
Een beetje voor het vee, een treëtje voor de jagers,
Daer lagh, dat schickelick gevoeght had heel aen een,
Maer van het groote spoor gescheiden lagh in tween.
Het Spoor en Vrouw Natuer verstonden hier den andren:
Ten Zuyden lagh de wey; op 't Noorderlick verandren,
Van wey in drooge kroft, daer deelde 't spoor het scheel,
Gelijck een riem een man in op- en onderdeel,
In broeck en wambas scheidt. Daer hoefde geen bedencken,
Op yeder deels gebruyck: de kley scheen my te wencken,
En raedde stommelingh, sy was ten boomgaert nut,
Mits met een wilde muer gemantelt en geschut;
De kroft en eischte niet als vruchteloose boomen,
Die sy pas machtigh waer in welgeëlste zoomen.
Elck heeft sijn keur voldaen: hier 't Wilde, daer het Tamm',
Een yeder heeft volbracht hetgeen hy ondernam.
Den tammen lust voldoen vier wonderlicke dreven
Van Eicken saegbaer hout, van boomen die daer streven,
Om dickte by der aerd, om hooghten in de lucht,
Om breedten onder weegh en groen en koel gerucht.
'k Heb saegbaer hout genoemt; maer laet het niemant wagen,
Mijn trouw-verlaet t' ontdoen, mijn dreven om te sagen;
Daer 's *pot* gelt, soo men 't heet, siet dit voor *poot*-gelt aen;

Ick segg' het eeuw voor eeuw: kindskinderen! laet staen:
En brant of warmt u niet aen hout, dat ick liet wassen;
Ondanckbaer erffeniss en is niet af te wassen;
Ten minsten moet hy doen hetgeen de sterver hiet,
Die 't leven door hem kreegh, en van sijn sweet geniet.
Soo sijn 't vier dreven dan, en altoos weêr vier dreven,
Die 't bosch verr' en naerby sijn prachtigh aensien geven;
Als ick so spreken magh: van by 's viermael 't Voorhout,
Van verre 't hooge groen van mast- en liesenhout,

NADENCKEN.

Is 't overdèncken goet, het òverdencken niet:
Hy siet sijn selven uyt, die al te lang doorsiet;
Ons oogh verdrinckt in 't werck, daer 't moed' in is geswommen,
En ons vernuft beswijmt, gelijck die, hoogh geklommen,
Met schrick teruggesien en weten niet waerheen,
Om hals en been geheel te brengen naer beneên.
Soo raeckt men bijster 's weeghs in 't trecken van veel weghen,
En daer en komt geen end van stadigh overweghen:
Die altijt willen doen, en hebben noit gedaen;
't Schaeltongesken moet eens in 't huysken blijven staen.

DROOM VAN DEN 24 NOV. 1654; AEN EEN OUD TROUWZUCHTIG VRIJER.

Ick sagh een ouden Haen, die my wel heughen magh
(Ick droom; ick sagh het niet, ick droomde dat ick 't sagh);
Ick sagh een jonghe Hen, die 'k niet en kan vergeten,
Die t' samen wel genoeght de straet langs liepen eten,
En waren, soo my docht, niet al te noô by een;
Ick sagh, de meester quam en bondse been aen been;
Gekoppelt aten s' oock, maer 't scheen het viel haer lastigh:
Den Haen wierd moeyelijk, het Hennetje wierd quastigh.
De halve vreught was uyt, men trock Oost tegen West,
De woede Haen op straet, de woede Hen op 't nest.
Elck was sijn vryheit quijt, dat maeckte se bey korsel,
En wenschten, meen ick wel, haer touwtje bey te morsel,
En elck weêr daer hy was. Hoe 't gingh, en weet ick niet;
Want ick wierd wacker, en — soo waeck ick, als ghy siet,
En, vriend! ick waeck voor u: haest u niet met uw trouwtje,
Of denckt wel seven mael aen mijn Haen en sijn touwtje!

OP SCHEVENINGHER STEENWEGH, BY MY IN GESCHRIFTE VOORGESTELT.

Waer 't niet als eerlijck, niet als wonderlijck alleen,
Niet als vermaeckelijck, daer voor hier werd gestreden,
Mijn segghen waer gegrondt: "en kiest van driën één,
In één van driën is vol overwicht van reden."
Hoe blijft er dan yet goets, yet doenlijcx ongedaen,
Daer Eer en Voordeel en Vermaeck te samen gaen? —

OUDENMANS WANDELPRET.

(Uit het "Cluyswerck" (1680.)

Volght eindelick het werck van geen werck: leêghe treden
Van stille wandeling, gevoetrept of gereden.
Die my: *waerhenen?* vraeght, bericht ick: waer *niet* heen?
Soo vol waerheenen is den Haegh in al sijn leên,
In all' sijn verr' en by beroemd' omstandigheden;
Soo swaer om kiesen is 't, waer 't schoon weêr te besteden:
Ten Westen Westland in, ten Oosten na 't geboomt,
Daer alle vremdeling sich inbeeldt, dat hy droomt,
En wandelt soo verheught in 't heerlycke vermaken,
Dàt hy der in verwert en wenschte niet t'ontwaken;
Ten Noorden zeewaert aen, langs heen mijn steene straet,
Mijn straet; gedenckt het, Haegh! en wie daer over gaet,
Hoe 'ck tegen wind en stroom dien toegang heb gedreven,
Die nu met reden heet de schoonste van uw dreven,
Wat ick lang tegenspraecks en jock heb uytgestaen,
Eer men mijn seggen of mijn schrijven wou verstaen.
Ten Zuyden noch een straet, die, uit de mijn geboren,
In plaets van al te droogh' en al te natte sporen,
De Delfsche reyseren sijn steenen rugge leent;
By my is 't alle daegh soo verre niet gemeent:
Een soeter wandeling, een eigener, een liever
Lacht my van naby toe, en kittelt mijnen yever:
Hofwijcker heerlijkheit, het prachtige casteel,
De woeste wildernis van eicken, hoogh en veel,
De masten steil en recht, om schepen uyt te rusten,
De levende rivier langs mijn bevaren kusten,
Mijn dobble wedersijds gestreckte watercluys,
Mijn vischmarckt sonder gelt, mijn nachtegael-gedruys,
Die locken my slincks om, die helpen my lang leven,

En van soo grooten gunst alleen Hem d'eere geven,
Die my beleven doet, in desen avondstond,
't Geen ick al over noen mijns ouderdoms bestond.

OP HET ROEYEN VAN MIJN MASTBOOMEN OP HOFWIJCK (4 MAY 1682.)

Bredasche[1] mannetjes! danck hebt voor uw schoon groen;
Jong hebt ghy 't my gegunt, jong had ick het van doen;
De Reden en Tijd segt, dat wy scheiden moeten;
'k Sie 't aen uw toppen: oock ghy krimt van koude voeten.
'k Sal stellen, daer ghy stont, trouw Hollands draghbaer hout,
Daer vrucht af komen sal en vreught, van jong, van oud. —

UIT DE VERSCHILLENDE BOEKEN "SNELDICHT:"

Drie uyrwercken.

Jan treckt sijn streng en swijght, en antwoort maer gevraeght;
Joost kakelt schielijck op, oft doncker is of daeght;
Jaep is noyt segghens sat, al had hy nacht en dagh werck:
Jan is een wijser, Joost een wecker, Jaep een slaghwerck.

Peerlen voor verckens.

Een goet musijckstuck heeft oneindelick veel in;
Maer 't schijnt, het meeste volck meer tongen heeft als ooren,
Soo praet m'er over heen. 't Is jammer in mijn sin,
Dat, daer soo veel toe hoort, soo veel *niet* toe en hooren.

Advocaet.

De pleitsucht is een deel van 't Kostelicke Mal
All winnen wy den kost met schrijven en met praten,
Onthoudt een vrome less' die ick u geven sal:
Soo gh' aen krackeel geraeckt, wacht u voor Advocaten!

Appelwijf.

Siet, hoe de menschen staegh van quaed op erger slaen:
Mijn malle groote Moêr heeft eens haer kans verkeken

---

[1] "Hier buyg ick voor Breda: mijn masten zijn haer kindren;
't Heeft Frederick belieft, sijn houtgewas te mindren,
Om 't mijne te voorsien." — (HOFWIJCK).

Om eenen Appel, dies' haer' Mann wist aen te preêcken;
Ick preêcker alle man met heele korven aen.

Apotheker.

De Doctor zy soo kloeck, soo Boeck-wijs, als hy kan,
Om menschen-lijven aen den anderen te klampen;
Ik moet 'er Steen en Kalck toe snijden en toe stampen;
Hy waer geen Metselaer, waer ick geen Operman.

Coordedansser.

Veracht mijn konsten niet; het waer een loose lincker,
Die op het enge pad all doen kost wat ick kan:
Wat magh ick seggen, loos? — het waer een heiligh man,
Die van 't pad niet en weeck ter rechter noch ter slincker.

Diaken.

Wie mild en wacker is, hoeft voor my niet te beven,
Ja, hoort en siet my geern: maer denckt eens, wat een pijn
Voor menschen, die met-een luy en vasthoudend' zijn,
Als ickse seffens heet niet slapen en wat geven?

Kuyper.

Eens was mijn neeringh goed, nu light se meest in duygen;
De kladd' is in de kunst: dat kan den Haegh getuygen,
En kuypers kuypen vol. Is 't Ambacht niet verkladt,
Daer 't meest gepleeght werdt by de beste van de Stadt?

Lacquay.

Ick waer mijn eigen man, en aet mijn eygen brood,
Kost ick wat Ambachts met mijn ongetuchte handen:
Onkundigh als ick ben, in groot gebreck van tanden,
Soo helpen my alleen mijn voeten uyt den nood.

Lijndraeyer.

Kost yeder een soo spinnen,
Wat een soet voordeel waer't!
De man doet niet als winnen,
En hy gaet achterwaert.

Lombard.

Die niet behendigh aen soo veel ten hondert raeckt
Als ick doe, onder schijn van arme liên te helpen,

Lickt maer, in plaetse van den doyer, aen de schelpen,
End en verstaet niet hoe een Ey-ken lombards smaeckt.

Luytmaker.

'k Maeck houte kinderen; die neemt men in sijn armen,
Men slaet'er op, men nijpts', en hoe dat dichter gaet,
En hoe ghy scherper nijpt en hoe ghy kloecker slaet,
Hoe sy bevallicker geluyt slaen door doô darmen.

Notaris.

Oud Roomen doopte my, naer ick verstae, Notaris;
Maer, Landsliên, gaet u niet soo verr' ten einden âem:
Wat dunckt u, raeckt' ick niet ten deelen aen den naem,
Om dat ick meestendeel gehaelt wert als noot daer is?

Oudkleerkooper.

Oudkleerekooper? neen, daer komt een Fransche bode
Van d'een in d'ander week die my niewkooper maeckt.
Daer valt niet ouds meer; 't niew is all te haest gelaeckt,
Danck hebb' ses letteren daer 't al aen hanght, de Mode!

Procureur.

Een Advocaet en ik zijn een paer Advocaten:
Maer 't schijnt de Wereld is te houden met wat schijns.
Twee sorgen tot een saeck? en bey betaeld voor praeten?
Het waerder een te veel, kost ick maer wat Latijns.

Schoenmaker.

God schiep aen Hand en Voet vijf vingren en een duim:
Maer met dat oudewets en is men niet te paeyen:
Wy weten d' eerste vorm soo konstigh te verdraeyen,
Soo scherp, soo stomp, soo rond, soo plat, soo eng, soo ruym,
Dat diese niet en kend' en saeghse niet te raeyen.

Stoelmaker.

Myn Stoelemaker will Stads Burgemeester wesen:
Men seght hem, sulcken sprongh en sagh men noyt voor desen
Hy meent, het komt hem toe; want, seght hy, dat ghy 't weet,
Ick hebb' al overlangh den Schepenstoel bekleedt.

Toovenaerse.

't Is waer, ick kan wat, maer daer is geen recht in 't Land:
Ick moet'er voor te vyer; van Meisjes die 't met my doen,
En dieder met een paer schoon' oogen 't branden by doen,
Seght, Vryers! isser oyt een levendigh verbrandt?

Uytdraeghster.

Ick draegh uyt, ick draegh in, naer 't met de neringh gaen wil:
Mans, die my suer besiet, maeckt niet te veel gekijfs;
Ick doe de kunst om Brood; maer, als men 't recht verstaen wil,
De rechte uytdraeghsters zijn uw quanselige wijfs.

Uytroeper.

Geckt met mijn Becken niet; het klopt op uw gemoedren;
Soo edel is de slagh van 't koperigh geluyd:
Is yemand in 't besit van wel-gevonden goedren,
Of hy leeft ongerust, of hy moet vàn den buyt.

Voerman.

Geen vromer neeringh als de mijn' en is op aerden:
Ick help de lieden voort en sy gerieven my:
Dat 's één gerechtigheit: maer daer 's een ander by:
Ick, Voerman, voer mijn vracht, en mijn vracht voêrt mijn paerden.

Wijnkooper.

Wijnkooper noemt men my: Wijnkooper gaet wat stout;
Dan 't slaet niet qualick op de noble kunst van plengen:
Men noem' het hoe men wil Wijnkoopers sopp-verlengen,
't Geeft geen wijn-Koper, maer wijn-Silver en wijn-Goud.

Zydelakenkooper.

Snoept vry Moerbeziyn al wat ghy snoepen kunt;
Ja, snoepers, snoepter vry meer dan ghy wel kunt laden;
Ick hou my niet misdeelt, soo ghy my maer en gunt
Al wat een arme worm kan maken van de Bladen.

Blaesbalck.

De Blaesbalck geeft niet uyt als wat hy heeft gesogen;
Dirck haelt de waerheit in, en blaest niet uyt als logen.

Blick.

Een Goud' mensch is doorgoed, de Silvere zijn 't min,
Noch min de Kopere; daer zijnder in mijn sin
Van Ten, van sachter Lood; van Yser zijn de meesten:
Hard en fel tegen een gelijck de fierste beesten;
Maer ys're beesten zijn 't, en schijnen 't oock te zijn. —
Veel' menschen, yser-hard van binnen, onder schijn
Van Silver, alsmens' aen siet
Soo klaer alsm' in de Maen siet,
Verschoonen 't onderste met maer een Tennen blick:
Die, dunckt my, zijn van Blick.

Borstel.

Een Vercken is soo vuyl als een Beest wesen kan,
En 't heet vuyl Vercken al dat vuyl is, Vrouw of Man.
Waer schoone borstel van 't vuyl Vercken niet gelesen,
Het vuyle Vercken, Mensch, sou noch veel vuyler wesen.

Noch.

'k Hebb dese borstelen een stinckend beest sien dragen:
Maer nu se dienstigh zijn, hebb' ick daer na te vragen?
Daer staet een mensch op stoel mijn leemten aen en tast
Met Peper en Azijn: maer 't is een wereldsch gast,
Soo menschelick als ick, en emmers soo vol schulden
Als die sijn tonge tucht; soud ick daerom niet dulden,
Dat hy mijn' vuylen kuysch? neempt, hy een Verken zij,
Dat raeckt hèm: maer hy veeght scherp en schoon, dat roert my.

Brandmerck.

Men schonck Andries een brandmerck
Voor zijn lichtveerdigh handwerck:
"Mijn' Heeren!" seid hy, "hoor:
'k Wil wel een wapen voor,
Om voor het Land te strijden;
Maer 'k sal noyt strijd ontrijden,
Of, dienden ick te voet, mijn hielen zijn niet vlug;
Wat quelt ghy my dan met een wapen op mijn rug?

Clavecingel.

"Wat dunckt u, Man?" sey Trijn, "ick ben noch rapp en jongh,
Soud 't my niet voegen wat te leeren Clavecingelen?"
Wegh, wegh, sey Dirck; wat plaegh! hoe zoudt ghy my dan ringelen!
Het waer te veel geruchts, twee handen en een tong.

Coets.

Met Coets en Peerden zijn de straten overvolt:
Den Haegh solt, den Haegh rolt, den Haegh holt, den Haegh dolt.

Noch,

Al saegh ick sware boeten
Op vreughd van wand'len staen;
Ik wou niet rijden moeten
Om 't gaen te laten gaen:
'k En hoef geen vier paer voeten,
Kan ick met twee bestaen.

Duynen.

Des Heeren goetheit blijckt aen elcken Duyn sijn top :
Sout Water roert wit Sand, de stormen waeyen 't op;
Daer zoô noch slijck en holp, noch geen geweld van delven,
Heeft God de Zee belast: "gaet, en bedijckt u selven.!"

Ey.

'k Heb maer een Ey geslorpt: hoe maeckt het my soo sat?
Een Ey is, ofm' een Hoen door een verklein-glas at.

Geesseling.

Men bond Jan hand en voet aen seker paeltje vast;
Dat nam hy qualick, want hy was op Rijs te gast:
"Heer Schouteth!" seid' hy, "siet, dit sijn te herde kanssen,
Dat ghy de menschen bindt, die ghy beveelt te danssen.

Hamer.

Een kort woord, snel en fel gesproken, heeft meer kracht,
Dan een lang swaer bericht, dat slaeprigh uytgeseght werdt:
Een kleinen Hamer, snel gedreven, heeft meer macht
Dan een swaer Yser, dat maer op den bout geleght werdt.

Intpott.

Veel bruyne kindertjens zijn uyt mijn Buyck geboren,
Die vele naer mijn dood noch sullen sien en hooren;
Ick roeme wel te recht, ick bender Moêr af; maer
Alleen en kost ick 't niet; mijn meester is haer Vaêr.

Keers.

Een Booswicht stervende magh als een keers uytgaen,
En dan is 't oock met hem, maer niet met ons gedaen;
Langh hooren wy 't gerucht van sijn vuyl leven klincken:
Sijn uytgegaene keers blijft in de pijp staen stincken.

Noch.

Een dronckaerd stierf getroost, mits hy een' hoorde seggen,
Hy soud' in geen slecht graf, maer in een' kelder leggen.

Kladschilders Ezel.

Als ick het elders saegh, ick sou verschricken moeten:
Twee Esels maken hier niet meer uyt als vijf voeten.

Luyt.

Ick wenschte wel eensjes een Luyt in mijn armen,
Met snaeren van sommige Vrouwtjens haer darmen;
Want, maeckt schapen-ingewand sulcken gebaer,
Denckt: of het van onse Peet Annetje waer,
Hoe sou dat ding snappen, en snerpen, en snarren!
Het leeck wel een Luyt, maer het waer een Gitarren.

Mouches.

Wacht u voor plaesterkens daer geen Zeer onder sit,
Betreckelicke jeughd! 't is seker dat sy liegen;
Maer sulcke logen streckt om u niet te bedriegen:
Sy seggen, soo ghy u vergaept aen rood of witt,
Dat gh'uw vertrouwen stelt als op een hand vol vliegen.

Schuyt-peerden.

Waer van den Haegh te Delft een meertje woest en wijd,
Daer stond een zeiltje by, en wyluy waren 't quijt,
't Suer ambacht dat ons nu de borst knelt en de ruggen:
Wat is 't een vuyle vond, smal water en veel bruggen!

Penn.

In 't leven vloogh ick snel; dood zijnde doen ick meê
Al wat ick levend deê:
Maer, als ick niet sal liegen,
Doe deed ick andere, nu doen my andre vliegen.

Pennemes.

Dat my al d'eere kom', waer wat te hoogh genomen,
Schoon ick voorsnijder ben
Van alle letterkonst: daer 's wel wat scherps gekomen
Oock uyt een stompe Penn.'

Rasijn.

De rimpelende Druyf werdt oudt en lieffelick:
Gingh 't met de Vrouwtjens soo, wat waer 't gerieffelick!

Robijn.

Ick steld' een Boer te vreên, en noemden een Robijn
Een druppeltje wat hert bevrosen van Roô wijn.

Noch.

Een Haeghsche Joffers hoofd, dry uren langh gehult,
Ten breedsten wtgestelt, gevlochten en gekrult,
Schijnt by een zeilend schip niet qualick vergeleken,
Met touw en takelingh en vlaggen uytgestreken:
Maer de gelijckenis gaet over een zy mis,
Dat dàt moy en onnut, dit moy en dienstigh is.

Servet.

Men vraeght my nu en dan, van waer het woord Servet is?
Heel wel en weet ick niet
Wat het vóór noen bediedt:
Naermiddagh is 't een dingh, dat seer vuyl en zeer vet is.

Soutvat.

Een snel, gesouten Dicht, dat wijse liên vermaeckt,
En is geen spijse die gemeene tongen smaeckt:
Doorsout uw redenen — 't volck weet min als een Soutvat:
Van hondert Leseren niet één die 't rechte Sout vat.

Noch.

Een handschoen van sacht leêr en kan hem niet verwaren,
Hy heeft een tangh van doen, die kolen handlen moet.
Komt u yet al te heets te vooren, laet het varen,
Of weest gewapent met een yseren gemoed.

Teerlingh.

Ja, Teerlingh, seît Andries, wel magh 't een Teerlingh heeten:
Hy heeft my meer verteert als drincken doet en eten.

Verrekijcker.

Heel verr' werdt heel naerby; naerby bykans aeneen,
Vier mijlen weeghs tot twee, een mijle schier tot geen;
Verr-sienders! siet wat toe: sal 't dese kunst langh herden,
Wat een klein bolletje sal heel de Wereld werden!

Noch.

Als Pier aen 't poyen is, en valt aen 't oude blasen
Van Adel en van Goed, en lieght een yeder stom;
Al dat hier bolle doen, doet hy door volle Glazen,
Maeckt alle dingh heel groot en keert het av'rechts om.

Noch.

Verr' sien en ist niet al, maer verr' sien en veel teffens:
Die dat kan, gaet voor verr-en voor voorsichtigh uyt:
Men sie soo verr men will, hy komt aen geen besluyt,
Die maer één dingh en siet en niet met al daer neffens.

Noch.

Daer ick een Moye Meid sagh in haer Venster leggen,
Met haer neus in de locht en een hand aen de Buys,
En halen Jupiter met haer schoon oogen t'huys;
Moêr! seid ick, dat gaet wel: maer wat sal Juno seggen?

Vlagge.

Scheeps vlagge wijst den Wind geduerigh naer hy draeyt,
En elcke Kabel dient: wat doen ons' jonge Heeren
Met linten op de Broeck, en op den Hoed met veêren?
Die vlagge wijst den Wind die in haer hoofden waeyt.

Wip.

Dirck was ter Wip verwesen,
En liet niet eenen traen;
Hy seî: wat soud' ick vreesen?
't Is met een wip gedaen.

Hofles.

Die altoos wel en welkom wil te hoof sijn,
Moet veeltijts blint, en veeltijds stom en doof sijn.

Les voor Dichters.

Haest werden, haest vergaen, sijn twee verwante saken,
Die d' eene d' andere soo volgen dat sy raken.
Denckt, dichters! die u haest, welck best in duren houdt,
Dat langhsaem wast, als Eick-, of rad, als Vurenhout?

AEN SOMMIGE PREDIKERS.

Gesanten van om hoogh, Bazuynen van Gods Woord!
Heb ick uw soet bericht soo menigh jaer gehoort,
En voor soo langen gunst noyt danckbaerheit bewesen;
Weest u en my soo goed, en laet het nu eens wesen:
Ghy siet u selven niet, en Spiegels in de Kerck
Sijn buyten eigenschap, 't is Vrouwen-kamer-werck.
Nochtans ghy moet u sien: is 't niet met eigen' oogen,
Het kan met oogen zijn dien gh' een oprecht meêdoogen
En, soo niet groot vernuft, veel trouws vertrouwen mooght,
Daer staeter u veeltijds by dusend en be-ooght,
En roepen: wat een Man, en wat een Hemelsch preken!
Ick stae die waerheit toe, maer heeft het geen gebreken?
Twee kleine, soo my dunckt; ick noemse klein en licht,
Om datse heelbaer zijn, weeght selver haer gewight:
    Wat meent ghy met uw' stemm? wat doet ghy met u handen?
Woût ghy niet, dat die stemm mijn feilen overmanden?
Hoe breeckt ghy dan haer kracht? hoe staet ghy dan en singht,
En singht een valsch geluyd, dat mijn hert niet en dwinght?
Die t'huys sijn Kind'ren tucht met straffen of verthoonen,
Met ernst of soetigheit, soeckt hy na and're toonen,
Als die de tucht vereischt in ernst of soetigheit?
En soeckt ghy in uw spraeck een krachtiger beleid,
Dan dat het hert u geeft? Of zijn 't geleerde boecken
Daer ghy de konst uyt suyght? waer mogen 't Vrouwen soecken?
(Want spreken is haer lot) jae, Vrouwen op de Merckt,
In heet en in koel bloed, daer niemand op en merckt?
Is 't konstigh, haer gebaer? zijn 't cierlicke geluyden?
O jae, de cierlickste: want s' allersterckst beduyden.
Beduyden is de saeck; en al die daer na tracht

(Ghy hebt geen ander wit) en hoeft geen ander kracht,
Als de natuer van self kan, wil, sal, en moet geven.
Laet Kinderen begaen; hier hebt ghy 't naeckte leven,
En schaemt u geen Copy te nemen van die hand;
't Is Gods hand die al 't licht heeft in die Jeughd geplant
Dat door de Kindsheit blickt; en let eens op het spreken
Van die onnooselheit: sy weten van geen preken;
Maer 't spreken is haer ernst, soo wel als u 't Sermoon.
Hoort, valt haer wel een woord ten mond uyt van sijn toon?
En treurens' in haer vreughd, en schreyens' haer krackeelen,
Soo dat men niet en voel' waer in die twee verscheelen?
Natuer en lijdt het niet: en houdt dat voor gewis,
Hoe die min afgerecht, hoe die geleerder is.
De Kinderen gaen voor; het naeste waren Boeren,
En meer onkundige: maer 't sou my verder voeren
Dan mijn besteck my roept. Van tweën rest' er een:
'k Heb met uw handen noch te werden handsgemeen.
Daer sien ick wond'ren aen. U kan ick het niet wijten;
Ick weet den oorsprongh wel; maer 't sal my eeuwigh spijten
En seer doen, en misnoeght doen scheiden uyt het boeck,
Daer ick de lessen vind van 't geen ick schier vervloeck:
O wijsen van eertijds, ô statige Romeinen!
Mocht ghy de moeyte van uw kostelicke breinen
Te spillen over niet, of over misverstand,
En hangen d'eere van wel spreken aen een hand?
O noodeloose Leer, daer in de minst ervaren
De meest bevalligh zijn! Eens, als wy Kindren waren,
En wierden op 't Thooneel met onse Rol gebracht;
Doe wierdt'er ernst'lick en voorsichtigh naer getracht,
Dat sprekers hand en mond te samen wierd' gebonden:
Maer sprekers van dien slagh en waeren niet als monden:
Wy papegaeyden 't uyt: de waerde van den sin
En ging ons jongh begrip, och armen! niet diep in.
Soo was 't nootsakelick, op dat de Kijckers gisten,
Dat w'onse redenen wel vatten en wel wisten,
Dat m' ons die Redenen met handen, een of twee,
Soo leerde vestigen *als of 't sijn selven deé.*
Maer, Mannen, die verstaet al wat uw lippen baeren,
En die niet baeren laet dan ofs' u eigen waeren;
Die dobbel hebt doorpluyst al wat van die geboort
Sal werden, soo verstaen, als keurigh aengehoort;
Hebt ghy een hand van doen die uwe handen leide,
Waer d'eene henen sal, waer d'andere, waer beide?

En waer 't u niet geleert tot éénen stippel toe,
Wist ghy niet wel, wat lit te roeren, waer en hoe?
En als ghy my te huys, of als ick u gae vinden,
Weet niemand hoe wy doen? en hoe dat self de blinden
Niet een woord uyt en slaen, of hand en hals gaen meê?
Ey, denckt aen wat ick seid': *als of 't sijn selven deê.*
Ontslaet u van den dwangh, veracht de Kinder-wetten,
Derft wesen die ghy zijt, en op geen regels letten;
Uw hand sal soo gelijck haer werck doen met uw stem,
Al waerense maer een, en dat's een dichte klem
Van soet, eenparigheit, een minnelick bewegen,
Een konst, by yeder een, langh voor de school, verkregen:
Een eigenaerdigheit, die niet te leeren is;
En al wat verder gaet, half sott schier en heel miss.
Wat seiden Koningen en Vorsten dezer Eeuwen,
Quam een Gesant voor haer te singen of te schreeuwen
Op een gesochten toon, van uyt de school gehaelt,
Met handen in gebaer van regelen bepaelt?
Wat seidense, wat niet? want emmers die Gesanten
Haer hooghste poogen is, haer' boodschap daer te planten,
Soo datse vruchten gev'! en meent ghy dat ick dool
Die dat Nature geef te redden, niet de School?
Het heeft mijn beurt geweest, en heb 't my sien gelucken,
Al wat ick Koningen gelast was in te drucken;
Maer gunt my dezen roem, ben ick'er door geraeckt,
't Was eigendriftigh wat ick seid', en niet gemaeckt.
Gemaeckt, is 't rechte woord: moght ick mijn Tael wat schenden,
En voegde my uytheemsch, 'k sou my na Vranckrijck wenden,
Om u dat vuyl *gemaeckt* te doopen soo 't daer heet.
Maer 't is wat noodeloos: gebreeckter meer bescheed,
't Is onoprechtigheit, 't is mommery, 't is leugen:
En kan die op den Stoel van 's Hemelsch waerheit deugen?
En wordt onwaerheit my verboden op den hals,
En gaet mijn Leeraer voor, en is sijn wesen vals?
Ick luyster naer geen slecht verschoonen; als, dat menschen
Niet even aerdigh zijn soos' yeder wel sou wenschen,
En dat goed onderwijs quaê Zeden richten kan:
Sulck pleiten roert my niet: geeft my een ernstigh Man,
Die my hertgrondigh leer', en soo sijn werck besweete,
Dat sijn gebaer met recht lust, ernst en yver heete.
Geeft my een Stameraer, die 't goede qualick segg';
Die my guld' appelen in aerden schalen legg',
En legg' sijn hert daer by, en laet hy sich bewegen

Soo dat hy konstige doe seggen, 't is t' ondegen;
Sijn ongemaeckt ondeegh beweeght mijn hert veel meer,
Als 't ydele gepronck van die *gemaeckte* Leer;
Want hy spreeckt uyt het sijn, en 't kan niet anders wesen,
Of 't wesen doet als 't hert, daer 't hert doet als het wesen:
En dat 's my ruym genoegh; soo 'ck van de Boeren sey,
En van de kinderen: die doen soo allebey;
En voor dat doen en hanght geen masker, dat mijn sinnen
Veeltijds in twijffel brenght, of oock het hert van binnen
Half soo vol yver is, als 't uyterlick gelaet
Van 't schoone spreken en 't veel woelen blijcken laet:
En of die Man, soo noest met armen en met handen,
Sijn drift veel dieper haelt als even uyt sijn tanden;
En of dien Heilige, gestegen van 't Thooneel,
Niet soo veel heiligheits ontbreeckt als my en veel'.
Nu zijn 't mijn droomen niet, die ick u kom vertellen;
Segg' ick yet prijsselicks, ick heb veel Med'gesellen
Al van den selven sin; u oock gebreeckter geen,
Die smaken wat ick segg', en doen soo als ick 't meen,
En doen haer ongeveinst wel-spreken seer hoogh achten,
Om dat men 't sluyten siet op 't wit van haer gedachten.
God gev' haer loon en lust om altijd soo te doen:
Staen ander' op haer stuck, en snij ick hier een schoen
Die niemand passen wil, uyt vrees, hy moght hem passen,
Soo treck' hem niemand aen, men heet' mijn spreken, bassen,
En klapp' van yd'len waen; — 'k heb mijn werck afgeleît,
En danckbaerheit voldaen, soo 'ck voor af heb geseît,
Of meenen te voldoen, soo 'ck altoos derve seggen:
Het vall' dan uyt soo 't wil, naer mijn bestecken leggen
Of naerse niet en doen, daer staet één waerheit vast:
Noyt ghy my geern, ick gae noch wel soo geern te gast:
Koockt my der Zielen spijs naer eigen welgevallen;
Ghy hebt een Man aen my: 'k sal noyt soo neuswijs mallen,
Dat ick'er 't Mael om schouw: 'k ben u niet moê gehoort,
Gesanten van omhoogh, Bazuynen van Gods Woord!

OP MIJNEN GEBOORT-DAGH.

Noch eens September, en noch eens die vierde dagh,
Die my verschijnen sagh?
Hoe veel Septembers, Heer! en hoe veel' vierde dagen
Wilt ghy my noch verdragen?

Ick bidd' om geen verlangh: 't kan redelick bestaen,
Het gen' ick heb gegaen:
En van mijn wiegh tot hier zijn soo veel dusend schreden
Die ick heb doorgetreden
(Met vallen, lieve God! en opstaen, soo Ghy weet,)
Dat die al 't selve leed
En all' de selve vreughd naer my had door te reisen,
Sich drymael sou bepeisen,
Wat besten oorber waer, gelaten of gedaen.
My, Heere! laet vry gaen;
Mijn rol is afgespeelt, en al wat kan gebeuren
Van lacchen en van treuren
Is my te beurt geweest, en al wat beuren sal
Sal 't selve niet met al,
En d' oude schaduw zijn van dingen die wat schijnen
En komende verdwijnen.
Wat wacht ick meer op aerd, waerom en scheid' ick niet?
'k Wacht, Heer! tot Ghy 't gebiedt.
Maer, magh ick noch een gunst by d'andere begeeren,
Laet my soo scheiden leeren,
Dat yeder een die 't siet, mijn scheiden en het sijn
Wensch' eenerhand te zijn!

JOURNAEL VAN DE GEDENCKWAERDIGE KIJCKREIS, GEDAEN IN 'T JAER 1660.

Droogh Magerlandsche Sluys stack noch in dry paer kroppen,
En in een sevende Liefhebster van goê soppen,
Soo wel als d' andre ses; en 't scheen de beste wijs,
't Leed af te spoelen, daer, ten minsten, dranck en spijs
Voor geld te vinden waer, en daer sich in de huysen
Een Lands Ontfanger mocht vertrouwen sonder luysen.
't Beliefd' een soete Vrouw te stemmen in den Raed,
Men sou te Rotterdam gaen kuyeren langhs straet,
En, na dat kuyeren, belenden in de Doelen:
Sy hadder noyt geweest, en dien lust most sy koelen.
Het Vonnis wasser uyt; en, nu 't ons' lieve Vrouw,
Wat sal ick seggen? — soo versocht of hebben woû,
Wat souder tegen staen? Mans pijpen en Mans singen,
Mans heeten Vooghden; maer, och Heer! de Hockelingen
Sie 'ck meest door 't heele Land recht over 't hoeckje staen,
Daer 't Man en Vooghd versoeckt. Oock wierd het soo verstaen,
Want, sprack een Wewenaer, wie sou nu tegenstrijden,

Dat Grootvaêr Adam van sijn Huysvrouwtje moest lijden?
Soo gold 't op Rotterdam: elck hiel sich bly van geest;
Schoon elck te Rotterdam sijn buyck vol was geweest:
Ja, van de Vrouwtjens self en wasser geen die morden:
Elck docht het Hocklinghschap kost oock sijn beurt eens worden;
En goed' exempelen in saken van gewicht
Te weeren, waer sich selfs geseten in de licht.
In summa, Rotterdam was 't voorland daer 't Schip heen sou:
En, om niet mis te gaen, naer dat m' hem wat vertreên sou,
En vinden slappe Bot voor stijve en bleke Salm,
Voor Krimpert, Mager-Sluys elendige getalm
Gaf de voorsichtigheit: en 't docht de wijse Heeren,
Dat, tweemael met de Kous op 't hoofd naer huys te keeren,
Haer eer te naer sou gaen. Soo koos de volle Raed
Een kloeck Noordendenaer, die geen goed·chier en haet,
Tot Opper-Hofmeester van 't sevenhoofdsche Gilde.
Hy nam 't werck moedigh aen; want, of het wesen wilde,
Hy was te Rotterdam gekipt en uytgebroedt,
Als oock sijn Hillegon Anteunis, gau en goed,
Dat selden t' samen gaet. Fluks liepen Brief en Posten
De Schie langs, gins en weêr, al wat sy loopen kosten;
En 't maeckten een gedruys, als of het Engelsch Hof
Noch eens verschijnen sou. Dit toontjen gaet wat grof;
Maer 't luydt wel meesterlick te liegen, en dat heeten
De Privilegiën van Schilders en Poëten.
'tWas S^{te}. Saturdagh, als 't Heir te Velde quam;
En d' eerste van dat Heir, die m' op dat Veer vernam,
Was een slecht Wewenaer, niet waerdigh om te noemen,
Die sijn laet komen niet had weten te verbloemen,
Als 't ander Manvolck, op de plichten van de Trouw;
Want, naer ick mercken kost, elck stack het op sijn Vrouw,
En, als 't de Mans soo lust, wy laetent'er op steken;
Sey 't Vrouw-volck, en trad t' scheep: daer viel het eerste spreken
Van 't heiligh Kaerte-blad. 't Weêr waer soo schoon als 't woû,
De tijd soo kostelick als 't God behaeghd'; een Vrouw,
Een Vrouw, en noch een Vrouw geliefd het te bevelen,
Plein Hockelinghsgewijs; men sou gaen sitten spelen,
Wie kon 't verhinderen? 't was t'ongelijcken kans,
Dry Vrouwen tegen vier verhockelinghde Mans.
Aen gingh den Ed'len tuysch: op geld, op geen vertrouwen;
'tPicquetje voor de Mans, 't Roemsteeckje voor de vrouwen;
(Als reden) maer, eylaes! een sober Man alleen,
Die'r meê ten strijde gingh, was licht'lick overstreên;

Hy moster onder deur; daer holp suer sien, noch kijven:
Brocht hy een Heer op 't spel, sy wonnen 't met dry Wijven.
Soo was hy staegh vertritst, en al sijn schoone geld
Ten meesten deel soo haest getrocken als getelt.
Soo raeckte men te Delf, en eenighsins aen 't schaemen:
De Jacht most rondom toe: want de gelasen Ramen
Betroude men niet veel, soo was elck een beducht
Of wijse Lieden van onwijser liên genucht
Te wijslick oordeelden, en of bedaerde Grijsen
Sulck Volck als onse Vracht met vingeren mocht wijsen,
En dencken: schaemje wat; 't oogh van een Man van Staet
Is grouwlick daer men doet, dat niet te wel en staet;
En troeven vóór den Noen, als wy ons wel bekeken,
En staet niet half soo wel als vroegh te hooren preken.
De Kerckhofs brugh bedekt' een weinigh van die schand:
Maer in dien korten nacht had yeder weêr sijn hand
Genoegh te reppen, om sijn hoopken geld te decken:
Soo kan gelegentheit een vroom gemoed verwecken
Tot ongeregeltheit; 't en baet Gebuer noch Vriend
Mits dat het niemand sie, elck vat na wat hem dient.
Door Delf, voorby 't Gerecht, door Overschie, de Koeck-mert,
Gingh 't soo al tuysschende, tot datter aen een hoeck werd
Geroepen: dat's de galgh van Rotterdam, Messieurs;
Quijt consciëntiën, elck aen sijn Crediteurs.
Ter eeren van 't gerecht en twee dry drooge Heeren
Seer soberlick versien van Vleesch en bonte Kleêren,
Door eigen baetsucht aen dat dwarsse hout geraeckt,
Wierd alle schuld voldaen, en 't Kaerten kort gestaeckt.
Van 't Veer trock 't Leger, op sijn voetjens, na de Doelen:
Daer 't Vrouw-volck, hoofd voor hoofd, sijn meesterlick gevoelen
Van Snoeck en Baersen sprack: maer Baersen, Baersen! Heer,
Wat waren 't Baersen! en wat had Jan Gerrtsen eer
Van sijn voorsienigheit! en, waren wy niet Sotjens,
Riep elck een, doe men liep na Magersluys om Botjens,
Dry mijlen van een Stadt daer 't soo goed visschen is,
En daer de Baerse-jacht soo rijck valt en soo wis!
Naer die bestellingh sprack de soete Vrouw voorschreven:
Mijn' Heeren! thuys en hier sijn middelen van leven:
Men krijght soo daer als hier mond, buyck en blaes licht vol;
Die daerom nam de moeyt van reisen waer half dol:
Men heeft my Rotterdam belooft te doen doorkijcken:
Zijt ghy verhockelinght geworden, doet het blijcken.
Laet blijcken, riepter al. Daer gingh het zootjen heen;

Te weten in een Koets, beschickt met groote reên:
Want, had sich yeder een beholpen op sijn stelten,
De locht was soo vol Sons, men hadder dry sien smelten,
En vier sien braeyen, naer een yeder een sijn' pens.
Soo stonden m' in die Koets wel ruym achtd'halve Mens;
En soo gingh 't kijcken aen, met soo veel praets in 't gapen,
Dat niemand tijd en had van geewen of van gapen:
Elck riep om 't seerst: Kijck hier, Mevrouw! Mevrouw, kijck daer!
Kijck, watte Straten, watte Winckels! al vol Waer:
Dat's eerst een Rotterdam: siet Havens, en siet Kaeyen,
En watter woelens is: wy sullen stracks eens draeyen,
En siender noch vijf ses, al van den selven slagh.
Laet prachtigh Amsterdam al roemen wat het magh:
't En heeft'er sulcke geen'. Kijck, hier is 't Schip gesoncken;
Daer lagh het malle Schip: 't Voorhout daer wy meê proncken,
Zijn dese Boompjens. Kijck (men ginger deur te voet
En 't wasser wel, maer 't Haeghsch docht sommig' alsoo goet)
Kijck hier, Mevrouw! kijck daer, Mevrouw! nu hier, nu ginder,
Nu weêr wat achterwaerts, wat meer op zy, wat minder;
Daer siet ghy 't oude Hoofd, daer d' Admiraliteit,
Hier 't Schild van Vranckrijck, daer m'om geld eet, als men 't heît:
Daer siet gh' ons' groote Kerck, met onsen dicken Toren,
Vry wat rechtsinniger als weinigh tijds te voren;
Dit 's Rotterdammer Merckt, en 't Paepje dat daer staet,
Erasmus saliger; siet sijn vernuft gelaet;
Hy staet en mijmert en vergeet sijn blad te keeren:
Mevrouw! kijck nu eens uyt, daer woont een van de Heeren
Van onse Vroedschap, daer een Burgemeester, daer
Sijn Dochter, daer sijn Nicht, daer sijn Wijfs Bestevaêr;
Daer A, daer B, daer C; 't A. B, was schier ten ende,
Eer ymand hopen moght dat m' in den Doel belende.
In 't ende raecktemer, en aen den ronden Disch
Daer 't vreeslick afliep met den hoog gemelten Visch.
Den honger was soo scherp van kijcken en van praten,
Dat het de' Baers ontgold, tot op de leste graten,
En 't is gelooffelick, dat dicke Swaenenburgh
Stond met sijn Huysvrouwtje en keeck, niet sonder sorgh,
Dat het by dat geflick sijn tennewerck moght gelden;
Men sagh 't oock aen 't gelagh, dat hy soo ruymptjens stelden,
Dat daer wat meerder scheen gegeten als geschaft:
Sulcks onder ons wel wierd begrommelt en bestraft:
Maer echter d'eer bewaert; soo dat het voor ons Viertjes
Al goelickjes besomd' ontrent acht Hellbaerdiertjes.

Dan 't geld wierd niet beklaeght; al was de wijn niet puyck,
Daer was een Vrouw voldaen, niet metten grooten buyk,
Maer die wel laden moght yet klein en noch onsienbaer.
En, want het inderdaed seer droeffelick om sien waer,
Dat een jongh Kinnetje gepleckt ter Wereld quam
Door Moeders wanlust met een Stadt van Rotterdam,
Soo scheener charitaet aen die Mameer te plegen.
Nu die voltrocken was, en, soo ons docht, ter degen,
Soo docht men weêr naer huys, en of schoon 't Sonnen-wiel
Begon te sincken en de Somer-avond viel,
Soo woû men langhs de Vest een water-luchtjen halen,
En in Monfreer sijn Thuyn na lief Maseurtje talen.
Daer vondt men 't net en groen, en 't Volckje soo beleeft
Als m' in den Hoofschen Haegh niet alle daegh beleeft:
Twee Roosen, seldsaem bont, ons Vrouw-volck naer gesonden,
Bewesen dat sy 't Hof en oock den Hof verstonden.
T' scheep trad men metjer vaert; de Schipper riep: wegh, wegh!
En 't Paerd schoot van het Land en hielp ons over wegh.
Noch scheen die wegh te langh, voor Luy van kloecke sinnen,
Om leêgh te sitten; en wat wasser te beginnen
Als yeder voor sijn hoofd te sorgen voor de vracht?
Aen gingh den omslagh, nu beknibbelt dan belacht,
Nu suer, dan soet besien, hoe soud't in 't Jacht niet rasen?
De Vrouwen pleitten, en de Rechters waren Asen;
Vier Asen vóór den Noen soo lief, soo wellekom,
En nu soo grouwelick! Allengskens swol de somm',
En 't wierd de volle vracht in dobbele Ducaten
Van Hollands silver, met het Leeuwtjen van de Staten.
Met die Negoci liep de reis tot op de helft.
De rest was kakelen, en lacchen tot door Delft;
En voorts elck sijn verhael van elck sijn avontuertje.
Op 't Spuy belende men niet wijt van 't avondtuertje
Dat m' in 't Voorhout besteedt. Tot meer en minder spoed
Vond d'eene sijn Karos en d' ander 't wandlen goed:
Men scheide met een soen van vriendelicke monden,
En elck gingh soecken, waer sijn Hockelingen stonden.

MIJN SCHOOTHONT GECKJES GRAFSCHRIFT.

Dit is mijn hondjes graf;
Ick segger niet meer af,
Als dat ick wenschte, en de wer'ld waer niet bedurven,
Dat mijn klein Geckje leefd' en all' de groote sturven.

JOHANNES BROSTERHUISEN.

Als Leidsch student, naar 't schijnt, kwam Huygens met dezen Leidschen evenouder en veelzijdig ontwikkelden Akademiekennis in aanraking, die slechts däärin aanmerkelijk van hem verschilde, dat de geldelijke fortuin hem niet met hare gunst bestraalde, en hij daardoor op den duur die zijner geld- en invloedrijke vrienden, Huygens, Hooft, Van Baerle en anderen, behoefde. Laatstgemelde, in die dagen nog te Leiden woonachtig, wilde hem en zijn hartsvriend Van der Burgh (zie verv.) van de Nederlandsche verzen aftronen, en hun "alledaagsche" klanken voor die van 't deftige Latijn doen verzaken; maar Huygens trok wakker voor zijn moedertaal te veld, om Van Baerles onnederlandsche beginselen te gispen; en beide Leidsehe vernuften, hoewel, naar Huygens woorden en voorbeeld, "Athene niet verachtende noch Latium en zijn Maro veronwaardend", bleven ook in hun verdere dichtoefeningen hun moedertaal getrouw. Na zijn Leidsche studiejaren; hij werd als veertienjarig Leidenaar, den 3den Juny 1610 als student in de letteren ingeschreven; bleef Brosterhuisen, in afwachting eener maatschappelijke plaatsing, nog ettelijke jaren in de ouderlijke woning te Leiden huizen, en hield zich, behalve met letterkundigen arbeid, met muziek- en teekenkunst, natuur- en kruidkunde bezig. Te vergeefs beproefde men hem, bij de oprichting der doorluchtige school te Amsterdam, eene betrekking in de laatste bij haar te bezorgen. In 1639 was hij bij den kastelein van Heusden werkzaam, en wenschte maar, dat deze zijn winterverblijf in den Haag mocht nemen, om "altemet eens bij menschen te komen." Drie jaar later woonde hij te Amesfoort, in de onmiddelijke nabijheid van den Amsterdamschen "bouwheer" Van Campen, en wijdde zich geheel aan de studie der bouwkunde en de beoefening der schilderkunst. Weder te vergeefs zocht men hem toen als toonkunstenaar geplaatst te krijgen, en bleef hij er teekenen, schilderen, en etsen, tot het Huygens eindelijk gelukte hem in 1646 te Breda, als beheerder van den aan te leggen kruidtuin en professor in de letteren te doen aanstellen. Slechts een viertal jaren echter zou hij van deze vaste standplaats genot hebben, daar hij, in de eerste helft van Sept. 1650, aan een "kwaadaardige koorts" overleed, na zich buitendien zijn huiselijk en maatschappelijk leven te Breda nog door de "kwaadaardige" inblazingen der bemoeizieke hervormde geestelijkheid te hebben zien verbitteren [1]. Zijne weinige hier en daar verspreide gedichten, waaronder een paar echt zangerige, zagen nooit gezamentlijk het licht.

[1] Met name die van den Walschen Godgeleerde André Rivet, die hem bij Huygens zocht zwart te maken; zie het medegedeelde in den *Nederlandschen Volks-almanak* voor 1858, bl. 89.

OP DE MUNT-GODIN VAN Mr. J. BODECHEER BENNINGH.

Verwaende Munt-godin, ghy sorg' en moeytens kindt,
Wat zijn uw dienaers blindt!
Sy meenen met uw goudt het hooghste goedt te gâren;
Dan dat kan niet dan twist en quaet genoegen baren.
Hy socht het niet by u, wiens lieve Vaderstadt
Soo veel door hem besat:
Hy gaf het goudt geen gangh te Sparten (hy was wijser),
Hy muntte grof en swaer in onweêrbruycklijck yser
('t Wierd in asijn gelescht; 't raeckt dan sijn taeyheydt quijt
En geen hersmeden lijdt);
Hy sloegh geen ander munt; wie veel daer af vergaêrde,
Die kreegh een huys vol geldts, en naeuw een beurs vol waerde;
Dies had de dievery gantsch geen, of weynigh vat
Op Sparten, d'eedle Stadt;
't Waer dulligheydt geweest onnutte waer te steelen,
Die niet t' ondragen en onmooghlijck was om heelen.
Noch pleeght hy swaerder deught, die midden in het goudt
't Hert onbewogen houdt.
Die 't redelijck besit, als Heer, en die 't in 't keeren
Van 't wanckelbaer geluck loshartigh kan ontbeeren.
Die 't lant met goudt vervult, dien volght een rijcke eer,
Wat eischt ghy, Dodecheer!
Die van de gierigheyt den burger tracht te wennen?
Is 't goudt ook loons genoegh om uwen dienst t'erkennen?

GROL VEROVERT.

'k Was Yssellands klinket, met dieven dicht bezet,
Die door my al de buurt bestalen onbelet.
Een braver Held schoot toe, en kreeg my weêr aen 't sluiten,
En sloot mijn boeven buiten.
Nu sluit ik 't Vaderland, en 't is oock rondzom toe;
Een grooter poort bewaert niet meer dan ik en doe.
Een koninklik beleg dwong my het best te kiezen:
Dies ben ik meer versterkt van volk, en neering vol,
En wie van dichten weet, die vlecht de naem van Grol
In 's Prinsen lauwerkrans; 't is winst, zoo te verliezen.

LIEDEKEN.

In 't dickste van de linden, op een hupsch slotelijn,
Zoo ver aen geen' groen' heide, plagh Rosemond te zijn.
Langs d'oever van een beeckjen was 't dat zy nam haer gang,
En zong van reine minne zoo menig zoeten zang.

Het beeckjen, dat zijn armen rondsom het slootjen schiet,
Verzuimde meer te stroomen en luisterde naer 't lied.

De nachtegael, die 't boschjen met zijn geslacht bewoont,
Heeft nergens meer met zingen, als daer, zijn kunst betoond.

De winden zwegen stille op 't Hemelsche geluid;
Met repte tak noch lover, noch bloem, noch eenig kruid.

Waar zijn nu dicke linden of beeck of slotelijn,
Of vogel, of groen'heide, daer Rosemond mocht zijn?

'k Hoor niet dan felle winden, nu vry al min beleefd,
Die roeren lucht en water, dat schip en schipper beeft.

Die wentelden mijn scheepjen en kaetsen 't als een bal,
En weinig weet de liefste waer ik vervaren zal.

OP EEN KORENBIJTER, GESCHILDERT DOOR JUFFr. VAN BAERLE. [1]

1.

Ick ben geen schildery, 'k vloogh onlancks noch in 't veldt,
Van Baerle vingh my op en heeft my hier gespeldt.

2.

Kore-byter, vlieghe-vangher, soomer-voghel, sonne-kindt,
Daeuwe-suyper, bloeme-kusser, beemde-kruysser, poelenvrindt!
Treurt niet om het soete leven, dat ghy in de soomer leeft,
Als ghy veer, aen gheen groen heyde, kruyt en bloemen oversweeft,
Daer ghy nu sit als gevanghen, vastgebonden aen 't franchijn,
Al de leyde lange winter buiten sonn'- of maene-schijn.

---

[1] Suzanna, die vervolgens Huygens vrouw werd; zie boven, blz. 240.

Schuylt geduldigh voor de winter, Baereltjen u hier besloot,
Dat s' u 't leven dus mocht gheven, nu u medesoert is doot;
Als u bloemetjes herbloeyen, als u d'uchtend weêr kan voên
Met haer lieve laeuwe tranen, op 't gebloemde wassend groen
Van ons moeders nieuwe mantel, als op 't blinckend werelds-dack
Menich duysent liedtjen afstuyt, opghekaetst van tack tot tack,
Soo die banden u vervelen, daer m' u vriendlijk meê benouwt —
Die ghy van soo schoone handen beter willich draghen soudt —
Neemt het waer, als 't venster opstaet en de dach op 't klaerste (straelt,
Vlieght dan nae u boortich woudt toe, daer ghy eerst zijt uyt- (ghehaelt.

HET LEPELBLAD.

'T Zwaermoedig stram, des zwarten gals gebroedsel,
Wordt lustig en geswind,
Zoo haest mijn geest 't verderfelijke voedsel
T' ontrecken onderwindt.
Matroos bemint mijn eeuwig groene bladen
Verr' boven 't dorre kruid,
Ten vier gedoemd; mits ik zijn last ontlade,
En 't vluchtend leven stuit.
De naelde stiert zijn vlotte vlugge steden,
Op 't nat, ten wissen baen;
Dies gaet hy daer de zon naeuw heeft gereden,
Maer mijn kracht doet hem gaen.

JACOB VAN DER BURCH.

Twee of drie jaar jonger dan zijn stadgenoot Brosterhuisen, werd deze dichterlijke staatsman, ruim een half jaar na hem als zijn medestudent ingeschreven, en bleef ook verder ten nauwste met hem bevriend. Na zijn studietijd, mede nog eenige jaren te Leiden gebleven, erlangde hij in 't laatst van 1626 een minder aangename betrekking bij een hooggeplaatst krijgs- en staatsambtenaar te Utrecht, die hij, twee jaar later, met eene dergelijke bij den stadhouder van Groningen en Friesland Ernst Casimir verwisselde. Na 's Graven noodlottig sneven in de loopgraven van Roermonde, hield hij zich eerst een poos in Friesland op, daarna bij zijn schoonbroêr te Amsterdam op de Heeregracht, vergezelde in 1633 de HH. van Beaumont en Huygen bij hun zending naar Keulen, en trad met Jan. 1634 bij Johan Wolfaart van Brederode, als Raad, in dienst, welke betrekking hij in 1642 met die van Agent der Staten te Luik verwisselde. Op aanbeveling van Huygens werd hij in 't begin van 1646 tot Secretaris der Staatsche Gevolmagtigden bij den Munsterschen vredehandel benoemd, maakte in 't volgende jaar een kort uitstapjen naar Holland, volbracht in 1649 eene zending naar Weenen, en keerde in 1650 naar zijn "Luiksche Hel," gelijk hij zich weinig vleyend uitdrukte, terug. De veranderde stand der Nederlandsche zaken, na den dood van Prins Willem II en de groote vergadering, gaf waarschijnlijk aanleiding, dat hij, vervolgens uit Luik teruggekomen, geen verdere staatsbetrekking bekleedde, maar als ambteloos burger zijn verderen leeftijd te Amsterdam doorbracht, waar hij in 1660, ten huize zijner zuster overleed, en inmiddels bij voortduring met Huygens in vriendschappelijke briefwisseling bleef verkeeren. Hoewel hij dezen trouwens reeds in Jan. 1626 geschreven had, dat hij de Nederlandsche Muze vaarwel zeî, omdat hij er aan wanhoopte verzen als de zijne, en met name zijne *Zedeprinten* te maken [1], bleef hij, ten voordeele der Nederlandsche letteren, dat besluit evenwel niet getrouw, en ook vervolgens van tijd tot tijd de nederlandsche lier nog tokkelen. Zoo min als die van Brosterhuisen werden echter ook zijn verzen in een bundel verzameld.

LEGER-ERVARING (AAN BROSTERHUYSEN; OCT. 1626).

Hier is een stadt van stroo, daer 's aertrijx gulde haeren,
Nu veertich nachten lang, mijn beddeveren waeren;
Waer d' ongewone rust in 's eersten moeders schoot

[1] "Depuis que j'ay leu vos *Charactères*, j'ay quitté la poésie Flamende. Je meurs si j'ay rien veu de pareil en nostre langue. Ils pourroyent servir d'Epitaphe à tous nos poètes." (Zie de meêdeelingen uit zijne Brieven aan Huygens, in de *Dietsche Warande*, V.)

En 's legers ongemack my nimmer noch verdroot;
Waer ieder een sich quelt in 't uytstel van het vechten,
En 't legher leêgh te sien en weynich uyt te rechten;
Waer ieder afbreuck brout voor 't Arragonsche rijck,
En neemt des Princen leet voor eygen ongelijck.
Daer leef ick ongeraeckt van 's lants becommeringhen,
En sucht om geen verlies van 's weerelts beuselinghen;
Wat vraegh ick nae gesagh? — maer 't afsijn valt my swaer
Van u, van u alleen, mijn alderbeste kaer.
Hoe zelden vind ick hier hetgeen my kan vermaecken!
Hoe werd ick hier gespeent van oeffening van kaecken
Uyt milte-kitteling! Al d' ongebonde vreucht
Des goddelozen krijghs, die is my ongeneucht.
Het leven, dat hier meest het leger door in swanck gaet,
Is kijven of gevecht, wanneer men by den dranck staet;
Jae, 't vloecken heeft sijn eer, en dât 's de braefste man,
Die hem in sulcken krijgh de kloecste thonen kan.
Hier noemt men lustigh sijn, gestadigh droncken drincken,
En vrolijck, die het meest laet in sijn schaelen sincken;
Hier sijn noch dobbelaers noch hoeren geen gebreck,
En die niet med'en speelt, die noemt men bloô of geck.
De deught gingh hier om broot indiense wiert gevonden;
Een onbeweecht gemoet in 't midden van de sonden
Was [dwaesheyt], mits men hier geen ondeucht meer en kent;
Soo wort het quaet vernoemt, wanneer men 't is gewent.
Kloecst heet men hier de taeyst in plondersucht te koelen,
En moedich die te bot is om gevaer te voelen,
De doot en kent m'er niet, men sterfter als het vee;
En niemant hier ontleeft als Nero's meester deê.
Ick swijgh nu noch van pest, van hongher, en van dierte,
Van 't gruwelijck gevolgh van seltsaem ongedierte,
Jae, geen soo vreemt geslacht van commer en ellent,
Of 't is hier in de sleep van 't leger wel bekent.
Doch, vrient! van ongemack en heb ik niet te klaegen
En 't geen dat ick hier ly, dat heb ick licht te draeghen;
Maer geen soo vromen ziel, daer 't lang gewoone quaet
Van 's leghers ommegang geen vlecken in en laet:
Wie mette kolen speelt, die komt hem licht te branden,
En wie hem t' scheep begheeft, krijght haest beteerde handen;
Ons zielen zijn van was en nemen alles aen,
En 't geen der eens in vat, dat blijft er lang in staen.
Dit doet my d' oorloch vliên en weêr naer Leiden haecken,
Daer ick rechtschapen geest en eerelijck vermaecken,

En leerelijcke deucht soo dickmael heb gesmaeckt,
Dat my 't herdencken schier alleen geluckich maeckt.
Noch is 't herdencken maer een schaduw van 't genieten,
Maer als ick by u ben, wat kan my dan verdrieten?
Geen zee en gaet te hooch, geen onspoet heeft de macht
Ons treurich te doen zien, en wert maer uitgelacht.
Ick was de somer moê al doe ick eerst in 't velt quam,
En wiert de krijgh al wars korts voor ick 't eerste gelt nam,
In 's vaderlandts soldij, en 't soetste van den tijt
(Op hoope van vertreck) dat wiert ick geeren quijt.
Ick let noch elcken dach op 't korten van de daghen,
En schijn nu 't Sonne-went al harder aen te jaegen
Door dwangh van mijn gebeên; de schraeler Oostewint
Maeckt, dat men in de weg niet meer te graesen vint,
En jaecht de ruyters thuys; het hooy is uyt de daelen,
Op d' uytgeputten boer en valt niet meer te haelen,
En als 't gebreck van 't voêr de peerden valt te bang,
Het gaet dan hoe het wil, het leger mart niet lang.
Dit is nu al mijn wensch; ick loop den winter tegen,
Ick troost my in de kou, verblij my in den reghen,
En sie wel duysentmael nae 't wassen van den Rijn,
Alleen op hoop, alleen om weêr by u te zijn.
Wat vraech ick naer het weêr, wat geef ick om het vriesen,
Ick wil om u te zien geen somerweer verkiesen;
Ick lees soo schoon gebloemt uyt 't geene dat ghy spreeckt,
Als in Reness' sijn hof is immer opgequeeckt.
Vaert wel dan, waerde vrient! en troost my in het wachten;
Al wert de daet belet, soo doet het met gedachten:
En benje die je waert, soo gunt my dese sorgh,
Dat ick mach eeuwich sijn

U dienaer, VAN DER BORCH.

NIEU-JAERS-BEDE; (1628.)

Zoo een getreft gemoedt uw Godtheit kan behaegen,
En ongeveinst berouw brandt-offer stijgt voor by;
Zoo een vermoeide ziel van 't zondig pak te draegen,
O Schepper! U gevalt, soo vindt ik troost voor my.
Vermeestert is mijn wil en schier des weerelts eigen;
Mijn hart is afgemat, en van zijn lust vermant:
Doch 's redens beste deel en schijnt nog niet te neigen
Ten afval, en verwacht ontzet van Uwe handt.
Mijn vryheit lang geboeit, en mijn vervoerde zinnen

Vergaepten zich aen 't schoon, dat haer met schijn belas;
Mijn oordeel baeckeloos vergiste zich in 't minnen,
En badt voor Hemels aen het geen maer Aerde was.
Mijn logge geest, gewent op losse hoop te rusten,
Die keurde eeuwigheit voor al t' onwisse vreugt,
Verslingert op 't genot van tijdelijke lusten,
En zag de zonden aen voor d' onbevleckte deugt.
Maer, Heer! nu ick ontwaeck uit d' aengenaeme droomen,
Daer menigh weerelts hert zich willens in verslaept,
Geleit my op het pat om weêr tot U te koomen,
En lijdt niet, dat mijn ziel zich aen een niet vergaept.
Leetweezen is den oegst van driemael neegen jaren,
Waer van de Lente zich in kintsheit meest verloor,
En die de beste deel van 's leevens Zoomer waren,
Bekoorden heete min en brachtze buiten spoor.
Mijn oogen, nimmer droog van vreugdelooze stroomen,
Die vloeiden in een brandt die uit mijn boezem steeg:
Maer laes! mijn zuchten wist het blussen voor te koomen,
En blies mijn vlam weêr aen wanneer ik koelte kreeg.
Maer nu ick ben geraeckt van Goddelijker minne
En voel een nieuwen brandt in mijn gemoedt ontstaen;
Laet, Heer! geen dartelheit meer woonen in mijn zinnen
Maer laet zoo eedlen vlam tot in Uw wooning gaen.
De tranen, die wel eer met drang van brakke plassen,
Door lafheit van gemoedt, ten oogen storten uit,
Geef, dat ick daer voortaan mijn ziel met af magh wassen,
En dat dees waerden dagh mijn zondig leeven sluit! —

AEN DE HEER DANIEL MOSTART, SENTBRIEFSCHRIJVER.

Indien ons lichaem waer zoo vlugh als de gedachten,
't Gebruyck der brieven waer van magere waerdy:
Maar nu 't te log valt om op ons bevel te wachten,
Ontsett' sich ieder voor de vond van 't schryven vry.
Wy hoeven Stentors stem, noch Dedalus gevleugelt,
En vliegen zonder dat wel over bergh en dal,
Ons lichaem blijve t'huys, en onze mondt beteugelt,
Wat is 't dat ons papiere vlercken stuyten zal?
Doch wat waer ons dat nut, zoo d'ongeschaefde reden
Dees wiecken had beklad met krachteloosen int,
Daer iemandt nauwelijxs het pit van kan ontleden,
En daer een ander, 't geen ghy wilt, niet in en vindt?
Hier leert een ieder sich nu veylichlijck voor wachten,

Die maer op dese blaên sijn oogh eens weyden laet:
Want diese slechts beschout met sinnelooze krachten,
Star-ooghe wat hy magh, die vinter weynigh baet.
Mostart, is 't anders waer, wat de Genesers schrijven
Van 't wonderlijcke zaet, die zuyvert het gesicht;
Maer dese Mostart laet het hier geensins by blijven:
Hy zuyvert het verstandt door heerelijcker licht.
Hy kreegh behendichlijck een slaghpen uyt de vlercken
Van Pesagus, en doopt hem in het wijste nat,
Daer Phœbus sijn geslacht het hert meê plagh te stercken,
Wanneer de sluymeringh de geest bevangen had.
Nu kom' een ieder vry, en snijd nae deze veere
De syne, en bootse nae dees Goddelijcken int;
Ick wed' hy krijght een stijl, een sin nae zijn begeere,
En 't keurighst oogh vernoeging in sijn brieven vind.

OP DE BEVALLIGHEDEN VAN JUFF. CLEONIRA VITELLI[1].

Het tintelende git in Cleonira's oogen
Tart aller sterren glans; haer vriendelijk vermogen
  Maeckt slaven zonder tal, door minnelijck geweld,
  Daer d'alderfelste borst zich willig onder stelt.
Ontsluits' haer lieve mont, zo ziet men paerlen wassen,
In schulpen van koral en mals-robijne kassen,
  Daer nooit een onrijp woort of laffe praet uit viel,
  Maer schrander onderhoud van een rechtschapen ziel.
Daelt haer geleerde hand en afgerechte vingers
Op 't zangerig Klawier, zo zwijgen al de zingers
  Op 's Hemels hoge Koor, voor 't wonderlijk geluit,
  Daer zy der Goden rey meê troont ten Hemel uit.
Als ick de kracht gevoel van dees bevalligheden,
Zo acht ik mijn geluk 't volmaecktste hier beneden;
  Maer laes! ick voel mijn ziel van weelden overlaên,
  En door te veel gelucks byna te gronde gaen;
Natuur! onthael my een van mijn verliefde zinnen,
En maeck my blind of doof, eer roekelooze minne
  Mijn ouderdom beklimm', en dat ik schipbreuck ly
  Op zulk een Zee van vreucht en klip van lekkerny!

---

[1] "Seeckere juffrou, die onder andere ongemene gaven, die sy in stillicheit en onbekent bezit, soo verre in de schrijfkunst ervaren is, dat sy het cieraet des schrifts soo natuerlijck uit de gront van de letteren doet vloeyen, als Coppenol. Voor 't overige is sy, in geest en inborst, d'onnozele en geestige Tesselschade niet ongelijck." V. d. B. aan Huygens, Jan. 1657.

JOHAN VAN HEEMSKERCK.

"Ik geloof niet", schreef Van der Burch eens aan Huygens, "dat er Muzen zijn, die minder blanketsel en opschik dulden dan de Nederlandsche; het ijs zelf schijnt my niet kouder dan de redeneeringen van Jozef en Zefira in Cats *Zelfstrijd*, en ik geef om niets minder dan om die sprookjensdichters, die geen vers beginnen kunnen, zonder er den Hemel en de Hel der oude Heidenen bij te halen." Zoo iemand dat, in theorie als in praktijk, met hem eens toonde te zijn, dan voorzeker deze levendige en geestvolle Amsterdammer, die in Jan. 1617, als twintigjarig student te Leiden ingeschreven, er weldra met hem en Brosterhuizen kennis en vriendschap aanknoopte. Hoewel uit Nederlandsche ouders in de Y- en Amstelstad geboren, had hij zijn eerste opleiding te Bayonne ontvangen. Na een vierjarig verblijf te Leiden, ging hij met Huygens zwager Doublet een vierjarige reis door Europa maken, maar had reeds vóór zijn vertrek voor "de lustige medegenooten van zijn groene jaren" zijn vloeyende verhollandsching van Ovidius *Minnekunst* voltooid, die hij, na zijn terugkomst, in 1626, met eenige mengeldichten van zijne hand, in smaakvolle uitgaaf het licht deed zien. De "aardige aangenaamheid en voortvloeyende vaardigheid" van den Latijnschen dichter, had hem — naar hij zich in een onuitgegeven vertrouwelijk schrijven uitte — "altijd boven alle andere aangestaan, en was" (gelijk hij er bescheiden aan toevoegde) "in zijne kleinigheid zooveel mogelijk door hem gevolgd." Mocht er dan ook (zoo meende hij) "iet recommandabels in hem gevonden worden, het was een vaardige voortvloeyendheid, die hem bijnaast alles zonder moeite uit de pen deed vallen"; en hield hij zich daarbij overtuigd, dat men door te veel likken wel "fluweele woordjens, maar zonder geest of leven" te boek kon stellen. De ongekunstelde natuurlijkheid van zijn dichttrant tuigt van de waarheid zijner gezondverstandige opmerking. Bij zijn uitlandigheid te Bourges tot Dr. in de Rechten bevorderd, keerde hij in 1624 over Parijs — waar hij eenige weken in 't huiselijk verkeer van Hugo de Groot doorbracht — huiswaarts, en zette zich in den Haag als advokaat neder. In 1625 en volgende jaren gaf hij eenige, naar 't Fransch van D' Urfé's *Astrée* vertaalde herders-vrijagiën in 't licht, en wijdde zich in 't algemeen, gelijk vroeger aan de poëzy, thans aan het Nederlandsche proza. Naar de tijdsmaak en zijn Fransche voorbeeld het meêbracht, was dit echter van een meer gekunstelden aard, gelijk het zijne in 1637 voor 't eerst uitgegeven *Batavische Arcadia* toonde, in welke hij "onder 't soet van minnepraetjes, de Hollandsche jonckheit, al speelende tot de kennis der vaderlandsche gelegentheden" zocht te brengen. Sedert herhaalde malen — gelijk nog onlangs op nieuw — herdrukt, werd zijn speelreisjen door de Hollandsche duinstreek het geliefkoosde voorbeeld ter navolging van een aantal andere. Nog vóór hij het te boek stelde, had de veel bereisde

schrijver, ter vereffening der geschillen over Amboina met drie bewindhebbers der O. I. Compagnie, een reis naar Engeland ondernomen, en was daar van 1628—1634 gebleven. Teruggekeerd verwisselde hij den Haag met Amsterdam, waar hij in 1640 tot schepen gekozen werd, maar dat hij in 1645 op nieuw voor den Haag verliet, om daar als lid van den hoogen raad dienst te doen. Een heete koorts ontrukte hem, elf jaar later, op 't onverwachtst aan die betrekking gelijk aan zijn leven. —

GHESONTHEYTS LES.

In woorden, steenen, kruyden,
Schuylt wondre kracht, nae 't duyden
Der ghener, die de rechte gront
Ons leeren, hoe men blijft ghesont.
Ick ken 't, zijn groote dinghen,
So diep in all's te dringhen,
Dat kracht, noch aert, noch eyghenschap,
Verholen blijft van salf of sap.
Maer noch veel grooter zeghen
Heeft hy van Godt verkreghen,
Die hare kruyden niet behoeft,
Haer drancken noyt en heeft gheproeft;
De werckingh van haer woorden
Sijn leven niet en hoorde;
Die steenen laet de steenen zijn,
En houdt het met goê spijs en wijn,
Ghenut in matigheden,
Met oeffeningh der leden,
Met heyl en onheyls onderscheyt,
Met weldoen en met vrolijckheyt.

AEN J. V(ANDER) B(URCH).

Ghy siet, hoe over al de straet
Is wit door 't sneeuwigh vlocken,
En hoe men niet te les en gaet
En niet en hoeft te blocken:
Want Rapenburgh dat is en blijft
Door dese harde vorst verstijft.
Verjaeght de koude van den haert
Met lustigh op te stoocken,

Voor vrienden dient gheen broot ghespaert;
Dies haelt hier in de koocken
Een kannetjen van 't Rijnsche nat
Uyt 't beste Baccherachse vat.
Beveelt de goede Godt de rest,
Die 't alles wel sal voeghen,
En die alleen weet alderbest
Wat yeder kan vernoeghen;
Hy is het, die ons Vaderlandt
Weêr brenghen kan in goeden standt.
Wat u hier na ghebeuren magh,
Soeckt niet te nauw te weten,
Maer reeckent voordeel elcken dagh,
Die u wordt toe-ghemeten:
Hy doolt, die 't gheen 't gheluck hem biet
Door vorder sorghen niet gheniet.
Terwijl u jeught noch niet verout,
En u de grijse hayren
Niet maken gemelijck en kout,
Gebruyckt u jonghe jaren,
En stelt u onghebonden sin
Tot 't soete vrijen en de min.
Mijn ander-ick! het is nu tijdt,
Dat wy eens gaen na buyten,
Om sien wie daer op schaetsen rijdt;
En als de poorten sluyten,
Soo sullen wy eens heen en weêr
Langs 't lieve Steen-schuur doen een keer:
Misschien wie dat ons daer verwacht,
En wie wy daer betrappen,
Waer by wy, tot de klock slaet acht,
Wat moghen Minne-klappen:
En waer wy met een soet ghesoen,
Ons graghe hartjes moghen voên.
Doch om met eeren onsen voet
Weêr by haer in te krijghen,
Men stout en aerdigh wesen moet,
Om, met een stille swijghen,
Of van haer hooft òf van haer handt,
Te rooven eenigh minne-pandt.
Wanneer men komt om ring of naelt
Haer wederom te gheven,
Wie kan dan qualijck zijn onthaelt,

En voor sijn dienst bekeven?
Wat valter op als 't is gheschiet?
En kijven sy, sy meenen 't niet.
  Dewijl het ons nu beuren magh,
So laet ons al wat mallen;
Want licht kan komen sulcken dagh,
Dat 't niet sou willen vallen;
En mach men 't mallen niet ontgaen,
't Is beter jong als oudt ghedaen.

ARIADNE OP NAXOS.

(Uit "het eerste boeck van de Minne-kunst".)

  Der Creten Konings kind sat op het dorre strant,
  Verlaten, hoopeloos, half buyten haer verstant,
In 't hemt, so alsse was recht uyt haer slaep geschoten,
De tuyten om het hooft, den boesem ongesloten,
  De voetjes moeder-naeckt, en 't keurighst van haer schoon,
  Door 't woelen van de wind, onachtsaemlijck ten toon.
Sy riep weemoedelijck langs heen de doove baren
Haer wreede Theseus na, die nu was wegh-gevaren;
  Een laeuwe tranen-vloet liep langs haer kaeckjes af,
  So lieven tranen-vloet haer meerder schoonheyd gaf.
Sy riep en schreyde bey, en beyde 't haer wel voeghde,
En hoe min opgetoyt, hoe meer sy 't oogh vernoeghde;
  En nu weêr op een nieuw beginnende te slaen
  Haer teêre sachte borst: "ach!" seyds' "hy is gegaen!"
"Ach! (seyds') hy is gegaen; wat sal van my gewerden?"
En mids klonck langs het strant 't geraes van hacke-berden,
  't Gedons van trommel-slagh, 't geluyt van woeste zang;
  Sy schrickt, en door 't gehoor van sulcken wonder bang,
Word bleecker als de dood, kan niet een woord meer spreken,
Wil vlieden, weet niet wáer, en blijft daer als besweken.
  Mids sietse komen aen het lichte Satyr-rot,
  Met 't droncke wijve-rey, de voor-tocht van den Godt,
En midden in 't gedrangh Silenus vol-gesopen,
Die van den Esel rolt met na de wijfs te lopen.
  Ten lesten Bacchus selfs in volder heerlijckheyt,
  Geseten op sijn koets met druyven overleyt,
Een wijn-ranck om het hooft, een wijn-glas in de handen,
Van Tygers aengevoert, getoomt in gulde banden.

Het Meysje trilt en beeft gelijck 't verwaeyde riet,
En denckt meer om haer selfs noch om haer Theseus niet.
De Wijn-God spreeckt haer aen: "Ey, schoone! wilt niet vresen,
Ick sal u Minnaer zijn, ghy sult mijn Vrouwtje wesen.
Set Theseus uyt u sin; soo ongetrouwen vrient
So lieven weder-Paer, als ghy zijt, niet verdient.
Ontfangt my tot u man, tot Bruyt-gaef 't Gode-leven,
Den Hemel kan ick u, o Ariadne! geven.
Ghy sult een Sterre zijn, die menigh dwalend schip
Sal brenghen op sijn streeck, sal hoedèn voor een klip."
Dit sprack hy, en met een so sprong hy van de waghen,
Op dat de Tygers haer niet souden doen vertsaghen:
Omvat haer in sijn arm, en ruckt haer om een hoeck; —
Wat souse doen? sy most; een God was haer te kloeck!

MAEGDEN-RAAD.

(Uit "het derde boeck.")

Een boersch slecht volckjen heeft voor desen hier gewoont;
Maer nu is Amsterdam met macht en pracht gekroont:
En al wat kostelijcx van d'aerd-kloot word om-grepen,
Dat siet men haer te scheep in hare muren slepen.
Ick bid u, siet 't gebouw en huysen doch eens aen
Die 'r nu zijn, en alhier wel hebben eer gestaen;
Ghy sult, ick twijffel niet, ghy sult voorseker segghen,
Dat het de selfde Stadt niet is die ghy siet legghen:
De Beurs, die nu so trots steeckt in de lucht haer kop,
Daer wandelden hier voor maer arme Visschers op.
Daer nu de Heere-Graft en Cingel heerlijck pralen,
Daer pleegh de grage Koe wel eer haer kost te halen.
Het oude prijs' wie wil, voor my ick bender een
Die 't met het onse houw, en blijf seer wel te vreên,
Dat ick geboren ben op dese tijd van heden:
Want die past recht te deegh op my en mijne zeden.
Niet daerom, dat nu 't gelt hier is in overvloet,
En dat de milde winst ons weeldrigh leven doet,
Veel min om dat ick sie het huys en hout-werck glimpen,
En dat de bouw-lust doet het Y en d'Amstel krimpen;
Maer daerom dat men nu een goê bevalligheyd
In alle dinghen speurt, en dat de bottigheyd
Des onbedreven Eeuws geheel, in onse daghen,
Is door wel-levens-kunst ten lande uytgeslaghen.

Doch ick en raê u niet, dat ghy het maeckt so bont
Van ringhen aen te doen van drie vier hondert pont;
Noch wil oock niet dat ghy u mouwen sult borduren
Met Peerlen en Gesteent, want dit en mach niet sluren;
Noch dat ghy tot çieraed een al te dier Juweel
Sult steken in u hayr, of hanghen om u keel.
Gelooft my, die dit doet, dat ghy ons sult verjaghen
Met uwe kostelheyd, daer gh' ons meê wilt behaghen:
Want wie heeft oyt gesien een Jonghmans hert ontfonckt,
Die wijs is, op een Maeght die al haer goet verpronckt?
De netheyd in het kleên en 't hullen sien wy garen;
En dat de kraeghjes staen, of die geschildert waren,
Al sulcx beneemt of geeft de schoonheyd wonder veel,
Om u wel voor te doen, is dit niet 't kleynste deel.
Doch eenderley cieraed en past u niet al t'samen,
Maer yeder moet hier in haer eyghen voordeel ramen,
En met haer spieghel gaen vóór alle dingh te raet,
Om sien wat dat haer wel, en wat haer qualijck staet.
Een lang smal aengesicht geen spitse kap wil lijden,
Maer wel een die wat rond en breed is in de zijden.
Of anders sou 't, daer 't is van selfs niet dan te ranck,
Door 't stellen van den doeck, noch schijnen eens so lanck.
Een kleyn rond backesjen, dat moet in 't hullen letten,
Den doeck niet al te wijd noch vliegende te setten,
Maer magh wel pruycks-gewijs yet legghen onder 't haer
Dat, nevens het wel-staen, het hooft voor koû bewaer.
Een soette bolle Meyt moet langhe dichte kraghen,
En een verheven kap met groote kanten draghen.
Soo veel u kleed belangt: besorgt en tracht voor al,
Dat het zy welgemaeckt, want 't maecksel geeft de stal.
Die blanck van verwe zijn, en fraey van lijf en leden,
Die sullen haer in 't swert met fransse tabberts kleden.
Op 't swert steeckt 't wit wel af: Briseïs was in 't swert,
Wanneer den Griekschen Helt op haer verslinghert wert.
Den bruynen voeght wel kleur: Andromeda haer daghen
Noyt anders yet als kleur heeft aen haer lijf gedraghen.
Dies tot u mouwen neemt 't oranje, 't groen, het graeuw,
Of, 't geen een yeder past, het heldre Hemels-blaeuw.
Of wel een ander verw die u sal best behaghen.
So vele bloemen als de nette Hoven draghen,
Wanneer de weste wind, met sijnen laeuwen aêm,
't Vervrosen dorre velt maeckt groen en aengenaem;
So vele verwen vat de wol, en 't sijde laken;

Derhalven sult ghy yet 't geen u wel voeght doen maken.
Dan, so ghy mijnen raed, Bruynettekes! gelooft,
So kiest voor alles geel; want geel het swert verdooft:
Het geel sal met sijn glantz de gaeuwheyd van u wesen
Noch maken eens so gaeuw, en eens so seer gepresen.
Ghy daer en teghen, die te bleeck u selven kent,
En 't Lely-wit alleen hebt op u wangh geprent,
Sult wijslijck die, in plaets van aengeboren roosen,
Door 't weêrschijn of van root of incarnaet doen bloosen.
En ghy, wien 't purpre bloed het blanck te seer ontsteeckt,
Neemt tot u mouwen wit; want wit het bloosen breeckt.
Op 't maecksel veelderley van uwe dracht en kleéren
En stel ick u geen wet, noch weet u niet te leeren:
Wat nieuw is dat staet wel, en 't eene rijst nauw op,
Of als het ander komt, so krijght het stracx de schop.
Geen hoofse snof so vreemt, so koddigh, soo wanschaepen,
Die onse wulpse Jeught niet daetlijck na sal aepen,
Jae, 't oude word weêr nieuw, en 't nieuwe dat word oud;
Dies doet sy wel en wijs, die weynigh kleêren houd,
En niet meer t' evens maeckt dan sy kan haest verslijten:
Die so niet is gesint en moet het oock niet spijten
Van na den ouden toy staegh dóor te gaen gekleet,
Of dat de mot en tijd 't verleghen goed op-eet.
Dan één dinck niet-te-min is u noch nut t'onthouwen:
U rock die hoort van verw te zijn gelijck u mouwen,
Of daer ten minsten yet te hebben meê gemeen,
So sulcx niet heel en al kan komen over een;
En als de rock de mouw, so moeten oock de koorden
Gelijcken yet de rock daer ghy die om wilt boorden.
Tot hoosjes neemt of 't geel, of 't blauw, of 't incarnaet;
Doch 't lest wel aldersoetst' aen uwe kuytjes staet.
Gewent u teêre voeten schoen te konnen lijen,
't En past geen hupse Tes te slepen en te glijen
Op muylen langs de straet; en die haer sulkx niet schaemt,
Die belg's haer niet te zijn slof-toffel toe-genaemt.
Sal ick oock doen vermaen, hoe ghy moet vlijt gebruycken,
Dat uwe oxsels niet na 't goore sweet en ruycken,
En hoe ghy 'smorghens vroegh moet spoelen uwen mond,
Op dat u tanden gaef en tand-vleys blijf gesond?
Neen: dit is van geen doen, want ick de Kunst der Minnen
Geen plompe Jottos leer, noch morssighe Knoettinnen,
Maer sulck een geestigh volck, dat noch, beneven dit,
Haer tanden, oock hoe swert, door kunst kan maken wit,

Dat 't wynbrauws-net-gewulf so ronden kan om d'oghen,
Als of 't door 's Meesters hand was met een pen getoghen;
En dit is prijsens waert, dan, so ghy verder gaet
En u blancketten wilt, so doet ghy 't geen u schaet:
Want of al schoon in 't eerst 't blancketsel uwe vlecken
Met een geleende glantz schijnt aerdigh te bedecken;
So is 't nochtans een ding dat uwe schoonheyd slijt,
En met sijn vuyl vergif u oud maeckt vóór de tijt.

HUWLIJKS WEIGERING.

Al was al 't soet in 't minnen dat minne-lust belooft,
Noch wil ick 't niet beginnen, 't wert by my niet gelooft:
Ick min de gulde vrijheyd, en eyghen heerschappy,
Sluyt uyt de geyle tochten, besluyt mijn wensch in my:
De Knechjes moghen praeten, haer praet ick niet verstae;
Haer vleyen ick niet achte, haer doen gheen gade slae:
Haer vrijen sy meê gecken, haer trouw haer niet en bindt,
Haer liefde zijn maer woorden, haer woorden niet als windt.
Het minnen is maer mallen, een dertel-wulpse wil,
Een kint van Lust en Leêcheyt, een inghebeelde gril.
So langh in my de Reden bestiert den herssen-toom,
Sal noyt in mijn jonck hertje die gast zijn wellekoom.
Want waerom soud ick willen, dat, als 't al best valt uyt,
My maeckt van los ghebonden, my aen een trouw-block sluyt?
Dus laet my veyligh vlieden de by-naem van een vrouw,
Ghekocht met korte vreughde, betaelt met lang berouw!

LIJCKSUCHJES (VAN EENE SOETE JUFFROUW, OVER 'T BEOOGHEN VAN EEN VERWELCKT ROOSJEN, VAN HAER DOODE SPEELNOOTJES HOOFT GEPLUCKT.)

Ach! lieve soete Rooselijn,
Wiens naeu te deegh ontloke bladen,
Wel eer met schoonheydt overladen,
Nu dus verlept en dorre zijn.
Hoe wel ghelijckt ghy 't bleecke hooft,
't Versturven oogh, de slappe wanghen,
En 't mondtje met de doodt omvanghen,
Daer u mijn handt heeft afgherooft.
Gherooft, helaes, doen ick u sagh
By bloem aen bloempjen inghebonden,

Die op de gulde vlechten stonden
Van een die in haer doodt-kist lagh.
  Van eene, die so korts hier voor
Een licht scheen van ons' eeuw te wezen,
Ghe-acht, ghe-eert, ghemint, ghepresen,
Al d'Amstellantsche wijcken door.
  En nu, in min als niet, ontbloot
Van al haer ciersel en haer gaven,
Als noyt gheweest, daer wert begraven,
In éénen dagh ghesont, sieck, doot!
  Haer lach, die 't hertste hert door-kroop,
Het flonckren van haer schoone oghen,
Die d'onbeweeghlijckheydt bewoghen,
Als hun een lieve lonck ontsloop.
  Haer komt-eens-uyt, haer wellekoom,
Haer soet gheselschap, en soet praten,
Daer wy de tijdt vaeck meê vergaten,
Schijnt niet te wesen als een droom.
  Van haer is hier ghebleven niet
Voor my, als druck en treurigheden,
Om 't hertjen in den rouw te kleden,
Soo dickwils als 't dit Roosje siet.
  Koom aen dan, Roosje! dat ick dy
Met so veel traentjes doe belopen,
Als dropjes uyt den Hemel dropen,
Doe die was met haer doodt te ly'?
  Stelt u mijn wesen also droef
Ghelijck de Son, die sijne stralen
Ginck onder duystre wolcken halen
Des Sondaghs, als men haer begroef.
  Steent banghe Sieltje! sucht op sucht,
Om als de windt haer te beklaghen,
Die, doe sy wiert ter aerd' ghedraghen,
Sijn suchjes steende door de Lucht.
  Nu, Roosje! gaet en neemt u steê
In 't midden van al mijn Juwelen,
Want ick u daer so wel mach velen,
Als ick oyt peerl of keten deê.
  Gaet, gaet, en also menighmael
Als Phœbus komt de Kreeft besoecken,
Sal ick u halen uyt de hoecken,
Om u te doen een selfd' onthael.

JACOB WESTERBAEN.

Den 7den Sept. 1799 geboren, was deze Remonstrantsgezinde dichter bezig zich te Leiden voor de Godgeleerdheid te bekwamen, toen de jammer der Dordsche kerkvergadering, bij welke hij de onderliggende partij met zijn pen ter zij stond, hem de studie van eerstgemelde met die der Geneeskunde deed verwisselen. Hij had daarin, gelijk hij 't later berijmde,

.... zooveel gevorderd en geleerd,
Dat (hem) ter hooger school de tabbaert wierd vereerd,

toen "voorval en geluk" hem, onder de "grooten," wier drempels hij betrad, met "een brave en eedle vrouw" in aanraking brachten, Reinier van Oldebarnevelts weduwe, Anna, de rijkgegoede Vrouw van Brandwijck en Gybland, die zich "tot zijne min en tot den echt bewegen" liet. Zoo van alle zorg voor zijn levensonderhoud ontslagen, bracht hij drie en twintig jaar aan hare zijde in weelderig buitenleven door, eerst te West-Escamp aan den Houtweg beoosten Loosduinen, daarna op zijn, in navolging van Huygens, in de duinen aangelegd en bezongen *Ockenburg*. Vond hij, bij haar leven, steeds "so veel werks en tijdkortinghe in planten, pooten, hovenieren, rijden, jaeghen, visschen en vogelvangen", dat hij zich daardoor slechts weinig tijds gelaten zag om aan de Muzen te wijden, zonder daarom dezer dienst geheel te laten varen; toen hij later "het goed gezelschap zijner echtgenoot door haar overlijden verloren had, en (zich) daardoor in meerder eenzaamheid op het land vond", vond hij zich tevens van zelf genoopt, wat meer heuls in de rijmpen" te zoeken „ om daarmede altemet de smerte van (zijn) verlies en een stuck van de quade dagen en lange avonden te vergeten." Ten jare 1657 deden hem "de begeerte en aenmaninge van eenige (zijne) goede vrienden zijn verzen bijeenverzamelen, om 't geen òf reeds stucksgewijs nu en dan gedruckt, òf noch onbekend was", in drie boekdeeltjens bij een te brengen; gelijk ze dan ook twee jaren na zijn dood, als *Alle de gedichten van J. Westerbaen*, *Heer van Brandwijck*, enz "in die orde, als hy zelf ze na malkandere geschickt", en zijn uitgever "in eygenhanden gegeven" had, *te s'Gravenhage by Joh. Tongerloo*, *in de X geboden*, in 't licht kwamen. Behalve een reeks vertalingen uit het Latijn (de blijspelen van Terentius, Ovidius Minnekunst en Heldinnebrieven, Virgilius Æneïs, eenige Kusjens naar Janus Secundus, en de Lof der Zotheid naar Erasmus) behelzen zij ettelijke oorspronkelijke gedichten van deels schertsenden, deels ernstigen aard, en veelal uit de tijdsomstandigheden en de gelegenheden zijns levens geboren. Hij overleed op Ockenburg, den 31sten Maart 1670.

MINNELIEDJEN.

Daer, door het frissche morgen-rood,
De Son beschijnt den Aerdenkloot
En schiet sijn goude straelen,
Daer leydt een boschje, dicht beplant, gedoocken in de daelen.

In 't midden staet een huysje net,
Gedeckt met roos en violet
Die amber van haer schieten;
Rondom het huys, met soet geruys, veel silv're beeckjes vlieten.

Op eenen hyacinthen Throon
Sit Venus met een myrte-kroon
Om haer goud-geele tuyten,
Waer sy haer ooghjes vallen laet, veel soete bloempjes spruyten.

Als sy dan, met een wenckend oogh,
Seyt, wien sy met den minne-boogh
Eens hebben wil geschooten,
Haest sich haer Soontjen, om te doen het geen sy heeft beslooten.

't Handige boefje, met een vlucht,
Drijft door de sporeloose Lucht,
Met fijn gevlerckte armen,
En schiet sijn pijltjes door het lijf tot midden in de darmen.

TROOST-RIJM.

Droeve ziel! wat helpt het klaegen
Over 't geen de wyze God
Nae Sijn enckel welbehaegen
Ons wil geven tot ons lot?
Datmen niet en kan vermyden
Is 't niet reden, dat men 't ly?
En wat valter, als te lyden
't Geen men niet en kan voorby?

Is 't niet beter dan geswegen
Daer het klaegen niet en helpt,
Noch het Nood-lot kan bewegen,
Daer geen sucht de wonden stelpt,

Daer geen kermen, daer geen steenen,
Daer geen woelen, daer geen woên,
Daer geen schreyen, daer geen weenen
't Geen gedaen is kan ontdoen?

Onder vrienden en vriendinnen
Heeft de Dood te vroegh gemaeyt:
Maer wat voordeel salmen winnen
So men sich in traenen baeyt?
Klaegh ick, vraegh ick, wensch ick, ween ick,
Loost mijn boesem sucht op sucht,
Wringh ick handen, roep ick, steen ick,
Wat 's de winst, en welck de vrucht?

So ick op den Hemel vloecke,
So ick Son en Maen betijgh,
So ick 't op de Sterren soecke,
Wat is 't voordeel dat ick krijgh?
Wat sal ick in 't eynd bedijen
Tegen Son en Sterr' en Maen?
Dat ick lij, dat moet ick lijen,
Dat gedaen is, blijft gedaen.

So mijn oogen sijn geswollen,
So ick bittre traenen ween,
Dat se biggelen en rollen
Over myne wangen heen,
So mijn spier van rouw verdrooge,
Soo ick vleesch en bloed verteer,
Wat verdient mijn rouw, mijn ooghe?
Dieder dood is komt niet weêr.

So 'k mijn hayr kom uyt te rucken,
So 'k mijn borst met vuysten slae,
So 'k mijn kleêren scheur' in stucken,
En, door eygen ongenaê,
Mijn gesontheyd gae verkorten
Dat ick, swack en afgegaen,
Met de neus in 't bed moet storten,
Wat geniet ick? 't blijft gedaen.

Droeve Ziele! leert dan lijden,
Leert dan draegen met geduld

't Geen ghy niet en kunt vermijden,
Noch herdoen òf mooght òf sult;
Leert vroegh aen de Reden geven
't Geen ghy doen moet aen den Tijd,
Die, al watter werd geleden,
Door 't verloop van jaeren slijt.

AEN M.

Ick send mijn boden uyt, om vrienden en vriendinnen
Te bidden (so sy my so verre mochten minnen),
Dat sy op morgen hier mijn gasten willen zijn.
Het vaetje leyt gereedt met goê morelle-wijn:
Daer is noch overschot van myne spiegel-kerssen.
Mijn boompjes nodigen de tanden op haer persen,
De leckre peeren, aen de poort van mynen thuyn,
Die druypen van den tack en vallen op mijn kruyn:
De rijpende meloen verquickt het hooft en harten,
En derft op reuck en geur der Goden schotels tarten:
De pruymen, ongefoolt, vol waes, en bol en rijp
Verlangen, swygende, dat men haer pluck' of grijp',
Eer dat sy in het slijck ter aerde mochten vallen.
Jan stond gereet (indien 't haer mochte wel gevallen,
Mijn bede toe te staen) om dadelyck te gaen
Nae Berckel op de Meyr, om 's middaghs daer van daen
(Indien op Ockenburgh de vangst ons quam te missen)
Mijn taefel te verzien met puyck van goede vissen; —
Nae Berckel: daer de man, die 't hooft is van de schouw
Door myne gunst en gift (om dat hy wel en trouw
En langh my had gedient), wel sorge voor sou draegen:
Voor posjes, uyt haer nat, tot scherpingh van de maegen:
Voor snoeck en braessem, tot de staert toe wel-gevoedt,
En voor oud-vaederen van baersen, als een voet.
Oock had ick mijn gebuyr, de Zee, licht aengesproken
Om tongen, glad en swack (so immer die ontbroken
Daer vrouwen sijn by een), om Schevelinger-visch,
Al versch, schoon sy altijds in ruyme peeckel is:
Maer 't quam haer niet te pas (ick spreke van de vrouwen):
Men had geen land gekocht, men wist'er van geen trouwen,
Sy hadden os noch paerd te jaegen in de ploegh:
Hoe quam 't dan, dat men my de koop niet toe en sloegh?
B. mocht het niet geschiên: die had dan selver gasten.

T. zey het was de weeck, dat haere meyssens wasten,
En als'er was gespoelt most'er gevouwen sijn,
Gehangen en gereckt, en 't was geen werck van Trijn;
Oock had den turf-boer in de weeck een dagh bedonghen:
En Marthe ('k segge T.) had soo veel kromme sprongen
En dagh aen dagh so druck, als kat of kater doet,
Die op een middagh-mael twee potten lecken moet.
M. was onpasselijck, doch toond' haer wel genegen.
So gingh 't ter bruyloft, daer de kreupels heenen teghen;
Maer, lieve M., het is alhier de maaltijd niet
Daer 't Euangely ons van ouds af hooren liet:
Daer gingen suchtige met siecke leden heenen,
Kamant en slecht te voet, en luy met slappe beenen:
Maer nu se blijven 't huys, die kloeck sijn op haer leên,
Wacht ick geen kreupels hier, ick meyne, swack te been.

OP HET ONTKOMEN VAN HUGO DE GROOT.

Vrouw Reygersbergh sey tot den Casteleyn,
Den Slot-vooghd van het stercke Louvesteyn:
"Wat hebt ghy doch dus over my te klaeghen,
Dat ick mijn Man heb uyt het Fort doen draeghen?
Danckt my veel eer, als dat ghy my beticht:
Ghy hadt de *Huygh*, en die heb ick gelicht."

OP EEN HANDSTOCKJE, ZIJNDE IN MIJN BEWARINGH, DAER DEN HEER VAN OLDENBARNVELD MEDE TER DOOD GINGH [1].

Ick was het Stockje van den Vaeder van het Land:
Van Oldenbarneveld: ick stijfde zyne hand
En diende tot een stut der afgesloofde leên,
Doe hy, ter dood gedoemt, most nae het zand toe treên.
Op my heeft hy gesteunt, die met zijn wysen raed
Selfs veertigh jaren langh de steun was van den Staet.
Ghy, die my komt te zien, verwaerdigt, met een traen
Te loonen mynen dienst, die ick hem heb gedaen.

---

[1] Hetzelfde dus, waaraan ook Vondel zijn verzen wijdde (zie boven, bl. 133).

OP HET UITKOMEN DER GEDICHTEN VAN C. HUYGENS.

Siet hier een rijcken Oegst van ongemeene vruchten
Van Huygens hooge gheest, die hier in rymen spreeckt:
Een werck, dat selfs het puyck der Dichtren kan doen zuchten,
Om dat zy hier in zien wat haer noch al ontbreeckt.

Hier heeftmen zerp en zout, en wel-gekruyde reden:
Hier is gheen vrouwe-kost, geen blom of kinderpap,
Maer spijs van hooge smaeck, geschept door aerdigheden
En over al gespeckt met kunst en wetenschap.

Hier is geen overschot, geen lappen noch geen leuren:
Hier is een werck, dat wel behackt is en beschaeft:
Hier is geloutert goud, oock nae de grootste keuren:
Hier is een paerd, dat voor en achter vierkant draeft.

Hier is een lijf te sien, dat zeenwen heeft en spieren,
En vast en onverwickt op goede beenen staet,
En datmen nergens niet siet waggelen noch swieren,
Maer dat wel hecht en recht op syne leden gaet.

Hier is een schoonen Hof vol uytgelese bloemen,
Elck blad is hier een bed op 't fraeyste uytgerust:
Hier is al wat op reuck of schoonheyd heeft te roemen:
Hier tast hy nimmer mis, dien wat te plucken lust.

Hier vindt het scherpst gehoor geen ongelijcke toonen:
Hier eetmen leckerny die dunne tongen smackt:
Hier is ambroos voor luy, die in den Hemel woonen:
Hier voelt de Ziel haer vreugd, die tot aen 't herte raeckt.

Ick zie de Nijdt te been: ick hoor haer hondtje keffen:
Jan seyt: 't is my te hoogh; Trijn kan het niet verstaen;
Klaes klaeght dat hy den zin somwijlen niet kan treffen,
En dat'er dingen zijn waer nae hy dient te slaen.

Maer, Jan en Trijn en Klaes! ghy moet het my vergeven,
't Gebreck is by u selfs, daer ghy hier over klaeght:
By Flaccus werd van ouds die Dichter hooghst verheven,
Die van syn lesers maer den minsten hoop behaeght.

Uw hoofden sijn te kleyn om dit te kunnen aeten.
Al spreeckt dees Dichter klaer, het komt u daer van daen,
Waerom uw hersenen hem niet en kunnen vaeten,
Dat boven het gemeyn sijn spitse vonden gaen.

Hier werdt een man vereyscht, dien 't niet en moet verdrieten,
Dat hy somwylen weêr herkaeuwe dat hy at:
Die 't leest en weder leest sal vinden en genieten
Yet goeds, dat hy in 't eerst noch niet gemerckt en had.

't Gaet met der Dichtren werck als met de schilderyen:
Het een wil sijn gesien van verre' en uytter hand,
Het ander van nae by; wat dagh en oogh wil lyen,
Schroomt voor het oordeel niet van kenders met verstand.

HET WARE KONINGSCHAP.

(Uit "Ockenburgh." 1653).

Geen hooge purper gloed, geen vlammen van scharlaecken,
Noch geen vergult Palleys sijn 't die een Coning maken,
Geen goud, geen kroon, geen throon; — hy is een Coning recht,
Die vrees en vuyligheyd heeft van zich afgeleght;
Dien d' eer-sucht niet vervoert; die tot onedle stucken
Door gunste van het volck sich niet en laet verrucken,
En niet en werd verleydt door 't blicken en 't gestreel
Van 't vloeyende satijn, van 't vleyende fluweel;
Die sich niet aen den schat van 't Westen kan vergaepen,
Noch aen de steenen, die in 't Oosten sijn te raepen;
Op wien Potosi, noch de goud-kust van Guinee,
Noch Cuba, noch Peru oyt overwinningh deê,
Dien de verbolgen zee, noch 't baeren van de baeren,
Noch dolle donder kan ontsetten noch vervaeren,
Noch de gevelde pieck, noch het getrocken stael,
Noch het onsachte spel van 't blixemend metael;
Die ter geruster plaets, in veyligheyd geseten,
Siet alles onder hem gevelt en neêr gesmeten;
Die 't sterven niet ontsiet wanneer hy sterven moet,
En die zijn deel en dood treed willigh te gemoet.
Brengh my by Coningen, van daer de Sonnestraelen
Gaen door de Middagh heen tot daer zy 'savonds daelen,
Leyd my door 't Noorden om, noch weet ick haers gelijck:
Een welgestelt gemoed besit een Coninckrijck. —

A R B E I D.

De wetenschap steeckt in geen bed met pluymen:
Wie leeren wil moet vroegh de veêren ruymen;
Wie eert noch eght die heeft geen kans van graen;
Wie dorschen wil moet eerst de ploegh doen gaen;
Wie niet en turft kan zich daer nae niet warmen;
Wie winst wil doen, die reppe hand' en armen;
Wie prijs begeert, die stelle zich ter loop.
Voor arbeyd heeft God alle dingh te koop.

VAN EEN MENNIST DIE GESLAGEN WIERD.

Een die geslagen wierd, riep eyntlijck: "Huygh, kom boven!"
('t Was een Mennist), en sloegh weêrom soo veel hy kon;
Soo dat de kraegh ten hals, de hoed ten hoofd af vlogen,
En selver songh genaê, die dit gevecht begon.

Als 't nu gescheyden was, zey dese: "'k wou wel weten,
Wat dat te seggen was, kom booven Huygh! want nae
Dat hy geropen was, wierd ik weêrom gesmeeten,
En sie geen ander hier, die u te hulpe stae."

Huygh (zey hy) was mijn naem, eer ick my liet herdoopen;
Dat was den ouden mensch; als ick nu vechten moet,
Soo doe ick 't nae den mensch die 'k boven heb geroopen,
Soo dat de nieuwe mensch daer aen geen sonde doet.

OP EEN SCHILDERY VAN ST. PIETER.

Sint Pieter siet te rood, sey een der Cardinalen
Tot Raphel van Urbyn, dat en behaeght ons niet:
Hy was beschaemt, zey dees, als ick hem af sou maelen,
Om 't leven dat hy hier zijn volgers leyden ziet.

DAT DE GEUSEN ERGER SIJN ALS DE DUYVEL.

Om te weeten dat de Geusen erger als de Duyvel zijn,
Sey broêr Goossen, een van d' order van den heyl'ghen Augustijn,
Slaet een kruysje voor de Duyvel, strax is hy daer voor vervaert:
Slaet een kruysje voor de Geusen, strax so sijn s' u in den baert.

OP EEN QUAED WIJF.

Men noemt u Engeltje: maer in de heele Hel
Is niet een Duyveltje so boos, so spits, so fel.

WAEROM HET SCHOON BEMINT WERDT.

Een Philosooph gevraeght, waerom men 't schoon beminde?
Antwoorde, dat het was een vraegh van eenen blinde.

KLINCK-DICHT AEN M. N.

Drie dingen plachten my op 't land wat wercks te geven:
Den Hof, de Jaght, de Pen. Ick heb getuynt, gejaeght,
Dat meenigh haesjen en konijntjen heeft geplaeght,
En door gemeyn gebreck des eeuws, daer wy in leven,
Aen 't dichten altemet een potjen ints verschreven;
Maer nu en werdt het wild van my niet zeer geplaeght.
Ick ruym de Pluymen niet vóór dat het 's mergens daeght,
De lusten zijn verflaeuwt die my nae 't veld toe dreven;
En wat den Hof belanght, 't is daer nu meest gedaen,
Wy wachten alle daegs het vallen van de blaên;
't Vyer, dat der Dichtren geest ontvonckt, is meê aen 't dooven.
Doch om te toonen dat ick noch in roeren ben,
So zend ick u, Myn Heer, dees rijmpjes van mijn Pen,
Dit haesje van mijn Jaght, dees persen uyt mijn Hoven.

MORGEN-WECKER VOOR DE NEDERLANDERS.

Wat was hier vreugd in 't Land, doe Karel wierd ontboôn,
Om uyt syn ballinghschap weêr in sijn Rijck te koomen,
Daer men sijn Vader had geworpen van den Throon,
En kroon en leven door de beul en bijl benoomen!

De Heeren Staeten van 't vereenight Nederland,
Die zonden nae Bredae een Vloot van kloecke Jachten,
Van al, wat noodigh was, verzien en wel gemant,
Die hem en sijn gevolgh van daer nae Holland brachten.

Hoe wierd hy overal, met keelen van Canon,
Gewelkomt onderweegh uyt Vestingen en Steden!

Hoe vrolijck toegejuycht van al wat roepen kon,
Daer hy passeeren most in 't koomen nae beneden!

Hoe wierd hy ingehaelt van Delft af nae den Haegh!
Hoe bly, hoe minnelijck! hoe van de Heeren Staeten
Van Holland daer onthaelt! hoe was daer hoogh en laegh
In sijn opgaende zon verheught en uytgelaeten!

Hoe meenigh duyzend deê hem uytgeley, als hy
Nae Schevelingh vertrock, daer hem sijn schepen lagen
En wachten voor de wal! wat was een yder bly,
Als sy hem in de boot, om af te steken, zagen!

Wat was daer volk op strand! hoe was het hooge duyn
Beseeten lanx de kust van wel-geneege menschen,
Van menschen zonder eynd, tot boven op de kruyn,
Van die hem volgden met geluck en heyl te wenschen!

Daer het geschut, dat lanx den over was geplant,
Van verr' hem toeriep 't geen de stem niet toe kon draegen.
Maer hoe is 't nu verkeert met ons en Engeland!
Wat duyster komt' er op van daer 't behoort te daegen!

Was dit de vriendschap, die men van Sijn Majesteyt
Voor 't goede hert, dat wy hem toonden, had te wachten,
Dat, tegen alle recht en reden en bescheyd,
Wy onse sterckten en kasteelen zien verkrachten?

Op, op, Neêrlanders, op! ghy hebt met luy te doen,
Die op verbonden noch op recht noch vriendschap passen:
Waeckt op, waeckt op! ghy dient u selven te behoên.
Wacht u voor honden die toebijten sonder bassen!

De Leeuw, die 't Swaert voert en de Pylen van het land,
Is langh ontwaeckt, en liet van ver sijn brullen hooren
In het voorleden jaer, en is nu zo getant,
Dat hy hem van geen Dogs sal laeten ringel-ooren.

Uw zaeck is goed, en 't schort aen onse zyde niet,
Dat dees geschillen niet geëffent kunnen werden:
Wy — zoecken vreê, en sy — onlijdelijck gebied,
Dat bloed sal kosten, so sy in haer quaed volherden!

Maer Godt zy tusschen ons en haer getuyge, dat
Wy onse handen daer van zullen kunnen wassen.
Wat is daer bloets gestort! en zijn sy 't nog niet zad,
So breng haer Godt te schand, die nergens op en passen!

HOLLAND AEN ENGELAND.

Wy waeren vrienden en geswoore Bond-genooten,
Bey buyren en bey eens in godsdienst en geloof:
Waerom stae ick by u so quaelijck dan te hoof,
Dat ghy voor my de see en handel houdt geslooten?
Dat ghy my aentast met vyandelycke vlooten
En maeckt mijn koopmanschap en schepen tot een roof?
Is 't om mijn welvaert, en dat ick somtijds een schoof
Meer in mijn schuyren krijgh, meer naegelen en nooten
Meer schatten uyt het Oost, meer waeren uyt de Straet,
Meer uyt het Noord' en daer de son te wedde gaet?
Staet u niet meê de Zee en alle vaerten open?
Vervloeckte nydigheyd! die onsen onderdaen,
Als 't weêr sal op een slaen en op een moorden gaen.
Ten wederzyde sal met goed en bloed bekoopen.

OP DE ZEESTRAET VAN DEN HEERE VAN ZUILICHEM.

Die in zijn groene jeugd het Haegs Voorhout beschreef,
Dat koele wandelrack, die schoone lindendreef,
Verdiende door zijn pen een eerkrans van laurieren;
Nu vond hy stof in 't zand en dese nieuwe straet,
Waer langs men van den Haeg recht nae de zee toe gaet,
Om met geen minder groen syn graeuwe hooft te sieren.

KLINCK-DICHT OP 'T LOSSEN VAN 'T CANON IN DEN HAGHE, OVER HET HOUWELIJK VAN KONINGH PHILIPS IV MET DE DOCHTER VAN KEYSER FERDINANDUS III.

De barse Mars wierd gram en knarsten op zijn tanden,
Doe hy 't Bataefs geschut, dat met zijn donderslagh
De Steden van Philips tot puyn te beucken plagh,
En eertijds beven deê zijn volckeren en landen,

Nu tot der Spaenschen vreughd soo dickmaels los sagh branden.
Dit merckte Venus die zijn luymen was gewoon:
"'t Geschiet", sey sy, "ter eer van my en van mijn soon,
Die Phlips hertrouwen deên in 't huys der Ferdinanden."
Mit krijgt den Oorlogs-God een kusje van haer mond.
Sijn opgeheven moed, zijn toorn verdwijnt terstond;
Men siet de fronsen van zyn grimmigh voorhooft strijcken.
"Ick lijd 't dan", sey hy, "maer de Koningh hoû zijn woort,
Of, so hy oyt de rust in Neêrland weêr verstoort,
Sal ick hem 't Hollands schut doen voelen in zijn Rijcken."

HERBOOREN MEY-LIED.

De lustelycke Mey is in den tijdt,
Met syne groene blaeden,
Het vee komt inde wey daer 't graegh in bijt
Om zynen buyck te laeden
Met klavren en met lecker gras;
En daer 't te winter water was
En daer de schuytjes dreven,
Daer werd weêr melck gegeven.

Waer dat men heenen siet of laegh of hoogh,
't Heeft al een ander wezen;
De heele wereld krijght een schoonder oogh,
Door kleurtjes uytgelesen
Van meenigh blad en bloem en kruyd,
Dat nu weêr uyt de aerde spruyt,
Die neus' en oogh vermaecken
Van al die het genaecken.

De boomgaerd geeft ons hoop tot fruyt en ooft,
En is vast aen het bloeyen,
En volght de vrucht de bloem, die zy belooft,
So sal men haest weêr snoeyen,
En hechten weêr een graegen tand
In peer' en applen uyt de hand,
En toonen zich in desen,
Van Evaes aert te wesen.

Het wijn-gaerds botje baert sijn tros en blad
Tot druyven en tot wynen,

En zeyt ons toe de most en 't vrolyck nat,
Dat sorgen doet verdwynen,
En maeckt den blooden koen en stout,
Die anders niet en steeckt noch houwt,
En doet den kaelis zingen
Als waeren 't rijcke dingen.

Het kleyne pluym-gediert is weêr in 't land
En laet sijn liedtjes hooren
En streelt met soet geluyt aen elcken kant
Der ackerlieden ooren.
De Nachtegael, die in het woudt
Den boven-zangh van allen houdt,
Slaet slaegen uyt sijn gorgel
Als was sijn keel een orgel.

De Leeuwerck, vol van minn' is in de lucht
Aen 't klimmen en aen 't queelen,
Daer Corydon, die vast om Phyllis zucht,
Sijn fluyt laet onder speelen
Of stort sijn traentjes met een lied:
"O wreede Phyllis! ziet ghy niet,
Dat hy het sal besterven
So hy uw gunst moet derven?"

De soete herderin gaet daer ontrent
Met haere kudde weyen:
"Och!" seytse, "was mijn hert u recht bekent,
Ghy soudt gheen traentjes schreyen."
Mit krijchts' een blos, als of dât woord
Van 't herdertje mocht zijn gehoort,
Met wien sy wel wouw paeren
Dorst sy het openbaeren.

O lustelijcke Mey, die kracht en jeugd
Geeft aen het vee en menschen!
Ghy maeckt ons lijf vol lust, ons ziel vol vreugd.
Och! mocht het gaen nae wenschen,
Wy songen t' naeste jaer weêrom:
O, lieve Mey! zijt wellekom
Met uwe groene blaeden,
Met uwe groene blaeden.

DANIËL JONCTIJS.

Deze zangerige Dordsche medicijnmeester en Rotterdammer Schepen werd, in 't eerste jaar der nieuwe eeuw, in eerstgemelde stad geboren, en bracht daar ook verder den meesten tijd zijns levens door; totdat hij namelijk, in 't jaar 1641, door zijn "Hedendaeghsche Venus en Minerva" zich den godgeleerden haat van den Dordschen kerkeraad op den hals haalde, en dien in 't volgende jaar naar Rotterdam ontweek. In dat "schendigh boeck", gelijk men 't schold, had hij toch, onder de overige geleerden, ook die der Godheid over den hekel gehaald, en zich daarom als "bitter satyrist en niet minder dan pasquilschrijver, die soo by den politieken als kerkelijken rechter moest gestraft worden", door hen hooren doemen. Meerder eer, dan bij hen met zijn vrijmoedige kastijding, leî hij bij tijdgenoot en nazaat, met zijn in 1651 uitgegeven krachtdadige pleitrede in proza tegen "een der wanbroedsels onzer Christeneeuw", de Pijnbank, in, wier mensch-onteerende "stijlen" hij daarin "door de scherpe tanden van een waerachtige redelijkheid" zocht "af te zagen", al werd dan ook zijn wakker streven eerst anderhalve eeuw later met gunstig gevolg bekroond. Op geheel ander gebied dan dit bewoog zich zijn zangerige Muze in de "malligheden zijner eerste jeugd", het zestigtal langer en korter minnedichtjens, dat hij, onder den titel van "Rooselijns oochjens ontleed", in 1639 het licht had doen zien, en dat hem zijn onmiskenbare plaats op den Nederlandschen Zangberg verschafte. In zijn nieuwe woonstad zag hij zich weldra met het Schepenambt bekleed, en overleed er, na tienjarige inwoning, in 1652.

ROOZELIJNS OOCHJES.

1.

Een ander roem het wonder van onze Eeuw,
Den Nederlandschen Leeuw:
En stel zijn Luit tot dullen trommel-zangk,
Tot hel trompet-geklank:
En vul 't papier met spietzen, degen, dagg',
Met jammer-veld-geklag.
Den Vyand, die 'k in mijnen boezem draeg,
Tot een gestaêge plaeg,
Roept steeds: "Hou op den Spaenzen trommel-slag,
En zwaey de minne-vlag!"

Hierom wil ik den Oorlog die my plaegt,
De vlamme die my knaegt,
De pylen die my kwetzen, zuchten uit
Op mijn bewoogen Luit.
't Is sweert, noch spietz, geen wrev'lig krijgs-geweld,
't Geen my geduurig kwelt;
Een vreemden hoop, een wonderlijk Gedroch
Blaast nieuwen Orelog,
Schiet schichten uit het Oog van Roozelijn,
Besmet met vreemt venijn,
Door welkers kracht mijn vuirig ingewand,
In plaets van bloeyen, brandt.

2.

Jupijn heeft tot verderf en bystand
Den snellen bliksem in den vuist;
Neptun stuurt, met zijn krommen drietand,
Al wat de bracke zee doorkruist;
De wijze Pallas heeft haer borsten
Met 't ijz're *Gorgons* hoofd bewaerd;
En Mars beheerscht de groote Vorsten
In 't bloedig strijden met zijn zwaerd.
Vulcanus is op 't vuur bedreven;
Het angelklim hoort Bacchus toe;
Alcides is een knods gegeven,
Mercurius de vrederoê.
Cupido is met boog en pijlen
En minnefackels toegerust.
Dit zijn, o Goôn! de sterke stijlen,
Waerop, quansuys, uw Hemel rust;
Dit zijn uw wapens van vermogen:
Dan ziet eens, of ze niet en zijn,
Al t' zaem vereenigd in de oogen
Van mijn Godin, mijn Roozelijn?

AAN ROOZELIJN.

Roozelijn, die met den glinster van den gladden marmer spot,
Waerdig om den disch te cieren van den grooten Donder-God:
't Is niet zonder rijpe rede, dat ik uwen Oogen-schicht,
Hoog verheffe boven 't schittren van het tintlend starrelicht;

Boven Cynthia, die moedig haar uitmuntend hoofd verheft,
En haer blanke Nae-gebuuren ver in schoonheid overtreft.
Schoon het Venus u misgunde, evenwel zal 't zoet gezicht
Van uw oochjes eeuwig leeven, is 'er leven in mijn dicht.
Laet geen dertel oog begluiren 't zoet dat in uw oogjes leît,
Of laet hem de straf bezuiren van zyn onbedachtzaamheid.
Laet uw Oogen-gloed doen kooken 't binnenst van zijn ingewand,
Dat hy wenschen zal t'omarmen 't vuirtje dat hem heeft gebrand.
Laet hem, die de tover-toonen der Syreenen kost ontgaen,
Even als de vlam het solpher, uwe vlammen steeken aen.
Lodder oochjes! eeuwig duuren moet uw klare Sonneschijn,
En by de altijd klare lichten, altijd klaer gereekent zijn!
Eeuwig moet de vlamme flik'ren, die uit uwe oochjes breekt,
Daer den grooten Minne-God zyn minne-fakkels aen ontsteekt!

GESPRECK TUSSCHEN EEN ROOS EN ROOZELIJN.

Roos.

Wanneer mijn purper bloosje bleikt,
Mijn steeltje nae zijn Moeder reikt,
Mijn tenger knopje, metter tijd,
Allenkjes hare blaêrtjes wijdt,
Die heete zon, of schrale wind,
Daerna, van haren band ontbindt;
Koomt maer de Lente weder aen,
Men ziet my even jeugdig staen.
Maer, Roozelijn! raekt gy eens kwijt
Het beste van uw Lentetijd;
Daer is geen hoope meer: en, ach!
Daer volgt een staêgen winter-dag.
Uw lodderigen Oogen-gloed,
Die zo veel harten branden doet,
't Korael dat om uw lippen vloeit,
Den glants die op uw wangen bloeit,
Verwelkt hy eens, geen Zomer-weêr
Herbrengt zyne eerste schoonheid weêr.

Roozelijn.

Als eens uw blaêrtjes zijn verdroogt,
Geen Lente-zog haer weder zoogt;
Leît eens uw steel zyn knopjen af,
Het rijst nooit weder uit het graf:

Maer wel een uw's-gelijke blom
Brengt ons de Lente wederom.
Dan 't gaet niet vast, wanneer de Dood
Dees oogen van haer kracht ontbloot,
En my 't gemeene pad doet vliên,
Of d' aerde mijns-gelijk zal zien.

Roos.

Indien de gaven van de jeugd
Nooit keeren tot haer eerste deugd,
Maer gaen van dag tot dag meer af;
Waerom dan 't geen den Hemel gaf,
Verwaereloost? Voorwaer, indien
Gy zo uw gaven heen laet vliên,
Was 't vreemd, indien, naer uwen dag,
Nooit Oog uws Oogs gelijk en zag?

MINERVA TEGEN VENUS.

(Uit "de hedendaagsche Venus en Minerva.")

Minerva spreekt:

Was lichter schuim in zee, het zou hier komen landen,
En met een ijl geruisch eens redevloeds aenranden
Het al te lijdzaam oor van dezen Hoogen Raed,
Dat voor dit beuselen te lang ontsloten staet.
Waer 't hier alleen te doen met Mars en Mars-gelijken,
Geen twijfel, of ik zou voor Venus moeten strijken.
Maer neen, ik zie zijn lijf thans van haer armen vry,
En zoo ook al uw brein van hare toovery.

Wat mijne vreugd belangt, ik moet en wil 't bekennen,
Daer is zoo ligtelijk droogvoets niet door te rennen.
De weg is met het loof van rozen niet bespreid,
Die 't menschelijk geslacht ten helden-hemel leidt,
Mijn vrije vreugd gelijkt de vrucht der dadelboomen,
Haer scherpe schors en laet zoo ligt ten top niet komen,
Maer die met moeite en smart op 't laetst haer kruin bezit,
Die proeft ook 't zoet genot van 's vruchts geprezen pit.
Dat nat wordt in 't gemeen het smakelijkst gevonden,
Dat allernaest in zee beraekt de diepste gronden;
Hoe dat men dieper naer mijn zuivre gronden peilt,

Hoe dat men zoeter lust en zachter rust bezeilt.
Wy weten wat den held Alcides is weêrvaren,
Toen hy op 't slibberspoor stond van zijn groene jaren;
Gy zondt uw kamenier, vrouw *Wellust*, met uw vreugd
Mooi, listig opgetooid; maer hy verkoos de deugd.
Door arbeid heeft hy al uw monsters eerst verslonden,
En zoo het heilzaam spoor van mijnen weg gevonden,
Waerdoor hy nog in 't laetst ten Hemel is geraekt.

Hadt gy integendeel, o Venus! hem gewonnen,
Hy had nooit anders dan met vrouwgeslacht gesponnen;
Zijn geest was uitgebluscht op eener hoeren schoot,
En hy zoo wel van eer als van zijn kracht ontbloot.
Hoe is de wijze Grieck, Ulysses, opgeheven
En van het schel gerucht ter wereld door gedreven?
Hoe is hy by den mensch voor goddelijk geëerd?
Door 't geen hem mijne les en arbeid heeft geleerd.
Had hy de dwaeldrank, van uw toveres geschonken
En kunstig aangepreêkt, met zijne maets gedronken,
Hy was al lang, met haer, een redenledig beest,
Een hond, een vuile zeug of wel zoo slim geweest.
Door arbeid treedt de mensch op onze Hemeltrappen;
Zoo wint men 't guldenvlies van deugd en wetenschappen,
Van goddelijken lof. Dit wist Demosthenes,
Die met een naeuwer dwang zich prangde aen mijn les,
Die in zijn levensloop, om mijne diept' te gronden,
Meer oly heeft des nachts, dan wijn des daegs, verslonden.
Wat was de vrucht? — Dat hy by Prinsen bleef geächt,
En zelf de Prinse werd van 't rederijk geslacht! —

MAEGDENLES.

Die boven andre wil behaegen,
Moet meer dan schoonheids luister draegen:
Een soete tong, een lieve lach,
Noch meer dan schoonheids glans vermagh.

JAN VAN DER VEEN.

't Valt uit de duistere zegswijs van dezen dichterlijken apotheker-kruidenier (gelijk in zijn tijd beide beroepen één waren) moeilijk op te maken, wanneer hij eigenlijk geboren is. Hij ontving, naar zijn schrijven, te Deventer "van God het leven, en binnen der stede Haerlem het licht, soo wijlen (sijne) ouderen het Spaansche jock ontweeken". Daaruit zou men moeten kunnen opmaken, dat de oude Van der Veen en huisvrouw, in 1587, nog vóór de aanstaande geboorte van hun spruitjen, van den IJsel naar 't Spaarne weken, waar dit toen weldra het levenslicht zag. Daar ons echter geen vroeger verzen dan van 1622 van hem bekend zijn, en hij nog in 1628, van zijn "jonge lijf" zingt, dat hij, "niet langh geleên, in een schip op den IJsel en over zee dorst wagen", zou men weêr genegen zijn, zijn geboortejaar wat later te stellen. Zeker is het, dat hij vervolgens, wellicht al spoedig, weder naar Deventer terugkeerde, en daar zijn verder leven, aan de zijde van zijn "bruinette huisgodin", Antonette Berends, het "lieve Teuntje", met het afwegen zijner winkelwaren en het dichten zijner bruilofts-, zede- en vaderlandsche dichten sleet, tot hij in 't najaar van 1659 dezer wereld overleed. Hoewel, gelijk hij zich bescheiden uitdrukte "niet hebbende te baet als de borne (zijner) natuere", en daardoor gedrongen "met (zijn) kleintjen te woekeren en (zijn) gering pondeken niet te delven", meende hij toch, en te recht, niet na te mogen laten, "alle de wereld, en voornamelijk (zijne) landgenooten oft Deventer medeburgeren" in zijn dichtgaard te nooden, in de niet ijdele "hope, dat (zijn) geringe plantinghe (hun) iets smakelijks zou kunnen telen". Hij mocht zich daarmeê te meer vleyen, als zijn eerst uitgegeven bundel *Overzeesche Bruiloftszangen* in 1641 zijn derden druk beleefde, hoe schoorvoetend hij die, eenige jaren vroeger, voor de eerste maal in 't licht gegeven had, "vermits (naar zijn zeggen) onse eeuw schrander, de nijt groot, ende des berispens oneindelijck is, en achtende (zijne) veder te logh, om d'Apolsche verstanden door yet seldsaems te verheughen". Onder den gemeenschappelijken titel van "Jan van der Veens *Zinnebeelden oft Adamsappel, mitsgaders sijne oude ende nieuwe ongemeene bruidtlofs- ende zegezangen*, gaf hij ze in 1642, t' Amsterdam bij Everhard Cloppenburg, met seer aerdige constplaten verciert", met tal van verdere verzen, op nieuw in het licht, en werden zij sedert in zijne en de volgende eeuw herhaaldelijk herdrukt. Hun gezond-verstandige levenswijsheid, hartelijke vaderlandsche zin, en aangenaam vloeyende dichttrant gaven daar de gereede aanleiding toe. — Zes jaren vóór zijn dood deed hij voorts nog een bundeltjen *Raadtselen* het licht zien, "uytgebeelt met zinrijke uytlegginghen" (tot Deventer by Jan Colomp, in de Polstraet).

AEN DE RIJMLIEVERS.

Eerwaerde Vrinden, ick beken't
Van kleine vrucht mijn sangh te wesen,
En dat vry nutter waer gelesen
Het Oud' en 't Nieuwe Testament.
De Beste Fruiten wertme wars,
Verandring kan de Mensch bekoren,
Hoe vaeck wordt wel een knol gekoren
Voor d'aengename schoone Kars!
Voor 't Clavrigh of 't gebloemde Landt,
Voor schaduw-bosschen vol Rivieren,
Vervult met zangh der vlugge dieren,
Verkiestme vaeck een dorre strandt.
De loop of aerdsche wandelingh,
Is ongestadigh, wispeltuirigh,
Oock niets en isser soo geduirigh
Als werreltsche verandering.
Dies sal maer een geringe tijt,
Het nieuwe van mijn oude saken
De jeught, of wie het is, vermaken,
Of spijten die, die my benijt.
Tot dat een ander op de baen
Brenght nieuwe ongehoorde kuiren;
Soo langhe (segh ick) sal dit duiren,
En daermeê isset dan gedaen;
't Kon wesen dat'et by geval,
Somtijts wel mocht te voorschijn komen,
Gelijck noch somtijds wert genomen
In handen 't over Cost'lijck Mal.
Geen kostelijcker Mals-bestraf
En was oyt wijslijker gheblooren,
't Heeft wel geen roem, maer heugh verlooren;
Waerom? — het nieuw dat is er af.
Dit niet alleen, maer mennight' van
Vergode verzen der Poëten,
Zijn door verandring schier vergeten:
Hoe veel te eer de mijne dan!
Of 't oogh-bevluysde Adams-Zaet
('t Gunt Clater-goudt keurt voor Ducaten,
Of dubbel Blick voor Silver-platen)

Most komen mijn ghesangh te baet.
'T En is maer ydelheyt en pijn,
Het meeste datter is geschreven:
Dies isser weynich aen bedreven,
Schoon dat men noyt en las het mijn.
Dan 't is soo 't is, geen geyle praet
En sal in dit de jeught ontstichten,
Ick wenschte liever mijn gedichten,
Daer 's morgens bloost de Dageraedt.
Seyt yemant: 't heeft niet veel om 't lijf,
Laet dat vry half geloogen wesen;
Want 't streckt de jeught tot leeren lesen,
En 't ledigh volck tot tijt-verdrijf.
De Splinter-kijcker, als hy plagh,
Is rusteloos van nau te micken;
Hy sou tot zwijmens toe verschricken,
Indien hy in de Spiegel sagh.
Misschien sal oock een schijn-vernis
Het soete jock met Gal bestrijcken,
En dit of dat op schimp gelijcken,
't Gunt nimmermeer gedacht en is.
Het jocken, boerten heeft sijn tijt,
Den dans en past niet by den dooden,
Het schreyen by geen Feestgenooden,
Noch 't lacchen, daer men billick krijt.
'k Heb na de maet fa-sol gespeelt,
En, na het uir-werck vande luyden,
Het Moes bereyt van sulcke Kruyden,
Daer 't droeve hart wort meê geheelt.
Indien 't de Nijt voor sotheyt acht,
En sey: wat mach de man beginnen,
Wat heeft den Broeder in sijn sinnen? —
Ick ken't, 'k heb ruym mijn volle vracht.
Hier op soo dient dit kort bescheyt:
't Is wijsheyt, sotheyt wel te plegen,
Op tijt en maet, na 't komt gelegen,
En andersins ist malligheyt.
Doch Vyandts mondt het recht misduyt,
't En waer de schaemt hem dede swijgen,
Of vrees van schand of schâ te krijgen
Door sijn te redeloos besluyt.
Dies of hy schiet, of schimpt, of lacht,
Of raest, of blaest, of vier, of vlam spout,

Of sich of stuir, of suir of gram hout,
Daer wert gansch weynigh op geacht.
Want al wat Momi tonge stoockt,
Moet als een Clap-bus haest verswinden:
Mijn kleyn gericht is voor de vrinden,
En Vrienden-kost is haest gekoockt.

'T VRIJE NEDERLAND.

Een kleyn beloofde Landt bewalt met Water-vesten,
Daerme' uyt de Peeckel mijnt het Gout in overvloedt,
En 't Silver uyt een kruyt dat Vee en Menschen voedt;
Wiens Hav'nen strecken sich van 't Oosten totten Westen,
Bereyckende met roem het vreemde der gewesten,
Alwaer het den Maraen het herte beven doet,
En swellen als een Pad van spijt en giftigh bloet,
Daervan, waer 't moglijck, hy sou barsten noch ten lesten;
Een vrye wooningh voor het tedere gewiss',
Daer yeder in 't gevoel mach blyven dien hy is,
En ongequetst int licht het selve mach beleeven. —
Dies zegent het de Heer, soo dattet groeyt en bloeyt,
En van de Melck, en Kaes, en Boter over-vloeyt;
Alleen, het waer na wensch, waer 't maer de vreê gegeven!

ZOTTEKLAP.

Gelijk der vroeden spraeck
Geeft aengenaem vermaeck,
En smaeck in wijsheyts ooren;
Soo is in tegendeel
Der sotten klap te veel,
En walgelijk om hooren.

Maer dat alsulcken een,
Sich speenden vande reên,
En sijne tongh kost hoeden,
En houden in beslot,
Al waer hy noch soo sot
Men soud'et nau vermoeden.

Gelijckmen aen de Vrucht,
Door prouven geur en lucht,
Kent Boomen ende Kruyden:
Soo kentmen, eer yet langh,
Door weynigh ommegangh,
Waen-wijse sotte luyden.

Want een laet-dunckend geck
Heeft meerendeel 't gebreck,
Te zijn verwaent in 't kallen;
't Begin lijkt wat te zijn
Door op-gepronckte schijn,
En 't eindt is niet met allen.

Het gunt hy ergens las,
Dat brengt hy vaeck te pas,
Daer 't gansch niet op sal passen,
En geeft sich self den lof,
Alsdat in sijnen Hof
Dees' Bloemen zijn gewassen.

Maer als een eerlijck Man
Hem anders duyden kan,
Met treff'lijck tegen-weeren:
De schaemt' hem dan verstomt,
Als d'Exter, die ontmomt
Word' van der Paeuwen veeren.

De sulk' brenght voor den dagh,
Iets dat hy hoord' of sagh,
Wat abels, na sijn meenen,
Van kintse sotterny,
Of broedtsche spotterny,
Onwaerdigh 't oor te leenen.

Ook lacht hy, in 't gemeen,
Staêgh om zijn eygen reên,
Of snoode narsche vragen,
Vermits den leeken klerk
Schept in zyn eygen werck
Een overgroot behagen.

Hy meldt zijn eygen leet,

Vaeck eer hy 't selve weet,
En raeckt in ongenade,
Om dat zijn los gemoedt
Het quade keurt voor goedt,
En 't goede voor het quade.

Hy looft sijn waardigheydt,
Hy prijst sijn aardigheydt,
En roemt sich, in het snacken,
Te zijn van alles Baas; —
In 't kort, al sulken Haas,
En is niet gaer gebacken.

VERGENOEGDHEID.

Geen Keyserlijcke Rijcken,
Geen Kroonen zijn te lijcken,
Noch ridderlijcke spoedt,
Bij 't reyn vernoeght ghemoedt;
Sijn kleyn gewin gevalt hem groot,
Sijn bruyne Rogge' is Witte-broodt,
't Gunt hem verzaedt,
Trots Princelijck gebraedt.
Den arbeyt is sijn ruste,
De hoope' is sijne luste,
Die nae den Hemel start;
Dies singht hy, in het hart,
Lof aller Vorsten Majesteyt,
Nooyt uyt-geroemt in eeuwigheydt,
Die my vervult,
En meer en meer verschult!
Met over-groot vertrouwen
Gaet sulcken Bouw-man bouwen,
Of hoeden 't sachte vee,
In onbenijde vreê;
Sijn kommerloose Rieten-hut,
Met leeme wanden onder-stut,
En ruyld' hy niet,
Om Koninckklijck gebiedt.
Wanneer des morgens bloosen
De dageraetsche Roosen,

Hy flocx ten bedd' uyt stijght,
En voor den Schepper nijght;
Hy Dorscht, en Wann 't, en Eght, en Ploeght,
Hy eet en drinckt en is vernoeght,
Vernoeght alsins,
Veel beter als een Prins.
  Geen noodeloos begeeren,
Geen vreck-lust sal hem deeren;
Schoon God hem 't aerdtsche goet
Verleende' in overvloedt,
Hy stelt daer op noch hart noch zin.
Is veel of luttel sijn gewin,
In groot en kleen,
Al even-wel te vreên.
  Dies na 't bevel des Heeren,
Soo gaet hy hem erneeren,
Om sich met Vrouw' en Kindt,
Of wien hy heeft bezint,
Of die benauwt zijn in gheween,
Te koest'ren en te kleên;
En heeft hy veel,
Veel is der armen deel.
  Hy seyt (wanneer hy 't woelen,
Het braken en 't krioelen,
Van d'onversaede liên,
Of Vrecken komt te sien):
Wat zijn dees' aerden vaeten broos!
Gansch ydel leck en bodemloos:
En wien begeert,
Door 't meer noch meer vermeert.
  Dees' arme rijcke rapers,
Deese rusteloose schrapers:
Die steets uyt mijnen gaen:
Zijn als de Oceaen:
De welck' ontelbaerheyt verdelght,
En duysenden van stroomen swelght:
Wiens holle maegh
Blijft staedich even graegh.
  Vaert wel met al u loopen,
Met schat op schat te hoopen,
Met potten Goudt op Goudt,
't Geen u de rust onthoudt.
Ik houde sachjes mijnen draf:

'k Vernoegh my met mijn Harderstaf.
Wie veel om-vaet,
Vaeçk alles vallen laet.

BOERENKLACHT EN JUICHTOON.

I.

Ghy, die besit des Hemels stoel,
En rust Dijn voet op aarden;
Hebt doch van onse smert gevoel,
O God van grooter waarden!
Anschouw ons overgroot ellent:
Ons' Zoonen gaan verloren,
Ons' Dochters worden heel geschent,
En wy geschat, geschooren.
Wy worden heel verbrant, berooft,
Daar neven noch gevangen:
Men woelt ons stricken om het hooft,
En werden half gehangen.
'k En weet niet wat verscheyden pijn
Daar sy ons mede krenken.
Duc d' Alba moet verresen zijn,
Wie sou dit aers bedenken?
Verresen is hy voor gewis,
Met beulen uytter Hellen,
Die even in de duysternis
Sijn swarte ziel soo quellen.
Och! slaat u oogen eenmaal neêr,
O Heer, op uwe knechten!
Wy hebben laas verdient veel meer,
Soo Ghy met ons wilt Rechten.
Maar neen, U goedertierenheyt
Die eeuwighlijck sal dueren,
Ontsteken met barmhertigheyt,
Sal enden onse trueren.
Den val-strik die ons is geleyt
Van Hendrick, den jager,
Breek haast ontwee, en straf bereyt
Voor dese Boeren-plager!
Verblint sijn oogen en verstant,
Vermenght met duysent vresen,

Sijn nieren, hart, en ingewant,
Verdut sijn gantsche wesen.
  Geeft, Heere, dat hy vloek den dagh,
Doen hy in de Velu landen,
En dat hy lang' beklagen mach,
Dit moorden, rooven, branden,
  Ons dunckt alreê, o groote God!
Dat Ghy verhoort ons klagen,
En onsen vyandt tot een spot,
Wel dapper hebt geslagen.
  Wy weten, dat Ghy wreken sult
't Geschrey van Weeuw' en Wesen,
Waar van den Hemel is vervult;
Die moet ons' quaal genesen!

II.

Ha, ha, ha! ey, sie de Boeren
Nu eens om het hoeckje loeren,
S' hebbent oock al in de neus:
Wesel, roepen sy, is Geus! —
Nu begint de tong' te roeren,
Nu begint men vlagh te voeren,
Yeder een op sijn manier,
By de Wijn en by het Bier.
Lestmaal gaande over straten,
Hoord' ick hierof kluchtigh praten
Van een man, die (soo my docht)
Niet wel Papen lijden mocht:
"Laatse nu *Oremus* lollen,
(Seyd' hy) die geschoren bollen!
Te rogamus audi nos!
Nu ist Wesel, dan den Bos.
'k Hoor vast vloecken Isabelle
Al de Duyvels uyt der Helle,
Al de monsters van der Zee,
En sy meenter Hendrik meê.
Hendrik heeft hem wel gequeten,
Daarom sal hy Vygen eeten,
Vygen uyt het Spaansche Landt,
Als men gaf den Amirant:
Hoe sal *yo el Re* op hooren,
Met sijn korte Midas ooren;

Hy sal brullen als een Stier,
Singen als een Ezeldier.
Maar als over zijn die vlagen,
't Sal hem dan soo wel behagen,
Of hy met sijn bloote gat
Op een heeten heeckel sat."
Qualijck kon ick lacchen laten,
Van dit koddigh boertigh praten,
Holla! seyd' ik, hooger niet! —
Van het geen nu is geschiet,
Laat ons God van harte prijsen,
En hem dankbaar eer bewijsen,
Die ons in den hoogen noot
Meer als heyl en hulpe boodt:
Wesel heeft hy ons gegeven,
Sonder schade daer beneven,
Veel geschut en Rijckdom by.
Heere Godt wy dancken Dy!
Alles komt in onse handen,
Als Ghy strijdt voor deze Landen.

UIT DEN "MEYKRANS VAN VERSCHEIDEN KRUYDEN OVER DE VEROVERING VAN 's HERTOGENBOSCH." (1629)

Hy, die den stercken Leeuw wou stricken in het garen,
Wou buygen tot Sijn wil door Krygers sonder Godt,
En kost, spijt Keysers macht, geen Wesel wel bewaren,
Rampsaligh is den mensch die met den Heere spot.
  Gelijck een lopend' vuyr krijght onsen Prins de tijding,
  En sijn weerspannich Lief die wert het oock gewaer,
  D' een tot een groot verdriet en d' ander tot verblijdingh,
  Hy bly, zy droef; ey sie, wat ongelijcker paar!
Of sijn verstaalde hert ter herten gaat het vryen,
Dat kan men wel bevroên aen dees doorluchte saek,
Hy gaet na Plutoos huys in helsche galeryen,
Op dat sijn Silva hem eens komen mocht te spraak.
  Maer sy blijft even bars; dit kropt hem in den gorgel,
  Nochtans en laat hy niet te spelen voor zijn Maaght
  Een dreunende Musijk, door een Metalen Orgel;
  Hoe meerder dat hy 't doet, hoe minder 't haer behaagt.
n plaats van danckbaerheyt vloekt sy hem uytten lande,

En wenscht hem op Parnas met al die by hem zijn,
Sy hoord' te byster nood, een Orangee oft Brande,
't Gespeul dat luyt te grof, sy haddet liever fijn?
By dese melody soo quam hem wel te stade
Een vreesselijck bancket van snorrepijpery;
Dat sond hy haer, daer by veel applen van Granade,
Doen gafse beter koop haar Baâlsche Romany.
Ick mach, dat mijne is, met recht, sprack hy, wel mijnen,
Dies mind hy Silva soo, dat de aarde sich verhief,
Niet anders als den dwangh deed' haer de trots verdwijnen;
Hy kreegh met kracht sijn wil: sy badt te zijn sijn lief.
Hy heeftse noyt gesmeekt, die hem op 't lest quam vleyen,
Noyt vryer desgelijck soo treffelijck volbracht;
Haar maachdom sal soo menich Lolle-broêr beschreyen,
Nu is tot Babels spijt de pot-bagijn verkracht!

VRYE NEDERLANDSCHE DANCKBAARHEIT.

My dunckt niets anders, of ick hoor
't Gevleugelt volck in 't gulden Choor,
Met Hemelijcke stemmen quelen;
Vermenght met sulcke Psalter-Clank,
Of Isais Soon den Heer te dank
Voor Saül weêr begint te spelen.

Alleens soo klinckt, soo singht, en juyght
Het Vrye Neêrlandt, en getuyght
Met Danck en Sangk van Gods genaden
De vrome herten vol van gloet,
Die roepen hevigh door 't gemoet:
't Zijn Dijn', o Heer! niet onse daden.

Ghy gaaft den Dwingelant een klap,
En naamt hem Wesel met een snap,
Door Wilhems Soon en Dijnen zegen;
't Welck hem sijn moedigh hart verstaelt,
En daar door Eer op Eer behaelt,
Meer als oyt yemant heeft verkregen.

Voor eerst heeft Fred'rick wel en bet
Op Oldenzeel zijn Mes gewet.
En heeft geswind dat hoen ontgonnen;

Daar na kreegh 't stercke Grol een sneê,
Dat gantsch Hispanjen suchten deê,
En Duitsch-land vloecken volle tonnen.

Als nu dit proef-stuck was gedaan,
Doe trock hy eerst het Wapen aan,
En liet sijn flambergh (wacker) blinken;
En in het dreygen van den Bos,
Soo hieu hy Wesels banden los,
Dien Schermslach deed' den Arent hin ken.

Hoe lelijck viel de eer 't in slijck
Van 't poffich moffigh Oostenrijck,
O! snorkers op verheerde mannen,
Ghy deed' Maranen onderstandt,
En staackt de Veluw' in den brandt;
Het scheen ghy sout den Duyvel bannen.

Terwijl dat ghy dus schendt en moort,
Zoo werdt ghy deur de neus gheboort;
Dijn Wapen-stal, ô woeste woeders!
Met alle dijn gestoolen schat,
Die streeck u Geus-neef van het gat,
Dat was een dofje, mannen broeders!

Was dat niet erger noch als ergh
Voor u, ô Grave van den Bergh?
Te laat wast doe ghy knorre-morden;
Hoe kankert u dit ongeluk,
Wat dunckt u van dat Vedderstuk?
Ick meyn, het is om dol te worden.

De boosheyt die u volck bedreef
Dat gingh te vreeslijck uytte scheef.
Ick hoop ghy sult u leven bet'ren,
Een andermael so schaft die af,
Of dijnen Vedder tot een straf
Sal dy de Boxsen bet op vet'ren,

De Bossche-Maeght die volghde ras,
Die trotser, als oyt Troyen, was
Op haer mourassen, Schans en Wallen

Sy nam de Degen by de punt,
En heeft de Prins 't gevest gegunt,
En liet haar in sijn armen vallen,

Door dwangh so wert hem an-geboôn
De Peirel van Phillippi Croon,
De starkste vesten sijner Landen,
Flocx Fama beter als een Tolck
Ondekten an 't getaande Volck,
Die daer van t' samen klippertanden.

Noch blies sy met een straf geluyt:
Men dreyght noch bet dijn gele huyt,
Dies hebt ghy reden om te sidd'ren;
Den Spaanschen Vorst door dees' Trompet,
Heeft gantsch de doot-verw op-geset,
Met al sijn Dons, Seinjoors, en Ridd'ren.

Dies Belgica, fris welgemoet,
Treedt onsen Prince te gemoet,
Met dese Groet: "ô Roem der Roemen!
Sijt welkom, Christelijken Mars,
Die Philips hart houdt inde Pars,
Hoe sal ick eerst of lest u noemen?

Doch ghy, die zijt een Batavier,
Goet Ronds goet Zeeuws; na's Lants manier
U walghen al te hoofsche streken,
't Welck als een Schouw-spel wert gedaen;
Dies vanght (ô Prins!) u dienst-maeght aen
Eenvuldichlijck dijn lof te spreken.

O, dwinger van den dwingelandt!
Dit seyt 't vereende NEDER-LANT:
U deughden kan men nimmer loonen;
Dies moet ick mynen yver doen
Om met een Crans van 't groenste groen
Dijn Vorstelijcke Hooft te croonen.

De gunst en slechte gaaf voldoet.
Anveer dan desen Lauwren hoet,
Vermenght met Mirt, Eyloof en Palmen,

Tot teycken van de grootste eer,
En danckbaerheyt naest Godt de Heer,
Prijs Hem met dank, Lof-sangh en Psalmen."

Met eerlijck af-scheydt datse gongh,
Doch eerst soo hiefse aen, en songh,
Voor Fred'rick Hendrick van Nassouwen,
Een Hemelsch deuntjen uytte borst,
't Welck aardigh paste op den Vorst;
Ick hebber dit noch van onthouwen:

Mijn Heer, mijn God, mijn Schepper groot van waerden;
Mijn hulp, mijn troost mijn Leyt-star op der aerden,
Mijn heyl, mijn luk, mijn stuer tot goede dingen,
Mijn hart en ziel wil Dy een Lof-sangh singen.
Noyt in Dijn heyligh hof
Is Dijn volkomen lof,
Door aller Eng'len Tongen,
Hoe lieffelijck van klanck,
Met Paradijssche sanck,
Na waerde recht gesongen.

UIT HET "VERKEERSPEL OP 'T BATEMENT, NU KORTELINGH BINNEN ANTWERPEN, TOT SCHIMP VAN DEN PRINS VAN ORANGIEN UYTGEBEELT."[1] (1631).

Doe onsen Delfschen Mars mooy Lieven dede beven,
Door dien hy sich met macht in Vlaend'ren had begeven,
Met goede ordeningh, en wel gevoeghde schik,
Was Lijsbeth in de vrees, en Phlippus in de schrik,
Gantsch Brabant in den angst, verslagen en besweken;
Dat duerde tot den Prins van daer weêr is geweken,
Om reden die de Vorst nootsakelijk bewoogh,
Derhalven met sijn Heir weêr-om te rugge toogh;
Dat lichten dapper 't hart van Lieven ende Hansken,
Van Galle en Pierijn, van Cappen ende Fransken,
Van Tanne en Jacomijn, van Pierken en sijn Broêr,

[1]) Dat hem in een vinnigen pennestrijd met eenige verwoede Antwerpsche rijmers bracht.

Van Bayken en Jacot, van Mailjaert en sijn moêr.
Volkomen was de vreucht, elck scheen van nieus herboren,
Wat wasser al crioel! men konde sien noch hooren,
Ba, soo siet Gentenaers! ba, soo goe-liêns van Brugh!
Waeromme soudt ghy niet? de Roed' is van de rugh:
Maer ghy, ô Brabant! weet u vreucht te coloreren,
Ghy zijt galjaerdt, actijf, gentil om t'inventeren
Yets raers, suptijl, plaisant, divin en gracieux;
U genereux gemoet dat affronteert de Geus,
Hoe soet is u discours, modest en amiabel,
Harmonieus u zangh, u jesten agreabel!
O ja, ghy surpasseert den Franschen Courtisaen
In acten van amour; in som, om kort te gaen:
Ghy zijt geperfumeert met veelderleye gratie,
U moeders gelardeert door alderhande Natie,
Want yeder is een strick voor vreemde Cappelaans,
Dus is 't u an-gedrayt 't Italiaans en 't Spaans,
Oock Frans en Portugees: doch 't Brabants schijnt het meeste;
Dǎt maakt u soo ydoon, alard, minjoot van geeste,
In alles seer habil, notabel, puer en jent,
Maer weynich van u volck dat sijn mompeerke kent,
Ick segge saen en plaen, en sal 't oock mainteneren,
Dat Brabant heeft de fleur van wel te componeren;
Injenieus expeert daer zijn de practisijns;
Antwerpen, ghy floreert van brave Retrosijns!
Hoe facondeus heeft lest het puyck van u Poëten
Den Prins sijn bloodigheyt notoirelijck verweten,
Ter cause (soo ghy seght), dat hy met grooter haest
Wt Vlaenderen vertrok, heel fantastijk verbaest.

OP 'T MISTIGE WEDER IN DUYNS.
Den 21en October 1639.

Indien de penne kost kartouwe-schooten geven,
En dat een yeder rijm gaf donderend gerucht,
Zoo mocht de Poësy af-schilderen, na 't leven,
't Verdelgh der Spaensche Vloot, en eer-vergeten vlucht.

'T MISTEN NIET.

Men seyt, het misten doe de Vlooten sich genaeckten:
Hoe kan dat mogelijck of waerlijck zijn geschiet,

Want onsen Amirael die treften dat het kraeckten,
Met heele lagen Schuts; — doe Mistent ummer niet.

't Scheen of den Afgront barst' en baerde Solfer bergen,
En dat den Helschen Draeck sijn Mijnen springen liet;
Het gunt den Spangjaert deed' de hairen staen te bergen,
En sengen van den Kop; — doe mistent ummer niet.

't Vertoonden in 't gesicht of Zee en baren branden,
En streden mette Rook door 't vreesselijck geschiet.
Daer was den Jongsten dagh, alsoo het scheen, voor handen,
Gelijk 't voor veele was; — doe mistent nmmer niet.

Noyt treften diergelijck, 't goldt noyt soo lijf om leven,
Noyt Speck in sulcken anghst, in jammer en verdriet,
Noyt gingh 't so Boeg an Boeg noch Steven tegen Steven,
En Zy op Zy, als doe; — doe mistent ummer niet.

Het puyk der Galioens en 't meest der Spaensche Schěpen,
Die boog den vromen TROMP met kracht tot sijn gebiet,
Soo datse na·'t gebruyk haer Vlaggen mosten slepen,
Ten teken als gevaên; — doe mistent ummer niet.

RAADSELEN.

1.

Ik ben een doctoir van *deux-aes*,
En make, deur mijn dranken,
De wijs' en hooghgeleerde dwaes,
De stille vol van sot geraes,
Gesonde luy tot kranken.

UYTLEGGING:

Een *harbargier* of eenen weert,
Die voor den dronk is onververt,
Die schenkt de gasten sijnen drank,
Die haer de beurs en 't lijf maakt krank;
En watter na volght van dit spel,
Dat weet byna een ieder wel.

2.

Al waer ik reys, 'k en reys niet om,
En ben te huys waer dat ik com;
Men wenscht myn voet de hulp des Heeren,
  Het welk een walging is voor my.
  Wat dat ik voor een vogel zy,
Dat speurt men lichtlyk aen mijn veéren.

UYTLEGGING:

Een *beedlaer*, luye lanterfant,
Die slijpt de straet en cruyst het lant,
En reyst so over bergh en dal,
En heeft sijn wonigh overal;
Siet, wat een heer is bedelbrok:
Want voor hem kookt soo menigh kok,
En werdt gedient van groot en cleen;
Het broodt dat werdt hem voorgesneên,
Voor hem so werkt men, dat men hijght,
Ja, daer hy al tribuyt van crijght,
En voor hem bakt men ende brouwt
Doch mede tot een onderhout;
Maer hy en toont geen dankbaerheit,
Wanneer men hem "God help je!" zeît.

3.

Ik ben gesproten van 't geslacht,
Dat liever in een moddergracht
  Als in paleysen wilde wesen,
En koos het vuylst voor 't reynste goedt
En dient wel voor een roosenhoed;
  Maer ik ontaerd' haer gansch in desen,
Vermits ik suyver ben en schoon,
En by de netste luyden woon,
  Die door mijn hulp 't onreyne keeren.
Dit is een les voor jonge liên,
Wanneer se quaet van d' ouders sien,
  Sulcx niet te volgen, maer te weeren.

UYTLEGGING:

  Een *kleéreborstel* wilt anmerken,
  Die is gekomen van een verken;

Het varken vuyl, de borstel claer,
Schoon dat die is van 't selve hair.
Vuyl is het varken in 't gemeyn;
Daer tegen is de borstel reyn,
Soodat daarvoor 't onreyne vliedt,
Dies aardt die na de afcomst niet.

4.

Wanneer mijn adren sijn vol wind,
Soo comt degeen die my bemint,
En kittelt my na sijn vermeugen,
En maakt, dat mijne stemme beeft,
Die sulken angenaemheit heeft,
Dat schier de droeve sich verheugen.

UYTLEGGING:

Een *orgel* can niet sonder wind,
Werdt van den organist bemind,
Die handelt soet op de clavieren,
En doet het aerdrik tirelieren;
Wat angenaemheit dat het geeft,
Dat oordeel' elk, die ooren heeft.

5.

'k Ben lang van snuyt, schoon 'k niet en ruyk,
'k Heb ooren aen mijn fronsel-buyk,
Het ongesienste vult mijn huyt,
En 't geen ik swelge geeve ik nyt;
Ik ben (al is 't er veel' een schandt)
Een blaes-kaek en een stooke-brandt.

UYTLEGGING:

De *blaes-balgh*, met sijn lange snuyt,
Haalt in de wint en blaast die uyt;
Hy neemt en geeft, al is 't niet weirt,
Doch is 't vaek nodigh by den heirt.
Dit slechte raedsel dubblen sin heeft:
Een vat geeft uyt gelijk het in heeft.

S. INGEN.

Even als van zijn Overstichtschen dichtbroeder, is ook van dezen dichtlustigen Nederstichtenaar het juiste geboortejaar niet bekend. Men weet zelfs alleen maar van hem, dat hij, op later leeftijd, omstreeks de helft der eeuw, te Vreeland buiten woonde, van waar hij in 1658 een Landspel, *De Getrouwe Herderin, met eenige gedichten* liet uitgaan, uit welke wij hier enkele ter proeve mededeelen. Zijn sterfdag is tot dusver even onbekend als die zijner geboorte.

OP EEN MORGENSTOND VAN JAN BOTH.

Mocht Persen dezen morgenstont,
Opschietend uyt den slaep, eens sien,
Het ploft' eerbiedig op de kniên,
Met zijn gebeden in den mont;
Want, na 't hier klaart aan lucht en boomen,
Zo komt de sonn' of sal stracks komen.

OP DEN DOOT VAN MARTEN HARPENTZ. TROMP.

Men stel voor Hollants Amirael
Geen graf van marmer of metael,
Maer ergens, op een hooge klip,
Het hol van een verovert schip;
De doode Tromp, daerin geleght,
Sal, onder 't eerste zeegevecht,
Aen Hollant moed en wraecklust geven
En menigh Engelsman doen beven.

AEN TESSELSCHADE BY DE DOOT VAN HAER DOCHTER.

Wat schreit gy, moeder! om uw kint,
Dat als een roos stond in dit dal?
Weet Tesselschade niet, dat al
De bloemen staen op dese wint? —

JAN HERMANSZ. KRUL.

Naar 't opschrift van zijn portret, dat zijn in 1634 uitgegeven "*Eerlijcke Tijdkorting*, bestaande in verscheiden rijmen, gemaeckt door J. Hz. Krul (Haerlem, Hendrik van Marck en Theunis Jansen)", versiert, was deze toon- en dichtlievende Amsterdamsche smid toen 32 jaren oud. Hij was, als zijn liefhebberij-vak meêbracht, lid der kamer *In Liefde bloeyende* en opende in 1634 de *Musyck-kamer* "je blijft in Eelen doen" met een rederijkersspel, waarin *Musica*, *Rethorica*, *Liefde* en *Apollo* achtereenvolgens optraden. Aan den welbekenden Franschen moderoman dier dagen, de *Astrée* van D'Urfé, ontleende hij de stof voor zijn vijf- of zestal zoetsappige herderspelen, en gaf voorts in zijn *Minnelijcke Sanghrijmpjes* van zijn gelukkigen aanleg voor 't Minne- en Drinklied, gelijk in zijn *Nootsaeckelijck Wereldhaten*, reeds op zijn vijf-en-twintigste levensjaar[1]) van de min gunstige indrukken zijner wereld- en levens-ervaring blijk. In gelijken zin liet hij, in 1643, *Den Christelijken hoveling*, *misprijzende de hoofsche leer*, *tot nut en dienst van alle deughtlievende Christenen*, het licht zien. Geheel in den zedelijken vertoogtrant van Cats gaf hij vervolgens nog een *Minnespiegel* en *Weghwijser ter Deughden* (Amsterdam by Michiel de Groot) uit. Het jaar van zijn overlijden schijnt onzeker.

DRINCKLIED.

Het wijntje maeckt de vreughd (*ter*)
Laet sien ereis, van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
Laet sien, of jy se meught.

Sie daer meê, dats je veur (*ter*)
Ey, doet my na van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
En gaet er soo meê deur.

Duyck wijsheidt! duyck, ei duyck (*ter*)
Sie, daer meê komt, van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
Stofregen in mijn buyck.

---

[1]) De eerste druk toch verscheen, als *Wereldhatende Nootsaeckelijck*, reeds in 1627, by Jacob Aertsz, op 't Water in de vyerighe calom, te gelijk met zijn *Amstelsche Linde ofte 't Hof der Nimphen*, waarvan echter — naar de betuiging van den uitgever — de auteur niet wist, maar het mogelijk liever niet gezien had, "omdat hy 't stichtelijck bovenal bemint, daerinne hem nu alleen soeckt te benaerstighen, ja hem selven, 't schijnt, qualijck daerin genoegh doen can."—

Was dat niet, met één veegh (*ter*)
Het glaesjen uyt, van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
Het volle glaesjen leégh?

Nou, lansje, nou moet jy! (*ter*)
Die Franschman is, van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
Soo soet als rijsenbry.

Wel nou, doe mijn bescheyt (*ter*),
En drinckt het uyt van tjuck, tjuck, tjuck (*bis*)
't Is ummers soo eseyt! —

LIEDTJEN.

Vlieght, snelle winden! haest voor heen
Na Charileen,
Ruyst, schommelt soetjes, bracke stroom!
Met Zuyer vlaeghjes
Dan hoogh, dan laeghjes;
Tuyght dat ick coom.

Gy, soete golfjes van de Meer!
Springt op en neêr.
Gy, blauwe tijen! drijft u vloet,
Met snelle stroomen,
De eyckeboomen
Eens ruyschen doet.

Slaet saghjes teghen 't swacke riet,
Tot dat zy siet
Mijn uytgespannen zeyltjen staen,
Door gunst der stroomen
Voor wint afcomen,
Met min belaên.

Wanneer ick com ter plaets, waer sy
Sal sien na my,
So stiert mijn tongh, o God Jupijn!
Dat zy met reden
Magh aenghebeden
Werden van mijn.

Eerbiedigh vallend haer te voet,
Met heusche groet
En klaghen van mijn sware pijn,
Op dat met lusjes,
Drie soete kusjes
Mijn wellekomst sijn!

MINNELIED.

Ick gae soo vaeck, tot mijn vermaeck,
Aen 't Beeckje by de Linde;
En dat alleen Om dat ick meen
Mijn Nymphje daer te vinde.
't Geberght ten top, dat klim ick op,
En gae door het Bosschage,
Waer Echo melt, en mijn vertelt
Soo menigh vryerage.
Doch 't is verdriet, als 't oogh niet siet,
Waer hert en ziel na haecken;
Dat is het schoon, van u persoon
En rood gebloosde kaecken.
U lipjes teêr vermogen meer
Als Phœbi gulde stralen,
Dewijl, Me-vrou! des Hemels dou
Komt op u lipjes dalen.
Ach, Herderin! mocht ick mijn Min
Eens door u lipjes blussen,
Een kleyne saeck is mijn vermaeck:
Mijn Nymphjen eens te kussen.

OP 'T AFWESEN VAN MIJN GHELIEFDE VRIENDT.

Schatert, queelt met soete vreught
En gheneught,
Soet gevogelt, pluymde Dieren!
Drijft de droeve fantasy
Wat uyt my,
Door u vrolijck tierelieren.
Huppelt, springht, en schatert uyt
Soet ghefluyt,
Om mijn fantastijcke sinnen

(Door het heughelijck ghequeel
Van u keel)
Met vermaeck te overwinnen.
  Nu ick hier het Wout. alleen
Gae betreên,
Loopen mijn ghedachten speelen,
Daer de eensaemheydt, mijn Vrindt!
My in bindt,
Hoe de tijdt mijn vreughd' ken steelen.
  Dat hy eenigh mijn verdruckt,
En ontruckt
Al mijn vreught, mijn lust, mijn leven.
Wreeder strafheydt, snelle tijt!
T' mijnder spijt
Soudt ghy nimmer keunen geven.
  Hier den een, en daer den aêr,
Van malkaêr
Afgesondert en verscheyden,
D' eene wijckt, den ander vliet,
Waerom niet
In 't vertrecken met ons beyden?
  Dies klaegh ick mijn ongheluck,
Met veel druck,
Ruysschend' Beeckjen, water-stromen;
Doch versoet het wederom,
Nu ik kom
Rusten by u Wijcker bomen.
  Bralt Apollo aen de Bron,
Met u Zon,
Moedicht het ghediert om singhen;
Laet de Fackel van u licht,
Met sijn schicht,
Door de groene Telgen dringhen.
  Beeckjes, Boompjes, Bloempjes meê,
Tierigh Vee
Heughelijck om aen te schouwen:
Tuyght doch eens, hoe komt het by,
Dat ghy my
Meught mijn soetste vreught onthouwen?
  Had ick hier, die ick soo vaeck
Het vermaeck
Van u vreughde gaf te kennen:
Hy soud' sien, dat in de daet

Meer bestaet,
Als ick oyt beschreef met Pennen.
  Noyt heb ick soo seer geroemt
Van 't ghebloemt,
Van 't gheboomt of Wijcker beecken,
Als de tijdt nu metter daet
Blijcken laet,
Daer ick eensaem uyt moet spreecken.
  Al de quellingh, al de smert
Van mijn hert,
Al de stuere, suere vlaghen,
Die ick om u af-zijn ly,
Sullen my,
Tot ick u weêr sie, doen klaghen.
  Schouw' ick met mijn ooghen aen
Al de blaên,
Die de Wijcker telghen çieren;
Wilghen tackjes, die belonckt
En bepronckt
Werden op soo veel manieren.
  Al u lieve lusten zijn
Soet voor mijn;
Doch mijn vreughde zy ontstelen:
Om dat ik mijn vrundt daervan
Niet en kan
Eenigh vreughde mede-deelen.

GEZANGH.

Wanneer de Son het morgen-rood,
In 't Oosten quam ontmoeten,
Lag Phœbus in Auroraes schoot,
Om zee en duyn te groeten;
Om Roos en Bloem, om Violet,
Met Elst en Linde dicht beset,
Door Zuyer koelt te buygen;
Om druppels, die als Christalijn
Op Roos en Bloem gedroopen zijn,
Voor Nectar in te zuygen.

De versch ontloken dageraet
(Begroet van Zuye winden)
Haer morgenlichjes vallen laet

Op dicht beblaede linden;
De Son (in 't Oosten op gestaen)
Speelt met sijn glans op groene blaen,
Van hoogh getopte bomen;
Van waer mijn Phillis dreef haer vee
Tot op den Oever van de zee,
En bracke water stromen;

Haer Schaepjes aen de waterkant
Verquicken door 't verkoelen;
Mijn Phillis gaet terwijl op strandt
Haer blancke voetjes spoelen;
En lobbert in het ruyschend nat,
Dat haer tot aen de middel spat,
Door drifjes opgevlogen;
Noyt soeter vreught, noyt blijder dagh,
Als toen ik weêr mijn Phillis sagh
Haer natte leden droogen.

Haer open boesem heel onbloot
't Albaster wit verdoofde;
Haer blancke kaekjes, bloosend root,
Auroor haer glans beroofde;
Hoe graeghde mijn verliefde sin
Na dit genot der soete min,
Doch dorst het niet betrachten;
Dies was de vreughde my een smert,
Een vreughd voor 't oogh, een pijn voor 't hert,
Een strijd voor mijn gedachten.

WERELDWARSHEID.

Die de Wereldt wel in-siet,
Sy is niet,
Als een woeste Zee vol baren.
Ach! de Wereld is een klip,
Die het Schip
Na de duyst're grondt doet varen.
'T Schip gelijck ick by de Mensch,
Die sijn wensch
Gaet in 's Werelds lust ghebruycken.
's Werelds wellust is de klip,
Die het Schip
Na de duyst're grond doet duycken.

'tP'rijckel, dat sijn ziele wond,
Is de zond;
Zonde zijn de woeste baren;
Rijckdom is haer ebb' en vloed,
Die 't ghemoed
Met haer golven komt beswaren.
Hoe verkeerlijck is den Mensch
In sijn wensch!
Soeckt op Aerden 's Werelds lusten;
Maer de wisse doodt ons leert:
Het verkeert,
Als de Ziele soeckt te rusten.
Hemels-Prins! gunt my alleen
Te betreên
Weghen, die my moghen leyden,
Door 't gheselschap van de Deught,
Na de vreught
Van des Hemels eeuwigheyden.

VERMAENINGH, OM TE GHEDENCKEN HET WTERSTE; NOODSAECKELIJCK TOT PROFIJT VAN 'T WERELD-HATEN, LIEDSCHE-WIJS GHESTELT.

De wereld, of 't cieraet van wereltlijcke lusten,
Is niet dan ydelheyt der ydelheên, eylaes!
'T Gheen men te recht bevindt, als 't Lichaem soeckt te rusten
(Door doode slaep) in 't graf, daer 't is der wormen aes.

De lust in 't spitste top van mijn vernuft gheresen,
Om af te beelden (na vermoghen van mijn macht)
Wat dat het leven is, of wat het schijnt te wesen,
Soo ick niet te vergeefs vertrou mijn swacke kracht.

Het leven heeft ons Godt op Interest ghegheven,
Ter tijdt toe dat de dood voldoeningh van ons eyst,
En dat zy ons ontrooft de krachten van het leven,
Op dat de ziel van hier na Godes wooningh reyst.

Waer niet de woorden, maer de daed sal moeten gelden,
Om (na ons wercken) loon van Christo te ontfaen;
Waer onse zonden ons al selver sullen melden,
Die in het Boeck van ons gemoed geschreven staen.

Gheluckigh is den Mensch, die daer mach zijn bevonden
Suyver, en sonder vleck, voor Godes aenschijn soet:

Dat 's die, door waer berou van zijn bedreven zonden,
Gesuyvert heeft de vleck van 't knagende gemoet.

God sal sijn oordeel voor den Mensche gaen bereyden,
En geven yeder loon, na dat hy heeft gedaen:
De Bocken sal de Herder uyt sijn Schapen scheyden,
Wee, die het oordeel moet tot sijne straf ontfaen!

Wat sal (ô trotse Mensch!) wat sal u trotsheyd baten,
Wanneer u ziel voor God met zonden is bevleckt?
Een eyselijck geween u stem sal hooren laten:
O Bergen, valt op ons! O Heuvlen, ons bedeckt!

Wat sal dan baten 't schoon geciersel der Paruycke?
Het blond gekrulde hayr, dat om de Pruyck verspreyt?
Als ons de wreede dood de oogen doet toeluycken,
Wat is die glory dan anders als ydelheyt?

Wat baet het sneeu-wit vel, verciert met bloosde kaecken?
Wat baet dan schoonheyts-lof, daer men veel moet op draeght?
Ken't schoon, van schoonheyts-lof, met glory yets vermaecken
Als 't van 't geworremt om het vleesch werd af-geknaeght?

Wat baet dan fiere gangh? wat baten trotse treden?
Wat baet dan pracht van zijd', 't pompeuselijck gepronck?
Wat baet dan 't schoon gestalt van lichaem en van leden?
Wat baet dan 't soet gelach, of vriendelijck gelonck?

Wat baet de rijckdom dan, of macht van machticheden
Eens Konings, Vorst, of Prins, ja Keyserrijck van haef?
Hoe menigh heeft de dood van desen overstreden,
En door haer macht gemaeckt soo menigh Heer tot slaef!

Hoe ken Natuur noch zijn genegen door 't begeeren
Na 't geen dat voordeel schijnt, nochtans tot schade streckt?
Wanneer begeert men laet genegentheydt verheeren
Door onversade lust, onrust in 't hert verweckt.

Waer van dat voedster is de giericheyt boosaerdigh,
Die door haer valsche lust begeert' met schijn bedrieght,
Dat sy het meest verkiest 't geen dickwils 't minst is waerdigh,
Vertrout haer schalckheyt niet, haer snoode list ontvlieght.

Wiens schadelijck bedrogh in waerheydt men kan derven,
Wanneer men het gedaght tot doodes komst verport:
Neemt mijn vermaen in 't goed, ô Mensch! gedenckt te sterven,
De tijdt die vlieght soo snel, en 't leven is hier kort.

ADRIAEN POIRTERS.

Deze welbespraakte en dichtlustige Zuid-Nederlandsche geestelijke werd, in 't jaar 1606, te Oosterwijk in 't Markgraafschap Antwerpen geboren. Voor den katholieken kansel bestemd, was hij, na zijne kerkelijke opleiding en opneming in de Jezuïten-orde, dertig jaren lang te Antwerpen, Lier, en Mechelen in pastoralen kerkdienst werkzaam, tot hij, op bijna zeventigjarigen ouderdom, in laatstgenoemde stad, in den zomer van 1675 overleed. Inmiddels had hij zich, buiten zijn veel gezochte preeken, door zijn niet minder geliefkoosd dichtgekeuvel bij zijn landgenooten bemind gemaakt. en zich, met volle recht, den naam van Brabantschen Cats verworven. Inderdaad stemmen zijne talrijke verzen, hunne katholieke strekking natuurlijk altijd daargelaten, zoo in inhoud als vorm, geheel met die van Cats overeen. Behalve in zijn hoofdwerk, *Het masker van de Werelt afgetrocken*, dat in 1646 voor 't eerst, en sedert meer dan veertig maal werd uitgegeven, waren zij, van proza doormengd, in *Het Duyfken in de steenrots*, *Den zoeten naem Jesus*, *Het heylig herte*, *De Spiegel van Philagia*, en, op 't einde zijner dagen, *Het heylig hof van Keyser Theodosius*, vervat.

TOT HET BOECXKEN.

(Bij de uitgave van *Het masker*, enz.)

Ga, *boecxken*, ga vry uit, en laet de menschen praten;
Die schorft is op zijn hoofd, die zal den kam wel haten:
  Ga henen evenwel, en spreek met stouten mond,
  Waer zachte meesters zijn, daer blijft een vuile wond;
Maer dat gy u wel wacht van niemand iet te laken;
Gy moogt de fouten wel, maer niet de menschen raken.
  Straf vry wat *ydel* is, en wat de *wereld* doet;
  Maer trap toch nimmermeer een ander op den voet.
Zoo gy u daer voor wacht, dan valt er geen verwyten;
Vat in den gribbel en gaet in den grabbel smyten:
  En zoo gy somtijds noemt of *Klaes*, of *Griet*, of *An*,
  Dat is van iemand niet, dat is van *alleman.*
Men mag nu anders niet; zoo teeder zijn onze ooren,
Dat iemand niet en wil de platte waerheid hooren.
  Al waer het uwen vriend, nijpt gy hem wat te fel,
  Straks is hy op sijn paerd, en springt schier uit zijn vel,

Zoo dat men heden moet als chirurgynen leven,
Die strijken eerst den arm eer zy een steecxken geven,
  En trecken zoo het bloed, dat ons in de aders zit;
  Opdat het heele lijf geneze door een lid.
Nu merkt gy immers wel hoe gy u moet gedragen,
Opdat er niemand ooit met recht van u koom' klagen.
  Daerom zie wat gy doet, en dat ge u niet verbrand',
  Want menig is er vies uit kieschheid van verstand.
Maer, wat een *ligte-veegh*, of *Venus-jankers* smallen,
Of wat een *kiekenhoofd* wil van u liggen rallen,
  Of ergens een *doctoor* met hersens van papier,
  En past op hunnen klap of snater niet een zier.
Spreek kloek dan uit de borst: geen woorden geven tollen;
Maer, wat je doet of niet, en spaert geen *zotte-bollen;*
  Dat volkje wordt te mal; ga die eens aen hun vel,
  Stel die op 't hekelbord, en pluk die vogels wel.

BOECKDRUCKERS LES.

Ik print hier boecken heel den dag,
En druk wat dat ik drucken mag,
En heb mijn letters recht gesteld,
En al de woorden wel gespeld,
Zoo dat er 't minste niet aen schort;
Want waer' 't te lang, of waer 't te kort,
De fouten zoude ik naderhand
Nog vinden op 't papier geplant;
Waerom ik grooten ernst behoef
Op dat ik hebbe een zuiver *proef:*
Een zuiver *proef* daer hangt het aen;
Want anders zou het kwalyk gaen.
Al waer' 't papier nog eens zoo schoon,
Al hadd' de *zetter* dobbel loon,
Al hadd' ik knechten nog zoo sterk,
En *Calepinus* by het werk,
Ontbreekt er iet in 't *principael*,
Zoo is 't bedorven altemael.
Dat zou men voelen met den tast:
't Is wonder hoe een foutje wast.

Maer dit en is hier niet alleen,
Het is den *oudren* ook gemeen,

En 't kwaed gezelschap, waer men 't zoeck,
Die drukken ook al eenen boeck:
Zy drucken in de teêre jeugd
Een leering, die niet veel en deugt.
Exempel, wat vermoogt gy niet!
Gelijck men in de wereld ziet;
Daer komt een slecht onnoozel kind,
Dat nergens in geen been en vindt,
Dat vat terstond een boefken aen,
En zegt hem: laet ons samen gaen!
Het leidt den *Soetert* hier en daer,
En leidt hem ik en weet niet waer:
Men kaert en dobbelt even zeer:
Men drinkt en klinkt van boven neêr;
Hy ziet daer alle boevery,
Hy leert daer alle schelmery;
Daer werd het geld hem afgevischt,
Hy werd een boef eer hy het wist;
By 't ingaen was het maer één guit,
Nu komt er daer een paerken uit.
De boosheid is welhaest geleerd,
Voor wie met boevenras verkeert;
Want zelden keert hy zonder vlek,
Die is geweest by smeer of pek.
O kinders! ziet wel wat gy doet,
Al wat men leert en is niet goed:
Byzonder kinders van de straet
En leeren anders niets dan kwaed.
En gy, o ouders! wat je doet,
En schendt doch geen onnoozel bloed;
Maer viert de jonkheid waer je meugt,
En print haer in oprechte deugd,
En dat er in u niet en zy
Tot hinder van de druckery:
Want quâ manieren zetten voort,
Gelijck een drukfout in een woord;
Dus, vader, *corrigeert* uw *proef*,
Of Hansje wordt almeê een boef.

WAARSCHUWING.

GEEN genuchten zonder zuchten,
  Of geen liefde zonder pijn;
Kon men laten honigraten,
  Niemand zou gesteken zijn.
Venus-boefje speelt een troefje,
  Zoo geraekt men aen den dans:
Maer het wijntje wordt azijntje,
  Zoo verkeert de goede kans.
Onze jonker, onze pronker,
  Klaesje, is 't niet een vreemde haen?
Hy woû trouwen en gaen houwen,
  't Ventje wou er goed rond aen.
't Was een vrijster, als een lijster,
  Zy ging met den nieuwen snuf;
Zy kon zingen, zy kon springen,
  En daerin had Klaesje puf.
't Wordt besloten en begoten,
  Want het *jawoord* was er uit:
Hy doet koken, hy doet smoken;
  Daer zit Klaesje met de bruid.
Maer van *trouwen* komt *berouwen*,
  Als de bruiloft is gedaen;
Zy blijft schransen, zy wil dansen,
  En gedurig spelen gaen:
Zy wil slapen, zy wil gapen,
  Zy wil altijd buiten huis:
Och, als doeken dragen broeken,
  Dat is voor de mans een kruis!
Met friseren en palleren,
  Met den spiegel aen de zy,
En met gommen, en met krommen,
  Gaet de gansche dag voorby.
Ziet ze dragen fransche kragen,
  Riekt ze maer een nieuw fatsoen,
Ziet daer blijven Klaesjes schijven,
  Dit is alle dag te doen.
Wou ze winnen, en wat spinnen,
  En maer naeyen eene mouw,
Klaes zou schrijven en gaen vrijven,
  Dat hy nog geraken zou.
Zy laet zorgen die haer borgen,

Zy en roert niet eens een hand;
Klaes moet sobben, Klaes moet tobben,
Is dit niet een luye dant?
Grietje kindert, 't goed dat mindert,
Klaes gaet t' achter alle jaer:
Klaes doet hoopen en verkoopen
D'een hoef vóór en de ander naer.
Zeg eens, Klaesje, nobel baesje!
Staet u dezen handel aen?
Waer het meissen noch te eischen,
Klaes en zou 't niet meer bestaen.
Domme zinnen van die minnen!
't Schijnt in 't eerst al honigzoet;
En zy wagen blinde slagen,
Die men lang bezuren moet.
Zie, met huiken en met fuiken,
Is 't byna dezelfde vang;
Want het *trouwen*, dat is *houwen*:
Eéns is voor uw leven lang.

Dergelijke vryagiën en verzamingen heet men in Brabant Leuvensche huwelycken; God wil se altemael gebenedijden, gelijck ook deze twee, die ick hier byvoegh, want zy hebben het wel van doen:

Trui, ons brunetje,
Wist eens een vetje,
En zag een kansje
Aen weeldrig Hansje;
't Scheen goed van aerdje,
En rijk van vaêrtje;
Want het droeg kleêrtjes
Als mooye heertjes,
En witte broosjes
Met dubble roosjes,
Schoone faveurtjes,
Van fraei koleurtjes.
Trui dan, ons diertje,
Dat stookt een viertje,
Dat leent een rokje,
Dat vlecht zijn lokje,
Dat stijft zijn kantjes,
Dat huert pendantjes,
Dat weet zijn pronkjes,
Dat werpt zijn lonkjes,
Dat schiet zijn zuchtjes,
Dat heeft zijn kluchtjes.
Zoo gaet het doekje
En vrijt het broekje.
Weldra ons kwantje
Beziet het dantje,
Met haer fatsoentjes
En purper schoentjes;
Hy zeît: Dit Truitje,
Die wordt mijn bruidje;
Want zulke wijfjes
Bezitten schijfjes.
Dan drink ik wijntje
Van 't koele Rijntje.
Somma: ons Hansje
Vlamt op dit kansje:
En onze gastjes
Die knoopen 't vastjes,

En geven 't handje
Tot echte pandje.
Nu heeft ons Truitje
Een kael rein-uitje,
En nu heeft Hansje
Een mager gansje:
Twee zonder landje,
Twee zonder zandje,
Twee zonder huisje,
Twee zonder kruisje;
Want ziet, ons ventje
Heeft geld noch rentje,
En ons klappeitje
Heeft bosch noch weitje.
Nu gekt ons buertje
Met dit partuertje;
En dees twee hartjes
Zijn vol van smartjes,
En hebben 't geckje
Met het gebreckje.

RIJMSPREUKEN.

1.

Wat dat het schoonste staet
En alle rijk cieraed
In glans te boven gaet,
Dat is noch zacht satijn,
Noch diamanten schijn,
Maer dat is eerbaer zijn.

2.

Ben je maet of ben je knecht,
Hoû je handen altijt recht;
Ben je knecht of ben je maet,
Ziet, dat gy uw eer bewaert.

3.

Biecht sonder rouw
Vriend sonder trouw,
Gebed sonder innicheid,
Is al verloren arrebeid.

4.

Die eenen sot
Trouwt om zijn kot,
Verliest het kot
En houdt den zot.

En die een wijf
Trouwt om 't schoon lijf,
Verliest het lijf
En houdt het wijf.

5.

Een tuischers hand,
Een slokkers tand,
Een zuipers mond,
Die gaen te grond.

Een naerstige hand
En sparende tand,
Die nooden gasten,
Als anderen vasten.

6.

Als niet komt tot iet,
Dan en kent iet
Sijn selven niet.

7.

't Is al: Joannis, Joannis,
Soo lang daer wijn in de kan is;
Maer als de wijn daer uit is,
Dan seggen se, dat Jan een guit is.

8.

Geen heer, geen eer, geen ex-
(cellentie,
Gaet voor een goede consciëntie.

COENRAED GODDÆUS.

Wanneer goede bedoeling volstond, om een rijmloos dichter te worden, zou deze, naar 't schijnt, te Kampen geboren veluwsche predikant het zeker een heel eind verre gebracht hebben. Zoo echter bleef hij slechts een hopeloos verzenlijmer, alleen merkwaardigheidshalve in Neêrlands letterkundige geschiedenis te vermelden; als zoodanig mag hij er echter zijne plaats evenmin als in deze Bloemlezing derven. Zijn doel was inderdaad verheven genoeg, en gold niets minder, dan "de Poëzy, naar de oude en rechte maten ingestelt, van Pindus en Parnassus op de Gelderse hoogten en in de Hollandsche dalen te brengen", en wenschte hij voor de rijmlooze Muze te doen, wat o. a. geen mindere mannen dan Marnix, Hooft, Heinsius, Cats, Revius, en Vondel in "rijmgedichten" gedaan hadden. Ongelukkig was het niet — gelijk hij zich voorstelde — het nieuwe en vreemde, dat hij begost had, wat hem deed falen, maar de potsierlijke wijs, waarop hij daarbij te werk ging, en die het doorbladeren zijner *Nieuwe Gedichten, zonder rijm naar de Griexe en Latijnsche dichtmaten ingestelt*, nog altijd tot een vermakelijk tijdverdrijf maakt. Hij gaf die gedichten, twee jaren vóór zijn dood, in 1656 te Harderwijk bij Johan Toll, Ordinaris drukker der Academy, in het licht, nadat hij, meer dan twintig jaar lang, de boeren te Vaassen als herder en leeraar het Evangelie verkondigd had. Veel meer dan dat, noch zelfs het juiste jaar zijner geboorte, is ons tot dusver van zijn herder- en dichterlijk leven niet bekend geworden. Wij vernemen uit zijn gedichten alleen nog, dat hij gehuwd was met Cecilia Steffens, deze in April 1655 door den dood verloor, en zelf aan een langdurige ziekte ontworsteld, den 8en Mei Johannes Pelgrinus tot "medehulpe" en 30 Sept. daaraan, door zijn dochter Abigaël, tot schoonzoon kreeg. Zie hier voorts enkele der "nooit vernomen dichten", met welke zijn broeder Frederik hem verzekerde, dat hij zijn landgenooten "bedonderde en verstommen deed." [1]

ASER.

(Sapphica.)

Lekker en vet sijn dagelixe kost was,
Dopte sijn voet in d'olirijke persen,
Machtig hy was van koper, iser, en van
D'Heere gesegent.

[1]) Attonitos Belgas tu reddis et obstupefactos Carminibus prius haud auditis.

DINA.

(Trochaïca acatalectica et catalectica.)

Dees, met een nieuwsgierig ooge,
Lantrefante op de straat,
Omme selv' gesien te worden,
Toen se nae haer sexe sag;
Maer 't bequam se qualik, en noch
Die se schendde, qualiker.

ELI.

(Trochaïca acatalectica.)

Omdat Eli niet brak Hophnis
Ende Pinchas nekke, heeft hy
Sijnen eigen nek gebroken,
Toen de Arcke was gevangen,
Daer hy anders mans genoech was.

BATH-SEBA.

(Phaleucia.)

Sy waer suiverer aen 't bad ongewassen,
Als met *zeep* overal gewassen in 't *bad*,
Door ontstekinge van de binnenflammen,
Die se hadde behooren uit te blusschen.

ELA.

(Jambica dimetra acatalectica.)

Wat brengt de dronk al quaads te weeg,
Die dezen Ela, met de wijn
Vervult, vol heeft voor God gebracht
En al de sijnen uitgedelgt.
O mensche, pleegt dan nuchterheid! —

HEBER.

(Anapæstica.)

Der Hebreën deze den oorsprong was;
Van hem hebben sy, aen haer geslacht,
Tot op Israël, deze name geërft,
Zijnde genoemt toen Israëliten,
Nu bekent met den naem der Joden.

FRANCISCUS MARTINIUS.

Op 't best mijns leeftijds, toen ik telde veertig en één jaer,
Stuurde God, om mijn ziel doen te verhuisen even;
'k Heb binnen Kampen, drie jaer lang, jonge studenten
In talen g'oeffent ende geleerde bladen;
Viertien zijn veel door mijn stemm' en penne tot Epe
Gesticht, ter zaligheid in de gemeente Godes.

In deze, zijner waardige, verzen schetste ons Goddæus het levensbedrijf van zijn Veluwschen ambtsbroeder en nabuur, maar van de natuur en de Muzen meer begaafden en begunstigden, Frans Martens. Den 11den Juny 1611 te Kampen geboren, ontving hij daar zijne eerste opleiding aan de stadsschool, aan welke hij vervolgens, na zijn te Leiden volbrachte studie, drie jaar als leeraar werkzaam was. Toen als herder en leeraar naar Epe gekomen, bleef hij er veertien jaar lang preêken en dichten, tot hem, den 14den Jan. 1653, de dood aan zijn kansel, lier, gemeente, en gezin ontrukte. Zijn echtgenoot Anna Verhagen gaf, na zijn afsterven, zijn brieven aan zijn Kamper en verdere vrienden, met een opdracht aan de Kamper regeering, die haar overleden man in zijn opleiding en studie loffelijk ondersteund had, in het licht, en leert ons daaruit zijn herderlijk land- en studieleven, en haar huiselijk bedrijf van niet onvermakelijke zijde kennen. [1]) Zijn verzamelde *Gedichten* zagen in 1729 ('s Gravenhage bij Jac. de Jongh) het licht. Buitendien had hij echter, in 1631, in den trant van Huygens Uitlandighen Herder en Costelyck Mal, een welgeslaagd Kamper *Nieuwjaarsdicht* [2]), "burgemeester, schepenen en raed dier vrye rijkstad, als zijn goedgunstigen Mecenaten ter schuldiger dankbaerheit" opgedragen, en bezong hij tien jaar later, in zijn "Camper Lof", verschillende Kamper merkwaardigheden. [3])

UIT HET "DIER-AL."

Aen die jonger Isel-stroomen,
Daer die vloet in 't Zuydersout,
Dank hebb' kloeke Droes van Romen,
Sich door vreemde monden spouwt;
Daer die moddre-smoddre-putten
Sijn ontlastet van haer nat,

[1]) *Fr. Martinii epistolae ad amicos, etc. Harderovci* 1653; zie het daaromtrent medegedeelde door Prof. De Geer in de *Kroniek van het hist. Genootschap te Utrecht XXIII,* 5. 2. bl. 296.

[2]) Onder den titel *Dier-al* d. i. Klaegliet over den droevighen toestand der eeuwe. Gedrukt voor Pieter Hendriksen te Campen.

[3]) Ald. ghedrukt by Roelof de Worst.

En die vochte visscher-hutten
Zijn verandert in een stadt; —

Stadt, die, nae 't pampieren sprekent,
Haer geboort en opkomst dagh
Straks van Christi wiege rekent,
Doe men Moses vallen sagh:
Eertijts arm, en niet soo milde
Noch van toorens, noch van gras,
Als haer borgers noch in 't gilde
Waren, daer Sint Piet in was.

Buyten op die lange planken,
Daer der jokken een en thien
D' hooge brugg' voor 't wiggel-wanken
Borge staen, en steunsel biên
Tegen 's waters stoute sprongen,
En het schuymende gewelt,
Ging een Camper Herder-jongen
Droeffelyken naer het velt.

Soet vermaeck van Somer-wandlen,
Hadt sijn Ziele niet hekoort;
Die de locht met vleuglen hand'len
Wierden sonder vreucht gehoort;
Zwaluwskint en Oyevaren
Waren met het loof verhuyst,
En de Koekkoek was vervaren,
Daer het weêrtjen soeter suyst.

Vink, en Kraey, en Raav', en Meesen
Konden tuigen van den Tijt,
Dat het best was daer te wesen,
Daer de schouw de koû verslijt.
Takken hadden gryse graeuheyt
Voor haer groent', en rijp voor dauw;
Dakken hadden blonde blauwheit
Ende waren kout voor lauw.

Hy was buyten muirs getreden,
Om 't geniet van Eenicheyt,
Daer sijn ongeveynsde reden
Wiert van Niemant na geseyt.

"Campen!" seyd' hy, siend' op Campen,
"Voêster-moêr van dit mijn hert!
Ach, hoe hebt ghy nu te kampen
Met u daghelyksche smert!
Heeft nog noyt mijn jonge leven,
Dat u mem heeft opgequeekt,
U in meerder noot sien sneven,
Als die nu u herte breekt.

"Heer! waer wilstu 't eynde palen
Van Dijn toorn en grimmicheyt,
Van die ongheëynde qualen,
Die Dijn hant te wijt verspreyt?
Zijn 't dan altijt trekke-pleistren
Op ons overettert zeer?
Dat (laes!) van u heylich meistren,
Groote Godt, verargert meer!

"Wil dan noyt het sondich woelen,
't Een land in en 't ander uyt,
Met berouw u slagh-roê voelen
Op een weekker kinder-huyt? —
O, wy zijn als wrevle dieven,
Die noch bast, noch galge schrikt,
Die soo seer het Grijp-gau lieven,
Dat haer hert noyt walge stikt!

"Dat is volk die t' samen heulen,
Op het stelen vinger-vlugg';
Die den ijzren arm der Beulen
Trotsen met een stalen rugg'!
Hierom is den Hemel vruchtbaer
In het senden plaegh op plaegh,
Ende maeckt ons élend ruchtbaer
Meer en meer, van daegh tot daegh.

"Over 't jaer quam heel Castiliën
('t Heught my en mijn makkers noch),
Met Madryl en out Seviliën,
En 't uitheemsch' Croaatsgedroch,
Liepen heel den bodem onder
Van ons' arme Boeren-buirt,

Daer den Isel sonder vonder
Om die blaeuwe Veluw schuirt.

“Als de Spaensche Vendels swaeyden
Midden in het bloet en moort,
En des Keisers Arents kraeyden
Op de wallen t' Amersfoort:
Als die kale Koekkoek luymden
Om de Betuw, Hollants wal,
En d' ontsluysde baeren schuymden
Weeldich over vee en stal.

“Doe ging 't krijten, karmen, klaghen
Van ons lippen Hemel-hoogh,
Tot ons oogen Wesels laghen
Weêrom maakten trane-droogh.
Nu is in ons' vochte schélen
't Volle Spring-Ty weêr aen 't vloên;
Nu wil noot van broot de kelen
Van ons Sondaers stikken doen.”

Eenicheyt hadt al de velden
Met besettinghe gekroont,
En haer neve Niemant melde,
Waer sijn suster Stilte woont.
Als die dry dan by hem saten,
Hoe wel hy se niet en sagh,
Pordens' hem tot verder praten
Van sijn voor-verhaelt beklagh.

Onder in sijn graeuwe pye,
Daer de zoom het voeder bijt,
Lagh zijn oude Pijplerye
Van voorleden Somer-Tijt:
“Soete Tolkjen van mijn lippen!”
Sprak hy 't stomme Fluyt-hout aen,
“Kom, en laet mijn vinger-tippen
Noch eens op u Buyk-hol slaen.

“Kom, ontfanght mijn droeven asem
Uit de mijn' in uwe keel,
Ende galmt een soeter wasem
Naer om hoogh, als u gespeel.

Dat u toon nu niet en rijme
Na die Deuntjes, die ik laetst
Op u blies, doen Hymen Hymen
Wiert van 't Bosch weêrom gekaetst.

"Hymen, die de Nonn' van Brabant,
Aller trotser Maegden Hert,
Aen Nassau soo nau soo na bant,
Dattet noch een Houwlyk wert;
Sulk een Houwlyk, sulk een hylyk,
Sulk een grooten Bruilofts dagh,
Dat de gantsche Werelt vrylyk
Eeuwich daer op stoffen magh.

"Neen, neen; serper, scherper pijlen,
Yverigher Steek-ghedicht,
Moeten wy nu t' samen vijlen,
Tegen 's węrelts wandel plicht."
Mits begon hy aen te vangen,
En, verhalende sijn long,
Spande hy sijn holle wangen,
Tot hy dus ter pijp uyt song.

(Volgt eene klacht over de ellende van den tijd, die het nu "al dier" maakt, en gisping van den eigenbaat en de onmeêdoogendheid, met aansluiting bij Huygens' Kostelijk Mal, dien hij er zelf aldus toespreekt:)

o Huigens, hooghe gheest! o, luchter van ons landen
o, Orphei wederpaer, en tuchter van die schanden!
o Mensche, meer als mensch, uyt beter klei gevormt,
Hoe heeft u pen hierop zóó bits en spits gestormt!

Waer heen dan klimt de mensch, dat stinkende stuk slijk
Niet boven sijnen Godt, sijn Schepper, Heer en Vader!
Die tot een hongre raav' sijn oore neight veel nader,
Als mensch tot mensche doet; sit boven weêr en wint,
En spijst noch evenwel sijn waerdelooste kint! —
Staet dan die Regel vast, gelijk s' ook emmer vast staet,
Wee, wilde weelde, wee! die daghelyx te gast gaat,
En van der Armen last versaet uws herten lust,
En van haer sweet en bloet u heeten ijver blust!
Die averechts tot slaep u Middagh-uyren wennet,
En hoogher Hemel niet als bedd' en tafel kennet:
Wert niet wel onder dies, om smalle nootdrufts beet,
Der armen hemt geverwt met midder-nachtsche sweet?

Het jonge wichjen krijt, om dat sijn darmen gapen,
Des moeders oor is doof, sy legcht het kint te slapen;
Men bint een sak wel toe, al isse niet vol goet:
Soo wreet is sy die 't is, om dat sy 't wesen moet.
Kan noch die jammering niet door u herte boren,
Bedrieght des nachts u bedd', en leent dan eens u ooren
Een achter-weeghsche steeg', daer nauwe kommer woont,
En schaemte voor den Korf die Luyaerdy verschoont:
En luistert daer ter plaets, hoe dat die wielen ramm'len,
Om 't anderdaeghsche broot voor eygen gelt te samm'len.
Hoe wert die wol gekrast! Hoe wert den doek genaeyt!
Hoe snuift het vinnig Rat! om dat die geen die 't draeyt
Des saterdaghs sy vry van d' arme Broeder-Kerk-gang.
Hoe droevigh is het liet, dat sulk een in sijn werk sang!
En gont sich nau respijt, om 't aengesicht te vegen
Van 't arme warme sweet; soo schijnt den Man verlegen
Op 't eynden van sijn rol, eer dat den Hanen-roep
Het licht, en 't licht den mensch tot hoger sorge roep!

Heer, van wiens goeden aert dijn schepsel is vervallen!
Sie van Dijn Throon her af, schaf raet en maet in allen,
Schey Dijn genade niet en onse sond' van een,
Maer setter Dijnen Soon, ons Heilant, tusschen tweên!

Op het uytterst overpijpen
Van sijn rauw gesongen liet,
Docht hem (wat verandring slijpen
Omgeroerde sinnen niet!)
Dat den Avont soeter daelde,
Dan voorgangen morgen deedt,
Dat de Son, die westwaerts straelde,
Blijder na zijn bedde reedt.

Als sy dan nu was in 't wijkkent,
Tradt den Herder huyswaerts aen,
Ondertusschen, opwaerts kijkkend',
Deê sijn tonge dit vermaen:

"Hemel!" seyd hy, "wat vermoghen
Heeft Gods gonst u toegestaen,
Hoe veel meer besien mijn ooghen,
Dan mijn sinnen nu verstaen!
Straks soo sal u Son verjongen,

En verouden even wis;
Waer is wat, Geleerde Tongen!
Dat niew, out, en beyde is?

“Sien ik hem niet voor my loopen
En, als Meter van den Tijt,
’t Een jaer aen het ander knoopen,
Sonder dat sijn loop verslijt.
Sy, selfs ront, doet niets als ronden,
En bekreitzen in een kring;
Ondoorgrondelyke gronden!
’k Sie hier ’t eynde van een ring.

“Die nu (denken mijn gepeisen)
Eens geswinde pennen hadt,
Die nu eens moght mede reysen
Over ’t gantsche Werelts-padt!
Mooglyk soud ik sien, hoe heerlyk
Hem den Schenker welkom hiet
Met den Nectar, en hoe eerlijk
Hy zijn vollen beker biet.

“Misslyk of ik, langs Boötis’
Zyde, door de Melkweg vloogh,
Tot daer Cypris witte schoot is,
En dan leegh, dan diep, dan hoogh,
En dan hier, dan daer heen draeyde
Waer ’t mijn ooge lusten moght,
En dan met het wind-aes waeyde,
Tot het my beneden broght!

“Maer wat wensche’ ik, domme mensche!
Dat men noyt volvoeren sagh,
Wil ik wenschen, laet ik wenschen
Dat my beter voegen magh. —
U dan eerst, mijn Minn-Moêr Campen!
U, mijns levens Baker-mat,
Wedervaer noyt argre rampen
Van ’t erdichte Dwerrel-radt!

“Eeuwich moet ghy staen en groeyen,
Beter worden dan ghy zijt;
Eeuwich moeten in u bloeyen
Weeld’ en Vreê, tot Ketters spijt!

Meerder Weldaet, t' uwen besten,
Als den Isel droppels heeft,
Overstroom' u hooge Vesten,
Door een wijde droppel-seeft!

"Zwolle-Moeye, lust u 't vragen
Hoe 't u Nabuir-borger gaet,
Die nu twaelfmael dertich dagen
Mijnes onbewandelt staet:
U, en Deventer, u Suster,
Kroon den Hemel met geluk,
Dat geen onheyl ongeruster
Beyde van malkander rukk'.

"Soetste Dry-hoek aller steden,
Die den witten Isel kust:
Trouw en Liefd' will' eeuwich treden
Op u straet met blijde rust!
Bind' een dicht-geknoopte keten
Rond om uwe Veluws-wal,
Dat noyt Tweedracht komt te weten,
Hoe men die verbreken sal.

"Vader, Soon, en Geest te samen,
Neigh en knik mijn bede toe!
O! my dunkt, dat d' Englen Amen!
Amen! roepen ons te goê." —

HET CAMPER CHOOR.

De Papen vieren 't Choor om 't Heylichdom van binnen,
Sijt ghy nu Phariseisch, op 't buytenst stelt u sinnen,
En siet de konst eens aen van mijn volmaekten steen,
En oordeelt, ofmen ook meer Hirams vint, als een?
De werelt is vervult met meer dan seven wondren,
Mijn t' samen-voechsel spreekt van boven en van ondren,
Dat eener wel te recht my 't Camper wonder hiet.
Ik nam de lof ook aen. Maer, Utrecht, belght u niet!
Al boogh mijn stadt voor 't Sticht, sijt daerom niet vermetel,
Mijn Raethuis voor u Hof, mijn stoelen voor u setel,
Mijn stokken voor u staf, dat hadde sijn waerom.
Maer nu en buygh ik niet mijn Kerke voor u Dom!

DE CAMPER BRUGH.

Ben ik de schoonste Brugh van Nederlants Rivieren,
En soumen my dan niet met hooger eere vieren?
So ik in Vlaenderen by mijn genant-stadt [1]) stont,
Ik sou met meerder lof vervullen haeren mont.
Waer vindt men in de lucht so veel gekroonde balken?
Noch komt het schielijk IJs my somtijts wel verschalken:
Swart moet de dagh altijt en sonder Sonne sijn,
Of liever al het IJs versmelten van haer schijn,
Die my benijdelijk lest bruggeloos quam maken,
En sneet mijn jokken af, en gingh mijn eere schaken.
Maar, IJs! het baat u niet, ik ben daer doorgeret,
En heb de groote schâ met meerder macht verset.
Laat nu den trotsen Tems, met al de Seyne-stromen,
Den rijkken Rhijn, en ook de radde Rhone komen,
Mijn Isel wijkt haer niet. Maer, Isel! hoort een woort:
So ghy weêr stormen wilt, soo roep ik om akkoort!

HET CAMPER DIEP.

Hoe menigh dingh heeft ook een averechtsche naem!
So gaetet ook met my, na 't seggen van de faem:
Mijn Suntvloet mocht ik wel mijn Santvloet laten heten,
En al mijn hooge diep in ondiep gaen vergeten.
Nu vlot de Schipper eens, dan sit hy weder vast,
Nadat het water sinkt of wederomme wast.
So vloeyt en ebt het ook, na dat ik hoor, te lande:
De beurt en wederbeurt des Lux is velerhande.
Maer, Veerman! sijt getroost, hout u by d'oude leer:
Daer water is geweest, daer quam wel water weêr.
Nochtans so vyant waer versien met vyants gaven,
Ik wenschten al mijn sant Duynkerken in haer haven,
Of liever in de mont van Tagus de Rivier:
By 't goude sant past bet het silver sant, dan hier.

KLAEGHLIED OVER HET BENAEUWDE JAER VAN 1647.

Terwijl de koude wintervlagen
Ons van de Somer doen vermaen,

[1]) Brugghe.

Laet ons in 't kortste van de dagen
Het lange jaer besluiten gaen,
Dat met zyn klagen, en zyn karmen,
Godt in den Hemel magh erbarmen!

O Heer! hoe komt de lieve Vrede
Met zulk een zuiren duiren Jaer?
Ons oogen, en uw wolken strede,
Wie dat van beiden natter waer.
Quam eene week met zoet verblyden,
Daar moest een heele maent voor lyden.

De Somerlocht bracht zoo veel regen,
Den rijkken ooghst zoo veele nat,
Dat op het lant verging den zegen.
Wy hebben laes! te veel gehadt,
Aen 't geen dat ACHAB hadt te weenigh;
Noch zijn ons herten even steenigh.

De zachte dropp'len harde steenen
Door stadigh vallen slyten doen;
Wy lopen slechs daer over henen
Met onzen onbedachten schoen,
En denken niet, dat zulk een leering
Ons strekken kan tot ons bekeering.

De Vogelen des Hemels eeten
Van onze zaet zoo zat als wy,
Die van ons zorgen niet en weeten.
O, waren wy zoo bly als zy!
Wy zongen als de Winter-meezen,
Die koud' en kommer niet en vreezen.

O Heer, wilt met u goedheit laven
Der menschen huis, der beesten stal!
Het Peert en wil niet langer draven,
Het zoete Schaep quijnt van de gal,
De Koe, daer 't kint plagh op te hopen,
Die moet men schier de melk afkopen.

Het Rund eet heid' en stroo van hoppe,
Het Kalf wert vóór den tijt gespaent,

De brant is in den Herfst al oppe,
De Slachtmaent in ons Sprokkelmaent,
En lichtlyk zal de Vasten komen,
Al eer dat Kersmis is vernomen.

O mocht de Lant-man in dit lyden
Gedenken aan uw hant, ô Heer!
Ghy, Godt van NOACH, die de tyden
Verdeelt hebt en verwisselt weêr,
En noit uw beurten overslagen,
Maer wel verswaert met onze plagen.

Wy maken van uw Feesten zonden,
Van uwen Sabbath ons profijt,
Van Paeschen, Pinxtren ons verbonden;
En yder misbruyck heeft zijn tijt.
Is 't wonder, dat ghy weêr ter wrake
De Somer gaet tot Winter maken?

Dit is de voorslag van de roede,
Die van het lijf wil na de Ziel,
Die noch gedyen kon ten goede,
Indien daer op verandring viel.
Geen winter zal ons konnen deeren,
Zoo wy ons maer te recht bekeeren.

JAN GORTENTELLER.

Jan telt de kolen in de test,
De Ey'ren in het hoendernest,
De rapen in het wintersant,
De torven daeg'lyx in de mant,
De keersen in de keerselâ;
Hy telt het pit der lampe na,
De swavelstok in 't muuren gat,
De lompen in het vuilnis vat;
De App'len telt hy uyt het rot,
De boon en erw'ten in de pot,
De beeten in der gasten mont,
De beenen voor de kat en hont;
Soo dat het Wijf, met groot verdriet,
Hem niet als Gortenteller hiet,

En wenscht, om vryheit van dat Kruis,
Hem een Officy buitens huis.
Hy ging, maer ging een langen tijt,
Eer dat hy wierd soo hoogh gewijt;
Ten laesten wiert hy — raet eens, wat? —
De Verkenschouwer van de Stadt.
Wat helpt 'et nu, of hy voor 't gelt
De gorten daer, of t'zynent telt?

DEUNTJE.

De Koster stelt de banken wel,
En is nochtans een hups gesel;
De Schipper set ons op den dijk,
En krijght sijn vracht van arm en rijk;
De Keiser schat, den Baertman scheert,
En worden beide noch vereert;
Den Orgelist de pypen stelt,
En wort beloont met jaarlyx gelt;
De Stilleveeger ruimt met stank,
En tot het gelt verdient hy dank. —
Stelt Jan de banken, dat is quaet,
Men noemt hem voort een Onverlaet;
Set hy de menschen op den dijk,
't Is een tyrannigh ongelijk;
Indien hy schat of scheert, men laed
Op hem den algemeenen haet;
Stelt hy de pypen, hy is kroes;
Ruimt hy met stank, hy slacht den Droes.
Dus Jan en maekt 'et nimmer goet,
Al doet hy dat een ander doet.

JANS BEKEERING.

Jan was van jongs op niet veel slachs.
Hy dronk, hy klonk, hy werkte niet,
Het ruige Schaep droeg weinigh vachts,
In 't kort, hy was een deuge-niet.
Maer nu hy 't alles heeft verspilt,
Nu raekt hy in 't Goêmannen gilt.

JOANNES SIX VAN CHANDELIER.

Deze, gansch ten onrechte, te weinig gekende dichter werd, blijkens een van hem uitgaand portret, in het jaar 1612; blijkens een zijner verzen, den 20sten van Sprokkel in dat jaar, te Amsterdam geboren. Hij ontving, hoewel voor den handel in drogerijen bestemd, onder den Amsterdamschen Rector Sladus een geletterde opleiding; zoodat zijne taalkennis zich zelfs tot die van 't Hebreeuwsch uitstrekte, uit hetwelk hij op later leeftijd, 1664—1674, de Psalmen vertaalde. De oudste van een tiental kinderen, verloor hij zijn vader, terwijl hij in Vlaanderen afwezig was. Hij zelf, op dertigjarigen leeftijd, door een "quellijcke mildzucht" aangetast, die hem zeven jaar lang bleef folteren, vond eindelijk in de wateren van Spa heeling voor zijn martelkwaal, en verbleef na zijn herstel, ettelijke jaren, op reis in Frankrijk, Spanje, en Italië. In 1650 teruggekeerd, maakte hij vijf jaar later nog een uitstapjen naar Engeland, maar bleef sedert naar het schijnt rustig in en om Amsterdam, waar hij de laatste jaren zijns levens, op het buitenverblijf zijner moederlijke grootmoeder Jeheu, in den Diemermeer sleet. Blijkens de voorrede van den tweeden druk zijner Psalmvertaling was hij in 1690 nog in leven. Hoewel hij in zijn jonge dagen, onder den naam van Roselle, zekere Maria, als 't aangebeden voorwerp zijner liefde, met vuur bezong[1], bleef hij ongehuwd, en verpoosde zich van zijn "koopgierig" bedrijf in de beoefening der poëzy[2], waarin hem kracht en zuiverheid van taal, van den aanvang af, onderscheidden. Wat hij toch voor de tweede uitgave zijner Psalmen betuigde, dat hij bovenal vast voorgenomen had, een "onverdraaid en rechtschapen Duits" te spreken, laat zich ook in de volste mate — en gelijk het de volgende proeven zullen uitwijzen — van zijne in 1657 verschenen *Poëzy* (te Amsterdam voor Joost Pluimert, boekverkooper op den Dam, in Seneka) getuigen.

HEUGENISSE AAN EEN HEUVELTJE BUITEN NAARDEN.

O berghje, een heuveltjen gelijk,
Want ghy te leegh zijt Suid geleegen,
Pas duisend schreên, aan 's Heeren weegen,
Van Naardens muur en waaterdijk:

[1] De liefde greep zijn hand, hy had geen twintigh jaaren,
In 't heetste van haar gloed sy ried hem aan te paaren:
Het was een schoone Nimf, *ten minst' in 't dwaalend oogh*,
Die 't eerste wambais van zijn wulpeschouder toogh.

[2] Lijk hy, tot zijn geluk, voort vryer is gebleven,
Zoo bleef hy in de kunst van dichten wat bedreven;
En 't zij hy dicht of rijmt, de vrijster blijft uit 't hoofd. —

Hoe lustigh pronkt ghe met dit gras,
Rondom bekoorlik, op de weyen,
Waar langs de saayers boekweit meyen,
Ontrent den korf van 't soete was!
Hoe weeligh toont ghe zoo veel groen,
En vruchtbre by onvruchtbre boomen,
Van voogeldeuntjes ingenoomen,
Om eyernestjes uit te broên!
Hoe leevend spiegelt ghy in zee,
Die onder Gysbrechts Y gaat buuren,
Daar sy de Waaterlanders schuuren
En veenedyken van sijn steê!
Hoe cierlik tilt ghe veele steên
Om hoogh, die leegh, uit 't oogh gesonken,
Hier louter, met heur toorens, pronken,
En oover hooghten kyken heen!
Hoe heerlik haalt uw rugh de stad,
Met paân en cingelgroen, voor oogen,
Met tuinen, die de vischjes soogen
Met wortlen, in klaar vyvernat!
Schoon Haarlems Blink op hooger stand
Braggeeren mach, syn moeilikheeden,
In 't dorre, en gulle sand te treeden,
Verdrieten, als de sonne brandt.
O berghje! wat een lieve locht,
En quinkeleerende geweemel,
Verhief mijn ingewand ten Heemel,
Toen u myn wellust eerst besocht!
Doch ghy, met al dit fraaye soet,
O bergje, smaaklik aan de sinnen,
Van buiten kittlende en van binnen,
Verhieft alleen niet myn gemoed:
Maar ghy, mijn Nimf, met wien verselt,
Op 't graasigh topjen neêrgeseegen,
Dat al sijn grasjes neegh geneegen,
Ik praatte en songh, in 't vrye veld:
Ghy, mijn Roselle, staalt mijn ziel,
Die, dronken van de veldegeuren,
Liet sluipen, in heur minnedeuren,
Het schoon, dat minnaars wel geviel.
Uw wynbrauw leek een zee vol schijns,
Uw Nectarmondje en fulpe kaaken,
Bloembeemdjes, die van roosjes blaaken,

Omringht van blanke sesamijns.
Uw helder keeltje was een keel
Van Engeltjes, elk minlik woordje,
Heel seedich, bond my, als een koordje,
Zoo met gesprek als met gequeel.
Roselletje! ghy waart de praal
Van 't berghje, en al syn ooghcieraadje,
Als een juweel, in 't hooge laadje,
Den luister geeft aan goud metaal.
O Berghje! wijl 'k die ooghjes mis,
Dat keeltje, kaakje, en Venus lipjes,
Zoo schijnt ghe my maar doodsche klipjes,
En al den omringh wildernis.
Vaarwel, o plaats van myn geneughd!
Vaarwel, o voogels, steeden, boomen,
Saailanden, soute, en soete stroomen!
Vaarwel, o einde van myn vreughd! —

ANTWOORD AAN VRIENDEN, WAAROM IK NIET TROUWE.

Ghy vraaght my: waarom trouwt ghe niet?
Ik vraage u: waarom woud ghe niet
Ik trouwde, toen ik trouwen mocht,
En noch zoo ver geen trouw bedocht?
Want trouwen dient gedaan niet grijs,
Noch al te jongh, niet mal, noch wijs.
Indien ik toenmaal waar getrouwt,
Het had noch my noch u berouwt;
Maar nu voorzie ik zoo veel last,
Verborgen in den Trouwringh vast,
Dat ik een afkeer en een schrik
Heb van dien diamanten strik,
Meer dan van een veelvormich beest,
Tot straf van Finëus geweest.
De trouw is dikwils suikersoet,
De trouw is dikwils bitter roet;
Ik derf niet dobblen om die kans,
Want wie er aanraakt, blijft er gansch
Aan vast, se zy dan goed of quaad,
En al syn vryicheit vergaat.
Indien een wijf een peeperbaal
Gelijk was, die men op een saal
Of solder leght, en weêr verkoopt

Wanneer men nut daar van verhoopt;
Of dat men, op de Thraaksche wijs,
Sich scheiden kon, om kleinen prijs,
Ik nam er wel een proefjen van,
En wierd ook licht een wakker man.
Maar deese koopmanschap die blijft:
Wie eens gewijft is, blijft gewijft.
Ik tracht geen raadsel, om Jokast,
T' ontbinden, tot myn levens last.
Ik trouw aan 't eerlike Oost en West,
Niet aan een stad, of naauwer vest;
Een voogel tiert in 't oopen woud
Veel beeter, dan benaauwt gekouwt.

BEKLAGH OVER DE SCHIERLIJKE DOOD MIJNS VADERS.

Mismoedige oogen! wat geween
Ontvloeit uw kliertjes, niet alleen
Om uwes lieven Vaaders sterven,
Maar d'onverhoedsheit van die pijl
Zoo schadelyken doods, terwijl
Ghy Vlaandren ginght benieuwt doorswerven!
Wien schrijft ghe toe uw ongelijk,
Wanneer ghe 's nachts, uw Vaaders lijk,
In 't voorhuis, in de kist, saaght leggen:
Was 't toen niet beeter, 's daaghs daar aan,
Die winterreis te laaten staan,
En aan 't geselschap op te seggen?
Wanneer u, t' Ypren, weêr die dood
Verscheen, en ghy uit slaap verschoot,
Was 't toen niet best weêrom te vaaren?
Te Ninef deed ghy wel verhaal
Van droomen, voor de derdemaal:
Maar met zoo quam 't de dood verklaaren.
O droeve doodt! waar alle slach
Van droefheid niet by haalen mach,
Voor my, ook jongh en onbedreeven:
Die, eerstelingh van tien, wel dien,
Naa weeuw en weesen om te sien,
En, self mistroostigh, troost te geeven.
O dood! wat maak ik nu te huis,
Waar 't stroomt en ruischt, gelijk een sluis,
Van traanen en geduurigh karmen?

Ik suffe, en weet niet wat ik doe.
Mijn God, hoe treft my deese roê!
Mijn God, wil myner u ontfarmen!
Zoo vroegh, in eenen oogenblik,
Te stikken in een hartestrik!
Gelijk een ruiter kloek geseeten,
Getroffen van een gootlinghschoot,
Uit synen saadel stort mors dood!
Hoe kan? hoe kan ik dit vergeeten?
Och Vaader! wat waar ik gerust,
Indien ik u noch had gekust,
En ghy my meede, met uw seegen!
Och! had ik maar uw oogenvel
Gelooken, als op Israël
De droeve Josef heeft geleegen!
O wyse Keizerlyke vrouw!
Dat uw te voor gedroomde rouw,
Van Cesars dood en syn kleinachten,
My tot geen dieper opmerk brocht,
Nu, laaci! al te laat bedocht,
Wroeght, sonder einde, in myn gedachten.
Zijn droomen dan altijd bedrogh?
Het teegendeel dat bleek genogh.
Och! of se naamaals nooit bedroogen,
Wanneer ik, by mijn Vader, ben,
En lessen opneem met de pen,
Opdat se my niet meer ontvloogen.

LESSE AAN MIJN BROEDER WILHELM.

Een jongelingh, die hoepelstok
En speeltuigh heeft verbrooken,
Als uit den tweeden kinderrok,
In wyser broek gestooken:
Die 't worstelperk van schoollatijn,
Ses jaaren heeft doorloopen:
Die in des wijsgeers gouden mijn,
Voor aan was ingekroopen:
Die onbewust des schats en glans,
Die vrije konsten baaren,
Den voetstap van geleerde mans,
Afkeerlik slecht laat vaaren,
Om sich, in dienst van langen duur,

By koopluî welbedreeven
Geset, op 't rad van avontuur
Geheelyk te begeeven; —
O jonghste broêr! dien jongelingh
Versot op myne swaanen,
Zal ik, hy luister, wat ik singh,
Dan vaaderlyk vermaanen:
Hy heb het lijf ten dienst beleeft,
Getroost in koû en hitten.
Indien het hoofd geen letsel heeft,
Hy laat den hoed niet sitten.
Heb d'oogen needrigh, gaauw, en kuisch,
De mond gevraaght soet oopen.
't Gehoor, by quaade reên, van huis.
De voeten ras, tot loopen.
De handen rein van tarpentijn,
Waar alles aan blijft hangen.
Den buik, met sorgeloosen wijn
Noch gulsicheit, bevangen.
De sinnen nimmer leêgh van werk:
Maar om latynsche boeken,
Ook, mach hy, woensdaghs, om de Kerk
En moeder te besoeken.
Gods vrees, voor al, in 't hart gemetst;
Wat anders swaar zou vallen,
Hoe seer het weeght, of raakt, of quetst,
Zal schynen niet met allen.
Zoo werd hy t'syner tijd een man,
Geseegent, en bedreeven,
Die vrouw, en kinders voorstaan kan,
En eerlik saaligh leeven.
Och! of myn les heur wensch verwerf,
Ik rustte, 't zy ik leefde of sterf.

SCHIJN BEDRIEGHT.

Gelijk een boom, een jeughdige yp,
In 't beste van de jaarsaisoenen,
Vermolmt, in d'ombeschorste pyp,
Van buiten somtijds schoon, aan 't groenen,
Om zulken heimelyk gebrek,
Niet aangesien werd met den nek;
Of als een rype suikerpeer,

Die met saffraane, en roosewangen,
Geschildert van het soomerweêr,
Elks mond doet waatren en verlangen;
Van binnen lijkwel, aan het pit,
Gestooken werd van wurmgebit.
Zoo groent, en bloost Van Chandelier,
Werd vet en glad, krijght ronde kaaken,
Nu hy de bittre apteeks mortier
En kroesen wraakt, die maager maaken:
Maar in den milt steekt, onder 't hart,
Die oude slangh, het spijt Sennert.
Zoo sterft de mensch, al eer hy sterft;
Zoo telt hy 't sterven alle daagen.
Wel hem, wiens scheerdraad afgekerft,
Van veele pynen is ontslaagen.
Wel hem, die nu, in 't vaaderland,
Wel uitgaat, van de pest verbrandt.

SPASANGH.

Almacht, die voort doet koomen,
Uit onderaardsche stroomen,
Of diepgesmolten lucht,
Veel bronnen, door gesteente,
Geneesende 't gebeente,
Dat sonder hulpe sucht; —

Ghy die, tot 's werrelds wonder,
Het arme Spa bezonder
Verrijkt, met meenigh bron,
Die veelerhande kranken,
Verwelkt van walgbre dranken,
Min walglik heilen kon.

Wy, al te langh aan 't quijnen,
Van rusteloose pijnen,
Gekoomen in dit dal,
Om teugen van het Spade,
Aanbidden om genaade,.
En hulp uit haar kristal.

Hoe veele sieke zielen,
Gekruit op waagewielen,
Hielpt ghy uit West en Oost!

Och, laat onse ingewanden,
Alleen niet uit uw handen,
  Naa huis gaen ongetroost!

Met zoo veel duisend harten,
Geheilt van swaare smarten,
  Dankoffren wy te saam.
Zoo 't anderen vergaaten,
Wy zullen toch niet laaten
  Te prijsen uwen naam.

Dat wy zulk heil genieten,
Zoo drenk ons eerst met vlieten
  Uit Jesus bloedfontein!
Heilt ons van boose sonden,
Oorsaaken aller wonden,
  Zoo werden wy gansch rein.

Daartoe sterk ons gelooven,
Dat bergen deur kan klooven,
  En setten uit de steê.
Wat menschen u behaagen,
Die, door 't geloof, niet saagen
  't Verydlen van hun wee?

TROUWEN RAAD OM NA SPA TE KOMEN.

Stoppende milten, die de syde ontstellen,
Steenige nieren, die de blaase quellen,
Dorstige lyven, die van waater swellen,
    Gelooft mijn sangen:
Wilt ghe geneesen? wie wil niet genesen?
Volght geen geneesers, die de beurs beleesen,
Om van Apteekers, als de beul te vreesen,
    Uw heil t'ontfangen.
Liever bekostight naa het Spa te koomen,
Waar men van 't Gasthuis sachter aangenoomen,
Selden, naa 't drinken van de heilbre stroomen,
    Keert ongebeetert.
D'Amptman van Kortryk, zoo seer, van graaveelen,
Daagliks gemartelt, dat syn wangen geelen,
Drijft met Geronsters sterken vliet kareelen,
    Graauw gesalpeetert.

't Waardhuis de Meulen, te Maastricht, geheeten,
Zal flus haar meester, dikker omgemeeten
Dan de Bredaton, van de sucht vergeeten,
Bly rank ontfangen.
Wy, wy vermeestert, even seer vol pynen,
Wy, die een schaaduw, meer dan lichaam, schynen,
Voelen de miltsmert wonderlyk verdwynen,
Na suur verlangen.
Suster, ook somtijds met dat deel verleegen!
Moeike, wiens lenden seer van steengruis weegen!
Moeike, geswollen, als een blaas, van reegen
Sacht vol gesoogen!
Liefsten! ik bid u, om u beetervaaren,
Draalt niet met reisen, naa de Sprabronaâren,
Die de verlooren heilinge bewaaren,
Maar komt gevloogen!

SUCHT NA HET VADERLAND, OP DE REISE DOOR HET GEBERGHTE MORENA.

O, Amstel! aardsche Son, Europes dachlantaaren,
Die om de werreld licht, om wien de werreld keert,
Myn kleine werreld, met uw goude bloem vereert,
Wendt naa uw Majesteit, omreisende, syn blaâren.
O gloênde barnesteen, gebooren uit de baaren,
Met welke Apol syn kar juweelende vermeert,
Als om syn soon getraant, van Iovis vlam verteert,
Lijk stroo van u verhit, wensch ik u staagh te naâren.
Myn kostlik Vaaderland! hoe dikwils ik den ringh
Meer omtrek, met een trek van aarde voorgenoomen,
Zoo trekt uw seilsteen myn gedachten sonderlingh.
Men kent uw waarde, o, Y! besiende vremde stroomen.
Beklim ik hier een berg, die in de wolken hing,
'k Sucht t'uwaarts: sal ik in 't beloofde land weêr koomen?

OP DE ZEDELOOSHEID VAN FLORENCE.

Florencen! bloeyend land en stad, langs Arno's grensen,
Dat in de grooticheit geen Hertochdommen wijkt,
O Stad, die om vermaak de kroon van steeden strijkt,
Uw heerschappye en land baart wat men konde wenschen.
Maar 't is beklaaglik, dat een reex van boose menschen,
Onmenschelyk uw boom te weelderigh verrijkt,

Dat gantsch Italiën by Sodoma gelijkt,
En meedefeitich segt: zoo leeft men te Florencen.
Wat baaten macht en schat, pallaisen, kerk, en hof,
Godvruchticheit en recht, zoo Godvrucht werd gevonden
Of recht, alwaar men leeft dus onnatuurlik grof?
Geen pillen suivren u van die verdoemde sonden.
En 't waar een artseny te heet voor 't Lelylof,
Indien het swelgen moest, wat Sodom heeft verslonden.

ROME WEL BESIENSWAARDIG.

Wat was u, aan 't gesicht van Rome, veel geleegen?
Wat lagh my aan Parys? wat roerde my Madril?
Dry hoofden van Euroop bestuurt naa hunnen wil,
Maar dat munt uit, en draaght dry kroonen saam gereegen.
Ik sach dien Werreldgod, die noch dry Werreldweegen
Syn kloosterduiven sendt, om sien of 't waater vil
Van 't droevig ongeloof der heidnen sonder bril;
Die Afgod kruiste my van self, jaa, met syn seegen.
O wat al vryheits is voor Tyters in dat land!
Sy streelen Amaril, ook als een Ram de Schaapen:
Wy kussen Galate t'huis vry van Sodoms brand.
Men mag aan Rome wel een duure maand vergaapen;
Al is er Keiser, Held, noch d'oude trotse stand,
Noch stoft de Paus met recht op 't pakhuis van de Paapen.

'T LEVEN VAN MENIGH REISELINGH IN ITALIEN, AAN EEN VADER.

Wat leeven dat veel jeuchds verslijt by Italiaanen?
De Heeren taaflen wel des noens, op sangh en snaar.
De maage kookt de spijs, in wijnen, licht en swaar.
Den vroegen aavond werd vernacht, by kortisaanen.
Of andre gaan ter kroegh, op Bacchus dartle traanen.
De kaart houdt aan. De schijf loopt elke slach gevaar.
't Smookt rondom van tobak, of 't in de Helle waar.
De wijste hoort men van tonneelgespel vermaanen.
De Waard schaft 't nachtmaal laat. Men wandelt naa men at,
Ook sonder maaneschijn. Men moet een kuur bedryven,
Men sluimert tot de Son den halven dagh vergat.
Of rijst men, 't kost een dans: van tweetjes, of van vyven.
Nu is uw lieve soon geleerdt, al kosten 't wat; —
Maar, als ik Vader ben, mijn soon zal binnen blyven.

OP TWISTIGHE STEEGHJESGEBUUREN.

Al wat naa d'aarde siet onreedlyk op vier pooten,
Leeft onderlingh in rust en eendracht, sonder strijd,
Of zoo het eene beest het andere verbijt,
Wat paarlink zal syn paar verscheuren of verstooten?
Geen Leeuw heeft ooit syn tand in syn Leeuwin geschooten,
Geen Koeye dreef den Bul haar hoornen in syn sijd;
De Wolf leeft met syn Wijf, 't Schaap met den Ram verblijd:
Het bosch, de weide, elk streelt syn teel- en worpgenoten.
Hoe komt dat meenich dier, rechtschaapen met verstand,
Syn trouw en andre helft niet minlyk kan verdraagen,
Maar dat het huis van twist, als in een Helle, brandt?
Myn buurman en syn vrouw die leggen, alle daagen,
In 't Steeghjen over hoop, met stokken, vuist, en hand,
Kind, reutje, kaater, pot en pan werd doodgeslaagen.

DANKDICHT AAN SIMON DILMAN, GENEESHEER.

Een kopje, met wat welgegunde moes,
En Weesops bier, smaakt beeter dan een kroes
Vol wijns, en 't lam by een geveinsden droes:
Neef, wil u niet verschoonen!
Waar toe gebrast, gelijk de Siciljaan,
Of Sibaryt, of dartele Thebaan?
Waar toe geschaft, gelijk de Persiaan,
Voor twee, als tien persoonen?
Ben ik een vraat, als d'alslok Filoxeen,
Die smaaksiek, om een kraanhals, heeft gebeên?
Ik haat de wijs der slempren, en de reên
Der brassende Apiciaanen.
Een graage maagh brenght self het soetst banket,
De saus werd van den honger opgezet.
Dan smaakt het swijn als 't eedele korret,
En bier, gelijk Albaanen.
Zoo kan het grof en swartste roggenbrood,
Den Kooningh, die de Nylenaars geboodt,
Behaagen en verquikken, in den nood,
Als korst van feestgebakken.
Zoo smaakt, als wijn, het poeldrab aan den Vorst
Darius, in syn half versmachten borst,
Terwijl het swaard des vyands, en de dorst,
Hem volgen op de hakken.

Het eelste onthaal, dat imand aan my doet,
Is dat hy 't lijf wel drenk, en maatigh voedt:
Maar dan ook schaf, als Plato, voor 't gemoed,
Een schootel wijse spreuken.
Die, zoo men veel de keel begiet en smeert,
De volle maagh, met neevelen, verteert,
In 't vadsich hoofd dan andersins wat leert,
En weghbrenght uit die keuken.
Ghy saaght, met wat een smaaklikheit ik at
En dronk, ook hoe leerhongrigh dat ik sat,
Om uit uw praat van arsenye wat
Besonders op te leggen.
Dat smaakt myn geest langhwyliger dan spijs
Van ambar of een kostelyker prijs:
Vergeef my slechts myn vrygepleeghde wijs,
Om uw meer danks te seggen.

AMSTERDAMSCHE RONDHEIT.

Wat zijt ghy, onder's lands tweespaltigh gaande jammer?
Ik ben geen dwarsche Zeeuw, noch wrokkende Amsterdammer:
Dees trekt het seil van Stadsbeleg te hoog in top,
Maar Zeelands toestem dringht ons haaren Landsheer op.
Indien men syde kiest, ik haat geweldenaaren,
En stuur myn scheepsboegh forts, ten spijt der dwarsche baaren.
Zoo waarlik help my God, indien 'k myn vaderstad
Niet voorstaa, met myn bloed, en wat ik nu besat:
Indien ik 't heerschsiek huis van 't opgeparst Oranje
Niet weere van myn hals, voor zulken tijd, als Spanje.

OP QUAADE TONGEN.

Men seît: hy is een koopman, een droogist,
Een kraamer van droogh kruid, voor een Kymist
Een Arts: hy heeft noch konst, noch weetenschap,
Wat kan syn rijm meer zijn dan ydle klap?
Dit volk, van zulk vooroordeel ingenoomen,
Strijkt oordeel, uit een schaapenbreins schapraai,
Als blinden van de kleuren van karsaai.
Ik staa veel toe aan die quaadaardge Momen:
Nochtans ik klap niet als een paapegaai;
Een tuinboer plukt wel spreuken van de bomen.

JAN ZOET.

Op den "sesten dagh van Dorremaent", maar in welk jaar is onzeker, werd deze "rustzoekende Amsterdammer", in die stad geboren, en verhuisde er uit het leven op den elfden van Louwmaand 1674. Tot zijne eigenaardigheden behoorde het, aan de naderende toekomst van het duizendjarig rijk te gelooven, en "een Parnassus aan het Y" uit den "bent der dichteren" te verwachten, als welker "hoofdpoëet" hij gehuldigd werd, en met welke hij, op Rederijkerstrant, allerlei vragen op rijm beantwoordde. Tot zinspreuk voerde hij "niets zoeter dan de rust", maar kon deze, naar de ondeugende uitspraak van een zijner tijdgenooten, in "kerk noch land noch in zijn huis zelfs vinden." In het laatste schijnt zijne "beminde huisvrouw", Machtelt Klaasdochter van Medemblik, daartoe het hare te hebben toegebracht. Zijn bij zijn leven verstrooide gedichten, evenmin van talent ontbloot, als dikwerf door platheid ontsierd, zagen ruim een jaar na zijn dood het licht, en werden vijftig jaar later herdrukt, als *d' Uitsteekenste digtkunstige werken van Jan Zoet* (Amsterdam, bij Philip Verbeek; 1714.)

D'ONVERZADELIJKE PLEITZAK.

MIJN en DIJN, twee booze geesten,
  In de Hel eerst uitgebroed,
Raazende, als de dolste beesten,
  Even graag, om geld en goed,
In 'er heete en holle maagen,
  Nooit verzaad, min overlaân,
Op te slokken, alle daagen
  Met elkaâr ter pleitbank gaan.
Ieder, om zijn zaak te stijven,
  Niet met waarheid maar met list,
Zoekt naar Meesters tot het kijven,
  Daar men zelden loogens mist.
Honderd duizend kromme krullen,
  Schud dat volkjen uit de mouw.
Zakken vol vercierde bullen,
  Teelt'er loosheid, om de trouw
En de deugd den hals te breeken,
  Dageliks, en staâg weêr aan;

Wit voor zwart men uit hoort spreeken;
  Want een Hen heet daar een Haan,
Mieren zijn daar Olyfanten,
  Ieder aasje weegt een pond.
Daar by blaazen deeze Kwanten,
  Heet en koud uit eene mond.
Bart' en Baldus, of een ander
  Van de groote rommelzô,
Helpt de Pleiters aan malkander;
  Ieder mist zijn winning nô.
Bart' weet MIJN gelijk te geeven,
  Om de Schijven die hy schiet.
Baldus DIJN verheugd doet leeven,
  Wijl 't genot hem zulks gebied.
Kort, elk heeft het Pleit gewonnen,
  Ieder prijst zijn Advokaat,
Schoon 't niet half is afgesponnen,
  Dat'er wel gerokkend staat.
Dus gaat tijd en vlijt verlooren,
  En het geldje word gespild.
Bart' en Baldus, lang van ooren,
  Jaagen al een zelfde wild.
't Zijn twee Kloekaarts, om'er rokken
  Elk wel twintig Boeren waard,
Wijl ze heele nagten blokken,
  By 't Verkeerbord of de kaart.
Moeten hier wat schijven wanken,
  Heur Geleerdheid is de mijn,
Die staag goud geeft, op het janken
  Van de Pleiters MIJN en DIJN.
Zoo veel voor de Consultacy,
  En voor 't Advertissement,
Voor 't Debat; en dus, och lacy!
  Word de beurs van hen geschend.
Vriend! zeît Baldus, 't zal wel lukken,
  Heb geduld, en hoû maar moed;
Kijk, daar heb je al de stukken,
  Daar je Recht meê word gevoed.
Ondertusschen is 't een ootje
  In het çijfer dat hy geeft.
Ieder letter kost een grootje,
  Van het Schrift dat slechthooft heeft.
Zeeper, 't zijn geen lompe leuren,

Daarom koe en kalf vervaart,
Daar 't Gezin om zit te treuren,
Wijl de Pleitzak armoê baart.
MIJN en DIJN wordt opgegeeten;
Bart' en Baldus deeld den buit.
Als de Pleitzak is versleeten,
Dan hangt Rijkaart Kalis uit.
Laat het MIJN en DIJN dan loopen! —
Daar je een Advokaat meê houd,
Daar meê kanje 't huis bedroopen:
Want hun monden Eeten goud.
Wil je uw welvaart wel bewaaren,
Zoo laat vry de Pleitzak vaaren.

UIT "HET GROOTE VISCHNET."

Gods Rijke, daar zoo veel van preêken,
Word door Gods Zoone vergeleeken
By een regtschaapen Visschersnet;
Een Net, daar in men, met verlangen
Verscheiden slag van visch ziet vangen,
Wen 't in den stroom is uitgezet.

Het geeft ons Visschen naar behooren,
Dan Snoek, dan Baars, dan Zeelt, dan Vooren,
Dan Karper, Blay, en Post, en Aal,
Dan Braassem, Grundel, Spierelingen,
En Haring, en meer and're dingen;
Zeer nut tot voedzel en onthaal.

Heeft iemand ooit het groot gewemel,
Dat, onder d' uitgespannen Hemel,
In 't waater krield, en ons tot spijs,
Door Gods genaade, eens is gegeeven,
Met zijne vlugge veêr beschreeven,
Die spreek; — ik ken 'er geen zoo wijs.

Naardien ik dan, schoon onbezonnen,
Van 't Visschen hier iets heb begonnen,
Zoo luister naar mijn Visschers fluit:
Zy deunt iets vreemds, terwijl, in 't vaaren,
Mijn Scheepjen slingert op de baaren,
En legt u d' aard der Visschen uit.

De Snoeken, daar 't al voor moet wijken,
Zijn 't beeld der Roomse Katholijken,
Die, met een eisselijk getier,
Al 't volkjen, die heur Lied niet zingen,
Door Bannen en door Beulen dwingen,
En stooken Hel en Vaagevier.

De gladde Zeelten, die nooit bijten,
Zijn, even als de Mennonijten,
Zoo kwaad te grijpen als een Aal.
Zy houden steeds een deurtjen open,
En splijten zich aan honderd hoopen,
Om loon, om kroon, om schip, om taal.

De Baarzen, dapper hoog gepreezen,
Wiens scharpe Vinnen elk moet vreezen,
Is 't Eedle nazaad van Calvijn,
Die Goed en Kwaad noodzaaklik noemen,
En Ezau, in den Buik, verdoemen,
Wijl God niet kan gebonden zijn.

Zy heerschen Vorst'lik in de Landen;
Zy hebben harde en scharpe tanden,
En wreeken zich van overlast.
De stroomen moeten voor heur beeven.
Wie zou aan haar den prijs niet geeven,
Wijl in'er hand de Scepter past?

De blanke Blaayen, schoon voor d' oogen,
Zijn Puriteinen, zoo vol loogen,
Gelijk een Ei vol zuivels is.
Ruivoorens zijn de Luteraanen,
Die zich nooit van het zuipen spaanen,
En wonder graag zijn aan den dis.

Het Grundeltjen, van kleiner waarde,
Zijn d' Arminjaanen, op der aarde
Van Macht en Heerschappy beroofd;
Doch die, wel eer, daar hard naar dongen:
Nu schijnt'er Lied heel uitgezongen,
Want elk denkt: Jan Neef, wachtje hoofd!

De krullende Alen, in de poelen,
Zijn Joden, van een kwaad gevoelen,
En loozer dan de looze slang,

Die, met'er opgepronkte loogen,
Ons aller moeder heeft bedrogen.
Wie leert, aan haar, een beeter gang?

Den Spiering, stinkvisch, heel versmeeten,
Een arm, veragt, en Boeren eeten,
Zijn 't beeld der menschen, die den naam
Van d' Neutralisten is gegeeven;
Zy worden over al verdreeven,
En niemand acht 'er hier bekwaam.

Voor my, ik wensche, in 't allerleste,
Aan ieder mensche 't allerbeste,
En 't geen ik zelf, van God, begeer;
Dat Liefde d' overhand mag krijgen,
Dat haat, en smaad stokstom mag zwijgen,
En Jesus ons zijn kroon vereer;

Dat ieder Visscher reine netten
Mag in de klaare stroomen zetten,
En naarstig zijn in zijne schuit;
Dat zy veel goede Visschen vangen,
En d' Opper-Visscher, met verlangen,
Gehoorzaam volgen, in en uit.

ANTWOORD OP DE VRAAG:

Wat Heilzaam middel zou het Kristendom best wekken,
En Vreedig weederom in ééne Schaapskooi trekken.

Het beste dat ik weet: Is 't Preêken eerst te laaten,
Dat, in de Kerken, nu word door één geest gedaan,
Daar door dat zy elkaâr vervloeken, last'ren, haaten,
Als Wolven, op den roof vol moeds ten oorlog gaan.
Het Doopen staaken. Niet een brokje broods meer breeken.
Noch Priesterlik gezag ooit pleegen by de Trouw.
Van Kristi Wet alleen, met reine lippen spreeken,
Op dat de liefde eenmaal mag voortgaan in'er bouw.
Het warziek Babel, daar de moordzucht, op den zeetel,
Voor Oppervoogd gebied, en duizend leugens smeed,
Staâg schuuwen als de Pest. Hofaardig, nog vermeetel,
Zich toonen in zijn doen: maar vaardig, en gereed

Staêg weezen, om het kwaad, met raad, en daad, te weeren,
En arm van geest te zijn. Zich leedig maaken van
Het vuil en stinkend nat, dat wy zoo graag begeeren,
Hoewel men daar den dorst nooit meê verdrijven kan.
Zijn ziel en zaligheid nooit aan een Paap betrouwen.
Maar zelfs door d' enge poort staâg dringen. Over al
De misverstanden treên. Jeruzalem hier bouwen.
Dus koomt men in Gods rijk, en in één Schaapestal.

ONDERSCHEID TUSSCHEN VREEDE EN OORLOG.

De Vreede bouwt en plant, de dolle Krijg verwoest.
Wel zaalig zijnze dan, die staâg na vreede wenschen.
't Is beeter dat het zwaard verteerd word door de roest,
Dan dat het blinkt in 't woên, en 't moorden van de menschen;
Want al het Oorlog is afgrijz'lik in Gods oogen.
Wie aan u anders preêkt, die preêkt u niet dan loogen.

OP D' AFBEELDINGE VAN DEN H. NIK. TULP.

Een hooft vol raad en kunst,
Een hart vol liefde en gunst,
Een hand vol heil en hulp,
Vindt d' Amstel in'er Tulp.

ONBEDACHTZAAME ZORGLOOSHEID.

Gij schuwt de kerk, en in de kroegen
Zit gij den ganschen dag en raast;
Al schrankt het kufjen uit zen voegen,
Dat maakt uw hart niet eens verbaast.
Doch onderwijl hangt lijf en leeven
Aan een verzengde zijden draat:
De Duivel zendt een van sijn Neeven,
Die u de kop aan stukken slaat.

PIETER RIXTEL.

Deze Haarlemsche Procureur en Rederijker, en medelid tevens der dichtbent van Jan Zoet, wiens geboorte-jaar en plaats geheel onbekend zijn, was in eerstgemelde betrekking eerst in Purmerende werkzaam, tot hij dit voor Haarlem verliet, en overleed in laatstgemelde stad, den 10^{den} Maart 1673. Zijne *Mengelingen* zagen in 1717 (Amsterdam, bij H. van de Gaete) voor de tweede maal het licht.

OP D' AENKOMST VAN DEN POEET HENDRICK BRUNO, IN DE DICHTSCHOOL OPGERECHT DOOR JAN ZOET AEN DE Y-STROOM.

O Voogt van 't Y, wiens Kruyn met Mosch en Riet,
Met Gout, Gesteent', en Paerlen is door-strengelt,
Wiens Vloet zijn Voght met alle stroomen mengelt,
Terwijl uw Staf selfs d'Oçeaen' gebiedt;
Wie pooght geen heul aen uw ontsagh te winnen?
D' *Euphraet*, de *Nijl*, de *Niger*, en *Bosphoor*,
Wiens ruyschende Ebb' al 't Aertrijk dreunt in 't Oor
En elk verbaest, buygt zijn verstokte Zinnen,
Met d' anderen, eerbiedigh voor u neêr.
De *Taegh*, de *Seine*, en *Teems*, noch rood door 't moorden,
Den *Donau*, *Rhijn*, en *Tanaïs*, die 't Noorden,
Met Ys beschanst, zijn pleghtigh aen uw eer:
Selfs die u haet, pooght u zijn Vrient te maecken:
Uw wetenschap wort in elk Rijk ge-eert:
Uw Stroom, die 't Vuur der Aerts Tyrannen keert,
Kan 't hel Gestarnt, met Stengh en Vlagghen, raecken.
Dogh wat heeft u dus hoogh in top gebracht?
De Coopvaerdy, de Konsten, en de Wetten,
Die zich alhier in Goude Zeetels zetten,
Voor eeuwighlijk beschaduwt van uw macht.
Dus vloeyen al de Geesten tot u neder,
Als 't Water uyt de Vlieten naer de Zee:
Ghy deelt, als die, weêr elk uw gaven meê,
Geeft Bijtels werk, en kroont Pençeel en Veeder.
  Apollo's School, de Nijt ten spijt gebout,
Die, in het swart, haer bitsen aert af-schildert,
En dit Gebouw, ontbloot van Konst, verwildert,
Veel liever sagh den Kerk-uyl toe-vertrouwt,

Als door zijn stant Godts Huysen onderschragen,
Neemt aen, en bloeyt, in toe-loop, Geest, en Konst,
Nu *Zoet* op 't nieuws een *Helicon*, uyt gonst,
Voor yder sticht, om *Phœbus* te behagen.
Dees toetst en leert de Geesten, Jonk en Grijs,
Verstrekt een *Sphincx*, in 't on-oploslijk Vraegen;
Die feylt heeft wel geen wrede doodt te draegen,
Maer die 't ontknoopt, beloont hy met een Prijs.
Soo wort *Parnas*, door *Zoet*, aen 't Y herbooren,
En *Delphos* bloeyt in 't Veenige Amstellant.
De Konst lokt aen, en kan van alle-kant,
De Geesten tot een reys naer 't Y bekooren.
Terwijl men ziet, dat BRUNO, op-gewekt,
Ons deze Vraegh: *Hoe moet een Man zigh voegen*,
Die zijn Gezin en Gode sal vernoegen,
T' ontbinden, flux van *Hooren* herwaert trekt,
O, Y-Stroom! juygh, nu desen Dighter nadert:
Dien, die u eert, met uw beschobden Rugh,
En voer hem aen uw Vollikrijke Brugh,
Op dat hy mede op ons Parnas vergadert.
Trompet als gy, met hem, een lighten last,
Op uwen Nek, de Baeren klooft in 't swemmen,
Hoe hy de Jeught, verwildert, wist te temmen,
En hoe zijn Hant de School-Roê heeft gepast.
Hoe *Zuylichem* de leer-zorgh van zijn Soonen
Aan hem vertrouwde, al d' onderwijsingh hen
Te voorschijn quam uyt zijne Mont en Pen,
En zingen leerde op *Maros* Oorloghs-Toonen:
Hoe *Cicero* nogh in zijn Tongh herleeft:
Hoe *Naso* schuylt in zijn Latijnsche Dichten;
Hoe *Plantus* schijnt zijn Oogen uyt te lichten,
Terwijl hy boert, bespot, of scheuten geeft;
Hoe *Flaccus* Lier hersnaert wort in zijn Hersen,
Wanneer hy dicht op Wijn, Toebak, en Kruyk,
Sich settende op een groen bewossen Struyk,
Om 't Hart in schauw eens Wijngaerts te verversen.
Wanneer gy dus zijn daden zinght, sal hy,
Door zangh, uw roem nogh verder steets verbreyden,
Als uwe Vloet zijn Volk'ren oyt verspreyden,
En voeren aen 't Gestarnt de Pruyk van 't Y;
Terwijl wy hem met eenen dronk onthaelen,
Aen 't hoogher Eynt, als Hooft van 't Bendt geset,
Daer elk hem eert en op zijn Lippen let,

De vreught verwacht uyt zijne Hersen-Schaelen;
Naer dien wat oyt in Geest en Konst bestont,
Aen zijn Vernuft een woonplaets soght te vinden;
Het vloeyt hem toe, als u van de vier Winden
De Rijkdom doet, die stant grijpt op uw Gront.
Als dan zijn Tongh de Ziel trekt door onze Ooren,
En meê-deelt al zijn gaeven, langh benijt,
Die hy verwon, door d' arbeydt en de tijt,
Sal uwe Jeught in Geest en Wijsheydt glooren.
O, Y! toon soo, aen d' *Amstel*, ons uw gonst,
Soo vloey naer u, en d' *Amstel*, alle Konst!

AEN DEN HOOGH-GELEERDEN HEER FRANCISCUS VAN DEN ENDEN, DER MEDICINEN DOCTOR.[1]

Godts Wesen, dat sich selfs geheel in 't al besluyt,
Begrijpt ghy in uw Geest, en leert het ons bekennen.
Wat heyl uyt wetenschap, wat ramp uyt dwaesheydt spruyt,
Vertoont ge, om ons tot deught, door waerheydt te gewennen.

OP D' AFBEELDINGH VAN JUFFR. C. M. VAN DEN ENDEN.

Wat Naelt, Pençeel, en Pen, wat wil, verstant en deugt,
In weet-en zeden-konst volwerckten, is t' aenschouwen
In *Clara*, die, een Baek van Wijsheyd, voor de Jeugt,
Athenen en Parnas aen d' Amstel sal herbouwen.

OP D' AFBEELDINGHE VAN JUFFR. MARG. ALDEGONDIS VAN DEN ENDEN.

Hoe wel te spreken best in 't swijgen wert geleert,
Vertoont Margretha door 't wel swijghen en 't wel spreken:
Oud Romen, op haer tongh herboren, wort geëert
Van geesten, die haar pen om zedelessen smeken.

[1] De befaamde Fransche Schoolmeester, even als zijn oudste dochter, uit het leven van Spinoza bekend, en die later in Frankrijk zoo ongelukkig aan zijn eind raakte.

OP HET TREURSPEL VAN MEDEA, TEN TOONEELE GEVOERT DOOR DEN POEET JAN VOS.

Indien Toneel-Konst in onmoog'lijkheyt moet blijken,
Soo heeft geen Dichter aen uw Lauw'ren lot nog deel,
En Flaccus Dicht-konst moet voor uw Toneel-Wet wijken;
Want ghy brenght heden niet als Monsters ten Toneel.

GRAFGEDICHT VOOR Z. M. WILLEM DE EERSTE, PRINCE VAN ORANGIE.

De trouw van Neêrland rust, in vrede en oorloghstijden;
Hy baende een wegh door 't swaert tot vrijheidt weelde en macht;
O, Welhem, die geen jok op 't vrije volk kon lijden
Uw naem, schoon 't marmer slijt, groeit aen in uw geslacht.
Gy hebt uw lijf en goet tot heul van 't lant gegeven:
Wie 't lijf om 't volk verliest, blijft onder 't volk in 't leven.

TOEN DE PREDIKHEER LASTDRAGER, ALS LEERAER, NAER LEEUWAERDEN, EN IK ALS PROCUREUR, NAER HAERLEM, VAN PURMERENT VERTROK.

Ons Predikheer vertrekt naer Vrieslant, om te leeren,
En ik naer Haerlem, beyde om meerder dienst te doen:
Hy reyst, om dat aldaer meer Schapen zijn te hoên,
En ik, om dat aldaer meer Schapen zijn te scheeren.

HET DROEVIGH VERONGELUKKEN VAN JOOST.

Joost rust seer ongerust, begraven in de Vloet,
Met al zijn deugt, zijn eer, zijn wijsheyd, schat, en goet;
Doch Vrienden! weent niet, weest in 't ongeval te vreden;
't Verlies is kleyn: hy had niet veel van alles mede.

THIJS, ONGELUKKIG GESNEUVELT DOOR DE BRANDEWIJN.

Tijs drinkt de Brandewijn, wijl sy hem warrem hout,
Maer hoe hy drinkt, en sterft, die warmte maakt hem kout.

HENRICK BRUNO.

"Niemand zal my daartoe brengen", schreef deze Hoornsche Conrector in 1665, bij de opdracht van zijn *Mengelmoes* aan zijn patroon en voorstander, den Zierikseeschen raad en schatmeester, Rochus Hoffer, "dat ik, uwe voorspraak hebbende, uyt der dichters verzamelinge t' eenemael behoorde gesloten te werden". Misgunnen wij hem daarom ook in deze bloemlezing geen plaats, al munt een aantal zijner verzen minder door fijnheid van vernuft, dan grofheid van taal en kwinkslag uit. Het juiste jaar zijner geboorte is ons niet bekend geworden, evenmin waar hij zijne jeugd gesleten heeft. Hij studeerde vervolgens te Leiden, en treffen wij hem daarna, in 1639 en 1640, als opvoeder van Huygens' zonen aan; een taak, die hem echter, naar zijn handschriftelijken beklagbrief aan hun vader, niet zeer vaardig van de hand ging, en op 't gemis van 't noodige ontzag bij zijne jeugdige kweekelingen afstuitte. Daarop in voorgemelde betrekking aan de Latijnsche school te Hoorn geplaatst, bleef hij er eenige jaren werkzaam, tot hem de kwâ wennis van den drank [1] er minder bruikbaar voor maakte. Hij schijnt toen in Breda en elders een tijd lang omgezworven [2], maar ten slotte door gemelden Hoffer een onderkomen gevonden te hebben, tot hij in 1665 overleed.

ALFABET.

*A*envaert een saeck met raedt, soo looptse niet in 't riet.
*B*eleght uw' woorden wel; of swijght, en hoort, en ziet.
*C*laeght niet in ongeluck; maer lijdt, en mijdt, en strijdt.
*D*ie eer heeft, heeft het al, al hadt hy niet een mijt.
*E*en 's menschen zinnen-lust is 's menschen Hemelrijck.
*F*oey hem, die zinnen hanght aen een vergult stuck slijck.
*G*elooft niet yeder een: betrout niet; maer weest trouw.
*H*oort nae geen gladde tongh van eenigh lichte vrouw.
*I*n alles wat ghy doet, hebt Godes eer' in 't oogh.
*K*rijgt gy op aerdt geen troost, verwachtse van om hoogh.
*L*iegt nimmermeer; de mondt, die lieght, die doodt de ziel.
*M*aeckt alle dagen staet, als of uw' sterf-dagh viel.

1 Hij zelf noemde dat "goet nats" zijn, "gelijk een recht poëet". *Mengelmoes*, bl. 284.

2 "Brunonem" schrijft o. a. Van der Vliet aan Heynsius in Aug. 1656 uit eerstgemelde plaats, "post discessum tuum vel ad satiem vidi; erat enim jam mane prope satur, *vinum absintiacum totus redolens.*" En in April 1660, vol gemoedelijke deernis: "De Brunone misere dejecto imo abjecto quod jocaris, non placet; misero enim calamitas addenda non est." (*Sylloge epistolarum* III. passim.)

*N*eemt nimmermeer een gift, die d'eere lagen leyt.
*O*m niemants wil en doet, dat gy daer nae beschreyt.
*P*rijst yemant 't geen gy doet, denckt wie hy sy, die 't prijst.
*Q*uaedt loont sijn meester, die het nae de Helle wijst.
*R*echt-doenders krijgen hier of boven rechte loon.
*S*iet op uw selfs, weest noyt in eygen oogen schoon.
*T*oont yeder wie gy zijt, en weest het niet in schijn.
*V*erwacht gerust u lot, 't welck u sal saligh sijn.
*W*ilt niet, als 't geen van Godt of 't recht geboden wert.
*Z*oeckt desen A, B, C, te drucken in uw hert.

LIJCK-KLACHT OP M. H. TROMP.
10 Aug. 1653.

Ach Vaderlandt, ach Zee-matroosen,
  Ghy zijt uw' Bestevaer nu quijt!
Benaeude Borst, leert suchten loosen,
  Mijn spraeck is met hem uytter tijdt.
Mijn tongh blijft aen 't verhemelt kleven,
  En geeft in 't minst geen stemme-blijck;
En geen van mijne zinnen leven,
  Sy zijn beswemen op dit Lijck.
Laet mijn gekerm den Hemel hooren,
  En klincken door den Oceaen;
In aller Christen menschen ooren,
  Behalven Britten-lantsche, gaan.
Dat eerloost' volck van alle Eeuwen
  En is niet waerdigh dese vreught
Te scheppen in 't geschrey der Leeuwen,
  En in 't betreuren van de Deught.
De Deught vol van Manhaftigheden,
  Manhaftigheden vol beleyt,
Beleyt, vol minnelijke Zeden,
  Ontsachlijcke lieftalligheyt;
Het puyck van Hollants hondert-oogen,
  Het onbesluymerd' oogh in 't zeyl;
In voor- en onspoet onbewoogen,
  De voorstant van 't gemeene Heyl:
De staele moet, en onverschrocken
  In 't midden van het Kruydt en Loodt,
Is ons ontschooten, ons ontrocken,
  Helaes! door een vervloeckte schoot.

Vervloeckte schoot, dorst ghy hem raken?
 Ontsaeght ghy niet, rampsaligh vier?
Dorst ghy dat grijze hooft genaken,
 't Welck ront om groen was van Laurier?
Kon geen beleefde wind het keeren,
 Geen handt-breedt wenden aen een kant?
Neen, 't noot-lot was niet af te weeren,
 Het wiert gestiert door hooger hant.
Wy gingen onse Godt verstooten
 Met sondt op sondt; nu slaet zijn staf,
Nu treft hy ons in heeten tooren,
 Met plaegh op plaegh, met straf op straf.
Laet ons dan vallen in zijn roede,
 En moede zijn van sondt op sondt,
Of hy maghschien, van straffen moede,
 Sijn roede dan ten viere sondt.
Laet ons dan vastelijck vertrouwen,
 Dat Godt voor een verlooren man,
Indien wy waerlijck op hem bouwen,
 Veel duyzenden verstrecken kan.
Nae menschlijcke manier van spreken,
 Bracht Trompen laetste levens dagh
Ons meerder rouw, dan vreughde-teecken
 Het winnen van de laetste slagh.
Maer laet ons d' overtreedingh dooden,
 Soo datter niet werd' aen gedacht,
Van hem, die ons in alle nooden,
 Die ons uyt alle nooden bracht.
De Vader der Barmhertigheden
 Sal Josephs Schae dan oversien,
Als wy, als kind'ren, door gebeden
 Alleen, alleene tot hem vliên.
Geen vleeschelijcken arm; de Heere
 Sal wesen onse hulp alleen.
Hy sal ons oude macht en Eere
 Herstellen kunnen, anders geen.
Seght, Vaderlant, dan, segt, Matroosen,
 Aerts-Beste-Vaêr, wy zijn u quijt;
Maar hebben d' Hemels Vaêr gekoosen,
 Die noyt sal wesen uytter tijdt.

PRINCELIJK A B C.

Aan Z. H. Willem Hendrik, 14 Nov. 1657.

*A*l wat gy doet, doet als voor 't oog van d' Opper-Heer.
*B*egint uw wijsheit in zijn' vrees; vreest niemant meer.
*C*astijdt uw' vleyer, als uw' meeste vijandt, meest.
*D*raagt, die zorg dragen, als uw' Vaders, voor uw' geest.
*E*ert God! bid hem, dat Hy u voor u zelfs bewaart.
*F*oey! zegg' uw Ziel', van al, 't geen niet gaat boven aard'.
*G*rootmoedigheit past u; maar geen te hooge moedt.
*H*et beste van 't gemeen zy by u 't hoogste goedt.
*I*n Vreede, ziet, dat die u niet door u ontglijdt.
*K*rijgt gy; ziet, dat gy niet, dan om de Vreede, strijdt.
*L*aat over uwe toorn de Sonn' noit ondergaan.
*M*aar laat Athenedoors Less' t' aller uren slaan.
*N*eemt acht, eer dat gy acht. Let op de Man, niet 't Kleed.
*O*nthout geen Klein-Hans recht, als Groot-Hans onrecht deed.
*P*rijst, door uw' daad, en door uw' voor-gang, alle deugt.
*Q*uijt u, als alle-man verwacht, tot aller vreugt.
*R*eikt mild'lick toe, aan die God in zijn plaatse liet.
*S*ijt bozcn ten verderf; acht achter-klappers niet.
'*T*is Prinslik wel te doen, en dan te zijn gelaakt.
*V*olgt zo dien Prinssen Prins, die u heeft Prins gemaakt.
*W*el zal u, Wilhelm! zijn, in dit, in 't ander' leven,
*Z*oo zulk een A B C. blijft in uw hart geschreven. Amen.

EYGEN RAEDT.

Men raed my aen een vrouw; maer neen, zoo lang het kan zijn,
Ik wil geen vrouwen man, ick wil mijn eygen man zijn.

OP JAN.

Jan heeft een Hollandts hert, want hy houwt niet van Specken.
Jan heeft een Joodtschen aerdt, want speck en eet hy niet.
Hy slacht noyt varcken, maer hy houdt, gelijck men ziet,
Van een gespeckte beurs. Hy slacht heb-ziecke gecken.

AEN N. N.

Gy treckt u alles aen; men treedt u op uw' zeeren,
Soo dickwils men wat rept; uw schurft is haest geraeckt.
Maer wilt gy weten, hoe den Heros [1] het afmaeckt?
Die treckt sich gantsch niet aen, dan hembden en zijn kleêren.

---

[1] Versta: Bruno zelf.

BRUNO ALLEMANS VRIENDT.

Met allerhande slagh wil ick wel ommegaen,
't Sy dat haer saecken vet, 't sy dat sy maeger staen;
Want arme zijn mijn Broêrs, en rijcke zijn mijn Heeren:
Het een volck heb ick lief, het ander moet ick eeren.

OP MY.

Den Heros heeft nu geldt, en Leyden is ontset;
Nu krijght in langhen tijdt Hoorn niet van hem te bet,
Nu komt hy niet weêrom, dan op een overmorgen,
Op een onseeckre dagh. Hy laet violen sorgen.
Hy heeft nu splint, die hem van Hoffer is vergunt;
Voor 't eerst gaet hy nu niet om 't glaesjen in de munt,
Hy sal nu selver munt- en keldermeester wesen,
En Burge-meester [1] oock. Hy sal nu schrijven, lesen,
En dichten nae sijn wensch. O, Hoornsche burgery!
O, Sinte Pieters Hof! o, mannen aen mijn zy!
O, Vrouwen over my! Adieu nu, al te samen!
Wegh, klitsert, ick gae nu nae de Bordeausche âmen,
En drinck daer voor de Prins somtijts het frissche glas,
Met hem, die alletijd, als ick, een Prinsman was.

AEN MIJN HEER ROCHUS HOFFER.

Ick was soo kael, dat ick geen veêr had in mijn nest;
Ghy zijt Sint Rochus: ghy geneest mijn beurs van pest.

MIJN GRAFSCHRIFT.

Al doodt is Bruno. Wie? een Dichter slecht en recht.
Vraeght ghy, waer Bruno, die al doodt is, nu mag leggen?
Is 't wetens pijne waerdt, 't geen hy wou liever seggen,
Dat laet van Naso met drie woorden [2] zijn geseght:

Een kalen Droes leît over-al. —
Soeckt nae zijn graf nu niet met al.
Want Bruno was van Kalis-bende,
Soo heeft zijn graf begin, noch ende;
En 't is dan seecker en gewis,
Dat 't over-al, dat 's nergens, is.

---

[1] In klankspeling op den naam van Hoffers buitengoed, den Burgh.
[2] *Pauper ubique jacet.*

JOHAN BEETS.

Bruno's Hoornsche stadgenoot en dichtbroeder, die daar in den aanvang der eeuw geboren werd, en van wien wij het eerst vernemen door zijn verblijf op Loevestein, tijdens de gevangenschap van zijn oom Rombout, in de jaren 1622 en 23. Hij studeerde daarop in de Rechten te Leiden, waar toen Heins' Muze blijkbaar niet zonder invloed op de zijne bleef, en vestigde zich vervolgens in zijn geboortestad, waar hij in 1626, in zijn "blijeindspel" van *Melicca*, zijn eerste dichtvrucht het licht deed zien. Een tweede, zijn "blijhoopspel" van *Daphne* in twee deelen, zag eerst, na zijn dood, door de zorg van zijn schoonzoon, der medicijnen Doctor Piëns, met zijn verdere verzen, in Johan Beets *Dichtkonst van verscheide stoffen*, *waerachter bygevoeghde brieven van R. Hogerbeets en anderen*, *rakende den auteur en vrienden*, 1668 (Tot Hoorn, by H. Jz. Marius) het licht. Uit zijn daar mede voorkomende *Voyagie*, in dichtmaat, *na de kust van Westindiën*, zien wij dat hij als fiskaal, "op d'Amirael Pater" in die wateren "voer", en uit zijn hekeldicht tegen den "Bolworm" dat hij niet in de tulpenwoede zijner tijdgenooten deelde.

AANSPRAEK AEN DAPHNE.

De meester van de Min en Schutterlijke jongen
Heeft zijn Corinnaes naem en lof wel vaek gezongen.
Horatius die heeft wel eer gezwegen niet
Van Lesbia zijn lief. Catullus niet en liet
Te roemen van 't gelaet, te roemen van de schoonheidt
Van zijn geliefde Vrouw. Tibullus ook ten toon leidt
Zijn Delia, en prijst haer tot den Hemel toe.
Propertius die wordt te schrijven nimmer moê
De schoonheidt zijns vriendins, en maekt vast met zijn schrijven,
Dat Cinthia zijn lief ontsterfelijk zal blijven.
Ons Nederduitschen Heins zeidt van zijn Phillis veel.
Een ander komt weêr om en prijst, van deel tot deel,
De schoonheidt van zijn lief, van Cloris d' Herderinne:
Maer my komt Daphnes beeldt staêgh spelen in den zinne.
Haer looft mijn penne staêgh, zy heeft mijn droevigh hart
In 't cierelijk gekrul haers lieven hairs verwart.
Het lieffelijk gezicht, de glinsterende polen,
Die in haer voorhooft staen, die hebben my ontstolen

Mijn ziel en al mijn zin; haer lieffelijke mondt
(Daer Flora aldereerst haer zoete reuk in zondt),
Haer witten marmer hals, haer zilverwitte handen,
Haer lippen als korael, haer klein yvoren tanden,
Haer vlugh en nette gangh, manierelijk gelaet,
Haer hooghbegaeft verstand, haer redenwijze praet
Heeft my gevangen heel; en door uw groot vermogen
Hebt ghy my, lieve Nymph! tot in uw dienst getogen.
'k Heb, Daphne! aldereerst op u mijn liefd' geleidt;
U zal ik minnen ook tot dat mijn ziele scheidt
Van deze aerdtsche romp, tot dat het broosche leven
Door ouderdom of ziekt' mijn lichaem gaet begeven.
Al waert ghy, Nymph! zoo stuers gelijk de wilde Zee,
Zoo onbeweegelijk, als ooit een rotse deê,
Zoo zal ik evenwel geduldigh, Daphne, lijden,
En my in uwe dienst tot allen tijdt verblijden,
Tot dat ghy in het laetst noch met verwond'ringh zeght:
"Wat draeght hy trouwe min! hoe lijdzaem is die knecht!"
'k Vertrouw niet, Daphne! dat ghy zult aen my betoonen,
Dat in zoo lieven beeldt, als ghy, zou kunnen woonen
Een onbeweeghlijk hert, en zulk een stuers gemoedt,
Dat vele minnaers in haer hoop verflauwen doet:
Maer dat ghy zult aen my meedoogentheidt bewijzen;
Daerom zal ook mijn pen u, Nymphje! altijdt prijzen:
Al 't gene dat ik dicht, al 't gene dat ik schrijf,
Is, Nymph! alleen om u, wiens trouwe slaef ik blijf.

UIT DEN "BOLWORM, DIE VEEL NEDERLANDERS (GOD BETER 'T) TE VEEL QUELT."

De Roomsche tong', die 't hooft een lauwre krans deê dragen
Riep over zijnen Eeuw': "manieren och! ô dagen!"
  Maer dat hy nu 't gezicht eens beurden uit het graf
  En dezen tijdt beschoud', wat maekt' hy nu daer af?
Hy riep Hippokrates en Chiron van beneden,
Appolloos waerde Soon en liet hy niet in vreden
  In 't Elizeïsch veldt, Galenus moest er by,
  Ja, al wat helpen kon tot deze zotterny! —
Maer lieve Cicero, wat breekt ghy toch uw' hooft,
De Worm is in 't gebeent, de herzens zijn verdooft,
  Verblindt, verzot, verdult, verrot en opgegeten,
  Zoo dat haer, wie zy zijn, al langh al is vergeten.

Dees, die meer kinders als hy hondert guldens hoopt,
En schaemt hem niet, dat hy voor twintigh duizent koopt;
Den ander staekt zijn werk, waer van zijn huis moet leven,
En neemt zijn laetste geldt, voor wynkoop dat te geven:
Koopt zoo de bollen op; de wijven porren aen,
Al zoud' de zak half-vol vaek werden toegedaen.
Wat doenten dat'er zijn, daer loopen zotten onder:
Den Reeder leydt niet aen; den Chirurgijn gaet zonder
Bos in den arm, en dwaelt indachtigh over straet,
Terwijl dat zijn Patiënt van vuil ên pijn vergaet.
Den Advokaet die heeft zijn Lessenaer versmeten,
Den Doctor onder weegh des kranken ziekt' vergeten,
D' Apteeker vol gedacht vergrijpt zich in 't Recept;
Zulx dat de krank' in 't kort geen aessem meer en schept
(Graefmaeker tot uw' winst), 't en magh de Procureuren
't Waernemen van haer Rol ter nauwer noodt gebeuren:
Wat aen Stadthuis en Grif gekoppelt is wel vast,
Volbrenght maer zoo wat heen in tegenheidt haer last.
Het doodt verouwd' panneel wordt van de mijt gegeten:
De verruw' leidt verdrooght, pencelen heel versmeten.
In d' oven leidt 't gebak geborsten wijt en zijt,
Waer door den Huisheer windt en kouden hagel lijdt.
De Bruydt die troude, maer de Goutsmit maekt geen ringen.
De Pasteybakker bokt niet om wat kleine dingen.
Smidts, Kuipers, Timmerlui, en wat ooit schootsvel droegh
Die lappen 't schootsvel neêr en loopen in de kroegh.
Daer zit de Snyer vast, en boven al de Wever,
Die t' huis geen broodt en liet, wordt daer de Wynkoop-gever,
Die ronde billen had, als hy zat op 't getou,
Heeft daer een looden aers, dat hy niet rijzen zou;
Al quam, ik weet niet wie, daer roert hy 't kinnebakken,
Daer voert hy 't hoogste woordt van Dukken en van Lakken;
Al stinkt hy na 't getou, en 't snot hanght in den baert,
Noch houtme Jonker Spoel het hoekjen van den haert.
Maer wat komt daer van veer? ik zie 't, d' een is een Koopman,
En die een Reeder Scheeps. Wat is daer een geloop an
Van de Vyanden van de Bolle-dolligheidt,
Die 't huisgezin voorstaen met wakk'ren arrebeidt,
Als Schuitevoerders, Knechts met Sjouwers, Zakkedragers,
Scheepstimmerluiden, Spijkermakers, en Houtzagers.
Met fluxe Bootsgezels, beteert, besmeert, bezweet,
Die 't slend'ren overstraet wel achten 't meeste leet.
Dees klagen zoo het schijnt, de grooten schuddebollen,

En gaen recht deur te kroegh: de Bolworm is aen 't hollen;
Die daer van veer met langh en zwarte mantels gaen,
Zijn die somwijlen op en om de Preêkstoel staen;
Dees hand'len onder hants, dat 's quanzuis wel zoo eerlijk,
Maer ondertusschen quelt de Bolworm haer ook deerlijk.
Haer winst moest zijn voor Godt en tot der Kerken roem;
Maer nu (laes!) zoektmen die te trekken uit een bloem.
Verdwaesde Rentenier! wat lost ghy uwe brieven,
Is dit alleenlijk om uw' Huisvrou te believen?
Uw Huisvrou, die met u ter wagen rotst en rent
Om Bloemen, waervoor ghy dan harde daelders zendt!
Eerst moght uw' Huis u niet een oogenblik ontberen,
Nu zijt ghy in de kap, nu doet gy niet dan teren,
Nu komt het met haer zin te wonder over een,
Want zoo ghy niet en gaet, zy zendt u zelver heen.
Ghy neemt de Koopmanschap in achtingh op de kamer,
Uw' Wijfje by de straet; wat kander zijn bequamer?
De wegh is zoo bezet, dat niemandt u ontglijt,
Dus komt het, dat ghy ook zoo rijk van Bollen zijt.
Dees die verkoopt zijn Landt, den ander zijne woningh,
En koopter bloemen om. De Kay die wordt een Koningh.
Eilaes! als Flora komt zoo opent zy haer Bloem,
Maer na een korten tijd verliest zy weêr de roem,
Zoo ging'et met deez' maets: men dreef eerst grooten handel,
Maer strax gelijk Narciss' vergingh al hunne wandel.
Die eerst had Crezus schat, of Iris arremoê,
Verloor, of tast in 't geld tot aen de kneukels toe.
Wy worden by een Bloem van David wel geleken,
Vergaen ook, als een Bloem, zoo veeltijdts is gebleken,
En blijkt noch alle daegh, en meermaels blijken zal;
Ey lieve, Tulpezot, blijft doch niet langer mal!

OUDEN MANS MIN.

Ziet ghy niet, drooge nap! uw moeiten is verloren;
Zeght, waarmeê meent ghy doch het meisje te bekoren?
Uw dicht gevorent vel, uw hair, uw grijze baert,
Uw kromt', uw natte neus, die maeken haer vervaert.
Den ezel oud veracht staet aen een pael gebonden,
En wacht zijn slachter vast tot proye voor de honden;
Zoo is het ook met u: wie isser, die u acht?
Wat isser anders als het graf, dat na u wacht?

VUUR-WERK

op de onwaerdeerlijke verkregene Overwinningh op 't Slaek,
onder 't beleid van den Hoogh-geboren Prince

FREDRIK HENDRIK VAN NASSOU,

op den 13den September 1631.

"Weêr de dierte in de tonnen!
't Vuur op nieus weêr in het pek!
Wel bedacht en wel begonnen,
Tot het staertje toe moy Spek!"

Riep Landt-liever: want hy hoorde,
Dat eene ouwe taye Queen,
Opgehitst door Raedtslui, spoorde
Na iets meerders als gemeen.

't Scheld, belommert door de Zeilen,
Was ên droevigh én verblijdt:
Droevigh door het stadigh peilen,
Vreugdigh, 't wierd' zijn Ballast quijt.

't Slaek dat wasser om verlegen;
't Slaek dat wenschte na een voet,
Die zijn gronden zoud' ter degen
Treden, als men 't pot-aerdt doet.

Beid' haer wenschen gingen t' zamen,
't Wakker Ooge van een Heer
Liet haer keeren, liet haer ramen,
En verbood' groot Tegenweèr.

Jacob, Aeght, Vincent, Cæcieltje,
Urzel, Claertje en Jeroen,
Roques, Trijntje en Michieltje
Zouden 't (zoo 't scheen) alles doen.

"Ou, ba ja! dat 's een Victory!
Dat 's Triomfe! ba, dat luit!
Dat is voor ons Landt een Glory!"
Riep den Braber overluit.

"Ba! zoo zalmen Geuskens leeren:
  Dat 's voor Wesel, voor den Bos!
Ba! nu heet het spel verkeeren;
  Nu zijn all' haer boxens los!"

"Ba toch! ziet eens watze kunnen:
  Want zy, zonder slach of stoot,
Moeten vryen Pas vergunnen
  Aen onz' exquizite Vloot!"

Heer-oom, met hovaerd' behangen,
  Maekte Cap en Covel schoon,
Om in zijn Laudamus-zangen,
  Net en reyn, te staen ten toon:

Lieve Heer-oom! spaert uw' zinnen,
  Veeght geen noppen van uw' Rok;
't Is te laet, ghy zult niet winnen:
  Hoor, daer luyt een ander Klok.

Her uit gast, flux in de modder!
  Roept Soldaet en gauw' Matroos.
Wel, Sinjoor, zoo haest een brodder?
  Spanjen zoo haest moedeloos?

Schroomje schoenen, schroomje kleêren,
  't Is te week en diep: wel hoe?
'k Weet, je wilt klay-treden leeren:
  Goet, je voeten staender toe.

Sancte Croce laet u wijzen,
  Gaet naer huis toe, wordt geen uil;
Want de Gilde-vaêrs misprijzen
  U, en schouwen 't Proef stuk vuil.

Lof zy U, ô Godt der Goden,
  Die door onzer Princen handt
's Vyands macht hebt willen dooden,
  En behouden 't Vaderlandt.

PIETER DE GROOT.

Indien, naar het zeggen van Brandt, geen groote zoon den grooten vader nader kwam, dan deze den zijnen; als dichter overtrof hij hem gewis in kracht en smijdigheid van taal, en stevigheid van versbouw. Zijn dichttrant, hoewel "eenvoudig, zinrijk en verstandig", als die van Hugo, is "schilderachtiger en krachtiger." (Jer. de Vries). Den 28sten Maart 1615 te Rotterdam geboren, deelde hij, nog als kind, in al de wederwaardigheden van 't leven zijner ouders, studeerde daarop te Leiden in de Rechtsgeleerdheid, kwam in 1637 zijn vader, in Frankrijk, ter zijde staan, maar begaf zich in 't volgende jaar weder naar zijn geboorteland en in de praktijk, totdat hem, in 1648, de Keurvorst van den Paltz, tot zijn resident bij de Staten-Generaal benoemde. Twaalf jaar later tot Pensionaris van Amsterdam aangesteld, bleef hij zeven jaar in die betrekking werkzaam, ging in 1668 als gezant naar Denemarken en Zweden, en werd, teruggekomen, in 1669 tot Pensionaris van Rotterdam benoemd. In 1672 als gezant naar Frankrijk vertrokken, keerde hij, bij 't uitbarsten van den oorlog, terug; maar kwam nu weldra te Rotterdam in moeilijkheid, waar hem de bovenliggende partij met levensgevaar dreigde. Naar Antwerpen ontweken, trok hij van daar naar Luik, Aken, en Keulen, en waagde zich eindelijk weder in zijn vaderland terug; doch slechts om er voor den rechter gedaagd en met verbeurte van lijf en goed bedreigd te worden. Zijn welsprekende advokaat, Simon van Middelgeest, wist hem echter door zijn mannelijk schoone pleitrede, 6 Dec. 1676, volkomen vrijspraak te verwerven; waarop hij zich naar Boekenrode bij Haarlem begaf, en er zijn verdere levensdagen aan dicht- en letteroefeningen, daaronder zijne in 1727 door Corn. van Arkel uitgegeven *Uitbreiding der Psalmen*, wijdde. Hij ontsliep den 4den Junij 1678. Eene volledige verzameling zijner verspreide gedichten wordt nog gemist.

AEN DEN HEER JACOB WESTERBAEN.

Hoe salich waer des menschen leven
  Indien hy, volgens 't wijs bestuyr
  Van de onverbasterde natuyr,
Sich selven het gemack kon geven
  Dat alleman, soo 't schijnt, bemint,
  En yder soeckt, en niemant vind,
Terwijl den meesten hoop, beseten
  Met een versadeloose lust,
Voedt in syn knagende geweten
  De tegenstreefsels van de rust.

Terwijl den eenen in syn vleysch-lust,
  Den andren in het goud-begeer,
  Den derden in een waen van eer,
Syn onbedarelicken eysch bluscht,
  En yder even yvrigh haeckt
  Niet na het gunt hem dient, maer smaeckt;
Schoon door verscheyde lust geprickelt,
  Bevinden wy ons al in 't end
In d' een en selfde poel gewickelt,
  Van onrust, onlust, en ellend.

Dit's voor so veel als wy ons selven
  Gewilligh dryven onder 't juck.
  Hoe menigvuldigh is den druck,
Daer wy malkander in verdelven!
  Hoe onvermijdlick is den strijd
  Van onderlinge haet en nijd,
Wanneer het onverdiende voordeel
  Van vrienden gunst, of hulp van 't lot,
Eens anders ongeval, als 't oordeel
  Van syn onwaerdigheyt, bespot!

Dit is dien geessel der gemoeden,
  Die stoker van onstuymigheyt,
  Die schijndeucht, die de eerlickheyt
In onse herten veynst te voeden,
  En, onder sulck een cierlick kleed,
  Niet als bedrogh en wraeck-lust reed,
Waerdoor het leste hooft der vromen,
  De beste voorspraeck van 't gemeen,
De wijste Philosooph van Romen,
  Sijn tot haer leste uyr bestreên.

Ick swijgh de jammerlicke rampen,
  Die, door gelijcken misverstand,
  Ons dier gekochte Vaderland
By nae verstickten in haer dampen.
  De nae-wee van so grooten schaê
  Gaet my, so wel als 't Land, te nae.
Dies wensch ick yder zijn vernoegingh
  Tot vrede en welstand van den staet,
Den overwinner sonder wroegingh,
  Den overwonnen zonder haet.

En seecker, als wy wel doortasten,
  Met wat voor onlust, arrebeyt,
  Sorgh, wangunst, en ondanckbaerheyt,
De overheden sich belasten,
  Selfs als sy, op haer lijfsgevaer,
  Hunn' ampten trouwlick nemen waer,
Bevinden wy in ons gewissen,
  Dat yemand, die sijn schoonen tijd
Besteed in sulcke kommernissen,
  Veel eer beklaeght dient als benijd; —

En dat het aldersachtste leven,
  Dat op der aerde werd geleyd,
  Bestaet in die gerustigheyt,
Die yder een sich selfs kan geven,
  Wanneer hy met den Staet vernoeght,
  Die hem syn lot heeft toegevoeght,
Sich selven meer en meer laet naedren,
  En bannende alle twisten uyt,
Nae 't voorbeelt van onse eerste vadren
  Syn heerschingh in syn huys besluyt.

Wat plaets, wat stond kan hem verdrieten,
  Die onbekreunt syn eygen Land
  Beweyt, beploeght, besaeyt, beplant,
En siet de jonge spruyten schieten,
  De versche blommen open gaen,
  De boomen in haer bloeisels staen,
De nieuw gebooren lammen suyghen?
  Daer niet één kruyt is, niet één lot,
Niet één gediert, of sy getuygen
  De wondre kracht en gunst van God?

Niet, dat ick deftige gedachten
  Wil dommen tot een breynloos werck,
  Dat's verre van mijn oogenmerck;
Ick eysch een ziel, die kan verachten
  't Geen sy sich echter waerdigh maeckt,
  Die nae den lof der geener haeckt
Die, sonder staeten nae te jaegen,
  Sijn van de ploegh tot d' Oppermacht,
Of weder van de Zegewagen
    Gewilligh tot de ploegh gebracht.

Ick vorder eygentlick een leven
  Sodanich, als 't geleerde blad
  Des wysen Westerbaen het vat,
In alle wetenschap bedreven:
  Gesont, maer zedigh, in de leer,
  Die min syn goed acht als syn eer,
En onbeschroomt syn lijf sou wagen
  Om recht en vryheyt voor te staen;
In kort, gewent met hoogh' en laeghe,
  Met doode en levende om te gaen:

Wat sou aen sulk een boesem feylen;
  Om, by gebreck (dat nu Godt lof
  Onnodigh is) van waerdich stof,
Den staet sich kunnen meê te deylen,
  Die niet, als doorgaens wel geschiedt,
  Syn leering ydle woorden biedt,
Maer sterckt syn les met syn exempel.
  Danck heb so algemeenen vriend!
De tijd en roove noyt syn stempel
  D' onsterflickheyt, die sy verdient.

OP HET VERJAREN VAN WILLEM DE GROOT.

(Februarij 1659.)

Wat scheelt ons 't leven van de Prinsen,
  Die nimmermeer gerust en zijn,
Die naauw den Franschen uit den Rhinschen,
  Het bier en kennen uit den wijn!
Laat haar verzadelooze borsten,
Na bloed van haren naasten dorsten.
  Wij houden 't met de vrolijkheid
Die noit een ander heeft verdroten,
  En drinken de gezondigheid,
Van d' aldergrootste van de Grooten.

Laat Frankrijk met Kastiliën vechten,
  Laat Elvaas blijven daar het hoort;
Laat Londen zelf zijn tweespalt slechten:
  Als ons maar 't Zuiden en het Noord,
Als ons maar 't Oosten en het Westen
Geopend blijft, om van den besten

Te halen, en met hand en mond,
De glazen tegen een te stooten,
En drinken uit tot aan den grond,
Op d' aldergrootste van de Grooten.

Laat vrij het Hof met zijn Suppoosten,
Krakkeelen om een Reglement,
Daar d' arme Boeren zich in troosten,
Wie weet, waar noch het schil belend!
Want hoe zij 't wegen, hoe zij 't meten,
T' moet uit de lengte of de breeten:
Men moet het krijgen daar men 't vind.
De wijn moet in de glazen vloten,
Ter eeren van het jongste kind,
En nochtans 't grootste van de Grooten.

Wel hem dan, die daar toe de reden,
Wel hem, die daar de stof toe geeft:
God wil hem in geruste vreede
Behouden alzoo lang hij leeft;
God wil zijn kind'ren en de haren
Van alle tegenspoed bewaren,
En gunnen haar, dat zij de naam
Van 't bloed waar uit zij zijn gesproten,
Behouden in haar oude Faam,
Dat is het rechte goed der Grooten.

EYGEN JAERGETY; 1675.

Is 't om myn kommer te verzagten,
Onheusch en spytige gedagten,
Dat gy me weêr op nieuw verwijt,
Dat ik de dagen, die my 't leeven
Van myn geboort af heeft gegeeven,
Nog min verbeezig, als verslijt?

Is 't, vraeg ik, om me te verheugen,
Dat gy me jaerlicks doet geheugen
Aen 't geen myn ziel verlooren heeft,
Die van den tijd, by haer verworven,
Wel drie gedeelten heeft gestorven,
En nauwlicks een daer van geleeft?

Neen, neen; en laet u niet bedriegen,
Leen my uw oor, 'k en zal niet liegen,
Maer spreeken Juffer uyt den mond:
En meent ge niet weêrom te keeren,
Als om myn onheyl te vermeeren,
Soo boort uw schip vry in den grond.

Maer kunt ge my Gods zeegen brengen,
Myn deugd so wel als tijd verlengen,
Herstellen myn beloogen eer,
Tot huysvrouw[1] myn gewensten geeven,
So rekt vrymoediglich myn leeven,
So lang als 't haere, maer niet meer.

EEN GELUKKIG MENSCH.

Die in stilheid leidt zijn leven,
Met een eerlijk kleed bedeckt,
Meer vergeten dan verheven,
Door geen quaden lust gedreven,
Niet bevrijd noch niet begeckt;

Die geen leenheer heeft te vieren
Anders, dan den grooten God;
En zijn wezen en manieren
Weet te leiden en te stieren
Naar het vallen van zijn lot;

Die, van staatzucht afgesondert,
Geenerhande boosheid voedt;
Of het blixemt of het dondert,
Niet verschrikt noch niet verwondert,
Maar eenparigh van gemoedt;

Die, met zijn beroep tevreden,
Kan betomen zijnen wensch;
Die zijn tochten heeft besneden
Niet naar lusten maar na reden;
Dat is — een geluckigh mensch.

---

[1] Versta: zijn tweede vrouw Alita de Groot, met welke hij den 11en Junij van dit jaar huwde.

JAN DE BRUYN OF DE BRUNE DE JONGHE.

P. de Groots vriend en tijdgenoot, die zijn jeugd in Engeland sleet, waar hij door zijn oom van moederszij, Franciscus Junius, onder medewerking van zijn anderen oom Geraard Vossius, werd opgevoed, tot hij in 1638 naar Amsterdam kwam, met het voornemen zich aan de studie der Rechtsgeleerdheid te wijden. Daar zijn lust echter meer op de letteren viel, bleef hij deze, zoo in dicht als in proza, beoefenen, en gaf dien ten gevolge in 1630 een bundel *Versjens*, in 1644 zijn verzameling *Jock en Ernst*, *De Honigbye*, en den *Wetsteen der Vernuften* uit, die van zijn vaardig vernuft en zijn rijke belezenheid in Engelsch, Fransch, en Italiaansch doen blijken; terwijl hij tevens, in 1641, het werk van zijn oom Junius *Over de schilderkunst der Ouden* het licht had doen zien. Met zijn nichtjen Vossius verloofd, moest hij haar echter nog voor den echt zien sneven, en stierf zelf reeds vijf jaar na de uitgave van zijn *Wetsteen*, in 1649. Zestien jaar na zijn dood zagen *Alle volgeestige werken van Jan de Brune de Jonge*, en in 1681 dezelfde, in vermeerderde uitgave (Amsterdam, bij Baltes Boekholt) het licht. Hij is dikwerf — gelijk o. a. herhaaldelijk in den *Navorscher* — met zijn Zeeuwschen genan (zie boven, bl. 196) verward.

SPIEGEL VOORGEHOUËN.

Bevindt sich eenig mensch met geelsucht overlopen,
'T Gesicht bedriegt hem zeer;
Maar is eens eigenmin in yemands borst gekropen,
'T Bedriegt oneindig meer.
Laat dan dit moederquaat u nimmer so vergallen,
Dat gy er fier deur wert;
Of wilje staâg besien, hoe dat u oogen brallen,
Werpt hun dan op mijn hert.
De spiegel kan u maar de schoonheid doen beschouwen,
Daar gy beglanst meê leeft;
Maer mijn verblixemt hert zal u te vooren houën
De machten, die zy heeft.

SPIEGEL AAN STUKKEN GEVALLEN,

Zerpzoete toveres, met gulle deugd beschonken,
Vribuitster van mijn sin!
Uw spiegel, het is waar, is my uit d'hand gesonken,

Doch steur u daar niet in.
Het komt by my niet toe; ik sweer het by de banden,
Waar in gy my beslaat:
Den wuften dwerg, de Min, die stiet haar uit mijn handen
En dapper t'uwer baat.
Noit is er van natuur uw wedergâ geschapen,
Zint zy in wezen was;
Om dan een, die het scheen, ons niet te doen begapen,
Brak hy het spiegelglas.

ZOETE WEIGERING.

Ghy lacht my minlijk aan, al weigert gy mijn beê:
En weigrend' wenkt ge my, wen maar mijn lusjes steigren,
Ja, laat 't geweigerd' u van my ontfutslen meè.
Geen vaardig geven wensch ik voor zulk aardig weigren.

KUSJES.

1.

"Ay, Herder, ai! gy bijt; waar toe die kriele parte?
Ay! ay! gy doet me zeer!
'k Moet sterven; zo ik u".... Wat? voorwerp van mijn (harte!
"Geef oit te kussen meer."
Zerpzoete tooveres, die rotzen kont beleezen,
Weg, weg met zulken kout:
Een kusje zonder beet acht ik gelijk te wezen
Een eitje zonder zout.

2.

Noemt gy dat zoenen, Nimph? Helas! het is verlangen
Tot zoenen baren maar;
Ik reppe pas uw mond en rake naauw uw wangen,
Of gy onttrekt my haar.
Aanminnig puikjuweel! ey, laat my eens betyen,
Koom, voeg er u wat na;
Wil my met ééne kus, met ééne maer, verblyen,
Zo roem ik uw genâ! —

ZIJ WIND ZIJDE-WORMEN AF, EN ZINGT DAAR ONDER.

Siet hier, die met de Sonn' te zamen is geboren,
Siet, hoe zy besig is:
Zy lost het gladd' gewormt, wiens draên hovaerdig glooren
Uyt zijn gevankenis.
Me-vrou! terwijl 't gewormt gewaar wert u meêdoogen,
Valt gy de menschen wrang:
Gy bind haar met u hair, gy brand haar met uw oogen,
Gy quetst haar met u zang.

EEN HONDEKEN IN HAAR SCHOOT.

Gy hontje, wie Me-vrouw komt dus zorgvuldig azen,
Waar zy haar lust op bouwt;
Wat is het, dat gy komt met zulk een barschheid razen,
Zo haast gy my aanschouwt?
Nu 'k zoo een wreed gemoed vind in Me-vrouw te wezen,
Dat zy my stadig doodt,
Ik zeg u anders niet, dan Cerberus te wezen
In Proserpinaas schoot.

ZIJ SCHIET EEN NACHTEGAALTJE VAN EEN BOOMTJE.

Een teêre nachtegaal quam zijne deuntjes t'uiten,
Met zo een zoete stem,
Dat elk zich beelde in, dat hy noch quam te sluiten
Veel nachtegaals in hem.
Mevrouw, die hoorden 't aen, wanneer na hem gezonden
Wier van haer een fel lood,
't Welk, zo 't het zoete dier ellendig quam doorwonden,
Viel van zijn boomtjen dood.
En klaagt niet, nachtegaal! ik voele my doorkerven
En doôn, al zingend, meê;
Maer doch, gy sterreft haest, en ik voel my te sterven
Door een langzame wee. —

JAN VOS.

"Vloeyende verzen vol dreunende woorden" waren 't ideaal van dezen geestvollen Amsterdamschen "glazenlooder" — gelijk hij zich liefst hoorde noemen, en in een tijd, dat de vensterruiten nog in lood gevat waren, ook best genoemd werd. Dat die krachtig dreunende versregels niet altijd even keurig en smaakvol klonken, lag zeker voor een goed deel aan de bekrompen opleiding, die hij, de "ongeletterde ambachtsman" — alleen "duitsch" verstaande — ontving, al was het voor een ander deel gewis niet minder aan de hem van zijn geletterde vrienden en begunstigers aangewaaide, halfslachtige geleerde kennis te wijten, die hem, den kweekeling der "natuur" (gelijk hij zich bij voorkeur betitelde), in ettelijke zijner half geleerde dichten zoo "onnatuurlijk" mogelijk maakte. Vaart hij ergens tegen het vooroordeel der lieden uit, "die het hoofd door de roeden en plakken zoo vol Latijn geslagen zijn, dat er de reden geen plaats in kan vinden", en die zich, tegenover zijn eenvoudig "duitsch", maar al te veel op hun "schoollatijn lieten voorstaan"; waarom had hij zelf niet nog veel meer zich aan de eenvoudige natuur gehouden, maar deze onder allerlei geleerden opsmuk uit de oude Goden- en Heldenwereld bedolven? Zijne verzen zijn er waarlijk niet te beter op geworden, dat hij ze met Grieksch-Romeinsche goden- en heldennamen doorspekte, en die, te pas en t' onpas, op Hollandschen bodem spoken liet; hen landhuizen in 't Gooi liet bouwen, bij Amsterdams uitbreiding en versiering liet voorzitten en meêhelpen, op bruiloften en maaltijden aanliggen, en waar al niet te berde bracht. Wilde hij, naar de hulde hem door Jeremias de Decker gebracht, zijn lezers in zich "een leek doen zien", veel "milder" uit de bron der poëzy "gelaafd"

> Als duizenden van slechts wat schoollatijn bestoven;
> En dat de poëzy geen heblijkheid, geen slaaf
> Van plak en is noch roê, maar eer een vrije gaaf,
> Die niet geleerd en wordt, maar ingestort van boven;

dan had hij zich meer uitsluitend aan die natuurlijke begaafdheid, die inspraak van een onbedorven dichtgeest moeten houden, en niet te kwader uur om raad gaan bij hen, die hem slechts over 't paard wisten te tillen en met hun geleerden opschik op den verkeerden weg te brengen. Intusschen, hoeveel wansmakelijks daarvan in zijn poëzy het gevolg moge zijn, zijn krachtige dichtnatuur bleek er elders genoegzaam tegen bestand, en dringt zich, in spijt aller averechtsche opsmuk en zwelling, onmiskenbaar aan ons op. 't Is in dit opzicht volkomen waar, wat Van Baerle, naar aanleiding van zijn befaamden *Aran en Titus* van hem schreef: "hij spreekt met woorden, daar Zuilichem, de Heer drost, en Vondel mede spreken en schrijven"; en zoo mag het soms inderdaad van hem heeten, wat een zijner vereerders wat te al-

gemeen van hem getuigt: "in ieder woord steekt goud, en zout in elke letter."

Met het gemelde treurspel, dan 't welk er — naar Van Baerles uitdrukking — "de geheele Oudheid geen treuriger had", maakte hij zich in 1641 bij zijn geletterde en ongeletterde stadgenooten wijdberoemd. Hoe "dikmaals gespeeld, kon het de toehoorders maar niet verzadigen; ik zelf" (schrijft Van Baerle aan Huygens) "heb 't zevenmalen gehoord, buiten mijn gewoonte; want ik plag mijn ooren niet meer dan ééns aan zulke spelen te leenen; Hooft heeft het op mijn aanmaning gehoord, en stond als voor 't hoofd geslagen; Van der Burgh heeft het gehoord, en stond stom van verbaasdheid; Vondel heeft het gehoord en zeî: "'t is een man van wonderbaar verstand." Hoe oud hij toen was, is niet juist bekend, daar 't jaar zijner geboorte onzeker is. Ook van zijn verder leven weten wij niet anders, dan dat hij te Amsterdam geboren en getogen was, er op later leeftijd een vrouw (Margrietjen Gerrits) nam, die hij ook na haar dood geen plaatsvervangster geven woû, en twee of drie kinderen bij haar won, van welke echter slechts één dochtertjen, Maria, in 't leven bleef; en dat hij voorts zijn leven lang niet anders dan glazen en verzen dichtte, tot hij, in July 1667, dezer wereld overleed. Voor het tooneel schreef hij buiten zijn Aron en Titus, nog een tweede treurspel, *Medea*, "met kunst en vliegwerken," en zijn klucht van *Oene*, "even vervuld" (als van Baerle nog vóór de uitgave aan Huygens meêdeelde) "met aertigheden en boerteryen, uit het midden van 't graauw ontleend" — en daardoor zeker niet overkiesch — "als zijn treurspel van deftige spreuken." Zijn verdere verzen bestaan deels uit hoogdravende gelegenheids-dichten, deels uit een rijke verzameling punt-dichten en bijschriften, die van zijn even zinrijk als vaardig vernuft en aanschouwelijke zeggingskracht overvloedig blijk geven. Na zijn dood gaf J. Lescailje in 1677 *Alle (zijn) gedichten* uit, en zagen die in 1726 (Amsterdam bij G. en H. Bosch) op nieuw het licht.

DE BEVROREN KRIJG.

(Uit het "Vreede-dicht" van 1648.)

(Europa beklaagt zich over alle geleden oorlogsrampen; waarop)

. . . . de rijke Vrede werd
Bewoogen; hadt het in haar macht geweest te schreien,
Zy hadt een zoute beek van traanen, met haar reien,
Ten oogen uitgestort; zy drukt haar rechte handt,
En sprak: rampzaalige, schep moedt! ik zal uw landt
Door zachter hulp behoên." Mit riepze haar bodinne,
"Reis, zeidze, strak naa 't Noordt, op Taurus berregtinne',
En zegh de kille Vorst, die 't vierde deel van 't jaar,
Door d' ijsstaf, heerscht, dat hy zijn krachten by elkaâr

Vergaader, om het vuur der heete kryghsgemoeden,
Al waar Euroop' gebiedt, in 't blaakenst' van het woeden,
Te blusschen; voort, ry heen!" De maagt beklom haar kar;
En mende naa Kalist', de groote Beer; een star
Die 't Noorderas bemint: zy liet de paarelstroomen
Van Zanbal aan haar recht', d'Araabsche balssemboomen
Heel aan haar flinke zy, de Caspiaansche zee,
Die nergens uitgang toond' aan die ze vaak doorsneê,
Schoon dat haar twintig vloên met golleven verkroppen,
Bezagh ze van om hoog; zy daalt op Taurus toppen.
Haar paarden beefden strak, en snooven schuimendt ijs.
Het leutrend bit bevroos, haar pallemkrans wierdt grijs.
Hier zat de strenge Vorst, gedost met beeren huiden,
In 't gaapen van een rots, bekroont met dorre kruiden,
Op een verijsde troon, en zwaait de kegelstaf,
Die hy in d' yzer eeuw' van Jupiter, tot straf
Van 't aardtsche volk, ontfing, dat staâgh verwoeder worde'.
Op 't midden van den riem, daar hy zyn kleed meê gorde,
Hadt hy de Waterman, de Steenbok, en de Visch,
Drie hemelteekenen, daar hy vol moedts op is,
Naar 't leeven afgebeeldt, zijn leedemaaten lilden
Als rieten in den windt, zijn eigen krachten kilden
Dwars door zijn boezem heen, zijn lokken waaren graauw
Van nimmerdooient sneeuw, zijn kloofde lippen blaauw.
Hy klappertande staâg, 't bloed klonterd' in zijn aâren.
Zijn winkbraauw was berijpt, de borstelige hairen
Van zijn verwarde baart vast ramlen aan zijn kin
Van gladde kegelen, zijn aanzicht glom als tin.
't Bestandt (zoodanigh wordt de Vreêboodin geheeten)
Riep deezen Godt haar last van verre, door de reeten
Der guure rotsen, toe; zy dorst niet naader gaan;
Want zy gevoeld' haar bloedt en mergh, al bleefze staan,
Bevriezen; zy vertrok. Hy riep zijn lijftrauwanten,
Daar hy ten strijt meê trekt; die straks van alle kanten
Zijn zeetel naderden. Hier zagh hy Starrelief,
Veeplaager, Zwaluwschrik, Grasplukker, Loverdief,
Ja, al wie ijslijk is: Natstremmer, Kegelmaaker,
Sneeuwstrooier, Hagelaar, de woeste Buiebraaker,
De sidderende Koudt, de kille Klappertant,
De grijs bepruikte Rijp, en al wie Febus brandt
Verdrijven, lieten zich voor hunnen Kaizer vinden.
Men hecht, op zijn gebodt, twee lijdelooze winden
Voor vleuglen aan zijn rugh. O Aamstelnimf! vergeef

Mijn pen, indien zy mart, ik heb de schuldt, ik streef
Te hoogh op Taurus kruin, mijn inkt is heel bevrooren;
Ik vrees hier in een wolk van jaghtsneeuw te versmooren.
Mijn leeden zijn verstijft, mijn veeder vriest aan 't bladt.
Ik ben de Beer te naa, het is hier slibbergladt.
'k Zie niet dan duisternis; of zoo ik licht kan speuren,
't Is glinstering van ijs. Apol, ontsluit uw deuren,
En licht my met uw toorts. Nu vloogh de Vorst langs 't zwerk,
Met al zijn hofgezin; hy zet zijn kracht te werk,
Om 't vuur des Ooreloghs, als eer, vóór twalef jaaren,
Voor eeuwig, in Euroop', met hullip van zijn schaaren
Te dooven, waar hy komt; zijn aassem smoorde 't kruidt,
Deur aâr en middelrift, tot in de wortel, uit.
Hy blies van al 't geboomt' het overschot der blaâren;
En spreid' zijn mantel, die, door 't wreedste deel der jaaren,
Van eeuwigduurendt ijs, in 't spoorelooze Noordt,
Met hagel geborduurt, met ruige rijp geboordt
En sneeuw gevoert was, neêr; de groene Meereminnen
En Stroomgoôn hingen 't hair, de baart, en gladde vinnen,
Vol ijzge druppelen; geen beek, noch waterval
Zoo diep, of 't nat bevroos aan ijzerhardt kristal.
De schepen wierden, in het zeilen, door het stremmen
Der golleven gestut, de visschen in het zwemmen.
Neptunus dook naa 't Zuidt, de paarden, die de borst
Der aard' betrappelen, straks draafden langs de korst
Der roerelooze vloên; het hart wierdt zoo bekroopen
Van d' ijselijke kou, dat het in 't snelst van 't loopen
Bevroos, ja, doodt bleef staan, daar 't eer uit harde steen,
Vol kunst, gehouwen, dan van koû gesturven scheen;
Den hondt, die 't schichtigh volgt, met d' oopen muil vol kiezen,
Begonnen, eer hy 't beet, de kaaken vast te vriezen.
Hy bleef al gaapend' staan, als Cefaals jagthondt deê.
Ten lest' bevroos de Krijgh. — Euroopes hartewee
Wiert voor een poos verzacht. —

GIJSBRECHT VAN AMSTEL BIJ DE VERGROOTING ZIJNER STEDE.

Terwijl de Kunstgodin haar werken op deedt bouwen,
  Quam Gijsbrecht, d' oude Heer van Amstel, naar beneên,
Door Godt Merkuur geleit, om alles te beschouwen;
  Maar in een braaver standt, dan toen hy, afgestreên
Door 't bloedigh worstelen met landen van vermoogen,

Moest vluchten voor het heir, tot moorden opgeruit;
De blijdtschap quam zich in zijn aangezicht vertoogen,
De nooitvolpreeze deugdt blonk hem ten oogen uit:
Men zag het groot ontzag, waar dat hy heen quam treeden,
Maar deeze gaaf had hy met needrigheit gepaart.
Wie onderdaanen heeft, vereist eerwaardigheden.
"O Handelgodt!" sprak hy, "gy brengt my hier op d' aardt,
Om dat ik Amsterdam, mijn erfgrondt, zou genaaken;
Waar is mijn oude stadt en wal van eikenhout?
Waar zijn de huizen met haar laage rieten daken?
Waar is mijn blokhuis heen, daar ik het woest en stout
Geweldt van Kenmerlandt, eer ik uit noodt moest saagen,
Zoo dikwijls heb gestuit door 't schitterende zwaardt?
Wie vyandt keeren wil, moet schat en leeven waagen.
Een die zijn volk beschermt betoont zich braaf van aart.
Waar vindt mijn oog de buurt van arme visschers hutten?
Hier zag men 't Damrak met een quakkelbrug bekleên;
Gins dook de duiker, die het Y van d' Aamstel schutten.
Wat is dit voor een wijk? dit is geen dal van veen!
Waar zijn de Koggen, om de Zuider-meir te ploegen?
Is 't al verdelgt (vraagt hy) door water, staal en vlam?"
O Gijsbrecht! sprak Merkuur, ontslaa u van misnoegen;
Gy zoekt naar Amsterdam, en staat in Amsterdam.
Uw kleene stadt is nu een werreldt vol van menschen.
Zoo daalt de zonkoets, maar om schoonder op te staan.
Wie voordeel doet door schaâ, behoort naar schaâ te wenschen.
Zoo zaait men weinigh zaadt, om overvloedt van graan.
Het maanlicht wast, en als het vol is zal 't verkleenen.
Uw vesten groeien: maar wie ziet haar ooit volbouwt?
't Is tijdt, dat gy uw oog aan deeze hoek komt leenen.
Hier ziet gy om de stadt, die van geen legers houdt
Die wallen morselen, een leeger dat de wallen
En diepe grachten maakt, om legers af te slaan.
Wie vry wil blijven moet zich hoên voor overvallen;
De starkten dienen om het uiterst' uit te staan.
Laat Babel roemen op haar hoog' en breede muuren,
Beplant met boomen, die steil steigren naar de lucht;
De muur aan d' Amstel, die het woên der blixemvuuren
Noch 't dondren van 't geschut, in spijt van 't krijgsgerucht,
Behoeft te wijken, rust, al rijstze deur de zwerken,
Op duizent duizenden van bosschen, zwaar van schacht.
Zoo toont het Y u 't grootst en lest der wondre werken.
Het wonder van elk ding bestaat in eigen kracht.

Hier ziet gy uit de stroom een brug vol kunst ophaalen,
  Die vorst Salmoneus brug van koper overwint:
Daar hy, met zijn karros en vuist vol gloënde straalen,
  Langs heen quam rennen, zoo vermetel als ontzint,
Om 't daavren van Jupijn door 't dreunen te verdooven.
  De brug te Londen, die noch met de hoofden van
De koningsmoorders pronkt, wordt nu van elk verschooven:
  Want deze geeft meer stof dan die bereiken kan.
Wat stroomen droegen ooit zulk praalwerk op haar ruggen?
  De hooge hooftbrug van Veneedje duikt van spijt,
Nu zy de hooftbrug van driehondert steene bruggen,
  Op hondert eilanden vol huizen, hoog en wijdt,
Aan 't Y ziet rijzen, om haar ronde boog te tergen.
  Hier ziet men sluizen die den Nijl, hoe snel in 't vliên,
Wanneer hy toomeloos de bosschen, akkers, bergen,
  En hooven met zich sleept, het veurhooft zoude biên.
Zoo weet de schutdeur 't nat van d' Ystroom te betoomen,
  Of in te zwelgen, als men vreest voor Roof en Moordt,
Om 't water, als een zee, langs d' akkers te doen stroomen
  Eer 't brullend krijgsvolk dringt deur d' opgesloote poort.
Atheene wierd bewaart door vlotte houte wallen,
  Hier is de houtewal en waterwal by een.
De noodtdwang wapent zich voor allerley gevallen.
  Wie staatwijs is, lijdt schaâ tot voordeel van 't gemeen.

MEVR. MAGDALENA MOENS.

Dus ziet men Moens, waar dat Natuur, om meê te pronken,
  Haar gaaven, rijk van roem, zoo mildt aan heeft gedeelt.
Wat elk besonder siert, is haar alleen geschonken.
  Niet trekt de harten meer dan een aanminnigh beeldt.
Zy dompelde haar glans in 't water van haar traanen,
  Om dat men Leiden niet zou dompelen in bloedt.
Zoo deedt zy haar Baldees, tot heil der onderdaanen,
  Het zwaardt ontvallen, eer 't sijn moordlust had geboedt.
De hardtste harten zijn door traanen week te maken.
  Haar schoon- en kuisheidt strekt hem tot een minneschicht.
Een welgeschape vrouw kan koude boezems blaaken.
  Heel Neêrlandt heeft zy, door haar deugdt, aan haar verplicht.
Wat Judith deed door 't zwaardt, deed zy alleen door schreien.
Wie Leien heeft ontzet, verdient een beeldt in Leien.

ERASMUSBEELD.

Hier staat Erasmus beeldt; is 't om zijn wijsheidt? neen;
Want Christus, d' allerwijst', heeft hier geen beeldt van steen:
Het is om dat hy 't quaadt der monken heeft verstooten.
Hadt hy dan Geus geweest, hy was van goudt gegooten.

PIETER FLORISZOON.

Dit is hy, die 't geweld vol moedts aan boordt durft klampen,
Spijt hagelbuy van loodt en regenvlaag van bloedt.
Den strijdtbaar waterheldt ontziet geen oorloghsrampen.
Hy stapt zijn doodt in zee, tot heil van 't Landt, te moet.
Zoo kreegh hy vaste roem op Tetis losse paaden.
De scheepskroon wordt gekocht voor dappre heldendaaden.

JAN VAN GALEN.

Dus ziet men Galen in 't gedrang der Britten woeden;
Zoo staat de Noordtsche klip in 't barnen van de vloeden.
Hy streeft deur moordtgeweer, als of hy van Natuur,
Tot heil van Neederlandt, van yzer, staal en vuur,
In spijt der wisse Doodt, onsterflyk was geschaapen.
Een dapper oorlogshooft verstrekt een zeegbaar waapen.
Zijn scheepskroon, vol lauwrier, betaalde hy met bloedt.
Toen hem zijn been ontviel, ontviel den Brit zijn moedt;
Want hy wierdt heet op wraak; wie hart heeft mist geen leeden.
De Tucht, Beleit en Kracht, drie zusters, die zijn schreeden
Staâgh volgden, zijn met hem beroemt in 't graf gegaan.
Het graf zal vallen: maar zijn krijgsroem eeuwigh staan.

MARTEN HARPERTSEN TROMP.

Dus leeft de groote Tromp, die Taag en Teems deed zwichten.
Zijn krijgsmoedt was een zuil van kooper, die de Staat
Voor 't vallen onderschraagt; hy toonde dubble plichten:
Nu klampt hy aan als hooft, dan vocht hy als soldaat;
Twee deugden die de zee, de keel van 't Landt, herstelden.

Zoo ver als 't grofgeschut de handtbus overwint,
Zoo ver verwint hy, door zijn daaden, 't puik der helden.
Wie d' eedle dapperheidt, roept Neederlandt, bemint,
Beschreit dien Watergodt; vergeefs is 't zeegepraalen:
De lauwren zijn te dier die wy met Tromp betaalen.

PIETER DE GROOT.

Hier toont Apel de Mondt van 't Hoofd der waatersteeden,
Die zich, tot steun van 't volk, laat hooren in het Hof.
Zijn woorden zijn deurzult met merg van schranderheeden.
Wie rijk van geesten is, ontbreekt geen heilzaam stof.
Hy bindt onz' ooren aan de klanken van zijn dichten.
Zoo liep het ongediert naar Orfeus veedeltoon.
Een afgerecht vernuft weet alles te verplichten.
Met zulk een paarel pronkt de koopstadt aan haar kroon.
Dit is de fenix, die uit vaaders asch komt rijsen:
De vruchten zijn als d'aardt, de Wijsheidt teelt ook wijsen.

OP JOOST VAN VONDEL, DOOR FLIP DE KONING GESCHILDERD.

Nu Koning Vondel maalt, den koning der Poëeten,
Is hy ook koning in het treffen van zijn beeldt;
Wie 't leeven treft, betoont zich d'omtrek recht te weeten.
Hoe loont hy Koning best, die hem uit verwen teelt?
Met vaarzen die een kroon vol paarlen overhaalen.
Wie verf tot menschen vormt, is quaalyk te betaalen.

OP DE GESCHILDERDE BLOEMEN VAN PATER ZEEGERS.

Bekoorelijke Lent, priëel der jaargetyen!
Gy pronkt, doch voor een poos, met uwe schilderyen;
Maar Zeegers laat zich niet bepaalen op paneel.
Hy schept, wanneer 't hem lust, door 't strijken van 't penseel,
Een leevendige Lent van bloemen uit zijn verven,
Die door geen zoomerzon, noch wintersneeuw bederven.
Gebreekt het hem aan geur, u aan stantvastigheidt.
Heeft hy de keurge bie geen honighdouw bereit?

De spin die weet by hem, als u, geen gift te haalen.
Gy kunt niet dan het veldt met uw gebloemt bemaalen;
Maar Zeegers maalt gebloemt op autaar en aan muur.
De kunsten zijn bywijl veel starker dan Natuur.

UIT DE PUNTDICHTEN.

Aan Govert Flink.

1.

Hier maalt men Venus tot een Sinte Magdaleen:
Haar boek, de minkunst, tot een handtboek vol gebeên;
't Blanketvat wordt een bus vol zalf, om Jezus t' eeren.
Wel hem, die door 't penseel d' onkuyssen kan bekeeren.

2.

Gy maalt van Magdeleen een Venus schoon van bloos:
Haar zalfbus schildert gy tot een blanketseldoos;
't Gebeedtboek vormt gy tot de minkunst, geil in 't blaaken.
Vervloekt is zulk een kunst die hoeren weet te maaken.

Aan N. T.

De snyer boeit uw arm door 't kleedt, en 't heet zoo 't hoort;
Maar deedt het Godt, gy noemd' uw zelf een misgeboort.
't Veranderen van dracht zal 't vrouwvolk, vrees ik, zot broên.
Een snyer (is 't niet dol?) die mach nu meer dan Godt doen.

Jan de Pottebakker.

Jan goedtbloedt zit op 't radt, en heeft nooit moordt bedreeven:
Maar zat hy niet op 't radt, hy zou niet kunnen leeven.

Jop d'Alchimist, en Schout Pieter Pietersen.

Jop zocht naar goudt, en heeft zijn goudt om 't goudt verquist.
Zoo heeft hy min verstandt dan d' allergrootste gekken.
Een Schout dat is, dunkt my, een rechte Alchimist:
Want die weet goudt uit zweet van armeluy te trekken.

Vraatigheidt, Apteker, Doktoor.

De Vraat, d' Apteeker en Doktoor, zijn drie persoonen.
Wat onderscheidt weet gy in deze drie te toonen?
De Vraat verstrekt de dief, want hy verkort zich veul,
De Dokter Rechter, en d' Apteker dient voor beul.

Baptist.

Baptist miszeidt, misdoet, misloopt; hij kan niet wis doen.
Baptist is bitter Geus, en durft nochtans ook mis doen.

Voorzichtige Joost.

Joost badt den Heer altijdt, dat Hy hem zou bewaaren
Voor een quaadt wijf; nu is hy naar zijn wens gepaart:
Want als hy t' huis komt, doet zy niet dan slaan en baaren.
Heeft hem den Heer dan niet voor een quaadt wijf bewaart?

Rut de schilder en zyn wijf.

Rut hadt Sint Teunis beeldt geschildert naar het leeven:
Maar Pieter schilderde het wijf van Rut hier by.
Wat reeden hebben Piet tot dit bedrijf gedreven? —
Sint Teunis heeft altijdt een varken aan zijn zy.

Koen en zyn Vaader.

Koen klaagde, dat zyn vaâr heel haastigh quam om 't leeven,
Maar door een zinking die hem aanquam op zyn krop.
En 't is gelijk hy klaagt; hoe deedt ze hem dan sneeven?
Hy glipten van een leer, en zonk juist in een strop.

Dronke Piet.

Piet drinkt op zondagh zich heel zadt, zeidt hy, aan wijn.
Viert hy de zondagh zoo, zoo zal 't zyn zondtdagh zijn.

Aan Joan Huydekooper.

Gy noodt my in het veldt om 't veldthoen te verschalken,
En haas te jaagen, die gy endlyk achterhaalt:
Ik volg noch vlugge hondt, noch scherpgebekte valken.
Al waar men zweet voor geeft wordt veel te dier betaalt.
Ik leen mijn voeten niet om naar het wildt te loopen:
Zoo zijn mijn vaarzen niet verleegen om een voet.
Een voeteloos gedicht heeft nooit op roem te hoopen.
Ik zoek het schuwe wildt, dat gy in 't veldt op doet,
Te vangen op uw disch en makkelyk te eeten.
Wie in de schootel jaagt, zal vangen en niet zweeten.

Aan Simon van Petkom.

Die 't bloet, gelijk een beek, door 't staal langs d' aard doet bruizen,
Vereert men met de naam van een doorluchtig heldt.
De gruwlen worden veel voor loffelijk gestelt.
Mijn minste werken zijn, dat tuigen zoo veel huizen,

Doorluchtiger dan 't werk van 't woedendt oorlogszwaardt.
Gij lacht, en vraagt: wat werk maakt u aan 't Y vermaart?
Het glazemaaken, dat geen donker wil gedoogen.
De glazen dienen 't huis, daar 't duister is, voor oogen.

Glazemaker.

Glasmaaker noemt my d' een, en d' ander weêr glasbreeker:
Wie dat glaslooder zeidt, ken 't ambacht wel zoo zeeker.
Glasbreeken doen ik meê, maar eer ik 't loôn begin.
Wie glas met schaade breekt, ik breek het met gewin.

Op P. K. Hoofts schrijfpennen.

Van deeze pennen maakt de Faam haar vlugge vlerken,
  Om Wilm te draagen in 't Nassousche heldenhof;
Door deeze blaast zy staâgh Leicesters schelmsche werken.
  Een ongelijk bedrijf geeft haar gelijke lof.
Zy heffen 't goedt in 't top, en leeren 't quaadt verachten.
Geen diamantpunt is zoo waardt als zulke schachten.

Aan den Ed. Heer Hooft; op zijn Torentje.

De Groote Hendrik quam uit deze kleene Tooren
  Veel leevender van geest, dan uit zijn moeders schoot:
Daar wiert hy voor een poos, hier voor altijdt geboren.
  Een schrandre veeder weet de kerker van de doodt
T' ontsluiten voor de Deugdt, tot loon van ware zeege.
  Zoo wordt vergeetelheidt door wijs papier belacht;
En Hoofts beroemde pen, zoo scherp als Hendriks deege',
  Een mondtstuk voor de Faam, tot roem van 't eêl geslacht.
  De fenixveder wijkt voor zulk een ganzeschacht.

Op de schrijfkunst van D. de Lange.

Wanneer de schelle stem niet tot in 't oor kan zinken,
  Dan spreekt men met het oog, door een gesplitste schacht.
De schrijfpen doet haar mondt, vol int, veel verder klinken
  Dan 't zonlicht weet te zien; de letters hebben kracht.
De dootschicht weet de stem, maar d' intspraak niet te smooren.
Zoo zal men Langes pen lang na zijn lippen hooren.

Aan den Heer Joan Hinloopen.

Gy dicht, ô Vos! zegt gy, zoo veel niet als wy wenschen:
  De huisplicht bindt myn handt, myn lust wordt wet gestelt.
De Dichtkunst, dit staat vast, eist niet dan heele menschen:
  Ik ben niet meer dan half, de zorg doet my geweldt.

Een ander laat zich 't hooft, door kunst, met lauwren sieren.
De buik verzaadt zich niet door kransen van lauwrieren.

Toon Botmuil.

Het Schouwspel leert, zeidt Toon, om dat het vol van geest is.
Toon gaat 'er; maar het blijkt niet die 'er Toon geweest is.

Aan Mevr. Anna van Hoorn, gemalin van Corn. van Vlooswijk.

Ik dank Van Vlooswijk voor haar vastenavondts tafel.
Prins Willem zat onlangs niet beeter aan uw disch.
Mijn tong heeft meer vermaak in een gespouwe wafel,
Dan Cezar in 't banket; durft iemandt voor een visch
Driehondert ponden biên, ik hou 't met uw gebraaden:
De kosten van de kost kan 't lichaam niet verzaaden.

Toen A. J. de vier hoofdstoffen zou schilderen.

Gy schildert Water, Aardt, en Lucht, 'dit is uw plicht;
Het Vuur, de vierde stof, behoeft hier niet te pronken:
Maria heeft het vuur in 't pit van haar gezicht.
Een oog, dat helder is, vertoont de schoonste vonken.

Aan zeker veldheer.

Wilt gy u naar de rey van 't groote wonder spoên?
Hou standt; en wapen u, om Vlaandren te bevrijden.
Zoo zult gy door uw zwaardt een noodig wonder doen.
De kerk moet bidden: maar het krijgshooft dapper strijden.

Pier dronken.

Pier wierd, door 't drinken van de mom, zoo rood als 't maanlicht.
Zoo kreeg Pier, schoon dat hy geen grijns had, een momaanzicht.

Op Andreas' vloeiende rymen.

Andreas roemt dat hy heel vloeiend rijmen kan.
En 't is zoo: want het vloeit zoo vaardig af als an.
Hy lijkt zich by Homeer, die waan wil ik niet stutten:
Hy lijkt Homeer; maar waar? daar deez' begint te dutten.

Aan L. v. G. die Latijn leerde om een Poëet te worden.

Men trekt het goudt, door zweet, uit diepgegrave daalen:
Maar daar 't van zelf niet groeit, is 't door geen zweet te haalen.
Zoo is de Dichtkunst meê: men krijgt haar door de gunst
Van d' eedele Natuur, gy doet vergeefse dingen;

De Grieks' noch Roomsche taal doet niemandt vaarzen zingen.
Geleertheidt strekt niet dan een vijl voor deeze kunst.
Gy raakt door 't school niet op Parnassus steile spooren.
Men maakt geen dichter, neen: men wordt 'er een gebooren.

Aan L. V. G.

Gy weet gelegentheidt voor my, zegt gy, tot trouwen.
Ik dank u voor uw zorg; mijn liefd' is veel te vart:
Want ik bemin, o vrindt! de schoonst' en wijst' der vrouwen.
Door glans en schranderheid ontsteekt men 't koutste hart.
Haar oogen schitteren als duizend zonneschijnen.
Zy pronkt op haar perruik met nimmerdorrendt groen.
Haar gaaven zijn bekent by Grieken en Latijnen.
Elk leît haar laagen om zijn wil met haar te doen.
Het Raadthuis luistert zelf na haar geleerde lessen.
De wijsheidt is een zon die alle kunst verdooft.
Zy gaat tot in 't vertrek der Prinsen en Prinsessen.
De Godsdienst eert haar staâgh met haar ontdekte hooft.
Wanneer zy haar laat zien bekoort haar glans all' oogen.
Het graauw, dat staadigh mort, als d' overheidt iet zegt,
Leent d'ooren aan haar stem, schoonz' haar niet komt vertogen.
Zoo wordt de woestheidt, door mijn lief, aan bandt gelegt.
Wie elk de borst deurwondt is vol aanminnigheeden.
Ik smeek haar dag en nacht, zy lacht en lonkt my aan:
Maar spreek ik eens met haar van voort in d' echt te treeden,
Dan treedt zy van my af, en laat my hooploos staan.
Een hooploos minnaar lijdt de doodelijkste pijnen;
Ik zal nochtans, ik zweer 't, volharden in mijn min.
Vraagt gy wie dat het is, die my van smart doet quijnen?
Het is de Dichtkunst, o de Dichtkunst! rijk van zin;
Dies stel geen ander voor; ik wissel niet in 't minnen.
De Dichtkunst is de waardtst' der negen Zanggodinnen.

OP HET HUWELIJK VAN Ds. GERAERT BRANDT.

De Liefde maakte van Quintijn de smit een schilder;
Maar hier aan d' Amstel toont de Min zijn kracht noch milder:
Van een tooneelpoëet maakt hy een Predikant.
Zoo raakt Zuzann', hoe kuis en koudt van hart, aan Brandt.

LIJK- EN GRAFDICHTEN.

Op Hendrik Kaizer.

Met dat de Doodt bevondt, dat Kaizer door zijn handt
Zijn beelden leeven deedt, wurp zy hem hier in 't zandt;
Maar hy is te vergeefs aan 't Y in 't graf gedreeven:
Door 't Prinsegraf te Delft zal Kaizer eindloos leeven.

Op Elisabeth van Baerle.

Hier rust die vroolijke, daar vaaders schranderheidt
En moeders deugdt in blonk; haar bloem is afgemeit
In 't bloeienst' van haar lent. Vergeefs zijn schoone leeden:
De Doodt ontziet noch glans, noch deugdt, noch schranderheeden.

Gerbrand Bredero.

Die elk deed lachen, wordt hier nu van elk beschreit.
Hy dwong het volk door klucht te luistren naar hun plichten.
Zoo baard' hy deugt door jok, dat errenst wierd ontzeidt:
Wie dat geen Preêkstoel vreest, heeft vrees voor Hekeldichten.

Graaf Ernest, Stadhouder van Vriesland, voor Roermondt doodtgeschooten.

Deez' stierd' zijn ziel, in bloedt deurverft, naar 's Hemels boog,
Door 't loodt, dat in Roermondt uit 's vyandts roermondt vloog.
Zoo sterft men in zijn landt, om uit zijn landt te leeven.
Wie voor de vryheidt sterft, is nooit in 't graf gebleven.

T. S. H.

Deez' is op Karsnacht met Godts Zoon op d' aard gekoomen:
Op Hemelvaart weêr met Godts Zoon van d' aardt genomen.

S. V. N.

Hier leît een winkelier, die als hy stof uitmat,
Om groote winst te doen, een kleene ellen hadt.
Hoe wordt hy nu gestraft, die Godt zoo had vergeeten?
De straf wordt hem nu met een groote el gemeeten.

K. de vleishouwer.

Hier rot hy, die weleer veel moorden heeft gedaan.
Noch zeidt men, dat zijn ziel ten Hemel is gegaan.
Hy droop bywijl van bloedt, en niemandt raakt' aan 't weenen.
Waarom? hy moorden niet dan Schaagers, Vriez', en Deenen.

F. W. in de pesttijd aan brandewijn doodt gedronken.

Hier rot hy, die het vuur der heete ziekte mijden.
Nochtans brocht hy zich zelf door heete ziekt' in lijden;
Hy vluchten 't eene vuur, om by het aâr te zijn:
Want hy ontliep de pest, en sturf aan brandewijn.

Voorzichtige Denijs.

Voorzichtige Denijs is in dit graf gedreeven.
Door zijn voorzichtigheidt geraakte hy in noodt.
Hoe! door voorzichtigheidt? hoe quam hy dan om 't leeven?
Denijs viel achterwaarts van een stellaadje doodt.

P. J. een snijer.

Hier leit een snijer, maar zijn ziel moest Helwaarts treên;
Hier stalze voort een lap van Plutoos taafelspreên;
De Duivel die haar straft, ontstalz' in 't slaan zijn zweepen.
De snijers handen zijn de gaauwst' in gauwdiefs greepen.

OP DE WOORDEN "VROUW DAAR IS UW ZOON."

Wat wilde Jezus aan zijn droeve Moeder maaken,
Toen hem de doodt quam naaken?
Zijn scharpe doornen? neen: die voelde zy met smart,
In 't midden van haar hart.
Zijn yzre naglen? neen: die stakken met haar schachten
In 't diepst' van haar gedachten.
Zy hoefde 't kruishout niet; hier was haar ziel, vol last,
Door liefde heel aan vast.
De drank van gal en eêk heeft hy haar niet geschonken,
Die hadtze lang gedronken.
Hy heeft haar niet vereert met zijne geesselroên,
Die deeden haar noch bloên.
De moordtspeer quam te laat, die hadt haar al deursteeken;
Eer 't spits zijn zy deedt leeken.
Was Christus dan zoo arm, die bron van alle schat,
Dat hy niet over hadt?
Het waardtst' heeft hy bewaardt voor zijn alwaarde moeder:
Joannes, zijnen broeder,
Maakt hy haar tot een zoon, en trooster voor zijn doodt.
De troost is zoet in noodt.

AAN JUFFROUW TESSELSCHADE VISSCHERS.

Op, beroemde Tesselschaade!
Stier uw stem naar 't puik der Riddren,
Daar men door de busgranaade',
't Overstarke Sas ziet siddren.
Vrees niet, dat de klank zal smooren:
Zangen dringen zelf deur steenen.
't Oorlog zal haar yzer' ooren
Zelver aan uw gorgel leenen;
Want de galm zal deur de drommen,
Deur het blixemen der klingen,
Dwars deur 't rammelen der trommen,
In de tent van Huigens dringen.
Hier gaat hy het krijgsnut weegen,
In de schaalen van zijn oordeel.
Huigens brein is Freedrix deegen;
Schrandre doen de dappre voordeel.
Zing dan, dat wy zijn gezeeten
Aan de disch der poëzye,
Daar het Hooft der hooftpoëeten,
Ons met zulke lekkernye'
D'ooren staadigh komt onthalen.
Dichtkonst kan de zinnen wetten.
Noodt hem, in de Muider zaalen,
Op Apolloos oorbanketten.
Wijsheidt past op zulke feesten;
Niet om lessen te ontvangen,
Maar om aan de minder geesten
Saus voor het vernuft te langen.
't Oor laat zich door kunst verzaade'.
Hier op zal hy weeder zingen:
Zeg den Drost, o Tesselschade!
Dat ik, spijt de donderingen,
Spijt de naare moordgeschreeuwen,
Na zijn schelle luit ga luisteren.
Zeg hem, dat het hooft der leeuwen,
't Sas alreê begint te kluisteren.
Stouten vreezen voor geen wallen.
Strijdbre willen zeege haalen:
Maar wie als August wil brallen,
Moet het meest met bloedt betaalen.
Koude klingen, heete looden,

Yzre mannen, staale handen,
Noch het vallen van de dooden,
Kunnen 't heir met schrik aanranden.
Helden weeten van geen saagen;
Wie de landen vry wil heeten,
Moet zich voor de landen waagen.
Als mijn veldtheer 's vyandts keeten
Heeft gebrooken door zijn deege',
Zal ik, naa de woeste buien,
Ook deelachtigh aan de zeege,
Koomen op het Huis van Muien.
Hier zal ik mijn brein verlusten,
In de Hemel van mijn vrinden.
't Oorlog moet by poozen rusten.
't Zwaardt laat zich bywijl ontbinden.
Zoo zal Huigens gorgel klinken,
Langs d' Oranje leegerpaade',
Daar de scherpe lemmers blinken.
Zing, doorluchte Tesselschade!
Bindt zijn ooren aan de koorden,
Aan de keetens en de zeelen,
Van uw goude Goodewoorden.
Maatgezangen zijn gareelen.

LUSTHOF VAN DEN HEER JOAN ROETERS.

Laat Flora en Pomoon vry stoffen op haar bloemen
Vol kunst geschildert, en op boomen rijk van ooft.
Wat oog en tong behaagt, is waardt om op te roemen.
Noch wordt haar geur en sap door Roeters hof verdooft.
Zijn lust tot teelen ziet men groeien met zijn boomen.
Hy dwingt Natuur, door kunst, om 's winters vrucht te zien.
De queekzucht laat zich noch door windt, noch sneeuw betoomen.
Wie dat zich wakker toont kan 't weêr het woên verbiên.
Een ander deelt het Jaar in vier verscheide tyden:
Hier wordt niet meer dan Lent en Somertijdt getelt.
De Herfst en Winter zijn hier krachteloos in 't stryden.
De loffelyke Zorg verwint het dol Geweldt.
Men reis geen meer om vreemt gewas naar ander' oorden:
De zee is spooreloos, en 't landt door krijgh beroert.
Hy toont de vrucht van 't Oost, van 't West en Zuidt, in 't Noorden.
Door geest en wakkerheidt wordt alles uitgevoert.

Oudt Grieken roemde lang op Ajaxen, Adoonen,
  Narcis en Hyacint; dit hof heeft min geschals,
En komt ons bloemen van een grooter luister toonen:
  Hier zijn Augustussen, ja Cezars, Hannibals,
Zelfs Oppergooden en Godinnen, groot van waarde.
  Zoo wordt zyn lustpriëel een Hemel vol vermaak.
De veuglen zingen hier tot lof van bloem en gaarde.
  't Gezicht, 't Gehoor, de Reuk, 't Gevoel, en lekkre Smaak,
Zijn hier in all's vernoegt, een lusthof pait vijf zinnen.
Een menschetuin verduurt het hof der plantgoddinnen.

HANS SNURKER voor AMSTERDAM, OP DE LESTE JULIUS.

Hans Snurker quam voor 't Y voor zoomer zonneschijn,
Noch quam hy veel te laat, om Julius te zijn,
En ook te vroeg, om zich tot een August te maaken.
De lagen hebben uit, als God 't volk wil waaken.

VERZOEKSCHRIFT AAN DE SCHATBEZORGERS.

O, Schatbezorgers van de hooftmarkt aller steeden!
Ik kom uw Achtbaarheên eerbiedig teegentreeden;
Want die zijn meesters eert bewijst niet meer dan plicht.
Ik die, wanneer 't de tijdt wil lijden, vaarzen dicht
Op Helden, Hartogen, Vorstinnen, Prinsen, Graaven
En Koningen, die door de Faam ten hemel draaven,
Verzoek het Leeninghuis te dichten met mijn glas.
Wie licht wil scheppen komt doorluchtigh dicht te pas.
De glaazen dienen 't huis, als 't duister is, voor oogen.
Ik hoop de woeste windt, hoe machtig van vermoogen,
De donder, dol in 't woên, en blixem, scherp van punt,
Deurmengt met nat en sneeuw, zoo gy my 't werk vergunt,
Tot welstant van het huis, te keeren door mijn ruiten.
Een huis vol glaazen houdt het onweêr dikwils buiten.
Vergun uw Dichter, dat zijn hoop niet wordt gesnoert.
Wie door 't bloedtdorstig staal doorluchtig werk volvoert,
Wordt in het veldt van Mars bedankt met lauwerblaadren:
Ik zal doorluchtig werk, o loffelijke Vaadren!
Aan u vertoonen, en noch zelver dankbaar zijn:
Vergeef het my, zoo ik te stout veur u verschijn,
En uwe taay geduldt, door mijn verzoek, kom tergen.
Wie gunst by Heeren zoekt vereist 'er eerst te vergen.

De huiszorg, die gy mint, heeft my by u geleit.
Een Dichter heeft, bywijl, een weinig vryigheidt.

UIT DEN "ARAN EN TITUS." (IVe BEDRIJF; SLOT).

BODE, TITUS, MARKUS.

Bode.

De Vaader zy getroost, de Moor is nu gevangen.

Titus.

Door wien?

Bode.

Door Lucius.

Titus.

'k Zal hem zijn straf doen langen.
Waar is hy? in wiens tent?

Bode.

Hy is al binnen wals,
In een besloten koets.

Titus.

Zoo is de schelm om hals,
En al die Titus huis zoo wreedelijk bestormen.
Hoe zal ik 't Roomsche hof van deeze nacht vervormen!

Markus.

Al wat mijn broêr bestaat, dat zal ik meê bestaan.

Titus.

Het moet'er nu meê door, 't zy hoe 't ook mach vergaan.

REY VAN ANDRONEZENZER JOFFEREN.

Zang.

Is Rozelijnas roos geplukt?
Haar poesle handen afgesneeden;
De tong uit haare mondt gerukt,
Die 't allerhardste hart kon kneeden:
De glans van uw' volmaakste leest
Heeft u dit ongeluk beschooren;
Veel zaalger waar 't mismaakt geweest,
Dan hand en tong en eer verlooren.
Te duldeloos is uwe smart!

Gy draagt de roozen op uw koonen;
Maar (laas!) de doorenen in 't hart.
Wie zal dees gruwelen beloonen?

Tegen-zang.

De vaader heeft de schelms geslacht,
En d' övergoddelooze leeden,
Tot loon van zulk een maagdekracht,
Al vloekende van een gesneeden;
En om zijn wraaklust te verzaân,
Half levendig aan 't spit gesteeken;
De vlammen weigren 't vleesch te braân,
Al poogt haar meester zich te wreeken.
De spieren lillen aan het spit;
Men hoortze somwijl deerlijk karmen,
Maar hy die 't hart vol gramschap zit,
Die weet in 't minst van geen erbarmen.

Toe-zang.

Hy dekt den disch op zulk een' wijs,
Gelijk als Atreus voor zijn broeder;
Nooit schafte Roome vuiler spijs,
Dan 't vleesch der kindren voor de moeder.
De galdery is al gereet
Om Aran aan het vuur te geeven:
O, oorzaak van ons harteleet!
Gy naakt de grenspaal van uw' leeven.

REI VAN KORINTSCHE VROUWEN.

(Uit de "Medea.")

Zang.

De droevigheidt ontsluit haar deuren,
En leît haar zwarte kleeding af.
Een Prinse bruiloft lijdt geen treuren.
Men moet van daag by 't diepe graf,
Geen houtmijt voor de doôn bereiën,
De stadt moet vol van leeven zijn:
Laat Lemnos bittre traanen schreiën,
Korinthen vloeit van zoete wijn.
Men mach geen wijn met traanen mengen.
De vroolijkheidt past blijdt gelaat.
Wy koomen groene palmen brengen,
En roozen, klam van honingraat,

Om hof en markt en straat te kleeden:
  Men siert de huizen overal
Met myrten, vol van dartelheeden.
  De burger vreest geen slinx geval.
Wie zich betoont vol vrees te weezen,
  Is stomp van brein en laf van moedt.
Men mach wel zorgen, maar niet vreezen.
  Door zorgen wordt de Staat behoed;
Door vrees vervallen volk en Staten.
  Men huwt de keel en snaar aan een:
De bruilofsgodt is uitgelaaten,
  Om naar het ledekant te treên:
Want Juno heeft het hem gebooden.
Een Prinsetrouw behaagt de Gooden.

Teegenzang.

De Gooden doen de Prinsen huwen:
  Maar die weêr huwt, als d' eerst noch leeft,
Doet al de Gooden voor zich gruwen.
  Een, die de Hemel tegenstreeft,
Zal niet dan alle ramp bejeegnen.
  Dit huwlijk spelt ons ongeval.
Laat deeze feest vry wijnen reegnen;
  Want na die zoete reegen zal
Men wrang en bittre dranken zwelgen.
  Onwettig huwen brouwt veel quaadt.
De roozen hebben scherpe telgen.
  Men ziet het hof, de markt en straat
Met kruiden en gebloemt bezaayen:
  Maar gy zult niet dan Akonit,
Cypresseblaân, en doornen maayen,
  En neetelen, daar vuur in zit.
Een quaade grondt geeft quaade vruchten.
  Uw bruilofszang en snaergespel,
Zal heel in steenen, klaagen, zuchten,
  Erbarmlijk schreien, droef gequel,
En lijkgeschal verandert worden.
  Een heilloos huwlijk tergt de Goôn.
De Hemel hout in 't huwen orden.
  Ik zie de stadt alreê vol doôn;
De bruidtstoorts zal een een lijktoorts weezen.
Het weeten is veel meer dan 't vreezen.

JAN SIX.

Uit een Kamerijksch geslacht herkomstig, dat eerst sinds 1583 te Amsterdam gevestigd was, werd deze door Rembrandts kunst vermaarde burgemeester daar in 1618, als derde zoon van Jean Six en de door Vondel bezongen, door Rembrandt afgebeelde Anna Wijmers geboren. Letteren en kunst boeiden hem van zijne jonge jaren af, en gaf hij, in 1648, door de uitgave zijner *Medea* van zijn door oude en nieuwe letterstudie beschaafde dichtgaaf blijk. Zeven jaren later met de beminlijke dochter van den vermaarden Dr. Tulp gehuwd, bewoonde hij 's zomers met haar den buiten Hillegom gelegen Elsbroek, later (in 1672) den bij Muiderberg gelegen Ymont. Van daar bezong hij, in zijn *Muiderberg* (1676), aan burgemeester Hendrik Hooft gericht, de schoonheid der streek en de rust van 't buitenleven. Hij zelf bekleedde dat burgemeestersambt voor 't eerst vijftien jaren na hem, in 1691, nadat hij vroeger, sedert 1656, Commissaris voor de huwelijken, en sedert 1667 Schepen geweest was. Hij overleed den 18en Mei 1700.

MEDEA'S WEEKLACHT.

't Zy wat het wil, men dreigt den onvervaarden:
  Daar is geen vrees, daar gene hoop en is,
Of waar hier vrees, zo most Medé veraarden.
  O dood! ô still' en altijt duisternis!
Spaar haar niet meer dan gy haar broeder spaarde;
  Het schijnt my lang, dat ik uw naarheid mis.
Wat hier gebeurt, my kan niet overkomen
Dan 't geen ik zelf alreê heb voorgenomen.

Waar kom ik toe? waar werd' ik heen gedreven?
  Hoe ben ik reukeloos dus ver gebracht?
Ik zie vast om, en vind geen troost gebleven,
  Dan 't geen de mensch het allerschriklijkst acht:
Dat is de dood, die ieder een doet beven;
  Maar my in dit geval zo zoet toelacht.
Bedroge vrou! waar moet ik heul gaan zoeken?
Ik mach dan wel mijn zotte zin vervloeken.

Maar is hy valsch, dat hem zijn valschheid spijte,
  Die 'k heb gevolgt, gedient, en aangebeên:

Wat wil ik dit my zelve gaan verwijten,
Dat ik beminde 't geen my minlijk scheen?
Wie kan het juk der liefde van zich smijten?
Het is de schuld mijns ongeluks alleen.
O, eeuwig zuiver licht! ô, ly na dezen
Geen valschen schijn, noch zulk bedrieglijk wezen.

Maar waarom schept hy zulk een wreed behagen
In mijn bederf? wat heb ik hem misdaan?
Waarom hy my verlaat, zoud' ik niet vragen,
Zo 'k oit mijn trouw te buiten waar gegaan;
Indien ik my boosaardig had gedragen;
Of, zo 'k hem oit na 't leven had gestaan;
Of zo men and're schuld in my kan vinde',
Als, dat ik hem te hartelijk beminde.

Geen niewe vlam deed' oit mijn zinnen drayen;
Neen, hy was d'eerst', hy zal de laatste zijn:
Maar sint hem 't luk een kroon schijnt toe te wayen,
Zo trekt hy heel aan eenen and'ren lijn;
De wind van Staat heeft hem het hooft doen zwayen;
Daar komt het my van daan, naar allen schijn:
Nu zoekt men slechs de hand met my te lichten;
En, och! de trouw moet voor de staatzucht zwichten.

Maar niet mijn moed, die zalder tegen streven:
Men stelle vry hier na, in steen of staal,
Het ongelijk zo snood aan my bedreven,
En van mijn end het droevige verhaal;
Men voeg daar by: dit kan het minnen geven;
Op dat die 't leeft daar door te minder dwaal;
Men zal daar by met eenen stellen mogen:
Die lichtelijk vertrouwt, werdt licht bedrogen.

Enioche. Helaas! ik voel mijn ogen overlopen
Om 't ongeluk, dat gy vermeerd'ren gaat;
Gelijk, in waters nood, die geen die hopen
Een dijk te sterken, daar de zee op slaat:
Men vult een plaats, en twintig gaander open:
Hoe zijt gy zo in diergelijke staat?
Of als een schaap, dat hulp roept tot zijn schade,
In 't bosch verdwaald op 's wollefs ongenade.

Medea. Enioche, of anders gy jonkvrouwen
  Wie dat het zy, indien gy immermeer
Mijn vaderland en vader komt t' aanschowwen,
  Verhaal hem daar, dat bidd' ik u, hoe zeer
My drukt', en, och! hoe zeer 't my was berouwen,
  Dat ik my zelfs verlopen had zo veer! —
Verhaal het hem; en 't kwaad van my bedreve',
Indien hy kan, och! dat hy 't my vergeve.

Wanneer gy ook met uw godvruchte handen
  (Zo gy 't vermoogt, en zo 'k zoveel ben waard)
In zuivrend vuur tot assche zult verbranden
  Dit lichaam, of de stukken t' zaam vergaârt;
Zo brengt mijn doodbus aan mijn vaders stranden
  Met 't eerste schip dat derwaarts henen vaart;
En plaatst het, daar geen Grieken oit en komen,
Daar nimmermeer een man en werd vernomen.

Een man, helaas! een man heeft my bedurven,
  My leidend' op het averechtse pad;
Door eenen man is al mijn vreugt gesturven,
  En goede naam dien ik te voren had,
Die nimmer weêr door tranen word verwurven:
  Een man... fi! fi! ik ben die naam te zad!
Zò moet hy zijn van alle goet verlaten,
Gelijk ik hem met reden wel mach haten!

MUIDERBERG.

Al kwellen my veel bezigheden,
  Roemwaarde HENRIK, Amstels eer!
  Geen zorgen zullen immermeer
Uw naam beletten, noch de reden:
  Geen water van Vergetelheit,
Dat niet alleenlik daar beneden,
  Maar ook op 't aartrijk is verspreit,
Èn loopt door veel ondankbre steden;
  Geen vlerken van de snelle Tijt;
  Geen tanden van de felle Nijt.

Wat oorzaak zou ons noodlot scheiden?
  Treet gy met prijslik doen my voor,

Ik moet u, op dat zelve spoor,
Met welverdiende lof geleiden:
Zo by geval dit iemant leest
Die zich van vriendschap mach beroemen;
My zal hy achten in zijn geest,
U zal hy welgelukkig noemen,
Die koning zijt door uw gemoed,
Veel meer, dan edel door uw bloet.

't Geliev' uw heusheit nu t' aanvaarde',
Grootachtbre H O O F T! dit klein geschenk
(Een schets naar u gedaan), en denk:
De gaaf ontfangt van 't hert haar waarde.
Tot dat men eens, met hoger toon,
Uw naam verheff' in andre zangen:
Nu zy uw goede gunst mijn loon,
Gelijk uw byzijn mijn verlangen;
En 't zij uw zoetste tijtverdrijf
Te denken, wat ik ben en blijf.

Wie rust en vryheit wil genieten
En vrede van 't gemoed; een staat
Die alle zoet te boven gaat;
Laat dit gedicht hem niet verdrieten:
Hy ga met my, ter zijden af,
Op Muiderberg zijn geest vermaken,
En zie wat daar Natuur al gaf,
En overweeg met ernst de zaken;
Terwijl een dwaze slaaft en wroet
Om meer, en stikt in overvloet.

De zee toont d'eb en vloet der staten;
Het zant, hier door de wint verwait,
Die als de zomervriendschap drait,
Leert op geen menschen zich verlaten:
De voetstap die men vint op 't strant
Wordt uitgewischt eer dat wy keren;
De domme snip, de meew aan lant
Zal ons des tijts verwis'ling leren:
In 't kort, al wat m' 'er ziet, het zeît:
Niets zeker als d'onzekerheit.

Een geestig hof verschijnt hier onder
In 't nedrig kruit en buigent riet,

By 't beekje dat de heuv'len vliet,
Noit aangetast door storm of donder:
Gevestigt op geen yd'le waan
Van staatzucht, maar doorzochte gronden;
Met geen sieraden overlaân,
Van geen verloop des tijts geschonden;
Met lieflik ooft rontom bevrucht,
Begunstigt met een heldre lucht.

By scharpe doornen ziet me 'r rozen;
Dit leert: men komt door ongemak
Tot deugt; op 't eind aan lager tak
Groeit ogentroost, geen tijdelozen.
Hier reikt schier ieder telg een kroon:
Laurier of palm, voor hun die lopen
Noch trachten na bederflik schoon,
Maar 't Hemels schoon, voor ieder open:
De palm, voor die volstandig lijt;
Laurier, voor die zich zelfs bestrijt.

Noit komt hier eigeliefde binnen,
Die, op haar voordeel 't oog gehecht,
Alleen het willen hoût voor recht,
En niemant nevens zich wil minnen:
Men bergt zich hier voor ydle schrik:
Hier woont een Heer, gansch vry van tochten,
In 't stil geboomte dicht en dik,
Zij keren bly die hem bezochten:
Dewijl hy 't zorgen stelt een peil,
En voorsmaak geeft van ewig heil.

Hy licht de vliezen af, door woorden,
Van d'ogen, die den slechten loon
Niet merken van 't gewaande schoon
Der gener, die door schijn bekoorden;
Hy dient zich van de zon en maan,
En van 't gesternt, en van de winden;
Ja, doet de vorst zelfs buiten staan,
Wiens Rijk in 't Noorden is te vinden:
Hy heft het geen verslagen leît,
Keert vyandschap in vriendlikheit.

"Volg 't oordeel van bedaarde reden,"
Dus spreekt hy, "kiest gy rust voor lust;

Waardeert gy meer de lust dan rust,
Zo volg de driften van uw leden:
Verkies dan zotheit voor verstant;
Verkies dan duisternis voor klaarheit:
Bemin, voor achtbaarheit, de schant:
En stel de logen boven waarheit;
Verwerp dan vreucht voor treurens noot,
Verwerp het leven voor de doot.

"Wat brengt de drift der aartsche menschen
Bekommering en hertzeer aan!
Wanneer zy, door een lonk, een traan
Vervoert, haar eige schade wenschen.
Gelijk een moeder pait haar kint,
Al zou het schoon zijn pijn vermeêren,
Zoo pait men ook, door lust verblint,
't Hert dat noit aflaat van begeren.
Wat baat verwachtmen? ach! wat baat?
Daar zelfs de hoop te vrezen staat!

"Die welvaart zoekt, zal zich betomen
En toezien: schijngoet is geen goet;
(Wat heeft men aan gesuikert roet?)
Elendig zijn zy die zulks dromen;
Gelukkig die steets vaardig staat,
Zijn wil den Hemel op te dragen:
Wie zulks behertigt metter daat,
Die zal vrymoedig al zijn dagen,
In kommerloze vreucht en rust
Besteden, en in ware lust.

"Geen wederwaardicheit bejegent
Dien gunstgenoot in zulken stant,
Die lieveling heeft beter pant;
Gewis, zijn voorspoet zal gezegent,
En, schoon het voert een and'ren schijn,
Zijn tegenspoet geheiligt werden;
Zijn Schepper moet regeerder zijn,
Hy, onder dat geleî, volherden:
Zent die hem alles wat hy krijgt,
Hy neemt het van Zijn hant, en zwijgt.

"Wat ongeval kan hem doch krenken,
Wien alle ding tot voordeel strekt:

Hy zal, door aanstoot opgewekt,
Des Albestierders macht gedenken.
Hy weet: het land wort aangetast.
Het graan gedorst, de rank gesneden,
De druif geparst: groeit palm in last,
De kamomil ruikt best vertreden.
Al 't aartsch, daar 't Hemelsch hem verschijnt,
Verschiet alleen niet, maar verdwijnt.

"Geen voorspoet zal zijn hert verheffen,
Noch oit verdrukt hem tegenspoet.
Waarom? hy klimt na hoger goet,
Daar hem geen aartsch belang kan treffen.
Het vogelken, zo lang als 't vliegt
Om hoog, blijft aan geen strikken hangen,
Vry van al 't geen op d'aard bedriegt,
Laat zich door net noch lokaas vangen.
Wie vryheit wenscht, keer hert en oog,
Ver van de werrelt af, om hoog.

"De nachtegaal roept tot getuigen
De wolken, en het sterrelicht,
En 't telgsken daar zy onder zwicht,
't Welk schijnt zich tot haar hulp te buigen:
Wat doet dit diertjen treuren? niet,
Dan dat het onvoorzichtig bouwde;
Dies d'akkerman het nest verstiet,
Dat zy zo slecht op d'aard vertrouwde.
Als 't hert rijst boven zon en maan,
Wat gaan ons 's werrelts dampen aan?

"De werrelt speelt zijn rol: een koning
Treet van zijn troon af op 't schavot;
Daar, speelt de gaawste man voor zot,
En kiest voor 't hof een boerewoning;
Die, kruipt al levend' in de kist,
En ziet hoe veel 'er zijn bedrogen;
Die, rooft een Rijk door minnelist;
Maar als 't gordijn wordt toegetogen,
't Is uit: elk legt zijn toestel neêr;
Wat later deze, die wat eer.

"Nu, ga vry opgeblazen treden,
Bezie niet eens, gelijk 't behoort,

Den worm, die al het aartsch doorboort,
Bedenk niet eens het vluchtig heden;
Uw wensch besta in 't sterflik lot,
Doe ieder buigen voor uw tronen,
Wie gy ook zijt, uw hoop verrot;
Hoe groot gy waart, zal 't graf betonen:
Schoon in uw vuist de schepter was,
Gy wort de zelve stof en aş.

"Hier boven is een eedler Wezen,
Genoegzaam en oneindig goet,
Dat alles schenkt in overvloet,
En niemant heeft verwijt te vrezen:
Daar vliegt de vreucht, verheucht en bly,
En wischt de tranen van hunn' ogen,
Die, schuw van 's werrelts slaverny,
Na 't nodichst waren opgetogen,
En nu voldoen haar graag gezicht
Met glans van 't ontoeganklijk Licht."

Dus eindight hy: en ik het schrijven,
Verrukt uit dit gewest, waar van
Men zeven steden tellen kan,
En echter afgezondert blijven:
Een kers hier, die als purper blaakt,
In stilheid met een vrient genoten,
Veel beter, dan het wiltbraat, smaakt,
Met schrik voor ongenâ der Groten.
Zoekt gy gerust te zijn van geest?
De steilste takken schudden meest.

GRAFSCHRIFT OP JOAN VAN GALEN.

Van Galen hiel, tot roem van 't Vaderlant,
Op eenen been zo lang kloekmoedich stant,
Tot dat hy had verkregen d'overkant
Op veertien kielen,
Vermant, verjaeght, versonken, en verbrant.
Zijn lijf is hier, zijn eer aen alle kant:
Geen tijt, verduurt van gout noch diamant,
Kan deught vernielen. —

JAN VAN PAFFENRODE.

Van dezen geestvollen Hopman is ons alleen het jaar van zijn eervollen dood op het slagveld, 24 Juny 1673, bij 't beleg van Maastricht bekend. Vóór dien tijd was hij, als kapitein over eene compagnie voetknechten, commandant van de vesting Gorinchem, waar hij ook zijne verzen grootendeels het licht deed zien. Even als Bredero en Voldel onder 't marktvolk en de ambachts- en zeeluî plachten te verkeeren, om zich de levende taal der "spraakmakende gemeente" eigen te maken, had hij, naar men zegt, de gewoonte de levenslustigste zijner soldaten te onthalen, en hun invallen op te teekenen, om er zich in zijn kluchtspelen naar te richten. Dat deze daardoor niet altijd even kiesch van uitdrukking zijn, laat zich zonder moeite verklaren en verschoonen. Het zijn de beide "boertige Comediën" van *Hopman Ulrich* en *Outmal ofte St. Filibert*, die met zijn Treurspel van *Joncker Willem van Arckel*, zijn *Mengel- en Bruilofsrijmen*, en *Puntdichten* in 1671 gezamentlijk te Amsterdam werden herdrukt. Dezelfde gezonde en levenslustige geest, die uit zijn "Comediën" tot ons spreekt, uit zich ook in zijn losse gedichten. Zijn nagelaten boek over *Der Grieken en Romeinen krijgshandel* werd in 1675 door zijn zoon Jacob voltooid en uitgegeven.

AAN DEN EDEL GEBOREN HEER KAPITEIN JOHAN HENDRIK VAN MARIO.

Op synen geboortedag.

Ten waar het lange rek van vier-en-twintig mylen,
My stuitte in der ylen,
Wierd myne reis aanveerd.
Dat ik van hier tot Hulst in eenen dag kon stappen,
Ik zou eens oversnappen
En steeg aanstonds te peerd.

Nu valt de reis te veer, te slickerig de wegen,
Ontgrond door sneeuw en regen,
Schier tot den wagen-as.
By water is 't verdriet: 'k heb u, ô Zeeusche baren!
Al meenigmaal doorvaren,
Bedriegelijke plas!

Nu zijt gy kalm en stil, men siet de Schepen dryven,
En zou met pennen schryven

Op uw gelijke kruin:
Straks laat ge u weder sien als spartelende horens,
Ja, tuimelende torens,
En levens water-duin.

Hier raakt de spriet aan twee, daar zeilen uit de lyken,
En ginder is 't: laat stryken,
Het weêr rijst hand voor hand;
Het krytend reysend volk is naauwelijks te hooren,
Zoo snort, en knarst in d' ooren
Het zuigend klapprend wand.

Die man is 't roer van 't gat, dees heeft het zwaard verloren,
Het uiterst schijnt geboren,
Elk slinger-swier een dood;
Matroos (dewijl het weêr hoe langs hoe meer verduistert,
En 't schip na 't roer niet luistert)
Zeît: maats, wy sijn in nood!

Daar ziet men jonge Kees, met korte en lange gangen,
Vast naar een haven prangen,
Betrouwende op sijn schuit;
En ginder schipper Jaap door 't schreeuwen van de menschen,
Vast onder 't opper lensen,
En werpen 't anker uit.

Het water is als vier, als vonken sijn de druppelen,
Die daar ontelbaar huppelen,
Rontom sijn kleine geus [1].
Hy laat 't onstelde Meer vast op sijn steven kluissen,
En 't barnend water bruissen,
Al botsende op sijn neus.

Maar hoû, verwaayde pen! wil met het weêr bedaren,
Laat alle Schepen varen,
En keert weêr tot mijn vriend;
Mijn vriend, voorwaar van my al wat te ver gescheiden!
Waarom is aan ons beiden,
Eén woon-plaats niet vergund?

Dat ik de wooning van de krijgs-liên kon verandren,
Men zag haast by den andren,
Mijn en uw Noorde-vaan!

---

[1] Het kleine vaantje op den neus van den steven. P.

Gy met uw Maayke zoud de vuile Vlaamse luchten,
Uw leven nooit bezuchten:
Ik nam u daar van daan.

'k Zag haast, hoe 't houte paard met wit geweven vleugels,
En rond geslagen teugels,
U, met uw knegten droeg;
Ik zag u haast te saam de Vlaamse kusten ruimen,
En 't Merwe water schuimen
Voor uwen ronden boeg;

'k Zag haast 's scheeps zwangren balg aan Gorkums palen sluiten,
U en uw Krygers uiten:
En eer de Mey begon,
Zoo zag ik, hoe uw trop sich in slag-oord vertoonde,
Daar Hartog Karel woonde,
De stoute Bourgonjon:

Daar zouden wy somtijds den anderen verzellen,
Van 't zoet en zuer vertellen,
Van ons voorlede jeugt:
Hier waren wy wel eer door kreek, door beek geflodderd,
Tot d' ooren toe bemodderd [1],
Daar wederom vol vreugd.

Wanneer ik denk, hoe wy, nu meer als twintig jaren,
In d' oorlogs-bende waren,
En resen trap voor trap,
Zoo door Oranjes gonst, als ook der Heeren Staaten,
Van mindere soldaten,
Zelfs tot het Hopmanschap:

Wanneer ik zie, dat zich de witte zilvre hairen,
Vast in ons openbaren,
Ik blijv verwonderd staan,
En denk: is 't mog'lijk dat de slibberige tyden
Zoo slapende ons ontglyden,
Zoo sluipende ons ontgaan!

Dan leer ik eerst, hoe ras dat, veertig jaar verdwenen
(O tijd, wat loopt gy henen!),
Men naar het uiterst rent;

---

[1] Op den tocht van Kallo in 1638. P.

Dan sien ik hoe geswind ons dagen ons begeven,
En denk: wat is ons leven,
Als loopen naar het end?

My dunkt, ik loop te ver, het zal verdrietig wesen,
Zoo langen klad te lesen;
Spaar uwen dorren int:
Want even aangenaam sijn lange en slechte reden,
Als, aan de naakte leden,
De barre Noorde-wind.

Neen, neen, al swijgt de mond, de pen moet echter spreken;
Ik blijv in geen gebreken,
'k Voldoe myn schuld, en plicht;
Ik moet JAN HENDRIKS hooft met dit myn kransje kroonen,
En myne gunst betoonen,
Is 't niet met mond, met dicht.

Gaat, versjes, gaat dan heen, daar 'k zelve wens te wesen,
Doet myne meening lesen;
Zeg, dat ik seggen wil:
Gaat, wenst aan MARIO, dat hy lang levend blyve,
En nog veel jaren schryve
Den derden van April.

En dat hem al het goed, dat sterffelijke menschen
Van boven konnen wenschen,
Gebeur, zoo lang hy leeft,
Tot dat hy eindelijk een oud patroontje sterve,
En 't eeuwig leven erve,
Als 't werelds hem begeeft.

OP DE VREDE TUSSCHEN DE KROONEN VAN FRANKRIJK EN SPANJE, IN 'T JAAR 1659.

Pak op al 't wapen-tuig, rol op nu d' oorlogs-vaanen,
Spaans Neêrland! droogt uw traanen:
Uw diepe bloedwel word gestopt,
Die 't gulsig aardrijk had verkropt,
In 't laauwe rood nu zat gesopen;
Schept weêr wat adem, mat Europe!

De gulde vrede komt de gruwelijke plagen
Van uwe halsen jagen:
Het naar en deerlijk moord-geschreeuw
Van uwe bange wees en weeuw,
Ten hoogen hemel opgestegen,
Heeft eindelijk gehoor verkregen.

Geen blakend oorlogs-vuur zal nu uw velden oesten,
Vernielen, noch verwoesten;
En vreest geen dartele soldaat,
Die syne moedwil meer versaad
Met branden, schenden, rooven, ruiten:
De vrede komt dit gruwel stuiten.

Het polver sal niet meer 't vernielend yser spouwen
Uit zwangere kartouwen,
En al het minder moord-geweer
En laaft sijn laauwe loot niet meer
In brein en ingewand der vromen,
Als 't marschen is ten end gekomen.

De rusting en de schild sal sich nu moeten voegen
Tot ysers aan de ploegen:
De kling buigt zig tot spâ en zeis,
Nu moê geknaagd aan mensche-vleis:
En wil se nog haar moord-lust laven,
Sy vind ligt brein en bloed in 't graven.

Daar trom, daar ketel-trom, en daar trompetten klonken,
Daar korts de wapens blonken,
En daar het moedig paardsgebries,
. De smook en damp ten neuse uit blies,
Van al de donderende trompen,
Die 't aardrijk dekten met de rompen; —

Daar zal Menalkas nu, van eik en beuk belommerd,
Gaan rusten onbekommerd;
Daar zal de zoete Galathee,
Haast seggen aan 't onnoosel vee:
Gaat nu na huis met ronde buiken,
Gaat beesjes, 't dag-ligt is aan 't duiken.

De velden krielen haast van zacht gewolde troppen,
In plaats van krygerskoppen;
Alarm en veld-geschrey heeft uit;
Nu zal de ruis-pijp en de fluit
Gaan tureluren harders deunen,
In plaats van 't droevig stervend steunen.

Gaat, land-liên, en bewoont uw lang verlate huisen,
Richt uw vervalle kluisen,
Het veergekropen onkruid weert,
Den lang gebraakten acker keert,
Zoo ziet gy haast weêr willig koren,
In plaats van dist'len en van doren.

De lieve Vrede-zon komt u op nieuws bestralen,
En heelen al uw kwalen:
De menschevleesch-bank wordt geslecht,
Mits Vrankrijk zich aen Spanjen echt:
Dat honderd duisenden van menschen
Geluk, en heil, en segen wenschen.

De blijdschap en de vreugd doen zilte parels hangen,
Op uw verheugde wangen!
Hier komt de vreê, zoo lang gehoopt,
God heeft de bloed-vlag eens gesloopt;
Sijn lof en eere zy beleden,
Van nu aan tot in eeuwigheden!

VAN JAAP GYSEN EN EEN BARBIER.

Jaap Gysen op een tijd ging regt na steê toe stappen,
Hy wou gepotst zijn op de steê-lui haar manier;
Hy vraagde man en maag waar dat men sich liet schrappen,
En eind'lijk wijst men hem het huis van een Barbier.

Men set den Boer een stoel, en meester seept sijn kaken
Tot aan de ooren toe, en scherpt het mes op 't leêr;
En wijl hy doenden is den Boer vast kaal te maken,
Zoo krijgt hy voorlast, en pist in de kamer neêr.

Jaap die kijkt schielijk om: hem dunkt, hy hoort wat leken;
Hy ziet het werk vast aan, en vraagt wat het beduid:

Wat hebje (zeid hy) voor? het huis aan brand te steken?
Tut, tut! (zeî d'ander weèr) ik ga te Mey daar uit.

Straks tijt hy weér aan 't werk, en Jaap was nau geschoren;
Of daar kwam iemand, die den meester spreken zou;
Hy wierd geroepen, en hy trad terstond na voren,
En vraagde wie daar was, en wat men hebben wou?

De boer verliest geen tijd, hy laat de boxen zacken,
En legt een grooten hoop in 't midden van 't vertrek.
Den and're komt, en zeît: zult gy hier zitten kacken!
Ik zal je... Hoû! zei Jaap, waar toe zoo veel gesprek?

Wanneer het flus van u hier door de kamer straalde,
Zoo had gy straks voor my uw antwoord in den mond;
Ik geef u van de munt, daar gy doe meê betaalde:
Pist gy, en gaat te Mey; ik kack, en ga terstond.

WETTEN VAN HET BAKKERS KAARTJE, OF HET TESTAMENT VAN 'T HONDERDEN.

Droog eerst de kaart ter deeg, zoo wil se van malkander.
Steekt hoog en laag door een, de blicken van den ander,
De bier en wijnkan met de glasen van u zet,
Zoo stort en plengkt gy niet, maar houd uw tafel net.
Past in het deelen, dat de kaart word rond gegeven,
Want tienmaal tien en een, die word'er voor geschreven.
En keert geen bladen om, word somtijds zoo gedaan,
Maar 't raakt dik uit de Jan door 't keeren van de blaân.
Uw lessen naar u trekt: laat anders kaarten leggen.
Speelt altijd eerlijk spel, zoo valt 'er niet te seggen.
Eerst na den vijfden dans en vier gelijken ziet:
En die niet vindende, vergeet nw roemsel niet.

En speelt niet voor uw beurt; wilt voor uw tijd niet spreken;
Maar ziet wel toe, dat niet by u en werd verkeken.
Ziet wat'er word gelegd, en zit gy voor de hand,
En dat gy staat maakt, dat het zeker is gejant,
Let op uw mackers-spel; en zoo hy u laat kijken
Goet roemsel, hoogen dans, en deftige gelijken,
Zet af, al wat je kond, en dan uw meê-maat raakt;
Doch is 't niet zeker Jan, 't is beter dat je 't staakt,

Want als gy hebt gespeeld uw kapitale stucken,
En is dat dan geen Jan, zoo kan 't wel kwalijk lucken.
  Ja, dat in plaats van Jan het spel nog word gestuit,
  Maar, die kan rekenen, die speeld 'et zeker uit.

Haald wel de tienen deur, schrijft duidelijke schreven,
Zoo word'er, of het vijf of tien is, niet gekeven.
  Set niet een oog te veel, past op eens anders schrift,
  Vergeet ook niet een schreef door al te groote drift:
Want maar een oog of twee vergeten in het schrijven,
Maakt dikmaals, dat een spel moet ongewonnen blijven.
  Zwijgt in eens anders spel: veel seggen baart geschil;
  Zoo gy wel speelen wilt, zoo speelt met allen stil.
Verhaast u nimmermeer, gy mogt daar door versaken,
En zoo tot het verlies van 't heele spel geraken.
  Ziet wat u dienstig zy, en wat ge u best maakt quijt:
  't Is wetenschap, de hand te zuiveren by tijd.

Wil nooit een vijfde dans, noch vier gelijken heelen,
Al had je nog zoo veel, 't en is geen eerlijk speelen,
  Wenkt aan uw macker niet, of lijd niet dat men 't doet;
  Want waar dat zulks geschied, en is dit spel niet zoet.
Onthoud wie dat'er gaf: als is het ligt om weten,
Zoo word 'et egter nog de meeste tijd vergeten.
  Zie nooit in iemands spel, het uw voor 't zien bewaart.
  Onthoud wat dat'er is, of in of uit de kaart.
Die hier ter deeg op let, en dit wel weet van buiten,
Zal dik met slechte kaart heel groote spelen sluiten:
  Versaakt nooit, als door nood, speelt nooit geen andre blaân.
  Al stond een tweetje blood, dat vallen moet laat gaan.

En speelt niet om de kaart, dan als het is van nooden;
Want dikmaal zoud gy 't spel van uwen macker dooden.
  Houd altijd blaân beset, ontbloot se niet te ras;
  Zoo gy dit wel onthoud, het komt u dik te pas.
Als 't ongeluk u treft, zoo wilt niet vloeken, zweeren;
Maar weest geduldig; denkt: de kans kan haast weêr keeren.
  Legt by vier spellen om, want kiest de kaart een zy,
  Die ongeluckig speelt, raakt dikwils heel in ly.
Als gy gewonnen hebt, zoo laat uw schreven tellen;
Of anders zou men 't ligt in het vergeet-boek stellen.
  Het gene gy verliest op staande voet betaalt. —
  Die desen pad betreed, niet ligtelijk en faalt.

PUNT-DICHTEN.

Van een Kardinaal.

Een seker Kardinaal ter eere Sinte Pieter,
En gaf sich nimmermeer aan tafel, of hy lieter
Een vis-net in de plaats van laken overslaan.
Dit had hy nu al een geruimen tijd gedaan,
Zoo lange tot hy selfs in 't end wierd Paus gekoren;
Sijn dienaars komen weêr met netten als te voren;
Doe seid hy: weg met 't wand, breng laken op den dis.
Het visje dat ik sogt, nu al gevangen is.

Van Marcolphus.

Marcolphus twijfelt, dat hem sijn ontfangers booren;
Daar komt altoos te kort, dat kan hy niet verstaan,
Dies neemt hy voor om zelfs sijn rekening te hooren,
Last sijn ontfanger, dat sy voor hem werd gedaan.
Hy doet se. Voor een poos was alle ding ter degen;
Maar als tot negentig hy nu gekomen was,
Zoo sette hy daar nul, en zeî: ik hou'er negen;
Met borst Marcolphus uit: houd liever al den bras!

Op Martijn.

Martijn! uw baard, zoo wit als vlas,
Uw mannelijk en statig wesen
Toont, of daar vry wat wonders was
In 't voordere by u te lesen;
Maar gy en ik weet beter dus:
En laat u doch geen woord ontglippen,
Zoo blijft ge een stomme Tullius,
Een Cato met beslote lippen.

Op den zelven.

Het weerelds-groote speel-toneel
Doet d' eene schreyen, d' ander kwelen,
En yder een die krijgt sijn deel,
En moet sijn personagië spelen.
Martijn, zoo gy u selven kent,
Zoo bid ik u: past niet te brommen,
Maer speelt een rol na dat je bent,
Dat 's: macker houd je by de stommen.

Op een Schildery, waar in verscheyde natiën met hare kleederen waren afgebeeld.

Een seker schilder had, na 't leven,
De natiën haar dragt gegeven:
  Men sag daar Schotsmans blaauwe muts,
  Der Zwitsers flodder broek en futs,
En Conterman kwam meê te voren,
Met lange broek en kleine sporen.
  Men sag, hoe Don Rodrigo stak
  In naauwe mouwen en kasak,
Gelobt, geknevelt tot zijn ooren.
Den Rus was schier in 't bont verloren.
  Men sag' er Pool, en Transilvaan,
  Met hare kale bollen staan;
Den Duitscher in den buffel steken.
Een yders kleed dat scheen te spreken.
  Een sag m' er naakt in 't hembd by staan,
  Die op sijn schouder had gelaân
Een heel stuk laken, en daar neven
Was hem een schaar in d' hand gegeven:
  Een die dit sag, die docht het vremd,
  Dat dese karel dus in 't hemd
Geschilderd stond, met naakte billen.
Hy dacht: wat mag dat seggen willen?
  En bad den meester, om de reên,
  Dat dese daar dus stond alleen,
Aan hem eens uit te willen leggen.
Hoor dan, zeî d' ander, 'k sal 't u seggen:
  Van al die hier geschilderd staan,
  Is geene, of men kent hem aan
Syn dragt, en syn manier van kleede;
Was dees ook zoo, hy stond zoo mede.
  Maar die gy hier dus naakt ziet staan,
  Dat is een Fransman, die sich aan
Geen een manier van dragt wil binden,
Maar stadig weet wat nieuws te vinden.
  Die nimmer blijft op een manier,
  Kon ik niet anders stellen hier.
Ik heb hem stof en schaar gegeven,
Daar mag hy na syn zin meê leven;
  Want eer hy half was afgedaan,
  Quam weêr een ander mode aan.

CORNELIS RHIJNENBURG.

Ik wenschte van dezen zangerigen heelmeester meer te kunnen meêdeelen, dan dat hij die betrekking, in 't midden der 17e eeuw, te Medemblik uitoefende, en haar met het Schepensambt verbond; dat hij voorts gehuwd was, en bij zijn algemeen betreurd afsterven een vrouw en dochter naliet [1]. In zijn jeugd — anno 1638 — schijnt hij een reis naar Westindiën te hebben meêgemaakt, maar daardoor ook van dergelijke tochten genoeg gekregen te hebben. Twintig jaar later gaf hij zijn, in 1688 verbeterd herdrukten, *Vreughdenbergh*, bestaande 1. in *Zielsuchten*, *Bruyloftsgesangen*, *en stichtelijke Vermaeckelijkheden*, en 2. in *Nieuwjaar- en Karsgesangen*, *en andere opmerkende deuntjes*, in 't licht, met een opdracht *Aen de Jeught* en

AEN ALLE DEUGHTLIEVENDE.

Lands-lieden, wat ick heb, dat is voor u ten besten,
Ick geef het mijn om niet, alleen dat ick ten lesten
  Gewenste Vruchten sie van mijn gedane moeyt',
  Die niet vertragen sal, soo lang Parnassus vloeyt.
't Geschiet om beters wil, hoewel niet sonder laster:
Maer schelde vry die 't lust, al eer dat ick verbaster,
  Of wijk van 't deugde-spoor, laet ik het hoger gaen,
  En wijs den Lasteraer noch grover feylen aen.
't Is niet uyt haet: ick doe gelijck de goede Meysters,
Die op een boose Zweer gebruyken scherpe Pleysters
  Ten goede van den Mensch, en van 't verseerde Lit,
  Alwaer de vuyligheyt diep ingewortelt sit.
Daer zijnder soo van aart, die qualick mogen lijden
't Aenraken van hun Zeer, ick late staen het Snijden,
  Om 't quaet te scheyden af; dat noodig is gedaen,
  Op dat de gantsche Mensch niet kome te vergaen.
Ick heb geen menschenhaet, maer haet de vuile ranken
Die by de menschen zijn; die raed' ick af te dancken,
  Die raed' ick, wech te doen en heel te roeyen uyt,
  Om Christo naderhandt te zijn een lieve Bruydt.
Dit is mijn oogemerck, elck heeft daer op te letten,
En wil sijn koers voorts rechter na den Hemel setten;
  Om vry te mogen zijn van 't eeuwigh ongeval,
  Dat eenmael, sonder gunst, den boosen treffen sal.

[1] Blijkens de kreupele lijkklacht hem, bij zijn "christelijk overlijden", door den Medemblikker Rector nagezongen en achter zijn zangbundeltjen gedrukt.

WINTERLIEDT.

De Winter, bangh en guer vermaert,
Vertoont hem als een Heer:
Al wat de Somer gaert en spaert,
Dat neemt de Winter weêr:
Sy is van aert en wesen Kout,
Soo dat men dikwils beeft;
Maer hy staet wel te degen stout,
Die wat te branden heeft.
De Vorsten, beyster aengedaen,
Die komen grilligh in;
De Vriesen vallen daer op aen
Met een verkoude sin,
Den blaeuwen Heer van Klappertant,
En Krimpert, sijn Gebuur,
Die dringen oock met macht in 't Lant,
En kruypen na het Vuur.
Die nu wel aerdigh rijden kan,
Sal hem in haesten spoên;
Sa! buyten met de Schaetsen an,
Om daer zijn best te doen:
Maer daer is oock veel sonde by,
't Is meest al ydelheyt;
Het Rijden met de Danssery
Heeft weynigh onderscheyt.
't Is ijsselijck voor Man en Vrouw,
Daer ick de Naem van voer:
Mijn Vader heet de groote Koû,
Het Water is mijn Moêr,
En ick, haer Dochter, ben het IJs,
Soo dat my elck wel ken:
Maer veeltijdts wordt het yemandt wijs,
Als ick gebooren ben.
Daer wort my soo veel toebetrouwt,
Als yemandt hier omtrent:
Al ben ick maer drie dagen oudt,
Ick worde stracx berent.
Van eersten af heb ick geen Vreê:
Siet, hoe mijn saecken staen!
En leef ick dan een dagh of twee,
Dan gaet het harder aen:
Men druckt my met soo grooten macht,

Dat alles scheurt en kraeckt;
Dus word' ick haest te niet gebracht,
En t' eenemael mismaeckt:
Maer gy, die daer soo vluchtigh rijt,
Ick bid' u: denckt het vry,
O Vrienden! dat u levens tijdt
Veel snelder loopt dan gy.

VERMANING.

Gaet, gy Luyaert! tot de Mieren,
En besiet aldaer
't Leven van die kleyne Dieren,
Ende leert van haer,
Wacker wesen in den Morgen
Van u jonge Jeught,
Dat gy niet en hebt te sorgen,
Als gy niet en meught.
Siet de Beesjes reppen, roeren,
Met gestâge vlijt,
Om haer nootdruft in te voeren
Voor de barre tijdt:
Als'er niet en valt te soecken,
Schoon men harde loopt,
O! dan hebben sy haer hoecken
Vol en opgehoopt.
Soo gy dan soekt wel te varen,
Slaet de handen an,
Om in tijdts wat op te garen
Voor den ouden Man:
Want die in haer Jeucht niet sparen,
O! wat baet veel Goets:
In haer oude koude Jaren,
Gaen sy Barre-voets.

MAEGHDEN WILT DIT WEL ONTHOUWEN, VALT NIET AL TE LIGHT AEN 'T TROUWEN.

Wel Nan! is nu de Maeghschap uyt,
En al de Vriendtschap sleten?
My dunckt soo: want gy zijt de Bruyt
En laet het niet eens weten;
Het moeyt my wel te degen,
Maer meest van uwentwegen,

Dewijl men seyt: Waer heeft de Meyt
Haer sinnen op geleyt?
Wat denck je doch, ey segget my,
Wanneer gy komt te trouwen,
En hebt een Mans-hooft aen u zy,
Dat gy dan zijt behouwen?
Op sulcke dwase gissingh
Volght wel een dwase missingh;
Want met de Man, O lieve Nan!
Komt eerst het lijden an.
Daer zijn, omtrent den Echten staet,
Soo veel verscheyden quellen,
En als het al ten besten staet,
Daer valt genoegh te stellen;
Men kan het niet verbloemen,
En 't is niet wel te noemen:
Men hoort en siet Soo veel verdriet,
Dat ick daer van verschiet.
Sóó niet, dat ick den Echten-staet,
Soud schijnen te verachten:
O neen! ick toon alleen het quaet,
Dat daerin staet te wachten:
Dat veele dit bedachten,
Sy souden soo niet trachten
Te zijn getrouwt; 't Is haest gehouwt,
Dat dickmaels langh berouwt.
Een Vrouw wordt door een Man geacht,
Gemaeckt tot een Gravinne,
En wort oock door een Man gebracht
Op niet tot een Slavinne:
Den eenen met sijn deugen,
Den ander met sijn teugen,
Die set een Vrouw In druck en rouw,
Tot laster van de Trouw.
Jou Bruygom die wil oock wel soo
Te met een reysjen kitten,
Ja, blijft wel, om een haver-stroo,
Een Nachjen over sitten:
Maer wil hy dese rancken
Nu soecken af te dancken,
En dat hy 't quaet Geselschap laet,
Soo isser noch wat raet.
Soo mach het noch met u geen noot,

Godt geef hem sulcke sinnen!
Men seyt: gemeen'lijck heeft hy koot,
Of sal hy noch beginnen:
Hy krijght te met de jaren,
Ick hoop hy sal bedaren;
't Is beyde schâ, Maer ick versta,
Noch beter voor als na.
  Maer siet, daer komt hy selver aen,
't Is tijdt vóór my te scheyden,
Ons praeten dat is nou gedaen,
Ick laet u met u beyden;
Godt wend' u saeck ten besten!
En ick wensch u ten lesten,
Dat gy u Jeught, In vreed' en vreught,
Met hem verslijten meught.

DOOVE BRUYLOFT.

  Wel wat is dit, O Jonge Liên?
Gy brenght geen kluchten voort.
't Is nu geen tijdt om bangh te sien,
Set droefheyt over Boord:
Men hout dit voor een Vreughde-dagh,
De Bruydegom en Bruyd,
Die vragen wat u schorten mach,
Sy hooren geen geluyt.
  't Is of men by een dooden waeckt,
De Bruyloft wort geschent:
Ja, slimmer of men Hoetjens maeckt,
Daer is noch vreughd' ontrent.
Hoor, Vrienden, op een vrolijck Feest
En past geen bangh gelaet,
Daer dienen best een blijden Geest,
En Sangh en soete Praet.
  Siet, wat is hier een soete Schaer
Van Maeghden sonder Gal,
Daer moog'lijck over vijftigh Jaer
Niet één van wesen sal:
En oft soo waer, wat sal het zijn?
Als oud en koud en af,
Met ongemack en zware pijn,
Ten lesten naer het Graf!

Noch weet ick niet, wat datter schuylt,
Het is hier noch geen deegh:
Die Vryer suft, dat Meysjen pruylt,
Daer is wat in de weegh:
Hier suchter een ick weet niet hoe!
Sal dit niet over gaen,
Soo word ick u geselschap moê,
En laet mijn singen staen.
Kom, schencker, langh een roemer Wijn!
Dat is de beste raet;
't Sal dan misschien wel beter zijn,
Als die eens omme gaet.
De Wijn verquickt een droeve Geest,
En maeckt de Keeltjens klaer:
Daer past een Deuntjen op het Feest,
Ter eeren van dit paer.

DE VRIJSTER HET SCHIP NAOOGENDE.

Vaer wel, mijn Lief, mijn Leven!
Hoe nietigh is de Mensch!
In Godt bestaet het geven
Van al dat ick u wensch;
Hy laet u spoedigh varen,
En wil, door Zijn genaed'
U over-al bewaren, O Lief!
Voor p'rijckel en voor schaed'.
Eylaes! daer gaet hy henen,
De Prins van mijn gemoet!
Hoe ras is 't Schip verdwenen,
Door snelle golven vloedt!
Hoe wierd' de Boegh bevochten
Van d' aengedreven Zee!
Mijn oogen, zoo zy mochten, O Lief!
Die gingen soetjes meê.
Hoe sal mijn hert verlangen,
Dat ick u weêr mach sien!
Eer ick u mach ontvangen,
'k Verlangh mijn hert aen twien!
Ick sal u welkom hieten,
Met Vreughden en Gesangh;
Dan sullen wy genieten, O Lief!
Een soeten ommegangh.

KORT VERHAEL, VAN 'T GENE ONS AEN HET ZOUTEN-EILAND (*Tertuges*), ANNO 1638, WEDERVAREN IS.

Laes! wat een ramp en treurgeval,
Dat ick niet licht vergeten sal,
Al leefd' ick hondert Jaren;
Neemt dit wel waer, o Maets! die naer
West-Indiën komt te varen.
Een donckre wolck, een zwarte kaeck,
Heeft, onversiens, al ons vermaeck
In rouw' omver-geslagen,
Daer wy, vry sterck, En kloeck in 't werck,
Aen 't zouten Eyland lagen.
Den achtsten May vóór dageraet,
Om water, sonder denck van quaet,
Drie boots men heenen manden:
Maer onverwacht Was 's vyands macht
Daer heym'lijck komen landen.
De Vooght van Koningh Davids schuyt[1],
Die sagh en borst ten lesten uyt:
Wat sullen wy gaen maken?
Komt mannen meê, Wy steecken t' Zee,
Eer dat wy onklaer raecken.
Wy maeckten Zeyl, en wierpen voort
De water-vaten over boort,
Om beter wegh te spoeyen:
Dus quamen sy, bedroeft en bly,
Weêr na de Schepen roeyen.
Het was gelijck den dagh soo klaer,
Maer een van driên ontsloegh met haer,
Voort-gaende sonder schroomen,
Tot sy te laet, En buyten raedt,
Gevangen zijn genomen.
Een droeve tyingh, een groote scha,
Maer noch een grooter quamer na,
Geen Sonne-reys na desen,
Dat ons met wacht, de gantsche nacht,
In rep en roer deed' wesen.
Doe Phebus weêr den dag aenboot,
En 't Fort daer op de Wacht af-schoot,
Gingh 't dapper op een tieren,
Des vyants tros Viel uyt het bos,

[1] Jacob Thomas de Jonge, van Medemblik. R.

Gelijck verwoede Dieren.
Sy quamen met een hevigheyt,
Aenvallen of sy waren breyt,
En schooten onderwijlen,
Van boven neêr, Met vals geweer,
En snô vergifte pijlen.
Dit duerde vast omtrent een uyr,
Wy gaven oock ter degen vuyr,
En 't Fort, dat schoot met ballen
Van vijf ses pont, Die veel verwond
Ter aerde deden vallen.
Sy dropen van ter zijden af,
Dat d'onse goê Couragië gaf,
En vry wat deed' verluchten
Maer, recht daer aen, Was 't heel gedaen,
Men hoorde banger suchten.
De Spanjaers quaemen setten an,
Met noch een vijf ses hondert man
Van wilden en van Mooren;
Ons volck bedeest, En flaeu van Geest,
Gaf doen de moet verlooren.
Sy gingen haer nochtans te keer,
Hoewel vergeefs; want langhs hoe meer
Quam 's Vyands macht aenbossen;
't Fort wierd' beset, En sy verlet
Haer stucken meer te lossen.
De slechte toestant van ons volck
Verrukt het Hert schier uyt sijn kolck,
Door enckel mede-lijden:
Wy lagen daer, En konden haer
Ontsetten noch bevrijden.
Haer macht was kleyn, en 't Fort onvry,
De vyand lagh' er om en by,
Te knarsen op sijn Tanden;
Dat haer verdroot: Want uyt de Vloot
Was geen ontzet voor handen.
Den hoogen noot, die dreef haer aen
't Ophangen van een witte Vaen,
En bidden om haer leven;
De Vyandt riep, Daer elck na liep,
Quartier te sullen geven.
Eer dat een mensch sijn leven geeft,
Veel liever geeft hy wat hy heeft,

Dat onse Maets oock deden;
Sy gaven 't haer Gewilligh, maer
Het was een valsche vrede.
'"t Moordadig hert quam voor den dagh,
Dat nu de wraeck van vooren sagh,
Belust op onse schade:
Sy vingen aen Met doot te slaen,
En daer was geen genade.
De Tyranny, ter selver plaets,
Was niet te sien aen onse maets,
Met houwen, slaen, en schieten:
Na goet accoort, Soo wreeden moort,
Moet u, o Godt! verdrieten.
Een Schipper die 's nachts had gewaekt[1],
En sijn Barbier[2] zijn vry geraeckt,
Door moedigh avontuuren,
Noch een Constapel, Bloot en naeckt,
Met tweemael ses quetsuuren.
Ick vaer alsoo niet weêr om Zout,
Dat duyrder komt te staen als Gout,
En moey'lijck valt te halen:
Ja, dat men moet, Met vleesch en bloet,
Ten lesten noch betalen.

DROOM-LIEDT.

Hoe hebben, al de nacht, mijn sinnen loopen dwalen!
Hoe vremt heb ik gedroomt tot aen den lichten dag!
My dochte, dat ik wierd' gevoert, uyt onse palen,
In 't Indische gewest, daer ik veel wonders sag.
Een Scheepje datter quam recht na de kust laveeren,
Te wonder schoon gemaekt van louter ebbehout:
Niet een soo kloecken geest, die 't Scheepje kond waerdeeren,
Men seyde 't was gelaên met silver en fijn gout.
Het wand van roode zijd', van witte zijd' de Zeylen,
En d' Ankers voor de boeg van silver toebereyt,
De stuurman evenwel deê anders niet als peylen,
En was, gelijck my docht, beducht voor zwarigheyt.
De Schipper, licht van hert, liet sijn couragië blijcken,
De stucken raeckten uyt en spogen vier en vlam,
Soo dat de gulde Zon ging met de stralen wijcken,
Vermits de zwarte roock haer lieve licht benam.

[1] Claes Florisz, van Monnickendam. R. [2] De dichter zelf, zeker.

't Was lustig om te sien, de wint omtrent het Noorden,
De zeylen altemael die stonden moy ter dracht,
Trompetten, soet geluyt, en snarespel men hoorde,
Recht als 'et werelts schip vol wellust en vol pracht,
De Stuerman wel bedacht, van hooger geest gebooren
Als ymant van de maets, en rijper van verstant,
Die sagh dit wesen aen en gaf de moet verlooren,
Recht of hy 't ongeluck alreê sag voor de hant.
De wint schavielden om, en set hem in 't Noort-westen,
De lucht betrok vry zwart, men achtet min als niet,
Daer quam een snelle storm, waer door het Schip, ten lesten,
Vervallen op een blind', aen duysent stucken stiet.
Daer lagh het schoone Schip, daer vloogh de wellust heenen,
En in een ommesien, ick weet oock niet hoe ras,
't Onweder was voorby, 't onweder was verdweenen;
De lucht was weêr soo klaer, als sy te vooren was.
Door sulck een ongeval mijn Geest geweldig schrilde,
So dat ick wacker wiert en dacht in mijn gemoet:
Dit is des werelds loon: so raekt hy, die in 't wilde
't Vleys en de werelt dient, ten leste onder voet.
Och! dat wy, d'een met d'aêr, hier om wat meerder dochten,
Als wy (God betert!) doen, wellustig, trots en quaet:
Och! dat wy God veel meer dan 's werelts dingen sochten,
Dat soud' ons dienstig zijn in d' allerleste staet.
Wy zwerven in een Zee, vol klippen en vol steenen,
Vol Roovers over al, die na ons leven staen,
En loopen evenwel soo los en dom daer heenen,
Als of den Hemel self ons niet en kon ontgaen.
Hoe sullen wy 't in 't eind', hoe sullen wy 't besuren,
Elck set een eygen kours na sijn genegentheyt,
En doet al wat hy wil; ten kan niet lange dueren,
Daer is een stil verderf, een wisse straf bereyt.
O Godt! bewaer mijn ziel, voor 's werelts ydel mallen
En schadelijck verderf, dat eeuwigh quelt en nijpt;
Op dat my, na U gunst, dan mach ten goeden vallen
Die saligheyt en vreught, die geen verstant begrijpt.

OP HET NIEUWE JAER.

Siet, dus gaen de Jaren strijcken,
Van ons wijcken,
't Eene voor en 't ander na:
Even vluchtig wert ons leven Heen gedreven,
Daer ick vaeck op stille sta.

't Is te wonder! wy verkouden,
Door 't verouden
En veracht'ren van de Deughdt:
Sonden, die men moest besnoeyen,
Staen en bloeyen
Als in 't heetste van de Jeught.
't Quade, dat men hoort te myden,
Af te snyden,
Gaet noch even hardt in zwangh:
Selve die voor Christi leden Heen gaen treden,
Singen noch haer oude sangh.
Stemmigh koomen sy, en staatigh,
Seer gelaatigh,
Om te hooren Godes Woordt;
Maer 't is naeuw'lijcks uytgesprooken,
Afgebrooken,
Of sy gaen weêr sondigh voort.
O! wat siet men groote hoopen
's Sondaghs loopen,
Die ons heyligh hoort te zijn,
Na de Bier-banck! daer sy kroegen,
Dat se zwoegen,
Tot sy worden als een zwijn.
's Morgens moet men dan noch roemen,
En gaen noemen,
Hoe en wat men heeft gedaen:
O, seydt d' een! Ick was soo droncken,
En beschoncken,
Dat ick qualijck konde gaen.
Weêr een ander seydt het sijne:
Ick voor 't mijne
Was soo dick gelijck een Ton;
Dat men my na huys moest leyden
Tusschen beyden;
Want ick heen noch weêr en kon.
Dat zijn Helden, dat zijn Geesten,
Dicht aen Beesten,
Dat zijn Mannen, kloeck en sneêgh:
Dat zijn uytgenoomen Baasen, Die de glaasen
Tot de grondt toe maken leêgh.
Kon men soo den Hemel winnen,
'k Woû beginnen,
Om die wegh oock in te slaen:

Maer, ô gieters, smuygers, gluypers,
Slempers, suypers!
Dronckaerts sullen buyten staen.
Menig heb ick weg sien halen, Neder dalen,
In de dronckenschap versmoort:
En wie sou het wonder geven, Dat g' u leven,
Nu of dan, oock soo verloort?
Wacht u, 't Is genoegh gedroncken
En gekloncken,
's Is al langh genoegh gestoopt!
Eeuwigh hoort men dat te haten, En te laten,
Daer men Ziels-gevaer van loopt.

NEERINGHLOOSE TIJDT.

Maer is'er ooyt een slechter tijdt
Beleeft, als die wy nu beleven?
Waer dat men komt of waer men rijdt,
De Neering' schijnt den geest te geven.
Den Ambachtsman doet sijn beklagh,
En krijght schier hopeloose sinnen:
Dat eertijds goet te wesen plagh,
Daer valt nu weynigh meê te winnen.
De Timmerman loopt by de straet:
Om Wijf en Kindt te onderhouwen,
Heeft hy het meer dan al te quaet;
De Koopman laet geen schepen bouwen.
Wat scheelt het al! Men sey van ouds,
En 't scheen of 't spreeckwoordt niet kon dwalen:
Een Timmerman, een klompje Gouds;
Nu mach het qualijck Koper halen.
De Bootsman sit en heeft geen moedt,
De slappe Vaert geeft slechte Huuren:
De Kuypery, voor desen goedt,
Die leyt nu oock al in de luuren.
De Ooster-vaert sackt na de ly,
Den Oorlog weet die te verderven
Tot nadeel van de Visschery,
Die langhs soo meer komt uyt te sterven.
De Snyer staet noch best van al,
Om aen de Kost te konnen raken;
Indien hy maer een kostlijck mal
Op 't nieuw fatsoen weet na te maken.

De Fransman is hem toe-gedaen,
En weet hem wercks genoegh te geven:
Dies sal het hem niet qualijck gaen,
Soo langh de Fransman is in 't leven.
Al leydt het ander meest ter neêr,
Ick hoop het sal niet lager dalen:
Na 't suur, het soet; na leelijck weêr
Komt Phebus met sijn gulde stralen.

KALIS-LIEDT.

Hier loop ick nu weêr aen de wal,
Berooyt van hooft, met leêge sacken;
't Geloof is uyt, en overal
Moet Kalis-kindt sijn biesen packen.
Waer sal ick heen? weêr na de Straet?
Dat diend' wel eerst te deegh versonnen;
Men is 'et daer soo dra te quaet,
Ja, radder als het is gewonnen.
Een Noordse Reys, een Franse Tocht,
Of Oostert uyt, kan weynigh maken:
't Geen daer ick langh heb na gesocht,
Is weynigh kans om aen te raken.
West-Indiën is de maegh een smart,
Een Pijn-banck voor een graagen Eeter:
Oost-Indiën is oock al te vart,
En Kock-neef schaft daer niet veel beter.
Al evenwel, 'k moet ergens heen,
Tot vaaren ben ick doch gebooren;
't Is nu soo veer, dat m' yder een
Liever van achter siet, dan vooren.
Ick neem de Straet noch voor de keur,
Na 't vloeyen moet het immers ebben;
Al gaet de winst daer haestigh deur,
Men kan'er wils genoegh voor hebben.
Straetvaerders! wacht, ick moet doch meê,
Hollandt, vaert wel! voor seven Jaren;
Godt geef u voorspoet, rust en vreê,
En my, dat 'k mach behouden varen!
Hollandt! vaert wel, ghy spandt de kroon
Verr' boven alle Koninckrijcken;
Daer 's onder Son geen Landt soo schoon
Als ghy, nooyt sagh ick uw's gelijcken.

JODOCUS VAN LODESTEIN.

Deze veelgeliefde kerkelijke zanger werd den 16^{en} Febr. 1620 te Delft geboren, waar zijn vader burgemeester was. Onder den rechtzinnigen Voetius te Utrecht voor het kerkelijke herder- en leeraarsambt opgeleid, en daarna nog twee jaar te Franeker, onder Coccejus in 't Oostersch werkzaam, werd hij in 1644 als predikant te Soetermeer en Zegwaart bevestigd, trok zes jaar later van daar naar Sluis in Vlaanderen, en twee jaar daarop naar Utrecht, waar hij den 6^{en} van Oogstmaand 1677, in ongehuwden staat, overleed. Zijn zangerige "Uitspanningen", gelijk hij zijn bundel kerkelijke liederen noemde, en die hij in July 1676 voor 't eerst het licht deed zien, vielen al aanstonds zeer in den smaak zijner geestverwante landgenooten, en bleken, naar de uitdrukking van zijn uitgever, "van vele Godlievende zielen steeds zoo gewild", dat zij in 1740 reeds voor de twaalfde maal in druk verschenen. Sedert werd er nog in de laatste jaren op nieuw eene Bloemlezing uit in 't licht gegeven (Rotterdam, E. J. Tassemeyer, 1867), met lezenswaarde inleiding en toelichting van 's dichters negentiendeeuwschen vereerder, maar niet onvoorwaardelijken geestverwant, Dr. Bronsveld [1].

DE MEDICIJNMEESTER DUC D'ALBA, OFTE DEN GEESSEL DER NEDERLANDEN TER GENEZINGE.

Doe 't Land in Dertelheden
Vast speelden zonder kwel,
Doe zong men haar in vreeden
Dit Weêr-vers op haar spel:
Ons goê Patroon van Alven,
  Van Alven, van Alven,
Zal u met zijner Zalven
Bestrijken al-zo wel [2].

Zo lang scheen 't Voorspook logen,
Tot dat de Weeld zijn zat,

[1] "Het piëtisme", zegt deze, "dat Lod. aankleeft, heeft hem doen afwijken van de gezonde levensopvatting der Schrift (?). Zelfverloochening is onmisbaar, maar zij is geen zelfvernietiging. Mogen wij in het huwelijk iets bedenkelijks vinden?.... Is het ongeoorloofd, is het in strijd met den eisch van 't christelijk leven zich aan een gezonden maaltijd het harte te sterken, en den beker op te heffen, gevuld met parelenden wijn? — 't Komt mij voor, dat L. tegen over de wereld nu en dan iets schuws had." *Inleiding, bl. XXVIII.*

[2] Gelijk bekend is, was dit het Referein van een Alven- of Zotten-lied, door een alouden Rederijkerskring in den Bosch gezongen, en hier door Lodestein (gelijk elders dikwerf door anderen) van 's lands geesel, den Hertog van Alva, verstaan.

En 't Goddelijk gedogen
Een walg van dulden had:
Doe kwam Patroon Duc d' Alve,
  Met Bus, met Doos en Zalve,
Doe kwam Patroon Duc d' Alve,
Met Zwaard, Roer, Galg, en Rad.

Nu zie 'k den Ouden doorgang
Van Weeld en Wellust aan;
Dies laat ik op dien Voor-zang,
Dien zelven Weêr-zang gaan:
Een andere Duc d' Alve,
  Duc d' Alve, Duc d' Alve,
Moet u met zijner zalve
Bestrijken, zal 't wel gaan.

Doe zag men van het Goede
Naauwlijks een Beekje gaan;
Daar nu de volle Vloeden
Van Godts weldaaden staan.
  Een andere Duc d' Alve, enz.

Goud, Zilver, Kostlijkheden,
Huys, Akkers wel gelaân
Den Hemel af-gebeden,
Legt gy ter wellust aan.
Een andere Duc d' Alve, enz.

Doe zat men in het duister,
Ging onbekende paên;
Nu leert des Waarheyds luyster,
U in Godts paden gaan.
Een andere Duc d' Alve, enz

Den luyster der genaden,
Die 't Al verbaast doet staan
In kracht tot Heyl'ge daden,
Legt gy tot ontugt aan!
Een andere Duc d' Alve, enz.

Nu kunt gy 's Heeren reden
In overvloed verstaan:
Maar ziet, in dertelheden
Steekt u de walg daar aan.
Een andere Duc d' Alve, enz.

Nu kan u d' onlust sluyten
Het Hert, met vet belaân,
En Waarheyds kragt daar buyten,
Moet laas! daar buyten staan!
Een andere Duc d' Alve, enz.
Genezen, zal 't wel gaan.

Het zoete Juk te dragen
(Der andren onbelaân)
Laat gy u niet behagen,
Maar wilt in vryheyd staan.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Dat leeren, zal 't wel gaan.

Gy wilt uw Aardsche Leven
Niet doen na 't leven staan,
Maar groeyt in Vleeschlijkheden,
Door 't Geestelijk vermaan.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Versterven, zal 't wel gaan.

De Bannen en de Vloeken,
's Lands doodelijk Fenijn,
En wilt gy nu niet zoeken:
Hoe zich het Land verkwijn.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Die wijzen, zal 't wel zijn.

Uw wreede Spotternyen,
Op 't vriendelijk Vermaan,
Moeten zy duldig lyen,
Die in Godts vreeze staan.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Doen zwijgen, zal 't wel gaan.

Wie weet wat dertelheden
(Rigt gy een Maaltijd aan)
Van Pragt en Lekkerheden
Op Tafel moeten staan.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Vermagren, zal 't wel gaan.

Uw zucht na Lekkernyen,
Na vreemde Spijs en Wijn,
Den Hemel niet te lyen,
Eyscht vreemde Medicijn.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Genezen, zal 't wel zijn.

Dat maten-looze trippelen
Op 't machtig Snaren-gaan,
Dat Christe-looze hippelen
Eyscht andre Maat te slaan.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Bestrijken, zal 't wel gaan.

De Pragt in uw gewaden
Van Goud, Zijd', en Satijn,
Daar meed gy gaat beladen
Moet af-geligt er zijn.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Ontlasten, zal 't wel zijn.

Dwaas zijt gy in 't ontbloten
Van dat en schaamt en pijn
U raden, dat gesloten
En wel behuyst moet zijn.
Een andere Duc d' Alve, enz.
Bezinnen, zal 't wel zijn.

My deert, dat zo veel zeeren
U 't aanzigt alte-maal
Met Plaast'ren doen onteeren;
Een goeden Meester haal!
Onz' goê Patroon Duc d' Alve, enz.
Wel helpen van die kwaal.

Gy knevelt u in Boeyen
Van Linnen en van Kant,
Die kommerlijk vermoeyen
Uw Armen en uw Hand.
Een andere Duc d' Alve
Helpt u, met zijner zalve,
Uyt d' een in d' ander Band.

De valsche Lok uw Wangen
Bedekt vol asch en stoff,
Komt op u Borsten hangen,
Van Hals en Schouders off;
Onz' goê Patroon Duc d' Alve
Zal u, met zijne zalve,
Op-ligten uyt dien stoff.

Van wijsheyd, dunkt my, zugten
De Lieden, die belaân
Niet zien, of goede tugten
Doen 't Land te gronde gaan.
Een andere Duc d' Alve
Zal u, met Oogen-zalve,
Dit zien doen, en verstaan.

Wat dav'ren onze Kerken?
Bey! zegt gy, onzen Throon
En lijd geen Schotze Klerken
Noch zulke Godes Boôn.
Onz' goê Patroon Duc d' Alve
Zal u, met Tover-zalve,
Haast kook'len van dien Throon.

Ba! nu zal u niet dwingen
Kerk-dienst noch Kerken-raad,
Noch Kroon noch Throon ontwringen
Dat Anti-Christisch Zaad!
Duc d'Alve, Duc d'Alve
Zal u, met zijne zalve,
Haast vryden van dat kwaad.

Zoo gy de tijd wilt weeten!
Ik ben Propheet, noch Zoon
Van eenen der Propheeten,
Alleen zeg, dat Patroon,
Dat ons Patroon, Duc d'Alve,
Moet maaken, met zijn zalve,
Van dees Melaatsheyd schoon.

Of 't Spaansch' of Franschen Balzem
Of 't Zweedsch' (met Deenschen Traan)
Of 't Schotsch' of Duytschen Alsem

Zal zijn, kan ik niet raân.
Altoos: Patroon Duc d'Alve
Moet ons met zijne zalve
Bestrijken, sal 't wel gaan.

Oogstmaand, 1659. — N. B. De Heere God heeft ons door d' uytkomst geleerd, dat 't jaar 1672 daartoe bestemd en de Francoysen daartoe verkozen waren, die 't op die tijd tot zo verre hebben uytgevoerd. Doch nog en is de ware genezinge van Zion niet gerezen.

OP DE STILTE IN 'T ZWIN.

Zag ymand stiller Weder?
De Vlaggens hangen neder,
Het Zeyl en doet geen boet,
En al den voortgang komt ons van den tragen Vloed.

Dat gaat zo zagjens dryven,
't Schijnt dat wy steê-vast blyven,
't Verwisselt nauwlijks stand:
Flus was 't Cassandria, en nog is 't al Cadsand.

't Schijnt dat het Schip om hoog-ligt,
Juyst nu my Sluys in 't Oog ligt,
En ik in hoop dus hang;
't Is lang, maar nu 'k verlang, zo is het eens zo lang.

't Mogt wel verlangen heeten,
Want als ons Ziel de beeten
Van 't Zal en Nog-niet lijd,
Dan met verlangen, schijnt, verlangen wy den tijd.

VRAAG EN ANTWOORD.

Maar waarom sterft Een zo met Deugd bepereld?

Is 't wonder dat den Zeyl-steen naar het Noorden ijlt?
Is 't wonder dat het volle Vogt ten boorden ijlt?
Is 't wonder dat de Steen in 't Nat te gronde gaat?
Is 't wonder dat den Hemel in het ronde gaat?
Is 't wonder dat 't voldragen Lam te voorschijn komt?
Is 't wonder dat de Morgen-Zon ten doorschijn komt?
Is 't wonder dat men daar komt, daar men heenen haakt?
Is 't wonder dat men t' eynde van zijn weenen raakt?

Is 't wonder dat den Vlam van 't Vyer na boven snelt?
Is 't wonder dat een Zayer eens zijn Schoven telt?
Is 't wonder dat de Pijl vliegt zo den Booge staat?
Zo is het vreemd' dat Johan naar om hooge gaat! —

PUNTDICHTEN.

Op eene Wederhoorige, schoon van Lichaam.

Uw Handen zijn wel zagt; zagt zijn uw teêre Wangen
Uw Armen zijn wel zagt, zagt zijn uw preutsche gangen;
Uw Keel en Stem is zagt; zagt is den gantschen trek
Uws Aanschijns; — 't is al zagt; hard is alleen uw Nek.

De Waarheyd verdraayd.

Mijn Leeraar zegt altijd: het zwaarst moet 't meeste wegen;
Ziet, daarom agt ik ook het fijne Goud veel meer
Dan al zijn woorden. Dwaas! ik vrees' dat gy, verlegen
Met zulk een zwaart', ter Hel eerlang zult zinken neêr.

Op een grouzaame Consciëntie-verwoesting.

O Seb-ja, dat is een geval van uw Consciëntie
Zegt gy, en zoekt daar op des Kerken-raads Sententie:
Maar 't is abuys, mijn Vriend! zeg my: hoe is dit een
Geval van uw gewis? want gy en hebt 'er geen.
Fy! wil het geen geval van uw Gewis meer heeten,
Maar noemt het een gewis verval van uw Geweeten.

Uyt-gelezen Boecken.

Andries, gy stoft op uyt-gelezen Boeken,
En zegt, gy hebt uw Kas en Kamer vol;
Zo zijn uw Kas, uw Kamer, alle hoeken
Vol Wijsheyd, maar uw Harssens blyven hol.
Wat baat 't u, Andries, of gy met veel pijn
En groote kost' veel Boeken t'zaam vergaderd,
En zetze daar en stoft daar op. Dan zijn
En staan zy wel bestoft, maar niet door-bladerd;
En niet door-bladerd zijn zy wel geprezen,
Wel uytgelezen, maar niet uytgelezen.

JOHAN VAN SOMMEREN.

Deze meer geleerde en gekuischte, dan oorspronkelijke en bezielde dichter, die in 1622 te Dordrecht geboren werd, voelde zich vooral door de Muzen van Huygens' Voorhout en Uytlandighen Herder en Cats Zederijmen aangetrokken, en schreef verzen in beider trant, die hij, met zijn verdere dichtvruchten, in zijn *Uytspanning der Vernuften*, gezamentlijk het licht deed zien. In 1643 te Leiden tot Dr. in de Rechten bevorderd, vestigde hij zich aanvankelijk in zijn geboortestad als advokaat voor den Hove van Holland, huwde er met de zuster van den beroemde Raadpensionaris, Clara de Witt, en na haar dood, in 1648, met de Gorkummer schoone Elisabeth Vervooren, werd in 1650 schepen van Dordrecht, en trok vijf jaar later als Pensionaris naar Nijmegen, maar vergat daarom zijn geboortedreven niet, waar hij, op zijn vaders hofstede Groepestein, bij Oud-Beyerland, gewoon was geweest, zich van den last zijner balie- en stadsbeslommering in den lust en de weelde van 't buitenleven te verpoozen. Zijner nieuwe woonplaats wijdde hij, al spoedig na zijn inwoning, zijn *Beschrijving van Oud-Bataviën* (Nijmegen, 1657), verloor omstreeks denzelfden tijd ook zijn tweede vrouw, die hem een drietal spruiten naliet, werd in 1666 tot lid der zoogenoemde *Chambre mi-partie*, ter beslechting der nog hangende geschillen met Spanje, benoemd, en overleed in zijn geboortestad den 12den December 1676.

'S MENSCHEN EERSTE SCHEPPING EN PARING.

(Uit de "Wereltbouwingh".)

Heer! ontknoopt mijn doffe sinnen,
Opent mijn verminckt verstant,
Doet my die genade winnen,
Dat Ghy stiert mijn rechter-handt,
Als ick sal den Koninck malen
Van dat nieuw-geboude Rijck,
Die Ghy door U wijsheyts stralen
Maeckten uyt een weynigh slijck.

Wie beschreef die schoone leden,
Die ghy schonckt dien aertsen Helt,
Als hy moedigh quam getreden,
Recht geschapen, wel-gestelt,

Met sijn hooft om hoogh, en oogen
  Naer het blaeuwe Rondt gewent,
Die hem doen U glants beoogen,
  Waer dat hy oock henen rent.

Doen hy wacker wiert van 't roncken,
  En den slaep sijn oogh ontweeck,
Schoten dees de minne-voncken,
  Als hy op sijn Heva keeck;
Doen hy riep: mijn uytverkoren,
  Mijn vermaeck, mijn troost, mijn ziel,
Wt mijn vleesch voor my geboren,
  Want mijn Godt het soo beviel!

Al u leden te beschryven
  Die den Schepper in u schiep,
En een yder haer bedryven,
  Tot een ander werck uyt-liep;
'k Gun die eer dien Franssen Dichter,
  Die zijn weêrgaloose penn'
Is de grootste Rijme-stichter
  Die 'k in 't Lely-landt beken.

Maer ick wil tot Heva treden,
  Wt hem nu gekomen voort,
Die daer in haer jonge leden
  Voelt den treck van haer geboort;
Die daer voelt een soet bewegen
  In haer jongh en jeuchdigh bloet,
Dat door spooreloose wegen
  Nu zijn eerste sprongen doet.

Siet, hoe wert haer geest gedreven!
  't Schijnt, sy is geheel ontset!
Die haer quetst, die doet haer leven,
  Als sy op sijn oogen let,
Als sy hoort sijn tong en woorden,
  Vlieght haer 't hert ten boesem uyt,
Woorden, die haer ziel bekoorden,
  Om te zijn sijn lieve Bruydt.

Zijt ghy niet voor my geschapen,
  Wert ghy niet aen my gejont?

Doen ick wacker wiert van 't slapen
  Wast dat ghy eerst voor my stont!
(Sey de Vorst, vol vergenoegen)
  Biedt my doch u rechter-handt,
Laet ons die te samen voegen
  Tot een onverscheyden bandt.

'k Mach u wel mijn eygen hieten,
  Want u vleesch dat is het mijn,
En ons aders t' samen vlieten;
  Sout ghy niet mijn eygen zijn?
Gunt aen my die soete dingen
  Die het root van uwe mondt,
't Waes van uwe jeught toe-bringen,
  Want sy zijn aen my gejont.

't Hert, dat berst my van 't verlangen,
  't Schijnt, dat heel de werelt raeckt;
Mach ick niet u hals omvangen?
  Ach, ghy sijter toe gemaeckt!
Boom en Bosschen haer verheuchden,
  En 't vier-voetige gediert
Sich in onse minn' vervreuchden,
  Al 't gevogelt tiereliert.

AEN JUFFR. CLARA DE WITT.

Als ick my buygh in uwe armen
En wacht op 't minnelijck erbarmen
  Dat uyt u ooghjens neder-daelt,
Soo wil mijn ziel haer huys verlaten,
Ten zij ghy komt tot harer baten
  En 't angstich hert ten Hemel haelt.
Ten Hemel werd het op-genomen,
En leeft door goddelicke stromen,
  Wanneer het raeckt u lieven mont,
En dat die levendige tochten
My tot u lieve lipjens brochten,
  Waer door mijn zieltje wert gewont;
Gewont, en wederom genesen,
Gerust, en wederom vol vreesen,
  Naer dat ick voel die lieve geur;

Vol vreesen, als het wort geweygert,
Vol vreuchde, die mijn ziel besteygert
  Wanneer het roosje krijght een kleur!
Wel, laet ons dan te samen leven,
Soo wert een heyl aen ons gegeven,
  Dat nimmer ziel en heeft gesmaeckt,
Dat nimmer oir en heeft vernomen,
Dat nimmer hert en heeft bekomen,
  Maer dat daer in ons beyde staeckt.

AEN ROSEMONT.

  Dry dingen schreven dit gedicht:
U hof, u wijn, en u gesicht;
U hof, die ick de netste vant.
En op het çierelijckst beplant;
U wijn, die boven alle gingh,
Die oyt besloot den Duytschen Ringh;
U oogh, dat met een heusche groet
Bekroop mijn danckbaerlijck gemoet.
  Ghy seght my, in de *Roomsche tael*,
Het geen my docht een soet verhael:
Waer naer dat ymant helt of sweemt,
Daer van en is hy nimmer vreemt.
Ick voeldent oock, want als ick dacht,
Wie dat mijn een-mael had verkracht,
Soo docht my, dat ghy CLARA waert,
Of vrylijck sweemden naer dien aert;
Die CLARA, die staegh in mijn hert
Soo vierigh aengebeden wert.
  En of ick segh, dat ghy haer lijckt,
Ey, daerom niet te lelijck kijckt:
Soo vast verbont behout mijn oogh,
Dat het noyt uyt zijn palen vloogh,
Maer mint u, met een reyn gemoet,
Gelijck men aen een Suster doet.
  Ick nood u dan dick aen mijn huys,
'k En loogh misschien, sey ick een kluys;
Soo u daer Hof noch Wijn behaeght,
Noch Waerd, noch d' een noch d' ander Maeght,
Noch Kint, noch Knecht, noch Paert noch Hont,
Noch wat men immermeer daer vont; —

Soo denckt: het was een Weeuwenaer,
Die daer sit met de handt int haer,
Die, met de schenen voor de vier,
Daer niet en vint een eenigh dier,
Dat hem de dweepery verdrijft,
Of 's nachts de lendenen wat stijft,
Of, door een dert'le minne-praet,
Den vroegen morgen-stont verraet;
Maer die daer nu alleenigh leeft,
En denckt: wat hy verloren heeft!
En twijfelt, of geleden schaê
Geboet werdt met een weder-gaê!

VEREERINGH VAN HET BOOMTJEN, MY TOE-GESONDEN DOOR DEN ED. HEERE J. VERVOOREN.

Aerdigh Boomptje, dat ick plant,
My gesonden van die hant,
Die hier wert van my begroet,
Met een danckbaerlijck gemoet; —
'k Bid u, dat ghy niet en sucht,
Nu ghy krijght een ander lucht,
Nu ghy krijght een ander gront,
Dan daer ghy wel eerst-mael stont.
Boomtje! wast geduurigh voort,
Wert noyt van de wint verstoort,
Soo draeght licht u jonge bast
S. en *V.* te samen vast:
Letters van mijn Lief en my,
Daer ick danckelick om ly,
Licht, dat dan u jeuchdigh blat
Ons te samen eens om-vat,
En *Elyza* krijght een krans,
U ter eeren, my ter glans.
Soo ghy oyt een pruymtje draeght,
Dat u Vroutjen heeft behaeght,
Sal geen boom in desen hof
Oyt bereycken uwen lof.
't Eerste wordt aen haer geboôn,
't Tweede is des Planters loon;

'k Hoop dan, boomtje, lieve plant!
Dat ick dickmael, handt aen handt
Met u Vroutjen, menigh jaer
Worden sal u vrucht gewaer!

OP GROEPESTEYN; AEN HUYGENS EN WESTERBAEN.

GROEPESTEYN, mijn lust, mijn leven!
Waerom moet ick u begeven,
  Waerom blijft ghy niet by mijn?
Kom ick u vermaeck te missen,
Seght: waer sal ick vreuchde vissen,
  Mach ick niet staegh by u zijn?

Als ick door u hooge dreven,
Voel mijn ziel en hert verheven,
  Als ick wandel door u laen,
Denck ick: die ons t' samen teelde
My uyt liefd', en u uyt weelde,
  Is den grooten wech gegaen.

Al u schoone groene weyen,
Daer de Minn'-moêr haer vermeyen,
  En haer Soon sy koest'ren souw,
Mach ick die nu niet genieten,
Denckt, hoe dat 't my moet verdrieten,
  In het derven van u Vrouw!

GROEPESTEYN, mijn lust, mijn leven!
Hoe, soud' ick u dan begeven?
  Neen, gelooft het nimmermeer,
Schoon ick niet by u mocht wesen,
Hoeft ghy nimmer licht te vreesen
  Voor een vremd of ander Heer.

Noch soo sal ick, door de stromen,
Dickmael tot u dreven komen,
  En vercieren huys en hof;
'k Sal u nimmer doen vermindren,
Maer bewaren voor mijn Kindren,
  Ter gedachten van u lof.

'k Wil u by geen *Hofwijck* lijcken,
Noch als *Ockenburgh* verrijcken,
'k Schrijf niet van u vaste poort,
Van u kamers, van u hoven,
Van u bogaerts, die te loven
Zijn om 't recht van haer geboort;

Schoon sy nu zijn in haer bloeyen,
In het beste van haer groeyen,
Schoon u velden zijn beset
Met tapijten, die haer bladren
Doen het vee haer knyen nadren,
Daer mijn Bou-man 't oogh op set;

Schoon u Els' en Ypenboomen,
Populier en Esch betoomen,
Schoon haer toppen beyd' om hoogh
My beschutten voor de buyen
Van het waterige Zuyen,
En doen wand'len onder 't droogh;

Schoon u nieuw geplante Ypen,
Kers en Abrikoos doen rijpen,
Door u heggen dicht geplant,
Schoon u vyvers schoncken visschen,
Dat my nimmermeer kan missen
Als ick werpe net of want;

Schoon u watren, schoon u kreken,
Die van *Beyerlandt* af-leken,
Zijn gepropt vol visch en baers;
Sal ick nimmer van u roemen,
Noch u aerdigheyt verbloemen
Door het dichten van een vaers.

Lof en wil ick u niet geven,
Niet doen leven naer mijn leven,
Want geen leven heeft mijn pen;
Isser leven in mijn dichten,
Sal ick't niet voor u doen richten,
Want ick myne krachten ken.

Schoon ick u meê wou verheffen,
Ent van and're doen beseffen,
  Ken ick wel mijn bleken int!
Groepesteyn, blijft ghy verdonckert,
'k Lijde, dat een ander flonckert
  En van u die glory wint.

Maer indien ghy wout de maeght zijn,
En van Haer soo veel behaeght zijn,
  Die daer schreven buyten 't hof,
'K wou u stracks by haer verhuren:
Als sy leven, mocht meê duren
  Uwen onverdienden lof.

Vrouwen hebben Staet-juffrouwen,
Die haer rijgen in den bouwen;
  Onder-Juffers minder maeght;
Kamenieren rijden „mede,
't Hof heeft geen volkomen lede',
  Soo de Maeght geen kamer vaeght.

EEN WIJS PRINS WACHT HEM VAN OORLOGH.

Ghy die de Schepter swaeyt, de kling hebt in u handen,
  En die het oorlogs-vuur voelt branden in u hooft,
Verdelght niet ongeterght u Nabuurs Steên en Landen:
  Wie dat een ander jaeght, wert selver af-geslooft.
De Lauwer, die ghy wacht, kan in Cypres verandren!
  Wanneer de klingh eens is getrocken uyt de scheê,
Komt die daer schaers weêr in; wat doet gy dan malkandren,
  Dan storten op u volk een land-verdervend wee?

SONDER MOEYTE RAECKT MEN IN DE MARS NIET.

Wie tot het eynd wil zijn, versuym geen middel-wegen:
  Wie raeckt op duyn of berch, ten zij hy heftich hijght?
Wie isser oyt den top van eeren op-gestegen,
  Die niet in dat bedrijf vry naer sijn adem nijght?

Wie raeckte in de mars, dan door tou-trappen tellen?
Wat visscher krijght de zó, die niet wort kout of nat?
Hoe hijght den *Leydschen Klaes* int kloppen van sijn vellen[1]!
Hoe trapt den Duytschen boer, eer hy vervult zijn vat!

GODTVRUCHTIGHEYT IS BLY-GEESTIGH.

Waent noyt, wie dat gy zijt, dat een godvruchtig leven
Geen stille vreucht en doet in ons vermoeyde ziel,
De vroomheyt nimmer van de blijdschap is ontheven,
De deucht, de droefheyt staêgh beneên haer zetel hiel.
Wie dat de keest gesmaeckt heeft der Godvruchtigheden,
En voelde nimmer Treck van droevich herten-pijn;
Haer kleet dat is sneeuwit, gepast om hare leden,
En schoon het onweêr is, by haer ist Sonne-schijn.

ZEDIGHEYT IS DE GROOTSTE SCHOONHEYT.

Geen grooter toovery in ons verliefde sinnen,
Dan als de zedigheyt en schoonheyt t' samen gaet;
Die blos is machtigh om een Koningh t' overwinnen;
Geen soo bedaert gemoet, haer stralen tegen-staet.
En is dan het gewaed gemaeckt naer 't eerbaer wesen,
Soo blinckt de zedigheyt te meer in ons gesicht:
Wegh, yd'le kleêren-dracht, in onse Eeuw geresen!
Een zedich-net gewaed is meerder van gewicht.

LYDSAEMHEIT VERWINT ALLES.

Doet u Jan-hagel quaet, wat isser aen gelegen?
Een ezel komt een paert op wegh of straten tegen,
Den langhoor heeft somwijl het moedig paert verrast;
Soo wort een wijs man van een ezel aangetast,
En om zijn ooren-lel, soo wil hy het verdragen;
Want 't is een scherpe kans met beesten strijt te wagen.

---

[1] "Tot Leyden, doen ick aldaer studeerde, was seeckere Velleplooter, die zijn werckhuys in de gracht van de wal hebbende, tusschen de Koe- en de Hoogewoerdsche poort, yder slagh, die hy dede, met een geroep uythijghde."

MATTHIJS VAN MERWEDE.

Een Dordtenaar van geheel ander slag, dan de eerbare Nijmeegsche Pensionaris, was deze te Rome verliederlijkte, en, naar zijn vaderstad teruggekeerd, door stoffelijken rampspoed tot rouw en boete gedreven, Heer van Clootwijck, van wiens levensomstandigheden wij weinig anders dan dat weten. Kon Six van Chandelier, na zijn Italiaanschen reistocht, in gemoede van zich getuigen, dat zijn wiek,

> Al vloogh hy wijd en zijd by gloênde minnevonken,
> Wiert nooit gesenght, gelijck het redeloos gediert,

en dat hij dus "met koeler bloed noch uitgeminde schonken" thuis kwam; dit was heel wat meer, dan deze Jonker Matthijs van zich roemen kon. De maar al te "openhertige verskens" van de meer ontuchtige dan dichterlijke rijmen, waarin hij zijn *Uytheemschen oorlog ofte Roomse mintriomfen, voorgevallen en beschreven in 't jaer* 1647—1650 (den Haag, bij Is. Burghoorn), bij wijze van dagboek van den "ongebonden legerhandel", waartoe (naar zijn zeggen) "de lucht en het leven van Romen niet weynigh aen en porren", beschrijft; die "verskens," hoe "ongemeen sinrijck en geestigh" zijn uitgever ze vindt, zij maken 't ons inderdaad moeilijk al den hooggestemden lof te verklaren, er door zijn dichterlijken land- en tijdgenoot, Anslo, te Rome zelf aan gegeven, of met de tot hun maker gerichte aanbeveling in te stemmen:

> Maar gy, o geest! gy, stuurt uw Roomsche dichten,
> In Nederduytsch, naer 't lieve Vaderlandt,
> En zet daerdoor heel Neêrland in de brandt! —

Men zou dat trouwens, zonder schade, zeker op nieuw kunnen beproeven, vond men 't der moeite waard, er anders dan bij wijze van letter- en zielkundige merkwaardigheid van kennis te nemen. Naar 't een, in Holland geschreven, maar hier moeilijk meê te deelen klinkdicht, ons schijnt te melden, was de Jonker door teleurgestelde min naar 't Zuiden gedreven, om er zijn verdriet wat te verzetten, "van sins er maer twee of drie dagen huys te houden." Hij vond echter "die wonderlijke stad van sulker natuer, dat sy u in het eerst seer mishaegt, maer als gy daer overjaert hat, dat gy daer qualijk van daen kont geraken." Zoo bleef hij er vier jaar lang huizen. Terug gekomen, werd hem, door middel van een "versteenden bloedverwant", zoo grievende "ramp en tegenspoed van den Hemel toegepast", dat hij er zijn boetvaardige bekeering aan dankte, en nu weldra, in tegenstelling zijner vroegere beestelijke, *Geestelijke Minnevlammen* van zich deed uitgaan, *poëtischer wijze voorgestelt* ('s Gravenhage, 1653 bij denz.), waarin eene, op uitnoodiging zijner jongste zuster Margaretha, reeds tien jaar vroeger bewerkte vertaling van 't Hooglied maar thans "t' eenemael verandert", eenige Psalmen, Heilige

Dagen, enz. "met eenige andere rijmen" vervat zijn. Het verband trouwens niet minder dan 't verschil, tusschen zijn geestelijke en beestelijke Muze, zochten hij en zijne vrienden, snedig genoeg, vast te stellen. De liefde toch, zong een van deze hem bij de uitgaaf toe:

De liefde staet met volle swier
Geweerhaect in zijn hert geheyt:
Doen vrijd' hy daer, nu vrijdt hy hier;
Maer merck eens, wat een onderscheydt
Dat tusschen beid' het vrijen viel:
Doen vrijd' hy 't *lijf* en nu de *ziel.*

Wat er verder van hem geworden is, en hoe lang hij nog, 't zij geestelijk of beestelijk of beide, in dit ondermaansche mag hebben rondgezworven, is ons tot dusverre niet gebleken.

TWEEDERLEI MIN.

Mijn weerelijke vlam en geestelijke minne
Namen haer heet begin uyt een en 't zelve hert;
Dat heeft m' in ongebonde ballingschap verwert,
En deê my haet en min, in Haeg en Rome, winnen:
Dat joeg d' ontstelde ziel met zware dampen binnen
Het verkenskot van Circ', en met berou benert,
Daer daer, uit onsen val, ons heyl gebrouwen wert,
En Maddaleen meer vreugd als Martae's sus doet vinnen.
Die Nederlandsche rots, dat gansch versteend gemoed,
Dien vreemden bloedverwant, dien Bizantienschen Kersten,
Die dank ik, en miin God, van dit miin weerste goed:
Hy is de wijnpers, die miin sachten boesem persten,
En aen de heele weerld nu tastlijk blijken doet,
Dat Hel- en Hemel-min uyt één fontein kan bersten.

UIT DE "SONDSBEROU-HEBBEN MAGDALENA."

Bekeerde Sondares, die, met u brakken regen,
Behoort de heele weerld tot treuren te bewegen!
De tranen, die gy stort uyt het beneveld licht
Van u geswollen oogh, van u ontsteld gesicht;
Die tranen gaen mijn siel den wegh ten Hemel banen
Door rots en hagedoorn; die kostelijke tranen! —
Die tranen, sonder veel gebulder of geluyt,
Leeren ons 's Hemels grim geheel te blussen uyt.

My dunkt, ik zie u kroese tuyten ongevlochten
De voeten droogen, die u oogen eerst bevochtten,
En denk (och, goede God!), die en die Maddaleen,
Die ik (laes!) heb gekent, wensch ik dat 't selve deên,
En dat de krullen, die haer en ons selven kortten,
En ons, als vinken, in haer netten deden storten,
Wierden als boeyen, en als strikken, daer ons ziel,
Tot hertlijk leetbewijs, tot sucht en traen, in viel.
Den kostelijken oly, waermeê gy de voeten,
Die gy eerst met een hertelijke kus begroetten,
Komt salven, doet den stank van uwe vuyligheyd
Vergeten aen ons Heer tot in der eeuwigheyd.
Ach, Heer! laet Uwen geest in onse herten groeyen,
Dat onsen mond magh van welriekend' oly vloeyen,
En dat ons oogh, bevocht door innig zielenzeer,
Staeg U bermhertig oogh trekk' op ons zielen neêr:
So sal ons geenen ramp noch tegenspoed meer deeren;
So sal U Maddaleen ons overal gaan leeren,
Dat een bekeerden Sondaer d' Hemel meest verblijdt,
En dat U meest bemint, die Gy het meest schelt quijt.

HET HEDENDAEGS ROMEN OP SIJN SWACKST GENOMEN.

Als ik 't begroeide puyn bezie, en 't nieusgier oog laet gluren
Op 't kleyn, op 't slechte overschot van dees vervallen muren,
Soo weet ik niet, wat dat hèm blindt,
Die daer soo grooten smaek in vindt;
En trek ik my dan aen een kant,
Soo grouwt my dit verdoemde land;
En, sonder dat mijn bitsig dicht haer t' onrecht scheldt of lastert,
Ik vind haer Godsdienst weynig min dan hare tael verbastert;
Maer, wat daer leyt door krijg vernield en door den tijt vergaen,
Haer Sodoms ongekrenkte min blijft in sijn wesen staen.

REYER ANSLO.

Al wat Vondel singht en sucht,
Al wat Huygens luitesnaaren,
Onder Haagsche lindeblaàren,
Speelen, op gemeeten toon,
Smaakt wel lekker, klinkt wel schoon;
Maar de magen, na 't versaaden
Van gesooden en gebraaden,
Wenschen, dat er ook banket
Op de taafel werd geset.

Met deze woorden spoorde Six van Chandelier, na zijn Italiaansche reis, den te Rome ontmoeten Anslo aan, om met zijne "vaarsen" ook verder zijn en andrer "oor te streelen, en zijn "liefelijke dichtzwaan" zich niet louter "in de stralen" der Zweedsche Pallas te laten "pluizen". En inderdaad mag men zeggen, dat er ook naast Huygens en Vondel; Hooft was dezer wereld reeds overleden; plaats was voor een van de natuur zoo gelukkig begaafd dichter als Anslo. Hij droeg dezen toenaam van de Noorweegsche stede — thans Christiania — van waar Claes Claessen, zijn grootvader, in de tweede helft der zestiende eeuw, naar Amsterdam gekomen was. Zijn vader had zich daar in 1616 bij de Menonnieten laten doopen, was er vervolgens met Hester Willemsdr. gehuwd, en had zich in 't voorjaar van 1626 dezen zoon uit haar zien geboren worden, die, met zijn 20ste jaar, zelf daarop door den doop bij de gemeente werd ingelijfd. Het was echter voor drie Nederlandsche paters Jezuïten (*que vouliez-vous qu'il fit contre trois?*) weggelegd, hem een jaar of drie later tot hun geloof te tronen en voor de moederkerk te winnen. Denkelijk vond hij zich daardoor onder zijn onroomsche aanverwanten te Amsterdam minder thuis, en trok in 't najaar van 1649 zelf naar Rome, om er vooreerst het jubeljaar bij te wonen, maar ook heel zijn verder leven te slijten. Hij had zich bij zijn vertrek reeds herhaaldelijk als dichter onderscheiden, en was o. a. door de Amsterdamsche regeering, in 1648, voor zijn verzen op 't nieuw gebouwde Raadhuis, met een zilveren schaal, en door Kristina van Zweden, voor die op hare Boekerij en haar zelve, "als Schutsvrou van Minerve en haar gewijde Kerk", met een gouden keten vereerd. Buitendien had hij verschillende bruiloften en andere huiselijke of openbare feiten bezongen, en de Parijsche Bloedbruiloft in een treurspel herdacht. Zijn verblijf in Italië had dien weldadigen invloed op zijne Muze, dat hij (gelijk hij 't in een zijner verzen van daar betuigt),

door de reden zelf en door 't Toskaans verlicht,
Het erfelijk gebruik van Goden en Godinnen

in Duitsche poëzy verwerpen", en "slechts de onnoozelheit en slechtig-

heid" (versta: de natuurlijkheid en den eenvoud) "beminnen" leerde. "'k Laat Stroom- of Zeevoogdes" (zong hij toen) "niet spoken op dit feest, Doordien ze nergens zijn, en nergens zijn geweest"; terwijl hij vroeger, niet minder dan Jan Vos, alle Goden en Godinnen van den Olympus in alle Amsterdamsche festiviteiten had laten deelen. Welk voordeel daaruit echter voor zijne poëzy mocht geboren worden, de hoop hem door Six bij 't afscheid te Rome geuit:

> Voor jaaren merkte ik al een goddelijken swier
> In 't kristallijne dicht, als veel getuigen weten;
> Ik sprak: onze Anslo dinght naa d' uiterste laurier!
> Gy streekt een zilvren schaal voorheen en gouden keten.
> Vaarwel, o jonge Prins! Thuis hoop, door Gods bestier,
> Te rijmen: Welkom, Prins der opperste poeëten!

die hoop werd — gelijk wij reeds vernamen — niet vervuld. Anslo was te Rome in den geestelijken stand en in den dienst van den kardinal Caponi getreden. Hij bleef er zich nog bijna twintig jaar ophouden, en overleed te Perugia, den 16den Mei 1669.

OP HET TREURSPEL DE PARYSCHE BRUILOFT, AAN MEJOFFER MAGDALENA BAAK.

> Indien myn zwak verstant, en kleene kracht
> In poëzy, van u zoo hoog geacht
> Was, als myn lust, tot in den top gebracht,
> Dus zoude ik spreken:
> O Magdaleen! verlaat nu eens 't vermaak
> In Engelants verwarde mengelspraak,
> En laat dat volk in 't eilant, heet op wraak,
> In 't moorden steken.
> Verlaat, o Baak! het opgezwollen Spaans,
> Het zachte Fransch en 't minnelyk Toskaans,
> En loop niet van ons' Amstel buiten baans
> Naar vreemde rymen.
> Ei taal, een dagh maar, naar geen andre taal,
> En lijd eens, dat myn treurspel u verhaal',
> Hoe Mars bestormt Navarres bruiloftzaal
> In plaats van Hymen.
> Betreur met my den dooden Ammiraal,
> Wanneer zyn dochter moet om haar gemaal,
> Gesneuvelt aan 't op bloet beluste staal,
> In rou versmachten.

Het hof bedekt zyn toeleg met een mist
Van loos gedrog en nevelige list,
Waar op de trou, te vroom, niet had gegist
　　Om zich te wachten.
Maar schoon ik weet, dat deze zware last
Niet op zoo zwakke, als myne schouders past,
Waar aan ik my zoo lydig hebt vertast
　　Met dien te kiezen:
Noch bidde ik u, dat gy myn treurspel leest,
Al of ik voor uw oordeel ben bevreest;
Al most de stof, geschoeit op myne leest,
　　Zoo veel verliezen!
O Magdaleen! zoo gy het waardig schat,
Dat gy het leest, en toont my, blat voor blat,
Wat op dees plaats dient ingevoegt, en wat
　　Hier uit moest blyven:
Zoo houde ik my, en mijn verbetert dicht,
Voor eeuwig en altoos aan u verplicht;
Dan zal mijn geest, door uw verstant verlicht,
　　Uw lof beschryven.

REI VAN NAVARREESCHE MAAGDEN; UIT DAT TREURSPEL.

't Is geen drie eeuwen nogh geleden,
　Dat Karel, toegenaamt Anjou,
Siciliën met al haar steden
　Beheerschte met zijn staf en roê:
Maar 't eilandt, fel op hem gebeten,
　Heeft door Prochyte, boos en valsch,
Zijn koninklyk gezag versmeten,
　En 't Fransche juk van haren hals.
Het werdt door 't heele landt besteken,
　De Franschen, op het onvoorzienst,
Te moorden, als de klok het teken
　Zou geven van den Avontdienst.
Wat durft de boosheit niet voltrekken!
　Wat is'er, daar zy zich aan stoort?
Het Paaschfeest most de leus verstrekken
　Om niet te dolen in de moordt.
Wie zou met jammeren en stenen

D'ellenden van die droeve nacht
Naar zijn waardye nu beweenen?
Wie werdt'er niet al omgebracht,
En zonder derenis verslagen,
Al wat de moordt in handen viel!
De Faam most deze tyding dragen,
Om dat geen bode 't lijf behiel.
Dus heeft Anjou dat rijk verloren,
Dus is de vorst van Arragon
Daar tot een koning uitgekoren,
Voor wien Prochyte 't eilant won;
Waarom hem ieder zal vervloeken,
Tot in den afgrondt zonder grondt,
En eeuwig lasterwoorden zoeken
Tot schand van hem, die 't stuk bestond.
Maar Vrankrijk zoekt op haar toneelen,
Met toestel meerder als gemeen,
Dat spel naar 't leven na te spelen:
De moordt schuilt onder bruiloftskleên.
Een dagh, gelijk als andre dagen,
Is by haar niet genoeg geweest.
Zy zoekt de werelt te behagen
Op haar Sant Bartels martelfeest.
Kon zy hierna, hier meê verlegen,
Dees moordtvlek uit haar tijtboek vegen!
Maar alle tongen zijn hier tegen.

AAN DE VREDE, OP DEN GRONDTBOU VAN 'T STADHUIS.

O heil der werelt, Hemelsch kindt!
O schoone dochter, waardt bemint
Te wezen van al wat op aardt
Zyn oogen opslaat Hemelwaart!
Hoe zal ik roemen uw waardy
Op zulk een maat, die waardig zy?
Godin! gy zijt wel ruim zoo schoon,
Als d'Opperste van al de Goôn,
Die Zynen dollen donderkloot
Rolt van den hemel, wijt van schoot,
En voert in Zyne rechte handt
Des blixems schrikkelyken brandt.

Wy hoorden eertijts maar uw naam
Door 't loftrompetten van de Faam;
Maar niemant wist nogh, aan wat strandt,
Of aan wat lant gy waart belandt.
Een ieder zocht u zonder troost,
En d' een in 't West en d' een in 't Oost,
Eer gy 't gesplitste Nederlant
Bewoelde met d' Oranjebandt.
Maar zeg my, goedige Godin!
Waar waart ge met uw huisgezin,
Met uwen aangebeden stoet,
De nering, welvaart, overvloet?
Zoo sprak ik, toen de Vreê vernoegt
Daar op dit antwoort heeft gevoegt:
De groote en wyde werelt viel,
Eer ik my in dit lant onthiel,
Met al haar ryken my te kleen.
Dies most ik trekken elders heen.
Toen luisterde in des Hemels koor
Een Godtspraak my dit stil in 't oor:
Ik weet een plaats u toegewijdt;
Als Mars in Hollant overlijdt,
Dan is voor u een wisse wijk
In Fredriks zoon zyn vrederijk;
Als d' Amstel, met haar wapenkruis,
Den grondt legt van het nieu Stadthuis,
En, heerschende over lant en zee,
Dat sticht ter eere van de Vreê.
Dit sprak zy, die zoo rijk en trou
Wil wonen in het stadtsgebou.
Nu vreest het Y geen krijgsgeval:
De Vrede is binnen onzen wal.

OP 'T SCHRIJVEN VAN D. DE LANGE.

Ik zag De Langes schrift, dat ik veel schooner vond,
Hoe ik het langer zag, tot dat myn hart, gedreven
Door kunstmin tot zyn schrift, my dit leîde in den mont:
Dees geest, zoo sprak myn geest, zal door zyn pen nogh leven,
Zoo lang, gelijk Apel geleeft heeft door 't penseel.
D'een schildert op 't papier, en d'ander op 't panneel.

IN 'T STAMBOEK VAN HEIBLOK.

Heiblok! 'k hoor my wel te schamen,
  Dat ik my zoo zetten derf
Onder dees doorluchte namen;
  Maar papier verschiet geen verf.
Daarom volge ik nogh van verre
Op het licht der lettersterren.

AFSCHEIT VAN AMSTERDAM.

Hier, daar de Rijn met radde watren stroomt
Door bergen hardt van steenen, vol geboomt
  Of wijngaartranken,
Hier reize ik heen; maar gy, myn voetstervliet,
Myn Amstelstroom! al zie ik u hier niet,
  Ik wil u danken
Voor al uw gunst, waar van ik roem en boog.
O Waternimf! gy zijt my uit het oog,
  Niet uit het harte.
't Is waar, myn stadt! dat ik van u niet lang
Ben afgeweest; maar 't is my reets te bang
  En groote smarte:
Myn hart wordt flaau, als 't denkt om al zyn bloet,
Om vrient en vreemt, in myn zoo teêr gemoet
  Zoo diep gekropen;
Ik acht my aan mijn bakermat verplicht,
En toen ik nu uit Hollant en het Sticht
  Was uitgeloopen,
Toen keerde ik my heel twijflend, langs de brug
By Niewersluis, tot driemaal toe te rug
  Naar Amstels vesten,
Tot dat myn geest, bevangen met een tocht
Tot reizen, my weêr aan het reizen brocht,
  En sprak op 't leste:
Op! maak u op, om met een hoogen toon,
Te Rome, voor des Tybers Myterkroon,
  Latijn te spreken.
Ik stond verbaast, en even als die geen,
Die voorwaarts drijft, en door de stroomen heen
  Niet ziet te breken;

Maar ziet nogh eens, zoo ver nu van den kant,
Zoo deerlyk om naar 't lieve vaderlant,
Zoo waardt als 't leven;
Zoo is 't met my, die, om het Roomsche feest,
U, die zoo lang my zijt zoo lief geweest,
Nu moet begeven.

OP HET SCHILDEREN VAN Sr. ADRIAAN VAN DER KABEL.

In gene kunst weet niemant uit te steken
Zoo ver, dat hy volmaakt
In alles is geraakt:
Aan dees of dien zal dit of dat ontbreken.

Hoe meet Natuur den rijkdom van haar gaven
Met al te schaarsse maat,
Die ze uit haar kunstbron laat
By druppels lekken, om den geest te laven!

Dat bleek van oudts in allerhande dingen,
En nu ter tijdt niet min
In schilderkonst, dan in
De poëzy, die twee verknochtelingen.

Horatius speelde op geen krijgsklaroenen,
Noch Maro op de lier
Zong van het minnevier,
Noch d' een noch d' ander stapte op hooge schoenen.

Zoo droegen ook zich niet de schildergeesten,
Als Zeuxis en Apel,
In alles even wel:
Elk schoeide fraai, maar op zijn eige leeste.

Zoo doen ze nogh, al die 't penseel hanteren:
Dees toont zijn grooten geest
In beeldery het meest,
Die, in een landtschap heerlyk te stofferen.

Een ander heeft de zinnen bet geslepen
Op bloemen of op fruit;

Dees ziet men munten uit,
Als hy de zee beschildert met haar schepen.

Zoo zijn'er veel verscheide wegen open,
Die ieder in kan slaan,
Om op byzondre paên
Den schilderprijs, die ophangt, na te loopen.

Nu doolt hy zeer, die in het schildren rekent,
Dat hy in alle slag
Al even veel vermag;
Want wat hy doet, zal stijf zijn of mistekent.

Men moet hèm dan een Fenixschilder achten,
Die met zyn puikpenseel
Maalt alles even eêl,
Al wat hy drukt in 't bladt van zyn gedachten.

Dat ieder vry de glorie in het malen,
Die hy verdient, geniet',
Ik zie nu niemant niet,
Die hier in kan by Van der Kabel halen.

Zyn landtschappen het keurigst oog bedriegen,
Wanneer men in 't verschiet
Veel mylen verre ziet;
Maalt hy het vier, 't is of de vonken vliegen.

Maalt hy de lucht, de vlooke wolken dryven;
Een waterval, die stort,
Daar 't schuim van zilver wordt;
Waar door 't penseel altoos geëert zal blijven.

Maalt hy het fruit, men wenscht het af te plukken;
Gevogelt of gebloemt,
't Verdient te zijn geroemt,
Zoo geestig weet hy alles uit te drukken.

Wil hy de zee ook schildren met haar baren,
Daar schepen vol gelaên
Om winst te weiden gaan;
De zee gaat hol, de vloot schijnt voort te varen.

Ik denk, hy wil geen groote beelden maken,
Om meerder niet Natuur
Te tergen, zoo hy 't vuur,
Gelijk eertijds Prometheus, aan dorst raken.

OP DE TWEEDRAGT DER CHRISTENEN EN DEN TURKSCHEN OORLOG.

Toen 't Krijgsgedrocht, in d' afgrondt opgevoedt,
Had gansch Euroop de zenuwen doorkorven;
En d' akkers dropen van onnoozel bloedt,
En helden onder 't veltgeschrei gestorven;
Was niet verzaadt de hongerige brant
Des Krijgsgodts, die, in 't ruw metaal beklonken,
Van ondren op, door 's aardtrijks ingewant,
Een Etna braakt' van gloeiende oorlogsvonken:
Op dat hy 't hart en 't ziedend bloet ophits'
In 't Heidensch heer van Thracische Sultannen,
En mikke en rake en treff' met scharper flits
Des ijzren boogs, nogh strakker uitgespannen.
Toen zag de Turk een krijg, van eeu tot eeu,
Van wrok uit wrok, en twist uit twist getrokken,
En sparde mont en kaken met een schreeu,
Gelijk of hy den aardtboôm in wou slokken;
Zoo driest en brult en raast en vloekt en zweert
Die bloedthont, als een Xerxes tegen Grieken.
Help, Christus! of uw eilandt is onteert.
O Zeeleeu! vry, door 't gieren uwer wieken,
Uw heiligdom in 't Adriatisch schuim,
Of 't wordt, helaas! geschonnen, en bedolven
In 's oorlogs vloet, die, buyig en onstuim,
Uit Aziën bruischt met gedreve golven.
Wat Razery, of dochter van de Nacht,
Beschaduwt, met haar nare en vale vlerken,
Europaas oog, dat het, in slaap gebracht,
Nu sluimerlog dit onweêr niet kan merken,
Maar scheurt en schendt en wroet in 't eigen groom,
En priemt zich zelf met averechtsche daggen,
En leelijk laat ontslippen 's werelts toom,
En Christevaan keert tegen Christevlaggen! —

O bittre smook, onzalig krijgsgerucht!
Ons krygen krijgt door beurtige onderlagen
Geen vasten vreê, zoo lang dees droeve lucht
Haar burgers plaagt met burgeroorlogsplagen.
Was niet al lang die gruwel, Mahomet,
Zoo lauwerlof verwisselde in olijven,
Door 't eetgespan der Christenen verplet,
Die nu door twist dien helschen afgodt stijven?
Maar wordt de haat, door vier en vinnig staal
Van koningen en stokebranden, stijver
Gepijnigt, dat zy nooit naar vrede taal',
Bezeten en benart met dullen ijver.
Nu is 'er kans, dat spiets en speer en zwaart
Op Heidenen en Turken vell' haar krachten,
Nu blijk' de moedt der helden, trots van aart,
Door dapperheit op 't heftigst te betrachten.
Stoof dan in een 't geronnen staatskrakkeel
En keur, zoo kiesch en vies in tempeltwisten:
Godts balsemboek nu breuk en wonden heel',
En smelte en vorme all' harten tot een Christen.
Dat troonen, dan gedommelt onder een,
En 't Christendom, geboeit met Jezus gordel,
Staroogen op het heil van 't algemeen,
En niemant drijve een tocht tot eigen vordel.
Bezwachtelt u dan, Vorsten! in 't verbont,
Omhelst elkaêr in 't worstelperk der Vrede,
Dat flus zoo fier en trots gewapent stont,
Om zegepraal van rijken te bekleeden.
O wereltspil! o machtig Zwedenrijk!
Het voegt niet, dat Christynen Christiërnen
Afrukken, en den stoel, der vromen wijk,
Door vier en vlam tot rookende asch verbernen.
Ofschoon de Main, de Donau, Belt, en Rijn
Hun hoornen voor uw standers nederbuigen:
Hun stroomen, paars van 't druipende robijn,
Bloetstorting, moort, en gruwelen betuigen.
O Vrankenrijk! uw goude lelibloem
Wordt afgemaalt met dierbre roode kanten,
Uw koning verft zijn kostelyken roem
In purpre bloetkuip van geloofsverwanten.
De werelt vreest voor uwe legerstraf;
Van Spanje scheurt gy rijken af in flarden,
Kastilje treurt met waggelenden staf,

Heel Beîren beeft, en Vlaandren kan 't niet harden.
  Streelt u de gunst der keurige Fortuin,
Een luttel tijts zie ik uw koning pralen
  Met 's keizers kroon op zijn gewyde kruin,
En Adelaars verkeert in Lelistralen.
  Indien de zuil 't bouwvallig Christendom
Ontzonk, zoo quijnde uw staat allengskens kranker,
  De smet besmette uw leden om end' om,
Gelijk het rottend vlees de bitse kanker.
  O snoode lust tot heerschen, die door dwang
De werelt wint, en in het nederploffen
  Der rijken, door den dreun, uw ondergang
Gevoelt, en 't hart van 't rijk aan 't hart getroffen.
  Staak dan uw krijg, troonslopende Bourbon,
O schutsheer en voorvechter van de Vranken!
  Zoo drage uw roem, beschittert van de zon,
De stamboom van Nassausche en Britsche ranken.
  Dan rukt met een ons oorlogsvierge Leeu,
Vol moedts gestijft, om nimmer te verflaauwen,
  Door Hollants hart en pekelige Zeeu,
Dien gaven brok uit Sarazyner klaauwen.
  Gelijk als eer Walraven, Robrechts zoon,
Met Romes heir en keizerlyken stander,
  Naar Frygen trok, en met een berg van doôn
Opvulde den stroomzwierigen Meander.
  Hoe na was toen 't gewijdt Jeruzalem
Gekluistert en geboeit in Nassaus kerker?
  Wat nootlot of ons luk benijdt, toen 't klem
En d'andre staaf der nijptang prangde sterker.
  Ruk voort, o vorst! op dat g'uw vendel plant
Op 't heilig graf: dan drukk' de groene lauwer,
  Gewossen aan Jordanes oeverkant,
Uw heilig hooft, doorluchtigste Nassauwer!
  De zaalge schim en geest van Konstantijn
Bane u den wegh, die Christenkerkenbouwer
  Verwacht u al. Godt zal uw hulper zijn,
In Jezus naam, des werelts albehouwer!

UIT "DE PEST TE NAPELS."

De pest, die felle plaag, die nu te Napels woedt,
Geeft aan mijn veder stof, of schoon ik in 't gemoedt

Een voorschrik heb gevat, dat zulk een brandt, ontsteken
In 't rijk zoo dichte by, te Romen door zal breken.
De middellandsche zee, die 't dor Afrycksche strandt
Scheidt van Italiën, dat rijk gezegent landt,
Loopt om een eilandt, daar al by zijn vaders dagen
De zoon van Herkules zijn lust nam in het jagen;
Geheten Sardus, door zijn dapperheit beroemt,
Heeft hy 't van ouds naar zich Sardiniën genoemt.
Een zware en dikke lucht veroorzaakt hier veel qualen;
Men heeft meest overal moerassen in de dalen,
Die naau zijn 's zomers droog: maar nergens is 't zoo erg
Dan dicht by Kalary, in 't hangen van een berg.
Een ongezonde poel, gelegen in het Zuiden,
Vergiftigt hier de lucht en boomgewas en kruiden.
Geen vogel, die hier met zijn wieken overdrijft,
Als by Avernus lak, lang in het leven blijft,
Maar valt terstont om laag; geen harder laat hier drinken
Zijn zatgeweide vee, gewaarschuwt door het stinken.
Het is 'er droef en naar. Hier heeft de Pest haar hof,
En altijt tot haar dienst veel toebereide stof,
Om haar vergiftig zaadt in stadt of rijk te zaeien,
En daar in overvloet de vruchten van te maeien
Met lijken zonder tal; 't is haar een tijdt van oegst,
Wanneer de steden dootsch, en d'akkers zijn verwoest.
Hier staat haar zetel vast, van hier af zal zy trekken
Tot aan des werelts eind en verstgelege plekken;
En wordt haar vuur gedooft aan d'een of d'andre kust,
Hier is het in zijn kracht en nimmer uitgebluscht,
Maar dagh en nacht gevoedt, gelijk Vestaler Nonnen
Aanqueekten 't eeuwig vuur, noit van den slaap verwonnen.
Nu hadt zy 't weêr gemunt op Napels, 't eêlst gewest
Der werelt, van natuur tot 's volks gemeene best
Begaafd met vruchtbaarheit, en groot getal van zielen.
Daar lagen aan de reê zes koninglijke kielen
Vol krijgsvolk, dat in dienst der Spaansche monarchy
Naar Napels werdt gevoert; zy vischt op dit gety
En geeft zich mede t'scheep, en laat zich overbrengen,
Terwijl zy haar vergift allengs begint te mengen
En spreien binnen boordts; niets blijft 'er ongeraakt;
Zy kruipt gestadig voort, hetzy men slaapt of waakt,
En schoon 't niet wordt gemerkt, versteekt zich in de ploien
Der kleêren hier en daar, ja, nestelt in de koien.
Zoo gaat de vloot door zee; waar die de golven klooft,

Daar zweeft een bange lucht en nevel boven 't hooft.
Nu was die in 't gezicht van Napels aangekomen,
't Geen van de torenwacht alleen niet wordt vernomen,
Maar van 't gemeen, dat by elkander rot en mort,
Waarom dit volk op droog niet eer geholpen wordt.
Een sterke tegenwindt, die van het landt quam waeien,
De haven hieldt gestopt. Het hof, om 't graau te paeien,
Zent zes galeien uit, die roeiende al haar best
De vloot heeft ingevoert, die zwanger ging van pest.
Zoo werdt te Troie 't paardt der Grieken ingetrokken,
En 't zeepaart te Amsterdam, op 't luiden van de klokken,
Met blijtschap ingehaalt, daar Gijsbrechts burgery
Haar ondergang beweent met Priams heerschappy:
En Napels, nu het dacht, gesterkt met deze knechten
Voor 't dreigende gevaar, veel moediger te vechten,
Heeft zelf, door deze hulp, haar eigen ingewandt
Gestelt in zulk een vuur en onuitlesbren brandt.
De heele streek der stadt, daar 't krijgsvolk t'huis quam (leggen,
Was voort met pest besmet; daar hielp geen tegenzeggen
Noch klagen aan het hof; eer men daar acht op slaat
(Zóó sloeg het euvel voort!), zoo is 't helaas! te laat;
Terwijl dat onverlet de pest zoo breet gaat weien
Te Napels niet alleen, maar komt haar quaat verspreien
Door d'adren van het rijk, zoo ver 't gebiedt zich strekt,
En allemans verdriet en jammeren verwekt.
Men zeît, dat haast de bron van 't onheil op zal droogen,
Maar och! wie stopt een wel? geen mensch heeft dat vermogen!
Men stuit somtijts een stroom, hier is de pest een zee,
Die past op dam noch dijk, en sleept hier alles meê.
Wie vindt nu ankergrondt in zulk een storm van zorgen,
Of hy den avontstont zal knoopen aan den morgen?
Die vrees ontstelt het lijf, die schrik rijdt door het bloedt.
Wie schraagt 'er nu met troost het zygende gemoedt,
Daar 't hof, al baart het schoon mistroostigheit en vloeken,
Op lijfstraf streng verbiedt de zieken te bezoeken?
Zoo wordt natuur vervoogt, geen bloedt, noch maagschap bindt:
De vrou haar echtgenoot, de moeder laat haar kint,
Nu 't meest om moeder roept, van hulp en troost versteken.
Die eertijts vrienden had, ziet, hoe zy zijn gezweken.
Waar 't quaat ontsteken is, daar schrijft men met een kruis:
"Gezonden! nadert niet, hier leît de ziekte thuis."
Men zag 'er sommige dit pestgeschrift afscheuren,

En plakken hier en daar op onbesmette deuren.
Aan menig huisgezin is zoo, door schrik van 't quaadt,
Het quaadt op 't lijf gejaagt. Dit raakt des konings staat.
Dit misdrijf minder niet dient ongestraft gelaten
Van 't heilige gerecht, dan 't schenden van de straten.
Maar 't is verwondrens waardt en waardig aangemerkt,
Hoe vreemt de zelve ziekte in d'een of d'ander werkt:
Dees sterft al biddende, die braakt zijn ziel met vloeken;
Dees, wringend zich ineen, zijn vyandt wil verkloeken,
Maar worstelt met de doodt; die werpt het al in 't zandt;
Die raakt al sluimerend, die schreiende van kant;
Dees juicht, en hoopt van Godt genade te verwerven,
Nu het hem beuren mag al lachende te sterven;
En sommige, zoo ras het quaadt hun komt op 't lijf,
Zijn onbewegelyk en, als een stok, zoo stijf.
Men zag 'er anderen, die zich de kleedren reten
Uit bangheit van het lijf, als razende en bezeten,
En holden door de stadt, gelyk in d'andere eeu
Naaktloopers t'Amsterdam, wier ysselijk geschreeu
En helsche tuimelgeest het minst geen Kristgezanten,
Maar dullerikken paste en woedende Bachanten.
Zoo zingt 'er een op 't lest, terwijl hy doodtlyk quijnt,
En kunnende pas staan, tot danssen zich verpijnt.
Daar zijn 'er andren, die 't op 't bedt niet kunnen harden
Noch dekens op het lijf; die rukken zy aan flarden.
Zy zijn van dorst versmacht, hun moedt en kracht verflaaut.
Hoe gloeit hun ingewandt, wat is hun 't hart benaaut,
Zoo dat zy tegens d'aarde, om zich wat te verkoelen,
Neêrleggen op hun buik! In plaats dat zy gevoelen
Verfrissing voor hun quaal, zoo wordt eer d'aarde heet,
Dan zy van 't aardrijk kout, zoo taplinks loopt hun 't zweet
Van 't bange lichaam af. Hier loopen langs de straten
De kinderen verstroit, van 's ouders hulp verlaten.
Maar vreemt is 't, dat men zulke ontaarde moeders vindt,
Die weiniger haar bloedt waarderen, dan den windt,
En willens hebben zelfs haar kinderen verloren.
O moeders, zonder hart, wat is u straf beschoren
En knaging zonder eind! Hier komt een maagdenrei
Met hangend hair, en scheurt de lucht met haar geschrei.
Men weet niet, waar men zich naar keeren zal of wenden,
Om ergens buiten 't perk te treden van elenden.
Wat was dit onlangs nogh een lustpriëel, maar 't bladt
Is omgekeert: helaas! die werelt van een stadt

Is nu vol yslykheên, en geeft elk stof tot schreien;
Maar die met groot misbaar een lijk ten grave leien,
Meest lachen in hun vuist. Zoo wordt in schijn de rou
Behendig nagebootst. Nu schreit hy om zyn vrou
Byna zijn oogen uit, die driemaal in zijn leven,
't Geen telkens is mislukt, zijn ega heeft vergeven.
De vrou, die voor haar man haar schaamte en eer al lang
Ter kerke hadt gebragt, gaat nu den zelven gang.
De juffer, die zoo naau werdt eertijts gageslagen,
Nu niet zoo zeer beloert, denkt, met den sprong te wagen,
Zoo dikmaals overleîd, te springen uit den bandt.
De schaamte is overheert, de lust heeft d'overhandt.
Zy is om 's moeders ramp niet droef, maar schijnt te vreezen,
Dat die licht van het quaat nogh worden mogt genezen,
Schoon Godt zijn plagen stort, gelijk een regen neêr,
Zy acht die plagen niet, zy speelt nu steets mooi weêr.
Hoe walge ik van de stadt, 'k wil my naar strant toe reppen,
Om daar een frisse koelte en waterlucht te scheppen.
Ei zie! dat schoon paleis aan zee gebout, zoo trots:
Het schijnt als van de kunst geklonken uit een rots.
Hier kan ter rechterhandt de lust zyn hart ophalen,
De zee ziende in den mondt, zoo ver de zon haar stralen
Schiet over 't water heen op Kaprea, wel eer
Veel jaren lang de schuil- en pruilhoek van Tibeer.
Ik zie Pausilipo, 't wellustige Torrente;
Hier oegst men tweemaal 's jaars, de Winter is hier Lente.
Ik zie ter slinker zy Vesuvius om hoog,
En Napels komt my dan weêr schemeren in 't oog,
Daar burgerhuizen zijn niet anders aan te merken
Dan als paleizen, de paleizen schynen kerken.
Ik ga naar binnen toe; hier staat de pracht en praal
Op 't heerelykst ten toon. Wie zag oit ruimer zaal
Of langer galery, daar beitels en penseelen
Zich hebben afgeslooft op marmer en panneelen?
Wat is met kunst en zwier dat tafereel gemaakt,
Daar Paris, Priaams zoon, ziet voor zich moedernaakt
Godinnen, om het ooft, die 't schoonst zal zijn te winnen?
Hoe lacht die Minnemoêr! hoe pruilen die Godinnen!
Ik zie, hoe Godefroi zyn oorlogsstander plant
By 't heilig graf, in spijt van d'Oosterdwingelandt.
Armida, daar zy dreigt, aan Reinout in het midden
Van 't leger nog behaagt; wat zou zy doen met bidden?
Hier spreekt de schilderkunst van Egmonts oorlogsroem,

Daar hy voor sint Quintyn de Fransche lelibloem
Te pletter treedt; de krijg is nogh niet heel aan 't woeden,
De pluimen pralen nogh op zilvre storremhoeden,
Elk krijgsman staat noch pal. Elke oorlogswagen wordt
Ten strijdt nogh aangevoert; geen ruiter is gestort
Tot nogh toe van zyn paart; op 't leste huikt de zegen
Den Oostenryker toe, door Neêrlandts deugt verkregen.

OP HET HUWELYK VAN MYN HEER WILLEM BLAAU EN MEJOFFER ANNA VAN LOON.

't Is juist van daag, myn vrient! zoo ik my niet misreken,
Dat Hymens bruiloftstoorts voor u is aangesteken,
Die leidt u met haar licht, daar 't bruitsbedt, rijk van roem,
Met puik van bloemen pronkt, maar meest met deze bloem,
Die uw getrouwe min heeft door haar deugt verkregen.
Hier zal zy, die zoo lang heeft in uw hart gelegen,
Eerst leggen in uw arm. Uw zuren arrebeidt
Verzoet zoo waard een Loon, als u is toegezeit.
Nu zijt gy in den bandt, maar niet als eer gebonden
Te Rome door papier met schrift: *Staat af, gezonden!*
Toen ik, het heugt my nogh, des morgens schier verrast,
Was 's avonts wel gemoet by u geweest te gast:
Als op dien zelven nacht het quaadt quam uit te breken,
Gelijk een loopend vuur in 't huis nu aangesteken.
Hoe stont my 't hair te berg! als ik (wat zwaarder kruis!)
U zie des andren daags gesloten in uw huis.
De doodt was in haar oegst, zy maaide 't al om 't even
Zoo jeugt als ouderdom, en mat aan elk het leven
By oogenblikken toe: het zag 'er uit, als of
Het quaat niet einden zou dan by gebrek van stof.
Of was de weerelt veeg, en quam de tijt te naken,
Dat zy dit eêl gewest tot een woestijn zou maken.
Het holp niet, wat men badt; de Hemel was gestoort.
Men wenschte wel, dat eens een stoker uit het Noordt
Mogt zuiveren de lucht, tot troost van lant en luiden;
Maar 't scheen, als of de wint gemetst stont in het Zuiden,
Dat voetsel gaf aan 't vuur, dat toen van lichter laag
Aan alle hoeken brandde, en toenam alle daag.
De Hemel, die besloot met Anna u te paren,
Heeft u door Zyn genâ geredt uit die gevaren.
O moeder van de Min, die aan den bruidegom
De wondren nu vertoont van 't huwlyks heiligdom,
O weerelts voestervrou, laat my tot troost genieten

Myn deel aan weelde en lust, die deel had in verdrieten.
Al is het lijf te Room', zoo gun my, dat myn geest
Mag spelenvaren op 't gezegent bruiloftsfeest.
My dunkt, ik ben 'er al, en zie als opgetogen,
Hoe straat en burregwal my weder koomt voor oogen,
Daar ik ben opgevoedt; my dunkt, als in een droom,
Hoe ik nu t' Amsterdam te feest ga binnen Room'.
Waar ik myn oogen hier nieusgierig koom te wenden,
Daar zie ik een gewoel van vrienden en bekenden,
De bloem der jofferen, het puik der mannejeugt
Gemengelt onder een; hier is 't volop van vreugt!
Ken ik dien vryer niet van welgeschapen leden?
Wat is hy fier van moedt, en voeglyk in zyn zeden!
Hy heeft de kunst doorknaaut, en vrou Natuur te baat
Met zonderlingen zwier en aardigheit van praat,
En, 't geen dat lof verdient in Venus hovelingen,
Is geestig afgerecht op aadlyke oeffeningen:
Het past hem alle beî, het zy dat hy hanteert
Of pen of zwaart; maar 't meest is hy nogh uitgeleert
In 't grootschool van de Min. Het schijnt, of hy kan tooveren,
Een duizentkonstenaar om harten te veroveren.
Hoe vrijt hy nu, hoe doet de Min voor hem het woort!
't Is wonder, zoo hy niet het joffertje bekoort.
Dit is die jongeling, die al te lang wil wachten
Met trouwen, steedts bedraait in strydige gedachten.
Maar naar ik hier bespeur, zoo is het jofferdom
Niet wel met hem verzien, hy geeft 'er ook niet om.
Ik zie dat ander paar, en licht in luttel weken
Een huwelyk gemaakt, zoo zy van trouwen spreken.
Wie is dat, meester Min! die hier op 't feest t' onty
Wil mengen stof van staat in stof van minnery?
Van aanzien ken ik hem, maar heb zyn naam vergeten.
Is hy 't niet, die niets weet, en alle ding wil weten?
Wat joffer zie ik daar? O, Min! hier krijgt gy werk:
Ik sluit myn oogen toe, die zon valt my te sterk.
Wat netten spreit men hier, wie zou 'er niet in warren,
Daar zulk een hemel blinkt bezaait met jofferstarren?
Wat is 't hier wel te zijn, daar milt wordt uitgedeelt
Wat geest en lichaam voedt, wat zich de lust verbeeldt!
't Is alles hier, wat strekt tot zaligheit der menschen,
Elk heeft hier vol genot van 't geen zijn zinnen wenschen. —
Wat is, o bruidegom! uw vader welvernoegt,
Dat gy in 't quikst der jeugt u tot het trouwen voegt,

Nu hy zyn tijt besteedt, in Amstels Raat gezeten,
Voor 's volks gemeene best, beloont van zyn geweten;
En houdt gedurig recht, tot voorstant van de wet,
De weegschaal van het Recht, zyn handen onbesmet,
Zyn oogen altijt toe, om dat hy, in het schiften
Van twisten, noit den mont maakt op den smaak van giften.
Zoo is hy 't lant ten dienst een deftig man van raadt,
En minder niet van moedt, als 't op een vechten gaat:
Gelijk nogh onlangs bleek, toen zoo veel harten krompen,
En schatten Zwietens lijf en Englenburgs voor rompen;
Toen hy, daar 't grof geschut stont op den wal geplant,
Gevaar noch doot ontzag, toen d' oorlogsmacht van 't lant,
Te jammerlyk misbruikt, de vryheit wou belagen,
Het wit der wapenen, hierom een eeu gedragen.
Verstrek tot 's weerelts nut nu 's vaders andre hant,
Verpoos hem in zyn werk, terwijl hy meerder lant-
En stedeboeken drukt; zelf Romen, met verlangen,
Hoopt van uw drukkery een nieuwen glans t' ontfangen.
De luchtige Fortuin, die nergens lange duurt,
Maar blindeling haar gunst van dagh tot dagh verhuurt,
Heeft meer in deze stadt, dan in veel andre steden,
Haar dartlen aardt betoont met troetelen en treden.
Nu is 't, tot 's afgrondts spijt, hier al in vrede en rust,
Nu Alexander bout gelijk een tweede August.
Een yder volgt hem na, elk gaat de handen reppen,
Gelijk of bouwen hadt één eigenschap met scheppen.
Zoo heerlyk praalt de stadt, die vry wat meerder moed
Draagt op haar Myterkroon, dan op haar Lauwerhoet.
Wanneer men langs den burg van Engleslot komt ryden,
Vertoont zich een gebou, dat zelf voor d' onde tyden
Niet wijkt in kunst noch pracht. Dit nooit volprezen werk,
Aan 't hof op 't Vatikaan, staat voor Sint Pieters kerk,
Die 's werelts kerkkroon spant; het pronkt met zyn pylaren
Als boomen dicht geplant, om kunst met kunst te paren.
Dit siere uw vaders werk, terwijl uw broeder, kloek
En nyver, stof verschaft voor zoo een heerlyk boek!
Inmiddels, bruidegom! zy u een dankbaar teken
Myn ruwe zangheldin, die Duitsch verleert te spreken,
Omdat de Tyberstroom zoo verre loopt van 't Y.
Daar vloeit de Hengstebron van zuivre poëzy,
Daar is Apol zoo trots ten lettertroon gezeten,
De berg van wetenschap en stapel der poëten.

GERAERT BRANDT.

Wanneer men de verontschuldiging leest, door Brandts zonen in hun *Voorrede* over "gedichten van dien aard" gemaakt, als hun vader schreef vóór hij er immer aan dacht "zich in de oefeningen der H. Theologie bezig te houden", en die ze daarom hen-zelf aan 't nageslacht onttrekken, en zelfs niet voor de zijne erkennen deed; dan zou men daarin zeker iets heel anders zoeken, dan er werkelijk in gevonden werd. Gewis toch hebben zij uit het oogpunt der zedelijkheid niets aanstootelijks, en verdienen even als de andere uit dien tijd, bij nog wat "onvolmaaktheids in kunst en taal, om eenige schrandere vonden en aardige invallen" doorbladerd te worden. Het was dan ook bovenal (naar 't schijnt) de bedenking, dat hij, later "ten predikambte bevorderd", in zijn jeugd "tooneelpoëet" geweest was, die hem de eerste schreden op zijn dichtpad zoo ondankbaar deed verloochenen. Hij ging in zijn geestelijken ijver tot noch verder dan dat, en geeft ons daarbij tevens een sprekend blijk van de wijze, waarop men in zijne dagen, uit het kerkelijk oogpunt, de geheele poëzy beschouwde. "Dat ik voorhenen", schreef hij namelijk bij de opdracht zijner *Stichtelijke Rijmen* aan Pieter de Groot, "een groot gedeelte mijner jeugd, den dierbaarsten tijd des levens, in 't dichten van rijmen, die van geene of weinig stichtinge waren, heb doorgebracht, heeft my menigmaal seer gedaan. Oock niet mogelijk zijnde, 't geen hier gedaan is, te niete te doen, was er maar één hope overig, te weten, om met iets beters en christelijkers, die feilen uit te wisschen." Sommigen echter, zoo vervolgt hij dan, "zullen deze schriften misschien om 't rijm of dicht (in 't algemeen) verachten, als een werk, huns oordeels, geen Christenen, veel min Christenleeraren betamende, en mijn ampt onwaardig." Tegen dezulken verdedigt hij zich dan ook met het getuigenis van Vossius, "hoe waardig een oeffeninge de poëzy van ouds geweest zij", en doet een beroep op God zelf, die "een goed gedeelte der H. Schriftuure in poëtische boeken heeft begrepen", op den "lofzang in den monde des Verlossers en zijner Apostelen", op Ezechiël, "den Joodschen dichter", en zijn (vermeende) treurspel, op de zangen en dichten der eerste Christenen en van de "leeraers en lichten der oude Christenheit", op Beza, den Godgeleerde, Kamphuyzen, en den door God "vroeg thuisgehaalden", maar voor geen der anderen wijkenden Martinius. "De voetstappen van zulke voorgangers" meende hij gerustelijk te kunnen drukken. Die gewraakte Tooneelarbeid bestond in zijn *Veinsenden Torquatus*, het "mannelijk vers", waarmede zijn zeventienjarige "teêre jeugt", naar Van Baerles uitdrukking, "op 't toneel daverde", en die dezen 't weêrlicht tot een proef" van zijn later "dondren" docht. 't Was een mannenwerk trouwens naar den tierenden trant van den "glazenlooder", de algemeene bewondering van wiens Aran en Titus kennelijk ook zijn jeugdigen stadgenoot had aangestoken. Dat na

dit eerste weêrlichten van zijn Tooneelwerk, de voorspelde donder echter uitbleef, viel hoofdzakelijk aan zijn verandering van levensrichting, en deze aan zijn alles overweldigende liefde voor Van Baerles begaafde dochter Suzanna te wijten, die hem van tooneeldichter tot predikant maakte. In 1626 te Amsterdam geboren, waar de "vernuftige werkman" en vriend van Descartes, zijn vader, als horlogiëmaker op 't Rokin gevestigd was, voelde hij al vroeg zijn letterdrift ontwaken, en trad, na zijn Treurspel van 1645, in 1647, bij Hoofts overlijden, hoewel bij monde van den tooneelspeler Adam Karelsz., als zijn lijkredenaar op, 't geen hem nieuwen lof verwierf. Zijn hart had toen al voor de schoone Arbela — gelijk hij, in navolging van Hooft, zijn Barlæa verdoopte — gesproken, met welke hij wellicht, na de opvoering van zijn Torquatus, door haar vader het eerst in aanraking was gekomen. Hij oefende zich nu metterhaast in 't Latijn, studeerde drie jaar in de Godgeleerdheid, aanvaardde in 1652 zijn eerste dienstwerk te Nieuwkoop, huwde met zijne Suzanna, ving er in 1657 zijn welbekende *Historie der Reformatie* aan, ging in 1660 naar Hoorn, waar hij in 1663 de 10 eerste boeken voltooide en het licht deed zien. Zij werden in 1671 herdrukt, en drie jaar later van een tweede deel, tot op 't netelige jaar 1618 gevolgd; maar bleven, tengevolge der onaangenaamheden, hem daardoor van hervormde zijde berokkend, beide volgende deelen onuitgegeven liggen, en zagen eerst, lang na zijn dood, in 1674 het licht. Brandt had inmiddels, in 1666, zijn *Historie van Enkhuizen* uitgegeven, en was in 't volgende jaar naar Amsterdam beroepen, waar hij nu zijn verder leven sleet. Hij verloor er in 1674 zijn "bloem van wijsheit, geest en deugd, En tweemaal ellef jaar zijn helft, zijn hulp, zijn vreugd", koos zich in 1675 Juffrouw Katharina van Zorgen tot nieuwe huisvrouw en levensgezellin, zette een uitvoerig *Leven van De Ruiter* op het touw, en overleed nog voor dit geheel was afgedrukt, in 't najaar van 1685. Zijn verzamelde *Poëzy* zag na zijn dood, door de zorg zijner beide zonen, in twee deelen het licht, waaraan, bij een herdruk in 1725 (Amsterdam, bij Willem Barents), in spijt van zijn vroeger geuite verlangen, een derde met de verzen zijner jeugd werd toegevoegd.

TORQUATUS (VEINZENDE, ZICH IN EEN BOOM TE VOELEN VERANDEREN).

't Is wech. Waar bleef daar dat Hyrkaansche tigerdier?
Gy zultme niet ontvliên, door waater noch door vier!
Hy loopt, en ik sta vast; mijn voeten worden wortlen,
Ze groejen vast in d' aardt. Ik zal u heel vermortlen,
Zo gy me naakt; van hier! Ik wort, ach, ach! wat raadt?
In een volwasse eik verandert: voel, hoe slaat
Mijn bange borst, de smart wil aan mijn hairen plond'ren,
Maar grijpt slechts bladeren; de schors klimt nu van ond'ren
Na boven; sie mijn hant: dees roert noch, en die rust,

En is alreede een tak. Wie daar? is 't moeder? kust
Gy ons voor 't lest, eer dat de schors, gelijk een hellem,
Het aangesicht besluit? mijn hals verstijft. Wech, schellem!
Wech! raakt Torquatus niet, die roerloos is; 'k zeg', dat
Gij my niet roert, noch ook het alderminste bladt
Scheurt van zijn telg; mijn bloet borst uit de breuk, 't zou drijven
Langs 't velt, en swierende met roode lettren schrijven
Uw vloek en dootschult; stil! hoort gy niet, wie hier steent?
Nu naakt de schors mijn mont. Op, berggodinnen! weent;
Op, veltgodinnen! op, betreurt de Prins van Roomen
Gevangen in een schors! ai, laat de zilvre stroomen,
Uit droevige oogen, my voor dauw verstrekken, en
Voor vruchtbre reegen! ach, vaart wel, vaart wel! ik ken
Niet meer, een groene schors sal nu mijn mont bedekken.
Ei, sluit mijn oogen niet, de schors salse overtrekken!

OP EEN JAARBANKET IN 1645.

Laat ons van dees avondt vieren!
'k Eisch van u geen lauwerieren,
Breng hier trossen in uw schaalen,
Die geparst zijn in het rijk
Van den jongen Luidewyk.
Laat ons d' Avondtroemer halen,

En als Bacchus Priesters raasen!
Schenk nu drie of neegen glaasen,
Uit uw koele swangre flessen.
Een verheugden Dischpoëet,
Die verslingert is, en heet
Op oneeve Zangeressen,

Mach 'er driemaal drie uitleppen;
Maar ik zie daar iemandt reppen
Van de drie Bevallykheden:
Drie zijn, roept ze, noch te veel;
Want zy sorgt voor dischkrakkeel;
Doch daar zy zijn, daar is vreede.

Wort 'et ons soo voorgeschreven,
Wilt my dan drie Roemers geven,
Om mijn Zanggodin te dwingen,

Als 't beloofde Jaarbanket
Op de taafel wordt gezet,
Hier een Jaargezang te zingen.

AAN DE MIN, IN 1646.

Door wie, en waar, en hoe leert gy, o Min!
Uw letterkunde en uw welleventheit?
Wie onderwijst de Jongelingen in
Uw kunst, om daar t' ontvouwen 't geen 'er leît
Op 't brandend hart, dat op uw wieken leeft,
Als 't booven d' aardt, en zee, en heemel sweeft?

Dees wijsheit leert geen Anaxagoras
Nocht Sokrates oft wyse Tales, neen;
En hoort men 't geen 'er Febus op Parnas
Van zingt, 't is windt en galm; hy dringt in geen
Verborgentheit die in uw wijsheit is,
Veel min in uw altaargeheimenis.

Gy zijt, o Min! een leerling van u self;
Gy volgt alleen uw eigen lessen na.
Den Hoovling leert van u in 't hofgewelf
Alleen niet, maar, wie tusschen ploeg en spâ
Zijn opgewiegt, die leert gy altemaal
Welspreekentheit van teekens, sonder taal.

Hier leest men 't geen uw goddelijke handt
In d' oogen schrijft; hier spreekt en smeekt men met
Een wenk, een lach, een lonk, een sucht; soo spant
Uw Godtheit met de listen aan, en wet
Het brein, ja, gy ontbindt den tong van al
De harders; dan hoort d' aarde Hemelval.

Gy zijt het, die de schoone spreuken dicht,
En eedele gedachten stort gy in
D' inwoonders van het veldt: ja, gy verlicht
Het Bosch; want waar gy zijt, gy blijft de Min;
Men kan geen Hut noch Hooven in dat Rijk:
De waare min maakt ongelijk gelijk.

'k Zing wonderen op wondren, dikmaal wort
  Een hert beweegt met een gebrooke woort
En halve traan. Geleertheit schiet te kort.
  Welspreekentheit is stom, de Liefde hoort
Naar geen cieraadt van woorden; maar begeert
'T Geen gy, o Min! uw stomme dienaars leert.

Een ander vry Barlæus lessen hoor
  Of Vossius, of weeg 't bestier der Staat,
En zoek en lees de Wijsheit door en door,
  Jaar in jaar uit; o Min! wat my aangaat,
Ik val voor u en voor uw moeder neêr,
Dat ik uw konst uit twee schoone oogen leer.

Zoo wijk ook 't Dicht, dat veel geleerder pen
  Zett' op 't papier, voor 't geen mijn ruwe handt
In d' essen schors oft eiken snijdt. Verwen
  Mijn zeeden dan, dat Y en Amstellandt
Noch van my zeg: dien scherpte d' eedle Min
Zijn heussche tong en weetenschappen in.

AAN JOFFR. S. BARLAEUS, OP HAAR GEBOORTEDAG, 20 JANUARIJ 1652.

Wat dank, wat lof zal ik mijn God, mijn Schepper geven,
Om dat ik, ô vriendin! deze uuren mag beleven,
  Om dat ik u magh zien op uw geboortedagh?
  Dat nu de tranen weêr vèrkeren in een lach,
Mijn vrees in zoete rust, mijn zorg in dankbaarheden
Tot Hem, die 't alles is; die gisteren, die heden,
  Die morgen alles gaf, en geeft, en geven zal;
  Want u verkreeg ik door geen redeloos geval:
God gaf my een vriendin; en geeft nu, dat haar leven
Verstant en oordeel heeft om my noch meer te geven:
  Om my een gezellin in voor- en tegenspoet,
  Een medehulp in noodt, een troost die zorg verzoet,
Een blijdschap in mijn ziel en in mijn arm te brengen,
Een weelde, die de jeugt en 't leven kan verlengen,
  Die 't al verzacht, verwacht, veracht, daar d'oude haat
  Der werelt ons door dreigt; die een gerusten staat
Met my kan stichten door de wijsheit van uw reden,
Die my kan lichten door uw uitgeleze zeden.

Dat schrander oordeel kon een baak zijn in mijn nacht!
Dit gaf en geeft men wel, maar 't geen mijn hoop verwacht,
Stelt Godt in uw gewelt, gy kunt mijn hoop verrassen;
Gy kunt uw tranen met mijn hant van d'ogen wassen;
Ik meen de tranen, die gy onlangs hebt geschreit,
Toen my op zulk een traan een weèrhelft wiert ontzeît,
Toen gy, op zulk een traan aan 't twijffelen geslagen,
Niet wist of liefde of zorg den zegen weg zou dragen,
Tot dat de liefde door de tranen henen drong,
En het gesloten hart met blijdschap opensprong,
En d'ogen sloten; maar 't was geen besluit van zorgen,
Noch endt van angst, die van den avont tot den morgen
Twee zielen pijnigt; want ik voel 't ook als gy quijnt:
Mijn blijschap zucht en sterft, wanneer uw vreugt verdwijnt.
Och, kon ik nu voortaan al wat u dwingt bedwingen!
Nu zuchtge, en klaagt, en vreest met uw bekommeringen;
Maar ik sta tusschen hoop en vrees, en 't Jaargedicht
Verandert in een Bede, op dat het u verlicht.
Gedoog nu dat ik hier geen jaarbanket wil winnen,
Maar dat ik, in den strijdt der worstelênde zinnen,
Die in uw hart noch duurt, en die uw ziel beschreit,
Naar vrede sta: zo sterve uw wankelmoedigheit!
Wilt gy dan vastigheid in uw gemoedt verwerven,
Zo sluit met my een bandt, die zorgen zal doen sterven.
Indien uw oog op my en mijn getrouheit viel,
Zo laat my eigendom genieten aan uw ziel.
En wenscht uw hart om my, en wil 't by my wel wezen,
Zo geef my dan uw hart! Verlos my van al 't vrezen!
Maar zo mijn liefde u dwingt, gelijk uw pen bekent,
Wat weigert gy my dan? zijt ge overtuigt in 't endt,
Gelijk uw dicht my klaagt, waar blijft dan uw meêdogen?
Betoon nu, dat ge zijt tot in uw ziel bewogen.
En ben ik 't, die naast Godt u dichtst aan 't harte leît,
Hoe mag 't u dan van 't hart, dat het my hulp ontzeît?
Verhoor mijn rede nu, die u aan Brandt en banden,
En Brandt aan banden raadt om nimmermeer te branden.
Zo zal dees dagh dan meer als eens gezegent zijn,
Uw zorg zal dan uw rust, uw vreugt zijn zonder pijn;
Zo zal de wijsheit my beloven by te blijven:
Zo zal ik dezen dagh met mijn geluk beschrijven.
Want uw Geboortedagh, meêdogende Vriendin!
Zal al uw deugden dan verbinden aan mijn min.

TEGENS DE NYDIGHEIT.

O Nijdt! gy plaagster van 't gemoedt,
Door list der oude Slang geboren,
Die tegens alle deugden woedt,
Hoe durft ge u laten zien of horen?

Hoe neemt ge zo veel harten in,
Om tegens Godt en 't goedt te kanten?
Gy gaaft de zonden haar begin;
Nu dienenze u voor lijftrouwanten.

De Gierigheit, de Hovaardy,
En Wreetheit volgen uw bevelen;
De Boosheit voegt zich aan uw zij;
De Dievery wil voor u stelen.

Uw Trotsheit lastert allen lof,
Aan groote deugden toegeschreven:
Gy levert, roemt ge, beter stof:
't Was 't uw, dat andren werdt gegeven.

Die Waan baart haat, de haat strax moort.
Uw wreedtheit kan de dagen korten;
Gy bragt den eersten dootslagh voort,
Gy leerde Kaïn bloedt verstorten.

Of vindt ge u met geen kracht gesterkt,
Om uwen haat te doen gevoelen,
Noch rust ge niet, maar woelt en werkt,
Om uwen helschen moedt te koelen.

Gy stoort den broederlijken Vreê;
De Trou verjaagt ge in ballingschappen,
Een anders welstandt doet u wee:
Gy zoekt zijn heil voorby te stappen.

Maar kan uw voet hem niet begaan,
Dan quetst u d' Eerzucht met haar sporen,
Die in uw bangen boezem slaan:
En echter gaat uw gang verloren.

Want altijdt is 'er iemant voor;
Gy kunt den versten nooit genaken.
Zo dwaalt ge van het rechte spoor:
Gy moet in 't endt die reis noch staken.

En groeit dan dat benijdt geluk,
Uw snode droefheit groeit met enen;
Zo voedt ge, eilaas! uw eigen druk,
En valt om elx gejuich aan 't wenen.

Och! zo verteert ge merg en been,
Gy zuigt het bloedt uit al uw aâren:
De groene gal breekt door de leên,
En 't zweet met drupplen uit de haaren:

't Gezicht ziet dootsch en overdwars,
Met mist en duisterheit betogen,
Van lucht, van licht, van blijdschap wars,
De vaak komt nimmer in uw ogen.

Geen rust komt in uw nachtvertrek,
Gy knaagt, gy eet uw eigen harte;
Uw broeders winst is uw gebrek,
Nooit lacht ge, als om een anders smarte.

Fel steekt uw tong, gelijk een schicht;
Uw boosheit knerst op hare tanden;
Zy past op reden, noch gericht;
Zy wapent uw verwoede handen.

Maar schoon gy andren fel bestrijdt,
Gy slaat u zelf de grootste builen.
Wat mensch het zy, dien gy benijdt,
Hy kan uw razerny ontschuilen;

Als gy hem volgt, hy wijkt en vliedt;
Maar gy, wien anderen ontvluchten,
Ontvlucht nochtans u zelven niet.
Uw eigen byzijn baart u zuchten.

Hier helpt geen vlucht, de vijandt blijft
In 's menschen bange borst besloten;

Hier wordt hy door uw kracht gestijft,
Gy wilt hem nooit naar buiten stoten.

Hier sluit ge uw eigen kerker toe:
Hier hebt ge u zelven vast gebonden:
Gy zijt de pijnbank, beul, en roê,
De halsstraf van uw eige zonden.

TEGENS TRAAGHEIT.

Wie in zyn akker ploegt en zaait,
In 't endt gewenschte vruchten maait.
Door vlijt wordt graan uit stof vergaart,
Die 't zomers voor den winter baart.
Zo moet men om zyn voedtsel zweten;
Want: die niet werkt, zal ook niet eeten.

Om arbeit is het al te koop;
Die sterkt de welgegronde hoop,
Die spant den boog, die treft het wit.
Maar als de Traagheit ledig zit,
Zy schroomt haar handen uit te steken:
Dies zal 't haar haast aan broodt ontbreken.

Dus baart zy eigen tegenspoedt,
Dus volgt haar d'armoê voet voor voet;
Een armoê, die in onrust zwerft,
Die, deughdeloos, genoegen derft,
Die hopeloos haar pak moet dragen.
Zo slijt een ledig mensch zyn dagen.

Hy zoekt in 't slapen wat vermaaks;
Want altijdt is zyn hart vol vaaks.
Maar 't leven wordt allengs verkort,
Terwijl de slaap hem meester wordt;
Die maakt een doodt van 't beste leven.
Zo wordt, helaas! zyn tijdt verdreven.

De slaap, die uit zyn palen gaat,
Berooft hem van den dageraat:
Het kostlykst van den dierbren tijdt,
De jeught der dagen, raakt hy quijt:

Den tijdt, die nutst is om te leren,
Verslaapt de luiaart in de veeren.

Ja, 't is geen leven, dat hy leeft,
Wanneer hem zelf de slaap begeeft.
't Is zeker 't rechte leven niet;
Een dromende geen vreught geniet,
Die naarstigheid en deught kan geven.
Hoe langer droom, hoe korter leven.

En och, indien 't slechts dromen waar!
Dan liep de ziel geen dootsgevaar.
Nu is 't een droom, die quaadt verwekt,
Die 't nietdoen strax tot quaadtdoen trekt.
De ledigheit loopt ongebonden.
Wat teelt haar sluimering al zonden!

De lucht, die geen beweging heeft,
Bederft, ontsteekt, besmet, vergeeft.
Wordt d'aarde van geen ploeg doorboord,
Zy brengt ons niet dan onkruidt voort.
Het stilstaant water zal haast stinken;
De zwemmer, legt hy stil, verzinken.

De traagheit, die voor arbeidt vlucht,
Die om haar schandige armoê zucht,
Die alle wakkre deughden mist,
Vervalt tot averechtsche list:
Zy durft haar naastens goet begeren,
Om op zyn zweet en bloedt te teren.

De bedelzucht en dievery
Onthouden zich aan hare zy;
Maar vindt of erft z'een groten schat,
Dan mest haar overvloedt zich zat.
Het zatte vleesch schendt alle zeden;
De Ledigheit misbruikt de leden.

Die Leeuw en Reus verdelgen kon,
Die door zyn arbeidt kronen won,
Wert overwonnen, wert misleit
Door ledigheit, door dertelheit;
Door weelde, die het vleesch bekoorde,
De huisvrou schondt, den man vermoorde.

Hoe bluscht de trage Ledigheit
Den yver, die ten Hemel leit!
Zy trekt ons van den Schepper af.
Maar och, wat naakt haar leedt en straf!
Hoe dreigt haar Christus uit den hoogen!
De laauwen worden uitgespogen.

DE ZONDE STRAFT ZICH ZELVE.

De Valscheit maakt den dwazen vroet,
Dat zonde doen geen schade doet,
Dat boosheit vreught en heil kan geven;
Zo stijft ze 't ongeregelt leven.
Maar maakt haar blyschap geen verdriet?
Wat zeg ik? blyschap gaf ze niet.
Geen ware blyschap kon het zijn.
't Was droom, 't was waan, 't was ydle schijn:

't Was smert en onheil, datze gaf.
Zy baart altijdt haar eige straf.
Haar grootste weelden worden plagen.
De straf, die elke daadt moet dragen,
Vertoeft niet tot d'aanstaande Hel.
Wat volgt ze ras, wat loopt ze snel!
Zy laat zich voelen, horen, zien,
Daar 't quaadt zich zelf niet kan ontvliên.

Indien ge dat ten dienst wilt staan,
Het zal u met den angel slaan.
De Nijdt doet al haer dienaars stenen:
Zy eet het vleesch, en knaagt de benen.
Wat komt van Grootsheit, trots van moet?
De schande volgt haar op den voet.
De Loogenaar verliest geloof,
Voor hem wort alle vriendtschap doof.

Waar Achterklap zich aast met quaadt,
Is 't loon eerlang een yders haat.
Die aartschen schat vooral beminnen,
Ontmoet de plaag der vrekke zinnen:
Hen quelt een onvernoegde zin,
Die armer wordt door veel gewin.
D'Oploopenheit verwekt gekijf.
Den wreker wil de Wraak te lijf.

De dolle Dronkenschap vermoordt.
De Gulzigheit brengt ziekten voort.
D'Onkuisheit krenkt de sterkste lenden:
De schoonste schepzels kan ze schenden.
De trage jammert van gebrek.
De dertle valt, en breekt den nek.
De wryter sneuvelt in 't gevecht.
Zo loont het quaadt zijn eigen knecht.

AAN JACOB WESTERBAAN (29 Junij 1657).

Beroemde Westerbaan, die, door uw eersten yver
Den naam verdiende van der Remonstranten schryver
In 't Synodale Dordt; die toen in uwe jeught
Met zulk een naam van eer gedient waart en verheugt,
En zedert dezen naam met eere hebt verloren,
Toen ons uw heerlijkheit liet andre tytels horen:
Hy, die tot voorstant van de Remonstantsche zaak,
Uit vrintschap, zonder gal, en tot een nut vermaak,
U lest zyn rijmen zondt, die komt u weêr begroeten.
Verschoon den yver, die dees dichten stelde op voeten,
En my ten tweedemaal de pen gaf in de hant:
Een yver van Godts Huis, die niemant heeft verbrant:
Een vier, dat nodig is in yverloze tijden,
Dat yder branden moet, om 't eeuwig vier te mijden:
Dit's 't eenig vier, dat ons doet leven na onze asch,
En voert ons naar omhoog, by hem, die is, die was,
En die noch komen zal. Gy antwoort op myn dichten:
Zo perst gy my, ik u, tot kristelyke plichten.
Ik zag uw rijm, daar ik mijn lief en leet uit las.
Gy zegt: "Ik ben van d'uwe, ik ben noch die ik was;
Maar hier is kerk noch schuur voor Remonstrantgezinden.
Lag Nieukoop hier omtrent, ik liet my dikwils vinden,
Daar gy de vryigheit van prediken geniet".
Dit 's d'oorzaak, dat men u ter kerke niet en ziet.
Heeft dan 't uitwendig deel der kristelyke plichten,
Der dingen, die een mensch alleen niet kan verrichten,
'''t Byeenvergaderen, die algemeene wet,
Het breken van het broot, en ook 't gemeen gebedt,
Geen meer nootzaaklykheits? — Vraag dit aan d'eerste tyden,
Vraag dit d'Apostelen, de kruissen vol van lyden,
Den tijt van Nero, en van tien, die na zyn val
Met blakren zonder endt, met kruissen zonder tal,

De groote Kruiskerk, die zich door geen kruis liet dwingen,
Besprongen, om den bant van haar vergaderingen
Te breken met gewelt. Toen bleef de Kristen staan.
Men quam by nacht byeen in 't scheemren van de maan,
In 't dichtste van een bosch, in 't binnenst van spelonken,
In kelders naar van galm, in holen diep verzonken;
Men quam van Oost en West godtsdienstelyk by een;
Of is dit nu niet waar, nu 't eeuwen is geleên?
Al is 't schoon, dat ik toen noch verder was te zoeken,
Als toen gy waart te Dordt, noch leeren my de boeken:
Die meesters leven lang. Zo nodig was dat werk,
Dat stichten onderling in d'uiterlyke kerk.
Een uiterlyke kerk, door liefde en vreê verbonden,
Daar geen vergif van twist en scheuring wert gevonden,
Daar al verdragen wert, wat Godes woort verdraagt.
En zo is d'onze, die u daarom heeft behaagt,
Daar gy niet buiten gingt om ampten of om staten;
Dees zegt ge dat gy niet en schuwt, noch hebt verlaten.
Dus klinkt uw rijm, hoewel uw doen zo niet en luit.
Bemint gy deze kerk, en blijft'er zelf nu uit?
Hier, hier in schuwt gy ons. Gy weet geen kerk te vinden
In d'Openburger ban voor Remonstrantschgezinden.
Lagh Nieukoop daar omtrent zo bleeft gy in ons perk.
Hoe zoekt gy 't hier zo ver? vindt gy geen nader kerk?
Uw Ockenburgs gedicht dat antwoort op zulk vragen:
"Wat is'er in den Haag te halen of te jagen,
Daarvan ik op een kort het mijn ook niet en krijg,
Zo ik, om daar te zijn, maer in den zadel stijg,
En van een wakker paart de rugge wil beschryden?
Ook is het in een uur met de Kales te ryden:
De weg is ruim en goet, men vintz' ook by den nacht,
En 't scheelt my zomtijds niet oft zeven is of acht,
Naar het gezelschap is, dat my daar op mocht houden".
Na dan 't gezelschap is van vrienden en vertrouden,
Dàt is u zo veel waart; maar om ter kerk te gaan,
Leît dan den Haag te ver? dit kan ik niet verstaan.
Men kan ook in een uur wel tot die kerk toe ryden.
Of is dees weg niet ruim? mooght gy die daarom myden!
't Is doch geen ruime weg, die naar den Hemel gaat,
Maar smal is hier het padt, dat voor ons open staat.
Hier staat een enge poort van lyden, van verdragen,
Van alles af te staan, om Gode te behagen.
Hier moet men yveren ten goede van 't gemeen:

Keer dan weêr herwaarts naar dees kerk, al isze u kleen!
Hier kuntge iet meer doen, als alleen 't getal vermeren;
Want niemant weet zo veel, die hier geen doen kan leren:
Of zomtijts zyn verzuim zich niet indachtig maakt,
Ja, dikwils tot zyn heil wort op zyn zeer geraakt,
Gewaarschout, opgewekt, vermaant, gedreigt, getogen,
Gestut, versterkt, vertroost, en in de ziel bewogen:
Niet door een menschlyk woort, maar door dat godlyk zaat,
Dat scherper als een zwaart door hart en nieren gaat.
Zo kuntge ook anderen, gelijk gy deedt voor dezen,
Met recht door zee te gaan een eerlyk voorbeelt wezen;
Zo zultge beter staan by Griek en by Trojaan:
En toonen datge zijt, daar gy voor uit wilt gaan:
En uit wilt gaan, voor 't geen gy zijt, en zoekt te blyven:
Zo voegtge u by de beste, en helpt de beste styven:
Zo brengtge ook steenen aan de kerk, die gronden leît
Tot eendragt in 't Geloof, of tot verdragzaamheit.
Dit is 't, vermaarde man! dat ik heb moeten zeggen
Op 't geen ik in uw dicht zag tegens 't myne leggen.
Bezie nu eens, of gy myn red'nen toe kunt staan:
Voldoet gy hier u zelf, zo hebtge my voldaan.

OP DE AFBEELDING VAN WIJLEN MIJNE EGA SUZANNA BARLÆUS.

Deez' schoonen omtrek, van de Schilder my gegeven,
Is meer dan doodtverf, maar veel min dan 't lieve leven;
Al is 't slechts doek en verf, het moet my dierbaar zijn.
Die 't ware goet ontbeert, vermaakt zich met den schijn.

OP DE DOOD VAN DEN BURGEMEESTER H. HENDRIK HOOFT (1678).

De droefheid vliegt aan 't Y van wijk tot wijk.
Geen kleene rou past by het groote lijk.
Den schrandren Hooft begaf, helaas! het leven.
Nu schijnt de stadt met hem den geest te geven.
Ween, Amsterdam! ween, Hollandt! Neêrlandt, ween!
Betreurt met my den vader van 't gemeen,

Uw Cicero, die voor de vuist dorst spreeken,
En met zijn tong den kling des oorlogs breeken,
Die u verloste uit zevenjarig wee.
Erkent het heil der doorgedreve vreê!
De vryheit rust op hare aloude gronden:
Het Lelyryk is aan den Staat verbonden.
Men houw' d'olyf op 't graf des grooten mans;
Zyn deugt en dienst verdienden zulk een krans.

BIJSCHRIFTEN.

Prins Willem I.

1.

Dit 's Vader Willems beelt. Verlosser van ons landt,
Wat hebt gy staals gekeert op 't punt van uw verstandt!
Wat hebt gy leets beleeft! een werelt vol verloops:
Den twist van Paaps, van Geus, van Luthers, en van Doops!
Uw deugt, uw moedt, uw list, uw zorg, uw goed en bloet,
Verdreef met God het juk van 't lichaam en 't gemoet.

2.

Aanschouw den schrandren Prins, den Helt, die met beleit,
Met reden, liefde, vlijt, gedult, bescheidenheit,
Het hart der volken won. Dees heeft den dwang verdreven,
De vryheit met zijn bloet betaalt, en ons gegeven.

Prins Maurits.

1.

Doorluchtig oorlogshelt, hoe vroom is 't vaderlant
Gehanthaaft door de deugt van uwe rechterhant!
En kost gy aanzien, toen het land door twisten treurde,
Dat sich de Kerk en Staat in zo veel delen scheurde?
Och, had gy, zonder zy te kiesen, elk bemint!
Gelukkig is de Helt, die ook zich zelf verwint.

2.

Gy hebt in 't harnas nooit voor vyanden gezwicht,
't Gebou der vryheit, door uw vaders hant gesticht,
Doch in den opgang met zyn dierbaar bloet begoten,
Voltooit; gy hebt den tuin met vestingen gesloten.
Maar och! de kerk en staat is in uw tijdt gescheurt,
Daar Spanje om heeft gejuicht, dat Hollant noch betreurt.

Michiel de Ruiter.

Aanschouw den Helt, der Staten rechterhant,
Den redder van 't vervallen vaderlant,

Die, in een jaar, twee grote koningryken,
Tot driemaal toe, de trotse vlag deê stryken:
Het roer der vloot, den arm daar Godt door streê.
Door hem herleeft de vryheid en de vrêe.

J. van Oldenbarnevelt.

Dit 's, Vaderlant! uw Vader,
Uw Voorspraak, Redder, Rader,
Vermoort op 't hofschavot.
Waar vont hy loon? By Godt.

Hugo de Groot.

O Delf, beny geen Maas den grooten Rotterdammer!
De Groot is ruim zo groot. Dees poogde Hollants jammer
Te stuiten door zijn raadt: maar tweedragts oor bleef doof.
Men scheurde veel te licht om liefdeloos geloof.
Indien zijn Fenixgeest verdeelt waar onder zeven,
't Vereenigt Nederlant waar onverdeelt gebleven.

Paus Adriaan.

De schuitemakerszoon zat dus op Romes stoel.
Hij zag daar 't geen 'er was, een grouwelyke poel,
Het ingekankert quaat. Van 't hooft door al de leden
Was 't geestlyk lichaam krank. De zonden waren zeden.
Daar blonk zijn deugt door heen. Erasmus was hem waart:
Hy riep zijn pen te hulp, den Keiser liet hy 't zwaart.
Maar 't boze Pausdom viel den vromen Bisschop tegen,
Toen wierdt dat hooft gewaar, hoe swaar dry kronen wegen.

Mr. Hubrecht Duifhuis.

Dit 's Duifhuis, 't rechte huis van Jesus Duif en geest!
Wat is hy kerk en staat en vryheit nut geweest!
De beste Leeraar, dien Prins Welhems oren hoorden.
Dees vrye ziel wert nooit verstikt met menschenkoorden.
Het Consistoryjuk viel voor zijn hals te zwaar.
Van 't duister zweeg hy stil, en sprak alleen van 't klaar.
Hy leerde niet te hoog van 't kiezen en 't verstoten.
Hy liet aan 's Heeren disch de kleenen en de grooten
Op eigen proeve toe. Hy sneed geen leden af:
Vermanen was zyn ban, hy kon geen andre straf.
Hy zag het kettervier en bloet met droevige ogen.
Die onmeêdogentheit kon Hubrecht niet gedogen;
Dat woeden deê hem wee. Een Christe Magistraat.
Die staat en kerk bezorgt, was Duifhuis kerkenraat.
Zijn Catechismus was 't beschreven Woort van boven.

Hy eischte in kinderdoop beloven, noch verloven;
Een ieder most zich zelf een toom zijn en een spoor.
Met woorden wees hy 't padt, met werken ging hy voor.

D. Vz. Koornhert.

Toen 't grote Pausdom door een klener Pausdom viel,
Zocht gy de ware kerk en vryheit in uw ziel.
Twee pesten hebt gy met uw pen te rug gedreven:
Het nootlot van Calvijn, den mutsaart van Geneven.

Op d'afbeelding van een Godtgeleerde.

Och, dat deze ogen, nu de werelt op out Romen
En op het nieuw Geneef vast staroogt, hier alleen
Op Christus zagen! dat dees mont aan d'Amstelstromen
Het algemeen geloof verkondigde, maar geen
Vervalschte leer, die stof tot twist en scheuring geeft.
Hy roep: op, Christenen! op, op! omhelst elkander!
Het nieu Jerusalem wel twalef poorten heeft:
Gaan wy door d'ene deur, laat hen dan gaan door d'ander!

Bern. Zomer.

Verstant, geleertheit, deugt, met sachte aanminnigheit,
't Gemoet dat scheuring haat en broedertwist beschreit,
Straalt uit dit aangezicht. Dees vriendelijken helt,
De Ruiters schoonzoon, strijdt, in 't geestlyk oorlogsvelt,
Door 't zwaart van 't heilig Woort. Dit 's Zomer in de kerk,
Die altijdt vruchten teelt door 't Christlyk akkerwerk.

Op J. van Vondel.

De grijze Vondel, die door treurstijl, heldentoon,
Door lier- en hekeldicht, met d'Outheit om de kroon
Des lauwers streedt, voor wien wat Neërduits schrijft moet zwichten,
Vertoont zich in dees print, maar leeft in zijn gedichten.

Grafschrift van Pieter de Groot.

Geen groote Zoon quam ooit den grooten Hugo nader,
Noch deelde dieper in het lot van zijnen vader,
Dan dees, die zich zo trou voor Staat en vryheit queet;
Een overwinner van zijn ongelijk en leedt.
Gevlucht, gekeert, beticht, maar loflyk vry gesproken;
En hier 't vervolg des haats gerust in 't graf ontdoken.

JEREMIAS DE DECKER.

"Wie zag als hier", riep, op het midden der eeuw, de opgetogen Oudaen zijn gelukkig geprezen landgenooten toe,

Wie zag, als hier, der Dichtren heilgen Tempel
Apollo's kerk, gestegen tot aan 't dak?
Wie zulk een schaar bewierooken het vlak
Van zijn altaar, of kussen zijnen drempel,
Waarvan de hand van *Spieghel* d'eersten steen
Of gronden leî en schuimde van 't vervuilen;
Daar *Hooft*, en *Heins*, en *Zuilichem* de zuilen
Aan vestigden, van marmer uitgesneên;
Daar *Vondels* geest het prachtige muraadje
Trok uit den grond, als met vergode stem;
Daar 't *Brandwyk*, *Brandt*, en *Anslo* dreef in klem,
En *Cats* 't gebouw met kracht trok in spannaadje!
Volmaakt gebouw! waar zag het oude Room
Of Griekenland, of 't ijverziek Italiën,
Uw wedergâ? Men legge gouden schaliën —
Dit rest er nog — o, dat de *Decker* koom!

Eigenlijk was die al sedert lang in aantocht, maar had zich tot dusver meer schuil gehouden, en trad eerst na zijn veel jongere kunstbroeders, Anslo en Brandt, met zijn voortreffelijke verzen aan den dag. Hij was toch reeds in het eerste jaar van 't Bestand geboren uit een in 1607 naar Dortrecht gekomen Antwerpenaar, die zich in 1610 te Amsterdam ging neêrzetten, om er eerst als kruidenier, toen als makelaar, voor 't brood der zijnen te zwoegen, tot hij in hoogen ouderdom, niet lang na de viering van zijn gouden echtfeest stierf, en zijn liefdevolle taak nu geheel op de schouders van zijn zoon Jeremias overging. Jaren lang toch had deze er hem èn vroeger reeds in ter zij gestaan, èn daarvoor zelfs alle eigen vestiging opgegeven. Roerend beweende hij zijn afsterven, en geeft ons, in een reeks van huiselijke verzen uit dien tijd, den aandoenlijksten maar innemendsten indruk tevens van zijn even gevoelvol hart als verheven-eenvoudige dichtgaaf. Die "ongezochte en onbestudeerde" schoonheid, die, door "hare natuurlijke aerdigheden" ook Westerbaen reeds tot de liefde zijner penne trekken kon, "van de eerste ure af, dat (hij) haar quam te zien", trekt ook ons, zoo in deze, als zijn verdere verzen, onweêrstaanbaar aan. Hij vormde dan ook wel de sterkste tegenstelling van dat "volksken," waarover hij zich ergens aan Westerbaen uit, "dat meer houdt van brullen als van spreken, en 't welzeggen schijnt te stellen in een deel opgeblazen en verwaande woorden", en dat — naar Westerbaens eigen uitdrukking — niet een

brief, niet een voorredentje, niet een versken schrijven (kan), of het moet al hoog en vierkant uyter aarde draven, en vol rook en wind, gelaarst en gespoort voor den dag komen". Hij integendeel voerde, in allen eenvoud en stilte, "een nette pen, daar rijm in stak en reden", en die juist daarom steeds onwillekenrig de krachtigste werking moest doen. Hij had zich daarbij, na 't huiselijk onderwijs van zijn goed onderleiden vader, geheel door eigen oefening gevormd, en zich "zonder de hulp van eenigen meester", allengs de kennis van 't Latijn, Fransch, Italiaansch, en Engelsch verschaft; terwijl hij tevens het nauwlettendste werk van zijn moedertaal maakte, en zich daar een "spraakkunst tot eigen gebruik" van ontwierp, "om niet by den tast heen te schrijven, maar orde en maat te houden." En hij dankte daaraan dien keurigen dichtrant en die zuivere schrijfwijs, die hem zoo kennelijk onderscheiden. Zijn eerste dichtoefeningen bestonden in vertalingen naar oude en nieuwe Latijnsche dichters, en in eene navolging der Klaagliederen, aan zijn Joodsche genan toegeschreven. Voorts wekten hem de gewelddadige vervolgingen in Piemont en de herinneringen van den Goeden Vrijdag der Kristenen tot krachtige dichten op. Slechts met de uiterste moeite kon men hem echter in 1656 bewegen, de hand tot eene uitgave dezer en eeniger andere verzen te leenen [1]. Drie jaar later werden zij — weder zijns ondanks — met toevoeging der intusschen bij de gouden bruiloft zijner ouders, den dood van zijn vader en broeder vervaardigde, en zijner Puntdichten [2] herdrukt; terwijl na zijn dood zijn verdere *Rijmoefeningen* en de hekelende dichtvrucht zijner laatste levensjaren, *de Lof der Geldzucht*, het licht zagen. Hij overleed in December 1646, door een geweldige koorts aangetast. Tachtig jaren na zijn overlijden, werden zijn gezamentlijke dichtwerken, door de zorg van David van Hoogstraten en Brouërius van Nideck, in twee quartijnen uitgegeven.

REY VAN TOEHOORDERS, UIT DEN DOOPER; NAAR BUCHANAN.

Wat nevelen, wat dampen, dick en dicht,
Belemmeren het sterffelijck gesicht!
In welck een nacht vervliegt ons bros en licht
En vluchtig leven!

[1] J. de Deckers *Gedichten, verzamelt en uytgegeven door J. K(olom).*

[2] "Omdat deze dichten, gelijk als al wat een punt heeft, aan 't einde meest scherp zijn, en voornamelijk in den staert het angelken voeren, waermet zy de gebreken prickelen..... Doch hier en wordt niet alom gelaekt, hier wort ook gelooft; niet altijt jock, maer ook veeltijds ernst gesproken, ja, meer misschien als de regelen van 't ambacht schijnen te lijden. Dan ick volge mijn nature: heel goed jocks en ben ick niet; evenwel nadien deze dingen sodanig van aert zijn, soo heb ick mijne nature wat gewelds aengedaen. En wat den stijl belangt dezer dingen, indien hy nu en dan wat ront gaet of scherp, ons ampt vereischt iet sulcx; anders tast een prediker de feylen aan, anders een puntdichtschrijver."

Geveynsde schaemt deckt onbeschaemd gebroed;
Schijn-godsvrucht weet het goddeloos gemoed,
En stil gelaet het listig en verwoed
Een glimp te geven.
Hy, die met droef en degelijck gelaet
Een spiegel scheen van sedigheyd en maet,
Schuymt, knerssetand en raest, van dullen haet
En gramschap droncken.
Gelijck de damp uit Ætna wijd gekaeckt
Steen-stucken drijft en na de wolcken braeckt;
Gelijck de gloed Vesevus knaegt en blaeckt,
En maelt tot voncken:
Soo perst hem oock de blinde wraeck voortaen
Na 't leven des onnooselen te staen,
En hitst hem op de naeckte Waerheyd aen
Met wreede treken.
O Staetzucht, moeder aller schelmery!
Die binnen krielt van ydele hoovaerdy,
Maer aerdig toyt met schoone buyten-zy
Uw ziel-gebreken;
Soo ras ghy eens in onze Sielen boort,
Stracx zijnse door uw soet vergif bekoort,
De rede wijckt, de Siel-rust leyt gestoort
En gantsch geschonden:
De Waerheyd, Schaemt, en Godsvrucht kent ghy niet,
Noch trouw noch haer, die, wachtende 't geniet
Van betere eeuw, de laetste 't aerdrijck liet
Vervuylt van sonden.
O, konde een kloeck en geestig konstenaer,
De deckselen aflichtende, vertoonen
De quellingen, die 't hertenhol bewoonen,
Ontblootende, soo grondelijck als klaer,
Het blind vertreck der heymelijcke tochten,
Wat soudt ghy sien van allerley' gedrochten
In kleenen stal een overgroote schaer!
Men soude aldaer meer ongedierts sien dolen,
Als Ganges laeft, als in den Nijlstroom leeft,
Als Libyen oyt uytgelevert heeft,
Als Caucasus, in diepe en duystre holen,
Oyt hiel verscholen.

SONNELOOP.

Des Werelds Fackel voert haer vier
Eerst van het Rams-hoofd na den Stier:
Van waerse 't na den Tweeling wend,
En, sluytende de lauwe lent,
Sich hooger op na 't noorden geeft,
Tot op den cirkel van den Kreeft:
Van waerse, 't hooger klimmen moê,
Weêr nederdaelt na 't Zuyden toe;
En draeft, met tweemael dertig treên
Door Leeu en Maegde-teeckens heen,
Tot onder Waeg en Middellijn,
Daer dag en nacht eenwichtig zijn:
Van waerse 't voorts, met snellen tred,
Door Scorpioen en Schutter set,
En, sluytende den Herrefst-tijd,
Tot op den Bocken-cirkel glijd:
Van waerse, 't leeger dalen moê,
Weêr hooger klimt na 't Noorden toe,
En rent, met tweemael dertig treên,
Door Waterman en Visschen heen,
Tot in den Ram, van waerse quam.

STERREBEELDEN,

De vaste vieren van den nacht
Bestaen in beelden sesmael acht,
Waar van des Hemels Noorder-sy
Ons drymael ses vertoont en dry;
  Te weten: meer en minder Beir,
Wiens steert de seylen stiert door 't meir;
Beirwachter, Draeck, Alcmenes soon,
Slangdrager, Slang, en Noorder-kroon,
Den Schicht, den Dolfijn snel van vaert,
Het Veulen en 't gevleugelt Paerd,
De Swaen, den Dryhoeck, en de Lier;
Den Wagenman en vluggen Gier,
Waer tusschen Perseus en sijn Bruyd,
En bey haer Ouders munten uyt.
  Des Werelds riem praelt met een ry
Van Sterre-beelden viermael dry,

Riem, die, vermaelt met gouden vier
Of vierig goud, den Ram en Stier,
Den Tweeling, Kreeft, den Leeu en Maegd,
Op sijne Noorderkromte draegt:
En voorts met Waeg en Scorpioen,
Met Schutter in 't vervolgen koen,
Met Steenbock, Waterman, en Vis,
Op 't ander rond beschildert is.
De beelden, daer de Zuyder-sy
Met is bestickt sijn vijfmael dry:
Orion rijckelijck gecierd,
De Waterslang, 't groot Zee gediert,
De Hase, 't Schip, de Kleener Hond,
De Grooter met sijn klaren mond,
De Rave, Nap, en Watervloed,
De Wolf, en Chiron vlug te voet,
Waer neffens 't Autaer staet ten toon,
En Zuydervis, en Zuyderkroon.
Behalven dese sesmael acht,
Word, van ons tegenvoetsch geslacht,
Noch een getal van vier en tien,
Rondom den Zuyderpool, gesien.
Dees zijn de gulde beelden al,
Die 't oog bereyckt van uyt dit dal,
Waermet de Schepper, wijd en sijd,
Borduurde 's Hemels blaeuw tapijt,
Ten roem van sijne Majesteyt;
Roem zij Hem oock in eeuwigheyd!

AEN MIJNEN BROEDER DAVID, OP SIJNE REYSE NAER OOST-INDIEN, MET HET SCHIP DE WALVISCH.

'T Gevleugelt vlot gaet glippen heen,
Rukt wech met onser sessen een',
Die uyt één ingewand getogen
Een selve moeders borsten sogen:

'T Set sijnen loop na 't Ooster-land,
Om daer sijn ledig ingewand
Met waer te vullen, en te plucken
De geurige oegsten der Molucken.

Vaer wel, vaer wel, ô Broeder mijn!
Gods Engel wil uw leydsman sijn:
Die moet u, waer ghy komt te trecken,
Een Wolck en Vier-Colom verstrecken:

Die neem uw kiel in sijn behoed,
Die stierse veylig door den vloed:
Die sla de buyen in de boeyen,
Die haer beletten voort te spoeyen:

Die laetse van den Oceaen
Noyt grimmig gins en weder slaen,
Noyt vallen in der roovers handen,
Noyt stooten tegens blinde sanden:

Die helpse met gewissen loop
't Quaed Hoofd verby van Goeder Hoop,
En doese, sonder seyl te strijcken,
't Zuyd-end omswieren van Afrijken,

En voerse dan voorts Oostwaert aen,
Tot daerse koom den geur t' ontfaên
Der Nagel-bloessems en Muscaten
Van Banda, Timor, en Ternaten:

Die spaer uw lijf alom gesond,
Oock onder 's Hemels heeten Hond;
Die late u, t' scheep en in de baren,
Noyt zee- noyt scheepsquael wedervaren:

Die houde uw herte welgemoed,
Schoon ghy allencken in den vloed
De Noorder-kar siet nedersijgen,
En 't Zuyder-kruys allencken stijgen:

Want schoon ghy, door den wind geprest,
Van sterren wisselt en gewest;
Ghy sult nochtans, in spijt der winden,
God overal den selven vinden;

Dat is: een Hoeder van de geen',
Die hem voor hunnen God alleen

Alleen voor hunnen toevlucht houwen,
Alleen, alleen op hem vertrouwen.

Een man van deugd en kloek verstand
Heeft overal sijn vaderland;
Want overal is God sijn Vader,
Sijn Heyl, sijn Schutsheer en Berader.

Laet dat uw troost sijn, waer ghy gaat;
En stel op menschen geen verlaet,
En wilt noyt vast staen op gemoeden,
Meer los en vlot als wind en vloeden.

Laet omsicht of voorsichtigheyd
Staeg staen aen 't roer van uw beleyd;
Die deugd bestier uw swijgen, praten,
Uw gaen en keeren, doen en laten!

Schoon sy in allen word vereyscht,
Sy dient voor allen een die reyst;
Die reysen wil, moet sien en hooren
Met duysend oogen, duysend ooren.

Laet noyt losmondig bersten uyt,
Wat ghy in kist of boesem sluyt:
Leer hoon en ongelijck verdouwen,
En uwen toorn in teugel houwen:

Bejegent ieder heus en wel;
Vlied Venus, wijn, en dobbel-spel:
Op die bedriegelijcke sanden
Verseylt men sich oock wel te lande;

Want, Broeder, ramp en ongeval
Ontvaert men met de zee niet al;
't Land daer ghy gaet heeft oock sijn klippen,
Geluckig, diese weet t' ontslippen!

God geve u kloeckheyd en verstand,
Dat ghy, te water en te land,
De platen meugt en banken mijden,
Daer vele schipbreuck tegens lijden;

En deurgaens na de streek der deugd
Het roer uws levens wenden meugt,
En soo beseylen allerwegen
Der menschen gunst, des Hemels segen.

Ghy scheyd nu van ons, en misschien
Of oyt d' een d'ander meer sal sien;
Doch laet ons God dat overdragen,
Die doe daer in na Sijn behagen:

Die doe uw vaert u wel vergaen,
Ja, daer uw welvaert uyt ontstaen:
Die late u beter lot verwerven,
Als ghy althans soud droomen derven:

Die, hopen wy, dat overal
Voor u en d'uwe sorgen sal,
En soo ghy Hem volherd te vreesen,
Die hoop en sal niet ydel wesen.

Maer hier by moet ick 't laten: want
De Walvisch, Broeder! wil van land,
Hy wil met u gaen henen rucken:
God (bid ick) laet et soo gelucken,

Dat hy u eerlang mag gerust
Te Java lossen op de kust,
En ghy voorspoedig en behouwen
Eens weder 't Vaderland aenschouwen.

LENTELIED.

Nu sich den Hemel open doet
Met schooner lucht en sachter dagen,
En 't aerdrijck voor soo felle vlagen
Een minnend aensicht bied soo soet:

Nu 't licht, gehuyst ontrent den Stier,
Soo blye dagen brengt te voren,
Gereckt, gematigt naer behooren
Met Winter-koude en Somer-vier:

Nu 't aerdrijck sijnen schoot ontsluyt,
Nu lauwe hette en koele droppen
Ontspringen doen de frisse knoppen,
En trecken geest ten wortel uyt:

Nu lieffelijck, in veld en bosch,
Sich opdoen, met soo versche roken,
Hier 't eerste groen nau half ontloken,
Daer suyver wit, gins aerdig blos:

Nu 't schouw gevogelt welgemoed
Den nieuwen tijd, met vrolijck quelen,
Met mengelsang van duysend kelen,
Onthaelt, besegent, en begroet:

Nu 't vee den muffen stal verlaet,
En haekt na d'opgedroogde landen;
Nu kalf en koe, met grage tanden,
In 't nieuwe gras te bruyloft gaet:

O, die nu oock in ope locht,
Van dienst en engen dwang ontslagen,
Langs tuyn, langs duyn en dorenhagen
Eens 't vrye veld betreden mocht!

Hoe soude ick by dees Lente-Son
Mijn greetig ooge spelen leyden
Door blaeuwen hemel, groene weyden,
Door berg en dal, door beek en bron.

Soo bly, soo breed een uytgesicht
Sou my met heeter sang-lust treffen,
Sou mijn gedachte bet verheffen
En mijn gedachte mijn gedicht.

Een geest, genegen t' onderstaen
Een werck, dat eeuwen mag verduuren,
Wil niet beknelt zijn tusschen muuren,
Wil breed en ruymschoots weyen gaen.

Wil, met een onbelemmert oog,
Door Aerde, Zee en Hemel sweven:

't Genot eens voorwerps soo verheven
Verheft sijn geesten hemelhoog.

Treckt sijn gedachten uyt het slijck,
Doet sijn gedichten kracht ontfangen;
En maekt sijn schoone maetgesangen
De schoonheyd hunner stof gelijck.

Is 't wonder, dat mijn rijm als mat
By d' aerde kruypt, nadien mijn oogen
Ons huysdack nau passeren mogen,
Mijn voeten noyt den wal der Stad?

MORGENSTOND.

De zonne wederom verschenen
Drijft nacht en naerheit voor zich henen,
En roept, met haer gedienstig licht,
Elck weder tot zyn ampt en plicht.
De landman gaet zich weder voegen
Tot spitten, pooten, planten, ploegen;
Zyne ega, meê niet lui of loom,
Ontlast de koe van haren room.
De maaier maakt zich weder reede,
Om met zyn seissen, scherp van snede,
Door 't gras te gaen, 't welk versch gevelt
Den roozengeur spreid over 't veld.
De koopman zet zich weêr tot schrijven:
De woeckeraer wroet in zyn schijven
Alreê zoo bezig als hy mag;
't Gewoel vermeerdert met den dag.
Ick hoore dissel, bijl en hamer
Alreede galmen door myn kamer;
Ick hoor de maet op 't aenbeeld slaen,
Ick hoor de zaeg door de eicke gaen.
't Is al wat lag weêr op de beenen,
't Poogt al zyn dagwerk als voor henen,
Op hoop van lof of luttel loon,
Te spoeien by een lamp zoo schoon;
En zalze my vergeefs staen blaken?
Zal ick, gedoken onder 't laken,
Alleen verzuimen mijnen plicht.

En dutten by zoo nutten licht?
Neen, neen, ô voerman van de dagen!
Ghy zult, met uwen gouden wagen,
Van daeg niet aen de middaglijn
Of immers niet daer over zijn,
Of ick en zal by uwe stralen,
Die 't al vergulden, al doen pralen,
Oock ietwes hebben uitgewracht
Tot nut van 't sterffelyck geslacht;
En daerop vliege ick uit de veêren
Of uit het pluimnest in de kleêren.
Uw zoon, de kostelycke tijd,
Die ons zoo spoedelyck ontrijd,
Dient niet verlegen noch verzeten,
Dient niet al slapende versleten,
Maer wackerlycken nagespoort:
Want schoon wy stil staen, hy ruckt voort,
En ruckt, met nimmer staende trede,
Ons nimmer staende jaren mede,
Die henen schieten als een vliet,
Ja, waervan 't best ons eerst ontschiet:
En 't geen ons eenmaal is ontschoten,
Dat word noit meer van ons genoten,
Dat blyven wy voor eeuwig quijt:
Ach, onherhaelyk is de tijd!
De tijd, eens vruchteloos verloopen,
Word wel beklaegt, maer noit herropen.
Verspilling of verlies van geld
Word nogh van hier of daer herstelt,
Of 't valt ten minsten, als ick 't quiste,
In mynes evennaesten kiste:
Maer quisting of verlies van tijd
En streckt noit iemand tot profijt;
Ja, geld-verlies doet onze zinnen
Aen deugt en tucht niet selden winnen;
Daer reuckloos tijd-verlies altijd
Ons beî, tot schande en schade, dijd.
En ziet, wat kinders dat wy blyven:
Vermissen wy een hand vol schyven,
't Gaet ons wel diep aen vleesch en bloed,
Terwijl wy, met gerusten moed,
In slaep, in ledigheid, in grillen
Een goed deel van den dag verspillen;

Daer nochtans ieder dag ('t gaet wis)
Een goed deel onzes levens is.
Zoo wie den wercktijd, hem geschonken,
Verspeelt, verslaept, of blijft verroncken,
Verspilt zyn leven; en wat schat
Is ons zoo kostelyck als dat?
Want leven eigentlyck is waken,
Is iet wat heilzaems doen of maken.
Om dan zoo kostelyck een goed
Niet meer te treden met den voet,
Wil ick aen nutte bezigheden
Voortaen myn korten tijd besteden,
En boven al met allen vlijt
Waernemen mynen ochtend-tijd,
En met herstelde kracht en zinnen
Mijn dagwerck tijdelyck beginnen.
't Verzuim, dat iemand 's morgens doet,
Word selden op den dag vergoed.
'k Zal tijd en werck alzoo verdeelen,
Dat met de perle der pinceelen
Geen dag, geen oogenblick voortaen
My kome zonder treck te ontgaen.
O vader van der tyden vaders,
Van zon en maan! Ghy, die de raders
Van 's Hemels uurwerck hebt gewracht,
En ons den tijd hebt voortgebracht
Uit d'eeuwigheid, o wilt my stercken,
Om in den tijd alzoo te wercken,
Dat ik, myn tijd-werck afgeleît,
Rust vinden mag in d'eeuwigheit!

TE VROEGH OPLUIKENDE BLOEME

Teêr bloemeke! zie wat ghy doet,
Ghy durft het al te ontydig wagen;
April heeft oock zyn wintervlagen
En geeft nogh wel een witten hoed.
Ghy geeft u al te vaerdig bloot;
Daer kan nogh wat ontstaen van 't Noorden,
't Welck quetzen kan, ja, gants vermoorden
Uw geestig wit en aerdig root.
Beklagen zult ghy nogh misschien,

Dat ghy, op de eerste lenteliefde
Of laeute, uw zwanger knopke kliefde,
  En ons uw blos zoo vroeg deet zien.
  Een Maertsche lach dient niet vertrout!
Laet, zoo 't u veilig lust te pralen,
Apol den stier eerst achterhalen.
  Ghy slacht den zeeman, die, te stout
  Op eenen schoonen dag of twee,
Zyn ancker licht en valt aan 't varen,
Maer nau gekomen in de baren,
  Weêr roept om zijn verlate reê:
  Wanneer hy al bestorven ziet,
Hoe fel van de onverwachte vlagen
Zijn vlot gebeuckt word en geslagen,
  En heen solt daer 't de wind gebied:
  Wanneer hy, in verzuipens nood,
Van zand, van zout, en schuim bedolven,
Meent zoo veel doôn te zien als golven,
  En telckens wacht den jongsten stoot.
  Ghy slacht den hoveling, die prat
Op 't eerste gunstig oog zijns heeren
Flux valt aen 't pochen en brageeren;
  Maer Duuren is een schoone stad.
  't Gaet in het hof als in den hof:
De hovelingen en de blommen,
Te haest ontloken of geklommen,
  Die vallen dick weêr haest in stof.
  Kortom, ghy slacht ons allegaêr,
Die ons, als slechthoofden en schapen,
Aen 't tegenwoordige vergapen,
  Het zij dan welvaert of gevaer.
  Die zich van ramp gegeesselt vind,
En durft zich gants geen heil verbeelden;
En die gestreelt word van de weelden,
  Droomt niet als moiweêr en voorwind.
  Maer alle lief sleept oock zijn leet,
En alle leet oock zijn vermaken,
God heeft de wereldlijcke zaken
  Met honig-sap en gal doorkneed.
  Zoo volgen bitter winterweêr
En zoete zomer op malkander:
Zoo volgen dag en nacht de een d' ander;
  Zoo gaet het al nu op, nu neêr.

Dus, bloemken! of u 't innig lot,
Waer voor ick duchte, quaem te krencken,
Zoo hebt ghy 't spreeckwoord te gedencken:
Vroeg groen, vroeg grijs; vroeg rijp, vroeg rot.

DANKBEWIJS AAN REMBRANDT.

Zoo grootsch was voormaels 't hert des grooten Alexanders,
Dat niemand hem vermocht
Te malen als Apell; Apell en niemand anders
Heeft hy hier toe gezocht;
Zyn trotsheid liet niet toe, dat mindere pencelen
Zulx zouden onderstaen.
'k En voel wel in myn borst zoo trotzen geest niet spelen,
Zoo grootsch een hert niet slaen:
En niettemin 't gevalt ('k en wilder niet om jocken),
't Vernoegt my wonder wel,
Op 't vlak panneel te zien myn wezen nagetrocken
Van onzes tijds Apell:
En dat niet om wat loons daer uit te mogen spinnen,
Maer louterlyk uit gunst,
Uit eenen eedlen trek tot onze Zanggodinnen,
Uit liefde tot de kunst.
O, die nu met die kunst uw kunste kon betalen,
In plaetze van met goud,
En u zoo meesterlyk op myn papieren malen,
Als ghy my trokt op hout!
'k En zou wel uw gelaet, Heer *Rembrant*, niet vertoogen,
Maer uwen ablen geest
En aerdge handeling afmalen voor elks oogen,
Spijt nijd, dat booze beest!
Maer boven mynen leest zoo hoog te willen zweven,
Waer voor my vol gevaer:
Dit werk vereischt een geest in Schilderkunst bedreven,
Een Mander of Vasaer;
En uw beroemden naem wat roems te gaen bejagen
Door rijm of regel-trant,
Waer water in de zee, waer hout in 't woud gedragen,
En zand gevoert op strand.
Gelijk voor puik van Wijn geen krans en hoeft te hangen
Van klim-op altijd groen;
Zoo heeft uw puik-penceel geen vreemde lofgezangen,

Geen pen-getoi van doen.
Dat braef penceel en hoeft na niemands lof te vragen;
't Is door zich zelf vermaerd,
En heeft zijns Meesters naem misschien zoo wijd gedragen
Als 't vrye Neêrland vaert.
Zijn kunst-faem over 't spits der Alpen heen gevlogen
Tot in 't roemruchtigh Room,
Doet zelfs Italiën staen zien als opgetoogen,
Aen zynen Tyberstroom.
Daer doet 'et duizenden de vlagge voor hem strijken;
Daer mag 't zijn streken vry
By die van Raphaël en Angelo gelyken,
Ja, streeftze beî verby.
Derhalven waer 't *Van Rijn!* een al te kenlyk teeken
Van roekloos þeckeneel,
Door rijm-pen of gedicht den roem te willen queken
Van uw beroemd penceel.
Zulx dat ick voor althans niet anders weet te toonen
Als slechts wat *dank-bewijs;*
Voorwaer, om uwe gunste en kunste te beloonen,
Een al te slechten prijs!
Wel, heb dan drymael dank voor uwe gifte en gunste,
En neem dit kort gedicht
Slechts voor een teken aen van dat ick aan uw kunste
My eeuwig acht verplicht.

AEN MYNEN VADER, NA ZYN AFSTERVEN.

Ick heb wel hooren melden,
Dat deugdelycke liên
By ons niet veel en gelden,
Zoo lang als wy ze zien;
Maer als ze door de dood
Gesleept zijn onder d' aerde,
Dat dan eerst hunne waerde
Groot word by kleen en groot.

Maer van die zotternye
Ken ick mijn ziele vry:
Want oit was uw waerdye,
Myn Vader! groot by my:
Ick zweer by uwen geest,

Aen God nu opgegeven,
Dat ghy my by uw leven
  Zijt als een God geweest.

Al van myn kindsche dagen,
  Heb ick van uwe deugd
Goê kennis kunnen dragen,
  Waer van my nogh wel heugt.
  Ick smake nogh de vrucht,
In boezem en gemoede,
Van uw beleefde roede
  En Vaderlycke tucht.

Elck woord, uw tong ontgleden,
  Docht my een stale Wet,
Een Godspraek elcke reden:
  En als ghy altemet
  Uit Oud of Nieu Verbond
Iet heiligs ons deed hooren,
Hoe kleefden dan myn ooren
  Aen uwen wyzen mond!

Dan zat ick opgetogen
  In uwen hoogen praet;
Dan docht my, in uw oogen
  En degelyck gelaet,
  't Gelaet te zien herstelt
Des Goddelycken Vaders,
Waervan in Zyne bladers
  De Geest des Heeren meld;

Dan docht my, dat ze spraken
  En preêkten, door uw stem,
De wonderlycke zaken
  Van 't nieu Jeruzalem.
  O Stem, die myn gehoor
Zoo dikmael sloegt met galmen
Van Liederen of Psalmen,
  Gespeelt in Sions koor;

Stem, die oock menigmalen,
  Aen haerd of over disch,

Ons lust gaeft in 't verhaelen
  Van 's Lands geschiedenis;
  Wat zit ick, laes, bedruckt!
Wat heb ick herts verloren,
Zints dat de dood mijn ooren
  Uw toonen heeft ontruckt!

Helaes! 't bedrijf der Helden
  Zult ghy voortaen niet meer
Ophalen, nogh ons melden,
  Wat Meteren weleer
  Heeft op papier gezet,
Wat Bor ons heeft gegeven,
Wat Froissard heeft geschreven,
  Comîn en Monstrelet.

Ghy zult niet meer die dingen
  Verslaen met zoeten kout,
Die, in zyn Tienelingen,
  Ons Livius ontvout,
  Of in 't beknopt verhael
Van uwen Florus steken,
Dien ghy hebt leeren spreken
  Onz' moederlycke tael.

Wy zullen met malkander
  Nu niet meer overslaen,
Waer Cæsar Alexander
  In voor of na moet gaen;
  Noch met een zoet geschil
Verlijcken 't heilloos leven
Der Monsteren, beschreven
  By Dion en Tranquil.

Ghy zult oock ons gepeizen
  Niet meer doen spelen gaen
Door Joost van Gistels reizen
  Langs Nijlstroom en Jordaen,
  Noch ons 't Beloofde Land
Doen in Belon aenmercken,
Die hunner voeten wercken
  Beschreven met hun hand.

Kortom, ghy zult na dezen
  Niet meer besproên ons mael
Met saussen uitgelezen
  Van allerlei verhael;
  Waerin ghy veel vermocht,
Nadien ghy meest de bladen
Van aller volken daden
  En tijden had doorzocht.

Lust evenwel tot weten
  En lezens gierigheid
En deed u noit vergeten
  Den last u opgeleît:
  Ghy gingt u in de blaên
Der Schrijvers noit vermaken,
Dan als de nood der zaken
  En huis-plicht was voldaen.

Ghy, Vader, iets verzuimen,
  Dat noodig was betracht!
Neen, boeken, haerd noch pluimen
  En hadden oit de maght
  Om u te houden in,
Om u van straet te trecken,
Als 't uitgaen iets mocht strecken
  Tot nut van uw gezin:

En om dat na te jagen,
  En zaegt ghy, naerstig man!
Noch sneeu noch regen-vlagen
  Noch storm noch nevel an.
  Waer kostmen zulken een
Schier onder duizend vinnen,
Zoo kloek in 't eerlyk winnen,
  Zoo wijs in 't wel besteên?

Men houd een Vorst in waerde,
  Die 't heil van eenen staet
Of voorstaet met den zwaerde,
  Of stut met rypen raed:
  En zal men Vaders min
Waerderen, eeren, vieren,
Die wijsselyk bestieren
  Den staet van hun gezin?

Wat mag den staet doch baten
  Een Vorst zoo vroom als vroed,
Als geen der onderzaten
  Zijn Huis-ampt recht voldoet?
  Als dat niet wel en gaet,
Vervalt de staet van binnen;
Gemerkt de huisgezinnen
  De grond zijn van den staet.

Doch zulk verval te vreezen
  Waer reden noch bescheed,
Als elk zich queet in dezen
  Als ghy u, Vader! queet:
  Die u gedurig droegt
In allerhande zaken,
Die huis of huis-plicht raken,
  Als een goed Huis-voogd voegt.

Ja, zijt, in uwe daden,
  Meer volgenswaard geweest
Als Aristotels bladen;
  Noit heeft die groote geest,
  Met woorden van fatzoen,
Ons netter beeld gegeven
Van een goed Huis-voogds leven,
  Als ghy ons gaeft met doen.

O, rechte wijs van leeren!
  Wie zoude een zulke deugd
Na waerde konnen eeren?
  Al van myn kindsche jeugd
  Heb ick ze, naeckt en klaer,
Zien glinstren door uw zeden,
Geviert en aangebeden
  En, Vader, u om haer.

Doch is by my van buiten
  Noit veel gewaghs geschied:
'k En kon niet glory-tuiten,
  En ghy en zochtet niet.
  Uw zeer oprechten grond
(Ach, hou my dit te goede!)
Vierde ick met hert en moede
  Meer, als met oog en mond.

Wat zijn my wel gebeden
  Voor uw gezonden stand,
Niet uit den mond gegleden,
  Maer uit myn ingewand!
  De versch bevruchte Maen
Vergulde noit ons' daken,
Of myn gedachten spraken
  Aldus den Hemel aen:

"Och! hoed, och! hoed voor qualen,
  Terwijl de Zee-vorstin
Zwelt van haer Broeders stralen,
  Dat Hoofd van ons gezin!
  Laet ook geen ongeval
Dien vromen Vader krenken,
Terwijlze weder slenken
  En glans verliezen zal."

Want, zedert twintig jaren,
  Quam u der kortsen quael
Zoo menigmael bezwaren,
  En my zoo menigmael
  Met doodschrick slaen in 't vleesch,
Dat zelden twalef Manen
My zwollen zonder tranen
  Of sloncken zonder vrees.

Wanneer de plaeg der plagen
  U maer te dreigen scheen,
Strax zat ick als verslagen,
  Myn etenlust verdween:
  Een vonxken uwer smert
Joeg schrick door al myn leden:
Uw minste zuchten sneden
  Als messen door myn hert.

Ach! dacht ick menigwerven,
  Als ick u quynen zag,
Hoe zal ick uitstaen derven
  Dien lang gevreesden slag?
  Hoe zien dien ouden stam
Den lesten doodsnick geven,
Van welcken my 't welleven
  Zoowel als 't leven quam?

Zal ick mijn Vader, voeder,
  Mijn stut, mijn steun, mijn staf,
Mijn heil, mijn heul, mijn hoeder
  Zien stulpen in het graf?
  Zal ick mijn kroon, mijn eer
Zien levren aen de wormen?
Ach! neen, voor zulcke stormen
  Is 't herte veel te teêr.

Nochtans die stormen, stroomen,
  Die watren zijn gestoort
My over 't hert gekomen,
  Maer hebben 't niet versmoort.
  Waer is mijn weecken aerd,
Mijn zacht gemoet gebleven,
Die 't hert heb, t'overleven
  Een Vader my zoo waerd!

Hoe derve ick 't licht aenschouwen,
  Daer hy in 't duister ligt,
Die ick oit heb gehouwen
  Voor mynes levens licht?
  Doch, Vader! ick vèrtrou,
Ghy houd het my te goede,
Dat ick my van gemoede
  Dus hard en moedig hoû:

Want uwe ziel, ontslagen
  Van 't pack der sterflyckheid,
Schept (weet ick) geen behagen
  In ons t' onmatig leit;
  Een rou, daer 't hert van queel,
En kan haer niet vermaken;
Ach! twee beschreide kaken
  Zijn haer nogh al te veel.

Gemerckt zy, opgeheven
  In God, het eeuwig goed,
Althans in 't ander leven
  Een ruste smaeckt zoo zoet,
  Zoo kommerloos en bly,
Dat al ons bittre schreien,
Gepleegt om uw verscheien,
  Haer dunckt een zotterny.

Ick zal dan overleven,
  Zoo lang als 't God gedoog,
Doch zomtijds water geven
  Aen 't een en 't ander oog;
  De droefheid schiet best af
Van 't herte door die kranen;
Dus duld, dat ick wat tranen
  Mag werpen op uw graf.

Laet my zomwijlen weenen,
  Dat zal my dienstig zijn,
Laet my zomtijds bestenen
  Niet uw verlies, maer 't mijn.
  Dat ghy Gods aenzicht nu
Geniet, is my geen smerte;
Maer 't druckt my tot in 't herte,
  Dat ick moet derven 't uw;

't Uw, 't welck de lust en 't leven
  Is van ons huis geweest;
't Uw, 't welck altijd zal zweven
  Voor 't oog van mijnen geest;
  't Welck 's daegs in mijn gedacht
Mag duizendwerven komen,
En in mijn droeve droomen
  My voorkomt elcken nacht.

Vaer wel, mijn Hoofd, mijn Hoeder!
  Rust zachtkens in den schoot
Der aerde, ons aller moeder;
  Ick mag hier na uw dood
  Nogh wat op schildwacht staen;
Dogh hoe mijn zaken loopen,
'k En zal niet lievers hopen,
  Als haest tot u te gaen.

UIT HET GEDICHT "AEN MIJNE MOEDER".

Dat ghy vertoont in uw gelaet
Den rouwe, die uw ziel doet treuren;
  Zal niemand, Moeder! vreemd of quaed,

Kan niemand buiten reden keuren:
  Ach! zonder Zonne moet de Maen
  Nootwendig droef en duister staen:
Wie is 't dan, die de vrouw den rouwe
  Om 's mans verlies verbieden kan,
Nadien de man de zon der vrouwe,
  De vrouw de maen is van de man!

  Ja, zucht vry, schrei vry, 't is nu tijd,
Uws levens Zon is u ontgleden;
  Uw licht en luister zijt gy quijt,
Uw kroon en eere leît vertreden;
  En ach! uw eertijds bloeiend Huis,
  Gedompelt onder 't zelve kruis,
Treurt als een uitgestorve wooning,
  Gelijckt een lichaem zonder hooft,
Een koningrijcke zonder koning,
  Een Wereld van haer Zon berooft.

  Het Lijck van eenen Vriend zoo waerd,
Met wien ghy een en vijftig jaren
  In Echte zijt geweest gepaert,
En die in 's werelds woeste baren
  Zoo kloeck zijn Huisschip heeft gestiert,
  Zoo heusch uw zwackheit heeft geviert,
Moet ghy met tranen overspreien,
  Zoo lang 't u hier in 't oog zal staen;
Mag onverzelschapt van uw schreien
  En zuchten niet ten grave gaen.

  Het staet u vry in dezen staet
Een wijl uw tranen niet te sparen:
  Maer rouwe, Moeder! zonder maet,
En endelooze lijck-misbaren
  Zijn ongerijmt en zonder slot,
  Gaen tegens reden aen en God:
En vaders geest, van 't lijf ontslagen,
  Is hem nogh iets van ons bewust,
Word door ons al t' onmatig klagen
  Thans niet vernoegt, maer eer ontrust.

AEN MIJNEN BROEDER, OP BATAVIA OVERLEDEN.

O zaligh ghy, die ons verdriet,
Onz' bitt'ren huis-rou niet en ziet,
En niet en hoort onz' lijck-gebaren;
Maer, zacht en vreedzaem uitgestreckt,
In 't uiterst end der Oosterbaren,
Ligt van 't Javaansche zand gedeckt!

Dit, Broeder! was 't, dat ick u zeide
Ten dage toen ghy van ons scheidde:
Dat ghy wel gingt in groot gevaar,
Maer grooten rou ontgingt met eenen,
En vry zoud zijn van Vaders baer
Te volgen op bezweke beenen.

't Ver af-zijn hiel uit uw gezicht
Zoo schadelijk een blixem-licht;
En om den donder niet te hooren,
Heeft ook de dood gedaen het haer;
En gunstelijk by tijds uw ooren
Gestopt voor een zoo droeve maer.

Maer ach! die bittre en ongetrouwe
Rukt ons alhier van rouw in rouwe:
Wy hadden nau aen u volbracht
Dees treur-gewaeds vereischte plichten;
Of zy en loost op ons geslacht
Flux weêr een van haer felste schichten;

En treft (o, onverzetlijk kruis!)
Het hooft en d'eere van ons huis;
Zy schiet de groote spil in stucken,
Waer op het hing als op zijn as;
En komt den kinderen ontrucken
Den besten Vader, die oit was:

Een Vader, die, bezet van zinnen,
In 't heerschen maet hiel en in 't minnen:
Een Vader, die de teêre jeugd
De deugden zocht in 't bloed te prenten:
Meer met wel voor te gaen in deugd,
Als door ontzich of dreigemententen:

Een Vader, die op zijn gewin
(Opdat hy die van zijn gezin
Aen 't eten hiel en in de kleêren)
Oit kloek en wakker heeft gepast;
Die 't aen den disch noch in de veêren
Noit heeft verluiert noch verbrast;

Die 't oock aen malle krameryen,
Aen tulpen, schulpen, schilderyen
Noit zottelijk en heeft verquist;
Die noit oock om 't onnoodigh slaefde,
Maer voor den buik, niet voor de kist.
Langs d' Amsterdamsche straten draefde;

Een Vader van beleid en moet,
Die, als de wind van tegenspoed
Zijn Huis-hulk schudde dat ze kraekte,
De hand zoo wist aen 't roer te slaen,
Dat zy uit eenen draeistroom raekte,
Daer duizenden in zijn vergaen;

Die oock, wanneer hem voorspoed streelde,
Noit zwol van trots, noit smolt in weelde;
Die al te wijs was en te vroed,
Om over kinderlijke leuren
Van aerdschen voor- of tegenspoed
Te zeer te dertlen of te treuren:

Een Vader ongeveinst van grond,
Oprecht van handel, waer van mond;
Die elcken 't zijne zocht te geven;
Die zijn gezin t' ontlasten zocht
Van 't pack van schuld, en all' zijn leven
Zoo graeg betaelt heeft als gekocht:

Een Vader, die zich wel genoegde
Met all' wat God en Nootlot voegde;
Die alles wat hem overquam
Droeg met een effen hert en wezen,
En zeggen kon: "God gaf, God nam;
De Naem des Heeren zij geprezen!"

. . . .

Zie, Broeder! wat al huisverdriet
Ghy met uw Vaderland verliet;
Ach! zie wat ijsselijke slagen,
Wat eenen Oceaen, beroert
Van lijck-gezucht en jammervlagen,
U uwe Walvisch heeft ontvoert:

Merck oock, wat overdroeve maren
Ghy in uw grafrust zijt ontvaren:
Derhalven meugt ghy met goed recht
Uw lot ver boven 't onze loven;
En ick alhier, mistroostig knecht!
Nogh eens uitroepen als hier boven:

O zaligh ghy, die ons verdriet, enz.

MINSGEWELD VERTOONT AAN WILLEM VERJANNEN EN KATHARINA DECKERS.

Men seyt ons, dat de Jachtgodin
Is veylig voor den scheut der Min,
Om dat se gansche dagen
Met rennen slijt en jagen.

Men spreeckt de Susters drymael dry
Van een soo dertle kortse vry,
Om dat se staêg bestappen
Den Berg der wetenschappen.

Men maeckt ons wijs, dat Venus smert
Nooyt vat en heeft op 't bezig hert;
Kortom men keurt het minnen
Voor werck van leêge sinnen.

Maer wat men praet, of hoe men 't duid,
Ick merck aan Bruydegom en Bruyd,
Dat oock verlette lieden
Dien evel niet ontvlieden.

Want schoon Verjannen, al den dagh,
Een schaer van Jeugd door School-gesag

De renbaen in doet treden
Van konst en goede seden:

Schoon dat hy, als een Archimeed,
Gedurig in de Tel-konst sweet,
En toewijdt all' sijn uren
Aen Bartjens of Verschuren:

Schoon dat hy gansche dagen door,
Ten dienste van het koop-cantoor,
Uytkomsten op gaet soecken,
In ongeredde boecken:

Schoon dat hy tracht, op blanck Papier,
Een Van de Velde, een Carpentier,
Of andre brave Pennen,
Kloeckmoedig na te rennen:

Ja, schoon hy in het heiligh Koor,
Met stem en sang ons wandert voor,
En op den trant der Psalmen
Al 't Kerckgewelf doet galmen.

Nogh vindt het Minneboefken voet,
Om in dat werckelijck gemoed
Te booren met sijn schichten,
En brand aldaer te stichten. —

Schoon oock Katrijn, staêg even kloeck,
By naeldwerck sit of leersaem boeck:
Nogh kan haer Venus vinden,
En aen Haer wetten binden. —

't Blijckt dan aen u, vereende Twee!
Dat Venus vier, dat seldsaem wee,
Oock somtijds komt te woeden
Op besige gemoeden.

Doch weest hier over niet vervaert:
Dit is een wee van sachten aerd;
Dit wee laet sich met kussen
En soet omhelsen sussen.

PUNTDICHTEN.

Genees-konst en Rechts-geleerdheyd.

Waer't dat wy na natuur en maet te leven wisten,
En na den reden-toom ons lusten deden gaen,
Waer 't dat wy wijsselijck ons pijnigden t' ontslaen
Van ydel pleyt-geraes en sotte kinder-twisten;
Eerlang waer Bartolus versleten en verrot,
Hippokrates eerlang gegeten van de mot.

De vier winden.

Van 't Oosten komt ons droog, van 't Westen vochtig weêr,
De soelte van het Kruys, de koelte van den Beir.

Purgatie.

Purgeer-dranck suyvert wel, maer slijt ons oock van binnen:
Hy werckt op 't ingewand, gelijck de loog op 't linnen.

Op eene lichte.

Uw schoenen sijn gekorkt, gepluymt is uwen hoed:
Ghy zijt een lichte Pop van hoofde tot den voet.

Catechismus.

Bid seven dingen, Mensch, wilt ghy behouden zijn,
Volbrengt'er tweemaal vijf, gelooft'er een dozijn.

Van, Aen, Op.

By Puntdicht-schrijveren word veel gewags gemaeckt
Van *Van*, van *Aen*, van *Op*. *Van* leert, *Aen* looft, *Op* laeckt.

Vryheid.

't Oprecht gemoed is vry, is salig en verheven:
Het on-oprecht is slaef oock midden in 't bevel.
De Deugd alleen, de Deugd doet vry en vrolijck leven:
Hy leeft gelijck hy wil, die niet en wil als wel.

Aen de Gods-geleerde.

De Vorsten krijgen wel, sy doen oock peys verkrijgen:
De vrede komt noch eens, al komt hy vry wat laet.
Maer Kerk-geschil berockt onsterffelijcke krijgen;
Dat schrijf- dat kijf-gevecht en heeft noch end noch maet.
Dit leert ons 't heftig gift der tonge-twisten kennen,
En hoe veel minder noods van piecken is als pennen.

Aan Iemand.

Verklaer, ontdeck, en biecht uw saken seeren, sonden,
Den Pleyter, Plaesteraer, en Preker naeckt en vry,
Vriend! soo ghy dese dry wilt houden ongeschonden,
Dat 's lichaem, siel, en goed, en veyns niet voor die dry.

Op Iemand.

Ghy vrijt de deugd soo 't schijnt, maer wijd in 't hert uw trouwe
Haer Dienst-maegd d' Eere toe, dat trots, dat moedig dier;
Waer in ick (en met reeht) de Minnaers wijser houwe
Der kuysche Peneloop: die volgden vol van vier
De Kamenieren na ter liefde van de Vrouwe:
Maer ghy, Mevrouw de Deugd slechts om haer Kamenier.

Aen Iemamd.

Ick sag u haest gered, waer 't dat ghy bad en dede:
Wacht op uw bedde, vriend, geen vruchten van uw bede.

Aen Iemand.

Ghy soeckt een wijf in 't Griecx en in Latijn doorleert:
Die in figuur en wijs heel spits syllogiseert:
Die haer gesprecken kan met Retorijcke trecken
Trots een Demosthenes stofferen en deurspecken;
Die gansch den ronden Ring der konsten heeft doorrent:
Die al wat weetbaer is ten volle weet en kent:
Die 't geenen vrageren aen antwoord laet ontbreken:
Die fix met mannen kan van alle stoffen spreken.
Viel my een wijf soo wijs, soo redelijck te lot,
Ick mangelde met u, al waer oock d' uwe sot.

Maria pia mater.

Van Eva quam ons 't gift, het tegengift van dy;
Een Sachte waert ghy ons, een Harde Moeder sy.

Mars en Venus.

Mars is wel straf en streng, Vrou Venus sacht en soet:
Maer meer schaed Venus naeckt, als Mars gewapent doet.

Op 'Eene.

Dat uwe seên uw leên geleken, wenschte ick wel:
En och, of ghy soo wit van ziel waert als van vel!

Antwoord.

Sneewit is uw papier, uw brief of inhoud swert:
't Papier sweemt naer uw huyd, het inhoud naer uw hert.

Klachte der Beesten over den Mensche.

Wat port u, mensch! op ons te woeden soo vermeten?
'L Is (roept ghy) maer een beest, als ghy uw heerschappy
Soo beestig over ons misbruyckt tot tiranny:
Maer, groote meester! seg, is 't u soo schoon vergeten,
Dat ghy en wy in Dier al van één maegschap sijn?
Waerom oock ons verschil niet groot en hoort te vallen;
Ja, sweemt ghy niet na twee de vuilste van ons allen:
Van buiten na den aep, van binnen naer het swijn?

't Schaep.

't Schaep levert melck en mest en snaren sonder tal,
't Schaft vlees en vlies en wol, 't Schaep heeft en geeft'et al.

't Heuschte en onheuschte Dier.

Geen Dier soo heusch als Mensch, als hy na reden leeft:
Als hy van reden wijckt, geen dier soo onbeleeft.

Goudbergen.

Het goudrijck land is woest, hard, dor en onbeplant:
't Goudgierige gemoed aerd naer het goudrijck land.

Boekkamer.

't Sien komt in dese kerck te stade, niet het hooren:
Men spreekt hier sonder mond, men hoort hier sonder ooren.

Droncken hoofd, stroye beenen.

De volcken, die een vorst voor hoofd erkennen moeten
Waer in verstand ontbreekt, en sijnd'er niet wel an:
Sy struyklen onder hem, gelijckerwijs de voeten
Gaen struyklen onder 't hoofd van eenen droncken man.

Een Krucke.

Ick was weleer een arm, nu streck ick voor een voet:
Maer moet gedragen zijn van dien ick dragen moet.

Onbescheyden bescheyd, ongesonde gesondheyd

Een glas tot aen den boord vol druyven-sap geschoncken
Heet een gesondheyd thans, en dat van stonden aen
Tot op den grond geleegt heet thans bescheyd gedaen:

Maer hoe men (dunkt my) meer gesondheyds heeft gedroncken
En wackerder bescheyd gedaen heeft over disch,
Hoe dat men min gesond en min bescheyden is.

10 Geboden en 12 Geloofs-artikelen.

Waerom 't Geloof de Wet in lengde gaet te boven
En tal van regelen, en kan ick niet bevroên:
Of schreef'er God twee min van doen als van gelooven,
Om dat gelooven ons min lastig valt als doen?

Amsteldam.

Van masten diene ick my te lande en op de baeren;
Op masten houde ick stand; met masten, vlot en vlug,
Voer ick den Ooster-oegst en all des weerelds waeren
Mijn' *Amstel* in den mond, mijn *Dam* op zijnen rug.
Nu zeg, wat masten zijn 't, die meest mijn welvaert stijven,
Die onder d'aerde staen of boven 't water drijven?

De Amsteldamsche Borze.

Hier heft zich uit den grond des Amstels na de wolcken
Een plaets, die 's middags krielt van allerhande Volcken,
Een wandelperk, daer Moor met Noorman handel drijft;
Een Kerk, daer Jode, Turk, en Christen in vergâren,
Een aller Talen School, een Merktveld aller waren,
Een *Borze*, die alleen al 's weerelds borzen stijft.

D'Amsteldamsche Wage.

Mijn deuren slaen zoo recht op 's werelds vier gewesten,
Dat ick niet duisterlijck gebout schijn of gesticht,
Om al wat Noord en Zuid, wat Oosten geeft of Westen
T'ontfangen op mijn Schael, te wicken met mijn Wight.

De vier Evangelisten.

De Schilders in 't gemeen, die malen of verzinnen
Een Engel by Mattheews of Serafijnschen Man,
By Marcus eenen Leeuw, verhit op overwinnen,
By Lucas eenen Os, een Arend by Sint Jan.
En 't is niet vreemd gemaelt, 't is (dunkt my) wel verzonnen;
Want Jesus, 't Opperhoofd der Serafijnsche schaer,
Wierd als een Os geslacht, heeft als een Leeuw verwonnen,
En voer ten Hemel op gelijk een Adelaer.

HIERONYMUS SWEERTS.

Deze zangerige boekverkooper werd in 't jaar 1627 te Amsterdam geboren, en voleindde in dezelfde stad bijna zeventig jaren later zijn leven. Als een "groot beminner van eerlijk boert" (gelijk hem bij de — anders vrij slordige — uitgave van *Alle* (zijn) *Gedichten*, Amsterdam 1697, zijn zoon en opvolger in den boekhandel, Cornelis, aan zijn lezers voorstelde, stond hij bij zijn stadgenooten dan ook als "de vermakelijke Sweerts" bekend, die in de Liedeboekjens zijner dagen meer dan een gelukkige bijdrage leverde, en als uitgever der bekende verzameling *Koddige en ernstige opschriften op Luifels* enz. niet minder tot hun tijdverdrijf toebracht. In zijn *Bijbelstoffen* wordt, naar de uitdrukking van zijn zoon en uitgever, "alle neuswijsheid, fijmelarij en muggezifterij verbannen", maar doet hij er zich als een ijverig voorstander der hervormde, tegenover de als dolend veroordeelde, moederkerk kennen; terwijl tevens zijn onroomsche herderlievendheid niets te wenschen overlaat.

LIEDJE.

Nimf Rozeleintje stond op strand,
En zag de witte zeiltjes zwellen,
Die zachjes na het Nederland,
Schier vlak voor wint, af quamen hellen:
Ach, zeize, dat mijn tweede ziel
De ballast was in deze kiel!

De Maagt hiel vast een ooge in 't zeil,
En storf schier van het lang verlangen:
Dan zwijmt de hoop, dan denktze aan 't heil,
Zo sy hem aan haar borst mocht prangen.
Dus schijnt de tijd aan Rozelein,
Elk oogenblik een jaar te zijn.

Den hollen balk raakt eens te land',
En Rozeleintje krijgt haar wenschje,
Toen scheen 't, of duinen, zee en strand,
Zich ook verheugden met dit menschje,
Ja, 't scheen de grond van 't Zuyerdiep,
Met Rozeleintje, welkom riep.

Toen zag me uit ongeveinsde min,
Aan wederzijd' veel Kusjes plukken,
Toen mocht de zoete harderin,
Hem aan haar blancke boezem drukken;
Want liefde die uit 't herte spruit,
Die toont het in de werken uit.

BRUILOFTLIED.

Als Jesus binnen Cana zat,
En van de Bruylofsspijzen at,
Toen toonde hy sijn groot vermogen:
De waterdrupplen wierden wijn,
En Jesus vriendelyk aanschijn,
Wierp zegeningen uyt sijn oogen.

Zo doet hy noch in overvloet:
De wateren van tegenspoed,
Die in het Huwlyk zijn te vreezen,
Maakt hy, door syne kracht, te zijn
Zo lieffelik als Bruylofswijn,
Op dat Sijn naam zou zijn geprezen.

Wel, Nieuwgepaarde, die dees Staat,
In Synen naam in liefd' ingaat,
Zijt vry gerust, niets zal u deeren,
Den Hemel toont geen geessel-roê,
Maar lacht u met sijn zegen toe,
En zal uw naam en staat vermeeren.

Hy zegen d'arbeyt uwer hand!
Uw huysvrou, als een Wijngaartplant,
Zal om uw huys haar tacken spreyen,
Uw kindren zullen hups en frisch,
Als Olijf-planten aan den disch,
Uw hert in zegening verblijen.

Want die oprecht den Heere vreest,
Die zal den zegen Sions meest,
En 't goet Jeruzalems aanschouwen:
Gy zult kint en kints-kindren zien,
En Isr'el zal zijn vred' u biên;
Wel hen, die in den Heere trouwen!

DE HUISHOUENDE VRIJER.

Bloet, wat is 't een helder weêrtje!
Potje, pannetje, breekme niet.
'k Moet eens kuyren na mijn Geertje.
Potje, pannetje, lepeltje, kannetje,
Potje, pannetje, breekme niet.

Trijntje, jy kunt onderwijlen, Potje, enz.
Héért en keuken schrobben, feilen, Potje, enz.

Schuur je potten, wasch je vaten, Potje, enz.
Gaat toch by de buurt niet praten, Potje, enz.

Schik de tafel en de stoelen, Potje, pannetje, enz.
Wilt de kann' en glasen spoelen, Potje, pannetje, enz.

Sprey het bedd' op, swart de schoenen, Potje, pannetje, enz.
Wilt voor al je geutstien boenen, Potje pannetje, enz

Trijntje Krelis, zoete sloofje, Potje, pannetje, enz.
Ga dan zitten op een stoofje, Potje, pannetje, enz.

Wilje najen, spinnen, breyen, Potje, pannetje, enz.
Doet 'et vry, ik mach 't wel lijen, Potje, pannetje, enz.

Zo de vaak jou dan komt quellen, Potje, pannetje, enz.
Slaap met zorg, pas op het schellen, Potje, pannetje, enz.

Nou vaarwel zo lang, tot flusjes, Potje, enz.
Dan verdien jij zeuve kusjes.
Potje, pannetje, lepeltje, kannetje,
Potje, pannetje, breekme niet.

GRAFSCHRIFT VAN DIRCK WYNANTZ. BEETS.

Beets, die steeds bezig was met groote Hooftgebouwen,
Rust in dees kleine plaats, maar vult een Stadt met lof;
Sijn iver, trouw en zorg ging boven elks vertrouwen,
Tot dat een droeven val dien trouwen Meester trof.
Dus quam hy, die den bouw zo konstig wist te schikken,
Door brand, kalk, steen en rook te pletten en te stikken.

TEGEN D' AL TE ZINDELIJKE VROUTJENS.

Fiere vroukens, net en kuis,
Krachtig, prachtig in uw huis,
Die uw eere
Wilt vermeeren,
Om by 't vrouwelijk geslacht
Voor net en rein te zijn geacht.

Ei, wat maaktg' u zelven moê,
En legt al uw ijver toe,
Al uw slaven,
Al uw draven,
Om te winnen deze Niet,
Datmen uw huis recht zindlijk ziet.

's Morgens eer de zon op gaat,
Zijtg' in huis of op de straat
Aan het schuren
Balk en muuren;
En het snijd u door het hert,
Zoo maar uw vloer bezoetelt werd.

Alles waar g' uw voeten zet,
Moet zijn puntig, rein, en net:
Niet een stofje,
Niet een lofje,
Niet een waassem dult uw zin,
Op al uw kooper, blik, of tin.

Komt dan de Mey-tijd voor de hand,
Alles moet weêr van de wand:
Dan aan 't ragen,
Schuuren, vagen.
Seg, wat is die woelerij
Anders als dolle razernij?

O, zwakke vrouwtjens! had gy tijd,
En een weinig lust en vlijt,
Om in 't woelen,
Eens te voelen,
Hoe uw ziel vervuilt en dort,
Daar het niet eensjes Mey-tijd word.

Zo gy uw eigen ziel eens zaagt,
Die dus lang niet is gevaagt,
Gy zoud grouwen,
En schier spouwen,
Ja, gelooven voor gewis,
Datze nooit schoon te krijgen is.

Waarje zit of waarje staat,
Watje denkt of watje praat,
Heele uuren
Is 't van schuuren,
En van uw zielen-vuiligheid,
Word in een jaar geen woord gezeid.

Zeg, hoe verzuimje dus, tot schand,
Dit uw allerdierste pand?
Daar op aarde
Niets in waarde
Kan bereiken 't minste deel
Van dit zeer kostelijk juweel.

Weet vry, dat uw best cieraat
In eene reine ziel bestaat:
Zijt dan matig,
Net en statig.
Pronkt u met de goude deugt,
Dat geeft aan d'Engelen een vreugt.

En God, die in den Hemel woont,
En der zielen kuisheid kroont,
D'Opper-koning
Eert die woning;
Dies hy, met zijn Hofgezin,
Zellef komt tot die zieltjes in.

Wel, fiere vrouwtjens, teêr geslacht!
Toom uw woelerij en pracht;
Leer na dezen
Puntig wezen
Op uw ziel vol vuiligheid,
Meer als op 's werelts ijdelheid!

Zindlikheid en is niet quaat,
Als men houd de middelmaat,

En uw Heere
Krijgt sijn eere:
Maar 't is quaat, schoon 't ider prijst,
Als er uw God alleen voor ijst.

Kiest dan, met Maria, 't best,
Dat gy hooren meugt op 't lest:
Komt, mijn schoone!
's Hemels woone
Heb ik voor u toebereid,
Leef daar met my in eeuwigheid!

DE ZEMELKNOOPERS.

De lust tot zingen my nu quelt;
Al had ik heden brood noch gelt,
Het lust my eerlijk te vermaken,
Spijt al de viesaarts die het laken!

Is 't juist niet na haar zin of keur,
Ik zeg: *Je suis vôtre Serviteur*,
En ga my by dat volkje voegen,
Daar Vreucht en Zeden zich vernoegen:

Want die steeds queezelt, knijst, en mort,
Die doet sijn eigen lijf te kort.
God heeft sijn goed aan ons gegeven
Om dankbaar vrolik van te leven.

Een Filozoof die niet eens lacht,
Die word by my zeer klein geacht.
En die veel lacchen en veel praten,
Die mijde ik zeer, doch zonder haten.

Want die veel praat, ook veel ontvliegt;
En 't is gewis hy dikwils liegt;
Ja, veeltijds slaat hy tong en tanden,
Om iders fauten aan te randen.

Dat leven staat my gantsch niet aan;
Dies moet ik by mijn volkje gaan,
Daar ider ongeveinst mach spreeken,
En zwijgen anderer gebreeken.

Komt daar een viezerik my voor,
En prevelt my zo wat aan 't oor;
Ik wil niet in sijn vyerschaar leggen,
Ik vall' of sta na 's Heeren zeggen.

Natuur heeft zelver vreugt geleîd
In arbeid en in werkzaamheid:
Dies wie zich wil op d'aard' erneeren,
Werkt vrolik, en wilt God vereeren.

De vrolikheid is altijt goed,
Zoo gy de plicht en maat voldoet;
't Zal u zelf tot gezontheid strekken,
De geest somwijl eens op te wekken.

Indien gy nut een medicijn,
Gy neemt die in met zoet of wijn,
Zo kan ook, onder 't vrolijk zingen,
Een balsem tot de ziel' indringen.

Des Heeren jok is zoet en zacht:
Hy ziet graag dat gy dankt en lacht;
Maar datg' als kampioens zult strijden,
Om alle misbruik wel te mijden.

't Kortswijlig leven schaat gansch niet,
Als d'Ondeugt daar niet by en schiet,
En wy als rechte Christnen leven,
Wiens naam is op ons hooft geschreven.

Oorlof, Bet-weeters al te saam,
Of Quakers, of van andre naam,
Ik zal mijn vreugt daarom niet enden,
Al leev' ik juist niet in uw Benden.

AAN ANNA DANCKERS.

*A*cht het uw Eerkroon niet te nA,
*N*u gy u ziet Rosinde noemeN,
*N*adien de Roos is 't puik der bloemeN,
*A*ls 't puyk der Juffren is AnnA.

CORNELIS MAERTSZ.

Sweerts' tijd- geloofs- en kunstgenoot, kwam deze blijmoedig-vrome huisman en ouderling zich met Febr. 1656 te Hoog-karspel vestigen, na vroeger in het aangrenzend Wervenhoof gewoond te hebben, om ook later trouwens derwaarts terug te keeren en er zijn leven wellicht te eindigen. Het juiste jaar van zijn verscheiden is ons toch even onbekend gebleven als dat zijner geboorte, en kunnen wij de sporen van zijn leven en werkzaamheid alleen in het kerkeboek van zijn tweede woonplaats en zijn beide uitgegeven dichtbundeltjens volgen. Het eerste van deze werd, onder den naam van *Stichtelijcke Gesangen*, in 1661 te Hoorn uitgegeven, en het tweede, *Het Zingende Nachtegaeltje*, zag in 1671 te Amsterdam het licht. Het kerkeboek leert ons, dat zijn huisvrouw Geert Pietersdochter hem in 1656, 1658, en 1661 achtervolgens drie kinderen — één dochter en twee zonen — schonk; wat er echter van hem en hen geworden is, kwam tot dusver niet aan 't licht. Zijne in 't vergeetboek geraakte verzen, van welke zijn Hoornsche kunstbroeder Bruno terecht zong

Strijckt vry de vlagh daervoor, veel Neêrlandsche poëten,

werden in 1851, in vernieuwde spelling en met een toelichtende inleiding (Amsterdam bij Frederik Muller), voor een groot deel op nieuw aan den dag gebracht.

HET HOF VAN ACHIS.

Als David met gedruisch
Inkwam in Achis' huis,
Of hy het malen wou tot gruis,
En schuimde en tierd', Ongemanierd,
Gelijk het meer, Omgeroerd door het onweêr;

Werd Achis zeer verstoord,
En sprak daarop dit woord:
"Gaat, leidt hem buiten mijne poort;
Men raast zoo grof Niet in mijn hof:
Wie hier verkeert, Zij in zeden wel geleerd!"

Als lust of toornigheid
Niet luistren naar 't beleid
Van 't geen gezonde reden zeît,
Zoo doen ze meê Als David deê,
En, in 't gemoed, Toonen ze haar gelijk verwoed.

Maar laat ons spreken meê,
Gelijk als Achis deê:
O lust en toorn! houdt u in vreê;
Of vraag je niet Naar mijn gebied,
Gaat uit mijn zin, Want niets onreins dient daarin.

DE TEGENSPOED, DIE IS ONS GOED.

Die met ziekte of koorts gaat kwijnen,
Staâg belaân met smart en pijn,
Gaarn gebruikt hy medicijnen,
Al is 't dat ze bitter zijn.

Dit moet ons tot leering strekken,
Om, in harden tegenspoed,
Zacht geduld in 't hart te trekken,
Denkende: het is ons goed.

Zoo verdorven zijn de menschen,
Zelven ook de kindren Gods:
Gaat hun alle ding naar wenschen,
Lichtlijk wordt hun harte trotsch.

Maar wanneer hen komen treffen
Druk en angst en tegenspoed,
Zullen zy hun hart verheffen,
Boven naar het hoogste goed.

Nooit ziet men de sterren blinken,
Als in 't donkerst van de nacht;
't Water zal in haaste stinken,
Zoo het stil staat in de gracht.

't Gladde yzer zal verroesten,
Zoo men 't tot geen arbeid voegt;
En een akker zal verwoesten,
Zoo men hem niet om en ploegt.

't Vuile goud moet in de vlamme,
Eer dat men het zuivren kan;
't Jonge kind moet van de mamme,
Zal 't opwassen tot een man.

't Koorn moest in den wind verstuiven,
Eer dat het is schoon geweest;
En de allerzoetste druiven
Drukt de perse 't allermeest.

Zal het vleesch bekwaamlijk duren,
Zoo moet het gezouten zijn;
En het koper moet men schuren,
Of het heeft noch glans noch schijn.

Als de Heer ons dan wil plagen,
Schoon wy voelen smart en pijn,
Laat ons dat geduldig dragen,
't Zal tot onzen beste zijn.

NOORDEWIND EN ZUIERZON.

Daar ging eens een pelgrim treden,
Met een tabbaart, dik en zwaar;
Noordewind werd hem gewaar,
Dies begon hy zijne reden
Tot de Zuierzon, en sprak:
Stroop dien pelgrim van zijn pak.

Zuierzon zeî: Hagelblazer,
'k Kan wel 't doen, geloof het vry,
Ja, veel beter zelfs dan gy.
Noordewind zeî: 'k heb geen dwazer
Reden immermeer gehoord;
Wat ik aanvang, 't gaat al voort.

Zuierzon zei: zonder kijven,
Laat ons beiden eens bezien,
Wie den mantel stroopt van dien;
Ik wil wel de laatste blijven;
Benje nu zoo kloek en sterk,
Leg uw kracht dan eens te werk!

Noordewind, met roode kaken,
Blies-uit onweêr ende storm,
Dat de droeve zeeman korm';
Hy deed sneeuw en hagel maken
En hy worp dien, hard en stijf,
D'armen pelgrim op het lijf.

Maar, doe 't onweêr hem aanrandde,
Heeft dees op zijn rok gepast,
En hy hield zijn tabbert vast
Met twee dicht-genepen handen,
Ja, hy wond hem om zijn kop;
En — de Noordewind gaf 't op.

Doe de Noordewind dus kaaltjens
  Daaraf kwam, met al zijn werk,
  Stak de Zon 'er hoofd door 't zwerk,
En ze schoot 'er flikkerstraaltjens
  Op den pelgrim, die, zeer heet,
  Daarop straks bedauwt van zweet;

En, mits door den glans der zonne
  Moede en mat, 'em gants begaf;
  Worp daarop zijn mantel af. —
Dat is louter 't spel gewonnen,
  Zeî de Zuierzon, zie daar!
  Ja, zeî Noordewind, 't is waar.

Deze pelgrim zijn wy menschen;
  Noordewind is tegenspoed,
  Die ons vlijtig toezien doet;
Maar het ware een zaak naar wenschen,
  Dat men zoo oppassen kon
  In des voorspoeds Zuierzon.

HOOGKARSPELS LOFZANG.

Hoogkarspel! waar begint uw prijs
  Of waar is 't eind gevonden? —
Ik dachte licht, zoo 't Paradijs
  Niet lange was verslonden,

Dit is de plek daar Eden stond,
  Dat God zelf deed opcieren,
Want zoo schijnt heden nog de grond
  Des lands en der rivieren.

Als wy 't gezichte weiden doen
  Door al de vruchtbaarheden,
De hemel boven 't hoofd schijnt groen
  Door weêrschijn van beneden;

De boomen, krakende van ooft,
  Een hoofdpunt van 't vermaken,
Die steken er hun wenschlijk hoofd
  Ver boven onze daken,

En schudden ons hun vruchten toe,
  Als wy hun grond betreden;

De vogeltjens, die nimmer moê
En zijn in vrolijkheden,

Die ziet men hier, by duizenden,
Van tak op takjen hupplen,
Terwijl het windjen, suizende,
Hen sprengt met dauwge drupplen;

Al de akkers staan met kool beplant,
Bezaaid met tarwe en haver;
De bloemen spikklen 't gansche land,
Met geel, door 't groene klaver;

Daar komen dan de meisjens aan
En tappen melk tot kaasjens,
Terwijl de koetjens weiden gaan,
Verliefd op weelge graasjens.

De lammetjens, met zachte wol,
Die hupplen met gespartel;
De kalfjens drinken 't buikjen vol
En dansen dan, wel dartel.

De slootjens, die rondomme zijn,
Met ritslend riet bewassen,
Zijn hier zoo zuiver, of de Rijn
'Er laafde met zijn plassen.

Ze wemelen van zoete visch;
Elk zou 'em hier vergeten,
Wijl die met lust te vangen is,
En ook met lust is t' eten.

Als iemand hier een fuikjen zet,
Des avonds, voor een slootjen,
Die slaapt des nachts mooi op zijn bed,
En 's morgens heeft hy 't zootjen.

Indien de boutlust iemand kwelt,
Hy zij niet lang een dreiger,
Trekk' met zijn vogelroer te veld,
Daar stuiplen snip en reiger.

Dit lusthof, dat belommerd staat
Met duizend groene kransen,
Heeft ondervoet een keizelstraat,
Daarop een paard mag dansen;

Wat is daarop al rijds en gangs!
  De paardjens, wakkre beestjens,
Die draven staâg de straat al langs
  Met koetsen en met sjeesjens.

Wanneer d' Enkhuizer minnaar niet
  Zijn liefjen kan bekoren,
Maar hy in haar een herte ziet
  Zoo koud, òf 't waar bevroren,

Zoo hy 't zóóver maar brengen kan,
  Dat zy dit dorp komt naken,
Haar minloos hart ontvonkt er van,
  En hy kan 't huwlijk maken.

Maar 't grootste wonder dient er by —
  En zijn 't geen nieuwigheden? —
Dit dorp vertoont een schuttery,
  Trots 't puik van Hollands steden;

Dit boeren krijgsheer is vol moed:
  De trommel raast op 't beste,
De pluimen blinken op den hoed
  En 't zilver aan 't geveste;

De spies steekt af op de ijzren kraag;
  't Musket dat vonkt er onder;
Dan meent de duinboer by den Haag,
  Hy hoort in 't Noord den donder.

Mijn loflust zingt 'er nimmer zat,
  Wie zou zijn vreugd weêrhouwen? —
Indien de weêrhaan oogen had,
  Om, van den toor'n, t' aanschouwen

Dees lieflijkheid zoo schoon en veel,
  Hy raakte licht aan 't davren,
En kraaide-n-uit zijn koop'ren keel,
  Dat Friesman 't hoort te Stavren.

't Is wel een liefelijk vermaak
  In al dit schoon te wonen;
Ik proeve zelf de zoete smaak
  Van 't geen ik hier vertoone.

WILLEM SLUITER.

Den 20sten Maart 1627 in den Gelderschen achterhoek, gelijk hij 't zelf plag te noemen, te Neede geboren, en 25 jaar later in 't door hem vermaarde naburige Eibergen als herder en leeraar bevestigd, kortte Sl. zich zijn eenzaam buitenleven, en den tijd, die hem van zijn onverdroten herderlijke bezoeken en zijn preek- en leerwerk overschoot "in de oeffening van stichtelijke poëzy", als zijn "eenigst en innigst vermaak en verlustinge", en gaf de eerste vruchten daarvan in zijn *Psalmen*, *Lofzangen en geestelijke Liedekens* (1659) en de beschrijving van zijn Eenzaam Buitenleven (1660) in het licht. Twee jaar later met de 22jarige Margaretha Hoornaerts gehuwd, moest hij zijne innig beschreide vrouw reeds na nogmaals twee jaar, derven, bij de geboorte van zijn tweede huwelijksspruit, die toen met zijn zusjen aan de zorg van zijn schoonouders te Borculo toevertrouwd, hem op nieuw aan zijn zelfgenoegzame eenzaamheid overliet. Door 't oorlogsgeweld van Munsters krijgshaften bisschop in 1665 uit zijn stille pastory opgeschrikt, bleef hij eenige maanden zwerven, en moest, bij 't vernieuwen van den krijg, in 1672, op nieuw vluchten. Hij zwierf nu eerst in West-friesland rond, en nam toen in Deventer den dienst waar, tot hij in 1673 naar Roveen beroepen, in den volgenden winter te Zwolle overleed. Tusschen beide oorlogsbedrijven in, had hij, in 1668, zijn tweede eenzame *Huis- en Winterleven*, in 1669 den *Lof der Heilige Maagd* bezongen, en in 1670 zijn *Eibergsche Zanglust* op nieuw bot gevierd; terwijl hij, weinige weken vóór zijn dood, in een gemoedelijke *Lijkrede*, zijn innig geliefde Eibergsche gemeente "als uit het graf" nog vaarwel zei. Niet "de hoogvliegende poëten" zocht hij in zijn algemeen geliefkoosde rijmen "na te draven", maar met den gelukkigsten uitslag, steeds "eenvoudig op voet en maat henen te gaan", zoodat zijne verschillende zangen dan ook niet alleen te Eibergen steeds van ieders lippen vloeiden, maar ook daar buiten weldra overal weêrklank vonden, en nog in onze dagen niet vergeten zijn. In de eerste helft der 18 eeuw werden zijn gezamentlijke *Werken* herhaaldelijk in twee deelen, te Amsterdam, herdrukt.

EENZAME BUITENLUST.

(Uit het "Buitenleven.")

Als ik mijn Kamerken mag sluyten,
En houden al 't gewoel daer buyten,
En doen mijn eygen werk alleen,
Dan ben ik allerbest te vreên.
Daer hebb' ik al, waer hert en oogen
Sich lieflick meê verlusten mogen;

Daer pronkt mijn allerbest cieraet.
Wat raekt my, hoe 't er buyten gaet
Of daer de Straten dan vol drek zijn,
Of daer de Poorten maer een hek zijn,
Of voor elk Huys een mestvaelt is,
Wat geeft my dat voor hindernis?
Moet ik somtijds daer over stappen,
Ik weet niet, of op marm're trappen,
Of op een glad-geslepen steen,
Al sachter soude zijn te treên.
My dunkt, hy is wel week gebakken,
Die 't hert laet in sijn schoenen sakken,
Wanneer een ongevaegde straet
Hem die met weynig slijk begaet.
Ik ga met lust, langs onse straten
En ben verwonderd boven maten,
Dat yemand oyt sich voor laet staen,
Dat daer zijn vreugd door sou vergaen.
Niet dat ik, tegen alle reden,
Vermaek hebb' in den drek te treden;
O neen, ik minn' de reynheid seer,
Maer 's herten reynigheyd veel meer.
'k Hebb' liever noch besmet mijn schoenen
Met slijk, die weêr is af te boenen,
Dan 't hert met sondendrek beslijkt,
Die 's Werelds grootsche prael anstrijkt.
Ik trede d'Aerd' en drek met voeten;
Maer die in aerdsche dingen wroeten,
Om soo te wesen grootsch en rijk,
Die laden op zich dikken slijk;
En dikken slijk, die nu mag blinken,
Maer al te walgelik sal stinken,
Indien eens 't quaê geweten kom,
En roer des herten mesthoop om.
Hoewel sich ook, langs onze straten,
Meest leemen huysen vinden laten,
En dikwils maer een stroye dak,
Wat geeft my dat voor ongemak?
Ja, 'k heb'er voordeel uyt te wachten.
't Is al een beeld voor mijn gedachten,
Dat ieder mensch, hoe frisch, hoe schoon,
Hier slechts een leemen-huys bewoon.
Laet moojers, toojers, viese pronkers,

Verwijfde, kiese strate-jonkers,
  Op sulke beuselingen sien,
  Het is geen werk van wijse liên.
De wispeltuurigheyd der Vrouwen,
Die van wat mooys, uyt swakheyd, houwen,
  Sien sulks soo wars en spijtig an;
  Het past te qualijk voor een man.
Zelfs achten edele gemoeden,
Die zich met merg van wijsheid voeden,
  Al woonens' in een woel'ge stadt,
  't Gewoel maer schâ, de stilt' een schat.
Ik zoek geen plaets tot mijn genoegen,
Dan daer 't gewiss' op 't minst mag wroegen.
  Zoo 'k ben diè 'k wesen moet, is 't my
  Al even-eens waer dat ik zij.
Schoon onse plaets waer tien-mael slechter
Ik leefd'er wel te vreden echter,
  Als ik'er 't mijne maer mag doen,
  En met mijn oogmerk voort kan spoên.

WINTER-WEÊRWERK.

(Eensaem Huys- en Winterleven.)

  Wie tijt weerdeert, en dicht en schrijft,
Heeft noyt meer vreugt, dan als hy blijft,
Gantsch afgezondert, by zijn werk,
En in zijn zelfs bepaelde perk.
  Ik waer wel mal, soo 'k om playsier
Ging in de winter-tijd van hier,
Daer zelfs geen soete somer-dag
My licht'lijk toe bewegen mag.
'k Weet met mijn gelt wel beter keer,
En met mijn kost'le tijt noch meer,
Dan dat ik die met reysen quist,
Als of ik daer geen weg meê wist.
'k Hebb' meer vermaeks in huys alleen,
Dan 'k weet te halen in de steên,
Daer noyt voor my yet is bereyt
Dan moeyelijke bezigheyt.
'k Ontzie my, datm'er staêg weêr aen
My ledig langs de straet zie gaen,
En niet begrijp' wat ik daer doe,

Soo datm'er 't een of 't aêr vermoê,
Dat noyt mijn hert eens hadd' gedacht.
'k Slijt hier den winter zoet en zacht,
En denk al dag by dag weêr aen:
Wat wilt gy haest ten eynde gaen!
Niet ongerijmder, dan bejag
Om 't korten van den winter-dag,
Die 's avonts vroeg en 's morgens laet
Te veel met slapen henen gaet,
En tusschen bedd' en dekens blijft,
Hoe zeer men ook zich zelve drijft.
Profijt'ge bezigheid en vlijt
Verkort op 't allerbest den tijd.
Waer iemand duysend vreugden soek,
Mijn vreugd is in dees' achter-hoek.
Soo 'k als een asschepuyster sat,
En anders niet te doen en had,
Als slechts mijn schenen wat te braên,
Men mogt dit leven my ontraên:
Ik ben gants niet van zulk een aert,
Dat ik, in 't hoekje van den haert,
Wat lang zou zitten zonder werk,
Of eenig loff'lijk ooge-merk.
Ik houde niet van zulke liên,
Die slechts in 't vyer wat mann'kens sien,
En 't mijmrig hooft vol sotheyd broên,
Niet wetend' watze zullen doen.
'k Hebb' zoo veel werks hier over-hoop,
Dat altijd my de tijd ontsloop.
'k Hoor na geen klokke dieder slaet,
Eer datse 's middaegs bom-bam gaet,
Zoo dat ik denk: wel! hoe is 't hier?
't Gebraed is noch niet eens by 't vyer,
En 't is zoo laet? de klok die liegt,
Of 't is dat my de tijd bedriegt.
Zoo gaet het na de noen-tijd weêr.
Ik denk vaek: is het donker weêr,
Of komt den avond al weêr aen,
Daer noch zoo weinig is gedaen!
't Is tijt, dat ik mijn keers ontsteek.
Zoo gaet elk ure, dag, en week.
Nu oordeelt eens, na 't geen gy ziet,
Of my de tijd verveel', of niet;

En of 't zoo groot een wonder schijn',
Dat ik zoo lang alleen kan zijn.
Ik hoù de tijd in waerd' en eer
Maer ik verdrijv'se nimmermeer.
Ga 'k hier en daer by-wijlen heen,
't Is om geen tijd-verdrijf, o neen:
Maer 't is, om dat beroep en tijd
My dan niet langer t'huys en lijd;
Indien ik d'een of d'aêr bezoek,
't Is niet, om dat ik, in mijn hoek
Hier achter, niet meer raed en weet,
Waer in mijn tijd zal zijn besteedt;
Maer dat hierdoor mijn schuld'ge plicht
Van liefd' en trouw' ook zy verricht.
Die u bezoekt om anders niet,
Dan dat hem eygen haert verdriet,
En zelfs de tijd hem valt te lank,
Verdient van u heel weynig dank.
Al komt hy dan al menig werf:
Gy zijt alleen zijn nood-bederf.
De reden zijn dan veel en slecht,
Als d'een of d'ander tot my zegt:
Zoo, kom eens uit, om dat de tijd
U doch te lang valt daer gy zijt.
Neen, vrienden; zoo ik tot u kom,
Geschied het nimmermeer hierom.
Zoo'k 't niet en deed om uwentwill',
Ik zat de gantsche week hier stil,
En zou niet eens, noch vroeg noch laet,
Mijn beenen zetten op de straet.
Ja, zoo 'k woû uytgaen om een leur,
'k Hadd' hondert plaetsen tot mijn keur.
Daerom gedenkt vry, waer ik kom,
Het heeft geduerig zijn waerom.
Heeft 't een of 't aêr niet veel om 't lijf,
Noch doe ik 't om geen tijd-verdrijf;
Geniet ik wat vermaek of rust,
't Is, om den tijd met versche lust
Weêr na te jagen, al mijn best.
Tijdquisting schuw' ik meer dan pest.

BEDEZANG VOOR ONZE KRIJGSMACHTEN (1672).

Wy steken in Uw name
  De vaendels op, ô God!
En bidden u al t' zame:
  Laet ons niet zijn bespot;
Maer laetze schaemroot worden
  Die trouw'loos, zonder reên,
Uit hoogmoed zich omgorden,
  Om ons op 't hooft te treên.

O Heere der heirkrachten!
  Gy, die een krijgsman zijt,
By wien all' 's werelds machten
  Geacht zijn als een mijt;
Trekt doch met ons ten strijde,
  En zijt en blijft voortaen
In gunst aen onze zijde,
  En als ons Hooft voor-aen.

Ja, Israëls verwachting!
  Zijt ons, Uw eigendom,
By U zoo hoog in achting,
  Een vier'ge muur rondom.
Helpt zoo Uw lieve knechten,
  Dat ieder zie, dat wy
Als van den Hemel vechten,
  En al ons doen gedy!

Bewijst Uw liefde en trouwe
  Meest aen dien jongen Held,
Wilhelmus van Nassouwe,
  Die voor ons trekt te veld.
Wilt Gy hem hulpe zenden,
  Als uit Uw heiligdom,
Dat hem Uw Engle-benden
  Beschutten om end' om.

Laetz' over hem sterk waken,
  Op dat geen moordsche liên
Oit Uw Gezalfden naken:
  Doet hem 't gevaer ontvliên!
Uw hand, o Opper-heere!
  Leer strijden zyne hand,

Meest voor Uw eer' en leere,
  Voor Kerk en Vaderland.

Sterkt ruyters en soldaten,
  Op datze noit den moed
Bloôhertig vallen laten,
  Al kosten 't ook haer bloed.
Geeft onze weêrpartyen,
  Die, onbezuist te been,
Uw erfdeel fel bestryen,
  Een schrik door al haer leên.

Helpt Gy ons uyt benauwen,
  Want 's menschen heil is niet.
Wy zullen noit verflauwen,
  Zoo Gy ons hulpe bied.
De vyanden zijn t'zame
  Op paerd en wagens trots:
Wy juichen in Uw name,
  O sterke zielen-rots!

Wie zal of kan ons schaden,
  Als Gy ons wilt behoên?
Wy zullen kloeke daden
  In U alleene doen;
En onze weêrpartyders
  Zult Gy, ô God! vertreên,
Die voor Uws Naems belyders
Van ouds af hebt gestreên.

Staet op, door Uw vermogen,
  Legt eer in door Uw magt,
Dat wy Uw Naem verhogen,
  En roemen, dag en nacht.
Laet in de tent der vromen,
  Door Uwe Majesteit,
Een stem des juychens komen
  Tot in der eeuwigheid!

UIT DE "LIJKREDEN."

  Dewijl ik u niet allegaêr,
  Mijn lieve waerde Christenschaer!
Hebb' in myn leste mogen spreken,
  Zoo neemt my nu, als uyt het graf,
  Noch deze weinig woorden af,

Tot u myn leste liefde-teeken.
Gy hebt zoo menigmael Gods woord
Met blijdschap uyt myn mond gehoord,
Gy hebt my vrolyk hooren zingen
Zoo menig Lied, zoo menig Psalm:
Gy, hoort ook nu myn leste galm
Gelijk als door myn grafsteen dringen.
Neygt hert en oor! Al ben ik nu
In 's lichaems tent niet meer by u,
Om door vermaen u op te wekken,
Gelijk tot noch toe is gedaen,
Ik spreek door myn geloof voortaen,
't Geen eeuwen lang zich uyt kan strekken.
Want daer op hebb' ik toegeleîd,
Met alle vlijt en neerstigheid,
Dat na myn uytgank uyt dit leven,
Gedachtenisse van Gods woord,
Het welk gy hebt van my gehoord,
By u en d'uwe zy gebleven.
Gy waert my altijd lief en waerd;
Ik hadd' geen meerder vreugd op d'aerd',
Als dat ik u, mijn lieve kindren!
Zag treên op 't reyne waerheids pad,
Waer door Gods Rijk een aenwas had,
En Satans helsche Rijk moest mind'ren.
'k Speurd' ook tot my uw' liefd' en trouw,
't Geen my voorspelde, dat uw rouw
Zou groot zijn om myn overlyden.
Dies dacht ik, in myn leven hier
Noch iet te stellen op 't papier,
't Geen na myn dood u mogt verblyden.
Dat uw genegenheid tot my
Nu niet te aerdsch en vleeschlyk zy!
Bemint gy my dan allegader,
Zoo zijt nu ook met my verblijd,
Om dat ik, vry van alle strijd,
Ben heen gegaen tot God, myn Vader.
'k Behoev' de hitte van den dag
Niet meer te dragen, als ik plag,
Noch zooveel moeyt' en zorg by nachte.
'k Behoev' in eeuwigheid voortaen
Niet meer te laten zucht of traen,
Ik rust in Abrams schoot heel zachte.

'k Hebb' nu volbracht, met vrolykheid,
Myn loop, en dienst my opgeleïd,
Die 'k van d'Heer Jezus hadd' ontfangen,
Om te betuygen, vroeg en spaâ,
Het Euangely der genaâ,
't Welk al myn lust was en verlangen.
Ik preêkt' u Gods getuygenis
Noyt opgepronkt met schoon vernis
Van wysheid om geleerd te heeten,
Mids uw begryp niet hoog en ging,
Zoo wild' ik onder u geen ding
Dan Jezus den gekruysten weten.
'k Betuyg' ook voor u allegaer,
Ja, zelfs voor God, in 't openbaer,
Hoe 'k nimmer iets en hebb' verkondet,
Noch met myn mond, noch by geschrift,
Of 't quam ook uyt mijns herten drift,
En was op mijn geloof gegrondet.
'k Hebb' alzins ook myn best gedaen,
Om u in 't goede voor te gaen,
Gelijk 't betaemt der kudden voorbeeld;
En, daer het niet en is geschied,
Ik bïdd' u, dat gy daer van niet
Dan na den aerd der liefd' en oordeelt.
Gy weet, ik was een menschen-kind,
By wien men altijd zwakheid vind;
Maer nochtans hebb' ik, in myn leven,
Na myn gering' en zwakke kracht,
Altijd zorgvuldig my gewacht,
Om niemand ergernis te geven.
Hy, die de zond' alleen vergeeft,
En my gantsch reyn gewasschen heeft,
In Jezus bloed, van al myn smetten,
Stelt, na myn dood, my los en vry
Van d'oude mensch, die tegen my,
Zoo lang ik leefde, zich ging zetten.
Ziet, dat slechts niemand u verkeert,
Maer blijft in 't geen gy hebt geleerd:
Dat niemant uwe kroon en roove!
Houd 't voorbeeld van 't gezonde Woord,
Het welk gy hebt van my gehoord,
In Jezus liefd' en waer geloove!

JOACHIM OUDAEN.

Wij maakten met dezen, den 7den October 1628 geboren dichter, als penvoerder van den blindgeworden Schrijver (zie boven, blz. 31) reeds vroeger kennis. Hij had eerst op de dorpschool te Rijnsburg, waar zijn vader broodbakker was, daarna te Leiden zijn onderricht ontvangen, en zette zijne studiën nu onder genes leiding voort, tot hij in 1656, met Ewoutje, de dochter van den Rotterdamschen steenbakker Stout, gehuwd, derwaarts trok, en in zijn schoonvaders zaak werkzaam bleef. Als Collegianten-spruit en zelf dien gevoelens toegedaan, waren hem andere betrekkingen minder toegankelijk. Even als Brandt, was hij, als dichter, het eerst met een treurspel, Johanna Gray of Gemartelde Onnoozelheid (1648), opgetreden, als tegenhanger van Vondels Maria Stuart, maar dat de vergelijking daarmeê te weinig kon velen, om zijn eigen later doemvonnis te ontgaan [1]. Ook zijn tweede, tegen 't Pausdom gerichte stuk, Conradijn (1649), blonk door geen hoogere verdiensten uit; slechts zijn derde, het verworpen Huis van Eli (1671), mocht op wat hooger waarde bogen. De forschheid, waarop hij zich bij voorkeur toeleî, maakte hem dikwerf hard en stroef, al hield hij zich anders van het razen en tieren, door Jan Vos in zwang gebracht, vrij, en al verwierp zijn gezonder smaak de "vodden en leuren" uit den Godenkraam der Oudheid, waarmede zijn tijdgenooten gewoon waren hun verzen op te smukken [2]. Zijn stemmige Collegianten-natuur en Heiden-schuwe Bijbelzin brachten daar het hunne toe bij. De vaderlandsche aangelegenheden werkten steeds krachtig op zijn gemoed, en lokten herhaaldelijk de krachtigste tonen van zijne lier; maar zijn aangeboren kunstzin toonde zich ook voor zachter indrukken vatbaar, en wist die in liefelijk dicht over te brengen. Ook waar hij zijne heiligste gemoedsovertuigingen bloot legt, weet hij zijner luit de treffendste klanken te ontlokken. In proza maakte hij zich het meest door zijn uitvoerig vertoog over de "Roomsche Mogendheid" bekend. In 1690 door eene beroerte aangetast, bleef hij sedert bedlegerig, en bezweek, na een tweeden aanval, den 26sten April 1692. Zijn verzamelde *Poëzy* zag in 1712 (Amsterdam, Wed. Arentz), door de zorg van D. van Hoogstraten, die er ook een levensbericht aan toevoegde, in drie deeltjens, zijn verzamelde *Tooneelpoëzy* in één deel het licht;

[1] "Zijn kintsche treurspelen heeft hy, om te herdrukken, zijnen naam daarna niet meer waard geacht; 't eerste was hem zelfs leed, dat hy 't ooit had uitgegeven." (De drukkers tot den lezer voor het eerste deel zijner *Poëzy*).

[2] "Elendig toeverlaat, arm bedelaars gesmuk,
Rechtschapen dichtrenwerk behelpt zich met geen kruk,
Geen rijk vernuft zoekt heul aan lang verlepte vonden,"

zong hij o. a. in 1662, den bruîgom mr. Joan Blasius toe, die mede "in dat gasthuis ziek lag."

terwijl Poot later nog een deeltjen onuitgegeven *Gedichten* volgen liet, en zijn Haagsche Broedermoord of Dolle Blijdschap, naar aanleiding van den dood der De Witts, onder de looze aangifte van Frederikstad als drukplaats, afzonderlijk werd uitgegeven.

AAN MIJN GEBOORTEPLAATS (1672).

Aaloude Landvlek, welk de Rijn
En 't Roomsch gesticht den titel gaven:
Gy waart wel eer het Hof der Graven,
(Wier zommig' hier begraven zijn)
Daar Hollands hooge Landvoogdy
Van wierd berecht, voor vele Jaren:
Maar al die luister is vervaren
In ongedenk, en zoo voorby,
Dat zoo niet pas wat brokken steens,
Dit, by 't geschrift der oude zerken,
Betuigden met geringe merken,
Men heugde 't, noch gedacht het eens:
Noch bleeft gy een' geruimen tijd
Het weeld'rig Hof der eed'le Nonnon;
Op dat haar kuisheid ongeschonnen
Dus bleef den Godsdienst toegewijd;
Die 's morgens, naar de Klooster-wet,
Hier passen op haar Kerk-getyen;
En dan 's namiddags speleryen,
Aan 's Jonkers rug te paard gezet:
Ook gaf de Dans-zaal tijd-verdrijf
Aan jonge Juffren, t'wijle d'Ouden
Met hoog gezag den teugel houden,
In 't rechts-geding van goed en lijf:
De wellust en de lekkertand,
Kon hier een vetten dis bereiden,
Geplaatst in volle klaverweiden,
En in het hert van 't koorenland:
Waar aan de rijkdom niet gebrak
Van Heeren-gift, aan Landeryen,
En rente, en erfpacht, en 't verlyen,
Van veld- en hof-dienst, en gerak.
Maar dit Gesticht, en 't Kerkgebaar
Met al dien toestand, is verdwenen;
Dies rest 'er slechts, van al die steenen,
Een hoogte voor den Ouwevaar,
Tot datze vall' (ze waggelt al)

En nederstorte langs de scheuren
Van 't oude Muurwerk, licht te keuren
Dat dit eerlang gebeuren zal.
Hoe zijt gy nu? die Kloosterstand,
Hier uitgeroeid, met al de droomen
In 't Kerk-beslag van 't heerschend Roomen,
Brak niet alleen dien kluister-band,
Maar zag hier tevens opgestaan
Een Zevenstar van wakk're Mannen,
Die alle kerkgeweld verbannen,
En scheuren 't web der kluister-draên!
Dat zedert noch, als 't overschot
Van 't Roomsche Kerk-rach, Eensgezinden
In 't stuk der Godsdienst zocht te binden,
Als met een halsband om den strot:
Dies bleef hier geen gedachte naar
Van binding, Kerkdwang, of iet anders,
Dan, voor alle Oudheid-Medestanders,
Dit nest des kleppende Ouwevaar:
Hier kreegmen, op het heldre spoor
Van 't Evangeli-licht, de proeven,
Hoe geen gemoed'ren zich behoeven
Althans te laten kluist'ren, door
Gezag, noch macht, noch waan, noch wet,
Goedvinding, orde, form, besluiten,
Belydenis, noch ietwes, buiten
Het geen dat Gods gebod hen zet:
Wie anders denkt, wil noch op 't Nest
Des Ouwevaars staan spiegel-oogen,
Maar vind zich in zijn waan bedrogen:
Dat stort in 't eind, als al de rest:
Hier is 't gemoed dan waarlijk vry,
Hier word de ziel (aan God verbonden)
Niet vast geboeit aan mensche-vonden,
Noch dwang van Kerklyk' heerschappy:
Recht naar het voorbeeld, dat men ziet
In 't Vry gebied der Heeren Staten,
Die elks gemoed in vrijheid laten,
In 't heilzaam vrye Lands-gebied:
Zoo vind men hier dat oud beslag
In 't Kerk'lyk niet alleen verschoven,
Maar is m'ook allen prang te boven
Die eenigzins te knellen plag.

Al luidt men dan de Klooster-klok,
Al dringt m'op 't recht van zijn Conventen;
't Zijn niet dan yd'le dreigementen
Van een gebroken meester-stok;
Die, lang vermolzemt en doorwormt,
Aan stukken viel; daar elk, aan 't grabbelen
Om 't grootste stuk, met slaan en krabbelen,
Hier met op and'ren stoot en stormt:
Maar wie zich van zijn eigen recht
Verzekert vind, heeft niet te schromen,
Hoe zeer z'elkand're tegen-komen;
't Strekt maar een spiegel-spel-gevecht:
En wie dit in den grond verstaat,
Blijft buiten dwang en prang van and'ren;
Hy zucht wel, datze dus elkand'ren
Te keer gaan met een bitzen haat:
Maar is verheugd in zijn gemoed
Dat hem geen slaafze banden nijpen,
Daar hy zijn vryheid kan begrijpen,
Dat groot en onwaardeerlyk goed:
In 't lijffelyk zoo aangenaam,
Schoon niet gekent van alle menschen,
Maar voor 't gemoed veel meer te wenschen,
In toestand, die 't gemoed betaam'.
O Rijnsburg! 't is u dan gebeurt,
Dit voorbeeld uit uw schoot te geven;
Onsterff'lyk zal die luister leven,
't Zy wie 't begrimt of spoorloos keurt:
Uw Graven zijn in 't graf gedaalt,
Uw klooster-muuren staan geschonden;
Hun puin bestulpt hun groene gronden,
T'wijl 't licht van deze Vryheid straalt,
En stralen zal, eeuw uit, eeuw in,
En uwen naam met glori melden,
Op 't yver-spoor dier dappre Helden,
Lichtbakens in Gods Huisgezin,
Die d'eersten grond tot dit Gebouw,
Op uwen grond, o Rijnsburg! leiden
In 't openbaar, en 't licht verspreidden
Dat duizende verlichten zouw.
'k Was dit Geslagt en uw Gesticht,
Mijn Wieg, dees dankbaarheid verplicht.

DE LEEUW BEVREDIGT MET BRITANJE (1667.)

Geweld van ketenen en krammen,
Noch paalwerk om de Zee te dammen,
Noch Zeekasteelen op de strand,
Vol solferbrakend ingewand,
Zijn machtig om den Leeuw te temmen,
Wen hy de Zee wil overzwemmen
En blusschen zijn ontsteken gloed
In 't holle water van den vloed:
Dies komt hy bruisen door de baren,
En weet van zwichten noch bedaren:
En schoon men, met dat schakel-touw
Van yzer, hem beknellen wouw,
Die halsband sluit, en past rechtschapen
Het horenbeest aan 't Engels wapen,
Maar niet den Leeuw, om zijnen hals;
Hem rinkelt deze klank te valsch,
Die geene ketting na wil slepen:
Dies word al wat zijn klauwen grepen
Van een gerukt en afgemaakt;
En daar hy 't al vermaalt en kraakt,
Tot gruis verbryzelt met zijn tanden,
Neemt hy den sprong zoo fier te lande,
Dat gansch Britanje lilt van schrik,
En davert elken oogenblik,
Wanneer de donders van zijn brullen
Haar krytestrand en rotsen vullen,
En galmen met een naar geloei,
Dat heel het Eiland overwoei:
Dies jaagt zijn jacht (wie kan hem dwingen!)
De meerdre en mindre Vluchtelingen,
Daar 't al de doodverf heeft gezet;
Helaas, wat raad! wie helpt, wie red
Uit zulk een nood, en naar benauwen
Van zijn ter greep gezette klauwen!
En schoon hy weêr te water gaat,
Zoo staat de sprong (helaas wat raad!
Wie helpt, wie red!) in elks gedachten
Gezwind haast hier of daar te wachten.
  Dit was de angst, en dus de stand,
Van 't korts noch wrev'le Brittenland,
Dat Zee en stroomen dacht te dwingen:

Maar toen de Leeuw het quam bespringen,
Bestoken in het eigen nest,
Was 't ydel en vergeefs geprest:
Want schoon hun Doggen vinnig blaffen,
Daar heeft de Leeuw niet met te schaffen:
Geen raad, geen uitkomst, als voortaan
Dien Vorst der dieren t'ondergaan,
Om zijn verbolgentheid te breken
Met nedrig en demoedig smeeken;
Want ootmoed wint op 't Leeuwenhart,
Dat, hoe getergt en aangesart,
Zijn eed'len tuk niet kan verzaken
Aan die demoedig hem genaken.
Britanje, na een ruime wijl
Te leggen sport'len, volgt dien stijl,
En lokt, en streelt, om peis te kussen,
En d'eed'le gramschap uit te blussen:
Het moedig Dier is straks gedwee,
En poogt den voet niet eene schreê
Haar verder op het hert te zetten,
Noch schrijft geen sporelooze wetten
Van Zee-gezag of Heerschappy;
Maar laat alle elementen vry,
Dat elk wie 't lust zijn aêm kan halen:
De vrye Zeevaart lijd geen palen.
  Op zulk een redelyk besluit,
Drijft hy den yd'len hoogmoed uit,
En noodzaakt d'onvernoegde Britten,
Met yder stil te laten zitten,
Ook zich te schikken tot de rust:
Zoo mag Euroop, tot op de kust
Van Indus, al hare onderdanen,
In schaduwe der Vredevanen,
Zien bruisen door de vrye Zee:
Want d'eed'le Leeuw omhelst den Vreê,
En geeft den Vrede: 't Schapen-eiland
Mag zijne Schapen al het weiland
Nu af zien scheren, buiten vrees
Der Groote Leeuwen; als voor dees:
Dees Leeuw geeft Vrede, en leît zich neder:
Wie heeft het hart, en wekt hem weder?
Al heeft in hem de moedigheid
't Getal der jaren niet verbeid,

Wie zal hem zijnen roof doên slaken
Uit zijn met recht gevreesde kaken?
Wie zal hem, van d'olyveblaan
En palm beschaduwt, op doen staan?
Hy is geen van die slechte Leeuwen
Die zich ontzet voor 't Zwijneschreeuwen,
Of van een trommel of een toorts,
Gevoelt een rilling en een koorts;
Of schrikt voor 't krayen van de Hanen:
Hy kromt den nek, en schud zijn manen,
En haalt, na zijn ontzagbren aart,
De scherpe naag'len binnewaart;
En niet als waar hem 't hert gekrompen,
Doch om ze niet te doen verstompen
En af te schaven, buitens tijds:
Maar op het nad'ren zijnes strijds
Komt, met den waassem zijner longen,
Een vuur hem uit de borst gesprongen,
En uit zijne oogen eene vlam,
Die nooit zijn terger wel bequam,
Maar welk hy met zijn bloed uitbluste.
De Hemel geef hem lang te rusten!

DE FABEL VAN ORFEUS (1676).

Men dicht het Orfeus op, hoe 't klinken zijner snaren
Het woud bewegen kon, en brengen tot bedaren;
Zulks dat de felste Leeuw, dien 't woeste bosch besluit,
En d'onbetemb're Beer, quam luistren na 't geluid,
Daar ze op het spel verlieft zich vreedzaam nederleggen.
Waar op het Pluimgedierte, in heesteren en heggen,
Quam zitten zonder schroom, om 't lieffelyk gespeel
Te volgen met hun neur, en kneuterende keel:
Tot dat een woeste hoop van dolle Veld-bacchanten,
Met zich opzettelyk hier tegen aan te kanten,
En niet te luistren naar 't geluid van spel of snaar,
Al scheeuwende verdooft den eed'len Harpenaar;
Dies staakt hy zijn Gezang met afgebroke woorden:
Tot datz' hem eindelyk verscheuren en vermoorden,
En 't lichaam smakken, tot belooning van zijn lied,
Hier 't hoofd en daar het lijf, aan slentren in den Vliet.
De Wereld is een woud, waar in veel dieren wonen,

Die, onder menschen schijn, een beestenaart vertoonen;
Die wrevlig, redeloos, onleerzaam, en verwoed,
Zijn menschen met den naam, en beesten naar 't gemoed:
Die, in hun handeling en voorstel, doen bemerken,
De schalkheid van een Vos, de domheid van een Verken,
De gramschap van een Leeuw, den rooflust van een Gier,
De wreedheit van een Beer of feller Tygerdier:
Van deze Onstuimigen heeft d'Oudheid gaan verzinnen
Dat lieflyk snarenspel hun woestheid kon verwinnen:
Dat 's, dat de reden, dat een vleyende geluid,
Hen tot bedaren bracht, en dreef d'onheuschheid uit:
Maar 't was een and're tijd, en 't waren and're zeden,
Waar van men dit verziert: thans staan d'onbuigzaamheden,
't Voor-oordeel, d' evelmoed, d' onkunde, 't onverstand,
Als met een plank voor 't hoofd, in 't voorste spits geplant:
Een Beer van woester aard, een woester aard van Leeuwen
Verdooft het snarenspel met grimmen, briesschen, schreeuwen;
En die die woestheid meent te temmen met een lied,
Voor my, ik heb geen macht, ik ben die Orfeus niet;
Ik schrik voor dit gedruis, en wil die moeite sparen,
Eer d' ongestuimigheid, noch verder uitgevaren,
't Gewapende geweld der Wyven breng te been:
Daar niet die Orfeus slechts verplet, met stok en steen,
Maar daar de Wijsheid, en Manhaftigheid, gereten,
Van dolle beesten word verscheurt en doodgebeten.

VONDELS TAAL- EN DICHT VERDIENSTE.

Al heeft hem in zijn wieg, als moeder, Agrippijn
Met groeizaam druive-zog gekoestert, aan den Rijn,
De Amstel nam dat Pand, met eerbied, uit haar armen,
En queekte 't minlijk op met stoven en verwarmen:
Tot dat zijn grootse geest, doorbrekende als een Zon,
Hier sestig jaren lang alle and'ren overwon;
Zich uitende in een taal, zoo krachtig en volkomen,
Dat 'zelfs de glans bezwijkt van Griekenland en Roomen. —
En of de Dichtkonst niet, die Vondel voerde in top,
Weêr met Hem daal', daar geef de tijd hare uitspraak op:
Zijn rijkdom doet de kracht van Cezars eeuw herleven;
Die heeft de Roomsche taal haar vasten stand gegeven,
En als een stale pen gesteken op de spil,
Waardoor ze onwrikbaar staat, voor eeuwig, vast en stil;
Zoo mede zal de kracht van Neêrlandsch wissel-talen
Zich in den vasten stand van Vondels Duitsch bepalen;

En zijne Poëzy, 't zij wie het voorhoofd fronst,
Verstrekken, elk te nut, de Noordstar in de Konst:
Want, om my onverbloemt mijn oordeel af te vergen
(Al zou het d'yverzucht van 't Konstgenootschap tergen
Van 't schaalgewicht in 't werk der Dicht'ren thans in and,
Indien men Werk en Werk, den and'ren tegenkant):
Der Dicht'ren, thans in stand, doen een'ge zich benyden,
Om hunne uitmuntentheên; staan and're wat bezijden;
Wordt deze uit lust gezocht; uit wanlust die gewraakt,
Na 't voorwerp, meer of min, het oor of 't oordeel smaakt
Het woest en onbesnooit doemdriestige gepeupel,
Of die de deernis zelf vertoonen, stijf en kreupel,
Die hate en were ik weg; of 'k leenze pas het oor
Als zangers op een brug, die 'k in 't voorbijgaan hoor;
Maar Vondel eischt alleen eerbiedige gedachten,
En need'rig diep ontzag; te groot om na te trachten;
In een volkomenheid die geen gelijk en lijd;
Te heerlijk voor de toets, en boven alle nijd:
Die ('t geen verwond'ring eischt) zelf in zijn hooge jaaren,
Zyn naam in 't eed'le waas der frisheid kon bewaren,
Vermits hy nooit en valt, in stof, noch stijl, noch toon,
Gelijk veel andren zoo lafhertig zijn gewoon:
Zoo dat het wonder schijnt, dat iemant, ingelaten
Om van zyn hoogen geest de kracht te kunnen vaten,
En daar de Konst aan hem soo schoon een voorbeeld heeft,
Zich tot den laffen trant van zulke vaarzen geeft,
Die spoorloos, zenuwloos, onsmaaklijk, en verwrongen,
En zonder stof-bewerp ons dikmaal toegezongen,
Gemoeten by den weg, en kroppen stad en land;
En nogh, gelijk men meent, van Luiden van verstand:
Maar vind m'er die dit Werk als krachteloos betichten?
Dat's ingeboren blind; dat vlies is niet te lichten:
Een taai kout herssen-slijm of zwart gebrande gal,
Daar geen Rabarber baat, geen Nieskruid helpen zal.
Om eind'lyk dan het blad der Rekening te sluiten
(Ik zal myn meening rond en onbewimpelt uiten),
Het opgestapelt werk der Dichtren altemaal
Heb de eene, een eenig blad van Vondel de and're, schaal:
Wat baat het? 't eenig blad van Vondel zal de Dichten
Der Dicht'ren altemaal in zwaarte ver doen zwichten:
Wie geeft hier reden van? wat's d'oorzaak? is 't misschien,
Om dat de Dichters thans, 't geen andren niet en zien,
Een innig Konstgeheim bespieg'len en bevitten?

Ixions wolk, en niet de Juno zelf bezitten?
Hun spraakwijs op een vorm van driederleye slag,
En diemen niet ontdoen en niet vermengen mag,
In hooge, middelbaare, en lage, toe gaan stellen?
Met regels en bericht elkandre slaan en quellen?
Waardoor, terwijlmen van de deelen schrijft en kijft,
In hun geheele werk 't geheel verloren blijft:
Of is 't noodschikkelijk, dat eens de Konst, gerezen
Ten hoogsten peil, in 't eind haar afgang heeft te vrezen?
En dat een mindre kracht en mindre mogentheid,
Te met haar flauwte ontdekt of 't pad daar toe bereid:
Tot dat ze, in geest en moed en oeffening, aan 't zinken,
Ten laatste al 't licht verliest waar met ze plag te blinken:
Zoo heeft al wat 'er zweeft beneên den Manekloot,
Zyn opkomst en zyn bloei, zyn stilstand en zyn dood:
En 't geen m' aan 't vorig lot der eeuwen kan bespeuren,
Zal ons ontwijff'lyk in dit voorwerp meê gebeuren.

OP EEN ONWEÊR, DOOR PORCELLIS GESCHILDERT.

De wind steekt hooger op, het seil swelt langs hoe ronder,
Pas, Stierman! op de schoot, veel' bragt het roemen onder,
Die in den nood, met 't hart van hovaerdye vol,
Sich schaemden van een reef: hier gaen de stroomen hol;
Matroos en Schippers-gast arbeyen, dat sy swoegen,
Aen 't roer en aen de plegt, om 't klotsen op de boegen
Te breken, soo men kost; de Stiermans py verdrinkt,
Terwijl een waterbaer, die op de steven klinkt,
Naer achter-over springt en valt in knikker-droppen,
En maekt Matroosjes hair als waterhonde-koppen;
Van boven komt een wolk, die, lang door sy'el-wint
Gedreven a'n en a'n, te storten plots begint,
En klatert op het boort, en boort zoo veel te stranger
Door blauwe tobbers-hoed, door hoos en bollik-vanger,
Tot op het naekte lijf; des hy zich niet en kreunt,
Maer roept (terwijl de wint uitbuldert, dat het dreunt):
"'t Roer wil benede wint, het schip aen lager oever,
Set by; set manne-kracht!" — Noch sit een koele troever
Deurgaens op d' overloop, en siet het speeltgen aen,
Schoon winden gispelen en regen-buyen slaen;
Porcellis desgelijks en kruipt niet in 't voor-onder,
Maer siet (spijt water-draf, spijt regen, hagel, donder)
Den storrem rustig in, dienge in gedachte prent,
Om levend na te gaan dit woedend element.

JOOST VAN GEEL.

Oudaens drie jaar jongere geloofs- en geestverwant en stadgenoot, die den 20en October 1631 te Rotterdam geboren werd, waar hij voor den handel werd opgevoed, maar dezen met de beoefening van schilder- en dichtkunst paarde. Ter wille der eerste ondernam hij in 1657 een kunstreis door Frankrijk, Engeland en Duitschland, en bracht een aantal schetsen van gebouwen en landschappen meê. Wat de laatste betreft, daar "zijn voornaamste lust, liefde en welbehagen de Godgeleerdheid en een naarstig onderzoek der H. Schriften was", maken zijn stichtelijke verzen wel het grootste deel van zijn dichtwerk uit, dat, door de zorg van den Remonstrantschen Rotterdammer predikant, Kornelis van Arkel, in 1734 bijeenverzameld het licht zag. Toch ziet men daarin ook zaakrijke dichten van anderen aard niet ontbreken. Buiten ettelijke verjaringen en bruiloften, wekten hem ook belangrijke vaderlandsche aangelegenheden tot bezielde verzen op. Een gruwzame kanker in een zijner kaken, maakte, na een twee-jarig lijden, den laatsten dag van 't jaar 1698, een einde aan zijn leven.

DE ZON AAN 'T DALEN, OF LODEWIJK AAN 'T WIJKEN.

De geessel Godts, ten straffe van onze eeu,
Quam af voor stroom, met eislyk krijgsgeschreeu,
Langs Rijn en Maes, om Neêrlants fieren leeu
    Het hooft te pletten:
De sterkste wal, de wijtste gracht en vloet,
Had hoogt, nogh diept, om zynen vluggen voet,
Te dertel door zijn opgezwollen moedt,
    Een pael te zetten.
Want 's Hemels Recht, nu lang erbarmens moê,
Liet hem ter straf het wreede beulsampt toe,
Dogh om daer na die schorpioene roê
    In 't vuur te smyten.
Dus tuchtte hy weleer zyn eigendom,
En bracht in zee het heir van Faro om,
Op dat Zyne eer zou glinsteren alom
    Door d'Izralyten.
Zoo zie 'k de Zon, die 't spoor van Lucifer
Zoo trots betradt, gelijk die Morgenster,
In 't ende neêrgeworrepen zoo ver
    Van Godt, den wreker.
Zyn wraek toeft wel, maer als die eindlyk komt
(Zyn straffe volgt op die zyn vierschaer domt,

Hoe dat men hier 't bedreve quaet verblomt)
Zoo komt zy zeker.
De weerelt ziet, dat reets de hooghmoet leert,
Hoe 't los geluk en d'oorlogskans verkeert,
Hoe hooger hant der Vorsten staf beheert,
En kan bepalen;
En hoe dees plaeg, dees moort- en oorlogsbron,
Dees stokebrant, die 't al byna verwon,
Dat weêrshooft (veel te verre van een zon)
Is aen het dalen:
't Zy men zyn vloot in 't Noorde op zee beziet;
Die voor het Wit van 's Ruwaerts oogen vliedt,
Daer 's Ruiters zwaert geen dubble vloot ontziet
Van nogh drie kroonen:
Of hem in 't Oost, by Pers en Indiaen,
Met ryken schat niet op, maer ondergaen:
Of in zyn Rijk ziet door zyn onderdaen
Met afval hoonen;
Zyn vyanden hem wonden dat hy 't voelt,
Of schoppen uit 't Bisschoppelyk gestoelt;
Getergde wraek zigh met zyn bloet verkoelt,
Of hem ziet vluchten:
Of daer hy laf beschouwen laet zyn hiel,
Of van het paert op zynen arrem viel,
Of overdenkt, hoe zyne trotse ziel,
Vast loost haer zuchten.
Wanneer hy van den roof en Neêrlants steên,
Niet meer beschout als maer Maestricht alleen,
En slechts een deel gekochte krygstrofeên,
En leêge kisten,
Den Arent voor de pylen van zyn boogh,
Zoo wel als 't Spaensch geberchte, veel te hoogh,
En dat zyn hitte uit Hollants poelen zoogh
Maer damp en misten; —
Wie wacht dan niet, dat 's Hemels rechte wraek
Ten kenbaer blijk van 's Lants oprechte zaek,
Den Staet beware, en Lodewyk ten baek
Der hooghmoet stelle,
En stuite zoo zyn Godtvergeten loop,
Tot blussing van 't in vlam gezet Euroop,
Of sla eerlang dien trotsaert met zyn hoop
Ten gront der Helle!

UIT DE "LIJKZANG OVER JOOST VAN VONDEL."

Haelt dan ten laetst dat groote wonder,
De zon van Neêrlants poëzy,
In 's weerelts koopstadt aen het Y,
Zyn heldre hemelstralen onder?
Dekt nu een wolk dat glansrijk hooft?
Ach! wat een schat wort ons ontrooft!

O Amstelstroom! wat komt u over?
Het hooftjuweel, dat al 't sieraet
Van uwe stadt te boven gaet,
Valt in de handen van dien roover,
Die zilver hair, nogh blonde jeugt
Ontziet, nogh wijsheit acht, nogh deugt.

De kroon is van uw hooft gevallen:
Ga, kleedt u torens in den rou,
Uw blaeu arduine koopgebou,
De punten van uw steene wallen,
Dat wonderwerk, uw Kapitool,
Den Schouburg, en Doorluchte School;

Dewijl men ziet een zanthoop stoppen
De keel van uwen nachtegael,
De bron van Neêrlants zuivre tael.
Och, Hemel! wie kan 't leet verkroppen?
Wegh met gezang, met harp, en luit!
Met hem zyn alle stemmen uit.

Al zagen wy dat onweêr komen:
En dat dees Nestors levensglas
Geheel ten eind' geloopen was;
Nogh kon natuur ons leet niet toomen:
't Gemoet, beschouwende zyn doot,
Laet zigh niet paeien door den noodt.

O doots gordijn, te vroegh geschoven,
Hoewel aan 't slot van 't leste deel!
Gy komt van 's weerelts speeltooneel
De grootste personaedje rooven,
Die hier volmaektelyk, met vreugt,
De wijsheit queekte, en ook de deugt.

Maer hoe 't ook smert, ik voel de tranen
  Het hart verlichten, en het leet
  Allenx ook slijten als een kleet:
Ook is de doot, als vele wanen,
  Het hoogste quaet niet der elend;
  Maer ze is ook der elenden endt.

Trek dan kloekmoedigh van 't beweenen
  Van 't lijk het oogh en hart eens af!
  Wensch, dat zyne assche rust in 't graf,
En sier het vry met marmersteenen;
  Maer haekt gy naer zyn heerlyk licht,
  Ga, zoek het in zyn maetgedicht.

Daer licht, en zal hy eeuwigh lichten,
  Gantsch Neêrlant, ja de weerelt door;
  En elk doen draven op het spoor
Van zijn onsterffelijke dichten,
  Waer door hy Maro en Homeer
  Verduistert, in hun glans en eer.

OP MIJNEN TUIN.

1.

  Zoekt hier geen vasten vreê, volmaekte vreugt of rust;
Geen Edens Paradijs kon die aen Adam geven:
  Dogh is uw hart op zulk een grooten schat belust,
In vergenoeging vindt m' alleen het zaligh leven.

2.

Men mocht in Edens hof den Kennisboom niet raken,
  Op levensstraf: voorwaer een al te dieren prijs!
Hier mag men vry, en ook van alle boomen smaken.
  Wijkt dan mijn hofje wel voor 't aertsche Paradijs?

VOOR EEN WEESHUIS.

  Barmhertigheid, by Godt de waerdigste offerand',
Een hooftdeugt, die met roem durft voor zijn vierschaer treden,
Voedt hier de weezen op van Christus arme leden,
  Tot aenwas van zijn Kerk en steun voor 't Vaderlant.
Die vaste timm'ring zoekt, help hier de stichters bouwen:
Dus maekt men buidels, die noit mindren, noch verouwen.

JOHANNES VOLLENHOVE.

In 't zelfde jaar als Van Geel, maar aan de overzij en den boord der Zuiderzee, den 2: Juny, te Vollenhove geboren, werd deze begaafde kerkleeraar en dichter, van wien Vondel 't eerste evenzeer bejammerde, als hij zich met de gaven van den laatste ingenomen toonde, vervolgens te Utrecht voor 't predikambt opgeleid, dat hij in 1654 in 't Drentsche Vledder aanvaardde. Hier voltooide hij, in zijn *Kruistriomf*, zijn voortreffelijkste en vermaardste dichtwerk, dat hij, in 't volgende jaar naar Zwolle gekomen, aan de Overheid dier stad opdroeg, en dat vóór zijn dood nog viermaal herdrukt werd. Na tien jaar in Zwol werkzaam te zijn geweest, trok hij van daar naar den Haag, waar hij niet minder dan veertig jaar lang zijn dienst bleef waarnemen. Toen, door den knal van een geweerschot in zijn gehoor gekrenkt, nam hij rust van zijn kerkambt, die hij drie jaar later met de eeuwige verwisselde. Zijn verzamelde *Poezy* had hij, in 1686 (te Amsterdam), in één lijvigen bundel het licht doen zien. Zijn latere gedichten werden in 1750, door de zorg van Jacob Spex, uitgegeven en daaraan eenige vroegere *Gezangen* in nieuwe rangschikking toegevoegd; daaronder ook de *Kruistriomf* naar een exemplaar der vierde uitgaaf, "waarover de dichter nog de leste schave had laten gaan", maar dat daardoor ongelukkig wel gewijzigd, maar niet verbeterd was. Verg. de juiste opmerkingen van Alb. Thijm in zijn *Volksalmanak* voor 1867, bl. 1 en vv., die tevens de wijzigingen der verschillende uitgaven meêdeelt.

UIT DEN "KRUISTRIOMF".

Wie leertme nu de beste klanken,
   Naerdien mijn Zangheldinne poogt
   Mijn Heilant, aan het kruis verhoogt,
In top te heffen en te danken?
   Onnodig is 't, dat ik het verg
Apollo of Apolloos zonen,
Die hier, belust op andre tonen,
   Kies voor Parnas den Dootshooftberg.
Al volgde ik Davids toon en psalmen,
   Schoon Sion waar mijn Helikon,
   En Siloa mijn Hengstebron,
Noch schoot ik hier te kort aan galmen.
   O, Davids zoon en Davids Heer!
Hoe kan ik van uw kruisgangk zwygen?
'k Wensch uwen Kruisberg op te stygen,

Te vallen by uw kruispaal neêr:
En daar te leren schoon vergeten
Mijn levens droom en ydelheit,
't Bedrog, dat vleiende verleit,
Den valschen waan van veel te weten;
En te verzinken in de zee
Van uwe grondeloze liefde,
Die u aan 't kruis veel dieper griefde,
Dan hamerslag of spyker deê.
't Is ongerijmt hier wèl te rymen,
Daar d'eêlste maatzang wezen zou
Geween en mateloze rou,
En met de zonne stijf bezwymen.
Zoo gaat Natuur den dichter voor,
Terwijlze in arbeit gaat van 't stenen,
En valt aan 't jammren en aan 't wenen.
Die rougalm klinkt de werelt door,
En doetze daveren en kraken;
Terwijl het licht de lucht begeeft,
En d'aarde loeit en schudt en beeft:
Dat dwingt de Doot haar doôn te slaken,
En kleedtze op nieuw met vleesch en been,
En slaat met angst en schrik Godts drempel,
En rijt het koorkleedt van den tempel,
En splijt en smijt de rots daar heen.
Al kraakt het boven en van onder,
Al dreigt de werelt te vergaan,
En trekt het nare roukleedt aan,
Het geeft de werelt gansch geen wonder.
Zie ik niet hangen Godt den Zoon,
Des Vaders liefde en welbehagen,
Aan 't wrede moorthout vastgeslagen,
Ten schimp van Onjoôn en van Joôn?
Van 't hooft, dat Thabor zag met stralen
Van gout omringt en zonneglans,
Doorboort met enen doornekrans,
Den rooden bloetstraal nederdalen?
Zijn lijf gerekt, gescheurt, mismaakt;
Het lijf van hem, die 't vee met huiden,
Den mensch met zyde, 't velt met kruiden,
De lucht met starren kleedt, gansch naakt?
Zijn hemelsch aanschijn, elx verlangen,
Zoo schoon, als nooit geen aanschijn was,

Bestorven, als een bloem, in 't gras
Vertreden, die het hooft laat hangen?
Die ogen nog van tranen root,
Die flus den Hemel open zagen;
Die duivenogen neêrgeslagen,
En half geloken van de doot?
Die oren, die weleer ontfongen
Des groten Vaders donderstem:
"Dees is mijn zoon, gehoorzaamt hem!"
Gekruist door bitse lastertongen?
Mont, die geen menschemont geleek,
Daar louter nektar uit quam vloejen,
Hoe zie ik u van slagen gloejen!
Godts mont, gelaaft met gal en eêk!
O handen, die gehele scharen,
Al lagenze ter doot toe krank,
Noch weten haar gezontheid dank!
O voeten, die op holle baren
Zoo veilig stapt, als op het droog!
Hoe hebben d'yzers u gespleten,
En vleesch en been van een gereten,
Als 't Kruis geheven wierd omhoog!
Zo komt mijn Kruisvorst aangetreden,
De fiere leeuw, uit Judaas stam,
Als of hy versch van Edom quam
Aanstappen met zijn wakkre schreden.
Gezegent zy de grote helt,
Die moedig komt met rode kleêren
Al zijne vyanden braveeren,
En heeft de machtigen gevelt,
Als nergens noothulp was te vinden,
En Hy alleen de wijnpers tradt;
Waarvan 't gewaat is root bespat,
Tot glori van zijn Kruisgezinden.
Triomf, triomfe! lust het my
Te roepen in zijn zegestaci,
Schoon Isrel woedt en tiert, eilaci!
En uitspuwt al zijn razerny;
Al klinkt men Hem, met dolle vuisten,
By moorders aan 't vervloekte hout,
Een moorder, die op Hem betrout,
Eischt nogh een kroon van dien gekruisten.
De moorder vint hier gansch geen blijk

Van heerschappy, geen hoftrouwanten.
Noch pracht van gout, noch diamanten:
  Geen ding gelijkt hier koninklyk.
Hier kraakt geen rijxkroon, dan van doren;
  Hier blaakt geen purper, dan zijn bloet;
  Geen staf of troon voor hant of voet,
Dan nagels, dieze fel deurboren.
  Nochtans sprak nooit op zulk een wijs
Een Vorst, op 't Kapitool gereden,
Als dees op Golgotha: "nogh heden
  Zult gy my zien in 't Paradijs."
't Geloof, die grote verrekijker,
  Waarvoor de werelt valt te kleen,
  Leert zien door al het zienlijk heen,
En stoot zich niet aan hout of spijker.
  Zoo zie ik noch mijn Kruishelt na,
Al zijner kruisgenoten voorbeelt;
Die vrygesproken en veroordeelt
  Van Pontius, op Golgotha,
Dat eislijk Golgotha, gaat klimmen,
  Zijn strafplaats niet, maar zegekoets,
  Daar Hy, geverft in beken bloets,
Hoe fel de Drakenhoofden glimmen,
  Treedt onvertsaagt in 't oorlogsvelt.
Daar durft Hy noch de Doot bevechten,
Daar zy gewoon was op te rechten
  De krijgstropeên van haar gewelt.
Daar durft hy noch de Hel uitdagen,
  Die in zijn bittre kruispijn groeit,
  En zalze, brullende en geboeit,
Omvoeren by zijn zegewagen.

AAN DEN WELEDELEN HEER ARNOUT HOOFT.

  O, brave telg van zulk een braven stam,
Tot groot bedrijf en tegens last geschapen,
  Van outs gewoon te sieren t'Amsterdam
De Keizerskroon van 't Graaffelyke wapen:
  Indien ik, heet van ijver, iets misdoe,
Uw drokheit stoor, met nutter zorge en pennen
  Staâg bezig, ei, hou dit een pen te goê,
Die dier verplicht haar schult slechts komt bekennen.

Want wie is toch zo wijdt vervreemt van kunst
En wetenschap, die zich niet ewig schuldig
En dankbaar moet bekennen voor uw gunst,
Die 't vaderlant verplicht zoo menigvuldig?
Terwijlge ons geeft in 't licht uw vaders werk,
't Zy mateloos of niewe maatgezangen;
Een hemelsch licht, den nacht van Styx te sterk,
En daar te lang alle ogen naar verlangen.
Wat droomt de Griek van Zangberg, Hengstebron,
En Febus, vorst en vader der poëten?
Te Muiden was de ware Helikon,
En Hooft Apol, op 't hoge Slot gezeten.
Daar paste hem der dichtren lauwerkroon
(Dien gulden tijdt moet Hollant nooit vergeten)
Om zijne kruin van haren ruim zo schoon,
Als om zijn hals de ridderlijke keten.
Daar leî hy zich zoo kloek en trou te kost
Aan taalsieraat (de bastertspraak most ruimen),
Als om het lant door 't zwaart, gelijk een Drost,
Van woest gewelt en snoodt bedrog te schuimen.
Wy hoonden zelfs (wat baat ons, dat men 't zwijgt?)
Onze eige spraak. Voert Remus heerschappye,
Waar zy met kracht de volken onder krijgt,
Heur taal niet in, als 't merk van slavernye?
En durft of kan de vrye Batavier,
Die nooit met recht, als blode of slaafsch, gelastert,
De Cesars in hun schilt voer, fors en fier,
Zijn moeders taal niet spreken onverbastert?
Maar dank hebb' Hooft! Hy wischt met Duitschen stijl
De inktvlak uit ons boeken, valt aan 't ziften,
Aan 't zuiveren, aan 't effnen, met zijn vijl,
En regelen van Hollants sprake en schriften.
Hy zamelt ons een woordenschat byeen,
Om Neêrlant, arm door traagheit, te verrijken.
Hy leert de pen, en niet de kling alleen,
Des Bataviers geen volk ter werelt wijken.
Zo lezenwe een historie met vermaak
Van Nederlant, recht Neêrlantsch en onsterflijk.
Vont menig geest in kunst en wijsheit smaak,
Dees won een palm, by niemant meer verwerflijk.
Dit 's Tacitus in Hollant; dit 's Homeer.
Hy schenkt ons 't puik van Latium en Grieken
In zuiver Duitsch: en wie op lettereer

Nu toelegt, zweeft ten Hemel op zijn wieken.
Barlæus acht zijn arbeit nooit vollooft:
Ook Huigens, 't licht van 't geestrijk 's Gravenhage.
Ja, Vondel waar geen Vondel zonder Hooft,
Maar volgt hem zulx, dat hy 'er moedt op drage.
'k Hoor Anslo dus, Martinius, en Six,
Uit énen mont met Brant en Decker spreken.
En spande ik ooit mijn luitesnaren fix,
Mijn geest had aan dit licht zijn licht ontsteken.
Het onduitsch Hof noem' hardt nu dit, dan dat;
Al stopten wy den mont niet der verkeertheit,
Schoon Hooft, een mensch, geen Godt, zich ooit vergat,
Zyn misslag won 't nogh ver van die geleertheit.
O Muider Slot, een kerker al te straf
Van Hollants Graaf, den wrok ten dienst van Velzen!
Schep moedt: dees heer wischt u die bloetsmet af
Door poëzy. Dan ruischt geen wint in d'elzen,
De Zuidtzee, op dien toon, legt gladt gekemt;
De Vechtvliet geeft gehoor, en roert geen baren;
De nachtegaal heft aan: en 't wilt, getemt
Door zang, vergaârt rontom deze Orfeus snaren.
Hoe wenschte ik mijn verlangen nu geboet
Door 't lezen en herlezen van die werken;
Van Neêrlant, waar 't vernuften teelt, begroet;
Een bloemhof, een banket, om 't hart te sterken!
Hoe riekt die geur! hoe smaakt die lekkerny!
Hoe lust my daar, uit onverwelkbre blâren,
Gelijk in 't Gooi een wakkre honigby,
Geen honigschat, maar nektar te vergâren!
Hoe draaft die stijl, op maat en zonder maat,
Vol zins, vol krachts! hoe weide ik in die spreuken,
Historiën, en regelen van Staat,
Van nijdt noch tijdt te krenken noch te kreuken!
Hier vinde ik, wat Itaalje meest verheft;
'k Zie, hoe Petrarch en Tasso en Guarini,
In Duitsch verkleed, zich zelven overtreft;
Ook Sansovijn, Lottijn, en Bokkalini.
'k Lees Plautus nu verbetert! roept De Groot,
'k Lees Cicero in Nederduitsche brieven;
Plutarchus les, eer Hooft zijn Grieksch vergoot
In Neêrduitsch, kon geen hoven zo gerieven.
't Waar Henrik, hier zo Groot, de pijn wel waardt
Om Vrankryx kroon zijn leven lang te kampen.

En Kosmos huis, door deze pen vermaart,
Getroost zich nu een Ilias van rampen.
Civilis en Arminius, vol moets,
Herleven aan den Rijnstroom, als twee helden,
Die 't Roomsch gebied en Cesars zegekoets,
In 't stryden voor de vryheit, palen stelden.
Zag Tacitus (de Zwijger, die nu minst
Zal zwygen) op, hy zou de nederlagen
Des Tibers, hem vergoed met zulk een winst
Van ere by den Duitschman, min beklagen.
Begreep dit elk, de predikstoel en 't hof
Ontfing een glans en zag uit andere ogen.
Geen kintsch geluit, maar keur van stijl en stof
Bekoorde elx hart met goddelyk vermogen.
Gelukkig hy, die zulk een letterschat
Van andren leent tot ieders nut en voordeel!
Gelukkig lant, zo 't zijn geluk slechts vat,
Daar wijsheit dus aan 't roer zit, rijp van oordeel!
Gelukkig leeft gy ook, die voor 't gemeen
Geen lessen wijdt en zijdt behoeft te zoeken,
Maar op zijn spoor uw vader na te treên,
En op te slaan zijn doorgeleerde boeken.
Zo bloeje uw stam van spuit tot spruit, myn Heer!
Een vier, een deugt ontvonk' daar geest en ader,
Als d'Amstel in uw grootvaâr kroont met eer,
En Nederlant, met Vrankryk, in uw vader.

AAN MEJ. KATH. ROZEBOOM (ZIJN TWEEDE GADE).

O eedle schoonheit, die mijn boezem streelt en quelt;
Schijnt mijn bezoek u vreemt, en 't hart, aldus bewogen,
Van 't Westen door den Haag naar d'Oosterstreek getogen?
Zoo kentge uw kracht niet, die mijn ziel dees wetten stelt:

De kracht van zedigheit, vol minnelyk gewelt,
Van heusche kuischeit, geest en wijsheit, wiens vermogen
My trekt, en toestraalt door het licht van twee schone ogen;
Dit overwon van outs, dit dwong den sterksten helt.

Wanneer de Noortstar geen kompasnaalt meer zal trekken,
De morgenzon vergeet de zonnebloem te wekken,
Dan misse ik u gerust, o mijn opgaande zon!

Ei, hoor mijn bede, en gun my 't hart eens op te halen,
Met volle blyschap, in uw glans en minnestralen!
Men prijst om 't bly genot de zon, der lichten bron.

OP HET ONGELUK DER NEDERD. TAALKUNDE.

't Hervormen van ons taal, daar menig geest in dut,
Is ieder even na, maar elk niet even nut.
Taalmeesters vindt men, die gebreken, waardt te lasteren,
Met feilen betren, die de taal nogh meer verbasteren;
Aan 't zwetsen vallen met veel woorden, valsch van klangk,
Van anderhalven voet, die nergens gaan in zwangk;
Zo hardt, zo duister, dat de zin niet is te vatten,
By hen dus hoog van prijs, gelijk verborgen schatten.
Den meesten lust aan geen verbeetring: 't wordt gewraakt,
Wat naar Latynscheit en den stijl van 't Hof niet smaakt.
De luiheit schrikt voor 't werk, en past op niemants oordeel.
Al zong hier Orfeus zelf, zijn voorzang gaf geen voordeel;
't Onbuigsaam onverstant, waar by geen reden gelt,
Verscheurde fel zijn leên, en strooideze over 't velt.
Het hemelsche geluit, dat tucht in 't wout kon planten,
Most zwichten voor 't gebulk van razende Bacchanten.

DRUKKERY-WETTEN.

Toen 't licht der drukkunste, eerst ontsteken
Van Laurens Koster, door quam breken
Te Haarlem in het Hout, schreef hy,
In 't drokste van zijn drukkery,
Of Pallas zelf, dees winkelwetten:
Raak hier geen inkt, uit vrees voor smetten;
Koom onze drukpers niet te na,
Dat u de boom geen builen sla.
Schuw veel gepraats, en stoor geen zetter.
Verleg geen schrift, noch bladt, noch letter.
En mag 'er dan een dronk op staan,
Datwe onzen dorst by 't werk verslaan,
Zoo treê vry binnen zonder schromen,
De winkel zal u wellekomen.

AERNOUT VAN OVERBEKE.

Een jaar na Vollenhove werd deze Amsterdamsche advokaat in de IJ-stad geboren, maar liet ons, buiten zijn bundel meer platte dan dichterlijke rijmen, weinig anders van hem bekend worden, dan dat hij een vrij berooid leven leidde, voor 't welk hij ten slotte te vergeefs in Oost-Indiën heil zocht, door in 1668 als advokaat van justitie naar Batavia te trekken. Tien jaar later zagen *De geestige Werken* van den toen reeds overleden rijmer "met groote moeite byeen vergadert" (t' Amsterdam by Jan Claesz. ten Hoorn) het licht; en bewijst het zeker niet voor den fijnen smaak zijner landgenooten, dat zij in 1696 reeds voor de zesde maal herdrukt waren. Naar ons de voorredenaar van den eersten druk meêdeelt, zocht hij zijn dichterlijke bezieling uit water noch wijn, maar uit een "met allerhande voedzame en delicate spijzen" gevulden buik te putten, gelijk hij dan ook om zijn "schransen" vermaard was.

HONDEZANG.

Watte dagen heeft een Hondt!
Noch te backen, noch te brouwen
Hoeft hy, noch geen Wijf te trouwen;
Watte dagen heeft een Hond!

Hy gaat, als hy wil, naar bet;
Schut nog Rest sijn rust belet,
's Nagts en bijten hem geen vliegen,
Hy behoeft geen kint te wiegen.
Watte dagen, enz.

Geen Twee-honderdste hem quelt,
Schoorsteen-, noch Familiegelt:
En hy is, naer yders meeningh,
Vry van Capitale Leeningh.
Watte dagen, enz.

Vlijtig gaet hy in de Kerk,
Dat doet, hy verlet geen werk;
Maer de Koster is sijn maet niet,
Die hy liever op de straet siet.
Watte dagen, enz.

Wafel-yser, Hengel, Pan,
Keetel, Beeker, Spit, en Kan,
En Servetten kan hy missen,
Hoeft geen Pot om in te pissen. Watte, enz.

Schoon hy noyt sijn Baerdt opset,
Altijt staen sijn Knevels net:
Gaet, om dat het wel sou krullen,
Sijn Muts met sijn hayr niet vullen. Watte, enz.

Joris in der eeuwigheyt
Deê hem noyt met reeknen leyd:
Want hy hoeft geen Ordinaris,
Wiens Pottagië altijt gaer is. Watte, enz.

Fransche Kramers, Speelman, Waert,
Acht hy geen spoogh waters waert:
Kousen, Schoenen, Pruyken, Kleêren,
Kan hy, sonder smert, ontbeeren. Watte, enz.

's Morgens is 't Hooft niet beroyt,
Dat hy heeft te veel gepoyt;
Procureurs en Advocaten,
Sullen hem geen gelt ontpraten. Watte, enz.

Elke Duyvel heeft in 't jaer
Een maent, so zy seggen, maar
Hy daertegen heeft ses weken,
Wordt ook in de lucht gebeten!
Watte dagen heeft zoo'n hond! —

IN HET STAMBOEK VAN A. VAN BREUGEL, COMMANDERENDE AAN DE KAAP.

't Hooft van het Hooft de Goede Hoop
Vondt alle dingen over hoop:
En vroegh my, wat voor raedt ick hem daer in kon geven?
Ick sey: mijn vriendt, 't is een vuyl nest;
Gedult te hebben, is hier best,
Wijl ghy gedwongen zijt op Goede Hoop te leven.

WILLEM VAN FOCQUENBROCH.

Overbekes stad- en lotgenoot, behalve dat hij terzelfder tijd aan de Goudkust, wat de ander in de Oost zocht: herstel van zijn berooide fortuin. Hij was daar anders niet voor zijn genoegen, op "een zwaarmoedig kasteel, gesitueert op een schrale en dorre rots, daar de zee met een eeuwig naar geruisch op leît te gnorren; vorders aan de rechtehant van 't voorschreven kasteel een lankwerpig dorp, bestaande in hutten, waarin het zwermt van halfnaakte en koolverwige schimmen, die u den ganschen dag de ooren warm maken met een getoet van loeyende horens; aan de slinkerzijde zwalpt een droevig riviertje, 't geen al 't zout in de zee schijnt ingezogen te hebben"; verder, omtrent twee mijl in 't rond, "een barre en schrale woestijn, waarop noch telg noch lover te vinden is, die u voor een straal van de zon kan beschutten." Verder, in dat kasteel zittende "in compagnie van twee zwarte jongens, al dampende, dat het de oogen verdraait, en dat zy met hun beiden al werk hebben met toebak te kerven en te stoppen." Intusschen was toch "de dorheid niet universeel over de gansche kust", zoodat hij "verscheidemaal in boschagiën op het gebergte omtrent zoete rivieren geweest (was), die de vruchtbaarheid en schoone gezichten van 't land van Kleef niet behoeven te wijken."

Als dichter had Focquenbroch, hoe plat en in de hoogste mate onkiesch doorgaans, zeker vrij wat meer aanleg dan Mr. Aernout; en al zal wel niemand het met den uitgever zijner verzamelde *Werken* (Amsterdam, 1696) eens zijn, dat "Geen poëzy had ooit dat zout of zoet", een vaardig vernuft en vloeyende dichttrant laat er zich niet in miskennen. Op 't voetspoor van den Franschman Scarron leî hij zich op 't travesteeren van Virgilius toe, maar ontsierde ook daar, door de wansmakelijkste platheid, zijn anders welgeslaagde rijmen. Zijn geboorte- en sterfjaar zijn beide even onbekend.

UIT "DE ENEAS IN ZIJN ZONDAGSPAK."

Ik, die met harp, noch luit, noch orgel,
Maar met de pijpzak van mijn long,
Dwars door een half verroeste gorgel,
Wel eer den strijd der Reuzen zong;
't Geen menig prees en menig laakte
(Hoewel hun laaken, en geprijs,
My nooit een oortje ryker maakte),
Ik trek nu, op die zelfde wijs,
Van daag, op nieus, na mijn beloften,
Te zingen, dien vermaarden held,
Die met zijn Vaâr op beî zijn schoften,

Zo deerlijk vlood door bosch en veld,
Verlaatend' het verbrande Trooyen,
't Geen reeds al tot een puinhoop lag,
Om langs de buurt te loopen schooyen,
Zo menig jammerlyken dag;
Tot hy, na ettelijke jaren,
Na vry wat zuklens, om en om,
En na veel hobblens op de baren,
Te land kwam aan Lavinium:
Veel wreedheid hebbende verdraagen
Van Juno, dat hartbastig wijf,
Die hem met duizend andre plaagen,
Zo dikwils joeg de koorts op 't lijf;
't Geen hem zo vaak de kop deed klouwen,
Eer dat hy noch, in 't end, die stad
Voor hem en voor zijn volk kon houwen,
Die hy daarop als Vorst bezat.
Waar van daarna is voorgekomen
D'Albaansche en de Latijnsche stam,
Als meê dat stedeke van Romen,
Ruim eens zo groot als Amsterdam.
  O, Muza! welkers gunst voor dezen
(In spijt van 't noodlot, dat my haat)
Placht al mijn vreugd en troost te wezen,
En die my nooit verlegen laat,
Kom, wil my nu eens d'oorzaak melden,
Waarom de Koningin der Goôn
Dit roompje van de melk der Helden
Dus heeft vervolgd met smaat en hoon.
Zeg my, wat reden zy gehad heeft,
Dat zy dien eerelyken man
(Daar elk haar steeds voor wijs geschat heeft)
Deed zo veel zotte potzen an?
Of zijn die ouwerwetze Goden
Meê zomtijds op haar beurt eens mal?
En kwaad, daar 't niet en is van noden?
Ik docht, zy waren zonder gal.
  In Africa, verr' van den Tyber
(Mids die Italiën bespat),
En licht noch verder van den Yber,
Daar stond wel eer een oude stad,
Genoemt Karthago; daar de bouwers
De Tyriërs van zijn geweest,

Zo men aan d'ouwers van onze ouwers
Gelooven mag, wanneer men 't leest.
Dees stad was heerlijk boven maten,
En had in rijkdom geen gelijk:
Het goud dat leî daar langs de straten,
Gelijk hier aan den Dam het slijk.
Ja, 't scheen dat d'overvloed haar booten
Voor eeuwig daar had vast geplant,
En al haar zakken leeg gegooten;
In 't kort — 't was een Luilekkerland.

AAN J. ULEUS, OP ZIJN HARDERSZANGEN VAN VIRGILIUS.

De Roomsche Maro op een Duitsche toon te zingen,
Die met de grondstem op een hairtjen akkordeert;
Te maken dat het vee in 't klaver voltigeert;
En dat het bloejend bosch van vreugde staat te springen;

De kristalyne beek tot dansen aan te dringen;
Te zingen, dat de stroom door aandacht ruglings keert,
Te maken dat de koe, hoe graag, geen kost begeert,
Maar, als door 't zang verrukt, geen gras meer door kan wringen;

Te maken, dat een troep van weelderige Saters,
Gaan hupplen in het ront gelijk als Maartsche katers,
Verzelschapt met een rei van Nimfen, lucht ter voet;

Dat geef ik eens in driên aan alle Muzikanten,
Die ooit hun knokels op fiool of blaastuig planten,
En dat 's nochtans het geen dat hier uw veldliet doet.

KLINKDICHT.

De donder en de wind en felle hagelbuyen,
Die streeden onder een, met 't alderwreedst geweld,
En maakten 't dichte bosch tot een geëffent veld,
En dreigden 't Noords gebergt in Afrika te kruyen.
De bliksem, die vast vloog van 't Noorden tot het Zuyen,
Was met zoo fellen brand en hevig vuur verzelt,

Dat niemand wierd betaalt dan met gesmolte gelt,
En dat de klok vast droop, wijl men die stont te luyen.
Zelfs d'ongestuime zee, dat schriklyk element,
Hield meê met aarde en lucht zoo wreeden parlement,
Als of zy alle beî wou in haar darmen slingeren.
In dees denkwaarde tijd, stond Mopzus met zijn vrou
En telden, elk om strijd, op 't ievrigst op haar vingren,
Wanneer haar bonte koe op 't langst wel kalven zou.

DRINKLIED.

1.

Diogenes, de wijze,
Die woonden in een vat;
Hier uit kan men bewijzen,
Dat wijsheid woont by 't nat.
Indien gy dan de wijsheid mint
In 't vaatje gy die vint:
Komt, volgt dan met malkander
Den Grooten Alexander,
Naar 't holle vat, naar 't holle vat,
Daar Diogeen in zat.

2.

De Groote Alexander
Sprak tegen Diogeen:
"Indien ik was een ander,
'k Wenschte in uw plaats te treên."
Wort ons hier dan niet klaar vertoont,
Dat in het vat de wijsheid woont?
Komt, volgt dan met malkander,
Den Grooten Alexander,
Naar 't holle vat, naar 't holle vat,
En houd u by het nat.

GRAFSCHRIFT.

Ik ben de plaats, die 't rif van mr. Fok begrijp,
Die in de rook zijn leven zag verzwinden:
Wat meent gy, lezer, dat gy in dat graf zult vinden?
Niet, als wat asch van een schoon uitgeblazen pijp.

SALOMON VAN RUSTING.

Focquenbrochs beroepsgenoot als "meester in de medicijnen", en zijn kunstbroeder als travesteerder van verzen in meer ernstigen of hoogdravenden dichttrant, liet ons deze Amsterdamsche geneesheer in zijn *Hemelsche Kermis*, *Quaksalvers Oratie*, *Aran en Titus*, *Olipodrigo*, *Apollo's Majesteit*, den *Ondergang der Goden*, enz., als zijn *Volgeestige Werken* in twee deeltjens (Amsterdam, by Jan ten Hoorn, 1685 en 1687) door hem zelf bijeenverzameld, de proeven van zijn dichtvernuft na. Ook bij hem ontbreekt het niet aan de noodige platheid. Zijn leven schijnt echter minder avontuurlijk en rampspoedig dan dat zijner beide voorgaande tijdgenooten geweest te zijn, maar bleven ons, even als bij Focquenbroch, zijn geboorte- en sterfuur onbekend.

UIT HET "POESPASJE VAN VAARSJES."

Een, die met Timmerluy en Metselaars geplaagt is,
Sal haast bevinden, dat zijn Beurs het hart ontjaagt is. —

"Wat is de Werelt groot!" sey Besjen en sy quam
Van Wormer door Saandijk en Koge tot Sardam. —

Men hoort een nijdig mens geen quaat te wenschen; want
Hem, die de nijt plaagt, heeft de swaarste plaag van 't lant.

De Procureurs en Advocaten,
Mint gy u Beurs, gy moet die haten.

't Zijn logens, dat je nu de Kroeg niet kunt verlaten;
Je wilt niet, en 't is tijt dat leven afgewent;
Je sult de Waart, de Kroeg en 't Kroeg-gezelschap haten,
Als ge in u ouderdom een armen Duyvel bent:
Dan sult gy selfs u self en niemant u beklagen,
Vermits de Waart het gelt en gy de Beurs sult dragen. —

Tap, drink, schenk in avous, dat wil in Waart-ooms oren
Veel beter, als een Predicatie aan te hooren:
En vraag je nog waarom? de Predicant seît wel,
Men gaat door 't wijnhuys op een toepad na de Hel;
Dats duyvels voor de Waart gepreêkt, dat hy soo snel is,
Dat hy de wachter van het toepad na de Hel is,
En daarom hout de Waart niet veel van die so preêkt;
Waarom? om dat die hem sijn beste nering breekt.

Berisp geen quaat of zijt daar self eerst vry van; want
U fout in andren te berispen, is u schant.

HEIMAN DULLAERT.

Niet plat, maar hoog-ernstig en kieschkeurig van taal en strekking was deze Rotterdamsche tijdgenoot van 't Amsterdamsche drietal, die, den 6den van Sprokkelmaand 1636, uit den graanhandelaar Cornelis Michelsz geboren werd, en zich, door zijn zwak lichaamsgestel al aanstonds meer uitsluitend op de dingen des geestes bepaald vond. Schilder- toon- en dichtkunst werden daardoor het doel zijner oefeningen, en hij, voor de eerste, bij geen minder meester dan den grooten Rembrandt zelf in de leer gedaan; voor de laatste vond hij vooral in Oudaen een leidsman. Maatschappelijke bezigheden had hij geen andere, dan 't diakenschap in de Fransche kerk; 't geen hem veel godgeleerd verkeer en omgang met "predikanten en andere luiden van ernst" verschafte. Zijn met de jaren toenemende zwakheid drong hem echter niet alleen daarvan, maar ook van alle schilder- en dicht- en zangoefeningen, "ja, bijkans van eten en drinken", af te zien. Zoo bleef hij voortkwijnen en uitteren tot hem, den 6den Mei 1684, de dood eindelijk van zijn kwelling verloste. Zijn verzamelde *Gedichten* zagen in 1719 (Amsterdam, by Gerard onder de Linden), door de zorg en met een inleidend woord van David van Hoogstraten het licht.

OP HET GRAF VAN DEN VOORSPOED.

Hier rot de Voorspoed, die zoo vrolijk groeide en bloeide,
Tot dat de grootste praal hem tot zijn nadeel ving,
In gulden zalen sloot, met zyde strikken boeide,
Aan goude ketenen en paarlesnoeren hing,
En d'Overdaad, die met de Praal te zamen spande,
In 't slikken onverzaad, in 't zwelgen onvermoeit,
Hem in den wijn verdronk, aan 't braadspit hem verbrande;
Dus is de Voorspoed, ach! ten grave voortgespoeit,
En hy, die anderen bevrijdde voor ellende,
Raakte, om zijn weldoen, zelf t' elendich aan zijn ende.

AAN ALLE DE KAPITEINEN, IN DEN ZEESLAG VAN 13 JUNY 1665 DOODGEBLEVEN.

O dierbare offeren, de Vryheid opgedragen,
In wien een fier-gestarnt den krijgslust had verspreid,
Die, zelver nooit vertzaagt, door wijze moedigheid
De stoutsten voor u deed versagen:

Men kan aan ieder Held geen stoflijk pronkbeeld wagen,
Maar zoo de gunst mijn pen door vleikunst niet verleid,

Zal mond noch eeuw uwe eer, word 't marmer u ontzeît,
Met uwe beenderen beklagen.

En gy, die dit gevaar, doch meer geluk genoot,
Of trouwloos uwen plicht met onze zeege ontvlood,
Komt by dees brave Dooden naderen;

Belooft geen traanziek oog hun tot gedachtenis,
Maar stroomen eerlijk bloet uit d'aderen,
Dat aan een Heldenziel de smaaklykste opdragt is.

VRIJE ZEEVAART, DOOR DEN VREDE TE BREDA.

Komt 'er iemand herwaarts zwerven
Uit een doods en eenzaam oord,
Daar men van scheepstimmerwerven,
Zeekaart, noch kompassen hoort;
Vraagt hy, of uitheemsche handel
Land en volk met weelde en schat
Overregent? hy doorwandel
Onze koopvaartsteden wat,
Nu de milde watervrede
Have en Oceaan bevrijd,
En beschouw den lust, waarmede
Wakkre naersticheid en vlijt
Vaartuig aanbouwt, klutst, kalfatert,
Toereed, uithaalt op de reê,
Daar de blijde galm vast schatert
Om de vrijheid van de zee;
Alles zal 't den man verklaren.
Gy, die onversaagt en stout
Aan de trouwelooze baren
't Merg van uwe kas betrout,
En Orion durft braveren,
Door de schipbreuk zoo vermaart;
Kom, 't is tijd de rust t'ontbeeren
En de dofheid van den haart.
Nu aan vlooten toe te rusten,
Die op 't grondelooze nat,
Of verzamelt langs de kusten,
Als een vlotte waterstad,
In haar gulzige eykemagen,
Ruim drie zonnen uitgevast,

Spijs en voedzel kunnen dragen,
Door wiens smaak de winzucht wast.
Steden, rijk bevolkte stranden,
Van de Noordpoolsche ijskust aan
Tot de Zuidelykste landen,
Van Japon tot Magellaan;
En de trots geboorde vloeden
Die van Kalpe en Abila
Naar 't aloude Abydos woeden,
Krijten, kermen om genâ;
Smeeken, dat gy haar niet langer,
Nu z'in 't barstende ingewand
Van drie wereltoegsten zwanger
Gaan, in dien benaauden stand
Van haar barens wee laat steken,
En belooven 'u de vrucht.
Zelf nog ongevonde streken
Roepen u naar nieuwe lucht,
Daar nooit kielen zijn verschenen,
Nimmer storm in zeilen blies.
Fiere Jeught, die van Mycenen,
Om een prachtig gulden vlies
't Klooven van d'Egeesche baren
Naar den Phasis dorst bestaan,
En, ten hemel opgevaren,
Dien vermaarden scheepstocht aan
D'altijd wentelende azueren
Met gestarnde lettren schreeft,
Om alle eeuwen te verdueren;
Zaaght gy nu eens waar men streeft,
Bet in zeemanschap bedreven,
O, gy zette in roem verdooft,
D'eer der scheepskroone u gegeven,
Van uw hoofd straks op ons hoofd.
Wil de zeegunst niet bezwijken,
Zoo ze op onzen handel wacht,
Zullen wy u Thoas rijken
En d'Euxynsche rammevacht
Onbenijd verovren laten.
 Lustig dan de zee gebouwt!
Vrije vaart verstrekt den staten
Meer dan eene mijn van gout.

JOAN BLASIUS.

Deze zanglustige rechtsgeleerde, zoon van den Deenschen bouwmeester Leonard Blaes, die een groot gedeelte van zijn leven hier te lande sleet, liet ons in zijn *Fidamants Kusjes* (Amsterdam, 1663), zijn *Mengeldichten* (Leyden, 1661), en verschillende tooneelstukken van wat later dagteekening, de proeven van zijn zeer bescheiden talent na. Van zijn leven is ons weinig anders bekend, dan dat hij, in 1660 en volgende jaren, te Leiden als Rechtspraktikant gevestigd was, en zich ter verpoozing van zijn rechtsarbeid met dicht- en letteroefeningen bezig hield. Dat hij Oudaens weêrzin tegen den Goden-wansmaak te recht ontgold [zie boven bladz. 570], toont ons — meer dan zijn verzen nog — zijn *Geslachtboom der Goden en Godinnen met hun vergode nakomelingen* (Leyden 1661), een handboekjen "ten nutte (zijner) Nederduytsche mededichters", op verzoek der kunstvaardige Amsterdamsche Juffer Catharina Questiers, door hem opgesteld, met het doel, daardoor "een wezen aan (haar) Poëzy te geven". Dit toch achtte hij "in de versieringe der Heydensche Godheden en deszelfs recht gebruik" te bestaan. Geen wonder voorzeker, dat, met dergelijke beginselen, ook de zijne geen meer verheven vlucht nam.

DAGWERK, AAN MIJN SCHOONZUSTER, MEJUFFER KORNELIA VAN OTTINGA,

Huysvrouw van mijn Heer Broeder GEERAARD BLASIUS, der Medicijnen Doctor en Professor te Amsterdam.

Gy vraagt my wat ik doe, beminde Sus!
Nu ik ben vry van Brieven te beseeglen,
Beschrijf ik, op uw eysch, mijn Dag-werk dus,
En antwoord op uw vraag met weynig reeglen:

Ten Vijven kruyp ik uyt het warme bed,
En queel, al kleedende, mijn Morgen-sangen.
Dan lees ik in den Bybel Godes Wet,
Of 't Nieuw Verbond, of blinde Joodsche gangen.
Dan, volgens 't edel ampt my toevertrouwt
(Als meê een lit der Leydsche Rechts-geleerde),
Wort Cæsars Wetboek van my opgevouwt,
Die Cæsar die te Room' so wijs regeerde.
Hier komt d'Instructie by van Hollands Hof,

En de Handvesten van den Duytschen Karel;
De Leydsche Keuren schaf ik nimmer of:
Daar blinkt het Recht, gelijk in 't Gout een Parel.
Nu schrijf ik een Advys voor Weeuw of Wees,
Voor Man of Vrouw, in saak van trouw of sterven.
Dan wil mijn yver, dat ik vlijtig lees
De Oudheyd, om geen wetenschap te derven.
Van Nero, van Pompeê, van Semiraam',
Van Brutus, van Antoon, van Alexander,
Van Cæsar, van Tibeer, al hoog in naam,
Van Kleopatre en van meenig ander.
Dan roept my Pæanna, de Artzeny
Van Hippokraat, Sennert, Ferneel, Jonstone,
En leert my raad, waar door m'een mensch bevry
In wiens gewricht ontelbre siekten woonen.
Dan, hoe den Aanval van Artz Primeroos
Op Plemp, in schrift gestuyt is door mijn Broeder.
Dan sie ik hoe mijn Broeder meenig Roos
Gespreyt heeft door den druk, als vetter voeder
Op de Ontleed-kunst van den Heer Vesling,
Die Hoog- en Neder-duyts door hem kan spreeken,
Ik soek in Mensch en Beest hoe 't alles ging,
Eer d'omloop was van 't geest-rijk bloed gebleeken.
Nu slaat de klokke Twaalf, en deelt den Dag;
De Mond-kost wacht, men roept my af ter Maaltijd,
Of aan mijn Moeders disch, gelijk ik plag,
Of daar gy met mijn Broeder, uw Gemaal, sijt.
Na middag loop ik weêr ter Kamer op,
En speel met beurt op Fluyt, Viool, Schalmeye;
Mijn dreunende Trompet geef ik de schop,
Ick blaas niet meer de Veld-slag van Paveye.
Mijn aangesicht wierd al te dik gekaakt.
Nu maant de tijd my aan tot ander werken,
Het Griex althans my sonderling vermaakt.
Dies poog ik in die taal my meer te sterken.
Nu moet Pindaar, nu Sophokles te baan,
Nu Theokrijt en dan Homeer daar neven,
Ik doe mijn Rijm op Griexe voeten staan,
Poog echter nooit haar Lauwer na te streven.
Wen 't Griex mijn lust en yver heeft geboet,
Moet Naso en Virgiel mijn breyn verfrissen,
Dan Plautus en dan Juvenaal my doet
Verwondren over haar geheymenissen.

Dan spijst my Opits en dan Flemming, dan
Een rits met puyk van haar Hoog-duytsche dichten.
Hier van versaat, grijp ik Korneille an,
Dan Ronsard, dan Scarron, dry Fransche lichten.
Bykans nu afgemat maakt Guarijn
My weêr verheugt met sijn Getrouwen Harder.
Dus doen de kunsten my steets beesig sijn;
Mijn drift blijft onversaat en wil noch varder.
Nu port het Duitsche Rijm mijn spraak-lit aan,
En keurt de trant van onsen Maro, Vondel;
Dan Hooft, dat breyn-rijk hoofd, dan Westerbaan,
Dan Huygens, die van alles heeft een bondel.
Nu vlieg ik over na de Deensche Belt,
En wandel in de Kamer van Heer Bering,
Of Laurenberg, die Deensche Lauren telt,
En gaf in Deensch gedicht my meenig leering.
Nu daalt Apol in Zee en ent den dag;
Na d'avond-maaltijd doe ik Nacht-gebeeden,
En treê op 't Leedekant, gelijk ik plag,
En rust ses Uren mijn gepijnde leeden.
Soo leef ik dag aan dag, maar nu en dan
Spreek ik Geleerde aan om wijser kennis;
Of sijnse ver van hier, ik schrijf er an.
Met wijse om te gaan is louter wennis.
Ik spreek niet van die tijd die ik besteed,
Wanneer ik word geleert van Rabbi Lare
In Moyses Wet, of wat die Oudheyd deed,
Of wat haar Jodendom is wedervare.
Ook swijg ik wat men doet, wanneer een Vriend
Mijn Huis besoekt; met geen vervloekte Taarling
(Hoewel ik speelen kan) wort hy gedient,
Noch met de Kaart, waar door men in gevaar ging,
Noch ander spel waar in het luk regeert;
Een Pers of Arabier komt my maar naaken,
Of ander Christ, waarmeê ik ben vereert,
Om weêr-zijds ons door schaakspel te vermaaken.
Dit is mijn daaglijx Werk en selden meer.
Hier stuyt mijn Vaarse-pen nu ik gewag merk,
Lees Suster, lees dit uyt, en set u neêr,
En oordeel over dit, uw Broeders Dag-werk. —

Leyden, $\frac{1}{15}$, 1661.

KATHARINA QUESTIERS.

Op donderdag den 21sten van Slachtmaand 1637 werd deze "tweede Saffo", gelijk hare lettervrienden Vondel en Blasius haar noemden, "onder het teeken van de Son", naar deze ons tevens bericht, "binnen Amsterdam geboren." Hadden zij 't ons niet verteld, dan zouden wij zeker uit haar overgebleven rijmen, dien verheven aanleg niet bespeurd hebben. Ook haar levenslot trouwens was geheel anders dan dat der Grieksche dichteres, en vond zij in het waardig voorwerp harer huwelijksmin, Johannes de Hoest, in 1664, indien al geen romantischer althans een kalmer einddoel voor hare maagdelijke mijmeringen dan de ander in de woelige baren der Leukadische zee. Behalve door hare rijmen, was zij ook om hare vaardigheid in naald- boetseer- schrijf- en teekenwerk onder hare tijdgenooten vermaard, waarom dan ook Blasius haar als de Hollandsche Pandore plag te bezingen. Met hare minder vermaarde maar niet minder rijmlustige, twee jaar jongere, stadgenoote, Cornelia van der Veer voerde zij, in 1662 en 63, een zoogenoemden *Lauwerstrijd*, die "met eenige bydichten van en aan (beiden) geschreven", te Amsterdam bij Adriaen Veenendael in 1665 het licht zag. Zij had buitendien, in 1655 en vervolgens, nog twee of drie tooneelstukken uitgegeven, en overleed reeds vijf jaren na haar huwelijk, in 1669.

AAN JUNO, BESCHERMGODIN VAN 'T HUWELIJK.

O heylge Rey, zoo trou van my gewilt,
Wat heb ik tijd in uwe dienst gespilt!
Wanneer u gunst behulpelijk en milt
Mijn lust quam stercken.

Wen het gemoet, door zanglust opgeport,
My streeven deed naar 't loof, dat nimmer dort,
Zoo hebt gy my met Aganipp' bestort,
Die flux kon wercken.

Hoe menichmaal heb ik 't Altaar gestoockt!
Met balsem-geur u Godtheyt toe geroockt!
Dat noch u Kerck van al het branden smoockt,
En toont noch voncken.

Mijn vryheit, eer zoo duur van my bemint,
Is door de schicht van Venus moogent kint

Gebrooken; dies de plicht my heeden bint
En Trouw, geschonken

Aan een, door wien ik nu alleen maar leef,
Die ik met vreugd mijn vryheit overgeef;
Dies ik met uyt-gestrekte wieken zweef
Naar Samos stranden;

En offer u, ô Juno! mijn Goddin,
(Die my met hert, met leeven, ziel en zin
Gekluystert hebt, met heyl'ge en trouwe min,
Aan sachte banden)

Mijn werck; en legh de Rijm-pen voor u neêr.
Al langh genoegh gestreên om ijdele eer!
Men ziet, hoe haast het leeven neemt een keer,
En ruckt ons heenen.

't Altaar van Dis en fijne Proserpijn
Behoedt ons niet, als eertijds Tarentijn;
Het warme nat weêrstaat geen fel fenijn,
Noch stelpt het weenen.

'k Zegh dan: vaarwel, gy heilge Myter-schaar!
Verwacht van my noch Offer, noch Altaar.
Ik neem verlof, dat ik mijn lier ontsnaar;
't Moet u behaagen.

Gy, ô Goddin, behoê ons Trouw-verbondt,
Dat ons geen beet van felle tanden wond,
Spaar dogh ons lijf en geest zoo langh gesont
Aan 't end ons daagen.

AAN ALLE CHRISTEN-PRINSEN.

Men wroet Europa om met branden, rooven, moorden,
En bluscht met menschenbloet het blaakend oorlogsvier;
Ach! dat de Vreê die bond met onverbreekbre koorden,
De Turkse halve Maan quam haast in 't laast Quartier.

KATHARINA LESCAILLE.

Mede een Nederlandsche Saffo en tiende Muze, als haar geletterde vrienden haar noemden, die intusschen in de drie lijvige quartijnen harer *Gedichten* (Amsterdam 1731) èn talrijker èn hier en daar ook talentrijker proeven harer dichtgaaf naliet, dan haar twaalf jaar oudere genan. In 't jaar 1659 uit den van Geneve herwaarts gekomen boekhandelaar Jacob Lescaille geboren, nam zij zelve na zijn dood, in 1677, zijn boekhandel op zich, en zette dien tot den haren, in Juny 1711 voort. Het meer eentoonige dan wegslepende karakter van haar vruchbaar vloeyende dichtaâr is ons door Jer. de Vries even juist als geestig geschetst in het beeld van dien "effen en gladden, maar al te gelijken stroom, waarop wij voor een oogenblik niet ongaarne spelevaren, maar waarop de tijd ons toch spoedig begint lang te vallen, omdat wij er niet eens, met volle zeilen en schuinschen boord, kunnen zeilen, dat het water om ons bruischt en spat." Hare verzamelde dichtwerken, waaronder mede eenige treurspelen, zagen in 1728, in drie zware kwartijnen te Amsterdam, bij haar zusters behuwdzoon Dirk Rank, het licht.

OP DEN DOOD VAN DEN HEER Mr. HENDRIK·HOOFT.

O Holland! ween, en wasch u in een zee van traanen:
De Vredevader Hooft, uw Hoofdstut, leît, ach! ach!
Gevallen, en gy schud van d'onverwachten slag;
Een slag, die u den weg tot nieuw verdriet moet baanen,
Nu gy dien Catoos mond en zijn orakels mist,
Waartoe zelfs de afgunst nooit zijns deugds gelijken wist.

Zo rukt vaak de ongenaê der toomelooze winden
Den schoonsten ceder met zijn wortel uit den grond,
Die met zijn breede kruin tot aan de wolken stond,
En in wiens schaduw elk verkwikking wist te vinden;
Zo ziet een akkerman, met een besturven hoofd,
Zijn veld de koorenair, zijn hart de hoop ontroofd.

Dus is de groote Hooft ontijdig neêrgeslagen.
Een felle ontsteltenis rijd Neêrland door de leên.
De haat der Vryheid mint dit groot verlies alleen,
Waarom de zon, uit rouw, met flaauwer licht komt daagen;
Het goud besterft, door schrik, aan Amstels Wapenkroon,
't Gekruiste schild staat van een Leeuw ontbloot ten toon.

Nu schijnen de oogen van het Staatenhof geslooten

Met de oogen van dien Held, den luister van zijn Stam,
De zon der Vrijheid en den roem van Amsteldam!
Wiens welbespraakte tong, die 't nimmer heeft verdrooten,
Gelijk een Cicero, in 't barnen van den nood,
Te strijden voor 's Lands Recht, leît spraakloos door de Dood.

't Gezegend Y wierd nooit zoo groot een heil gegeeven,
Als toen hy 't schip van Staat, in de ongestuime zee
Van 't oorlogsonweer, heeft behouden door de Vreê,
En 't leed nooit grooter leed als nu 't verliest zijn leeven.
Oud Rome roem vry op Beschermers van 't gemeen:
Men eer' dees Hooft, die hun met moed heeft nagetreên.

Schreit, Amsterdamm'ren, schreit, en hout niet op van weenen;
Uw prachtig Raadhuis, Beurs en yder Hofgebouw
Kleên zich voor eeuwig in een onverslijtb'ren rouw!
De Vader van uw Stad en 't Vaderland is heenen.
Verkeerde Niobé door smart in marmersteen,
Nu smelt al 't marmer door een mateloos geween.

Het Y staat in een wolk van 't bruine floers verslaagen,
Waardoor het zijn gezicht ter nood noch op kan slaan,
En zien zijn Burgerhoofd in 't hel gestarnte staan.
Daar schijnt zijn trouw noch zorg voor Amsteldam te draagen;
Terwijl de Hemel roemt zijn deugden door de Faam,
En 't Aardrijk eert den glans van zijn doorluchten Naam.

Rust dan, ô eed'le Ziel! van uw onrustig slaaven,
Daar al uw braaf bedrijf het grimmen van de Nijd
Niet meer gevoelt, wiens kracht zich op uw glory slijt:
En nu ge, in het hart der dankbren word begraaven,
Zoo blijft gy eeuwig in onsterfelijken stand,
O groote Fenix van 't herstelde Vaderland!

OP EEN GEDENKPENNING.

Het leven is hier bros en snel:
't Vergaat gelijk een waterbel.
Drie kruissen zijn in 't mijn' te vinden;
Dies denk ik aan het sterflijk lot:
'k Geef 't lijf aan de aard', de ziel aan God,
Dit, tot gedachtenis, mijn Vrinden.

ARNOLD MOONEN.

Beredeneerde zuiverheid van taal, ziedaar wat dezen geleerden kerkleeraar en dichter, zoo op den kansel als in zijne verzen, kenschetste, en waarom hij voor de laatste dan ook van Vondel den lof wegdroeg "rustig" te zijn, en "tegens de Ouden" te mogen staan. Hij had zich vooral naar hem en Vollenhove zoeken te vormen, dien hij, als knaap, nog in zijne moederstad, Zwolle, gekend had. Dáár toch werd hij in 1644 geboren en genoot er het onderricht ter Latijnsche school. In 1674 predikant aan den Hardenberg geworden, trad hij er twee jaar later in 't huwelijk, en kwam van daar in 1678 naar Deventer, waar hij zijn verder leven sleet, tot hem, in 't najaar van 1711, de dood wegnam. Een half jaar te voren had hij, bij zijn 2548e preek, den kansel reeds vaarwel gezegd, en elf jaar vroeger zijn verzamelde *Poezy* (Amsterdam en Utrecht), "onrijpe en rijpe vrucht van jonge en oude dagen", gelijk hij 't in zijn "opdraght" uitdrukte, in 't licht gegeven. Acht jaar na zijn dood gaf zijn weduwe, in een *Vervolg* daarop, zijn nagelaten verzen, onder toezicht van Poot (te Delft by R. Boitet) uit.

HET 31e VERJAREN MIJNER LIEFSTE KATHARYNE ADELHEIT OSICIA.

'T Zijn vijf paer jaeren, dat ik eerst uw zoet gezicht,
O ziel van mijne ziel! op 't bruiloftsmael aanschoude,
En negen, dat mijn hant uw hant te Brantlicht troude;
Acht jaeren hebt ge my door kindervoên verplicht.

Hoe eer ik dan uw liefde op uw geboortelicht,
Waer op zich in mijn dienst mijn huiszorg veiligh boude;
Met zulk een zegen, dat het melk en honigh doude
Op onzen echtbant, die de Stadt door vrede sticht?

Groei, Liefste! die mijn hart in boeien hebt geslagen,
Door uw bekoorlijk oog en nederige zeên
En stillen geest, een schoon gespan Bevalligheên.

Beleef noch dertigh jaer na 't moortjaer, buiten plaegen,
En leer uw dochtertjes uw eigen padt betreên,
Erfbeelden van uw deugt, als van uw vleesch en been!

OP DE VEROVERING DER STAD BONN.

Bonn, al te lang goet Fransch, wordt eindelijk goet Duitsch,
Goet Lotharingsch, goet Staetsch, goet Brandenburgsch, goet
(Keizersch
En Munstersch. Hoe behaegt u, taelervare reizers,
Die sterken handel drijft langs Keulen en langs Duits,
Dees taelverwisseling? — Schrijft die met andre helden
Den dappren schoolvoogt toe, die Mets in Ments durft spelden,
En Luidwyk nootzaekt tot dees overdwaelschen vloek:
"Vervloekt zy Bonn, quaet Fransch! en Karel, my te kloek!"

KLACHTE.

Gewijde moederstadt! hoe wordt ge een modderstadt,
Sint u een grove knaep van d'uitgemoerde veenen,
Noch zwart van veenebrant, waerby hy beide scheenen
Vast warmde of schrookte, heeft met veenigh vocht bekladt!

Hy maekt lootgieters en leidekkers turf, die plat
Geslagen en gevormt, en met twee styve beenen
Getrappelt en gekneedt, de roodenbrugsche steenen
In zwaerte en lucht gelijk, geen zwavelvier bevat.

Lijdt gy dit, mannen van de buurt, die by de straelen
Der zonne u warmt en by geen dooven veenegloet,
Met vreugt gezeten aen uw leeraers ouden voet.

Men zal in 't Sticht eerlang geen aêm meer kunnen haelen,
Geen vryen aêm, en blijft de lucht zoo zwart en bits
En veenigh, zoo behoudt de gansche stadt niet wits.

VREDEWENSCH VOOR HET JAER 1697.

Nieu Jaer, wat spelt ge Europe al goets in uw begin!
Gy pronkt op 't voorhooft met de hoop van rust en vrede,
Om 't zwaert, noch root van moort, te boeien in zijn schede.
Treê, treê, Nieu Jaer, hier op met spoet en zegen in!

De nooitverzaedbre Krijg, des aerdrijks dwinglandin,
Gebliksemt door dien glans en door geen schaemle bede
Van wees of weeu vermurwt, verhuist, haers ondanks, reede
Uit haer bemint geweste en vlucht naer Lap en Fin.

Almaghtige, die 't roer bestiert van alle harten,
Ook van uwe ondergoôn, erbarm u onzer smarten,
En kneê die week als wasch, schoon nu als marmer stijf:

Gun, dat uw erfgebiet alomme triomfeere,
En Groote Wilhelm, zijn beschermheer, nimmer keere
Tot u, dan zwaer belaên met lauwer en olijf!

DE RUSTPLAATS VAN J. VAN DER VEEN.

Hier sluimert Van der Veen, door zijne poëzy
't Vermaek des Yselstrooms, vol ernst, vol boertery.
Schiep ooit de leezer smaek in 't werk van dezen dichter,
Dat maekt zijne asschen bly in 't graf, zijn grafsteen lichter.

UIT "LIEFHART, OF HERDERSKLAGHTE BY DEN DOOD VAN DEN DICHTER J. VAN BROEKHUIZEN."

Aen zijn bestoven haert, daer hy den veengloet stookte,
En weinig stukken van een maetigh slachtbeest rookte,
Zat Volker, Heimans zoon, in 't Overyselsch Sticht,
Niet onvermaert; terwijl zijn schaepskooi, rontom dicht
Geslooten, 't wolligh vee voor felle stormen bergde
In 't guure winterweêr en 't ondier veiligh tergde,
Wanneer hy, op 't gerucht van Liefharts droeve doot,
Dit treurgezang uit zijn verkropten boezem goot:
Zoo scheidt gy uyt der tijt, o Liefhart! eer der knaepen
In 't veerijk Amstellant, die hun geschoore schaepen
By zomer weiden aen den klaverrijken zoom
Der lantriviere, die met haeren bruinen stroom
De stat bespoelt, die, eerst gegroeit uit visschers hutten,
Nu door haer groot gezagh veel dorpen kan beschutten,
En boven onze steên het hooft zoo hoogh verheft,
Als 't Hunneper geboomte een biesbosch overtreft.
Zoo scheidt ge dan van hier, o Liefhart! vóór uw dagen;
En 't gansche ront zal uw ontijdigh lijk beklaegen,
Gelijk de roep is, niet ons Leeuwendael alleen.
Ook weende 't gansche ront om Vastaert, lang voorheen
Uw evenouder en uw vennoot, wiens verscheiden
Voor twee paer jaeren 't vee met akkergront en weiden

En al 't geweste trof door een verbaesden slag,
Gelijk de hagelbui al 't graen by zomerdagh,
De Noordelijke wint in 't najaer onze scheepen,
In 't Vlie en Tessel van een fellen storm beneepen.
Nu treuren om uw doot geboomte en beek en bron
En diepgezonken dal, voor 't steeken van de zon
Den ganschen dag bevrijdt; het treurt in alle hoeken. —
Hoe dik liet Liefhart in zijne eerst ontlooke jeugt,
Gelauwert om zijn kruin en lokken, ons tot vreugt,
Met zijn vergooden mont zich hooren op zijn halmen,
Waer van de boschmaegt uit haer dichte loof de galmen
Te rugge kaetste, lest te zwijgen nooit gezint,
Nooit eerst te spreeken! Streek niet Liefhart, vroeg bemint
Van al de lantjeugt, door zijne eerste wedgezangen,
Doorgaens de pryzen, in ons zangperk opgehangen,
Eene ongerepte vaers, of spierwit kalf of staf,
Of beker, net gedraeit, dien Godevaert hem gaf,
Gelijk die Godevaert voor heen was aengestorven,
En van zijn grootvaèr in een zangstrijt ook verworven?
Hoe dik stond Liefhart, nu al manlyk van geluit
En rustiger van leest, wanneer zijn Duitsche fluit
Begon te klinken, dicht omringt van rijzige eiken
En taeie beuken, die tot aen de wolken reiken,
En ander hout, terwijl zijn zang, elk wellekoom,
Ook bron en beeken stuitte in haeren snellen stroom!
Onduitsche speelliên heeft zijn ruispijp overwonnen;
De vreemde veêl en harp, van Grieken eerst verzonnen,
Als ik berecht ben, rees met diepe eerbiedenis
Voor haer geluit; en wie ook d'oude lierman is,
Die 't wout en wilt gediert kost door zijn speelen lokken,
Die door zijn snaeren ook eene oude stat uit brokken
Van steenen boude, zy, zy beiden gaven 't op;
Zy daelden met hunne eere en Liefhart rees in top.
Spaer dan, o Rijkheldin! uw traenen, spaer uw zuchten,
O jongkvrou! Liefhart leeft door dorpen en gehuchten,
Door veen en akkergront en weide; op Liefharts naem
Weêrgalmen bosch en stroom; de lantjeugt al te zaem
Der Leeuwendaleren viert, door de volgende eeuwen,
Ook Liefharts Hemelvaert, zoo lang de rosse leeuwen
Werk maeken van hun kuil, de stier in 't groenlant weidt,
En van de heilige eik de droeve tortel schreit.

ANNA MORIANS.

Deze innemende stichtelijke en zededichteres, Moonens Zwolsche stadgenoote, daar zij en haar zuster Elizabeth er hare jeugd, bij haren oom den Conrector, sleten, was drie jaar na hem te Amsterdam geboren. Zij verliet dit echter reeds op haar vierde jaar, maar werd er door 't krijgsrumoer van 1672 weder heen gedreven, om er in 1696 "salichlijck te ontslapen". Onder den titel van *Dichtkunst van Anna Morians* werden hare verzen, twee jaar na haar dood, "op het verzoek van goede vrienden byeenverzamelt en ten gemeenen dienste uitgegeven" (Amsterdam, bij de Wed. Gijsbert de Groot, 1698).

LANGMOEDIGHEIDS-LOF.

Wien lust het in waardy veel helden te overtreffen?
Die still' door ware deugd zijn ziedende overmoed,
En laat noit dwaze lust noch trotsheit zig verheffen
In zijnen geest; zoo wintm' een onwaardeerbaar goed.
Want een langmoedig hart kan heldenkragt verdoven;
En wie zijn eigen geest en driften overheert,
Gaat dappren oorlogsmoed en stedewinst te boven,
Gelijk het zonneligt al andren glans braveert.

UIT "KLOEKMOEDIGHEIDS-LOF".

De geest eens mans, die moedig is,
Zal hem in krankheid steun verstrekken,
En, treft hem smert of droefenis,
Zijn zwakheid als een schild bedekken.
Groothartig stapt hy 't al voorby,
Zijn heldenmoet staat onbezweken,
Hy blijft in strijd en lijden bly,
Geen last kan ooit zijn draaglust breken.
Maar een verslagen droeven geest,
Wie zal dien in de hoogte opheffen?
Die is verwerd, ontroerd, bevreest,
Als maar geringe rampen treffen.
De moedeloosheid is een staat
(Dieze ooit gesmaakt heeft, strijk het oordeel),
Die allen last te boven gaat:
Zy rooft de ziel 't gewenste voordeel.

VERWERDHEID.

Wat is verwerdheid ook een plaag!
Zy haalt de nagt weêr voort by daag,
En mengt de dood steeds met het leven;
Ze schaamt zig 't eigen herssenkint,
En wraakt al 't geen zy onderwind,
Beschroomd haar doen aan 't ligt te geven.
Zy dompelt alle lust en ligt
In 't graf en druktze met gewigt,
Maar zet voor wanlust vensters oopen.
Ze slaat voorby een effen weg,
En kiest, door scheemrend overleg,
Een krom en hoblig pad te loopen.
Daar zietmen 't schoone van ter zy,
En loopt al 't cierlijk dom voorby,
Maar blijft in slyk en doornen hangen;
Dan schijnt de waterdrop een zee,
De doorneprik een diepe sneê,
En 't spinweb houd heel vast gevangen.
Het zweevend ziertje baart zelfs schrik,
Men maakt een dag van d'oogenblik,
En eindigt daarmen most beginnen.
Hier telt men mis, en daar te veel,
Men grijpt naar 't onbescheiden deel,
En meent nog by 't verlies te winnen.
Wie hier al bukkend heenen gaat,
En denkt: verwerdheid is geen kwaad,
Voelt al te laat haar scherpe neepen.
't Is vreemd, die voor dit ondier gruwt,
Dat hy niet meer dien doolhof schuwt,
Maar laat zig losjes heenen sleepen.

ANDRIES PELS.

Deze, op Fransche leest geschoeide, wetgever van den Nederlandschen Parnas, paste daarvoor 1669 Horatius *Dichtkunst* op zijne "tijden en zeden" toe, zich daarbij tot burgemeester Geelvinck en zijne zonen, in plaats van Horatius Pisonen, wendende. Door zijn medeleden van 't genootschap *Nil volentibus arduum* herzien, zag zijn bewerking in 1677 het licht, en werd vier jaren later van zijn *Gebruik en Misbruik des Tooneels* in gelijke strekking en zin gevolgd. Hij zelf overleed den 3den July daaraan, maar liet ons buiten zijn beide leerdichten weinig of geen herinneringen van zijn leven na, zoodat ons zelfs zijn geboortejaar onbekend gebleven is. In de volgende verzen uit het eerste van beide, is hij als de voorlooper van 't geen door zijn Nederlandsche kunstbroeders der volgende eeuw, in hun maar al te gelikte en beschaafde werken, verwezentlijkt werd.

De Nederlandsche taal wierd haast zo hoog geacht
Als onze koopmanschap, en alzo ver gebracht
Wen wy ons maar de moeite en arbeid van 't verschaaven
Getroosten wilden, en ons werk niet uit en gaaven
Met zulk een driftigheid. Gy dan, o brave stam!
Geelvincken, edel bloed van 't magtig Amsterdam!
Maakt staat noch achting van gedichten, opgeslaagen
In weinig uren en voltooid in weinig daagen.
Elk woord zy menigmaal verbeterd en verschrapt,
Versmeed, veranderd, en 't onnoodige uitgekrabt.
De meeste menschen, dat 's te zeggen zeer veel zotten,
Die alle kunsten en bespiegeling bespotten,
Gelooven, dat alleen de geest poëeten maekt,
En kunst of oeffening de poëzy niet raakt.

. . . .

Doe gy dan anders, o voortreffelijk geslacht!
Doorblader Grieken en Romeinen, dag en nacht,
Doorsnuffel Italjaan en Franschman, doe uw voordeel
Met Nederduitschen, doch met overleg, met oordeel;
Niet als onze ouders, die zich over Breêrô's trant
En boertery vry los, ik zwijg met onverstand
Verwonderden, als waard in top te zijn verheven.
Is anders u en my verstands genoeg gegeven,
Om 't geestig loopje van het boersch' en 't ongeschikt
Te kunnen schiften, en zoo wy, waar 't vers maar schrikt
In trant, of rolt en slaat, op onze vingers weeten
Te tellen, en met monde en ooren na te meeten. —

JOANNES ANTONIDES.

Onder deze Grieksch-Latijnsche namen, maakte zich de rijk begaafde zoon van den eerzamen Goesenaar Antoni Jansz., zelf geen onbekrabbeld verzenmaker, als Vondels dichterlijke zoon vermaard, en leî daarmeê tevens de zwakke zij van zijn anders zoo schitterend groote dichtgaaf bloot: gemis aan den vereischten eenvoud en een overdadig gebruik van den door Oudaen zoo te recht gewraakten Godenpronk der Oudheid. Den 3den Mei 1647 te Goes geboren, volgde hij, in zijn vierde levensjaar, zijn ouders naar Amsterdam, leî zich daar vervolgens op de oude talen en de wiskunde toe, en paarde daarmeê weldra de beoefening der Nederlandsche poëzy, door het lezen van Hooft en Vondels dichtwerken gesteund en aangedreven. Naauw 18 jaren oud voltooide hij zijn Treurspel *Trazil of overompelt Sina*, dat hem de aanmoediging van Vondel verwierf, die er voor zijn eigen Sineesche spel van *Zunchin* een versregel aan ontleende. Weldra volgden nu verschillende vaderlandsche gelegenheidsverzen, en twee jaar later zijn *Bellone aan bant*, naar aanleiding van den Bredaschen Vrede, dat hem door Vondel als zijn "zoon in de kunst" deed roemen en de algemeene bewondering voor den jeugdigen dichter wekte. Inmiddels sloot hij zich bij de leden van Pels' genootschap aan, werkte aan hun "Naauwkeurig Onderricht in de Tooneelpoëzy en eenige andere deelen der kunst", gelijk aan enkele hunner treurspelen mede, maar raakte later met hen overhoop en stak zelfs, in zijn *Marsyas*, den draak met hun bedrijf. Vier jaar na zijn *Bellone* gaf hij zijn hoofdwerk den *IJstroom* uit, en trok in 't volgende, na den aftocht der Franschen, naar Utrecht, om er zijne reeds aangevangen studiën in de medecijnen voort te zetten. Doctor geworden, werd hij door zijn rijken voorstander, den Secretaris der Amiraliteit van de Maas, Buisero, naar Rotterdam getroond, en met een klerkschap aan die Amiraliteit begunstigd. Hij trad daarop met de aanminnige predikantszuster Suzanna Bormans in 't huwelijk, en bereidde zich tot de bewerking van een nieuw groot dichtwerk, den Kristen-apostel *Paulus* gewijd. Onderwijl begon echter zijn teder lichaamsgestel hoe langer hoe meer te verzwakken; hij ving aan steeds heviger te hoesten en bloed op te geven, en bezweek eindelijk aan aanhoudende koortsen, den 18den September 1684, nauw zevenendertig jaren oud. Zijn verzamelde *Gedichten* werden in 't volgende jaar door zijn vader in 't licht gegeven, en twintig jaar later herdrukt.

OORSPRONG VAN 'S LANDS ONGEVALLEN, AEN JOACHIM OUDAEN.

Wat tuimelgeest beheerscht het land, wat bastaerdy
Valt in ons eigendom, en smet, als een harpy
Tot ons schandael geteelt, met haer vergifte pennen

De gansche lucht, zelf eer wy 't gruwzaem monster kennen,
Dat, reukeloos het hooft verheffende als vorstin,
De tael van Neêrland schopt, en dringt 'er Vrankrijk in
Met hare bastertspraek en dartele manieren.
Ontaerden wy met recht van d'oude Batavieren?
Zijn dan die helden in zoo schandelijk een naem,
Dat nu de naneef zich met reden hunner schaem?
En zijn onze ouders, in krijgstochten afgesleten,
Het vreesselijk gewelt van Rome doorgebeten,
En in een later eeuw, door Nassaus krijgsbeleit,
Gewassen boven reik der Spaensche mogentheit,
Nu waerdig, dat men die vergete als Fransche slaven,
Op hun gebeente spuwe, en trappele op hun graven?
En kan men 't stamhuis van Oranje, dat noch pas
Met zoo veel zorg 't gebouw des Staets leîde in tieras,
En overladen van bevoghte krijgslaurieren,
De blijde zege alom zag volgen haer bannieren,
Verlaten trouweloos in dees' verlegen stant,
Om slaefs te volgen een uitheemschen dwingelant;
Want wie kan 's vyands wijze en tael zoo hoog waerdeeren,
Als die lafhartig zich wil laten overheeren?
Zoo helden al van ouds de volken, lang geschokt,
Naer hunnen ondergang, noch blijven wy verstokt,
Of van een dikken mist bezwijmelt en betoogen.
Waekt op: 't is tijt! wrijf eens de dampen uit uw oogen
En zoekt niet buiten u, met schandlijke achterdocht,
De bron der nederlaeg waertoe wy zijn gebragt.
Wy zijn verraders van ons zelven, wy vergeten
Ons zelfs, maer hebben 't liefst aen anderen verweten.
De Fransche Weerhaen kraeide ons lang zijn wetten toe;
Toen ketelde ons zijn stem; nu krimpt men voor de roê
Van zijne schachten en afgrijsselijke spooren,
En dwazen schijnen nog met lust zijn klank te hooren:
Vergapen zich noch aen 't schakeerzel van zijn staert
En wieken, daer hy eerst meê lokt, maer flus vervaert.
Verleidende Meermin, daer blinden nae verlangen,
Die gy behendig nu by d'ooren hebt gevangen,
Wat toverzang maekt u behaeglijk in ons land!
Wat ketens zijn 't, die gy zoo fijn en listig spant!
Vervloekte ketens, die wy eerst met vreugde zochten!
Och! was nu 't zoeken uit, was eenmael den gedrochten
Nu 't masker afgerukt, en zagenwe in het licht
Den moortklaeuw root van bloet; het dreigende gezicht,

Daer zich de wreetheit en baldadigheit vermengen;
De droge keel, belust om menschenbloet te plengen;
't Blanketsel van den mont verandert in venijn,
En ons alom verraên door ingebeelden schijn.
De Fransche Circe wist al lang die rol te speelen.
Nu wagen overal noch zoo veel moorttonneelen
Van hare tiranny, maer wieze trapte op 't hart,
't Was tot hun weerwil en zy kropten 't leet met smart,
Om, als de kans zich toonde, eens tevens op te springen,
Gelijk de Siciljaen ons leert den Vesper zingen,
Daer wy den vyant zelfs en zijne wulpsche jeugt
Inhalen, onzen val verhaestende met vreugt.
De weêrgalm van de keur der Fransche geestigheden
En spraek, van ons zoo lang eerbiedig aengebeden,
Klinkt over Hollant heene uit Bodegraves puin
En Zwadenburgerdam, 't vermaek van onzen tuin
Voorheen, nu smokende asch; ten schouburg uitgekooren
Der wreetheit, die ons leert eens recht de klanken hooren
Van haer muzijk; gaet, lacht de Dietsche tael nu uit,
En dwingt uw voeten naer de toonen van hun fluit.
Trojaenen haelen weêr, met reien, zang en snaren,
Het zwangre krijgspaert in; 't geen, 's middernachts aen 't baren,
Van oorlogsvolk verlost, dat knot des Konings stam,
En zet tot dankbaerheit al 't rijk in vier en vlam.
De geest van Nero vint'er weêr die zich vermaken,
En zingen Vrankrijk nae; en zingen onder 't blaken
En deerlijk moortgeschrei van vader, kint en vrouw.
Daer d'een ten hemel schreeuwt, daer d'ander stikt van rouw.
Nu is met hun gezang de dolheid uitgelaten.
Men trapt den zwangren buik te barste, propt de straten
Met maegdenlijken, eerst ontuchtig geschoffeert,
Gebrant, geblakert, vuil mishandelt en onteert;
De drempels kraken van gekneusde bekkeneelen;
De lijken grijnzen aen de takken van abeelen
En linden; en de moort, die vrouw noch zuigling spaert,
Maekt Alva, Neêrlands vloek en geessel, zacht van aert.
En lust het langer ons noch op zijn Fransch te leven?
Wort groene gal en bloet noch niet in 't hooft gedreven?
Hoe? zien wy noch met vreugd de laffe geilheit aen,
Die ons vervoert en komt den Staet zoo dier te staen!
De vlam dreigt ons, en wy verspreiden zelfs de vonken!
Zoo wort uit gouden kop 't vergif met smaek gedronken.
De wisseling van zoo veel dragten en gewaet,

De zotte mommery van treden en gelaet,
En dat verwijft gebaer, waernae w'ons lichaem dringen,
Op hun gebod, zoo vreemt en vol veranderingen,
Zijn zoo veel vonden, lang tot ons verderf gezocht.
Dus hebben wy ons zelf de stroppen opgekocht.
Wat landaert voelde zoo onstuimig zich getreden,
En volgde noch met lust zijns wreeden vyands zeden?
Als Pan te driest zijn baert en lokken heeft gebrant,
Vliet hy de vlam, die hem verlokte, met verstant.
  De Hoofterfvyant van den Staet der Nederlanden,
Stoof als een weerwolf voort, indien wy hem verbanden
Met ernst, en met een vloek, gelijk zijn moortlust past,
Vervolgden, daer hy nu in 't bloet der borgren plast;
Dan zag het Hollands hart, herstelt, weêr met behagen,
De lantontheistraers in verdiende wraek verslagen:
De Harp ontsnaert, de Roos de doorens afgesneên;
De Lely in haer bol gedoken of vertreên;
En 't zwijn van Munster fors den slagtant uitgebroken.
Dan vond de nazaet fier zijn oudren bloet gewroken,
Den plonderaer betaelt zijn onverdient gewelt,
En 't Fransch gebeente blonk noch eeuwen lang op 't velt.
Herneemt den ouden moet gy, vrygevochte steden!
Verjaegt den vyant, maer verjaegt eerst zijne zeden:
Men koopt den Franschen zwier te duur voor lijf en goet.
Nu wascht die smerten af in 's vyants dartel bloet!

DERDE ZEETRIOMF OVER DE TWEE KONINGLIJKE VLOOTEN.

Nu laete d'oorlogsfaem zich hooren,
  Zoo ver de zee, weêr schoon gevaegt,
  Den aerdkloot in zijn armen draegt.
De plagen, Nederlant beschoren
  Door Karel en Louïs aeneen,
  Zoo vast gebonden tegen reên,
Verstuiven weêr in rook en dampen.
  Tot driewerf toe zag Schoonevelt
  Het vyandlijke zeegewelt,
Gereet 's lands vloot aen boort te klampen,
  Verjagen van het Zeeuwsche strant:
  Daer d'oevers wederzijts in brant,
En schuddende op de donderslagen,

Van 't barstende oorlogselement,
Dien toon tot aen de poort van Gent,
En boven Hollands kusten dragen.
Duinkerken zelf van vrees verrast,
Staet nauwlijx op zijn wortel vast.
Nu spreien Britsche en Fransche vloten,
Verdreven van de Zeeuwsche ree,
Hun netten verder uit in zee,
En houden Hollants keel gesloten,
Om d'Indiaensche maetschappy
Te plondren van haer kruidery,
En in 't gezicht van 't Vlie te plukken
Ceilons kaneelschat, en de vrucht
Zoo ver gegroeit in andre lucht,
De paradijsoogst der Molukken.
Maer Hollands zeeleeu brult vol moet,
En rukt, noch druipende van bloet,
Hen in met omgekrulde manen.
Voort rijt de doodschrik door hun leên.
Zy vluchten nu hy aen komt treên.
Zijn triomferende oorlogsvanen
En Nagels, zwanger van de doot,
Zijn noch bekent in 's Vyants vloot.
De buskruitwolken, aen het klimmen,
Bedekken nu den oceaen,
Als met een lamfer onder 't slaen;
De zon besprengt met bloet de kimmen,
Een voorspook van een wreeden dagh,
Noch rijstze vroeger als ze plach,
Om eerder onze vreugt 't aenschouwen.
De Franschen stuiven daer vooruit
Op Bankerts gruwzaem krijgsgeluit
En blixemende zeekortouwen!
Zy zetten by wat helpen mag,
En wijken schandlik uit de slach,
Gelijk verbaesde waterhonden.
De groote Tromp, in 't moortgeschreeuw
Braverende op zijn gouden Leeuw,
Spreekt Ridder Sprag uit kopre monden
Met donders aen in vier en vlam.
Men hoort hem buldren t'Amsterdam.
De Ruiter laet zijn zeepaert draven,
En sleept een bloetstroom waar hy streeft:

De zee en 't aertrijk scheurt en beeft;
Daer duizenden in 't zout begraven
Vast wentlen, of met naer gezucht,
In weêrlicht, vliegen naer de lucht.
De vreesselijke waterdraken,
Aen 't vlieden, voelen nu met smart
Den Leeu hun trappen op het hart,
En weêr de borst en ribben kraken.
Zy zien de spieren bloot en raeu
Gereten van dien scharpen klaeu:
En wenschten licht hem d'eer t'ontrekken,
Gelijk voorheen met ydle list,
Indien haer dwaze hoogmoet wist
Die open wonden noch te dekken.
Gaet heen vry, zet nu voet aen lant,
En verft met bloet uw eigen strant.
Doch gy, o Holland! door Gods zegen
Zoo wonderlijk als klaer gered,
Noit keere op u die lastersmet,
Waertoe zoo velen zijn genegen,
Om, door een al t'ondankbren haet,
Niet elk te loonen naer den staet
Van zijn verdienste en dapperheden.
Laet d'eedle Helden, die zoo fier
Verdadigden uw zeebannier,
Op 't bed van glorie overleden,
Noch leven om hun trotschen moet,
En meng uw tranen met hun bloet.
Gy, dappre Sweers! en eer der helden,
De Liefde, die zoo onversaegt
U hebt voor 't Vaderlant gewaegt!
Men zal uw groote daden melden.
Zoo strekke uw welverdiende lof
Den heldendichtren lang tot stof.
Terwijl wy op de Vrede wachten,
Die, haest uit haer verheven troon,
In zonneglans voor elk ten toon,
Zal binden de gedeelde machten
Van 't worstelende Euroop, te lang
Volhardende in zijn ondergang:
Op zulk een zegen magmen hoopen
Indien zy is met bloet te koopen.

LANDVERMAAK, AAN JUFF. SUZANNA BORMANS.

Terwijl ik, op het land in eenzaemheit geweken,
  Om die volmaekte weelde al 't hofgewoel verlaet,
Voel ik my evenwel volkomen rust ontbreken,
  Schoon niets, nae 't schijnt, mijn wenschen tegengaet:
De Winter, op dat niets mijn vreugt zou deeren,
Schijnt zelfs om mijne wil in Lente te verkeeren.

Hy komt, in steê van sneeuw, met bloemen aengetogen,
  En spreit een groen tapijt op 't omgelegen velt;
De lentezon blinkt zelfs met lonkjes uit zijne oogen,
  Terwijl die na de westkim overhelt,
En arbeit, om met liefelijker stralen
In 's aerdrijks zachten schoot, zelfs vóór zijn beurt, te dalen.

De brede vyver ruischt rondom met zilvre beeken,
  En kabbelt op 't gestreel der zoele westewint;
't Geboomte, dat alleen met botten uit komt breken,
  Staet stom, hoe weêr haar jeugt zoo vroeg begint;
Het Mastboomwout, met zijne groene kroonen,
Kan van de zomervreugd my reets een schets vertoonen.

Of komt een zwarte storm aengieren op zijn veder,
  Ik sluit hem uit en hael de Zomer aen den haert;
Zoo dwing ik in triomf het norsse winterweder,
  Daer konst noch kost wordt op mijn disch gespaert:
Terwijl Renes, in 't koken wel bedreven,
Gedurig overlegt, om my wat nieus te geven.

'k Vertreê de middagsspijs in Ype- en Beukelaenen,
  Die tarten met hun hoogte Abeel en Populier;
Daer rijst een heilige Eik, gelijk de Boschgoôn waenen,
  Gins mengt de Lykcipres zich met Lauwrier
In 't keur van lustwaranden en priëelen,
Daer duizend vogeltjes met duisend orgels speelen

Men kan aen deze zy 't nabuurig Rijswijk hooren,
  Gins kaetst den Haeg het licht der zuiderzon weer af:
Daar rijst het prachtig Delft, met zijn verheven tooren,
  Braveerende op zoo meenig heldengraf.
Zie herwaerts aen de Schevelinger duinen,
Zoo verre in 't blaeuw verschiet, verdwijnen met hun kruinen.

Het Prinselijke huis gedoken in de bomen,
En hondert andren, hier rondom tot pracht gesticht,
Vertoonen zich, en 't staet my vry daar in te komen,
En zonder zorg te streelen mijn gezicht.
Daer meenigten de kommer in hun zielen
Vast voeden, die hen knaegt, en naestapt op de hielen.

In zulken overvloet onschuldige vermaken,
In zulk een diepe stilte, en met mijn zelfs te vreên,
En nydig, noch bezorgt, om mijne of 's anders zaken,
Ontbeere ik 't al, in Rozemont alleen:
Want wat kan toch my vergenoeging geven,
Nu zy niet buiten my, noch ik van haer kan leven?

Ik weet het, Rozemont! of liefst, ik durf geloven;
Neen, ik geloof het, en ik weet het onbepaelt,
Dat gy zoo wel in liefde alle andren gaet te boven,
Als niemant by uw trouw en gaven haelt.
Hoe zelden mengt de Hemel, hoe gebeden,
Zoo trouw een liefde en deugt by zulke schoone leden!

VERJAARGEDICHT VOOR DEN HEER J. VAN VONDEL, TOEN Z. Ed. TACHTIG JAER GEWORDEN WAS.

(Aen zijnen geboorteheilig.)

Geboorteheilig van den Fenix der Poëten,
Die zoo lang 't grijze hooft bestraelt hebt met uw licht,
Ik offer vrolijk op uw outer dit gedicht,
Nu gy uw dichter noch een jaar hebt toegemeten:
Schoon d'alverslindende eeuw zoo menig heeft verbeten,
Terwijl uw voesterling 't bespieglende gezicht
Ten hemel heft, en leert den ongodist zijn plicht,
Of tast, met boetgezang, de schijndeugt in 't geweten.
En gy, doorwijze man! maekt d'oude dichters stom
Met zulk een wakkerheit in zulk een ouderdom;
Dat dus uw jaergetij my altijd heilig blijve!
Zoo stap het negende noch 't achtste kruis voorbij!
Zoo schende tijd noch ramp uw heldenpoëzy,
Terwijl ik achter u op wasse vleugels drijve.

JOAN VAN BROEKHUIZEN.

Deze krijgshafte minnedichter werd twee jaar na Antonides geboren, en, na zijns vaders dood, door een min dichterlijken oom, tot het apothekers beroep bestemd. Hij onttrok zich echter aan die hem weinig toelachende toekomst, om den krijgsdienst te aanvaarden, en als Vaandrig en Luitenant in de veldtochten van 1672 en volgende jaren te deelen, terwijl hij, ter afwisseling van 't oorlogsrumoer, de Latijnsche en Nederlandsche poezy beoefende, in welke laatste hij zich vooral Hoofts zangerige Muze ten voorbeeld koos. Na den vrede van Rijswijk van verderen velddienst ontslagen, hield hij zich eerst eenigen tijd in Amsterdam, daarna te Amstelveen buiten op, waar hij in December 1707 overleed. Dertig jaar vroeger hadden zijne nederlandsche versjens, met die van zijn vriend Pluimer [zie vervolgens] in één bundeltjen, het licht gezien.

AAN DE MOEZEL (1676).

O nimfjes, die mijn zinnen streelt,
En aan de groene Moezel speelt,
Daar kriele Saters schuilen
In bossen en in kuilen;

Als gy met dit vergulde nat
Uw beentjes tot de dij bespat,
En gaat in 't water woelen,
Kan dat uw min verkoelen?

Ik acht wel neen, want Cytheré
Sproot zelve midden uit de zee:
En eer ze aan Cyprus lande,
Begon de zee te branden.

Daar ik met hooft en lighaam duik
In 't stromen van uw milde kruik,
Om 's middags brand te myen,
Komt my mijn min bestryen.

Opborlen komt met feller vier
Mijn min, och arm! zoo ver van hier;
Ik voel, ik voel haar koortzen:
Uw golven zijn mijn toortzen.

Wanneer ik, na versmagte dorst,
Te laven tragt mijn droge borst,
Al wat ik heb gedronken
't Zijn gietelijke vonken.

Indien nu eens mijn zieltje wist
 Hoe vast mijn hertjen is gesplist
 Aan haare gunst en deugden,
 Wat zwom ik dan in vreugden!

Beveelt uw stroom, dat zy het zegt
 Den Stigtse Rijn en blanke Vegt,
 Daar zy, met vochte leden,
 Komt drijven naar beneden;

Of zou de wint met sneller vlugt
 Mijn bede brengen door de lugt?
 Ai windje, breng mijn Lusje
 Mijn hert ook met dit kusje.

Ik zal by beurten in 't verschiet
 Op galm van versgesneden riet,
 Terwijl ik hier ga dwalen,
 Mijn vlam aan 't woud verhalen.

Aan 't woud, o Nimfjes, daar gy speelt,
 En uwe dieverijtjes heelt,
 Uw partjes en genugjes,
 Uw lagjes en uw klugjes.

Zoo mag de schelle nagtegaal
 Veranderen haar oude taal,
 En, onder bruine blåren,
 Mijn klagt aan d' haare paren.

KLINKDICHT (1677).

In over Rijnze lugt by daken onbekend,
In treurige eenzaamheid en starreloze nachten,
Begraven onder sneeu, verdwijn ik in gedachten
En wind van zugten, die mijn min naa d' Amstel zent.
By rookrig lampenligt myns levens frisse lent'
Haar kraamkoets timmert, en gelegt van leide klagten,
Die 't leed in 't quynend hart met nieuwe teelt bekragten,
En tobt den tragen tijd met arbeid aan zijn end.
Maar, o mijn wellust! o mijn ligt! mijn lieve leven!
Hoe zou zig op de vlugt met losse teugel geven
't Balsturig ongeval, dat uw genade sart;
Kon zich uws bijzijns mijn herboore ziel verhoogen,
Gy bragt, met zoete zwenk van die vermogen' oogen,
Een Zomer in het land, een Hemel in mijn hart!

JOAN PLUIMER.

Broekhuizens vriend en even-ouder, maar minder geleerd, daar hij Grieksch noch Latijn verstond, en minder bereisd, daar hij, zijn letterlievend leven, zonder andere kwelling dan die van den steen, als rustig burger aan 't IJ en den Amstel sleet [1]. Sedert 1681 was, hij met Dr. Lodewijk Meyer en Pieter de la Croix, pachter van den Schouwburg geworden, en deelde voorts in 't gezellig geletterd verkeer van de verschillende vernuften zijner dagen, met welke hij bij den Drossaert van Muiden, den burgemeester Hendrik Hooft Jr., jaarlijks te Muiderberg diens jaarfeest vieren kwam. Overdreef men zeker zijn dichtgaaf wat, wanneer men "den geest van Vondel en Antonides" in zijne Poëzy "herboren" achtte; zeker is het, dat beiden niet zonder invloed op zijn dichterlijke vorming bleven, en menig versregel in zijne gedichten als een weêrgalm der hunne is. Zoo bezong hij o. a. het Geldersche Rozendaal geheel in den trant van Vondels Rijnstroom, en schreef vaderlandsche verzen in dien van Antonides. Als minnedichter neemt hij naast Broekhuizen een plaats in, en gaf dan ook zijn eigen zangen met die van hem te zamen uit (*Gedichten van J. van Broekhuizen en J. Pluimer*, te Amsterdam by Hieronymus Sweerts, in de Beursstraat, 1677). Zijn verzamelde *Gedichten* verschenen buitendien in 1692 in quarto (Amsterdam by de Erven Alb. Magnus), en werden, ruim 30 jaar later, van een tweede deel gevolgd (Leiden, by de Janssoons van der Aa, 1723). Hij zelf was kort te voren overleden.

AAN GALATEA.

Galatea, zoete meisje!
Weet gy, hoe het Velzer reisje
Ons behaagt heeft? niet te zeer,
Door het ongestuimig weêr.

'k Wenste tien en honderd malen,
Zonder jokken, zonder falen,
Of dat ik in d'Amstel-Stad,
Of dat gy op Meer-oog zat.

'k Liet de Noorde-winden razen
Op de boomen, op de glazen;
'k Vreesde regen, wind, noch koû,
't Mogt dan waejen wat het wou.

[1] Hoezeer hij dan ook ten volle Amsterdammer was, wijzen zijn lofrijmen op de volgende bladz. uit.

'k Zou my digt by u verschuilen,
En geen weêr voor dit verruilen:
Gy zoud myne zonneschijn,
In de plaats der Zonne zyn.

Maar, om al dit kwaat na dezen
Voor te komen, mag het wezen,
Zoete lieve Galateê!
Als wy weêr gaan, ga dan meê.

'k Voel alreeds de zonnestralen
Warmer op my nederdalen:
Vee en Menschen zijn verheugt,
Alles zit in volle vreugt.

Hoor het zoet gevogelt quelen;
Zie de witte zeiltjes spelen
Op het vlakke Wyker-Meer:
Al waar gy zijt, is 't mooi weêr.

AAN DE STAD AMSTERDAM.

Men doet, o Amsterdam! uw heerlijkheid te kort,
Indien gy buiten u ooit vergeleken wordt.
Uw waterkant, gezoomd met honderdduizend kielen,
Voelt trapplen op haar rug nog grooter tal van zielen.
Al 't geen het Aardrijk teelt, de kostelijkste schat,
Bezit ge in overvloed, o heerelijke stad!
Laat Romen vol met pracht op zeven bergen pralen,
't Kan naauwlijks van uw glans een flaauwe schaduw halen.
Gy wordt, gelijk een bruid, gevierd, gestreeld, gevrijd,
Van duizenden ontzien, van duizenden benijd.
Pronkt vry, gy Koningen ! in hoven op uw troonen:
Hier ziet men burgers in paleizen prinslijk woonen;
Hier wordt Gerechtigheid gehandhaafd, Deugd gevierd;
Hier staat Barmhartigheid met Dankbaarheid gesierd.
Dit is de Herberg voor die zijn in druk gezeten;
Hier is de Godsdienst vry: men pijningt geen geweten;
Want toen de Deugd vertrok naar 't Rijk, daar ze eerst uit kwam,
Heeft zy het laatst' haar voet gelicht uit Amsterdam.

JAN LUYKEN.

Deze oorspronkelijk voor de schilderkunst bestemde, even rijkbegaafde als vruchtbare etser en dichter, werd den 16[den] April 1649 te Amsterdam geboren, huwde reeds op 19jarigen leeftijd, en trad, drie jaar later, in 1671, met zijn aan Antonides opgedragen zangerige *Duitsche Lier* op. De aanraking, waàrin hij vervolgens met enkele dweepzieke menschen en geschriften kwam, bracht met den aanleg, hem van zijn stichtelijk-vromen vader en stille, deugdrijke moeder aangeërfd, op zijn 26e levensjaar een gemoedsstemming bij hem te weeg, die hem, in overdreven godsdienstzin, ook als dichter een geheel anderen weg deed inslaan, en de bevallige Muze zijner jeugd zelfs geheel verloochenen. Al den tijd, dien hij nu van zijn vruchtbare werkzaamheid als etser kon uitsparen, besteedde hij aan 't lezen van den bespiegelenden Duitschen schoenmaker Jacob Böhme, en de Fransche dweepster Antoinette Bourignon. Zelfs kwam hij er door voortdurend mijmeren allengs toe, zijn etsnaald, die hem zijn dagelijksch brood verschafte, vaarwel te zeggen, zijn bezittingen te gelde te maken, daarvan slechts een klein deel voor zich te houden, en 't overige aan de armen te schenken. Hij ging zich toen, Amsterdam verlatende, in 1699 bij Haarlem vestigen, en treffen wij hem, drie of vier jaar later, te Schellinkhout aan. Behoefte aan tijdelijke nooddruft dreef hem echter vervolgens weder tot den arbeid en naar Amsterdam terug. Nooit evenwel wilde hij daaruit meer trekken dan voor zijn eigen sober bestaan benoodigd was, en verdeelde 't overige onder de armen; zoodat hij dan ook bij zijn overlijden, 5 April 1712, zijn kleinzoon en schoondochter — de weduwe van zijn eenig in 't leven gebleven zoon en mede-etser Kasper — niets dan een paar geëtste prentjens naliet. Na zijn Duitsche lier, gaf hij een reeks van met zijn eigen printwerk opgeluisterde bundels bespiegelenden zededichts voor jeugd en grijsheid uit [1], in geen van welke echter, bij alle wijziging van strekking, de welkome sporen zijner schitterende dichtgaaf ontbreken, en menig versregel van zijn onverzwakte zangdrift blijk geeft.

LUCELLA.

'sUchtends, als het haantjen kraait,
Onder 't klappen van zyn wieken,

[1] *De onwaardige wereld*, *Het leerzaam huisraad*, *De Byekorf des gemoeds Des menschen begin, midden, en einde*, *Beschouwing der wereld*, *Vonken der liefde Jezus*, *Jezus en de ziel*, *Lof der werken van Barmhartigheid*, *Spiegel van 't menschelijk bedrijf* (door *Jan* en *Kasper Luyken*), *Zedelijke en stichtelijke gezangen*, *enz.*

Als de dag begint te krieken,
Eer de Huisman ploegt of zaait,
Gaat Lucella bloempjens pluiken,
Daar zy 't gretig oog meê streelt:
Bloempjens, die naar honing ruiken,
Daar de lekk're By in speelt.
O Lucel, wiens bloeyend schoon
Al het puyk der Velt-godinnen,
Pralende komt te overwinnen,
Strijkende de schoonste Kroon,
Waard ten throon te zijn verheven,
Laat deze oogen-streeldery;
Wordt gy van een lust gedreven
Tot de bloemen, ga met my.
Loop niet meer door 't wilde lof,
Ga met my in liefdens gaarde,
Schoonste Nimph! daar baart ons d'aarde
Bloemen van een eêlder stof,
Die alleen de reuk niet vleyen,
Maar het lieffelijk gevoel
Schaffen duizend lekkernyen,
Door een streelend geestgewoel.
Liefdens hof braveert het al:
Laat het haag'len, laat het waayen,
Laat den Hemels blixems swaayen,
Met een zwaare Donderval:
Laat de guere winter beven,
Dat al 't geurig groen bederft,
Liefdens bloemen blijven leven,
Laat het sterven wat 'er sterft!

BUITENLEVEN.

Gelukkig mensch, wien 't is gegeven,
By 't vreedzaam en onnozel vee,
Dat nooit noch kwaad, noch onrecht deê,
In 't veld zijn dagen af te leven!
De bloemenkrans braveert de gouden kroon,
Die 's Konings zorg by nacht doet waken;
Geruster zit men onder daken
Van riet gebouwd, als op den hoogen Troon.

O hoe pleyzierig is 't, te kruipen
Ter kooye, op eene veed'ren zak,

In 't land-huis onder 't lage dak,
Wanneer de regenvlagen druipen,
Een koele wint in hooge beuken ruischt,
De krekel, die geen zorg wil dragen
Voor Winter, zingt uit ruigte en hagen,
Tot dat men wordt in zoeten slaap gesuist.

Daar leît m' en ronkt, en droomt in vreden;
Niet als de Vorst, die onverwacht
Uit zijnen slaap springt, en by nacht
Het klamme zweet vindt op zijn leden,
Omdat hem docht, men stak hem naar het hart;
Maar hoe het veld begint te geelen,
Hoe in het groen de geitjes spelen,
Hoe Bloemerts fluit de Nachtegalen tart.

De hofhond baft met zijnen makker,
Wanneer de Huysman, smorgens vroeg,
Vóór dag, met omgekeerden ploeg,
Al zingend', trekkende ten akker,
Op zijnen guyl voorby de hoven rijt;
Dan waaktm' en hoort de wakkre hanen,
Die ons tot naarstigheid vermanen;
Gelukkig mensch, die zoo zijn jaren slijt!

Men opent vensteren en deuren,
Men ziet de starren dun gezaait,
Men voelt hoe 't westewindjen waait,
Dat met een schat van versche geuren
Van Vlierbloem en Violen suiker-zoet,
Van Wijnruit, Tijm en Hage-rozen,
Die als een root scharlaken blozen,
U in uw huys zoo liefelyk begroet.

Daar ziet men 't bloode Haasjen loopen,
Gins zeilt den Havik in de lucht,
De Klok-hen raast, en is beducht,
Dat hy haar koomt heur kiekens stroopen;
De Tortel kirt, de zwarte Lijster fluyt;
Men hoort langs 't velt de beesten loeyen,
Terwijl de dag begint te gloeyen,
En langs hoe meer haar licht te spreiden uit.

Men ziet den hof met vruchten prijken;
Men zaayt, of plant, of ent den boom,
Of kweelt een deuntjen aan den stroom;

Zoo gaat de Zomer-middag strijken,
Tot dat de Zon, in 't West aan 't ondergaan,
De schaduw rekt, langs beemd en heyden,
En jaagt de beesten uyt de weyden,
Ter kooye, met hun uyers vol gelaân.

By winter, als de wat'ren sluiten,
Wanneer het snippen van de vorst,
Het lant met eene harde korst
Bedekt, dan blijft men in der muyten;
Den avond steekt heel vroeg haar lampen aan,
De deeren zit 'er by te spinnen:
Men sluit de laauwe Zomer binnen,
En laat gerust den Winter buiten staan.

Dan groeyt het roet in schoorsteen hoeken;
Dan knapt de harde Beuke-stam,
En roost de schenen met zijn vlam,
Terwijl men gaat te gast in boeken;
Men braat in d'asch kastanjen, of vertelt
Malkander sprookjens: zoo met vreden
Verwacht men weêr de zoetigheden
Des zomer-zons, die 't koude berg-sneeuw smelt.

Dit leven loofden alle wijzen,
Dit haagde Cats en Westerbaen;
Die prijzen 't ons met vaarzen aan.
Dit leven zal ik altijd prijzen.
O dat het lot my zulk een leven gaf!
Mijn zanglust zou veel schoonder bloeyen
En met den wilg aan 't beekjen groeyen;
Gelijk een zwaan leîde ik het leven af.

VERRASSING.

Spytig Klaartjen zou haar baden,
Moedernaakt, in eene beek,
Die langs klavre boorden streek,
Overschaâuwd van wilge bladen.
Grage Reynoud zat, en keek
Watertandend door de rietjens,
En hy riep eens zoet met een:
Nog wat dieper, tot de knietjens!
Daarmeê droop zy schaamrood heen.

DE MORGENSTOND.

O, welkom, schoone dageraad,
Die uit een gulden kamer gaat,
Met glans van heldre stralen;
'k Ontsluit mijn venster voor uw licht,
Om met een vrolijk aangezicht,
U minlijk in te halen.

Gy wacht niet tot ik open doe,
Maar dringt ten eersten mildlijk toe;
Ja, eer ik kom t' ontsluiten
En noch in 't nare duister zij,
Zo staat en wacht gy al na mij,
Voor toegesloten ruiten.

Zo ook de meester, die u riep,
En tot een licht der wereld schiep,
Die groote zon der zonnen,
Schijnt, met een glans van eeuwig goed,
Voor 't venster van het toe gemoed;
Met opdoen was 't gewonnen.

Stofwormpje, onder 't dak van stroo,
In 't leemen huys, hoe zijt gy zo?
Het is den Heer der Heeren,
Die voor uw arme hutje staat,
En uwe kleinheid niet versmaad,
Om zich tot u te keeren.

Laat in, laat in de waarde gast,
Opdat uw heil voorspoedig wast,
Hy komt met groote zegen,
En brengt een blijde bootschap meê,
Een eeuwig wel voor eeuwig wee,
Daar leît u aan gelegen.

THOMAS ARENTS.

Deze getrouwe aanhanger van Pels, wien hij, bij zijn afsterven, als "hervormer van het Nederduitsch gedicht" en "grootste Leidstar van de Duitsche Poëzy, In oordeel ongemeen en in 't berispen vry", een Lijkdicht wijdde, waarin hij hem zijn plaats naast beide "groote mannen, Hooft en Vondel" aanwees; was niet minder bewonderaar tevens van Antonides, wiens "gedachtenisse" als "Vondels zoon" hij in een bezield dicht verheerlijkte. Hij deed daar hem en Pels tevens, met wegcijfering van alle "misverstand", elkander "vol vreugd, om strijd" de hand reiken.

Arents werd, den 6den Juny 1652, uit onaanzienlijke en onbemiddelde, van Kampen en Keulen herkomstige ouders geboren, door wie hij op zijn twaalfde jaar bij den makelaar Le Bleu in dienst besteed werd, met dat gelukkig gevolg, dat hij dezen naderhand in zijn betrekking opvolgde. Om zich te beter in de dichtkunst te oefenen, werd hij lid van Pels' Genootschap, welks invloed zich dan ook op zijn drie treurspelen (*Sertorius*, *Roelant*, en *Amadis*) en zijn "treurbly-eindend-zinnespel" van *Silo*, *den hemelschen minnaer*, niet miskennen laat. Hij overleed in 1700, terwijl zijn verzamelde *Mengelpoëzy*, die van zijn gelukkigen aanleg doet blijken, 24 jaar later, door de zorg van Brouërius van Nidek, (Amsterdam, by H. Bosch) het licht zag.

VERJAARZANG.

O Phebus! laat uw gulde stralen,
Zoo schoon als ooyt, op aarde daalen;
Ruyst, zuyde winden, door de blaân,
En zegt de nimfjes, datze zingen;
Laat vliet en stroom van vreugde springen,
En vrolijk in de handen slaan.
Laat nagtegaaltjes lieflijk queelen,
En Laura met haar blijdschap streelen,
Die nu op dezen dag verjaart:
Een nimf, beleeft en uytgelezen;
Volmaakter zal 'er nimmer weezen,
Nogh heeft 'er ooyt geweest op aardt.
De min straalt uit haar vrindlyke ogen,
Zy heeft Cytheras borst gezogen,
En is met Nektar opgequeekt.
Gaat, Engeltjes! dit kransje draagen
Aan haar, en zegt: onze ogen zagen
Nooyt schoonder beelt, dat niets ontbreekt.
De zon, die twee-en-twintigh malen
In 't Oosten rees, in 't West ging daalen,

En zoo veel jaren u belonkt,
Zal, of ze zomtijts schijnt te quijnen,
Als gy verjaart, op 't schoonste schijnen,
En 't veldt met bloempjes zijn bepronkt.
De bomen znllen zoetjens ruysschen,
De stroomgoôn met hun golfjens bruyschen;
Het aardrijk, waar ge uw voeten zet,
Zal witte lelyen*doen groeyen,
En roosjes in haar kraght doen bloeyen;
Wy gaan, totdat ge in 't zachte bedt
Zult uyt de zoetste vreugtbron drinken;
Dan zullen keel en snaren klinken
Tot lof van bruydegom en bruydt.
O Nimfje! waardig te beminnen
Voor Goden zelfs, wy gaan naar binnen.
Vaar wel: leef lang: ons tijdt is uyt.

OP MIJN ANNA.

Als ik mijn Anna kussen magh,
Lach ik met Goden lekkernijen;
De zon op 't schoonste van den dagh
Kan my min, als haar oog, verblijen.
Laat Febus in het morgenroot
Zich met Aurora vry vermaaken,
'k Legh liever in zijn Anna's schoot,
En pluk de roosjes van haar kaken.
'k Misgun Jupyn mijn spijtig wijf,
Noch Mars zijn boeltjen uytgeleezen;
Dat Bacchus by zijn Ceres blijf,
'k Wil liever by zijn Anna weezen.
Haar aanschijn my een Hemel strekt,
Haar oogjes zijn zijn zonnestralen;
Ach! als ze my dat licht onttrekt,
Verquijn ik in een nacht van qualen.
Het root koraal is zonder glans
By 't geurigh blos van hare wangen:
Myn ziel blijft in den gouden krans
Van haar gekrulde lokjes hangen.
Ze is altijt tot mijn min bereydt;
Nooyt heeft de hare my verdroten.
Wat heb ik vaak al zoetigheyt
In hare omhelzingen genoten!

LUDOLF SMIDS.

Deze oudheidkundige en dichtlievende geneesheer werd, den 13den van Wiedemand, te Groningen geboren, maar moest reeds vóór zijn tweede levensweek zijne moeder, Johanna Sevenster, op zijn vijftiende levensjaar ook zijn vader, Casper Smids, derven, en werd toen door zijn oom eerst naar Antwerpen, daarna in een Westfaalsch klooster ter schole gelegd, tot hij — twee jaar later — als student in de medicijnen naar Leiden kwam. Na driejarige studie tot Doctor bevorderd, ging hij zich in zijn geboorteplaats nederzetten, waar hij in 1674 met Maria van Tingo in den echt trad. Haar in 1682 door den dood verloren hebbende, verbond hij zich ruim twee jaar later met Anna de Groot, en ging, deels ten gevolge van dit huwelijk, deels omdat hij reeds vroeger zijn oorspronkelijk kerkgeloof wars geworden was, uit de Roomsche tot de Hervormde kerk over. De bitterheid daardoor onder zijn vroegere geloofsgenooten te Groningen gebaard [1], deed hem met zijn geloof tevens, den 8sten July 1686, van woonplaats veranderen en zich te Amsterdam vestigen, waar hij reeds vele lettervrienden telde. Hier verscheen in 1626 zijn treurspel *Conradijn*, weldra van verschillende andere tooneelstukjens gevolgd; terwijl hij zijn verschillende losse Gedichten, in 1694, in een bundeltjen *Poësye* (t'Amsterdam, by Dirk Boeteman, op den Singel) bijeenverzameld uitgaf. Als oudheidkundige deed hij zich vooral door zijn in 1711 uitgegeven *Schatkamer der Nederlandsche Oudheden*, enz. kennen. Hij overleed, den 7den van Bloeimaand 1720, en werd door zijn weduwe en kinderen, uit beide huwelijken, slechts korte jaren overleefd.

DE BEDILLENDE MOMUS, VOLDAAN DOOR STEPH. BLANKHART, UITGEVENDE SIJN SNIJKONST.

Onsekere arts, so menigmaal verleid
Van gissingen en ongegronde droomen!
(Dus schreeuwt doorgaans de domme Onwetenheid)
Raam vry, waar uit de quaal is voortgekoomen;
Plaag de arme mensch met bitter sout en suir,
Ontlastge niet? gy zult gewislijk sterken;
Verswaktge? leg de misdaad op Natuir,

---

[1] Zie daarover o. a. zijn *Slingerworp op het Pausdom of afgedwongene Geloofsbelijdenisse* en *Leetwezen over de Slingerworp* (Poësye, bladz. 110 en 113). Het waren vooral "twee jonge rechtsgeleerden, Nic. Guidon en Johan van Loon, in 1685 tot diaconen bevorderd", die hem daarbij met "ondraaglijke bitterheid" bestookten.

Die wederstreeft uw poejers in het werken.
O arts! indien ons licchaam waar kristal,
Men zag de bron en welle eens opgedolven
Van jicht en stuip en ander ongeval:
Men zag het bloed door de adergrachtjes golven,
Daar voortgeperst, en weder hier verlet.
Men vond het scherp, 't geen ons so naar doet kermen.
Wensch, wildge sijn een vreugd aan 't droeve bed,
Om vensters in het hert en in de dermen. —
Swijg, Momus! swijg; daar is al in voorsien:
Lees en herlees het boek, so net geschreven,
Dat Blankhart nu de waereld aan komt biên,
Nooit moê van iets tot heul en troost te geven.
De Ontleedkonst heeft het ingewand ontdekt
En nagespeurd, genoemd en aangeweesen,
Wat koude of hitte in 't broeyend bloed verwekt.
't Gaat wel, sie daar, hy heeft het schrift doorleesen.
Geluk, mijn Blankhart! uw bediller is voldaan;
Hy siet hier ieder blad voor 's licchaams venster aan.

OP MAXIMILIAAN EMMANUEL, KEURVORST VAN BEYEREN.

Gy, wien de Donau sag verwinnaar in den strijd,
Troost nu de Schelde met de krachten van u degen:
Dus zal de Lelyvorst, wanhoopend en verlegen,
U vinden overal, en twijflen waar gy sijt.

ZEESTORM,

konstig geschilderd door Ludolph Bakhuysen.

Mijn sinnen, set u scharp op 't zeeschuym van Bakhuysen:
Wat is het? 'k Vraag het u, terwijl mijn oordeel dwaald;
Voorwaar, 't is water en geen verf: ik hoor het bruysen,
Ik sie, dat het dan rijst, dan tuymlend nederdaald.
Het spat me in 't aansicht. Oor en oogen! wy behoeven
Uw tuygen niet, nu kan de tong het selver proeven.

JAN DE REGT.

Tot Smids Amsterdamsche vrienden behoorde ook deze geestige en begaafde dichter, van wiens leven wij echter niets anders weten, dan dat hij (blijkens de *Voorreden* van den tweeden druk zijner *Mengeldichten*) "in de maand November van den jare 1715, het aangenaam gezelschap zijner kunstgenooten door den dood is onttrokken", doch wiens *Vechtzang* reeds volstaan kon, hem een eereplaats op den Nederlandschen Zangberg te verschaffen, en van wiens wakker doorzicht ons de opwekkelijke regelen getuigenis geven, waarmeê hij zijn bespiegelingen over den *Slechten Tijd* besluit:

Welaan, wy hooren dan niet zonder reden klagen;
Maar zal 't wat helpen? neen, o neen, niet éénen duit,
Al klaagde men zich mat en kreet zijn oogen uit.
Geen beter artseny voor rampen, die ons kwellen,
Als handen aan de ploeg, om zaaken te herstellen:
Het klagen aan een kant, de vlouwen uitgezet!
Dat gistren vloog voorby, valt heden licht in 't net.
. . . .
Zoo was 't voor dezen en zoo zal het nog wel blijven,
't Verhaal der gouden eeuw is goed voor oude wijven;
Geluk en ongeluk regeeren 't heele jaar,
Dan vaart den eenen wel, dan wederom den aêr;
Dus is 't een goeden tijd en slechten alle dagen,
En gansch onredelijk, om zonder end te klagen.
Altoos, het praatje van den slechten tijd, mijn vriend!
Heeft glad by my gedaan en schoontjes uitgediend.

Bij liefhebbers van een smakelijken middagdisch en gezellig vriendenmaal maakte hij zich vooral door zijn lustige zangen "by spijs en wijn" (*Op 't eten van een Kalfskop*, *van Knorhanen*, *van Wildbraad*, enz.) vermaard.

VECHTZANG.

O Vechtstroom, met uw blanke zwaanen,
Uw vogels, vissen en geboomt,
Uw hofsteên en uw schoone laanen,
Alom met welig gras bezoomd!

Als ik de lustige landouwen,
Door uw kristal van een gedeeld,
En al uw trotse veldgebouwen
Bezie, hoe wordt mijn oog gestreeld!

Als gy my, onder 't speelevaaren,
Vertoond uw akkers op een rij,

Bezaaid met goude koorenaaren ,
  Wat zet gy my vernoegen bij !

Gezeten aan uw oever neder,
  Verkwikt gy my, door 't helder nat,
En dus hervat ik 't leven weder,
  Byna verlooren in de stad.

Ik voel mijn geesten door de gorgel
  Van uwen nachtegaal gewekt:
Een klank veel zoeter als een orgel,
  Die myne ziel na boven trekt.

Ik hoor een lieffelijk geschater
  Van duizend vogels onder een;
De galmen rollen over 't water,
  En langs uw groene paden heen.

Zy vliegen over bloem en kruiden,
  Van Niewerode na den Dom,
Van Goudestein na 't slot van Muiden,
  Gekaatst al heen en wederom.

Ik zie de spartelvissen springen,
  En danssen op uw kristallijn;
Wie kan zijn vreugde noch bedwingen,
  Daar zelfs de vissen vrolijk zijn?

Het vee, met opgesteeken ooren,
  Schept ook behagen in 't gefluit;
Als of Arion was herbooren,
  En Orfeus met zijn blijde luit.

Ik hoor uw vloeyend zilver bruissen,
  Gelijk een zachte waterval:
Uw eik en populier, aan 't ruissen,
  Voltooyen 't aangenaam geschal.

Het westewindje blaast violen,
  En strooid my roozen in de mond.
O Vecht! gy hebt mijn hart gestoolen,
  Ik rijs niet weder van uw grond;

Uw grond, die steeds van milde honing,
  Van melk en malsse boter vloeid:
Dus leef ik rijker als een Koning,
  Vernoegd en van geen zorg gemoeid.

LUCAS ROTGANS.

Naar 't getuigenis van zijn bewonderenden levensbeschrijver en uitgever, den drukker der Staten van Friesland, François Halma, ging deze hoogdravende dichter in 't "uitbrommen zijner vaarzen" zoo "luidruchtig en donderend" te werk, dat "vloer en wanden scheenen te beven, en het vertrek nog naderhand, eenige uuren lang, met zijne schaterende uitgalmingen vervuld scheen". Hij had anders "eene bevallige bespraaktheid, by eene minzame stemme en taal in gemeenzame redewisselingen", waarvan hij ons echter in zijne verzen te weinig te bespeuren geeft. Buitendien ging hij in dezen in hooge mate aan het Grieksch-Romeinsche Goden-euvel mank, en mengde den Kristen-hemel en zijn bevolking op de wansmakelijkste wijs onder die van den Heidenschen Olymp. In October 1654 te Amsterdam uit deftigen geslachte geboren, bracht hij zoowel zijn jeugd als latere levensdagen veelal aan de Vecht door, waar zijne ouders op Nyenrode buiten plachten te wonen, en zijn grootmoeder op dat Kromwijk gevestigd was, waar hij zelf de tweede en grootste helft zijns levens slijten zou. In Utrecht doorliep hij de Latijnsche scholen, en zou zich waarschijnlijk aan de studie gewijd hebben, wanneer niet de dood van zijn ouders, en de oorlog van 't jaar 1672 hem den degen voor de boeken in handen gegeven, en als vaandrig hadden doen uittrekken. Reeds twee jaar later echter was hij den krijgsdienst wars, in welken hij zich niet snel genoeg bevorderd achtte, en nam dus zijn afscheid, om het in asch gelegde, maar uit zijn puin herrezen Kromwijk te betrekken. Na den vrede van Nijmegen bezocht hij Parijs, en huwde vervolgens met de zuster van zijn schoonbroeder, die hem echter reeds in 1689 ontviel, en met twee dochtertjens op Kromwijk achterliet. Hij bleef er nu met dezen zijn verder leven doorbrengen, en onthaalde er voorts, in milde gastvrijheid, zijne kunstbroeders en vrienden, dien hij er zijne verzen opsneê en op de vruchten van zijn grond onthaalde, of bracht er ook soms weken aaneen in geen ander gezelschap dan dat van zijne dochters, met haar dienstmaagd, en "de negen Zanggodinnen" door. In 't laatst van October 1710 sleepten hem, van een uitstapjen naar Amsterdam teruggekeerd, de kinderpokken in 't graf. Zijn verzamelde *Poëzy*, daaronder zijn *Boerekermis* en beide Tooneeldichten, zag vijf jaar later te Leeuwarden het licht; zijn Godenrijk Heldendicht en hoofdwerk, aan *Het leven van Willem III* gewijd, werd daarin echter niet opgenomen.

DE RAVE, EERST WIT, KRIJGT ZWARTE VEEREN.

De rave, in vroeger eeuw, zoo blank gelijk een zwaan,
En over 't gansche lijf bekleedt met witte veêren,
Zocht gunst uit achterklap, en diende Febus aan,

Dat zy Koronis met een ander zag boeleeren.
  Hoe wordt de minnaar door die droeve maar geraakt!
D'aanbrengster vindt geloof; Apol verfoeit zijn liefde:
  Hy spant den boog, terwijl zijn oog van gramschap blaakt,
En lost den pijl, die 't hart der minnares doorgriefde.
  Maar toen die schoone met haar bleeke vuist den schicht
Ten boezem uittrok, en met halfgeslootene oogen
  Hem aanzag, klaagde en weende, en storf voor zijn gezicht,
Wierd hy, door naberou geknaagt, met haar bewogen.
  Hy vloekt de snatertong der rave, die de zaak,
Waardoor zijn gramschap wierd ontsteeken, quam verhaalen,
  En maakt de pluimen der betichtster zwart, uit wraak,
Niet waardig langer met het zuiver wit te praalen:

  Indien de klappers en aanbrengers in ons landt,
Om 't stooken van den twist, het blanke vel verloren,
  Men zag, schoon 't Kreeftvier niet aan onzen hemel brandt,
De wegen grimmelen van zwartgeverfde Mooren.
  Wat vloeit'er van de tong al gal of honig! Zy
Steekt feller dan een vlijm, of zalft en heelt de wonden;
  Het hart, vergiftigt, dient zich van haar vleiery,
En dekt, door valsche taal, bedrog, en helsche vonden.
  Pluimstrijkers worden meest goedgunstig aangehoort
In 't hof der heerschappy, gekittelt door 't stoffeeren:
  De hovaardy, gestelt als schiltwacht aan de poort,
Weêrhoudt hen niet: zy kent de vogels aan hun veêren.
  De logen slemt, en teert, en draagt een kleed van staat;
  De waarheit zucht om broodt, in bedelaars gewaadt.

UIT DE "BOEREKERMIS."

De Geldtgodt, wiens altaar de vrekken daaglijks eeren,
Week nooit Ovidius in metamorfozeeren:
Hy kan zijn troetelpop, 't zij hoog of laag van staat,
Indien 't zijn oogmerk dient, herscheppen van gelaat.
Hy weet wanschapenheit veel luister by te zetten,
En kan de bruinste verf vernissen en blanketten.
Een andren Ezons baardt hoeft geen Medeaas kruidt:
Bestrijk de kin met gout, de grijze vlok valt uit,
Of krijgt een bruine glans; de wangen, boven maaten
Gerimpelt, worden glat, geschaaft met zilvre plaaten:
En vaâr of bestemoer, ver buiten 't huuwlijksperk,
Gaat met een jonge bloem weêr jeugdig naar de kerk.

De Geldtgodt kan de bol gezwint met brein stoffeeren,
En zonder keers of bril den nachtuil promoveeren:
Ook schudt hy, meest geblindt, zijn buil in 't hondert uit,
En jonker Ezeloor gaat stappen met den buit.
Terwijl ik by my zelf hier over redeneerde,
Zag ik een jongen knaap, die vry wat geldt verteerde:
Hy zette glas op glas behendig aan zijn mondt,
En schonk aan 't volk den wijn, of 't water was in 't rondt
Elk voegde zich daar by, om ook met hem te veegen.
Ik dacht, die Nypewijn schijnt met zijn geldt verlegen:
Zoo drank te schenken, is byzonder liberaal!
Ik vroeg eens, wie hy was? Die vent was onlangs kaal,
Zeî my een statig man, maar besje quam te sterven,
En ruimde een moojen boêl, dien hy alleen most erven.
Het was een gierig wijf, dat altijd heeft geraapt,
En schier geen duit verteert, maar veel by een geschraapt,
Als huizen in de buurt, en geldt en landeryen:
Maar als zy in 't schapraai een stukje broodt zou snyen,
Ging 't mes wel door de korst, maar ook met een door 't hart.
Ontfangen was haar vreugdt, maar geeven kruis en smart
Zy woonde zonder meidt alleen, wel dartig jaaren,
En quam nooit in de kerk, om 't zondagspak te spaaren
En d'aalmis, die men daar moet steeken in den zak.
Zy klaagde zonder endt, of 't haar aan geldt ontbrak.
En als zy aan den Schout haar lasten zou betaalen,
Hy mostze met gewelt, en steeds met kijven haalen.
Nooit was 'er geldt by kas. Zy loog niet, want zy hadt
De spaarpot buiten 't huis begraaven in een gat.
Zy hadt eens vijftig pondt op interest gegeeven,
En tegens tien percent, aan iemant van haar neeven,
Een kalis in zijn huit; want eer het jaar verscheen,
Was die koezijn bankrot, en 't huisje stondt alleen.
Zy kreeg op dat gerucht de koorts door al haar leden,
En een beroertenis van boven tot beneden.
De buuren quamen in, en holpen haar te bedt.
Zy hadt de dootverf, als men zag, alreê gezet.
D'een sprak van dranken, en een ander van klisteeren.
Of aderlaaten, om by tijds het quaadt te keeren.
Maar bestemoêr zeî: "neen, de kosten zijn te groot".
Zy lag een dag vijf zes, maar riep tot aan haar doodt:
"Mijn geldt! mijn moje geldt! och arm, ik ben bedurven!
Mijn geldt!" was 't leste woordt, en zoo is 't wijf gesturven.

KASPER en JOANNES BRANT.

Beide deze begaafde zonen werden (25 Juny 1653 en 6 July 1660) te Nieuwkoop geboren. Kasper ontving vervolgens te Hoorn, gelijk Joannes te Amsterdam zijn opleiding. Kasper, daarna onder Filips van Limborch aan de Remonstrantsche School tot kerkleeraar opgekweekt, aanvaardde in 1675 den kerkdienst te Schoonhoven, ging van daar in 1678 naar Hoorn, verwisselde dit in 1681 met Warmond, en trok van daar naar Alkmaar, om echter na slechts weinige maanden naar Rotterdam te gaan. Van daar eindelijk naar Amsterdam beroepen, bleef hij hier, zooveel zijn reeds verzwakte krachten het toelieten, werkzaam, maar overleed reeds den 5^den^ October 1696. Zijne verzen zagen in 1725, in één bundel met die van zijn broeder Joannes, het licht. Hij gaf voorts eenige lijvige preêkbundels, een — door Cattenburch vervolgd — *Leven van Huig de Groot*, en in 't Latijn dat van Arminius uit. — Joannes, in 1681 tot den predikdienst bevorderd, opende zijn kerkelijken werkkring te Tiel, ging van daar, een jaar later, naar Warmond, toen naar Hoorn, daarop naar den Haag, en eindelijk naar Amsterdam, waar hij zijn broeder Kasper twaalf jaar overleefde, om hem den 13^den^ Jan. 1708 in 't graf te volgen. Behalve zijne *Mengeldichten* (in 1701 te Amsterdam voor 't eerst uitgegeven, en later met de verzen van zijn broeder Kasper herdrukt), gaf hij eenige preêkbundels en kerkelijke verweerschriften uit, en werd door zijne dochter, Suzanna Willemina, die in 1716 met den koopman Jacob van Merken huwde, de grootvader der vermaarde Lucretia Wilhelmina van dien naam.

OP HET HUWELIJK VAN MIJN EERW. VADER G. BRANDT, MET JUFFROUW CATH. VAN SORGEN.

De schrandre Reformatie-schrijver,
Ontsteken door een vier van ijver
  Tot kerk en heilige gemeent',
  Had lang zijn vlugge pen geleent
Om 't ware Christendom te stichten:
Zijn lampe liet hy altoos lichten;
  Met leer en leven ging hy voor,
  En tradt op 't edle heldenspoor
Der vredelievende verstanden,
Om 't vier der twist, te vroeg aen 't branden,
  In 't ingewandt van kerk en staet,
  Tè lesschen met zyn wijzen raedt;
Toen Godt zyn Ega uit dit leven
Herriep, hem slechts te leen gegeven,

Zyn hulp, zyn trouwe gezellin,
D'ontfonkster van zyn eerste min.
Hier zat hy met bekreten' oogen:
Susanna, Hemelwaerts getoogen,
Verliet hem, tot het hooft in rouw
Gedompelt over zulk een vrouw.
Hy dacht aen 't zoet van 't eerste paren,
Genooten meer dan twintig jaren;
Hy dacht aen 't heil van 't echtverbond,
Tot dat hy weêr een Ega vondt,
Waer door zyn eerste wiert herbooren.
Wat is hem hier al heils beschooren!
De zon, die zyne jeugt bescheen,
En onlangs aan het Y verdween,
Het heuglik licht van zyne dagen,
Verrijst nu weêr in 's Gravenhagen.
Hoe wort nu zyn verlies geboet,
Al 't zuur verwisselt met het zoet
Van zoo veel vriendelijke zeden,
Die zich in zijnen dienst besteden!
Ambrosius, die gulde-mondt,
Die 't tweede huwlijk tegenstondt,
Zou 't hevig schrijven haest verzachten;
Montaan kreeg andere gedachten
Van 't heil der tweede huwlijxtrouw,
Viel hem zoo trouw een Sorg ter vrouw,
Zoo braef een moeder voor zyn kind'ren,
Te beurt, om zyne zorg te mind'ren.
Wy zien alreê de vriend'lijkheit,
De trouw, 't voorzichtige beleit,
Betoont in huisselijke zaken,
Het nieuwe huisgezin bewaken:
Daer zal ze, voor de gulle jeugt,
Een spiegel zijn van ware deugt.
Gelukkig huwlijk, hoog van waerde,
Verstrek een Hemelrijk op aerde!
Uw bruiloft duure menig jaer,
Ten goede van dit nieuwe paer.
Van Sorgen help de lasten dragen,
Terwijl haer Echtgenoot zyn dagen
En pen besteedt aen 't Vredewerk.
Zoo trouwt men ook voor Godt en Kerk.

K.

GRAFSCHRIFT VAN J. VAN BRAKEL,
Schout by nacht van de Maes.

De helt, verminkt aen 't been, maer nooit in heldenmoedt,
De schrik en blixem in de vyantlijke vlooten,
Heer Brakel, die, vol viers, zyn lauwren met zyn bloedt
Besprengde, leît, helaes! hier in dit graf besloten.
Zoo storf (hoe kan een Heldt zyn dapperheit meer baten?)
De kettingbreker van het tweede Damiaten.

K.

MUIDERBERG.

O, Muiderberg! verhef uw kruin op uwen Drost.
Wat schaft uw kleen begrip al ongemeene kost!
Hier worden oog en oor en mondt en al de zinnen
Om strijdt gevoedt. O, landstreek! waardt van elk te minnen,
Die kunst waardeert! de geest, op uw vermaak genoodt,
Meldt nooit de wellust, die gy bergt in uwen schoot.
't Oog schemert, ja, wordt blindt, in al uw pronksieraden
Van velt en water, loof en bloem en boom en bladen.
Het oor gaat op 't gezang van pluimgediert te gast:
Hij heeft geen honger, die in al uw weelden vast.
De mondt verlustigt zich in aertbei, kers en pruimen.
Gezochte lekkerny moet hier het velt voor ruimen.
Vijf zinnen worden hier op 't hartelijkst onthaalt,
De geest noch beter, in geen perken ooit bepaalt,
Die zuigt uit 's Drosten mondt eerbiedig d'oude spreuken
En dichten van Virgyl, door nijdt noch tijdt te krenken.
Hoe! zoeken vrinden hier voor geest of lichaam kost?
Wat lijf en ziel begeert vinde ik in éénen Drost.

Amst., 3 July 1701. J.

LIJKKLACHT OVER DEN HEER HENDRIK HOOFT.

Gy light dan 't anker en bezeilt de beste haven,
Het vaderlijke graf; maar wijsheit, nooit begraven,
Verhief u overlang ver boven 't algemeen.
Vervult nu Staat en Stadt en Zeeraadt met geween,
O Hooft! die d'outste Zoon van uwen grooten vader,
Hem braaf naaryverde, en te recht ook niemant nader:
Uw vader, zuil en stijl van 't heele Vaderlant,

Die 't oorlog, 't speet dien 't speet, zoo hartig leî aan bant;
En, in den Zetel der dry kruissen neêrgezeten,
Stads welzijn zocht zoo trou, als zuiver van geweeten.
Geen schrandre deugt dan heeft van 't sterflot u bevrijt,
Die reek'ning geven kon van welbesteden tijt;
Daar gy, op 't hooge Slot te Muiden neêrgezeten,
De plaats besloegt van d'eere en prince der poëten,
Den weêrgaloozen Drost, uw voorzaat, Ridder Hooft,
Die al wat Hollantsch schrijft, door kracht en kunst verdooft:
De Hoofden, overlang tot groot bedrijf geschapen,
Versierden met veel lofs het Amsteldamsche wapen.
Gy waart er een: hoe heusch, hoe zonder list en erg,
Ontfingt gy vrinden op uw huis te Muiderberg!
Beleeft- en kuischeit vondt daar endt, hadt perk noch paalen,
Als 't U gelustte, gul en rijk, een vrint t'onthaalen;
Terwijl de wijste zelfs, aan uw geleerde tong
Geketent, uit uw mont veel wijze lessen vong:
Door lange ervarenis en zeden gepolijstert,
In Staatkund', Land- noch Zeehistori ooit verbijstert:
Wijl, onder veelen van d'Alouden, U geviel
De Mantuaansche Zwaan, uw wellust, uw Virgiel.
Met eer daalt dan in 't graf uw kout en dor gebeente,
Van geene klagt gevolgt der ramm'lende gemeente:
Hier waart gy voor, en, vreemt van winzieke eigenbaat,
Verstrekte gy een hulp en raadt, ook in den Raad;
Zeeraden, die uit naam van 's Lants Hoogmogentheden,
Aan Y en Amstel hier de hooge plaats bekleeden!
Die 't zeerecht op die wijs, in uwe plaats bepleit,
Is noch te zoeken. 'k Heb mijn lijkplicht afgeleît.
Geleerde wijsheit wort met deugt in 't graf gezonken.
De naaste zerkpilaar kan met dit wapen pronken.

J.

LIJKGEDACHTENIS VAN MIJN VADER G. BRANDT, IN 'T ZELFDE GRAF MET MIJN ZOON G. BRANDT BEGRAVEN.

Eén zerk, helaas! dekt hier myn Broeder en myn Vader!
Wien komt met rede toch dees dubble rou nu nader
Dan my, den lesten Broêr en Zoon? een eeuwig merk
Van weedom in myn ziel, verstrekt de Fransche Kerk.

J.

DAVID VAN HOOGSTRATEN.

Deze dichterlijke letterkundige werd den 14den Maart 1658 te Rotterdam geboren, doorliep er de Erasmiaansche scholen en legde zich vervolgens te Leiden op de studie der Medicijnen toe, die hij daarop een tijdlang te Dordrecht ging uitoefenen. Meer smaak in de letteren hebbende, zeî hij echter zijn geneeskundigen werkkring weldra vaarwel, en trok als Conrector der Latijnsche Scholen naar Amsterdam, waar hij tot 1712 in die betrekking werkzaam bleef, toen hem lichamelijke ongesteldheid dwong haar neêr te leggen. Twee jaar later, den 12den November 1724, overleed hij aan de gevolgen van een val in 't water bij mistig weder. Zijne verzamelde *Gedichten* hadden reeds in 1697 (te Amsterdam, bij Jac. van Hardenberg) het licht gezien. Hij maakte zich voorts door de uitgave van verschillende taal- en letterkundige geschriften, naar den aard van zijn schoolambt, verdienstelijk.

TEGEN DEN ONTIJDIGEN DRIFT DER LETTERVLEGELS.

Wat tuimelgeest, wat snoode bastaerdy
Beroert en stoort de heilige oeffeningen,
Gehart om zelf in Pallas stad te dringen
En Pallas koor, en, als een roofharpy,
In 't heiligdom den tand en klaeu te zetten,
En al de lucht met dampen te besmetten?

Wat stank is dit, die zig alom verspreit?
Wat booze smet? wat snoode vuiligheden?
Wat letterpest? O tijden, en o zeden!
Is dit de grond van wetenschap geleît
En deugden, om eerlang Gods Kerk te bouwen,
En Zynen wil, en Zyne wet t' onthouwen?

Wat laster heeft oit d'afgrond uitgebraekt
Zoo schendig, om d'onnozelheit te schaden?
Is dit het werk? zijn dit de rechte zaden
Der vruchten, die de teedre jonkheit smaekt;
Waer door zy leert ('t geen d'ouderen verwachten)
De woestheit van den ruwen aert verzachten?

Dat leerde ons Griexe of Roomsche wijsheit niet,
Zoo schrander in het vormen van de zeden,
Zoo yverig, zoo naerstig in 't besteden

Des tijds, die ongevoelig henenschiet:
Met welk een stem vol ernst laet zy zig hooren,
Opdat de deugt de harten mag bekoren!

Nu rukt de jeugt van zulk een veilig pad
Den doolweg in, in stoutheit uitgelaten.
Wat kunnen vlijt en oeffeningen baten?
Wat helpt aldus de gantsche letterschat,
Zoo 't schenden van het heilig recht der vrinden,
En 't woelen van deze ontucht lof kan vinden?

Men keur dit goed, van driften heel verblint!
Dees boosheit ziet de deugt, die zig verdadigt,
En van geen haet of laster wordt beschadigt,
Als haverkaf verstoven door den wint,
En heft vol glans, door niemants hand te doven,
Het zuiver hooft in zegeprael naer boven.

OP HENDRIK LAURENSZ. SPIEGEL.

De Neêrduitsche Ennius staet in dees prent ten toon,
Die, yverende voor den roem van 't Vaderlant,
Beschermde Hollants taal met onvermoeide hant,
Van zynen landgenoot misbruikt met smaet en hoon.
Maer, onbedrevenen! staet af van dit banket,
Dat aen geen mensch, dan fijn van tong, wort voorgezet.

AMSTERDAM.

Mijn glory spreit zig uit alom door gantsch Europe.
Hoe menig koopman vest op my zijn wensch en hope!
Ik ben het kooptoneel en markt van Nederland,
En reik mijn gaven uit met onbekrompen hand.
't Ben moedig op 't bewint van mijn zee-admiralen,
Als zy met krijgstrofeên en lauren komen pralen.

HAARLEM.

'k Heb uitgevonden dat het al te boven streeft,
Waerdoor de brooze mensch zig zelven overleeft
En onverganklijk wordt, en zweeft door alle landen

Op vleugels van mijn kunst, en trotst de felle tanden
Des tijds, die 't al bederft en afknaegt zoo verwoed.
Kastilje kent mijn trou aen mijn vergoten bloed.
Mijn klokken spelen op beminnelijke maten,
Mijn zegetekens, opgerecht in Damiaten.

ROTTERDAM.

Ik bloei vooral in volk, en in myn koopmanschap.
Myn glory klimt allengs vast aen van trap tot trap.
Ik ben de bakermat en wieg van Desideer:
Zyn koper beelt bestraelt my met onsterflijke eer.

AEN ROZEMOND.

Daer rijst het schoone morgenlicht,
En schuift de dampen van 't gezicht
Des hemels, van geen rou betogen,
En trekt eens ieders hart en oogen.
O wellekome Dageraet!
Hoe lokt gy my in dezen staet,
Nu 't jaer met zyne prille tijden
Het al komt zeegnen en verblyden:
Nu 't vlug gevogelte zig rept,
En kruid en bloem weêr leven schept!
En zal myn Rozemond de pluimen
Voor zulk een lief vermaek niet ruimen?
Het bosch, en weide, en berg, en dal,
Schept adem; het verheugt zig al.
Het vee komt zelf op groene zoden
(Wat wachtge?) ons tot de liefde noden.
De liefde blijkt uit al 't gebaer.
Wat leeft er zonder wederpaer?
O Rozemond! verlaet de pluimen,
Eer my de zon het veld doet ruimen.

PIETER RABUS.

Uit een van Vlaanderen herkomstig geslacht werd deze bekende letterkundige en oprichter der welbekende *Boekzaal voor de geleerde wereld*, den 12den December 1660 te Rotterdam geboren, en, om zijn reeds vroeg geopenbaarde leergierigheid, door zijn onbemiddelde ouders voor den geleerden stand bestemd. Door den weêrspoed echter van 't jaar 1672 in zijn opleiding ter Latijnsche school gestoord, werd hij vervolgens bij een Notaris geplaatst, met het gelukkig gevolg, dat hij in 1678 reeds tot het Notariaat bekwaam verklaard, en in 1684 zelf tot Notaris werd aangesteld. Ondertusschen had hij zich, door Oudaen [zie boven, blz. 570] geholpen, ook in 't Grieksch en Latijn geoefend, en werd nu, na twee jaar als Notaris te zijn werkzaam geweest, tot Præceptor der Latijnsche Scholen in zijn geboortestad benoemd, aan welke betrekking hij, in Jan. 1708, maar 41 jaren oud, door den dood ontrukt werd. Als dichter trad hij het eerst met een bundeltjen *Rijmoefeningen* van hem en zijn vriend Van Hoogstraten (Amst. 1678) op, dat drie jaar later van zijn *Kruisheld ofte het Leven van den Apostel Paulus* (Enkhuizen, 1681), en in 1694 van een bundel *Zegen- en Vloekdichten* (Rotterdam) gevolgd werd. Bijna veertig jaar na zijn dood zagen zijn verzamelde *Gedichten* (te Amsterdam, by Jan Hartig), door de zorg van zijn te Schiedam gevestigden zoon, het licht. Zij dragen echter meer van geletterde studie en oefening dan aangeboren dichtvlucht blijk.

GEVEINSDE HEILIGHEID.

Hoe deftig, ernstgelatig,
Hoe stemmig, en hoe statig
Treed deze Man op straat!
Elk oogt waar heen Hy gaat.

Dan kijkt Hy naar den hoogen,
Met opgeslagen oogen,
Of Hy by klaren dag
Den Hemel open zag.

Komt hem een arme tegen,
Hy geeft hem geld — of zegen;
Hy bid in 't openbaar
Gebeden, hard, en klaar.

Op kreuken en op vouwen
En zoomen zijner mouwen
Staan tytels van de wet,
Met letteren gezet.

't Volk, om zyn eer te tuigen,
Doet niet als stuipen, buigen,
En groeten, zoo wanneer
Hen voorkomt zulk een Heer.

En met die ydelheden
Toont hy zich wel te vreden.
Is dat wel 't recht bescheid
Der ware Heiligheid?

JAN BAPTISTA WELLEKENS.

Uit "eerlijke lieden van burgerlijken staat, die zich met den gewonen handel hunner woonplaatse, de laken- en hopkoopery geneerden", werd deze zoetvloeyende dichter den 13den February 1658 te Aalst geboren. Reeds als kind kwam hij echter bij een oom van moederszij te Amsterdam, met het voornemen zich op 't goudsmeden toe te leggen. Zijn liefde voor de schilderkunst deed hem evenwel, in plaats van dat, het penseel ter hand vatten en vervolgens, op achttienjarigen leeftijd een reis naar Italië ondernemen. Maar zijn toenemende bijziendheid en eene hem te Venetië overvallende beroerte, waren oorzaak, dat hij er allengs minder genoegen in vond, en zich nu meer uitsluitend aan de dichtkunst wijden ging. Land-, veld-, herders- en visscherszangen waren daarbij, naar Italiaanschen trant, zijn hoofdvak. Na elf jaren afzijns kwam hij naar Amsterdam terug, ter wille vooral zijner moeder, die er zich inmiddels metterwoon had neêrgezet, gelijk ook hij-zelf er zich na eenige jaren als huisvader vestigde. Hij overleed den 14den Mei 1724, twee jaren na zijn echtgenoote, die hem een viertal kinderen geschonken had, van welke echter slechts twee hem overleefden. Zijn *Gedichten* zagen in 1737 (te Utrecht, by W. Kroon en Joh. Coelt) het licht. In 1710 had hij bovendien, gezamenlijk met zijn jongen dichtvriend Vlaming, een bundel *Dichtlievende Uitspanningen*, en in 1715 eene vertaling van Tasso's *Amintas* uitgegeven. Zijn leven zelf was — naar de uitdrukking van gemelden dichtvriend, die 't ons kortelijk beschreef — "een aaneenschakeling van ziekte en smart; want buiten de reeds vermelde beroerte, werd hij, sints zoodanig van 't graveel en velerlei soort van flerecijn aangetast, dat hij, daarvan gefolterd, een droevig schouwspel strekte voor al die hem kenden, strekkende echter ieder door zijn christelijk gedrag en dankbaarheidt tot God, wiens wil en welbehagen hij zich geheel onderwierp, tot voorbeeld."

UIT DEN "HERDERSZANG OP DEN VREDE VAN RIJSWIJK."

Silvester.

Genoeg van droefheit: 'k smelt door enkel mededogen,
De Vredezon brengt ons een schoner eeu voor oogen.
Na storm volgt stilte en rust. Was ik niet zwak en oudt,
'k Ving flux een Vredeliet luchthartig aan voor 't wout,
En zong de Reien voor. Maar 'k zie Celestus nadren,
Den Vrient van Helikon, gekroont met vredebladren;
O Minnaar van de rust en 't menschelijk geslacht!
Kom, eer der knapen! kom, gy zijt nu in uw kracht:
Laat horen wat Apol u heeft in 't hart gegeven.

Celestus.

Al zijn mijn snaren slechts op lagen toon bedreven,
Al dong ik noit in 't perk naar eerprijs of Lauwrier,
En Pindus Godtheit schaars begunstigde mijn lier;
Nochtans heb ik mijn vreugt voor 't bosch niet kunnen helen,
'k Zal ze u, naar dichterswijze, ook rustig mededeelen.

Silvester.

Daar op moet Galatée u altoos gunstig zijn,
En d'oogsttijdt vulle uw schuur met puik van graan en wijn!
Schuil in dees lomring voor de hete zonnestralen,
Nu 't beekje sluimert en 't geschal der nachtegalen.
De wintjes zwijgen. 't Bosch verroert noch bladt, noch loof.
't Gehoor zy luisterscherp, alle andre zinnen doof!

Celestus.

Daar komt de lieve Peis op haren Vredewagen,
Gelijk de schone Auroor, in 't krieken van het dagen,
Met rozen uit den hof der Goden versch geplukt;
Daar wolken, rots en zee, de bergen, bosch en velden,
Vergult met hemelsgout, ons Febus aankomst melden,
En nat van Paerlen zijn, de Morgenster ontrukt.

Wil hier nu, Vreêgodin! uw vasten zetel planten;
Men boû een Vredekerk voor u van diamanten!
Wie huisveste oit te duur den goddelijken Vreê?
Veel meer als Pallas beelt, dat Troje kon beschermen,
Of Mavors goude schilt, dat Numa viel in d'armen,
Stelt gy ons buiten zorg. Hoû eeuwig hier uw steê!

Laat nu de traage ploeg weêr kraken door de voren,
En wintjes dertlen in en uyt langs 't goutgeel koren!
Zo, Bouman, Ceres gunst bestraal uw Vredewerk!
De rijpe wijndruif doet den mont reets watertanden,
De boekweit reikt naar Vreê met al de vruchtwaranden,
Zo dragen velt en hof 't gewenschte Vredemerk.

UIT DEN "LIJKZANG OVER MIJN JONGSTE ZOONTJE."

Waar is Michieltje, ons jongste kind,
Van ons zo lief zo teêr bemint,
Die altijdt: Moeder, Moeder! riep,
En als een roos, zo zacht, in Moeders armen sliep?

Waar is hy, die zo vrolijk zong,
En danste, en als een hertje sprong,
Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat,
En noit van bezigheit en leerlust was verzaadt?

Dan tjilpte 't musje op zijnen duim;
Dan vloog de gouwe tor in 't ruim;
Zyn dieren, ruiters, zy aan zy,
En jagers schikte hy, als in een schildery.

Dan sneed hy geestig met de scheer;
Of quam met pluim en zijgeweer,
Wanneer hy Gijsbrechts hooftrol speelt,
En, met een deftigheyt, dien groten man verbeelt.

Maar, ach! d'Aartsengel Gabriël
Was nu zyn rol in 't naaste spel,
Met vleugeltjes, in 't wit gewaat:
Verborgen voorbediet van zijn aanstaanden staat!

Doch 't was altijd geen kinderwerk,
Hy sloeg zyn oogjes op naar 't zwerk,
En zag de sterren, zon en maan,
En vroeg naar hunnen aart, en op- en ondergaan.

Of leerde uit zynen boek, vol prent,
Den Bybel van 't begin tot 't ent,
Hy kon en leid' hem andren uit,
Dan schold hy Judas, dan Pilatus voor een guit.

Toen elk vast weende om zyn verdriet,
Riep hy: "ei, Moeder, schrei toch niet!"
Geduldig in zijn grote smart,
Ging hem haar droefheit, meer als eigen leet, aan 't hart.

Dus smolt zyn adem in de lucht.
Hy liet niet één benaude zucht:
Maar wel te vreden met zyn lot,
Vloog, als een Engeltje, met open arm naar Godt.

O bloempje, net van zeven jaar,
Al valt u afzijn ons nu zwaar:

Wy zien u van den steel gerukt,
Eer u onze aardsche ellende en bittre rampspoet drukt.

De waerelt, met haar valsch fenijn,
Zal u niet tot een lokaas zijn,
Noch helsche slang schiet naar uw hiel.
Maar uw onnozelheid schonk Godt een zuivre ziel.

Zoo juicht gy nu in 't eeuwig licht,
En ziet uw scheppers aangezicht,
Waar naar uw hart zo was belust,
En leeft nu, zonder zorg, in endeloze rust.

'k Weet, kint, gy uw belofte houdt:
Dat gy voor ons ook bidden zoudt,
Tot wy u alle volgen na,
En zingen, bly met u, uw vaersje: Gloria!

OP DEN OVERGEBLEVEN DUIM VAN ALBA.

Is dit de Duim, die, trots en met gewelt,
De vrye keel van Neêrlant hielt beknelt?
Waar is de romp? waar 't hooft? verdelgt, verdwenen.
Uw krijgstrofeên, o Alba! zijn vergaan;
Maar 't merk van dwang blijft, elk ten afschrik, staan:
Uw blaam, Tyran, verduurt metaal en steenen.

OP MIJN MOEDERS AFBEELDING.

Vol van dagen, rijk van kroost,
Recht en slecht naar d'oude zeden,
Godt en 't goet gemoet getroost,
Leefde ik bly naar wet en reden.
Kindren, die mijn beelt beziet,
Denkt op 't voorbeelt 't geen ik liet.

OP DEN SCHOUBURGH.

'k Verstrek der leken school, een doolhof voor de gekken
Der wijzen zielvermaak, een hof vol weeldrig kruit,
Daar spinnen vuil vergif, de bijtjens honig trekken;
Een klucht voor alleman, als Jakke met zijn fluit.
Hier woelen ernst en boert, de kroon en ploeg dooreen;
Zie, lees, en reis: 'k vertoon de wereld hier in 't kleen.